

1/1129
18

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

42212

18-6-2007

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1967

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος του Ξενοφώντος.

Ὁ Ξενοφῶν, υἱὸς τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Διοδώρας, ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 434 π.Χ. Κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς καὶ εὐπόρου οἰκογενείας. Ὅτε ἦτο νέος, ὑπῆρξε πιστὸς μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ ὁποίου πλεῖστον ὠφελήθη.

Τὸ 401 π.Χ. ἀφῆκε τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπορεύθη κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ εἰς τὰς Σάρδεις τῆς Λυδίας πρὸς τὸν νεώτερον Κύρον, ὅτε οὗτος παρεσκευάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου, βασιλέως τότε τοῦ περσικοῦ κράτους. Τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἠκολούθησεν ὁ Ξενοφῶν ὡς ἰδιώτης. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ Κύρου ἐν τῇ παρὰ τὰ Κούναξα μάχῃ καὶ τὴν δολοφονίαν τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν ἐξελέχθη στρατηγὸς καὶ κατώρθωσε μὲ μείστους κόπους καὶ κινδύνους νὰ ὀδηγήσῃ τὸν στρατὸν τῶν μυρίων Ἑλλήνων ἐκ τοῦ βάρους τῆς Ἀσίας εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Θράκην. Ἐν Θράκῃ ἐβοήθησε τὸν ἡγεμόνα αὐτῆς Σεύθην καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀλλ' οἱ φίλοι του προσελθόντες τὸν ἔπεισαν νὰ προσέλθῃ μὲ τὸν στρατὸν του εἰς τὸν σπαρτιατικὸν στρατὸν, ὁ ὁποῖος τότε ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Θίβρωνος ἐπολέμει ἐν Μ. Ἀσίᾳ πρὸς τοὺς Πέρσας. Ὅτε δὲ τὸ 396 π.Χ. ἦλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἄλλος στρατηγός, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Ἀγησίλαος, διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Περσῶν, ὁ Ξενοφῶν ἐτάχθη εἰς τὸ ἐπιτελεῖόν του καὶ ἔγινε στενὸς τοῦ Ἀγησίλαου φίλος.

Ἀφοῦ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐπολέμησε μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐλληνικῶν πόλεων, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀκολουθῶν τὸν Ἀγησίλαον καὶ ἐπολέμησε μετ' αὐτοῦ ἐν Κορωνείᾳ (394 π.Χ.)

κατά τῶν συμπολιτῶν του, οἱ ὁποῖοι τότε ἦσαν σύμμαχοι τῶν Θηβαίων.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ξενοφῶν συνεμάχησε μὲ τοὺς Σπαρτιάτας, τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος του, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τὸν ἐξώρισαν, οἱ δὲ Σπαρτιάται τοῦ ἔδωκαν ὡς δῶρον ἓν κτῆμα παρὰ τὸν Σκιλλοῦντα τῆς Ἡλίδος, πλησίον τῆς Ὀλυμπίας. Ἐκεῖ ἔζησεν ὁ Ξενοφῶν ἐπὶ εἴκοσι καὶ πλέον ἔτη μὲ τὴν σύζυγόν του Φιλησίαν καὶ τοὺς δύο υἱοὺς του, τὸν Γρύλλον καὶ τὸν Διόδωρον, ἀσχολούμενος εἰς τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν συγγραφὴν.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ἐξεδιώχθη ἐκ τοῦ Σκιλλοῦντος (τὸ 370 π.Χ.) καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Κόρινθον. Ὅτε διέμενον ἐν Κορίνθῳ, οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἀνεκάλεσαν ἐκ τῆς ἐξορίας, ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀπέθανε δ' ἐν Κορίνθῳ τὸ 355 π.Χ. εἰς ἡλικίαν 80 περίπου ἐτῶν.

2. Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις.

Ὁ Ξενοφῶν συνέγραψε πολλὰ συγγράμματα ἔν ἐκ τούτων εἶναι ἡ **Κύρου Ἀνάβασις** διηρημένη εἰς 7 βιβλία. Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ ἐξιστορεῖται ἡ ἐκστρατεία τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου καὶ κυρίως **ἡ κάθοδος** (ἡ ἐπιστροφή) **τῶν Μυρίων.**

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΣΑΡΔΕΙΣ ΕΩΣ ΤΑ ΚΟΥΝΑΞΑ

(Μάρτιος - Σεπτέμβριος τοῦ 401 π. Χ.)

1. Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ προπαρασκευαὶ δι' αὐτήν.

(1, 1 - 11)

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο, πρεσβύ- § 1 - 2
τερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κύρος· ἐπεὶ δὲ ἡσθένει
Δαρεῖος καὶ ὑπώπτει τελευτῆν τοῦ βίου, ἐβούλετο τῷ παῖδι
ἀμφοτέρω παρεῖναι. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγ-
χανε· Κύρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σα-
τράπην ἐποίησε· καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων,
ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται. Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κύ-
ρος λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων
ὀπλίτας τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον.

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βα- § 3
σιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κύρον πρὸς
τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. Ὁ δὲ πείθεται καὶ συλ-
λαμβάνει Κύρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη
αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν εἰς τὴν ἀρχήν.

Ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βουλευέται, § 4 - 5
ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλὰ, ἦν δύνηται,
βασιλεύσει ἀντ' ἐκεῖνου. Παρούσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε
τῷ Κύρῳ φιλοῦσα αὐτὸν, μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρτα-
ξέρξην. Ὅστις δὲ τῶν παρὰ βασιλεῖ ἀφικνοῖτο πρὸς αὐτόν,

πάντας οὕτω διατιθείς ἀπεπέμπετο, ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. Καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο, ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἶεν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ.

§ 6-7

Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἤθροίζεν ὡς μάλιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευότατον λάβοι βασιλέα. Ὡδὲ οὖν ἐποίητο τὴν συλλογὴν· ὁπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλευόντος Τισσαφέρνους ταῖς πόλεσι. Καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομένα, τότε δὲ ἀφειστήκεσαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πληρὴν Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν. Ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. Καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν στράτευμα.

§ 8

Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἠξίου, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνην ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλὴν οὐκ ἠσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν ὥστε οὐδὲν ἠχθετο αὐτῶν πολεμούντων. Καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὢν Τισσαφέρνης ἐτύγχανεν ἔχων.

§ 9

→ Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ καταντιπέραν Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοῦς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ

ἐπολέμει, ἐκ Χερρονήσου ὀρμώμενος, τοῖς Θραξῶν τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφήν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. Τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα.

Ἄριστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ, § 10
καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθὸν νομίζων οὕτως ἂν περιγενέσθαι τῶν ἀντιστασιωτῶν. Ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἕξ μηνῶν μισθὸν καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλευῆται. Οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτῖον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόν- § 11
τα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεῦσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνεται δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιοῦν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων. Καὶ ἐποίουν οὕτως οὗτοι.

2. Συγκέντρωσις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων εἰς τὰς Σάρδεις.
Ἄναχώρησις τοῦ στρατεύματος ἐκ τῶν Σάρδεων καὶ πορεία αὐτοῦ
διὰ τῆς Λυδίας καὶ Φρυγίας.

(2, 1 - 18)

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρό- § 1
φασιν ἐποιεῖτο, ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντά-
πασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρ-

βαρικόν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. Καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ Ἀριστίπῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτόν, ὃ εἶχε στράτευμα· καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἦκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους, πλὴν ὅποσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν.

§ 2 - 3

Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν, ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. Οἱ δὲ ἠδέως ἐπέιθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὄπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνητάς δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιοὺς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστάς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. Οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.

§ 4

Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα καὶ μείζονα ἠγγησάμενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύεται ὡς βασιλέα, ἢ ἐδύνατο τάχιστα, ἰππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. Καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπάρεσκευάζετο.

§ 5 - 6

Κῦρος δὲ ἔχων, οὓς εἶρηκα, ὠρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαϊάνδρον ποταμόν. Τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὶν ἑπτὰ ἐξευγμένη πλοίοις. Τοῦτον διαβάς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας ὀκτώ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην.

Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυνθίους.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν § 7-8
εἰς Κελαινὰς τῆς Φρυγίας, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθα Κύρω βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιο ἐαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ρεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· ρεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. Ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· ρεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὐρὸς ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν.

Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέ- § 9-10
αρχος ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θρακίας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρητὰς διακοσίους. Ἄμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους, καὶ Ἀγίας ὁ Ἀρκὰς ἔχων ὀπλίτας χιλίους. Καὶ ἐνταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν σπλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώρᾳ.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τριά- § 11-13
κοντα εἰς Καύστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔ-

μεινεν ἡμέρας πέντε καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν, καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. Ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιῶμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. Ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαζα ἡ Συενέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικῶν βασιλέως παρὰ Κύρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά. Τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. Εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα καὶ φυλακὴν περὶ αὐτήν, Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη, τοῦ Φρυγῶν βασιλέως.

§ 14 - 16

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. Καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδειῖσαι τὸ στρατευμα αὐτῆ· βουλόμενος οὖν ἐπιδειῖσαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι καὶ στήναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. Ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. Ἐθεώρει οὖν ὁ Κύρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυον τεταγμένοι κατὰ ἕλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἕλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμαμάξης. Εἶχον δὲ πάντες κρᾶνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημῖδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας.

§ 17 - 18

Ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τὸν ἑρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. Οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον

τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπήσαν. Ἐκ δὲ τούτου, τῶν στρατιωτῶν θάττον προϊόντων σὺν κραυγῇ, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο αὐτοῖς ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς, καὶ ἦ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἀρμαμαξέης καὶ οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ καταλιπόντες τὰ ὄνια ἔφυγον. Οἱ δὲ Ἕλληνες σὺν γέλῳτι ἐπὶ τὰς σκηνάς ἤλθον. Ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε. Κῦρος δὲ ἤσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών.

[Ἀπὸ τὸ Τουριάειον ὁ Κῦρος φθάνει εἰς τὸ Ἰκόνιον, τελευταίαν πόλιν τῆς Φρυγίας· ἀπὸ αὐτὴν προχωρεῖ διὰ μέσου τῆς Λυκαονίας, τὴν ὁποίαν ὡς ἐχθρὸν τῆς σατραπείας του ἐπιτρέπει εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ διαρπάσουν. Ἀπὸ τὴν Λυκαονίαν ὁ Κῦρος ἀποστέλλει μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Μένουος τὴν Ἐπύαξαν εἰς τὴν πατρίδα της, αὐτὸς δὲ μὲ τὸ ὑπόλοιπον στράτευμα προχωρεῖ διὰ μέσου τῆς Καππαδοκίας εἰς τοὺς Ταρσοὺς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Κιλικίας.

Ὁ βασιλεὺς αὐτῆς Σύνενσις ἀκούσας, ὅτι ὁ περσικὸς καὶ ναυτικὸς στρατὸς τοῦ Κῦρου ἐπλησίαζεν, ἐγκαταλείπει τὴν πρωτεύουσάν του καὶ καταφεύγει εἰς μέρος ὀχυρὸν ἐπάνω εἰς τὰ ὄρη. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον πεισθεὶς ἀπὸ τὴν σύζυγόν του Ἐπύαξαν προσέρχεται πρὸς τὸν Κῦρον, γίνεται φίλος του καὶ τοῦ δίδει χρήματα πολλὰ διὰ τὸ στράτευμα· εἰς ἀνταμοιβὴν δὲ ὁ Κῦρος τὸν τιμᾷ μὲ πολὺτιμα δῶρα.

Εἰς τὴν Κιλικίαν μένει ὁ Κῦρος εἴκοσιν ἡμέρας· διότι οἱ Ἕλληνες ὑπώπτεον πλέον, ὅτι βαδίζουσι ἐναντίον τοῦ μεγάλου βασιλέως· διὰ τοῦτο καὶ ἀρνοῦνται νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν πορείαν. Ὁ Κλέαρχος τότε καταφεύγει εἰς πανουργίαν. Προσκαλεῖ εἰς συνέλευσιν τοὺς στρατιώτας καὶ ἐκφράζει μὲ δάκρυα τὴν λύπην του, διότι, ἐνῶ εὐηγοεῖται ὑπὸ τοῦ Κῦρου διὰ πολλῶν χρημάτων, τὰ ὁποῖα ἐδαπανήθησαν εἰς τὸ στράτευμα, καὶ ἐνῶ ὑπεσχέθη νὰ τοῦ φανῇ χρήσιμος, ἀναγκάζεται τώρα νὰ φανῇ πρὸς αὐτὸν ἀχάριστος καὶ ψεύστης· διαβεβαιώνει ὅμως, ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς Ἕλληνας χάριν ξένου ἡγεμόνος, ἀλλὰ θ' ἀκολουθήσῃ αὐτοῦς, ὅπου καὶ ἂν πορευθοῦν.

Μετὰ ταῦτα προσκαλεῖ πάλιν τοὺς στρατιώτας εἰς συνέλευσιν καὶ

καταδεικνύει την δύσκολον και επικίνδυνον θέσιν τῶν Ἑλλήνων, ἀφοῦ φανερώς πλέον ἠρνήθησαν νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κύρου. Ἀφοῦ εἶπον πολλοὶ τὰς γνώμας των, ἀποφασίζεται τέλος νὰ σταλῇ πρεσβεία πρὸς τὸν Κύρον, ἡ ὁποία νὰ ἐρωτήσῃ αὐτόν, εἰς τί σκέπτεται νὰ χρησιμοποιήσῃ τοὺς Ἕλληνας. Ὁ Κύρος ἀποκρίνεται, ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ τιμωρήσῃ πλησίον τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ τὸν ἐχθρόν του Ἀβροκόμαν, σατραπὴν τῆς Φοινίκης, καὶ ὑπόσχεται αὐξήσῃ μισθοῦ.

Οἱ στρατιῶται δέχονται ταῦτα καὶ ἀποφασίζουν ν' ἀκολουθήσουν τὸν Κύρον, ἂν καὶ ὑπόπτενον, ὅτι οὗτος σκοπεύει νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ κατὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως.

Ἀπὸ τοὺς Ταρσοὺς ὁ Κύρος, ἀφοῦ διέβη τὴν πεδιάδα τῆς Κιλικίας καὶ τοὺς ποταμοὺς Ψάρον καὶ Πύραμον, φθάνει εἰς Ἰσσοὺς, τελευταίαν πόλιν τῆς Κιλικίας, ὅπου καταπλέει ὁ στόλος τοῦ Κύρου καὶ ὁ συμμαχικὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ μαζὶ μὲ αὐτοὺς ὁ Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος μὲ 700 ὀπλίτας. Ἀπὸ τοὺς Ἰσσοὺς, ἀφοῦ διήλθε τὰς πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας, φθάνει εἰς Μυριάνδον, πόλιν παράλιον καὶ ἔμπορικὴν.

Μετὰ πορείαν δώδεκα ἡμερῶν φθάνουν εἰς τὴν Θάφαρον, πόλιν κειμένην πλησίον τοῦ Εὐφράτου. Ἐδῶ ὁ Κύρος φανερώνει εἰς τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας καὶ προτρέπει αὐτοὺς νὰ πείσουν τοὺς στρατιώτας μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Οἱ στρατιῶται δυσαρεστοῦνται κατὰ τῶν στρατηγῶν, διότι ἐνόμιζον, ὅτι οὗτοι τοὺς ἀπέκρουπον ἀπὸ πολλοῦ τὴν ἀλήθειαν ἀλλ' ἐπὶ τέλους δέχονται νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Κύρον, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ αὐξηθῇ ὁ μισθὸς των. Ὁ Κύρος ὑπόσχεται αὐξήσῃ μισθοῦ καὶ μεγάλας ἀμοιβάς, ἂν εἰσέλθουν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Καὶ οὗτοι διαβαίνουν πεζοὶ τὸν Εὐφράτην καὶ ἐξακολουθοῦντες τὴν πορείαν διὰ τῆς Συρίας φθάνουν εἰς τὸν ποταμὸν Ἀράξην.

Ἀπὸ τὸν Ἀράξην εἰσέρχονται εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ πορευθέντες διὰ μέσου μεγάλης, ὀμαλῆς καὶ ἐρήμου πεδιάδος φθάνουν εἰς τὸν Μάσκαν ποταμὸν καὶ τὴν πόλιν Κορσωτὴν, ὅπου μένουσιν ἡμέρας τρεῖς, διὰ νὰ προμηθευθοῦν τροφάς. Ἐπειτα δὲ πάλιν πορεύονται διὰ μέσου ἐρήμου πεδιάδος δεκατρεῖς ἡμέρας καὶ φθάνουν εἰς τὰς Βαβυλωνίας πύλας, ἀφοῦ ὑπέμειναν πολλὰς κακουχίας δι' ἔλλειψιν τροφίμων· ταῦτα τέλος προμηθεύονται ἀπὸ τὴν Χαομάνδην, πόλιν κειμένην πέραν τοῦ Εὐφράτου, διαβαίνοντες τὸν ποταμὸν μὲ σχεδίας δερματίνας.

Μετὰ πορείαν τριῶν ἡμερῶν διὰ μέσου τῆς Βαβυλωνίας ὁ Κῦρος, ἐπειδὴ ἤλπιζε μάχην, ἐπιθεωρεῖ περὶ τὸ μεσονύκτιον τὸν στρατὸν του. Κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ἀριθμηθέντες εὐρίσκονται ὀπλίται μὲν Ἕλληνες 10.400 καὶ πελτασταὶ 2.500, βάρβαροι δὲ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κύρου 100.000 καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα 20. Ὁ δὲ στρατὸς τοῦ βασιλέως — κατὰ τὰς εἰδήσεις αὐτομόλων — ἀνήρχετο εἰς 1.200.000 ὑπὸ τέσσαρας στρατηγούς, τὸν Ἀβροκόμαν, τὸν Τισσαφέρην, τὸν Γωβρόαν καὶ τὸν Ἀρταγόρην· εἰς δρεπανηφόρα ἄρματα 200 καὶ εἰς 6.000 ἵππεις ὑπὸ τὸν Ἀρταγόρην· ἐκ τῶν στρατευμάτων τούτων τοῦ βασιλέως παρενόθησαν εἰς τὴν μάχην 900.000 ἄνδρες καὶ δρεπανηφόρα ἄρματα 150.

Μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν στρατευμάτων κατὰ τὴν πρωΐαν ὁ Κῦρος συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων ἐνθαρρύνει αὐτοὺς καὶ προτρέπει νὰ φανοῦν ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν ἔχουν· ἐξαίρων δὲ τὸ ἀγαθὸν αὐτῆς λέγει: « τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασιῶν ».

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν πορεύεται ἔχων ὅλον τὸν στρατὸν του συνεταγμένον, διότι ἐνόμιζεν ἐπικειμένην τὴν ἐπιθεσιν τοῦ βασιλέως· ἀλλ' οὗτος ἀπεσύρθη νοτιώτερον ἀφήσας ἀφύλακτον μίαν μακρὰν καὶ εὐρείαν καὶ βαθεῖαν τάφρον, τὴν ὁποίαν εἶχε κατασκευάσει ἀντὶ ὀχυρώματος. Ὁ Κῦρος, ἀφοῦ παρῆλθε τὴν τάφρον αὐτήν, μάτην ἀναμένει τὸν ἀδελφόν· διὰ τοῦτο τὴν ἐπομένην, ἐπειδὴ ἐπίστευεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ μὴ πολεμήσῃ, ἐπορεύετο μὲ ἀταξίαν καὶ ὀλιγωτέραν προσοχήν.]

3. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη. Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου.

(8, 1 - 27)

Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλησίον ἦν § 1-3
ὁ σταθμός, ἐνθα ἔμελλε καταλύειν, ἠνίκα Πατηγύας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθύς πᾶσιν, οἷς ἐνετύγχανεν, ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἑλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος.

Ἐνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληγες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι· Κύρος τε καταπηθήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδου καὶ ἀναβάς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον.

§ 4 - 7 ✕ Ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεῖς μὲν Παφλαγῶνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κύρος δὲ καὶ οἱ ἵππεῖς τούτου ὅσον ἐξακόσιοι κατὰ τὸ μέσον, ὠπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίῳ καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύρου· Κύρος δὲ ψιλήν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. Οἱ δ' ἵπποι πάντες εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς Ἑλληνικάς.

§ 8 - 11 ✕ Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἠνίκα δὲ δείλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὡσπερ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὡσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. Ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγχοι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. Καὶ ἦσαν ἵππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γερροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλίται σὺν ποδήρεσι ξυλίταις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἵππεῖς, ἄλλοι τοξόται. Πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐπορεύοντο, ἕκαστον δ' ἔθνος ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων. Πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξό-

νων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφοις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν, ὅτω ἐντυγχάνοιεν.

Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι § 12 - 13
τῷ ἐρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα
ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ
βασιλεὺς εἶη· «κὰν τοῦτ'», ἔφη, «νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πε-
ποίηται». Ὅρῶν δὲ ὁ Κλεάρχος τὸ μέσον στῖφος καὶ ἀκούων
Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα — τοσοῦτον γὰρ πλή-
θει περιῆν βασιλεὺς, ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου
εὐωνύμου ἔξω ἦν — ἀλλ' ὅμως ὁ Κλεάρχος οὐκ ἤθελεν ἀπο-
σπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρασ, φοβούμενος μὴ
κυκλωθεῖ ἑκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι αὐτῷ
μέλοι, ὅπως καλῶς ἔχοι.

Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα § 14 - 16
ὀμαλῶς προῆει, τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνε-
τάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. Καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων
οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ἑκατέρωσε
ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. Ἰδὼν δὲ
αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς
συναντῆσαι ἤρετο, εἴ τι παραγγέλλοι! Ὁ δὲ ἐπιστήσας εἶπε
καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια
καλά. Ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤχουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόν-
τος καὶ ἤρετο, τίς ὁ θόρυβος εἶη. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι τὸ σύνθημα
παρέρχεται δεῦτερον ἤδη. Καὶ ὅς ἐθαύμασε, τίς παραγγέλ-
λει, καὶ ἤρετο, ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· «Ζεὺς
σωτῆρ καὶ νίκη». Ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας «Ἀλλὰ δέχομαί
τε», ἔφη, «καὶ τοῦτο ἔστω». Ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν αὐ-
τοῦ χώραν ἀπήλαυε.

Καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια διειχέτην τῷ φάλαγγε § 17 - 20
ἀπ' ἀλλήλων, ἥνικα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο
ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολεμίοις. Ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινε

τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγγαντο πάντες, ὅσον τῶ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθειον. Πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίνουσι οἱ βάρβαροι καὶ φύγουσι. Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἔπεσθαι. Τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἠγιόχων. Οἱ δ' ἐπεὶ προΐδοιεν, δίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγεῖς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο.

§ 21 - 24

Κῦρος δ' ὄρων τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας, ἠδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν, οὐδ' ὡς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεισπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἐξακοσίων ἵππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο, ὅ,τι ποιήσει βασιλεὺς. Καὶ γὰρ ἤδει αὐτόν, ὅτι μέσον ἔχει τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἠγοῦνται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἦν ἢ ἡ ἰσχύς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν, ἐν ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς, ὅμως ἐξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπεν ὡς εἰς κύκλωσιν. Ἐνθα δὴ Κῦρος δείσας, μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἑλληνικόν, ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἐξακοσίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἐξακισχιλίους καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν.

§ 25 - 27

Ὡς δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἐξα-

κόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἄμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι. Σὺν τούτοις δὲ ὢν καθορᾶ βασιλέα καὶ τὸ ἄμφ' ἐκεῖνον στίφος· καὶ εὐθύς οὐκ ἠγέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν « τὸν ἄνδρα ὀρῶ » ἔετο ἐπ' αὐτὸν καὶ παῖει κατὰ τὸ στέρον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. Παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα ἐμάχοντο καὶ βασιλεὺς καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἄμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑατέρου· καὶ ὅποσοι μὲν τῶν ἄμφι βασιλέα ἀπέθνησκον, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκεῖνον γὰρ ἦν. Κῦρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὀκτῶ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῶ.

[Χαρακτηρισμὸς τοῦ Κύρου : Ὁ Κῦρος κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν ἦτο σεμνὸς μεταξὺ τῶν συνομηλίκων του, εὐπειθὴς πρὸς τοὺς μεγαλυτέροισι του, φιλομαθὴς καὶ μελετηρὸς· ἠγάπα τὴν ἰσπασίαν, τὴν θήραν, τὰς πολεμικὰς ἀσκήσεις καὶ ἦτο πολὺ ριποκίνδυνος.

Ὅτε ἐνηλικιώθη καὶ ἔγινε σατραπῆς, ὑπῆρξε φιλαλήθης καὶ πιστὸς εἰς τὰς συναλλαγάς, τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς φιλίας. Ἠγάπα τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, κατεδίωκε τοὺς κακοὺς καὶ περιποιεῖτο τοὺς δικαίως πλουτοῦντας καὶ οὐχὶ τοὺς αἰσχροκερδεῖς. Ἦτο ἐδγνώμων εἰς τοὺς ἐδεργέτας του καὶ μεγαλόδοτος εἰς τὰς ἐδεργεσίας του. Δι' ὅλα αὐτὰ τόσον εἰλικνυσε τὴν ἀγάπην τῶν γνωρίμων του, ὥστε πάντες ἦσαν πρόθυμοι νὰ ριποκινδυνεύουν ὑπὲρ αὐτοῦ.]

4. Συνέχεια τῆς μάχης. Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων.

(10, 1 - 19)

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ § 1-4 δεξιά. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῶ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κῦρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν στα-

θμόν, ἔνθεν ὄρμηγντο. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διαρπά-
 ζουσι πολλά. Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ
 Ἕλληγες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ'
 αὐτούς, οἱ δ' ἀρπάζοντες ὡς ἤδη πάντα νικῶντες.

§ 5 Ἐπεὶ δ' ἤσθοντο οἱ μὲν Ἕλληγες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ
 στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε
 Τισσαφέρνους, ὅτι οἱ Ἕλληγες νικῶν τὸ καθ' αὐτούς καὶ
 εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν
 ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος
 ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας, πλησιαίτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμ-
 ποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντες.

§ 6-8 Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιῶν πάλιν, ὡς ἐδό-
 κει, ὕπισθεν. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληγες στραφέντες, παρεσκευά-
 ζοντο ὡς δεξόμενοι αὐτὸν ταύτῃ προσιόντα· ὁ δὲ βασιλεὺς
 ταύτῃ μὲν οὐκ ἤγην, ἥ δὲ παρῆλθεν ἕξω τοῦ εὐωνύμου κέρα-
 τος, ταύτῃ καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πρὸς
 τοὺς Ἕλληγας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς
 σὺν αὐτῷ. Ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ
 ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληγας
 πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ'
 οἱ Ἕλληγες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ
 Ἀμφιπολίτης ἤρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γε-
 νέσθαι. Ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης, ὡς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη,
 πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμε-
 νος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ
 πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο.

§ 9-10 Ἐπεὶ δ' ἤσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας,
 ἔδειςαν οἱ Ἕλληγες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περι-
 πτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτούς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐ-
 τοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὕπισθεν τὸν πο-
 ταμόν. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρελ-

θῶν εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχοῦμενος ἦει.

Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγὺς τε ὄντας καὶ παρατετα- § 11 - 15
γμένους, αὖθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ τὸ πρόσθεν. Οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ γὰρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἵππέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν. Καὶ τὸ βασιλείον σημεῖον ὄραν ἔφασαν ἀετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης ἀνατεταμένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἵππεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν· ἐψιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἵππέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. Ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου, τί ἐστίν, ἀπαγγεῖλαι. Καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. Σχεδὸν δέ, ὅτε ταῦτα ἦν, καὶ ἥλιος ἐδύετο.

Ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα § 16 - 19
ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρῆι· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' εἶκαζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι ἢ καταληψόμενον τι προσηλακέναι· ἅμα δ' ἐβουλεύοντο, εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Ἐδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται περὶ δειπνίου ὄραν ἐπὶ τὰς σκηνάς. Ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο

Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίῃ τοῖς Ἕλλησιν — ἦσαν δ' αὐταὶ τετρακόσiai ἄμαξαι —, καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. Ὡστε ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

με 4.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΥΝΑΞΑ ΕΩΣ ΤΟΝ ΖΑΠΑΤΑΝ ΠΟΤΑΜΟΝ

(Σεπτέμβριος - Ὀκτώβριος τοῦ 401 π. Χ.)

5. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριαίου καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου.

(1, 2 - 23)

Αεφ
"Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, § 2-3
ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμποι σηματοῦντα, ὅτι χρὴ ποιεῖν,
οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις, ἃ
εἶχον, καὶ ἐξοπλισαμένοις προῖέναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἕως Κύ-
ρου συμμείξειαν. Ἦδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων, ἅμα ἠλίω ἀνέχοντι
ἦλθε Προκλήης ὁ Τευθρανίας ἄρχων καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. Οὗ-
τοι ἔλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς
ἐν τῷ σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ προ-
τεραίᾳ ὄρμηγτο, καὶ λέγοι, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περι-
μενοῖεν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἕκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη
ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ἦλθε.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες § 4-5
πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· « Ἄλλ'
ὄφελε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀ-
ριαίῳ, ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καὶ, ὡς ὄρατε, οὐδεὶς
ἔτι ἡμῖν μάχεται, καί, εἰ μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν
ἐπὶ βασιλέα. Ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνόθαδε ἔλθῃ,
εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείου καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχῃ
νικῶντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί ». Ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς

ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβουλευετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου.

§ 6 Οἱ μὲν ὦχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σῆτον, ὅπως ἐδύνατο, ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος, οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέρροισι καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναισι ταῖς Αἰγυπτίαισι· πολλὰ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρώμενοι κρέα ἐψοντες ἥσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

§ 7-8 Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγοράν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, εἷς δὲ Ἕλλην, Φαλῖνος, ὃς ἐτύγγανε παρὰ Τισσαφέρνει ὦν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ ὄπλομαχίαν. Οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὄπλα ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεσθαι, ἂν τι δύνωνται ἀγαθόν.

§ 9-11 Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἶη τὰ ὄπλα παραδιδόναι· « ἄλλ' », ἔφη, « ὑμεῖς μὲν, ὧ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε, ὅ,τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω ». Ἐκάλεσε γὰρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερά ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος. Ἐνθα δὲ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρκὰς πρεσβύτατος ὢν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὄπλα παραδοῖεν. Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος· « Ἄλλ' ἐγὼ », ἔφη, « ὧ Φαλῖνε, θαυμάζω, πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ

ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα. Εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα ; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται ». Πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε· « Βασιλεὺς νικᾶν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. Τίς γὰρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται ; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πληθὸς ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ', εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύνασθε ἂν ἀποκτεῖναι ».

Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· « ὦ Φαλῖνε, § 12 - 14
νῦν, ὡς σὺ ὀρᾷς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετή. Ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἰόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωματίων στερηθῆναι. Μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα ». Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν· « Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριτα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶει τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως ».

Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε καὶ ἠρώτησεν, εἰ ἤδη ἀποκε- § 15 - 18
κριμένοι εἶεν. Φαλῖνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· « Οὔτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἶπέ, τί λέγεις ». Ὁ δ' εἶπεν· « Ἐγὼ σε, ὦ Φαλῖνε, ἄσμενος ἐόρακα, καὶ οἱ ἄλλοι δέ, οἶμαι, πάντες· σὺ τε γὰρ Ἕλληνας εἶ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσους σὺ ὀρᾷς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι, τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. Σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν, ὅ,τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἀριστον εἶναι, καὶ ὃ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον αἰετιζόμενον, ὅτι Φαλῖνός ποτε πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελύσων τοὺς Ἕλληνας τὰ ὄπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβούλεσεν αὐτοῖς τάδε. Οἴσθα δέ, ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι

ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἃ ἂν συμβουλεύσῃς ». Ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλεύσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὅπλα, ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλληνες.

§ 19 Φαλῖνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν· « Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστὶ σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι τὰ ὅπλα· εἰ δ' ὅμως μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σφῆξασθαι ὑμῖν, ὅπη δυνατόν ».

§ 20 - 28 Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· « Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ παραδόντες ἄλλω, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ ἄλλω παραδόντες ». Ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· « Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἶεν, προῖοῦσι δὲ καὶ ἀπιούσι πόλεμος. Εἶπατε οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν, ἢ ὡς πόλεμός ἐστι παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ ». Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· « Ἀπάγγελλε τοῖνυν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά δοκεῖ, ἅπερ καὶ βασιλεῖ ». « Τί οὖν ταῦτά ἐστιν ; », ἔφη ὁ Φαλῖνος. Ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· « Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαὶ εἰσιν, ἀπιούσι δὲ καὶ προῖοῦσι πόλεμος ». Ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· « Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ ; » Κλέαρχος δὲ ταῦτά πάλιν ἀπεκρίνατο· « Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιούσι δὲ καὶ προῖοῦσι πόλεμος ». Ὅ,τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμηνε.

[Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Φαλίνου ἐπιστρέφαντες οἱ ἀποσταλέντες εἰς τὸν Ἀρσίαον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος λέγουσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅτι ὁ Ἀρσίαος τὴν μὲν βασιλείαν δὲν δέχεται, περιμένει ὅμως αὐτοὺς νὰ ἔλθουν ταύτην τὴν νύκτα, ἂν θέλουν ν' ἀναχωρήσουν. Ὁ Κλέαρχος ὀριστικὸν οὐδὲν ἀπαντᾷ· ἀλλὰ μετὰ κοινὴν ἀπόφασιν τῶν

στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν μετὰ τὸ δεῖπνον προσέρονται πρὸς τὸν Ἀρριαῖον καὶ ἐδῶ περὶ τὸ μεσονύκτιον συνάπτουν μὲ αὐτὸν φιλίαν καὶ συμμαχίαν καὶ ὀρκίζονται ἀμοιβαίως νὰ μὴ προδώσων ἀλλήλους· οἱ δὲ βάροβαροι ἐπὶ πλέον ὀρκίζονται νὰ τοὺς ὀδηγοῦν χωρὶς δόλον.

Μετὰ τοὺς ὅρκους κατὰ πρότασιν τοῦ Ἀρριαίου ἀποφασίζουσιν νὰ μὴ ἐπιστρέφωσιν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἔλειπον αἱ τροφαί, ἀλλὰ νὰ προτιμήσωσιν ἄλλην ὁδὸν μακροτέραν μὲν, ἀλλ' ἔχουσιν ἀφθονα τροφίμα, τὴν πρὸς βορρᾶν διὰ τῆς Βαβυλωνίας πεδιάδος.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν κατὰ τὴν πορείαν φαίνονται μὲν σημεῖα, ὅτι οἱ πολέμοι δὲν ἀπειχον πολὺ, ἀλλὰ περὶ τὴν ἐσπέραν, χωρὶς νὰ γίνῃ συμπλοκή, κατασκηνοῦν μὲ πολὺν θόρυβον εἰς κόμας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὁ βασιλικὸς στρατὸς εἶχε διασπάσει καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ξύλα τῶν οἰκιῶν. Ἀπὸ τὴν θορυβώδη δ' αὐτὴν κατασκήνωσιν τῶν Ἑλλήνων φοβηθέντες οἱ πλησιέστατα αὐτῶν κατασκηνοῦντες πολέμοι ἀφήνουν τὰς σκηνάς των καὶ φεύγουν· ἐτρομάζεε δέ, καθὼς φαίνεται, καὶ ἰθὺς ὁ βασιλεὺς μὲ τὴν προσέλευσιν αὐτὴν τοῦ στρατεύματος.]

6. Σπονδαὶ μετὰξὺ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων.

(3, 1-14, 17-29)

Ἡ δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῷδε § 1-2
 δῆλον ἦν. Τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ ὄπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἠλίω ἀνατέλλοντι κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν. Οἱ δέ, ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτησαν τοὺς ἄρχοντας. Ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος, τυχῶν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν, εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἂν σχολάσῃ.

Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα, ὥστε ὀραῖσθαι πάντη § 3-5
 φάλαγγα πυκνὴν, τῶν ἀόπλων δὲ μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτὸς τε προῆλθε τοὺς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταυτὰ ἔφρασεν. Ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς

τοῖς ἀγγέλοις, ἀνθρώπα, τί βούλονται. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἤκοιεν ἄνδρες, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἑλλήσιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· « Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῶ, ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἑλλήσι μὴ πορίσας ἄριστον ».

§ 6 - 7 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαινον, καὶ ἤκον ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν, ὅτι ἐγγύς που βασιλεὺς ἦν ἢ ἄλλος τις, ᾧ ἐπετέκτατο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῦεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἤκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἳ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν, ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

§ 8 - 9 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτούς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο σὺν τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι ταχύ καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· « Δοκεῖ μὲν κάμοι ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατριψῶ, ἕως ἂν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι· οἴμαι γε μέντοι », ἔφη, « καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι ». Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν, ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰπιτήδεια.

§ 10 - 14 Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος δ' εἶπετο ἔχων τὸ στρατευμα ἐν τάξει. Καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὑδατος πλήρεσιν, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, οὓς ἠύρισκον ἐκπεπτωκότας, ἐνίους δὲ καὶ ἐξέκοπτον. Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κόμας, ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν.

§ 15 - 20 Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασι-

λέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. Ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως τοιάδε· « Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὖρημα ἐποίησάμην, εἴ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἶμαι γὰρ οὐκ ἂν ἀχαριστίαν μοι εἶναι οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος. Ταῦτα δὲ γνοὺς ἡτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἠγγεῖλα καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμειξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ. Καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευσέσθαι· ἐρέσθαι δὲ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἔλθόντα, τίνος ἔνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. Καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ᾦ, ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι ».

Μετὰ ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο· καὶ § 21 - 23 ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· « Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος ἠύρισκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκευάστους λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀγάγοι. Ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτόν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες αὐτῷ ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἔστιν, ὅτου ἔνεκα βουλοίμεθα ἂν τὴν βασιλέως χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτόν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐάν μέντοι τις ἡμᾶς

καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιῶντες »).

§ 24 - 27 Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης, « Ταῦτα », ἔφη, « ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἦκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν ». Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν ὥσθ' οἱ Ἕλληνας ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν, ὅτι διαπεπραγμένος ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ σφῆξιν τοὺς Ἕλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφῆναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. Τέλος δὲ εἶπε· « Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἐξῆ ᾤεσθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. Ὑμᾶς δὲ αὖ ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι ἢ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσινῶς σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, ὁπόταν μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν· ἦν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ὠνουμένους ἔξειν τὰ ἐπιτήδεια »).

§ 28 - 29 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὠμοσαν καὶ δεξιὰς ἔδωσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπε· « Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὴν δὲ διαπράξωμαι, ἂ δέομαι, ἦξω ὡς ἀπάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιὼν ἐπὶ τὴν ἐματοῦ ἀρχήν »).

[Οἱ Ἕλληνας καὶ ὁ Ἀρταῖος περιμένον τὸν Τισσαφέρην ἐστρατοπεδευμένοι πλησίον ἀλλήλων ἐπὶ 20 καὶ πλέον ἡμέρας· κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἔρχονται εἰς τὸν Ἀρταῖον οἱ ἀδελφοὶ του καὶ ἄλλοι συγγενεῖς καὶ φέρον εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους διαβεβαίωσιν ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως, ὅτι οὗτος δὲν θὰ φανῆ μνησικακὸς πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν ἐκστρατεῖαν τῶν μετὰ τοῦ Κόρου.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἄνθρωποι του φέρονται ψυχρῶς πρὸς τοὺς Ἕλληνας· ἔνεκα τούτου καὶ οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἦσαν μαζί των δυσηρεστημένοι καὶ προσερχόμενοι εἰς τὸν Κλέαρχον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους στρατηγούς ἔλεγον, ὅτι εὐθὺς πρέπει ν' ἀναχωρήσουν, διότι εἶναι βέβαιοι, ὅτι ὁ βασιλεὺς μὲ κάθε τρόπον θὰ προσπαθήσῃ νὰ τοὺς καταστρέψῃ. Ὁ Κλέαρχος εἰς αὐτούς, πού ἔλεγον αὐτά, ἀποκρίνεται, ὅτι δὲν εἶναι συμφέρον των νὰ διαλύσουν τὴν συνθήκην.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Ὀρόντας, ὁ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως, μαζί μὲ τοὺς στρατοὺς των καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ πορεία. Ὁ Ἀριαῖος ἐπορεύετο μὲ τὸ βαρβαρικὸν στράτευμα τοῦ Κύρου μαζί μὲ τὸν Τισσαφέρην καὶ τὸν Ὀρόνταν καὶ ἐστρατοπέδευε μαζί μὲ ἐκείνους· οἱ Ἕλληνες ὁμως, ἐπειδὴ ὑπόπτενον αὐτούς, ἐπορεύοντο μόνου των καὶ ἐστρατοπέδευον μακρὰν των. Ἀφοῦ δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ τεῖχος τῆς Μηδίας καὶ διῆλθον αὐτὸ καὶ δύο διώρυγας, ἔρχονται εἰς τὴν Σιπτάκην, πόλιν μεγάλην πλησίον τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, παρὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐστρατοπέδευσαν, ἐνῶ οἱ βάρβαροι προηγηθέντες εἶχον διαβῆ τὸν ποταμόν. Ἀφοῦ δὲ διέβησαν ἔπειτα τοῦτον καὶ οἱ Ἕλληνες, φθάνουν εἰς τὴν πόλιν Ὡπιν.

Ἀπὸ τὴν Ὡπιν πορεύονται εἰς τὰς πλουσίας κόμας τῆς Παρυσάτιδος, τὰς ὁποίας ἐπέτρεφεν ὁ Τισσαφέρνης νὰ διαρπάσουν οἱ Ἕλληνες. Μετὰ ταῦτα ἔρχονται εἰς τὰς Καινάς, πόλιν πλουσίαν καὶ μεγάλην παρὰ τὸν Τίγρητα.]

7. α) Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνους.

(5, 1 - 21, 24-26)

Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, § 1-2
τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. Καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας
τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαί μὲν ἦσαν, φανερά δὲ οὐδεμία
ἐφαίνετο ἐπιβουλή. Ἐδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι
τῷ Τισσαφέρνει, εἴ πως δύναιτο παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν
ἐξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπεμψε τινα ἐροῦντα, ὅτι
συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζει. Ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἤκειν.

Ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε· « Ἐγὼ, § 3-6

ὦ Τισσαφέρην, οἶδα μὲν ἡμῖν ὄρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσῃν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ σέ τε ὄρω ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὄρωντες ταῦτα ἀντιφυλαττόμεθα. Ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε σέ αἰσθέσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγὼ τε σαφῶς οἶδα, ὅτι ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἔλθειν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἐξέλκοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. Καὶ γὰρ οἶδα ἤδη ἀνθρώπους, οἳ φοβηθέντες ἀλλήλους οἳ μὲν ἐκ διαβολῆς, οἳ δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας, φθάσαι βουλόμενοι πρὶν παθεῖν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλλοντας οὔτ' ἂν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. Τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἂν παύεσθαι ἤκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, ὡς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς.

§ 7

» Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὄρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύννοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι· τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίη οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ· πάντη γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχείρια καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι.

§ 8 - 11

» Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὄρκων οὕτω γιγνώσκω, παρ' οὗς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σέ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. Σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἢ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβρώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. Εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄρ' οὐκ ἂν, τὸν εὐεργέ-

την κατακτείναντες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον ἀγωνιζοίμεθα ; Ὅσων δὲ δὴ καὶ οἶων ἂν ἐλπίδων ἑμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. Ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἰκανώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν, ὃν βούλοιο· σέ δὲ νῦν ὄρω τὴν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ σφύζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ἣ Κῦρος πολεμίᾳ ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὔσαν. Τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μαίνεται, ὥστε μὴ βούλεσθαι σοὶ φίλος εἶναι ;

» Ἀλλὰ μὴν ἐρῶ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας καὶ σέ § 12 - 14
βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. Οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν σὺν τῇ παρουσίᾳ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη, πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δὲ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς νῦν οἶδα τεθυμωμένους, οὐχ ὄρω, ποίᾳ δυνάμει συμμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσαισθε ἢ τῇ νῦν σὺν ἐμοὶ οὔσῃ. Ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σὺ, εἰ μὲν βούλοιό τῳ φίλος εἶναι, μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δὲ τίς σε λυποίῃ, ὡς δεσπότης ἂν ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἷ σοι οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα μόνον ὑπηρετοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος, ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως.

» Ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαν- § 15
μαστὸν εἶναι τὸ σέ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἥδιστ' ἂν ἀκούσασαιμι, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν, ὥστε σε πείσαι λέγων, ὡς ἡμεῖς σοὶ ἐπιβουλεύομεν ».

Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε § 16 - 19
ἀπεκρίνατο· « Ἀλλ' ἠδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γινώσκων, εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλευοίς, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. Ἴνα δὲ μάθης, ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ

ἀπιστοῖτε, ἀντάκουσον. Εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, ἄρα δοκοῦμέν σοι ἰππέων πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλίσεως, ἐν οἷς ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἶμεν ἄν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος ; Ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδεῖων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοι δοκοῦμεν ; Οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία, ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα σὺν πολλῶ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὄρατε, ἃ ἡμῖν ἕξεστι προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοί, ἐφ' ὧν ἕξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὁπόσοις ἄν ὑμῶν βουλόμεθα μάχεσθαι ; Ἐνίους δ' αὐτῶν οὐδ' ἄν παντάπασι διαβαῖτε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. Εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἠττώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἄν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ὃ ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἶτε μάχεσθαι ἄν δύνασθε.

§ 20 - 21 » Πῶς ἄν οὖν ἔχοντες τοσοῦτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τούτον ἄν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, ὃς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβῆς, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχρὸς ; Παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιπορκίας τε πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. Οὐχ οὕτω ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἠλίθιοι ἐσμεν ».

§ 24 - 26 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ εἶπεν· « Οὐκοῦν οἵτινες, τοιούτων ἡμῖν εἰς φίλιαν ὑπαρχόντων, πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολεμίους ἡμᾶς, ἄξιοι εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν ; » « Καὶ ἐγὼ μὲν γε », ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, « εἰ βούλεσθέ μοι οἷ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν τῷ ἐμφανεῖ λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας, ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ ». « Ἐγὼ δέ », ἔφη ὁ Κλέαρχος, « ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὖθις δηλώσω, ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω ». Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρο-

νούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο.

β) Προσέλευσις εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Τισσαφέρνου πέντε στρατηγῶν καὶ εἴκοσι λοχαγῶν. Σύλληψις καὶ θανάτωσις αὐτῶν.

(5, 27-42)

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον § 27-30
 δῆλός τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακειῖσθαι αὐτῷ Τισσαφέρνῃ, καί, ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνῃν, οὓς ἐκέλευε, καί, οἱ ἂν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας τούτους καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλησιν ὄντας τιμωρηθῆναι. Ὑπόπτειε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρα συγγεγεννημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς αὐτὸν λαβῶν φίλος ἦ Τισσαφέρνει. Ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἕως διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγοὺς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγοράν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνου, οἱ § 31-34
 μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἴσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιοός, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. Οὐ πολλῶ δ' ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἱππέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, ᾧτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλ-

λῆνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, πάντας ἔκτεινον. Οἱ δὲ Ἕλληνες τὴν τε ἰππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὄρωντες καί, ὅ,τι ἐποίουν, ἠμφεγνόουν, πρὶν Νίκαραχος Ἀρκὰς ἔκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα. Ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὄπλα πάντες, ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἕξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

§ 35 - 37 Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἤλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάοζος καὶ Μιθραδάτης, οἱ ἦσαν Κύρω πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὄραν καὶ γινώσκειν· συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους. Οὗτοι, ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον, εἴ τις εἶη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγεῖλωσι τὰ παρὰ βασιλείως. Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπὼν ἐν κόμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος.

§ 38 Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε· « Κλέαρχος μὲν, ὃ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιτορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. Ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· ἑαυτοῦ γὰρ εἶναί φησιν, ἐπεὶπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου ».

§ 39 - 42 Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος· « ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τούτους τε ἀνδρας αὐτούς, οἷς ὠμνυ-

τε, ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε ; » Ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε· « Κλέαρχος πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερός ἐγένετο Γισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντα καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις ». Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν τάδε εἶπε· « Κλέαρχος μὲν τοίνυν, εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιιορκούντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπειπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γάρ, ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλεύσαι ». Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

[Χαρακτηρισμὸς τῶν δολοφονηθέντων στρατηγῶν :

Ὁ Κλέαρχος ὑπῆρξεν ἐμπειροπόλεμος καὶ φιλοπόλεμος. Ἐπεξήτει τοὺς πολέμους, καὶ ὅτε ἀκόμη ἦτο δυνατὸν καὶ ὄφειλε νὰ ζῆ ἐν εἰρήνῃ ὄχι μόνον δὲν ἀπέφευγε τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάρρους ἐροῦπιτετο εἰς αὐτούς. Ἦτο τραχὺς καὶ αὐστηρὸς εἰς τοὺς στρατιώτας του. Ἐλεγεν, ὅτι ὁ στρατιώτης πρέπει νὰ φοβῆται περισσότερον τὸν ἀρχηγόν του, παρὰ τοὺς ἐχθρούς. Δι' αὐτὸ καὶ ὀλίγον τὸν ἠγάπων οἱ στρατιῶται· εἰς τὰς δυσκόλους ὅμως περιστάσεις πάντες ἀπέβλεπον πρὸς αὐτόν. Ἦτο περίπου πενήντα ἐτῶν, ὅτε ἀπέθανεν.

Ὁ Πρόξενος ὁ Βοιωτίος ἦτο πεπαιδευμένος καὶ φιλόδοξος. Δὲν ἤθελε τὸ καθεστὶ ν' ἀποκτήσῃ ἀδίκως, ἀλλ' ἐνόμιζεν, ὅτι ἐπροεπε νὰ ἐπιτόχη τοῦτο μὲ δικαιοσύνην καὶ τιμότητα. Νὰ ἄρχῃ χρηστῶν καὶ τιμίων ἀνθρώπων εἶχε τὴν δύναμιν· δὲν ἦτο ὁμως ἰκανὸς οὔτε σεβασμὸν οὔτε φόβον νὰ ἐμπνεύσῃ. Ἀπεναντίας ἐντρέπετο περισσότερον αὐτὸς τοὺς στρατιώτας του παρὰ οἱ στρατιῶται του αὐτόν. Οἱ χρηστοὶ καὶ τίμοι τὸν ἠγάπων, ἀλλ' οἱ κακοὶ τὸν ἐξεμεταλλεύοντο. Ἦτο περίπου τριάξοντα ἐτῶν, ὅτε ἀπέθανεν.

Ὁ Μένων ὁ Θεσσαλὸς ἦτο φίλαρχος καὶ φιλόδοξος. Ἐπεξήτει τὴν ὑπεροχὴν διὰ τοῦ ψεύδους, τῆς ἐπιιορκίας, τῆς ἀπάτης καὶ τῆς διαβολῆς. Συνεκράτει τοὺς στρατιώτας του ἐπιτρέπων εἰς αὐτούς νὰ διαπράττουν κάθε ἀδικίαν. Δὲν ἐθανατώθη ὅπως οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ δι'

ἀποκεφαλισμοῦ, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται τάχιστος θάνατος, ἀλλ' ὡς κακὸς ἄνθρωπος ἐβασανίσθη ὀλόκληρον ἔτος καὶ ἔτσι εὔρε τὸ τέλος τῆς ζωῆς του.

ἌΟ Ἀγίας ὁ Ἀρκὰς καὶ ὁ Σωκράτης ὁ Ἀχαιὸς ὑπῆρξαν καλοὶ στρατηγοὶ καὶ καλοὶ φίλοι. Ἦσαν καὶ οἱ δύο περίπου τριάκοντα πέντε ἐτῶν, ὅτε ἀπέθανον.]

NB

BIBLION TRITON

ΑΠΟ ΤΟΝ ΖΑΠΑΤΑΝ ΠΟΤΑΜΟΝ
ΕΩΣ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΡΔΟΥΧΩΝ

(Ὀκτώβριος - Νοέμβριος τοῦ 401 π. Χ.)

8. α) Ἀθυμία τῶν Ἑλλήνων. Ἐνθάρρυνσις τῶν λοχαγῶν
τοῦ Προξένου ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος.

(1, 2 - 25)

Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχα- § 2
γῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν
πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες ἐννοούμενοι, ὅτι ἐπὶ ταῖς
βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλω δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ
ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέ-
ξειν ἔμελλεν, ἀπείχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μεῖον ἢ μύρια στά-
δια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιά-
βατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προυδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς
καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμ-
μένοι ἦσαν οὐδὲ ἰππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδηλον
ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ
αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθεῖη.

Ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐ- § 3
τῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυ-
σαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἤλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνε-
παύοντο δέ, ὅπου ἐτύγγανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν
ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν,

οὐς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

§ 4-5

Ἦν δὲ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἰκοθεν ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρω ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. Ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. Καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτέυσας, μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη τὸ Κύρω φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας.

§ 6-7

Ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, τίμη ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν, ἣν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθῆιη. Καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς, οἷς ἔδει θύειν. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἤλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. Ὁ δ' ἀκούσας ἠτιάτο αὐτόν, ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα, πότερον λῶν εἴη αὐτῷ πορευέσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθῆιη. «Ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἦρου, ταῦτ'», ἔφη, «χρὴ ποιεῖν, ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν».

§ 8-10

Ἐπεὶ δὲ ὁ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος, οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεός, ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κύρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρω. Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου μεῖναι αὐτόν καὶ ὁ Κύρος συμπροθυμεῖτο, εἶπε δέ, ὅτι, ἐπειδὴν τάχιστα ἢ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. Ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας. Ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθῆις — οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἤδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κι-

λικίαν ἤλθον, σαφές πᾶσιν ἤδη ἐδόκει εἶναι, ὅτι ὁ στόλος εἶη ἐπὶ βασιλέα. Φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν.

Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ § 11 - 12 οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. Ἔδοξεν αὐτῷ, βροντῆς γενομένης, σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πα- τρώαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. Περιφόβος δ' εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὧν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλω δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύ- ναιτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλείας, ἀλλ' εἴργοιτο πάν- τοθεν ὑπὸ τινῶν ἀποριῶν.

Ἄποῖόν τι μὲν δὴ ἐστὶ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξεστι § 13 - 14 σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. Γίγνεται γὰρ τάδε. Εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει « τί κατάκειμαι ; ἢ νύξ προβαίνει ; ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἔξειν. Εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμπο- δῶν πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινό- τατα παθόντας μὴ οὐχὶ ὑβριζομένους ἀποθανεῖν ; Ὅπως δ' ἀμυνόμεθα, οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα, ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. Ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν ; Ποίαν δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμένω ; Οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύ- τερος ἔσομαι, ἐὰν σήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις ».

Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶ- § 15 - 18 τον λοχαγούς. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν « Ἐγὼ, ὧ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ, οἶμαι, οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὁρῶν ἐν οἷσις πράγμασιν ἔσμεν. Οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πό-

λεμον ἐξέφηναν, πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. Καὶ μὴν εἰ ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἴομεθα (πείσεσθαι); ὃς καὶ τοῦ ὁμομητρίου ἀδελφοῦ, καὶ τεθνηκότος ἤδη, ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμεῖς δέ, οἱ κηδεμόνα μὲν οὐδένα ἔχομεν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἴομεθα παθεῖν; Ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαι ποτε ἐπ' αὐτόν; Ἄλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον.

§ 19 - 20 » Ἐγὼ μὲν οὖν, ἕως μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὔποτε ἐπαυόμεν ἡμᾶς μὲν οἰκτιρῶν, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν, ὅσῃ μὲν χώραν καὶ οἶον ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, ὅσον δὲ χρυσόν, ὅσῃ δὲ ἐσθῆτα· τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς μετέχοιμεν, εἰ μὴ πριαίμεθα, χρήματα δέ, ὧν ὠνησόμεθα, ἥδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δὲ πῶς πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους ἥδειν κωλύοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.

§ 21 - 23 » Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ἀσάφεια. Ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα, ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ᾧσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς εἰκός, ἔσονται. Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὀρῶντες ἀγαθὰ στεργῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ ἵεναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. Ἐτι δ'

ἔχομεν σώματα ἰκανώτερα τούτων καὶ ψυχὴ καὶ θάλαττη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἣν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν νίκην ἡμῖν διδῶσιν.

» Ἄλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν § 24 - 25
θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμηῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἀριστοὶ καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἀποτρέπειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακὰ ».

β) Συνέλευσις τῶν διασωθέντων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν
τῶν Ἑλλήνων. Λόγος τοῦ Ξενοφώντας καὶ
ἐκλογὴ νέων στρατηγῶν.

(1, 32 - 47)

Ἄλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν § 24 - 25
θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμηῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἀριστοὶ καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἀποτρέπειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακὰ ».

β) Συνέλευσις τῶν διασωθέντων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν
τῶν Ἑλλήνων. Λόγος τοῦ Ξενοφώντας καὶ
ἐκλογὴ νέων στρατηγῶν.
(1, 32 - 47)
Ἄλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν § 24 - 25
θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμηῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἀριστοὶ καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἀποτρέπειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακὰ ».

Ἄλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν § 24 - 25
θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμηῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἀριστοὶ καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἀποτρέπειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακὰ ».

Ἄλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν § 24 - 25
θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμηῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἀριστοὶ καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἀποτρέπειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακὰ ».

§ 35 - 36

Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν « Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης, οὓς μὲν ἠδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς, ἦν δύνωνται, ἀπολέσωσιν. Ἡμῖν δέ γε, οἶμαι, πάντα ποιητέα, ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνοι ἐφ' ἡμῖν. Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε, ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε καιρόν. Οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, κἂν μὲν ὑμᾶς ὀρώσιν ἀθυμοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἦν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ᾗτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε, ὅτι ἔφονται ὑμῖν καὶ πειράσονται μιμεῖσθαι.

§ 37 - 38

» Ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. Ἵμεῖς γὰρ ἔστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ᾗν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτηῖτε· καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν, ἀξιοῦν δεῖ αὐτοὺς ὑμᾶς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἦν που δέη. Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθῆίητε, ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. Ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο, ὡς μὲν σφελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. Ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σφῆζει δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν.

§ 39 - 42

» Ἐπειδὴν δὲ καταστήσῃσθε τοὺς ἄρχοντας, ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. Νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αισθάνεσθε, ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων τῶν στρατιωτῶν οὐκ οἶδα, ὅ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας. Ἦν δὲ τις τρέψῃ αὐτῶν τὰς γνώμας, ὡς μὴ

τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. Ἐπίστασθε γὰρ δὴ, ὅτι οὔτε πληθὸς ἔστιν οὔτε ἰσχύς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιούσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται.

» Ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, ὁπόσοι § 43-44
μὲν πειρῶνται ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολέμοις, οὗτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχυρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασιν πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὀρῶ μᾶλλον πῶς εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καί, ἕως ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διάγοντας. Ἄ καὶ ὑμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιοῦτῳ γὰρ καιρῷ ἐσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν ». Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος: « Ἄλλὰ πρόσθεν μὲν, § 45-47
ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον, ὅσον ἤκουον Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε, ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις, καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιοῦτους: κοινὸν γὰρ ἂν εἶη τὸ ἀγαθόν. Καὶ νῦν », ἔφη, « μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἦκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. Παρέστω δ' ἡμῖν », ἔφη, « καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ ». Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαινοῖτο τὰ δέοντα. Ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξαυθικλῆς Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλῆσιος Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

9. Γενική συνέλευσις τοῦ στρατεύματος. Λόγοι ἐν αὐτῇ καὶ ἀποφάσεις.

(2, 1 - 39)

α) Λόγοι Χειρισόφου καὶ Κλεάνορος .

(2, 1 - 6)

§ 1 - 3 Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου ἦκον οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφύλακας καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρισόφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε· « Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὅποτε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδώκασιν ἡμᾶς· ὅμως δὲ δεῖ ἐν τῷ παρόντι ἀνδρας ἀγαθοὺς γίγνεσθαι καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι, ὅπως, ἦν μὲν δυνώμεθα, καλῶς νικῶντες σφζώμεθα εἰ δὲ μή, καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχίριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. Οἶομαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσιν »).

§ 4 - 6 Μετὰ τοῦτον Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε· « Ἄλλ' ὁρᾶτε μὲν, ὧ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιτορκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρου ἀπιστίαν, ὅστις λέγων, ὡς γείτων τε εἶη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν καὶ αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἠδέεσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος, αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἀνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀριαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κῦρον τε-

θνηκότεα αἰδεσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς, ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. Ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτείσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὀρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους, ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα, τοῦτο, ὅ,τι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς, πάσχειν ».

β) Λόγος Ξενοφώντας.

(2, 7 - 32)

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον, § 7 ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρέπειν, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιώσαντα, ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε·

« Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιорκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέ- § 8 γει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς, οἶμαι. Εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς φιλικῶς χρῆσθαι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν ὀρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μὲντοι διανοούμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν ἐκ παντὸς τρόπου πολεμεῖν αὐτοῖς, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰι ἡμῖν καὶ καλὰι ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας ».

Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυται τις· ἀκούσαντες δ' § 9 οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ ὀρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε· « Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια, ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. Καὶ ὅτῳ δοκεῖ τοῦτ' », ἔφη, « ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα ». Καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἐκ τούτου ἠύξαντο καὶ ἐπαιάνισαν.

§ 10 Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὧδε
 « Ἐτύγχανον λέγων, ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν
 σωτηρίας. Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν
 θεῶν ὄρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήασί τε καὶ τὰς σπονδὰς
 παρὰ τοὺς ὄρκους λελύκασιν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, εἰκὸς
 τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμ-
 μάχους, οἷπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς
 ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς, ἂν ἐν δεινοῖς ὦσι, σφάζειν εὐπετῶς,
 ὅταν βούλωνται.

§ 11 - 13 » Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν
 ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε, ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει
 εἶναι σφάζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάντων δεινῶν οἱ ἀγα-
 θοί. Ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμ-
 πληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ἀντιστῆναι αὐ-
 τοῖς Ἀθηναῖοι τολμήσαντες, ἐνίκησαν αὐτούς. Καὶ εὐξάμενοι
 τῇ Ἀρτέμιδι, ὀπόσους κατακάνοιεν τῶν πολεμίων, τοσαύτας
 χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν,
 ἐψηφίσαντο κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν καὶ ἔτι νῦν
 ἀποθύουσιν. Ἐπειτα, ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀνα-
 ρίθμητον στρατιὰν ἤλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων
 οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν
 καὶ κατὰ θάλατταν. Ὦν ἔστι μὲν τεκμήρια ὄραν τὰ τρόπαια,
 μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς
 ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἀνθρωπὸν δεσπότην, ἀλλὰ
 τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. Τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων.

§ 14 - 16 » Οὐκ ἐρῶ δ' ὅμως τοῦτο, ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς·
 ἀλλ' οὐπω πολλαὶ ἡμέραι, ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς
 ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς.
 Καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας μαχόμενοι ἄνδρες
 ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ', ὅποτε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγὼν
 ἔστι, πολὺ δῆπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυ-

μοτέρους εἶναι. Ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. Τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν, τό τε πλῆθος ἄμετρον ὄρωντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρὶω φρονήματι ἰέναι ἐπ' αὐτούς· νῦν δέ, ὁπότε καὶ πείραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν, ὅτι οὐ θέλουσι καίπερ πολλαπλάσιοι ὄντες δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι;

» Μηδὲ μέντοι τοῦτο μείον δόξετε ἔχειν, ὅτι οἱ Ἀριαίου § 17 πρόσθεν σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφροσύνησιν. Ἔτι γὰρ οὗτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἠττημένων· ἔφυγον γοῦν πρὸς ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς. Τοὺς δὲ θέλοντας φυγῆς ἄρχειν πολὺ κρεῖττον σὺν ταῖς πολεμίαις ταττομένους ἢ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τάξει ὄραν.

» Εἰ δέ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἵππεῖς, § 18 - 19 ταῖς δὲ πολεμίαις πολλοὶ πάρεσιν, ἐνθυμήθητε, ὅτι οἱ μύριοι ἵππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσὶν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες, ὅτι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. Οὐκοῦν τῶν ἵππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμανται φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παίσομεν, ἢν τις προσίῃ, πολὺ δὲ μᾶλλον, ὅτου ἂν βουλώμεθα, τευζόμεθα. Ἐνὶ δὲ μόνῳ προέχουσιν οἱ ἵππεῖς· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν.

» Εἰ δὲ τὰς μὲν μάχας θαρρεῖτε, τοῦτο δὲ ἄχθεσθε, ὅτι § 20 - 21 οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρους ἡγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν παρέξει, σκέψασθε, πότερον κρεῖττον Τισσαφέρην ἡγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπιβουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας λαβόντες ἡγεῖσθαι κελεύωμεν, οἱ εἴσονται, ὅτι, ἢν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα ἀμαρτήσονται. Τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖσθαι κρεῖττον ἐκ τῆς

ἀγορᾶς, ἧς οὗτοι παρεῖχον, μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ ἡμᾶς αὐτοὺς λαμβάνειν, ἢ ἡπερ κρατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους, ὅπως ἂν ἕκαστος βούληται ;

§ 22

» Εἰ δὲ ταῦτα μὲν γιγνώσκετε, ὅτι κρείττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἡγεῖσθε ἕξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε, εἰ ἄρα τοῦτό ἐστι τὸ μωρότατον, ὧν πεποιθήκασιν οἱ βάρβαροι. Πάντες γὰρ ποταμοί, ἦν καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι ὄσι, προϊοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες.

§ 23 - 24

» Εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν ἡγεμόνων τε μηδεὶς ἡμῖν φανεῖται, οὐδ' ἐπὶ τούτῳ ἡμῖν γε ἄθυμητόν. Ἐπιστάμεθα μὲν γὰρ Μυσοῦς, οὐς οὐκ ἂν φαῖμεν βελτίους εἶναι, ὅτι ἐν τῇ βασιλέως χώρα πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδομεν, ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαμβάνοντες τὴν βασιλέως χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ' ἂν ἔφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροῦς εἶναι οἴκαδε ὠρημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκήσοντας. Οἶδα γάρ, ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ὀμήρους τοῦ ἀδόλων ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσειέ γ' ἂν αὐτοῖς, καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλοιντο ἀπιέναι. Καὶ ἡμῖν γε οἶδα, ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἂν ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν κατασκευαζομένους.

§ 25 - 26

» Ἀλλὰ γὰρ δέδοικα, μή, ἂν ἅπαξ μάθωμεν ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ. Δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδειξαι τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι ἐκόντες πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἐκεῖ βιοτεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίους ὄραν.

§ 27 - 28

» Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ δῆλον, ὅτι τῶν κρατούντων ἐστὶ· τοῦτο δὲ δεῖ λέγειν, ὅπως ἂν πορευοί-

μεθά τε ὡς ἀσφαλέστατα καί, εἰ μάχεσθαι δεοί, ὡς κράτιστα μαχοίμεθα. Πρῶτον μὲν τοίνυν», ἔφη, «δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας, ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῆ, ἀλλὰ πορευώμεθα, ὅπη ἂν τῇ στρατιᾷ συμφέρη· ἔπειτα καὶ τὰς σκηναῖς συγκατακαῦσαι. Αὗται γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτε εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. Ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλὴν ὅσα πολέμου ἕνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵνα ὡς πλεῖστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ᾧσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. Κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

» Λοιπὸν μοι εἰπεῖν, ὅπερ καὶ μέγιστον, νομίζω εἶναι. § 29 - 31
 Ὅρατε καὶ τοὺς πολεμίους, ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὶν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες, ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων, ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, ληφθέντων δὲ τῶν ἀρχόντων, ἀναρχία ἂν καὶ ἀταξία ἡμᾶς ἀπολέσθαι. Δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἀρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἀρχουσιν νῦν ἢ πρόσθεν· ἦν δὲ τις ἀπειθῆ, ψηφίσασθαι τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἀρχοντι κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐψευσμῆνοι ἔσονται· τῆδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὕφονται ἀνθ' ἑνὸς Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέψοντας κακῶ εἶναι.

» Ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι § 32
 αὐτίκα παρέσονται. Ὅτω οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται· εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον δοκεῖ ἢ τοῦτο, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα.»

γ) Προτάσεις Χειρίσοφου καὶ Ξενοφῶντος. Ἀποφάσεις τῆς γενικῆς συνελεύσεως τοῦ στρατοῦ. Τελευταία συστάσεις τοῦ Ξενοφῶντος πρὸς τὸ στράτευμα.

(2, 33 - 39)

- § 33 Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· « Εἰ μὲν τινος ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις, οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἐξέσται σκοπεῖν· ἃ δὲ νῦν εἴρηκε, δοκεῖ μοι ἄριστον εἶναι ὡς τάχιστα ψηφίσασθαι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα ». Ἀνέτειναν πάντες.
- § 34 - 36 Ἀναστάς δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν· « ὦ ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσδεῖν δοκεῖ μοι. Δῆλον, ὅτι πορευέσθαι ἡμᾶς δεῖ, ὅπου ἔξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κόμας εἶναι καλὰς οὐ πλεον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἂν οὖν θαυμάζοιμεν, εἰ οἱ πολέμιοι, ὡσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκουσιν τε καὶ δάκνουσιν, ἣν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιούσιν ἐπακολουθοῖεν. Ἴσως οὖν ἀσφαλέςτερον ἡμῖν πορευέσθαι πλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὀπλιτῶν, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρω εἴη. Εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθεῖ, τίνας χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐκ τῶν πλευρῶν ἐκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν, ὅποτε οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν, βουλευέσθαι ἡμᾶς δεοί, ἀλλὰ χρώμεθα ἂν εὐθὺς τοῖς στρατιώταις τεταγμένοις.
- § 37 - 38 » Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τις βέλτιον ὄρᾳ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μή, Χειρίσοφος μὲν ἡγείσθω, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμονίος ἐστί· τῶν δὲ πλευρῶν ἐκατέρων δύο τῶν πρεσβυτάτων στρατηγῶν ἐπιμελείσθω· ὀπισθοφυλακῶμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι, ἐγὼ καὶ Τιμασίω, τὸ νῦν εἶναι. Τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύτης τῆς τάξεως βουλευσόμεθα, ὅ,τι ἂν ἀεὶ κράτιστον δοκῆ εἶναι. Εἰ δὲ τις ἄλλο ὄρᾳ βέλτιον, λεξάτω ». Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν· « Ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα ». Ἐδοξε ταῦτα.

« Νῦν τοίνυν », ἔφη, « ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. § 39
Καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω
ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις
τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικῶντων τὸ
κατακαίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστί· καὶ εἴ
τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νι-
κῶντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σφάζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων
λαμβάνειν ».

[Οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ ἐκτελοῦν τὰ ἀποφασισθέντα εἰς τὸ προη-
γούμενον κεφάλαιον, ὅτε προσέρχεται ὁ Πέροσης Μιθραδάτης, ὁ ὁποῖος
προσποιεῖται φιλίαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ ζητεῖ νὰ μάθῃ τοὺς σκο-
ποὺς των. Οἱ Ἕλληνες ὅμως ἐνοήσαντες, ὅτι οὗτος εἶχεν ἀποσταλῆ
ἀπὸ τοὺς Πέρσας, ὅπως κατασκοπεύσῃ αὐτούς, ἀποφασίζουσι νὰ ἔχουν
πόλεμον, χωρὶς νὰ δέχονται διαπραγματεύσεις.

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ διέβησαν τὸν Ζαπάταν, ἐμφανίζεται πάλιν ὁ
Μιθραδάτης μὲ ἰππεῖς, τοξότας καὶ σφενδονήτας, οἱ ὅποιοι ἐπιτίθεν-
ται κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τραυματίζουν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. Οἱ Ἕλλη-
νες στενοχωροῦνται διὰ τοῦτο καὶ κατὰ πρότασιν τοῦ Ξενοφάντος
καταρτίζουσι καὶ αὐτοὶ σφενδονήτας καὶ ἰππεῖς.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἀφοῦ διέβησαν ἐπικίνδυνον χαράδραν, προσ-
βάλλονται πάλιν ἐπὶ τοῦ Μιθραδάτου, ἀλλὰ ἀποκροοῦν τὴν προσβο-
λὴν μὲ τοὺς σφενδονήτας καὶ ἰππεῖς, τοὺς ὁποίους εἶχον παρασκευά-
σει τὴν προηγουμένην ἡμέραν. Ἀνερόχλητοι φθάνουσι εἰς τὴν παρὰ τὸν
Τίγρητα μεγάλην πόλιν Λάρισαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τὴν ἐπομένην εἰς τὴν
πόλιν Μέσπιλα.

Τὴν τρίτην ἡμέραν, ἐνῶ ἐπορεύοντο, ἐμφανίζεται ὁ Τισσαφέρης
μὲ πολυάριθμον στρατόν· ἐπειδὴ δὲ παρηνωχλοῦντο ἐπ' αὐτοῦ, μετα-
βάλλουσι τὴν παράταξιν τοῦ στρατοῦ, διὰ νὰ γίνεται ἡ πορεία των ἀσφα-
λεστέρα· οὕτω πορεύονται τέσσαρας ἡμέρας.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν πορευόμενοι διὰ μέσον ὑψηλῶν λόφων στε-
νοχωροῦνται ἐπὶ τῶν βαρβάρων καὶ μὲ δυσκολίαν φθάνουσι εἰς κόμας,
ὅπου μένουσι τρεῖς ἡμέρας· τὴν δὲ τετάρτην ἡμέραν, ἐπειδὴ πάλιν ἐνε-
φανίσθη ὁ Τισσαφέρης εἰς τὴν πεδιάδα, καταφεύγουσι εἰς κόμην καὶ

ἀναμένονν ἐκεῖ τοὺς πολεμίους· οὗτοι δὲ ἀποκρουσθέντες στρατοπεδεύονν εἰς πολὺν μακρὰν ἀπόστασιν, διὰ ν' ἀποφύγουν τὴν συμπλοκὴν κατὰ τὴν νύκτα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἀφοῦ ἐβεβαιώθησαν περὶ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν βαρβάρων, ἀναχωροῦνν καὶ αὐτοὶ καὶ πορεύονται τόσον μακρὰν, ὥστε τὰς δύο ἐπομένας ἡμέρας δὲν φαίνονται οἱ πολέμοι.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν οἱ βάρβαροι καταλαμβάνουνν θέσιν τινα ὑψηλοτέραν τοῦ μέρους, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐσκόπευονν νὰ διαβοῦνν οἱ Ἕλληνες, δηλ. προεσχὴν τινα ὄρους, ὑπὸ τὴν ὁποῖαν ἦτο ἡ ἄγρυσσα πρὸς τὴν πεδιάδα ὁδός. Ὁ Χειρίσοφος παρετήρησε τοῦτο καὶ δὲν ἤξευρε, τί νὰ πράξῃ. Ὁ Ξενοφῶν ὅμως ἀνακαλύπτει κορυφὴν τινα τοῦ ὄρους ὑψηλοτέραν τῆς προεσχῆς καὶ ἀναβαίνει μὲ πελταστάς, διὰ νὰ καταλάβῃ αὐτήν· τοῦτο ὅτε εἶδονν οἱ ἐπὶ τῆς προεσχῆς πολέμοι, ὁμοῦνν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν κορυφὴν· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἀμιλλώμενοι προκαταλαμβάνουνν αὐτήν.]

10. Διαμονὴ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ πεδιάδι, τῇ μεταξὺ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ καὶ τῶν Καρδουχείων ὄρων.
Ἀπόφασις αὐτῶν περὶ τῆς περαιτέρω πορείας.

(5, 1 - 18)

§ 1 - 3 Ἐνθα δὴ οἱ μὲν βάρβαροι στραφέντες ἔφευγον, ἡ ἕκαστος ἐδύνατο, οἱ δὲ Ἕλληνες κατεῖχον τὸ ἄκρον. Οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρνην καὶ Ἀριαῖον ἀποτραπόμενοι ἄλλην ὁδὸν ὤχοντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον καταβάντες εἰς τὸ πεδίον ἐστρατοπεδεύοντο ἐν κώμῃ μεστῇ πολλῶν ἐπιτηδείων. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν ἐπιτηδείων ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμόν. Ἡνίκα δ' ἦν δεῖλη, ἐξαίφνης οἱ πολέμοι ἐπιφαίνονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινες τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πεδίῳ εἰς ἀρπαγὴν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκημάτων διαβιβαζόμεναι εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατελήφθησαν. Ἐνταῦθα Τισσαφέρνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καίειν ἐπεχείρησαν τὰς κώμας. Καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἠθύμησάν τινες φοβούμενοι, μὴ οὐκ ἔχοιεν, ὁπόθεν λαμβάνοιεν τὰ ἐπιτήδεια, εἰ οἱ πολέμοι καίειν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἀπὸ τοῦ ἄκρου κατέβη, παρελαύνων § 4 - 6
 τὰς τάξεις ἔλεγεν· « Ὁρᾶτε, ὧ ἄνδρες Ἕλληνες, τοὺς πολε-
 μίους ἐῶντας τὴν χώραν ἤδη ἡμετέραν εἶναι ; Ἄ γάρ, ὅτε
 ἐσπένδοντο, διεπράττοντο, μὴ καίειν ἡμᾶς τὴν βασιλέως χώ-
 ραν, ταῦτα νῦν αὐτοὶ ποιοῦσι καίοντες ὡς ἀλλοτρίαν. Ἄλλ'
 ἐάν που καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, ὕψονται καὶ
 ἡμᾶς αὐτόσε πορευομένους. Ἄλλ', ὧ Χειρίσοφε », ἔφη, « δο-
 κεῖ μοι ἐπιέναι ἐπὶ τοὺς καίοντας ». Ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν·
 « Οὐκ οὖν ἐμοίγε δοκεῖ· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς », ἔφη, « καίωμεν, καὶ
 οὕτω θᾶττον παύσονται ».

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι περὶ § 7
 τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ συνῆσαν. Καὶ
 ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. Ἐνθεν μὲν γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύ-
 ψηλα, ἐνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος τὸ βάθος, ὥστε μηδὲ τὰ
 δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις τοῦ βάθους.

Ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθὼν τις ἀνὴρ Ῥόδιος εἶ- § 8 - 11
 πεν· « Ἐγὼ θέλω, ὧ ἄνδρες, διαβιβάσαι ὑμᾶς ἀνά τετρακισ-
 χιλίους ὀπλίτας, ἐάν ἐμοί, ὧν δέομαι, παράσχητε καὶ τάλαν-
 τον μισθὸν πορίσητε ». Ἐρωτώμενος δέ, ὅτου δέοιτο, « Ἄ-
 σκῶν », ἔφη, « δισχιλίων δεήσομαι· πολλὰ δ' ὄρω πρόβατα
 καὶ αἰγας καὶ βοῦς καὶ ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα
 ῥαδίως ἂν παρέχοι τὴν διάβασιν. Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν,
 οἷς χρῆσθε περὶ τὰ ὑποζύγια· τούτοις ζεύξας τοὺς ἄσκους
 πρὸς ἀλλήλους, ὀρμίσας ἕκαστον ἄσκὸν λίθους ἀρτήσας καὶ
 ἀφείς ὡσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὕδωρ, διαγαγῶν καὶ ἀμφοτέρωθεν
 δήσας ἐπιβαλῶ ὕλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω· ὅτι μὲν οὖν οὐ κατα-
 δύσεσθε, αὐτίκα μάλα εἴσεσθε· πᾶς γὰρ ἄσκὸς δύο ἄνδρας ἔξει
 τοῦ μὴ καταδῦναι· ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν, ἢ ὕλη καὶ ἢ γῆ
 σχήσει ».

Ἀκούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χα- § 12
 ρίεν ἐδόκει εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ οἱ κωλύ-

σοντες πέραν τοῦ ποταμοῦ πολλοὶ ἵππεῖς, οἳ εὐθὺς τοῖς πρώτοις οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν.

§ 13 - 14 Ἐνταῦθα τὴν μὲν ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπα-
λιν εἰς τὰς ἀκαύστους κόμας κατακλύσαντες, ἐνθεν ἐξῆσαν
ὥστε οἱ πολέμιοι οὐ προσήλυνον, ἀλλ' ἐθεῶντο καὶ ὅμοιοι
ἦσαν θαυμάζουσιν, ὅποι ποτὲ τρέφονται οἱ Ἕλληνες καὶ τί
ἐν νῶ ἔχοιεν. Ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἐπὶ τὰ ἐπι-
τήδεια ἦσαν· οἱ δὲ στρατηγοὶ πάλιν συνῆλθον, καὶ συναγα-
γόντες τοὺς ἐαλωκότας ἤλεγχον τὴν κύκλω πᾶσαν χώραν, τίς
ἐκάστη εἶη.

§ 15 - 16 Οἱ δὲ ἔλεγον, ὅτι ἡ μὲν πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ Βαβυλῶνα
καὶ Μηδίαν φέροι, ἡ δὲ πρὸς ἕω ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτα-
να, ἐνθα θερίζειν λέγεται βασιλεύς, ἡ δὲ πρὸς ἐσπέραν ἐπὶ
Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν, ἡ δὲ διὰ τῶν ὀρέων καὶ πρὸς ἄρκτον
τετραμμένη εἰς Καρδούχους. Τούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνά
τὰ ὄρη καὶ πολεμικοὺς εἶναι καὶ βασιλεῖ οὐ πειθαρχεῖν, ἀλλὰ
καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιάν δώδεκα μυ-
ριάδας· τούτων δ' οὐδένα ἀπονοστῆσαι διὰ τὴν δυσχωρίαν.

§ 17 - 18 Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς
φάσκοντας εἰδέναι τὴν ἐκασταχόσε ὁδὸν οὐδὲν δῆλον ποιή-
σαντες, ὅποι πορευέσθαι ἐμελλον. Ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς
ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν·
τούτους γὰρ διελθόντας ἔφασαν ἤξειν εἰς Ἀρμενίαν, χώραν
μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ἧς Ὀρόντας ἤρχεν. Ἐντεῦθεν δ' εὐ-
πορον ἔφασαν εἶναι, ὅποι τις ἐθέλοι, πορευέσθαι. Ἐπὶ τού-
τοις ἐθύσαντο, ἵνα, ὀπηνίκα δοκοίη, τὴν πορείαν ποιοῦντο·
τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοίκεσαν, μὴ προκαταλη-
φθείη· καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσειαν, συσκευασαμέ-
νους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἐπεσθαι, ἥνικ' ἂν τις παραγ-
γέλλῃ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΔΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΡΔΟΥΧΩΝ, ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΕΙΤΟΝΙΚΩΝ ΛΑΩΝ ΕΩΣ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ

(Νοέμβριος τοῦ 401 - Φεβρουάριος τοῦ 400 π. Χ.)

11. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὁρέων.

(1, 5 - 28)

Ἦνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο § 5-7
τῆς νυκτός, ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδῖον, τηνικαῦτα
ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα
τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. Ἐνθα δὲ Χειρίσοφος μὲν ἠγεῖτο τοῦ
στρατεύματος λαβὼν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνήτας πάν-
τας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν ὀπλίταις εἶπετο οὐ-
δένα ἔχων γυμνήτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μὴ τις
ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο. Καὶ ἐπὶ μὲν τὸ
ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρὶν τινας αἰσθέσθαι τῶν πο-
λεμίων· ἔπειτα δ' ὑφηγεῖτο· ἐφείπετο δὲ αἰεὶ τὸ ὑπερβάλλον
τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ
μυχοῖς τῶν ὁρέων.

Ἐνθα δὲ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχον- § 8-9
τες καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. Τὰ δὲ ἐπιτή-
δεια πολλὰ ἐξῆν λαμβάνειν· ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλ-
λοις κατεσκευασμένοι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες,
οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον ὑποφειδόμενοι, εἴ πως ἐθελή-
σειαν οἱ Καρδοῦχοι διέναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας,
ἐπεὶ περ βασιλεῖ πολέμιοι ἦσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, ὅπου τις

ἐπιτυγχάνοι, ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν. Οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλοῦντων ὑπήκουον οὔτε ἄλλο φιλικόν οὐδὲν ἐποίουν.

§ 10 - 11

Ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι — διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατὰβασις —, τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπετίθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν ὀλίγοι ὄντες· ἐξ ἀπροσδοκίτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. Εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. Καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμαις ἠὐλίσθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ ἔκαιον κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὁρέων καὶ συνεώρων ἀλλήλους.

§ 12 - 14

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τᾶλλα, καὶ, ὅσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ, πάντα ἀφεῖναι. Σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διπλάσιά τε ἐπιτήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι, πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. Ἐπεὶ οὖν ταῦτα ἔδοξεν, ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντές τινας ἐν τῷ στενῷ οἱ στρατηγοί, εἴ τι εὕρισκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οἱ δὲ στρατιῶται ἐπέιθοντο. Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι.

§ 15 - 18

Εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειμῶν πολὺς, ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τὰπιτήδεια. Καὶ ἠγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, εἶπετο δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι Ξενοφῶν. Καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὄντων τῶν χωρίων, ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ὥστε

ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες, ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες, σχολῆ πορεύεσθαι· καὶ θαμινὰ παρήγγελλον ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπιτιθεῖντο. Ἐνταῦθα ὁ Χειρίσοφος ἄλλοτε μὲν, ὅτε παρεγγυῶτο, ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενε, ἀλλ' ἤγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἐπεσθαι, ὥστε δῆλον ἦν, ὅτι πρᾶγμα τι εἶη· σχολὴ δ' οὐκ ἦν τῷ Ξενοφῶντι παρελθεῖν καὶ ἰδεῖν τὸ αἴτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία ὁμοία φυγῇ ἐγίνετο τοῖς ὀπισθοφύλαξι. Καὶ ἐνταῦθα ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλευράς, καὶ Βασίας Ἄρκας διαμπερὲς εἰς τὴν κεφαλὴν.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθύς, ὥσπερ εἶχεν, ὁ § 19 - 22 Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἠτιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐχ ὑπέμενε, ἀλλ' ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι. « Καὶ νῦν δύο καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ἀνδρε τέθνατον καὶ οὔτε ἀνελέσθαι οὔτε θάψαι ἐδυνάμεθα ». Ἀποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος· « Βλέπον », ἔφη, « πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδέ, ὡς ἄβατα πάντα ἐστί· μία δ' ὁδὸς ἐστὶν αὕτη, ἣν ὄραξ, ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτην ἀνθρώπων ὄραῖν ἔξεστί σοι ὄχλον τοσοῦτον, οἱ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἔκβασιν. Διὰ ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, εἴ πως δυναίμην φθάσαι, πρὶν κατειληφθαι τὴν ὑπερβολήν· οἱ δ' ἠγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὐ φασὶν εἶναι ἄλλην ὁδόν ». Ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει· « Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἀνδρας. Ἐπεὶ γὰρ οἱ Καρδοῦχοι ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ἐνηδρεύσαμεν, ὑπερ ἡμᾶς καὶ ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείνανέν τινας αὐτῶν, καὶ ζῶντας προὔθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα, ὅπως ἠγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρῆσάμεθα ».

Καὶ εὐθύς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἠλέγχον διαλαβόν- § 23 - 25
τες, εἴ τινα εἶδεῖεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. Ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη, μάλα πολλῶν φόβων προσαγομένων· ἐπεὶ δὲ

οὐδὲν ὠφέλιμον ἔλεγεν ὀρῶντος τοῦ ἑτέρου κατεσφάγη. Ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, ὅτι οὗτος μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα εἰδέναι, ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη ἠγγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίους πορεύεσθαι ὁδόν. Ἐρωτώμενος δ', εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάριτον χωρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον, ὅ, εἰ μὴ τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν.

§ 26 - 28 Ἐνταῦθα δ' ἐδόκει συγκαλέσαντας τοὺς λοχαγοὺς τῶν ὀπλιτῶν καὶ τοὺς ταξιάρχους τῶν πελταστῶν λέγειν τε τὰ παρόντα καὶ ἐρωτᾶν, εἴ τις αὐτῶν ἔστιν, ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι καὶ ὑποστάς ἐθελοντῆς πορεύεσθαι. Ὑφίσταται τῶν μὲν ὀπλιτῶν Ἀριστόνυμος Μεθυδριεὺς καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος, ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι προσλαβὼν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος· « ἐγὼ γάρ », ἔφη, « οἶδα, ὅτι ἔψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἠγούμενου ». Ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξίαρχος ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. Ὑφίσταται Ἀριστέας Χῖος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῆ στρατιᾶ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

12. Περικύκλωσις τῆς ὑπὸ τῶν Καρδούχων κατεχομένης διόδου καὶ ἄλωσις αὐτῆς. Ἀγῶνες τῶν ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ὀπισθοφυλάκων.

(2, 1 - 23)

§ 1 - 2 Καὶ ἦν μὲν δείλη, Ξενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος ἐκέλευον τοὺς ἐθελοντὰς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. Καὶ τὸν ἠγεμόνα δῆσαντες παραδιδάσιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἦν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανεράν ἔκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἀναβαίνοντες, ὡς ἂν δύνωνται τάχιστα. Ταῦτα συνθέμενοι

οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλῆθος ὡς δισχίλιοι· καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ· Ξενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἤγειτο πρὸς τὴν φανεράν ἔκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχαιεν τὸν νοῦν καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν τούτους οἱ περιόντες.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἦν ἔδει § 3-4
 διαβάντας πρὸς τὸ ὄρθιον ἀναβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν οἱ βάρβαροι ὀλοιστρόχους ἀμαξιαίους, οἱ φερόμενοι, πρὸς τὰς πέτρας πταίνοντες, διεσφενδονῶντο· καὶ παντάπασι οὐδὲ πελάσαι οἶόν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ. Ἐνιοὶ δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιτο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν, μέχρι σκότος ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ᾤοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπίοντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες. Οἱ μέντοι πολέμιοι οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλινδοῦντες τοὺς λίθους· τεκμαίρεσθαι δ' ἐξῆν τῷ ψόφῳ.

Οἱ δ' ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα κύκλῳ περιόντες καταλαμ- § 5-6
 βάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν κατακανόντες, τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμενον οἰόμενοι τὸ ἄκρον κατέχειν. Οὐ μέντοι κατεῖχον, ἀλλὰ μαστός ἦν ὑπὲρ αὐτῶν, παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὐτῆ ὁδός, ἐφ' ἣ ἐκάθηντο οἱ φύλακες. Ἐφοδος δ' ὅμως αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦν, οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ ἐκάθηντο.

Καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ὑπέ- § 7-8
 φαιεν, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ γὰρ οὐμίχλη ἐγένετο, ὥστε ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. Ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους, ἡ τε σάλπιγξ ἐφθέγγετο καὶ ἀλαλάξαντες ἔεντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λιπόντες τὴν ὁδὸν φεύγουσιν· ὀλίγοι δὲ ἀπέθνησκον· εὖζωνοι γὰρ ἦσαν. Οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος εὐθύς ἔεντο κατὰ τὴν φανεράν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο, ἧ ἔτυχον ἕκαστοι ὄντες, καὶ ἀναβάντες, ὡς ἐδύναντο, ἀνεῖλκον ἀλλήλους τοῖς

δόρασι. Καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμειξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὴν ἔκβασιν.

§ 9 - 12 Ξενοφῶν δὲ ἔχων τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις ἐπορεύετο ταύτῃ τῇ ὁδῷ, ἥπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· εὐοδωτάτῃ γὰρ ἦν τοῖς ὑποζυγίοις· τοὺς δὲ ἡμίσεις ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων ἔταξε. Πορευόμενοι δ' ἐντυγχάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ κατειλημμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἡ ἀποκόψαι ἦν ἀνάγκη ἢ διεξεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἂν ἐπορεύθησαν, ἥπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποζύγια οὐχ οἷόν τ' ἦν ἄλλη ἢ ταύτῃ ἀναβῆναι. Ἐνθα δὴ παρακελευσάμενοι ἀλλήλοις προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον ὀρθίους τοῖς λόχοις, οὐ κύκλῳ, ἀλλὰ καταλιπόντες ἄφοδον τοῖς πολεμίοις, εἰ βούλονται φεύγειν. Καὶ ἕως μὲν αὐτοὶ ἀνέβαινον, ὅπῃ ἐδύνατο ἕκαστος, οἱ βάρβαροι ἐτόξευον καὶ λίθοις ἔβαλλον, ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἐγένοντο, οὐ δέχονται αὐτούς, ἀλλὰ φυγῆ λείπουν τὸν λόφον. Καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεσαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἕτερον ὁρῶσιν ἔμπροσθεν λόφον κατεχόμενον· ἐπὶ τοῦτον αὖθις ἐδόκει πορεύεσθαι.

§ 13 Φοβηθεὶς δ' ὁ Ξενοφῶν, μή, εἰ ἔρημον καταλίποι τὸν ἐαλωκότα λόφον, πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθεῖντο τοῖς ὑποζυγίοις παριοῦσιν — ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ ὑποζύγια ἅτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενα —, καταλείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγούς Κηφισόδωρον Κηφισοφῶντος Ἀθηναῖον καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου Ἀθηναῖον καὶ Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἰροῦσιν.

§ 14 - 16 Ἔτι δ' αὐτοῖς τρίτος μαστός λοιπὸς ἦν πολὺ ὀρθιώτατος ὁ ὑπὲρ τῆς φυλακῆς, ἣ κατελήφθη τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῷ πυρὶ ὑπὸ τῶν ἐθελοντῶν. Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ἕλληνες, λείπουν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὥστε θαυμαστόν πᾶσι γενέσθαι, καὶ ὑπώπτευν δέισαντας αὐτούς, μὴ κυκλω-

θέντες πολιορκοῦντο, ἀπολιπεῖν. Οἱ δ' ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ ὀπισθεν γιγνόμενα πάντες ἐπὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν. Καὶ Ξενοφῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι λόχοι προσμείξειαν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν τῷ ὀμαλῷ θέσθαι τὰ ὄπλα.

Καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας ὁ Ἀργεῖος § 17 - 18 πεφευγῶς καὶ λέγει, ὡς ἀπεδιώχθησαν ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ ὅτι τεθνᾶσι Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι μὴ ἀλάμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας ἀφίκοντο. Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἤκον ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ ὁ Ξενοφῶν διελέγετο αὐτοῖς δι' ἑρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ τοὺς νεκροὺς ἀπῆτει. Οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν, ἐφ' ᾧ μὴ καίειν τὰς οἰκίας. Συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν.

Ἐν ᾧ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα παρήει, οἱ δὲ ταῦτα § 19 - 21 διελέγοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου πολέμιοι συνερρήσαν ἐνταῦθα. Καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἔνθα τὰ ὄπλα ἔκειτο, ἴεντο δὴ οἱ πολέμιοι πολλῶν πλήθει καὶ θορύβῳ· καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ, ἀφ' οὗ Ξενοφῶν κατέβαινεν, ἐκυλίνδουν πέτρους· καὶ ἐνὸς μὲν κατέαζαν τὸ σκέλος, Ξενοφῶντα δὲ ὁ ὑπασπιστῆς ὁ ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν· ὁ ὀπλίτης δ' Εὐρύλοχος ὁ Λουσιεὺς προσέδραμεν αὐτῷ καὶ πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος τὴν ἀσπίδα ἀπεχώρει· καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς ἐν τῷ ὀμαλῷ συντεταγμένους ἀπῆλθον.

Ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο τὸ Ἑλληνικὸν καὶ ἐσκή- § 22 - 23 νησαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδεῖαις διαφιλέσει· καὶ γὰρ οἶνος πολὺς ἦν, ὥστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶχον. Ξενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο, ὥστε λαβεῖν τοὺς νεκροὺς ἀποδόντες τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν

τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν, ὥσπερ νομίζεται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς.

13. Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ.

(13, 1 - 23)

§ 1 - 2 Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ἠϋλίσθησαν ἐν ταῖς κώμαις ταῖς ὑπὲρ πεδίου παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, ὃς ὀρίζει τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. Καὶ οἱ Ἕλληνες ἐνταῦθα ἀνέπνευσαν ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπεῖχε δὲ τῶν ὀρέων τῶν Καρδούχων ὁ ποταμὸς ἐξ ἧ ἑπτὰ στάδια. Τότε μὲν οὖν ἠϋλίσθησαν μάλα ἠδέως καὶ τάπιτήδεια ἔχοντες πολλὰ καὶ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνημονεύοντες· ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας, ὅσασπερ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν καὶ ἔπαθον κακὰ, ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους. Ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων ἠδέως ἐκοιμήθησαν.

§ 3 - 5 Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὀρῶσιν ἰππέας που πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐξωπλισμένους ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἰππέων ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν. Ἦσαν δ' οὗτοι Ὀρόντα καὶ Ἀρτούχα Ἀρμένιοι καὶ Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. Ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὅπλα δ' εἶχον γέρρα μακρὰ καὶ λόγχας. Αἱ δὲ ὄχθαι αὗται, ἐφ' ὧν παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν, τρία ἢ τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπέιχον· ὁδὸς δὲ μία ἢ ὀρωμένη ἦν ἄγουσα ἄνω ὥσπερ χειροποίητος· ταύτη ἐπειρῶντο διαβαίνειν οἱ Ἕλληνες.

§ 6 - 7 Ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο καὶ τραχὺς ἦν ὁ ποταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς καὶ οὗτ' ἐν τῷ ὕδατι τὰ ὅπλα ἐξῆν ἔχειν — εἰ δὲ μή, ἤρπαζεν ὁ ποταμὸς· ἐπὶ τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, γυμνοὶ ἐρίγγοντο ποδὸς τὰ τοξεύματα καὶ τᾶλλα βέλη —, ἀνεχώρησαν

καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμὸν. Ἐνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἐάρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς ὄπλοις. Ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἑλλησιν, ὁρῶσι μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, ὁρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, ὁρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους τοὺς Καρδούχους ὀπισθεν.

Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἔμειναν ἐν πολλῇ § 8 - 9 ἀπορία ὄντες. Ξενοφῶν δὲ ὄναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὐταὶ δὲ αὐτῷ αὐτόματοι περιρρυῆναι, ὥστε λυθῆναι καὶ διαβαίνειν, ὅπόσον ἐβούλετο. Ἐπεὶ δὲ ὄρθρος ἦν, ἔρχεται πρὸς τὸν Χειρίσοφον καὶ λέγει, ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι, καὶ διηγεῖται αὐτῷ τὸ ὄναρ. Ὁ δὲ ἤδετό τε καί, ὡς τάχιστα ἕως ὑπέφαιεν, ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοὶ καὶ τὰ ἱερά καλὰ ἦν εὐθύς ἐπὶ τοῦ πρώτου ἱερείου. Καὶ ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ ἀριστοποιεῖσθαι.

Καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανί- § 10 - 11 σκοι· ἤδεσαν γὰρ πάντες, ὅτι ἐξείη προσελθεῖν αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ δειπνοῦντι καί, εἰ καθεύδοι, ἐπεγείραντα εἰπεῖν, εἴ τίς τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. Καὶ τότε ἔλεγον, ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ὡς ἐπὶ πῦρ, κάπειτα κατίδοιεν ἐν τῷ πέραν ἐν πέτραις καθηκούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυναῖκα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσίπους ἱματίων κατατιθεμένους ἐν πέτρᾳ ἀνθρώδει. Ἰδοῦσι δὲ σφίσι δόξαι ἀσφαλές εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις ἰππεῦσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. Ἐκδύντες δ' ἔφασαν ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια γυμνοὶ ὡς νευσόμενοι διαβαίνειν· πορευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι, πρὶν βρέξαι τὴν κοιλίαν· καὶ διαβάντες λαβόντες τὰ ἱμάτια πάλιν ἤκειν.

Εὐθύς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτός τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανί- § 13 - 15 σκοις ἐγγεῖν ἐκέλευε καὶ εὐχεσθαι τοῖς φήνασι θεοῖς τά τε

ὄνειράτα καὶ τὸν πόρον ἐπιτελέσαι καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ. Σπείσας δ' εὐθὺς ἤγε τοὺς νεανίσκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον καὶ διηγοῦνται ταῦτά. Ἀκούσας δὲ ὁ Χειρίσοφος σπονδὰς ἐποίη· σπείσαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελλον συσκευάζεσθαι, αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγούς ἐβουλεύοντο, ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαῖεν καὶ τοὺς τε ἔμπροσθεν νικῶεν καὶ ὑπὸ τῶν ὀπισθεν μὴδὲν πάσχοιεν κακόν. Καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μὲν ἡγεῖσθαι καὶ διαβαίνειν ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ ἔτι ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν.

§ 16 - 19 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο — ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι — ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν. Ὀδὸς δ' ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι. Πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήσαν αἱ τάξεις τῶν ἰππέων. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν, ἔθεντο τὰ ὄπλα, καὶ αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδὺς ἐλάμβανε τὰ ὄπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε, καὶ τοὺς λοχαγούς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὀρθίους, τοὺς μὲν ἐν ἀριστερᾷ, τοὺς δ' ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ. Καὶ οἱ μὲν μάντιες ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμόν· οἱ δὲ πολέμιοι ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ἀλλ' οὐπω ἐξικνοῦντο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφάγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἀνηλάαζον.

§ 20 - 22 Καὶ Χειρίσοφος μὲν ἐνέβαινε εἰς τὸν ποταμόν καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ· ὁ δὲ Ξενοφῶν τῶν ὀπισθοφυλάκων λαβὼν τοὺς εὐζωνοτάτους ἔθει ἀνὰ κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη, προσποιούμενος ταύτῃ διαβάς ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν ποταμόν ἰππέας. Οἱ δὲ πολέμιοι ὀρῶντες μὲν τοὺς ἀμφὶ Χειρίσοφον εὐπετῶς τὸ ὕδωρ περῶντας, ὀρῶντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντας εἰς τοῦμπαλιν, δείσαντες μὴ ἀποκλεισθῆσαν, φεύγουσιν ἀνὰ κράτος πρὸς τὴν ἄνω τοῦ ποταμοῦ ὁδόν. Ἐπεὶ δὲ εἰς αὐτὴν

ἀφίκοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ ὄρος. Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἰππέων καὶ Αἰσχίνης ὁ τὴν τάξιν τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ Χειρίσοφον ἐπεὶ ἐώρων ἀνά κράτος φεύγοντας, εἶποντο· οἱ δὲ στρατιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ συναναβαίνειν ἐπὶ τὸ ὄρος.

Χειρίσοφος δ' αὖ ἐπεὶ διέβη, τοὺς μὲν ἰππέας οὐκ ἐδίωκεν, εὐθὺς δὲ ἀναβαίνων κατὰ τὰς καθηκούσας ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὄχθας ἐπήει ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. Οἱ δὲ ἄνω, ὄρωντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν ἰππέας φεύγοντας, ὄρωντες δ' ὀπλίτας ἑαυτοῖς ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα. § 23

[Ὁ Ξενοφῶν, ἀφοῦ εἶδεν, ὅτι τὰ πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐξειλίσσοντο καλῶς, τρέχει πρὸς τὸ εὐκολοδιάβατον πέρασμα. Οἱ Καρδοῦχοι βλέποντες, ὅτι οἱ ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ὀπισθοφύλακες εἶχον μείνει ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ καὶ ὅτι ἦσαν ὀλίγοι, ὁμοῦν κατ' αὐτῶν· ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν ἀποκρούει αὐτοὺς καὶ διαβαίνει καὶ αὐτὸς τὸν Κεντροῖτην μὲ πληρωμένους ὀλίγους.]

**14. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας.
Εἰρηνικὴ καὶ ἐχθρικὴ συνάντησις αὐτῶν μετὰ τοῦ
ὑποδιοικητοῦ τῆς Ἀρμενίας Τιριβάζου.**

(4, 1-22)

Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον ἅπαν καὶ λείους γηλόφους οὐ μείον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς Καρδοῦχους. Ἡ δὲ κώμη, εἰς ἣν ἀφίκοντο, μεγάλη τε ἦν καὶ βασιλείου εἶχε τῷ σατράπῃ καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπήσαν· ἐπιτήδεια δ' ἦν δαψιλῆ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα, μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβῶαν ποταμὸν. § 1-3

Οὗτος δ' ἦν καλὸς μὲν, μέγας δ' οὐ· κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμὸν ἦσαν.

§ 4 - 6 Ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἐσπέραν. Ὑπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος ὢν, καὶ ὁπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. Οὗτος προσήλασεν ἱππέας ἔχων, καὶ προπέμψας ἐρμηνέα εἶπεν, ὅτι βούλοιο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. Τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἠρώτων, τί θέλει. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι σπείσασθαι βούλοιο, ἐφ' ᾧ μῆτε αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν μῆτε ἐκείνους καίειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τάπιτῆδεια, ὅσων δέοινο. Ἐδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.

§ 7 - 9 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πεδίου παρὰσάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρηκολούθει σὺν τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει ἀπέχων ὡς δέκα σταδίου· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασιλεία καὶ κώμας περίξ πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστάς. Στρατοπεδευομένων δ' αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιῶν πολλή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγούς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γὰρ ἐώρων πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιόνος. Ἐνταῦθα εἶχον, ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ, ἱερεῖα, σῖτον, οἶνους παλαιούς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὄσπρια παντοδαπά. Τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον, ὅτι κατίδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα.

§ 10 - 14 Ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στράτευμα πάλιν. Ἐντεῦθεν συνηλθον· καὶ γὰρ ἐδόκει διαιθριάζειν. Νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα, ἐπιπίπτει χιῶν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποζύγια συνεπόδισεν ἢ χιῶν· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατακειμένοις γὰρ αὐτοῖς ἀλεεινὸν ἦν ἢ χιῶν ἐπιπεπτωκυῖα, εἰ μὴ

παραρρυείη. Ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστάς σχιζεῖν ξύλα, τάχ' ἀναστάς καὶ ἄλλος τις, ἐκείνου ἀφελόμενος τὴν ἀξίνην, ἔσχιζεν. Ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαιον καὶ ἐχρίοντο· πολὺ γὰρ ἐνταῦθα ἠύρισκετο χριῖμα, ᾧ ἐχρῶντο ἀντ' ἐλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον καὶ τερμίνθινον. Ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον ἠύρισκετο. Μετὰ ταῦτα ἐδόκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι εἰς οἰκίας. Ἐνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ καὶ ἡδονῇ ἦσαν ἐπὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δέ, ὅτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν ὑπὸ ἀτασθαλίας, δίκην ἐδίδοσαν κακῶς σκηνοῦντες.

Ἐντεῦθεν ἐπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην Τημνίτην ἄνδρας § 15 - 18 δόντες ἐπὶ τὰ ὄρη, ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκευανύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὗτος γὰρ ἐδόκει καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα. Πορευθεὶς δὲ τὰ μὲν πυρά οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβῶν ἤκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ σάγαριν, οἶανπερ καὶ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. Ἐρωτώμενος δὲ ποδαπὸς εἶη, Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι. Οἱ δὲ ἡρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα, ὁπόσον τε εἶη καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι Τιρίβαζος εἶη ἔχων τὴν τε ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Τάχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ὡς ἐπιθησόμενον τοῖς Ἑλλησιν ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς, ἥπερ μοναχῇ εἶη πορεία.

Ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στράτευμα § 19 - 22 συναγαγεῖν· καὶ εὐθὺς φύλακας ἐν τῷ στρατοπέδῳ καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον τὰ ὄρη, οἱ πελτασταὶ προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων οὐκ ἔμειναν τοὺς ὀπίστας,

ἀλλ' ἀνακραγόντες ἔθεον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφρουγον ὅμως δὲ καὶ ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων καὶ ἵπποι ἐάλωσαν εἰς εἴκοσι καὶ ἡ σκηνὴ ἡ Τιριβάζου ἐάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλῖναι ἀργυρόποδες καὶ ἐκπώματα καὶ οἱ φάσκοντες εἶναι ἀρτοκόποι καὶ οἰνοχόοι. Ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν ὀπλιτῶν στρατηγοί, ἐδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μὴ τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς καταλαλειμμένοις. Καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι ἀπῆσαν καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν εἰς τὸ στρατόπεδον.

15. α) Κακουχίαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν διὰ τῆς Ἀρμενίας.

(5, 1 - 22)

§ 1 - 2 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι, ὅπῃ δύναιτο ταχιστα, πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα τῶν πολεμίων πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. Συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἡγεμόνας ἔχοντες πολλοὺς καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον, ἐφ' ᾧ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιριβάζος, κατεστρατοπεδεύσαντο. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. Ἐλέγοντο δ' οὐδ' αἰ πηγαὶ πρόσω εἶναι.

§ 3 - 6 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. Ὁ δὲ τρίτος σταθμὸς ἐγένετο χαλεπός, καὶ ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει παντάπασι ἀποκαίων πάντα καὶ πηγνὺς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐνθα δὲ τῶν μάντεων τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται καὶ πᾶσι δὲ περιφανῶς ἔδοξε λῆξαι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. Ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὀργυιὰ ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρα-

τιωτῶν ὡς τριάκοντα. Διεγέροντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ καίοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ ὄψε προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. Οἱ οὖν πάλαι ἤκοντες καὶ πῦρ καίοντες οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀφίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς πυρούς ἢ ἄλλο εἴ τι ἔχοιεν βρωτῶν. Ἔνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, ὧν εἶχον ἕκαστοι. Ἔνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκαίετο, διατηρομένης τῆς χιόνος, βόθροι ἐγίγνοντο μεγάλοι ἕως ἐπὶ τὸ δάπεδον· καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐξῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύοντο διὰ § 7 - 8 χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμιάσαν. Ξενοφῶν δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἠγνῶει, ὅτι τὸ πάθος εἶη. Ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων, ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι, κἄν τι φάγωσιν, ἀναστήσονται, περιῶν περὶ τὰ ὑποζύγια, εἴ ποῦ τι ὀρώη βρωτῶν, διεδίδου τοῖς βουλιμιῶσιν. Ἐπειδὴ δὲ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο.

Πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς § 9 - 11 κώμην ἀφικνεῖται καὶ πρὸς τῇ κρήνῃ ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύματος καταλαμβάνει γυναῖκας καὶ κόρας τῆς κώμης ὑδροφορούσας. Αὗται ἠρώτων αὐτούς, τίνας εἶεν. Ὁ δ' ἐρμηνεύς εἶπε περσιστί, ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. Αἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἶη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. Οἱ δ', ἐπεὶ ὄψε ἦν, πρὸς τὸν κωμαρχὴν συνεισέρχονται εἰς τὴν κώμην σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν ὁδὸν ἐνυκτέρευαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός· καὶ ἐνταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν.

Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ § 12 - 14 μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων πορεύεσθαι ἤρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. Ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν

οἱ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς οἱ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεσηπότες. Ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος, εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπορεύετο, τοῖς δὲ ποσίν, εἴ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν ἔχει καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγγυντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημένοι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν.

§ 15 - 16 Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντο τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι τὴν χιόνα εἵκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην τινά, ἣ πλησίον ἤτμιζεν ἐν νάπη. Ἐνταῦθ' ἐκτραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας, ὡς ἤσθετο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ὑπολείπεσθαι λέγων, ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτῶν ἐχαλέπαιναν. Οἱ δὲ σφάττειν ἑαυτοὺς ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι.

§ 17 - 18 Ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοὺς ἐπομένους πολεμίους φοβῆσαι, εἴ τις δύναιτο, ἵνα μὴ ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. Καὶ ἦν μὲν σκότος ἤδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῶ θορύβῳ περιῶν ἤρπασαν διαφερόμενοι. Ἐνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἄτε ὑγιαίνοντες, ἐξαναστάντες ἔδραμον ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες ἀνακραγόντες, ὅσον ἐδύναντο μέγιστον, τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἐκρούσαν. Οἱ δὲ πολέμιοι δέισαντες ἦκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγετο.

§ 19 - 20 Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενοῦσιν, ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἤξουσί τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι, πρὶν τέτταρα στάδια διελθεῖν, ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμέ-

νοις, και οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστήκει· και ἀνίστασαν αὐτούς. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐ προΐοιεν. Ὁ δὲ παριῶν και παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι, τί εἴη τὸ κωλύον. Οἱ δὲ ἀπήγγελλον, ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. Ἐνταῦθα και οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἠϋλίσθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς και ἄδειπνοι, φυλακὰς οἷας ἐδύναντο καταστησάμενοι.

Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν, πέμψας πρὸς § 21 - 22 τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους, ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προΐεσαι. Ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεψομένους, πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. Οἱ δὲ ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδωσαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, και, πρὶν εἶκοσι στάδια διεληλυθέναι, ἦσαν πρὸς τῇ κώμῃ, ἔνθα Χειρίσοφος ἠϋλίζετο.

β) Αἱ μετὰ τὰς κακουχίας ἡμέραι ἀναψυχῆς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς κώμας τῆς Ἀρμενίας.

(5, 23 - 36)

Ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας § 23 - 24 ἀσφαλὲς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. Καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενον, οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχόντες, ἄς ἐώρων κώμας, ἐπορεύοντο ἕκαστοι τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντες. Ἐνθα δὲ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυτόν· και λαβὼν τοὺς εὐζώνους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην, ἣν εἰλήχει Ξενοφῶν, καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμήτας και τὸν κωμάρχην και πῶλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαίδεκα και τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραν ἐκδεδομένην· ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς λαγῶς ᾤχετο θηράσων και οὐχ ἐάλω ἐν τῇ κώμῃ.

Αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὥσπερ φρέα- § 25 - 27 τος, κάτω δ' εὐρεῖαι· αἱ δὲ εἴσοδοι τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὄρου-

καί, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. Ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, οἴες, βόες, ὄρνιθες καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἔνδον ἐτρέφοντο. Ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κριθίνος ἐν κρατῆρσιν. Ἐνῆσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μεῖζους, οἱ δὲ ἐλάττους, γόνατα οὐκ ἔχοντες· τούτους ἔδει, ὅποτε τις διψῶν, λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. Καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν ὁ κριθίνος οἶνος, εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἠδὺ τῷ συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν.

§ 28 - 29 Ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σύνδειπνον ἐποίησατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων, ὅτι οὔτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίαςιν, ἣν ἀγαθόν τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνεται, ἕως ἂν ἐν ἄλλῳ ἔθνῃ γένωνται. Ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχεῖτο καὶ φιλοφρονούμενος οἶνον ἔφρασεν, ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασηκνήσαντες κατὰ τὰς κώμας οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις πάντες οἱ στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχη καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς.

§ 30 - 32 Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν λαβὼν τὸν κωμάρχη πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου δὲ παρῖοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχομένους καὶ εὐθυμουμένους καὶ οὐδαμῶθεν ἀφίεσαν, πρὶν παραθεῖναι αὐτοῖς ἄριστον· πανταχοῦ δὲ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνια, ἐρίφεια, χοίρεια, μύσχεια, ὀρνίθεια σὺν πολλοῖς ἄρτοις ταῖς μὲν πυρίνοις, τοῖς δὲ κριθίνοις. Ὅποτε δὲ τις φιλοφρονούμενός τῳ βούλοιο προπιεῖν, εἴλιεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν ἐπικύψαντα ἔδει βοφοῦντα πίνειν ὥσπερ βοῦς. Καὶ τῷ κωμάρχη ἐδίδοσαν λαμβάνειν, ὅτι βούλοιο. Ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, ὅπου δὲ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι, πρὸς ἑαυτὸν αἰεὶ ἐλάμβανε.

Ἐπεὶ δ' ἤλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον κάκει- § 33-34
 νους σκηνοῦντας ἐστεφανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις
 καὶ διακονοῦντας Ἀρμένιους παῖδας σὺν ταῖς βαρβαρικαῖς
 στολαῖς· τοῖς δὲ παισὶν ἐδείκνυσαν ὡσπερ ἔνεοις, ὅτι δέοι
 ποιεῖν. Ἐπεὶ δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ
 Ξενοφῶν, κοινῇ δὴ ἀνηρώτων τὸν κομάρχην διὰ τοῦ περισ-
 ζοντος ἔρμηγέως, τίς εἶη ἡ χώρα. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι Ἀρμενία.
 Καὶ πάλιν ἠρώτων, τίνοι οἱ ἵπποι τρέφονται. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι
 βασιλεῖ δασμός· τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη εἶναι τὴν τῶν Χα-
 λύβων καὶ τὴν ὁδὸν ἔφραζεν, ἣ εἶη.

Καὶ αὐτὸν τότε μὲν ὄχρητο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς § 35-36
 ἑαυτοῦ οἰκέτας καὶ ἵππον, ὃν εἰλήφει, παλαιότερον δίδωσι τῷ
 κομάρχη ἀναθρέψαντι καταθῆσαι, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν ἱερὸν
 εἶναι τοῦ Ἥλιου, δεδιώς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεῖνάκωτο γὰρ ὑπὸ
 τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πῶλων λαμβάνει καὶ τῶν ἄλλων
 λοχαγῶν ἔδωκεν ἑκάστῳ πῶλον. Ἦσαν δ' οἱ ταύτη ἵπποι μείο-
 νες μὲν τῶν Περσικῶν, θυμσοιδέστεροι δὲ πολὺ. Ἐνταῦθα δὲ
 καὶ διδάσκει ὁ κομάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ
 τῶν ὑποζυγίων σακία περιτιθέναι, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγω-
 σιν· ἄνευ γὰρ τῶν σακίων κατεδύνοντο μέχρι τῆς γαστρῆς.

Ἰ Ἀφοῦ διέμειναν οἱ Ἕλληνες ἐπτά ἡμέρας εἰς τὰς κόμας τῆς
 δυτικῆς Ἀρμενίας, ἐξακολουθοῦν τὴν πορείαν των διὰ μέσου ὄρεινῆς
 χιονοσκεποῦς χώρας ἔχοντες ὁδηγὸν τὸν κομάρχη καὶ διενθονόμενοι
 ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸς τὰ ΒΑ· τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν ὁ Χειρίσοφος ἐξ-
 οργισθεὶς κατὰ τοῦ κομάρχου, διότι δὲν τοὺς ὠδήγησεν εἰς κόμας,
 τὸν κακοποιεῖ διὰ τοῦτο οὗτος δραπετεύει τὴν νύκτα.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες ἄνευ ὁδηγοῦ βαδίζοντες ἐπὶ ἐπτά ἡμέ-
 ρας φθάνουν εἰς τὸν Φᾶσιν ποταμὸν τοῦτον ἀφοῦ διέβησαν, μετὰ πο-
 ρεῖαν δύο ἡμερῶν εὐρίσκονται ἐνώπιον ὄρους καὶ βλέπουν, ὅτι Χάλυ-
 βες καὶ Τάοχοι καὶ Φασιανοὶ κατεῖχον τὴν διάβασιν αὐτοῦ. Οἱ Ἕλλη-
 νες μετὰ τολμηρὰς καὶ ἐπιπόνοῦς ἐπιθέσεις τρέπουν αὐτοὺς εἰς φυ-

γὴν καὶ ἀφοῦ ὑπερέβησαν τὸ ὄρος καταβαίνουν εἰς κόμας γεμάτας ἀπὸ πολλὰ τροφίμα.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες εἰσέρχονται εἰς τὴν χώραν τῶν Ταόχων. Πορευόμενοι, δὲ ἐπὶ πέντε ἡμέρας κατηγάλωσαν τὰ τροφίμα καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ πορισθοῦν ἄλλα· διότι οἱ Τάοχοι συσσωρεύσαντες αὐτὰ εἰς χωρία ὄχυρὰ οὐδὲν παρείχον. Διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες ἀναγκάζονται νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τινος τοιοῦτου χωρίου κατορθώνουν δὲ μετὰ ἐπίμονον ἀγῶνα νὰ κυριεύσουν αὐτό.

Μετὰ ταῦτα διέρχονται ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας τὴν χώραν τῶν Χαλύβων, λαοῦ γενναιοτάτου, καὶ φθάνουν εἰς τὸν ποταμὸν Ἀρπασον τοῦτον ἀφοῦ διέβησαν, πορεύονται διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Σκυθηρῶν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας καὶ φθάνουν εἰς κόμας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐπρομηθεύθησαν τροφάς· μετὰ πορείαν ἄλλων τεσσάρων ἡμερῶν φθάνουν εἰς τὴν πόλιν Γυμνάδα.]

16. Ἀφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ὄρος Θήχην καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ θέα τῆς θαλάσσης.

(7, 19 - 27)

§ 19 - 20 Ὁ δὲ ταύτης ἄρχων τοῖς Ἕλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτοῦς. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει, ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς ὄρος, ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μὴ, τεθνάναι ἐπηγγείλατο. Καὶ ἡγούμενος, ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν εἰς τὴν πολεμίαν, παρεκελεύετο καίειν καὶ φθεῖρειν τὴν χώραν· ᾧ καὶ δῆλον ἐγένετο, ὅτι τούτου ἔνεκεν ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας.

§ 21 - 24 Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῆ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ τῷ ὄρει ἦν Θήχης. Ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. Ἀκούσαντες δὲ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾤθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἶποντο γὰρ ὀπισθεν οἱ ἐκ τῆς καιομένης χώρας καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ ἐζώγησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι καὶ γέρρα ἔλαβον ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ

εἴκοσιν. Ἐπειδὴ δ' ἡ βοή πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ αἰεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰεὶ βοῶντας καὶ πολλῶ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοή, ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μείζον τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβάς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν « θάλαττα, θάλαττα » καὶ παρεγγυόντων. Ἐνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ πε- § 25-27
ριέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύνοντες. Καὶ ἐξαίφνης, παρεγγυήσαντός τινος, οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. Ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν δερμάτων πλῆθος ὠμοβοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. Μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἕλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα· ἦται δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. Κώμην δὲ δεῖξας αὐτοῖς, οὗ σκηνήσουσι, καὶ τὴν ὁδόν, ἣν πορεύσονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ὦχετο ἀπιών.

[Ἀφοῦ κατέβησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὸ ὄρος Θήην, πορεύονται διὰ μέσον τῆς χώρας τῶν Μακρώνων· ἐδῶ ἀπαντοῦν χωρίον δυσκολοδιάβατον καὶ ποταμὸν μὲ τὰς ὄχθας του καταφύτους ἀπὸ δένδρα. Τοῦτον ἐπιχειροῦν νὰ διαβοῦν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνουν· διότι οἱ Μάκρωνες παρατεταγμένοι εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην ἐμποδίζουν τὴν διάβασιν μὲ λίθους, τοὺς ὁποίους ἔρριπτον κατ' αὐτῶν.

Εἰς τὴν δύσκολον αὐτὴν περίστασιν προσέρχεται εἰς τὸν Ξενοφῶντα κάποιος στρατιώτης πελταστής, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε, καθὼς ἔλεγεν, ὑπηρέτει ὡς δούλος εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ ὁποῖος ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἐγνώριζε τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων τούτων. Διὰ τῆς μεσιτείας αὐτοῦ οἱ Ἕλληνες συνάπτουν συνθήκας μὲ τοὺς Μάκρωνας.

Μετὰ ταῦτα οἱ Μάκρωνες διευκολύνουν τὴν διάβασιν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοὺς συνοδεύουν, ἕως ὅτου τοὺς φέρουν εἰς τὰ ὄρια τῶν Κόλχων· ἐδῶ εὐρίσκουν μέγα ὄρος καὶ τοὺς Κόλχους παρατεταγμένους ἐπ' αὐτοῦ. Μετὰ τολμηρὰν ἐπιθεσιν τρέπουν καὶ αὐτοὺς εἰς φνυγὴν· ἀφοῦ δὲ ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος, κατασκηνοῦν εἰς κόμας, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἄφθονα τὰ τροφίμα.]

17. Ἐπιφάνεια τῶν Ἑλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα.

(8, 22 - 28)

§ 22 - 24 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας ἑπτὰ καὶ ἤλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, Σινωπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρᾳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν τοῖς τῶν Κόλχων κόμασι· κἀντεῦθεν ὀρμώμενοι ἐλήζοντο τὴν Κολχίδα. Ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζοῦντιοὶ καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἕλληνας καὶ ξένια ἔδωσαν βοῦς καὶ ἄλφιστα καὶ οἶνον. Συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἤλθον βόες.

§ 25 - 26 Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν, ἣν ἠϋζαντο, παρεσκευάζοντο· ἤλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῆσαι τῷ Διὶ σωτήρια καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἃ ἠϋζαντο. Ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει, ἔνθαπερ ἐσκήνουν. Εἶλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδωκαν τῷ Δρακοντίῳ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκῶς εἴη. Ὁ δὲ δεῖξας, οὐπερ ἐστήκότες ἐτύγχανον, « Οὗτος ὁ λόφος », ἔφη, « κάλλιστος τρέχειν, ὅπου ἂν τις βούληται ». « Πῶς οὖν », ἔφασαν, « δυνήσονται παλαίειν ἐν οὕτῳ σκληρῷ καὶ δασεῖ ; » Ὁ δ' εἶπε· « Μᾶλλον τι ἀνιάσεται ὁ καταπεσών ».

Θάλαττα! Θάλαττα!
(Οι στρατιῶται τοῦ Εὐνοφῶντος βλέποντες τὸν Πόντον)

§ 27 - 28

Ἦγωνίζοντο δὲ στάδιον μὲν παῖδες τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλεῖστοι, δόλιχον δὲ Κρήτες πλείους ἢ ἐξήκοντα, πάλιν δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ἕτεροι· καὶ καλὴ θέα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καί, ἅτε θεωμένων τῶν ἑταίρων, πολλὴ φιλονικία ἐγένετο. Ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι· καὶ ἔδει τοὺς ἵππεας κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας καὶ παρὰ τὴν θάλατταν ὑπόστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν τοὺς ἵππους. Καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἔνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλωσ καὶ παρακέλευσις ἐγένετο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ ΕΩΣ ΤΑ ΚΟΤΥΩΡΑ

(Μάρτιος - Μάιος τοῦ 400 π. Χ.)

[Μετὰ τὰς θυσίας καὶ τοὺς ἀγῶνας οἱ Ἕλληνες συνελθόντες συσκέπτονται περὶ τῆς λοιπῆς πορείας τοῦ στρατεύματος· κατὰ τὴν σύσκεψιν αὐτὴν ἀποφασίζεται νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ θαλάσσης καὶ ἀποστέλλεται ὁ Χειρίσοφος πρὸς τὸν ἐν Βυζαντίῳ ναύαρχον τῶν Λακεδαιμονίων Ἀναξίβιον, διὰ νὰ προμηθεύσῃ μεταγωγικὰ πλοῖα. Ἀλλὰ μέχρις ὅτου ταῦτα ἔλθουν, συμβουλεύει ὁ Ξενοφῶν νὰ λάβουν μέτρα, πῶς νὰ προμηθεύωνται τρόφιμα ἐκ τῆς πολεμίας χώρας καὶ πῶς νὰ γίνωνται ἀσφαλῶς αἱ τοιαῦται ἐκδρομαί, προσέτι δὲ πῶς νὰ ἐξασφαλίσουν τὸ στρατόπεδον ἀπὸ ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως τῶν πολεμίων. Ἄν δὲ τυχὸν ὁ Χειρίσοφος ἔλθῃ χωρὶς πλοῖα, συμβουλεύει νὰ παρασκευάσουν ἀπὸ ἐδῶ ἀρκετὰ πλοῖα μεταγωγικά. Ἐν ἀποτυχίᾳ δὲ τούτου προτείνει νὰ παραγγείλουν εἰς τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπιδιορθώσουν τὰς ἐν τῷ μεταξὺ δυσκολοδιαβάτου ὁδοὺς πρὸς εὐκολωτέραν ὁδοιπορίαν τοῦ στρατεύματος.

Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ψηφίζονται· τὸ δὲ περὶ ὁδοιπορίας δὲν δέχονται οἱ στρατιῶται, διότι ἀπεστρέφοντο τὴν ὁδοιπορίαν κορυφίως ὅμως ὁ Ξενοφῶν καταπέθει τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπισκευάσουν τὰς ὁδοὺς. Μετὰ ταῦτα καταπλέουν μερικὰ πλοῖα εἰς Τραπεζοῦντα.

Ἐπειδὴ τὰ τρόφιμα ἤρχισαν νὰ ἐξαντλοῦνται, εἰσβάλλουν οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν πλησίον ὄρεινὴν χώραν τῶν Δριλῶν. Οἱ Δρίλαι, ἀφοῦ ἔκασαν ὅλα τὰ εὐκολοκυρίεντα χωρία των, συρρέουν ὅλοι μὲ τὰ ὑπάρχοντά των εἰς χωρίον τι ὀχυρόν, τὸ ὁποῖον ἦτο ἡ πρωτεύουσά των. Ταύτην οἱ Ἕλληνες μετὰ μακρὰν μάχην κυριεύουν καὶ προποιοῦν τὴν δ' ἐπομένην ἐπανέρχονται εἰς τὴν Τραπεζοῦντα κομίζοντες τροφάς.]

18. Ἐπιτίθει τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασσοῦντα. Διανομὴ τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων καὶ χρησιμοποίησις ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος τῶν διὰ τοὺς θεοὺς παραδοθέντων εἰς αὐτὸν χρημάτων.

(3, 1-13)

§ 1-3 Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρισόφος ἦκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ ἦν οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἐξῆν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον εἶναι. Καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν, ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. Καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοποιημένη ἦν. Καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασσοῦντα τριταῖοι, πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ, Σινωπέων ἀποικον ἐν τῇ Κολχίδι χώρᾳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις σὺν τοῖς ὅπλοις ἐγίγνετο καὶ ἀριθμὸς. Καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἐξακόσιοι. Οὗτοι ἐσώθησαν. Οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἰ τις νόσῳ.

§ 4-6 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον. Καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξεῖλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσιναῖος ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος μέρος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τὸ τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τοῦ Προξένου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. Τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπῆει σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς Βοιωτίαν, καταλείπει παρὰ Μεγαβύζῳ, τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει εἶναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἦν μὲν αὐτὸς σωθῆ, αὐτῷ ἀποδοῦναι·

ἦν δέ τι πάθῃ, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι, ὅ,τι οἴοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ.

Ἐπει δ' ἔφρουεν ὁ Ξενοφῶν καὶ κατόκει ἤδη ἐν Σκιλλοῦντι παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὀλυμπίαν θεωρήσων, καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ· Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ, ὅπου ἀνεῖλεν ὁ θεός. Ἐτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. Καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεὼν Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ. Καὶ ἰχθύες ἐν ἀμφοτέροις ἔνεισι καὶ κόγχοι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων τῶν θηρίων, ὅποσα ἐστὶν ἀγρευόμενα.

Ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου καὶ τὸ λοιπὸν δὲ αἰεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὠραῖα θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἑορτῆς. Παρεῖχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σικηνοῦσιν ἄλφιτα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευόμενων δέ. Καὶ γὰρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν ἑορτὴν οἱ τε Ξενοφώντας παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, καὶ ἄνδρες δὲ οἱ βουλόμενοι συνεθήρων· καὶ ἠλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σῦες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι.

Ἔστι δὲ τὸ χωρίον, ἧ ἐκ Λακεδαίμονος εἰς Ὀλυμπίαν πορεύονται, ὡς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. Ἐνὶ δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὕρη δένδρων μεστά, ἱκανὰ σῦς καὶ αἰγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. Περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλλος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη. Ὁ δὲ ναός, ὡς μικρὸς μεγάλῳ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἰκασται, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν, ὡς κυπαρίττινον χρυσῷ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ. Καὶ στήλη ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα.

ΠΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡ-
ΠΟΥΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ.
ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΥΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ
ΜΗ ΠΟΙῆ ΤΑΥΤΑ, Τῆ ΘΕΩ ΜΕΛΗΣΕΙ.

[Ἀπὸ τὴν Κερασσοῦντα οἱ Ἕλληνας ἐξακολουθοῦντες τὴν πορείαν φθάνουν εἰς τὰ ὄρια τῆς χώρας τῶν Μοσσυνοίκων. Οὗτοι, ἐπειδὴ εἶχον μεγάλην πεποίθησιν εἰς τὴν ὀχυρότητα τῆς χώρας των, δὲν ἠθέλον νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ διέλθουν δι' αὐτῆς. Τότε οἱ Ἕλληνες διὰ τῆς μεσιτείας ἑνὸς Τραπεζοντιῶν συμμαχοῦν μὲ τοὺς δυτικoὺς Μοσσυνοίκους, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἐχθροὶ τῶν ἀνατολικῶν, τῶν ἐμποδιζόντων τὴν δίοδον. Μετὰ τὴν συμμαχίαν αὐτὴν οἱ Ἕλληνες ἐπιτίθενται κατὰ τῶν ἀνατολικῶν Μοσσυνοίκων, νικοῦν αὐτοὺς καὶ τὴν χώραν παραδίδουν εἰς τοὺς συμμαχοὺς των.

Ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Μοσσυνοίκων εἰσέρχονται διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Χαλύβων εἰς τὴν χώραν τῶν Τιβαρητῶν καὶ ταύτην ἀφοῦ διήλθον εἰρηρικῶς φθάνουν μετὰ δύο ἡμέρας εἰς τὴν ἑλληνικὴν πόλιν Κοτώωρα, ἀποικίαν τῶν Σινωπέων. Ἐδῶ διαμένουν τεσσαράκοντα πέντε ἡμέρας· κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ προσφέρουν θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τελοῦν ἱερὰς τελετὰς καὶ γυμνικoὺς ἀγῶνας· τὰ δὲ τροφίμα ἐλάμβανον διὰ τῆς βίας, ἄλλα μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, ἄλλα δὲ ἐκ τῶν περικύκλων τῶν Κοτυωριτῶν· διότι οἱ Κοτυωριταὶ οὔτε τροφὰς πρὸς ἀγορὰν παρεῖχον εἰς τοὺς Ἕλληνας οὔτε ἐδέχοντο εἰς τὴν πόλιν των τοὺς ἀσθενεῖς.]

19. Αἱ ἐν Κοτώωροις διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέσβων μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

(5, 7 - 25)

§ 7 - 9 Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβούμενοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως — ἦν γὰρ ἀποικία ἐκείνων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερε - καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἤκουον δηγουμένην. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἐκατώνυμος, δεινὸς νομιζόμενος

εἶναι λέγειν· « Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς, ὅτι νικᾶτε, Ἕλλη-
νες ὄντες βαρβάρους, ἔπειτα δὲ συνησθησομένους, ὅτι διὰ πολ-
λῶν τε καὶ δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἠκούσαμεν, πραγμάτων σεσω-
σμένοι παρεγένεσθε. Ἀξιοῦμεν δέ, Ἕλληνες ὄντες καὶ αὐτοί,
ὕφ' ὑμῶν ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μὲν τι πάσχειν, κακὸν δὲ
μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πώποτε ὑπήρξαμεν κακῶς
ποιοῦντες.

» Κοτυωρίζεται δὲ οὗτοί εἰσιν ἡμέτεροι ἄποικοι, καὶ τὴν § 10 - 12
χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν βαρβάρους ἀφε-
λόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ
Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι· ὥστε, ὅ,τι ἂν τούτοις κακὸν
ποιήσητε, ἡ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. Νῦν δὲ ἀκούο-
μεν ὑμᾶς εἰς τε τὴν πόλιν βία εἰσεληλυθότας σκηνοῦν ἐν ταῖς
οικίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βία λαμβάνειν, ὧν ἂν δέησθε,
οὐ πείθοντας. Ταῦτ' οὖν οὐκ ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε,
ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύλλαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον, ὄν-
τινα ἂν δυνώμεθα, φίλον ποιεῖσθαι ».

Πρὸς ταῦτα ἀναστάς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν § 13 - 15
εἶπεν· « Ἄλλ' ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες Σινωπεῖς, ἠκομεν ἀγαπῶντες,
ὅτι τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ ὄπλα· οὐ γὰρ ἦν δυνα-
τὸν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν καὶ τοῖς πολεμίοις μά-
χεσθαι. Καὶ νῦν, ἐπεὶ εἰς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν
Τραπεζοῦντι μὲν, παρεῖχον γὰρ ἡμῖν ἀγοράν, ὠνούμενοι εἶχο-
μεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδω-
καν τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἴ τις τῶν βαρβάρων
αὐτοῖς φίλος ἦν, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους αὐ-
τῶν, ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἠγοῖντο, κακῶς ἐποιοῦμεν, ὅσον ἐδυνάμεθα.
'Ερωτᾶτε δὲ αὐτούς, ὁποῖων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον· πάρεισι γὰρ
ἐνθάδε, οὓς ἡμῖν ἠγεμόνας διὰ φιλίαν ἡ πόλις συνέπεμψεν.

» Ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες ἀγοράν μὴ ἔχωμεν, ἂν τε εἰς βάρ- § 16 - 19

βαρον γῆν ἂν τε εἰς Ἑλληνίδα, οὐχ ὕβρει ἀλλὰ ἀνάγκη λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλδαίους, καίπερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὄντας, ὅμως, καὶ μάλα φοβερούς ὄντας, πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ἀνάγκη εἶναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν οὐ παρῆχον. Μάκρωνας δέ, καίπερ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγορὰν, οἶαν ἐδύναντο, παρῆχον, φίλους τε ἐνομίζομεν εἶναι καὶ βία οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἴτιοί εἰσιν· οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας οὔτε εἰσω ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγορὰν ἔπεμπον· ἠτιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀρμοστὴν τούτων αἴτιον εἶναι.

§ 20 - 21

» Ὁ δὲ λέγεις βία εἰσελθόντας σκηνοῦν, εὖ ἴσθι, ὅτι ἡμεῖς ἤξιοῦμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς οἰκίας δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέωγον τὰς πύλας, ἧ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον, ταύτη εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς οἰκίαις οἱ κάμνοντες τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρμοστῇ ὄσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἧ κομίσασθαι αὐτούς, ὅταν βουλώμεθα. Οἱ δ' ἄλλοι, ὡς ὁρᾶτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρεσκευασμένοι, ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, ἀντευποιεῖν, ἂν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι.

§ 22 - 23

» Ἄ δὲ ἠπειλήσας, ὡς, ἦν ὑμῖν δοκῆ, Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς, εὖ ἴσθι, ὅτι ἡμεῖς ἦν μὲν ἀνάγκη ἧ, πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· ἤδη γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν· ἂν δὲ δοκῆ ἡμῖν καὶ φίλον ποιεῖσθαι τὸν Παφλαγόνα — ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαπτιῶν —, πειρασόμεθα συμπράττοντες αὐτῷ, ὧν ἐπιθυμεῖ, φίλοι γίγνεσθαι.»

§ 24 - 25

Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις τῷ

Ἐκατωνύμφ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν, ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἤκοιεν, ἀλλὰ ἐπιδείξοντες, ὅτι φίλοι εἰσὶ. « Καὶ ξενίοις, ἦν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι, ἃ δύνανται· ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε ». Ἐκ τούτου ξενιά τε ἐπεμπον οἱ Κοτυωρίται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλὰ τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τά τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπυθάνοντο.

[Τὴν ἐπομένῃν συγκαλοῦν οἱ στρατηγοὶ τὸν στρατὸν εἰς συνέλευσιν καὶ τοὺς πρέσβεις τῶν Σινωπέων, ἵνα συσκεφθοῦν περὶ τῆς περαιτέρου πορείας, ἂν πρέπει νὰ κάμουν τὴν πορείαν διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης. Ἀποφασίζουσιν νὰ γίνῃ ἡ πορεία διὰ θαλάσσης καὶ οἱ Σινωπεῖς ἀναλαμβάνουσιν νὰ χορηγήσουν τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τοῦτο πλοῖα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ξενοφῶν κατηγορηθεὶς, ὅτι ἐκτόπησέ τινας καὶ ἐφέρετο ὕβριστικῶς, ἀπολογεῖται καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι, ὡς ἂν ἠναγκάσθη νὰ κτυπήσῃ τινὰ καὶ νὰ μεταχειρισθῇ βίαν, τὸ ἔκαμε πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ στρατεύματος καὶ διατήρησιν τῆς πειθαρχίας· οὕτω π.χ. λέγει, ὅτι ἐκτόπησε στρατιώτας τινάς, διότι οὗτοι ἀφήνοντες τὰς τάξεις των καὶ τρέχοντες ἤθελον νὰ ἀρπάζουσιν λάφυρα καὶ νὰ πλεονεκτοῦν. Ἀναφέρει δὲ καὶ ἄλλας περιστάσεις, κατὰ τὰς ὁποίας δικαίως μετεχειρίσθη βίαν. Τέλος ἐκφράζει τὸ παράπονον, ὅτι τὰ μὲν κακά, ὅσα ἐπαθον ἀπ' αὐτόν, ἐνθυμοῦνται, τὰ δὲ καλά, τὰ ὅποια ἔλαβον παρ' αὐτοῦ λησμονοῦν. « Ἀλλὰ μὴν », λέγει, « καλὸν γε καὶ δίκαιον καὶ ὄσιον καὶ ἡδίων τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον ἢ τῶν κακῶν μεμνησθαι ».]

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΤΥΩΡΑ ΕΩΣ ΤΗΝ ΧΡΥΣΟΠΟΛΙΝ

(Μάϊος - Ὀκτώβριος τοῦ 400 π.Χ.)

**20. Συνθήκαι τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν Παφλαγόνων.
"Αφίξεις εἰς τὴν Σινώπην καὶ ἐκλογὴ ἐνὸς ἄρχοντος.**

(1, 1 - 22, 24 - 33)

§ 1 - 3 Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἔζων, οἱ δὲ καὶ ληζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας. Ἐκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀποσκευασμένους καὶ τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν καὶ πολεμικώτατα πρὸς ἀλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. Ὁ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς Ἑλληνας πρέσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, λέγοντας, ὅτι Κορύλας ἔτοιμος εἴη τοὺς Ἑλληνας μῆτε ἀδικεῖν μῆτε ἀδικεῖσθαι. Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο, ὅτι περὶ μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλευσοῖντο, ἐπὶ ξένια δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι.

§ 4 - 6 Θύσαντες δὲ βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα εὐωχίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σκίμποισιν ἐδείπνουν καὶ ἔπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἷς ἐνετύγχανον ἐν τῇ χώρᾳ. Ἐπεὶ δὲ σπονδαὶ τε ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν, ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θραῖκες καὶ πρὸς αὐτὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ἤλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο· τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παῖει, ὡς

παῖσιν ἐδόκει· ὁ δ' ἔπασσε τεχνικῶς πως. Καὶ ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. Καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ ὄπλα τοῦ ἑτέρου ἐξήκει ἄδων τὸν Σιτάλκην· ἄλλοι δὲ τῶν Θρακῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνηκότα· ὁ δὲ οὐδὲν ἐπεπόνθει.

Μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἳ ὥρ- § 7 - 8
κοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς ὄπλοις. Ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν ὅδε· ὁ μὲν παραθέμενος τὰ ὄπλα σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ πυκνὰ στρεφόμενος ὡς φοβούμενος, ληστής δὲ προσέρχεται· ὁ δ' ἐπειδὴν προΐδῃ, ἀπαντᾷ ἀρπάσας τὰ ὄπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ' ἐποιοῦν ἐν ρυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστής, δῆσας τὸν ἄνδρα, καὶ τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν ληστήν· εἶτα παρὰ τοὺς βοῦς ζεύξας ὀπίσω τῷ χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει.

Μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰσῆλθεν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων § 9 - 11
πέλτην καὶ τοτὲ μὲν, ὡς δύο ἀντιταττομένων, μιμούμενος ὠρχεῖτο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἓνα ἐχρῆτο ταῖς πέλταις, τοτὲ δ' ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκυβίστα ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὄψιν καλὴν φαίνεσθαι. Τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὠρχεῖτο κρούων τὰς πέλτας καὶ ὠκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ρυθμῷ ἐποιοῖ πρὸς τὸν αὐλόν. Μετὰ δὲ τοῦτον οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες ἐξοπλισάμενοι, ὡς ἐδύναντο κάλλιστα, ἤσαν τε ἐν ρυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ρυθμὸν αὐλούμενοι καὶ ἐπαιάνισαν καὶ ὠρχήσαντο, ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις.

Ὁρῶντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ ἐποιοῦντο πάσας τὰς § 12 - 13
ὀρχήσεις ἐν ὄπλοις εἶναι. Ἐπὶ τούτοις ὀρῶν ὁ Μυσὸς ἐκπεπληγμένους αὐτοὺς ὀρχηστρίδα εἰσάγει ἐνσκευάσας, ὡς ἐδύναντο κάλλιστα, καὶ ἀσπίδα δούς κούφην αὐτῇ. Ἡ δὲ ὠρχήσατο πυρρίχην ἐλαφρῶς. Ἐνταῦθα κρότος ἦν πολὺς. Τῇ μὲν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

- § 14 - 16 Τῇ δὲ ὑστεραία προσῆγον τοὺς πρέσβεις εἰς τὸ στρα-
τευμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μῆτε ἀδικεῖν Παφλαγόνας
μῆτε ἀδικεῖσθαι. Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις ὤχοντο· οἱ δὲ
Ἕλληγες, ἐπειδὴ πλοῖα ἰκανὰ ἔδοκει παρεῖναι, ἀναβάντες
ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῶ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες
τὴν Παφλαγονίαν. Τῇ δ' ἄλλη ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ
ὠρμίσαντο εἰς Ἀρμήνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι
μὲν ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἀποικοί εἰσιν. Οὗτοι
δὲ ξένια πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδίμνους τρισ-
χιλίους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεντακόσια. Καὶ Χειρίσο-
φος ἐνταῦθα ἦλθε τριήρη ἔχων. Καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσ-
εδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἤκειν· ὁ δ' ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγελλε
δέ, ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ
ἄλλοι καὶ ὅτι ὑπισχνεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοιντο ἔξω τοῦ
Πόντου, μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσεσθαι.
- § 17 - 18 Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμήνῃ ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας
πέντε. Ὡς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς γίνεσθαι, ἤδη μᾶλ-
λον ἢ πρόσθεν εἰσήει αὐτοὺς, ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε
ἀφίκοιντο. Ἠγήσαντο οὖν, εἰ ἓνα ἔλοιτο ἄρχοντα, μᾶλλον
ἂν, ἢ πολυαρχίας οὔσης, δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι τῷ στρα-
τεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καί, εἴ τι δέοι λανθάνειν,
μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι, καί, εἴ τι αὐτῷ δέοι φθάνειν, ἦττον ἂν
ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δό-
ξαν τῷ ἐνὶ περαίνεσθαι ἂν τὸν δ' ἔμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς
νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ στρατηγοί.
- § 19 - 21 Ὡς δὲ ταῦτα διανοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα
καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσιόντες αὐτῷ, ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω
γινώσκει καὶ εὐνοίαν ἐνδεικνύμενος ἕκαστος ἐπειθεν αὐτὸν
ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα,
νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μεῖζω οὕτως ἑαυτῷ γίνεσθαι παρά
τοῖς φίλοις καὶ εἰς τὴν πόλιν τὸ αὐτοῦ ὄνομα μεῖζον ἀφίξε-

σθαι, ἴσως δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν αἷτιος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι. Τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. Ὅποτε δ' αὖ ἐνθυμοῖτο, ὅτι ἄδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ, ὅπῃ τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ καὶ κίνδυνος εἶη καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν ἀποβαλεῖν, ἤπορεῖτο.

Ἀπορουμένῳ δὲ αὐτῷ ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς § 22 - 24 ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο ἱερεῖα ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ. Θυομένῳ δὲ αὐτῷ διαφανῶς ὁ θεὸς σημαίνει μῆτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μῆτε, εἰ αἰροῦντο, ἀποδέχεσθαι. Τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

Ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε καὶ πάντες ἔλεγον ἓνα αἰρεῖσθαι· § 25 - 28 καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προὔβάλλοντο αὐτόν. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει δῆλον εἶναι, ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεγε τάδε· « Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἠδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἴπερ ἀνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὐχομαι δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἷτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα, Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος, οὔτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἤττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἴ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοὶ τε αὖ οὐ πᾶν τι νομίζω ἀσφαλὲς εἶναι τοῦτο· οἶδα γάρ, ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες, πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὠμολόγησαν, αὐθὺς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρησαν τὴν πόλιν. Εἰ οὖν ταῦτα εἰδὼς ἐγὼ δοκοῖην, ὅπου δυναίμην, ἐνταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀζῖωμα, ἐκεῖνο φοβοῦμαι, μὴ λίαν ἂν ταχὺ σωφρονισθεῖην.

» Ὁ δὲ ὑμεῖς ἐννοεῖτε, ὅτι ἤττον ἂν στάσις εἶη, ἐνὸς ἄρ- § 29 χοντος ἢ πολλῶν, εἰ ἴστε, ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γάρ, ὅστις ἐν πολέμῳ ὦν στα-

σιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἔλησθε, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἴ τινα εὐροίτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον ».

§ 30 - 31 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολὺ πλείονες ἀνίσταντο λέγοντες, ὡς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν, ὅτι γελοῖον εἶη, εἰ οὕτως ἔχοι· « ἢ ὀργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται ; ἐπεὶ, εἰ οὕτω γε τοῦτο ἔχει », ἔφη, « οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὡς ἔοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν ». Ἐνταῦθα δὴ ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἐώρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν· « Ἄλλ', ὦ ἄνδρες », ἔφη, « ὡς πάνυ εἰδῆτε, ὁμνῶ ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἧ μὴν ἐγὼ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἠσθανόμην, ἐθυόμην, εἰ βέλτιον εἶη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καὶ μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμησαν, ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι, ὅτι τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαι με δεῖ ».

§ 32 - 33 Οὕτω δὴ Χειρίσοφον αἰροῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἤρεθη, παρελθὼν εἶπεν· « Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε, ὅτι οὐδ' ἂν ἐγὼγε ἐστασίαζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε. Ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε », ἔφη, « καὶ ἐγὼ πειράσομαι, ὅ,τι ἂν δύνωμαι, ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. Καὶ ὑμεῖς παρασκευάζεσθε ὡς αὐρίον, ἐὰν πλοῦς ᾖ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν· ἀπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειραῖσθαι κατασχεῖν· τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα ».

[Ἀπὸ τὴν Σινώπην μετὰ διήμερον πλοῦν φθάνον οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν ἑλληνικὴν πόλιν Ἡράκλειαν· ἐδῶ ἀπὸ τούτων Ἡρακλεώτας, οἱ ὁποῖοι προθύμως τούτους ἐφιλοξένησαν, ζητοῦν χρήματα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Χειρίσοφος καὶ ὁ Ξενοφῶν ἠροῦντο νὰ ἐξαναγκάσουν πόλιν ἑλληνικὴν νὰ δώσῃ χρήματα, γίνεται στάσις εἰς τὸ στρατόν καὶ διαίρεσις αὐτοῦ. Οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί, οἱ ὁποῖοι ἦσαν περὶ τούτους 4.500, ἐκ-

λέγουν δέκα στρατηγούς και λαβόντες πλοῖα ἀπὸ τοὺς Ἡρακλεώτας ἀποπλέουν εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης, ὁ Χειρίσοφος μὲ 2.100 στρατιώτας πορεύεται διὰ ξηρᾶς ἀνά τὴν παραλίαν καὶ ὁ Ξενοφῶν μὲ 2.100 ἀποβιβάζεται εἰς τὰ ὄρια τῆς Θοράκης καὶ τῆς Ἡρακλεώτιδος καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν πορείαν διὰ ξηρᾶς.

Οἱ Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί, εὐθὺς ὡς ἀπεβιβάσθησαν τὴν νύκτα εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης, βαδίζουσι εἰς τὰς πλησίον κειμένας θρακικὰς κώμας· τὴν ἐπομένην δὲ πρωΐαν ἐπιτίθενται κατ' αὐτῶν πρὸς λαφυραγωγίαν καὶ κατορθώνουσι νὰ λάβουσι πολλὰ λάφυρα· ἀλλ' οἱ Θοῤᾳκες συναθροισθέντες καταδιώκουσι αὐτοὺς καί, ἀφοῦ ἐφόνευσαν πολλοὺς, ἀναγκάζουσι τοὺς λοιποὺς νὰ ὑποχωρήσουσι εἰς τινα λόφον καὶ ἐδῶ τοὺς πολιορκοῦσι.

Τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν μαθὼν ὁ Ξενοφῶν συναθροίζει τοὺς στρατιώτας του καὶ προτρέπει αὐτοὺς νὰ σπεύσουσι εἰς βοήθειαν τῶν πολιορκουμένων. Οἱ Θοῤᾳκες ἀντιληφθέντες τὴν βοήθειαν φεύγουσι τὴν νύκτα καὶ οὕτως οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοὶ ἀπροσδοκῆτως ἀπαλλαγέντες ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τρέπονται πρὸς τὴν Κάλπην, ὅπου συναγοῦσι τὸν Χειρίσοφον· μετ' ὀλίγον δὲ καταφθάσει ἐδῶ καὶ ὁ Ξενοφῶν καὶ χαίρουσι ὅλοι διὰ τὴν συνάντησιν καὶ συνένωσιν.

Συνενωθέντες πάλιν οἱ Ἕλληνες στρατοπεδεύουσι ταύτην τὴν ἡμέραν πλησίον τοῦ λιμένος τῆς Κάλπης. Τὴν δ' ἐπομένην ἐξέρχονται εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας, διὰ νὰ εὗρουσι τροφὰς καὶ διὰ νὰ θάψουσι τοὺς νεκροὺς. Ἀφοῦ δ' ἔθαψαν αὐτοὺς, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν συναθροισθέντες οἱ στρατιῶται πρῶτον μὲν ἀποφασίζουσι νὰ θανατώσουσι πάντα, ὅστις εἰς τὸ ἐξῆς ἤθελε κάμει λόγον περὶ διαιρέσεως τοῦ στρατοῦ, ἔπειτα δὲ ἐκλέγουσι καὶ πάλιν ὡς ἄρχοντας τοὺς παλαιοὺς στρατηγούς, ἀντὶ δὲ τοῦ Χειρίσοφου, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀποθάνει, τὸν Νέωνα.

Ὁ Νέων βλέπων τοὺς στρατιώτας εἰς κακὴν κατάστασιν δι' ἔλλειψιν τροφίμων ἐξάγει δισχιλίους στρατιώτας πρὸς λαφυραγωγίαν· ἀλλὰ οἱ Βιθνοὶ Θοῤᾳκες βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ ἱππικοῦ τοῦ Φαροαβάζου τρέπουσι αὐτοὺς εἰς φυγὴν καὶ φονεύουσι περὶ τοὺς 500.

Τὴν ἐπομένην ἠραγκάσθησαν οἱ Ἕλληνες νὰ ἀποσυρθοῦσι εἰς ὄχρον θέσιν καὶ ἐδῶ ὄχρουσονται διὰ τάφρον καὶ χαρακώματος· ἀφοῦ δὲ ἀγῆκαν εἰς τὸ ὄχρωσόμενον στρατόπεδον τὸν Νέωνα μαζὶ μὲ τοὺς πρεσβυτέρους, ἔρχονται οἱ λοιποὶ ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα εἰς τὸν τόπον τῆς συμπλοκῆς καὶ θάπτουσι τοὺς νεκροὺς. Ἀλλὰ βλέπουσι ἀπέναντί των ἐπὶ τινῶν λόφων συντεταγμένους τοὺς Βιθνοὺς καὶ τοὺς ἱππεῖς τοῦ Φαρ-

ναβάζον· ἐνθαρρυνθέντες ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ὁμοῦν κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς τρέπον εἰς φυγὴν. Μετὰ τοῦτο περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἀφοῦ ἔστησαν τροπαιοι, ἐπιστρέφουν εἰς τὸ στρατόπεδον.

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἐξησφαλίσθησαν ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν Βιθυνῶν, διαμένουν εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης· ἐξερχόμενοι δὲ εἰς τὰ πέριξ ἐλεηλάτουν αὐτὰ καὶ ἔφερον εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφθόνους τροφάς· ἄλλοτε δὲ ἐπρομηθεύοντο τροφάς ἀγοράζοντες ἀπὸ τὰ καταπλέοντα εἰς τὸν λιμένα πλοῖα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται ὁ Κλέανδρος, ὁ ἄρμοστής τοῦ Βυζαντίου, ὅστις ὑπόσχεται, ἐὰν οἱ θεοὶ τὸ ἐπιτρέψουν, νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπειδὴ ὁμοῦ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας θυσιάζων διὰ τὴν πορείαν δὲν εἶχε τὰς θυσίας εὐνοϊκὰς δι' αὐτήν, ἀποφεύγει νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἕλληνας ὑποσχεθεὶς νὰ ὑποδεχθῇ αὐτούς, ὅσον δύναται καλύτερα, ὅταν φθάσουν εἰς τὸ Βυζάντιον. Καὶ οὗτος μὲν ἀνεχώρησεν. Οἱ δὲ Ἕλληνες πεζῇ διὰ τῆς Βιθυνίας πορευόμενοι μετὰ ἕξ ἡμέρας φθάνουν εἰς τὴν Χρυσόπολιν.]

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ. ΑΠΟ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ ΠΑΛΙΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΣΙΑΝ

(Ὀκτώβριος τοῦ 400 - Μάρτιος τοῦ 399 π. Χ.)

21. Οἱ Ἕλληνες ἐν Βυζαντίῳ.

(1, 2 - 32)

Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στράτευμα, μὴ § 2-4 ἐπὶ τὴν αὐτοῦ χώραν στρατεύηται, πέμψας πρέσβεις πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον — ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὧν — ἐδεῖτο διαβιβάσαι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσειν αὐτῷ, ὅσα δέοι. Καὶ ὁ Ἀναξίβιος μετεπέμψατο τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς εἰς Βυζάντιον καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσσεσθαι τοῖς στρατιώταις. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ βούλοιο ἀποπλεῖν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. Ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

Σεύθης δὲ ὁ Θρᾶξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει Ξενο- § 5-6 φῶντα συμπροθυμεῖσθαι, ὅπως διαβῆ τὸ στράτευμα, καὶ ἔφη οὐ μεταμελήσειν αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι. Ὁ δ' εἶπεν « Ἀλλὰ τὸ μὲν στράτευμα διαβήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν τελείω μήτε ἐμοὶ μήτε ἄλλῳ μηδενί· ἐπειδὴν δὲ διαβῆ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους ὄντας προσφερέσθω, ὡς ἂν αὐτῷ δοκῆι ».

§ 7 - 10 Ἐκ τούτου διαβαίνουνσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρατιῶται. Καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκευή τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι, ὡς ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. Ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο. Καὶ ὁ Ξενοφῶν, Κλεάνδρῳ τῷ ἀρμοστῇ ξένος γεγενημένος, προσελθὼν ἠσπάζετο αὐτὸν ὡς ἀποπλευσόμενος ἤδη. Ὁ δὲ αὐτῷ λέγει· « Μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μή », ἔφη, « αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινες ἤδη σὲ αἰτιῶνται, ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρχεται τὸ στράτευμα ». Ὁ δ' εἶπεν· « Αἴτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, ἀλλ' οἱ στρατιῶται αὐτοί, οἱ ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἐξοδον ». « Ἄλλ' ὅμως », ἔφη, « ἐγὼ σοι συμβουλεύω ἐξελθεῖν μὲν ὡς συμπορευσόμενον, ἐπειδὴν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι ». « Ταῦτα τοίνυν », ἔφη ὁ Ξενοφῶν, « ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα ». Οὕτως ἐλθόντες ἔλεγον ταῦτα.

§ 11 - 14 Ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι τὴν ταχίστην συσκευασαμένους καὶ προσανειπεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῆ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. Ἐντεῦθεν ἐξῆσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. Καὶ ἄρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἰστήκει παρὰ τὰς πύλας, ὡς, ὅποτε ἔξω γένοιτο πάντες, συγκλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἔλεξε· « Τὰ μὲν ἐπιτήδεια », ἔφη, « λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλὰ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ ἄλλα ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσει ». Ἐπακούσαντες δὲ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα ἢ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. Καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου, πότερα

πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ Ἱεροῦ ὕρους δέοι πορευεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θωράκης.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διελέγοντο, οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες § 15 - 17
τὰ ὄπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὴν πό-
λιν εἰσιόντες. Ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ὡς εἶδον
προσθέοντας τοὺς ὀπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ τὸν
μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. Οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας καὶ
ἔλεγον, ὅτι ἀδικιώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς πολε-
μίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν, εἰμὴ ἐκόντες ἀνοι-
ξουσιν. Ἄλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ θάλατταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν τὸ
τεῖχος ὑπερβάντες εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δέ, οἱ ἔτι
ἐτύγχανον ἔνδον ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὀρώσι τὰ ἐπὶ
ταῖς πύλαις πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίαις τὸν μοχλόν,
ἀναπεταννύασι τὰς πύλας, οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν, ὡς εἶδε τὰ γιγνόμενα, δείσας, μὴ ἐφ' ἀρ- § 18 - 20
παγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ
πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει
εἴσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. Οἱ δὲ Βυζάντιοι, ὡς εἶδον τὸ
στράτευμα βίᾳ εἰσπίπτον, φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς
τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἴκαδε, ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγχανον ὄντες, ἔξω,
οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σφίζοιντο,
πάντες δὲ ὦντο ἀπολωλέναι, ὡς ἑάλωκυίας τῆς πόλεως. Ὁ
δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀποφεύγει. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος
καταδραμῶν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἀλιευτικῷ πλοίῳ περιέπλει εἰς
τὴν ἀκρόπολιν καὶ εὐθύς μεταπέμπεται ἐκ Καλχηθόνος φρου-
ρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν
τοὺς ἄνδρας.

Οἱ δὲ στρατιῶται, ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσι § 21 - 24
πολλοὶ αὐτῷ καὶ λέγουσι· « Νῦν σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενοφῶν, ἀν-
δρὶ γενέσθαι. Ἐχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις
ἄνδρας τοσοῦτους. Νῦν ἄν, εἰ βούλοιο, σὺ τε ἡμᾶς ὀνήσαις

καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν ». Ὁ δ' ἀπεκρίνατο « Ἄλλ' εὖ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὄπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα ». Καὶ αὐτὸς τε παρηγγίλα ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν. Οἱ δὲ αὐτοὶ ὑφ' ἑαυτῶν ταττόμενοι οἱ τε ὀπλῖται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτῶ ἐγένοντο καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ κέρασ ἐκάτερον παρεδεδραμήκεσαν. Τὸ δὲ χωρίον, τὸ Θράκιον καλούμενον, ὡς κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἔστιν, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν.

§ 25 Ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ ὄπλα καὶ κατηρεμίσθησαν, συγκαλεῖ ὁ Ξενοφῶν τὴν στρατιάν καὶ λέγει τάδε· « Ὅτι μὲν ὀργίζεσθε, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἐξαπατώμενοι, οὐ θαυμάζω. Ἦν δὲ τῷ θυμῷ χαριζόμεθα καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἐξαπάτης τιμωρησώμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν, ἐνθυμεῖσθε, ἃ ἔσται ἐντεῦθεν.

§ 26 - 27 » Πολέμοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. Οἷος δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο, εἰκάζειν δὴ ἔξεστιν ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. Ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριῆρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ, τὰς δ' ἐν τοῖς νεωρίοις οὐκ ἐλάττους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ προσόδου οὔσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τε τῶν ἐνδήμων καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ μείων χιλίων ταλάντων ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων ἀπασῶν καὶ ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τὸ Βυζάντιον, ὅπου νῦν ἔσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν οὕτως, ὡς πάντες ὑμεῖς ἐπίστασθε.

§ 28 » Νῦν δὲ δὴ τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίων μὲν καὶ τοὺς ἀρχαίους συμμάχους ἔχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ τῶν ἐκείνοις τότε συμμάχων πάντων Λακεδαιμονίοις προσγε-

γενημένων, Τισσαφέρνους δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμιῶν ἡμῖν ὄντων, πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, ὃν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα ; Τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ ὄντων, ἔστι τις οὕτως ἄφρων, ὅστις οἶεται ἂν ἡμᾶς περιγενέσθαι ;

» Μὴ πρὸς θεῶν μαινόμεθα μῆδ' αἰσχυρῶς ἀπολώμεθα πο- § 29 - 31
λέμιοι ὄντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἡμετέροις φίλοις τε καὶ οἰκειοῖς. Πάντες γὰρ οὗτοι ἐν ταῖς πόλεσιν εἰσι ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις, καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθελήσαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δὲ πόλιν πρῶτην, εἰς ἣν ἤλθομεν, ἐκπορθήσομεν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν εὐχομαι, πρὶν ταῦτα ἐπιδεῖν ὑφ' ὑμῶν γενόμενα, μυριάς κατὰ τῆς γῆς ὄργυιᾶς γενέσθαι. Καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω Ἑλληνας ὄντας τοῖς τῶν Ἑλλήνων προεστηκόσι πειθομένους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. Ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς γοῦν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. Καὶ νῦν μοι δοκεῖ πέμψαντας Ἀναξιβίῳ πρέσβεις εἰπεῖν, ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες εἰσεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' εὐρησόμενοι, ἦν δυνώμεθα, παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι, εἰ δὲ μὴ, δηλώσοντές γε, ὅτι οὐκ ἐξαπατῶμενοι, ἀλλὰ πειθόμενοι ἐξερχόμεθα ».

Ταῦτα ἔδοξε καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἡλεῖον ἐ- § 32
ροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον Ἀχαιοῖν. Οἱ μὲν ταῦτα ᾤχοντο ἐροῦντες.

[Μετὰ ταῦτα ὁ Ξενοφὼν ἀποχωρεῖ ἀπὸ τοῦ στρατεύματος, παρουσιάζεται δὲ εἰς αὐτὸ κάποιος Θηβαῖος τεχοδιώκτης, ὁ Κοιρατάδας, ὁ ὁποῖος ὑπόσχεται νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἑλληνας εἰς τὸ Δέλτα τῆς Θράκης, παρέχων εἰς αὐτοὺς ἄφθονα τὰ τρόφιμα· οἱ Ἑλληνες, ἐπειδὴ ὁ Ἀναξιβίος οὐδὲν ὥρισμένον ἀπήντησε, δέχονται τὸν Κοιρατάδαν ὡς στρατηγὸν καὶ ἐξέρχονται ἐκ τοῦ Βυζαντινίου· ἀλλ' ὁ Κοιρατάδας, ἐπειδὴ δὲν ἠδύ-

νατο να παρέχει τροφήν δι' ὅλον τὸ στράτευμα, παραιτεῖται ἀπὸ τὴν στρατηγίαν καὶ ἀναχωρεῖ.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Κοιρατάδα τὸ στράτευμα διέμενεν εἰς κώμας τῆς Θράκης κειμένας πέριξ τοῦ Βυζαντίου καὶ δὲν ἐγνώριζεν εἰς ποῖον μέρος νὰ διευθυνθῇ. Οἱ στρατηγοὶ ἐδιχονόουν, διότι ἄλλος μὲν ἤθελε νὰ ὀδηγήσῃ τὸν στρατὸν εἰς τὸν Σεύθην, τὸν ἡγεμόνα τῆς Θράκης, ἄλλος δὲ εἰς τὴν Θρακικὴν Χερσονήσον, ἄλλος δὲ ἤθελε νὰ διαβιβασθῇ πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐν τῷ μεταξὺ φθάνει εἰς τὸ Βυζάντιον ὁ ἀρμοστής Ἀρίσταρχος ὡς διάδοχος τοῦ Κλεάνδρου καὶ ὁ ναύαρχος Πῶλος ὡς διάδοχος τοῦ Ἀναξιβίου τῇ συμβουλῇ τοῦ τελευταίου πωλεῖ ὁ Ἀρίσταρχος 400 ὑπολειφθέντας εἰς τὸ Βυζάντιον στρατιώτας τοῦ Κόρου. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος, ἀφοῦ ἐπλευσεν εἰς τὸ Πάριον μαζὶ μὲ τὸν Ξενοφῶντα, ἀποστέλλει εἰς τὸν Φαρνάβαζον ἀπεσταλμένους, διὰ νὰ τοῦ ὑπενθυμίσῃ, ὅτι τοῦ εἶχεν ὑποσχεθῆ. Ἀλλ' ὁ Φαρνάβαζος, ἀφοῦ ἔμαθεν, ὅτι ἦλθεν ἄλλος ἀρμοστής εἰς τὸ Βυζάντιον, ὁ Ἀρίσταρχος, καὶ ὅτι ὁ Ἀναξίβιος δὲν ἦτο πλέον ναύαρχος, οὐδὲν μὲν ἀποκρίνεται εἰς τὸν Ἀναξίβιον, διεξάγει δὲ μὲ τὸν Ἀρίσταρχον διαπραγματεύσεις περὶ τοῦ Κυρείου στρατεύματος. Τότε ὁ Ἀναξίβιος, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ, παρακινεῖ τὸν Ξενοφῶντα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ στράτευμα καί, ἀφοῦ ὀδηγήσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρους εἰς τὴν Πέρινθον, νὰ διαβιβάσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς καταπολέμησιν τοῦ Φαρναβάζου.

Ὁ Ξενοφῶν ἐπιστρέφει εἰς τὸ στράτευμα, οἱ δὲ στρατιῶται τὸν ὑποδέχονται μὲ μεγάλην χαρὰν καὶ εὐθὺς τὸν ἀκολουθοῦν, προθυμότατοι νὰ διαβιβάσθωσιν ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἀλλ' ὁ νέος ἀρμοστής Ἀρίσταρχος, ὅπως εὐχαριστήσῃ τὸν Φαρνάβαζον, ἐμποδίζει αὐτοὺς νὰ διαβιβάσθωσιν.

Εἰς τοιαύτην ἀμηχανίαν εὐρεθεὶς ὁ Ξενοφῶν μεταβαίνει μαζὶ μὲ ἄλλους στρατιώτας εἰς τὸν Σεύθην, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐπανελημμένως εἶχε παρακληθῆ νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν τὸ στράτευμα. Ὁ Σεύθης, ἐπειδὴ ἐπεθύμει νὰ ἀνακτήσῃ τὴν πατρικὴν του ἀρχὴν, τὴν ὁποίαν εἶχε στερηθῆ, ὑπόσχεται εἰς τὸν Ξενοφῶντα, ὅτι καὶ μεγάλους μισθοὺς καὶ χώραν καὶ ἄλλα θὰ δώσῃ εἰς τοὺς στρατιώτας, ἐὰν τὸν βοηθήσωσιν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.]

22. Προσχώρησις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Σεύθη καὶ τὸ παρ' αὐτῷ δεῖπνον.

(3, 1 - 33)

Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἀπή- § 1 - 2
λαυνον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατοπέδῳ καὶ ἀπήγ-
γειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ὁ μὲν
'Αρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς· τοῖς
δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρίσταρχον ὁδὸν εἶσαι, τὸ δὲ στρα-
τευμα συγκαλέσαι. Καὶ συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος·
οὔτοι δὲ ἀπεῖχον ὡς δέκα στάδια.

Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστάς Ξενοφῶν εἶπε τάδε· « Ἄν- § 3 - 6
δρες, διαπλεῖν μὲν, ἔνθα βουλόμεθα, Ἀρίσταρχος τριῆρεις
ἔχων κωλύει· ὥστε εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὔτος δὲ
αὐτὸς κελεύει εἰς Χερρόνησον βίᾳ διὰ τοῦ Ἱεροῦ ὕρους πορεύ-
εσθαι· ἦν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκεῖσε ἔλθωμεν, οὔτε πωλή-
σειν ἔτι ὑμᾶς φησιν, ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξαπατήσεσθαι
ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὔτε περιόψεσθαι ἔτι, ὥσπερ
νυνί, δεομένους τῶν ἐπιτηδείων. Οὔτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύ-
θης δὲ φησιν, ἂν πρὸς ἐκεῖνον ἴητε, εὖ ποιήσιν ὑμᾶς. Νῦν
οὖν σκέψασθε, πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλευσεσθε
ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπανελθόντες. Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ
ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν, ὥστε ἀγοράζειν, οὔτε ἄνευ
ἀργυρίου εἴωσι λαμβάνειν, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας, ὅθην
οἱ ἤττους εἴωσι λαμβάνειν, ἐκεῖ, ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια, ἀκούον-
τας, ὅ,τι τις ἡμῶν δεῖται, αἰρεῖσθαι, ὅ,τι ἂν ἡμῖν δοκῆ κράτι-
στον εἶναι. Καὶ ὅτῳ », ἔφη, « ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα ». Ἄνετειναν ἅπαντες. « Ἀπίόντες τοίνυν », ἔφη, « συσκευά-
ζεσθε, καὶ ἐπειδὰν παραγγέλλῃ τις ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ ».

Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἡγεῖτο, οἱ δ' εἶποντο. Νέων § 7 - 9
δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄγγελοι ἔπειθον ἀποτρέπεσθαι· οἱ

δ' οὐχ ὑπήκουον. Ἐπεὶ δ' ὅσον τριάκοντα σταδίους προεληλύθησαν, ἀπαντᾷ Σεύθης. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως, ὅτι πλείστον ἀκουόντων, εἴποι αὐτῷ, ἃ ἐδόκει συμφέρειν. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν· « Ἡμεῖς πορευόμεθα, ὅπου μέλλει ἕξειν τὸ στράτευμα τροφήν· ἐκεῖ δ' ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων τοῦ Ἀριστάρχου αἰρησόμεθα, ἃ ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. Ἦν οὖν ἡμῖν ἡγήση, ὅπου πλεῖστά ἐστιν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιοῦμεν ξενίζεσθαι ». Καὶ ὁ Σεύθης ἔφη· « Ἀλλὰ οἶδα κόμας πολλὰς ἀθρόας καὶ πάντα ἐχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας ἡμῶν οὐ πολὺ ». « Ἡγοῦ τοίνυν », ἔφη ὁ Ξενοφῶν.

§ 10 - 12

Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς δείλης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης τοιάδε· « Ἐγὼ, ὧ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεῦσθαι σὺν ἐμοὶ καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν δώσειν τοῖς στρατιώταις κυζικηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα· ἕξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμῆσω. Σιτία δὲ καὶ ποτά, ὥσπερ καὶ νῦν, ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἕξετε· ὅποσα δ' ἂν ἀλίσκεται, ἀξιώσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. Καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ ἀναζητεῖν· ἂν δὲ τις ἀνθιστῆται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χειροῦσθαι ». Ἐπήρετο ὁ Ξενοφῶν· « Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀξιώσεις συνέπεσθαι σοὶ τὸ στράτευμα ; » Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· « Οὐδὰμῃ πλεῖον ἑπτὰ ἡμερῶν, μείον δὲ πολλαχῆ ».

§ 13 - 14

Μετὰ ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτά, ὅτι παντὸς ἄξια λέγει Σεύθης· χειμῶν γὰρ ἦν καὶ οὔτε οἴκαδε ἀποπλεῖν τῷ τοῦτο βουλομένῳ δυνατόν ἦν, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ οὐχ οἶόν τε, εἰ δέοι ὠνουμένους ζῆν, ἐν δὲ τῇ πολεμίᾳ διατρέβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου ἢ μόνους. Ὀντων δ' ἀγαθῶν τοσούτων, εἰ μισθὸν προσλήψοιντο, εὐρημά ἐδόκει εἶναι. Μετὰ ταῦτα

εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· « Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μὴ, ἐπιψηφίω ἐγὼ ταῦτα ». Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε, καὶ ἔδοξε ταῦτα. Εὐθύς δὲ Σεύθη εἶπεν, ὅτι συστρατεύσονται αὐτῶ.

Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρα- § 15 - 17
τηγούς δὲ καὶ λοχαγούς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθης ἐκάλεσε, πλησίον κώμην ἔχων. Ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, Ἡρακλείδης τις Μαρωνεΐτης, ὃς ἦν ἐκεῖ, προσιῶν ἐνὶ ἐκάστῳ, οὐστίνας ᾤετο ἔχειν τι δοῦναι Σεύθῃ, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας, οἱ παρῆσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον, τὸν Ὀδρουσῶν βασιλέα, καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῶ τε καὶ τῇ γυναικί, ἔλεγεν, ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἶη δώδεκα ἡμερῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθης δ', ἐπεὶ τὸ στρατευμα τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. « Γεῖτων οὖν ὧν ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν. Ἦν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δώσετε, ὅ,τι ἂν ἀγῆτε· καὶ ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται ἢ ἐὰν Μηδόκῳ, τῶ πρόσω οἰκοῦντι, διδώτε ». Τούτους μὲν οὕτως ἔπειθεν.

Αὐθις δὲ Τιμασιῶνι τῷ Δαρδανεῖ προσελθόν, ἐπεὶ ἤκου- § 18 - 20
σεν αὐτῶ εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικὰς, ἔλεγεν, ὅτι νομίζοιτο, ὅποτε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθης, δωρεῖσθαι αὐτῶ τοὺς κληθέντας. « Οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε γέννηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε καταγαγεῖν καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι ». Τοιαῦτα παρήγει ἐκάστῳ προσιῶν. Προσελθόν δὲ καὶ Ξενοφῶντι ἔλεγε· « Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μέγιστόν ἐστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν ἄξιον οὖν σοὶ καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι Σεύθῃν. Εὐνοὺς δέ σοι ὧν παραινῶ· εὖ οἶδα γάρ, ὅτι, ὅσῳ ἂν μείζω τούτῳ δωρήσῃ, τοσοῦτῳ μείζω ὑπὸ τούτου ἀγαθὰ πείσει ». Ἀκούων ταῦτα Ξενοφῶν ἠπόρει· διεβεβήκει γὰρ ἐκ Παρίου οὐκ ἔχων, εἰ μὴ παῖδα καὶ ἐφόδιον.

§ 21 - 22 Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον τῶν τε Θρακῶν οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ πρέσβεις, ὅσοι παρῆσαν ἀπὸ πόλεως, ἐκαθέζοντο μὲν κύκλῳ ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἦσαν κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμῖται μεγάλοι προσπεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. Μάλιστα δ' αἱ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους αἰεὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἦν. Καὶ πρῶτος τότε ἐποίει Σεύθης· ἀνελόμενος τοὺς ἑαυτῶ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν καὶ ἐρρίπτει, οἷς αὐτῶ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὡσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῶ καταλιπών. Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ ταῦτά ἐποίουν, καθ' οὓς αἱ τράπεζαι ἔκειντο.

§ 23 - 25 Ἄρκας δὲ τις, Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν διαρριπτεῖν εἶα χαίρειν, λαβῶν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχόινικον ἄρτον καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα ἐδείπνει. Κέρατα δὲ οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρας ὁ οἰνοχόος ἦκεν, εἶπεν ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι δειπνοῦντα, « Ἐκείνῳ », ἔφη, « δός· σχολάζει γὰρ ἤδη, ἐγὼ δὲ οὐδέπω ». Ἀκούσας Σεύθης τὴν φωνὴν ἠρώτα τὸν οἰνοχόον, τί λέγει. Ὁ δὲ οἰνοχόος εἶπεν· ἐλληνίζειν γὰρ ἠπίστατο. Ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

§ 26 - 28 Ἐπεὶ δὲ προύχῳρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θραξ ἵππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβῶν κέρας μεστὸν εἶπε· « Προπίνω σοι, ὦ Σεύθη, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δωροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων, ὃν ἂν ἐθέλῃς, αἰρήσεις καὶ ἀποχωρῶν οὐ φοβήσει τὸν πολέμιον ». Ἄλλος παῖδα εἰσαγαγὼν οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἱμάτια τῇ γυναικί. Καὶ Τιμασίων προπίνων ἐδωρήσατο φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδα ἀξίαν δέκα μνῶν. Γνήσιππος δὲ τις Ἀθηναῖος ἀναστάς εἶπεν, ὅτι ἀρχαῖος εἶη νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βασιλεῖ τιμῆς

ἔνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι δίδοναι τὸν βασιλέα « ἵνα καὶ ἐγὼ », ἔφη, « ἔχω σοι δωρεῖσθαι καὶ τιμᾶν ».

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἠπορεῖτο, τί ποιήσει· καὶ γὰρ ἐτύγχανεν § 29 - 31 ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ καθήμενος. Ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας ὀρέξει τὸν οἰνοχρόον. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀνέστη δεξάμενος τὸ κέρας καὶ εἶπεν· « Ἐγὼ δέ σοι, ὦ Σεύθη, δίδωμι ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἐμούς τούτους ἐταίρους φίλους πιστούς, καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἔτι ἐμοῦ σοι βουλομένους φίλους εἶναι. Καὶ νῦν πάρεισιν οὐδέν σε προσαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προΐεμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ' ὧν, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι, πολλὴν χώραν τὴν μὲν ἀπολήψει πατρῶαν οὖσαν, τὴν δὲ κτήσει, πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας καὶ γυναῖκας κατακτήσει, οὓς οὐ λήξῃσθαί σε δεήσει, ἀλλ' αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς σέ δῶρα ». Ἀναστάς ὁ Σεύθης συνεξέπια τῷ Ξενοφῶντι.

Μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἷοις σημαίνουσιν αὐ- § 32 - 33 λοῦντες καὶ σάλπιγγιν ὠμοβοείας ῥυθμούς τε καὶ οἶον μαγάδιδι σαλπίζοντες. Καὶ αὐτὸς Σεύθης ἀναστάς ἀνέκραγέ τε πολεμικὸν καὶ ἐξήλατο, ὥσπερ βέλος φυλαττόμενος, μάλα ἐλαφρῶς. Εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.

[Μετὰ τὸ δεῖπνον περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου οἱ λοχαγοὶ ἀπέρχονται εἰς τὸ στρατόπεδον· ὁ δὲ Σεύθης καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπιπίπτουν ἀνεπίστως κατὰ τῶν κωμῶν τῶν πολεμίων καὶ πολλὰ μὲν ἀνδράποδα, πολλὰ δὲ ζῶα συλλαμβάνουν.

Τὴν ἐπομένην ὁ Σεύθης κατακαίει τὰς κόμας καὶ στρατοπεδεύει εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Θυνῶν· οὗτοι δέ, ἐπειδὴ ἐφοβήθησαν, ἐγκαταλείπουν τὰς κόμας τῶν καὶ καταφεύγουν εἰς τὰ ὄρη. Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας συνάπτουν εἰρήνην μὲ τὸν Σεύθην καὶ δίδουν ὁμήρους. Ἀλλὰ κατὰ τινα νόκτα κατελθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ Θυνοὶ ἐπιτίθενται κατὰ τινος ὑπ' αὐτὸ ἕψηλότερον κειμένης κόμης, ὅπου κατεσκήνωεν ὁ Ξενοφῶν, καὶ πυρπολοῦν αὐτήν.

Τὴν ἐπομένῃν ὁ Ξενοφῶν μὲ τὸν στρατὸν του καὶ μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Σεύθου καὶ μὲ πολλοὺς ἐκ τῶν Ὀδρουσῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον προσέλθει εἰς τὸν Σεύθην, ἐκστρατεύει εἰς τὸ ὄρος, ὅπου εἶχον καταφύγει οἱ Θυνοί. Οὗτοι, ὅτε ἀπὸ τοῦ ὄρους εἶδον νὰ ἐπέρχεται ἐναντίον των τόσον πολυ-ἀριθμος στρατός, φοβηθέντες καταβαίνουν καὶ μὲ παρακλήσεις ζητοῦν καὶ συνομολογοῦν εἰρήνην μὲ τὸν Σεύθην.

Οἱ Ἕλληνες μὲ τὸν Σεύθην, ἀφοῦ διέβησαν τὰ ὄρη, ἔρχονται εἰς τὸ καλούμενον Δέλτα τῆς Θράκης πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ τοῦ Βυζαντίου. Ἐδῶ γεννῶνται δυσαρέσκεια μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Σεύθου, διότι ὁ ταμίας τοῦ Σεύθου Ἡρακλείδης κατεκράτησε μέρος τοῦ μισθοῦ τῶν Ἑλλήνων. Τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Ξενοφῶντος αἱ δυσαρέσκεια διελύθησαν καὶ ἐκστρατεύουν ὅλοι μαζί εἰς τὴν πρὸς βορρῶν πλησίον τοῦ Ἐδέϊνου Πόντου κειμένην χώραν μέχρι τοῦ Σαλμυδησοῦ. Ταύτην δὲ ἀφοῦ ὑπέταξαν, ἐπιστρέφουν καὶ στρατοπεδεύουν πλησίον τῆς Σηλυβρίας. Ἐδῶ ὁ Σεύθης, ἐπειδὴ ἐνόμισεν, ὅτι δὲν ἐχρειάζετο πλέον τοὺς Ἕλληνας, ἔπαυσε νὰ παρέχῃ μισθόν.

Κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἀποφασίζουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι νὰ βοηθήσουν τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐλληνικὰς πόλεις κατὰ τοῦ Τισσαφένου καὶ ἀποστέλλουσιν μὲ τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἰς τὴν Ἐφεσον τὸν Θίβρωνα. Οὗτος ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀρκετὸν στρατὸν, στέλλει δύο ἄνδρας εἰς τὴν Θράκην, διὰ νὰ μισθώσουν ὑπὲρ τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς Ἕλληνας.

Ὅτε ἔμαθον τοῦτο ὁ Ἡρακλείδης καὶ ὁ Σεύθης, οἱ ὁποῖοι ἐπεθύμουν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, ὡδηγοῦν τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Θίβρωνος εἰς τὸ στρατένμα. Οἱ στρατιῶται μετ' εὐχαριστήσεως ἀκούουσιν τὰς προτάσεις τῶν ἀπεσταλμένων, μερικοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἀρκάδων καὶ κατηγοροῦν τὸν Ξενοφῶντα, διότι δῆθεν ἐξ αἰτίας του τὸ στρατένμα, ἐνῶ θὰ ἠδύνατο νὰ εὐρίσκεται ἐν Ἀσίᾳ μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ἠγαγκάσθη νὰ ὑπηρετῇ ἐν μέσῳ πολλῶν κακουχιῶν τὸν Σεύθην, ὅστις αὐτὸν μὲν ἔκαμε πλουσιώτατον, τὸν δὲ μισθὸν τῶν στρατιωτῶν ἀποστερεῖ.

Ὁ Ξενοφῶν ἀποκρούει τὴν κατηγορίαν αὐτὴν διὰ πειστικωτάτου λόγου. Κατόπιν ὁμιλοῦν καὶ ἄλλοι ὑπὲρ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἀπαιτοῦν νὰ εἰσπραχθῇ ὁ μισθός, τὸν ὁποῖον κατεκράτει ὁ Σεύθης. Ταῦτα ἀκούσαντες ὁ Ἡρακλείδης καὶ ὁ Σεύθης ἀπῆλθον ἀπὸ τὸ ἐλληνικὸν στρατόπεδον ὁ δὲ Σεύθης ματαίως προσεπάθησε διὰ πολλῶν ὑποσχέσεων νὰ κρατήσῃ τὸν Ξενοφῶντα μετὰ χιλίων ὀπλιτῶν.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες κατασκηνοῦν εἰς κώμας, ἀπὸ τὰς ὁ-

ποίας ἐσκόπευον, ἀφοῦ προμηθευθοῦν ἀφρονότατα τὰ πρὸς συντήρησίν των, νὰ κατέλθουν εἰς τὴν θάλασσαν· αἱ δὲ κῶμαι αὐταὶ εἶχον δωρηθῆ ἀπὸ τὸν Σεύθην εἰς τὸν Μηδοσάδην. Οὗτος, ἐπειδὴ ἔβλεπεν, ὅτι αἱ κῶμαι του ἐλεηλατοῦντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀπαιτεῖ ἐν ὀνόματι τοῦ Σεύθου νὰ μὴ λεηλατοῦν αὐτὰς καὶ ν' ἀπέλθουν ἐκ τῆς χώρας του.

Ὁ Ξενοφῶν ὁμιλεῖ πρὸς τὸν Μηδοσάδην μετὰ πολλῆς πικρίας, διότι οὗτος λέγει εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν χώραν, τὴν ὁποίαν ἄνευ αὐτῶν δὲν θὰ εἶχεν ὁ Σεύθης· τὸν παραπέμπει δὲ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, τοὺς ἄρχοντας τοῦ στρατεύματος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπήτησαν ἀπειλητικῶς νὰ δοθῆ εἰς τὸ στράτευμα ὁ ὀφειλόμενος μισθός, ὁ Μηδοσάδης προτείνει νὰ ἀναθέσουν τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Σεύθην.

Ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν εἰς τὸν Σεύθην ἀποδεικνύει δι' ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων, ὅτι καὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡ τιμὴ καὶ τὸ συμφέρον του καὶ ἡ εὐημερία τοῦ κράτους του ὑπαγορεύουν εἰς αὐτὸν νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς πρὸς τοὺς Ἕλληνας ὑποχρεώσεις του. Ὁ Σεύθης πεισθεὶς εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ξενοφῶντος ἀποδίδει τὰ ὀφειλόμενα, τὰ ὁποῖα οἱ Λακεδαιμόνιοι παραδίδουν εἰς τὸ στράτευμα.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ξενοφῶν ἠτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν πατρίδα του· ἀλλὰ οἱ φίλοι του προσελθόντες τὸν καταπέθουν νὰ παραμείνῃ, ἕως ἂν παραδώσῃ τὸν στρατὸν εἰς τὸν Θίβρωνα.]

23. Ἐπιστροφή εἰς τὴν Ἀσίαν. Παράδοσις τοῦ στρατεύματος εἰς τὸν Θίβρωνα.

(8, 1 - 8, 24)

Ἐντεῦθεν διέπλευσεν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντᾷ τῷ Ξε- § 1 - 4
νοφῶντι Εὐκλείδης, μάντις Φλειάσιος, ὁ Κλεαγόρου υἱός· οὗτος συνήδετο τῷ Ξενοφῶντι, ὅτι ἐσέσωστο, καὶ ἡρώτα αὐτὸν, πόσον χρυσίον ἔχοι. Ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν ἧ μὴν ἕξειν μηδὲ ἐφόδιον, εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἅ ἀμφ' αὐτὸν εἶχεν. Ὁ δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. Ἐπεὶ δ' ἐπεμψαν Λαμψακηνοὶ ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθυσεν τῷ Ἀπόλλωνι, παρεστήσατο τὸν Εὐκλείδην· ἰδὼν δὲ τὰ ἱερά ὁ Εὐκλείδης εἶπεν,

ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. « Ἄλλ' οἶδα », ἔφη, « ὅτι, κἂν μέλλῃ ποτὲ ἔσσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπόδιον, ἂν μηδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ ». Συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. Ὁ δὲ εἶπεν· « Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ μειλίχιός ἐστι », καὶ ἐπήρετο, εἰ ἤδη θύσειεν, « ὥσπερ οἴκοι », ἔφη, « εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλοκαυτεῖν ». Ὁ δ' οὐκ ἔφη, ἐξ ὅτου ἀπεδήμησε, τεθυκέναι τούτῳ τῷ θεῷ. Συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι, ὥσπερ εἰώθει, καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον.

§ 5 - 6 Τῇ δὲ ὑστεραία, ὁ Ξενοφῶν προελθὼν εἰς Ὀφρύνιον ἐθύετο καὶ ὀλοκαύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ καὶ ἐκαλλιέρει. Καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ Ναυσικλείδης χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξενοῦνται τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἵππον, ὃν ἐν Λαμψάκῳ ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἔνδειαν πεπρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἤδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσάμενοι ἀπέδωσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.

§ 7 - 8 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρωάδος καὶ ὑπερβάντες καὶ Ἰδην εἰς Ἄντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον, εἶτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς Θήβης πεδίον. Ἐντεῦθεν δι' Ἀδραμυττίου καὶ Κυτωνίου εἰς Καΐκου πεδίον ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

§ 24 Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ στρατευμα καὶ συμμίξας αὐτὸ τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει πρὸς Τισσαφέρην καὶ Φαρνάβαζον.

Μ Ε Ρ Ο Σ Β΄

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

BIBΛION ΠΡΩΤΟΝ

(1, 1 - 11)

§ 1 - 2. γίγνομαι τινος γεννώμαι από τινα. — ύποπτεύω τελευτήν τοῦ βίου προαισθάνομαι τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου. — τὼ παῖδε ἀμφοτέρω = τοὺς παῖδας ἀμφοτέρους. — παρεῖναι, ἀπρμφ. τοῦ πάρεμι (παρὰ + εἶμι) εἶμαι παρών, παρευρίσκομαι. — μεταπέμπομαι προσκαλῶ. — ἀρχή ἢ χώρα, τὴν ὁποίαν διοικεῖ τις : ἡ σατραπεία. — σατράπης ἐλέγετο ὁ διοικητὴς μιᾶς ἐκ τῶν εἴκοσι μεγάλων διοικήσεων ἢ σατραπειῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἦτο διηρημένον τὸ περσικὸν κράτος· ἡ σατραπεία τοῦ Κύρου περιελάμβανε τὴν Λυδίαν, τὴν Μεγάλην Φρυγίαν καὶ τὴν Καππαδοκίαν (βλ. χωρογρ. πίν.). — ἀπέδειξε, ἀόρ. τοῦ ἀποδείκνυμι διορίζω. — Καστωλὸς πόλις τῆς Λυδίας, πιθανῶς πλησίον τῶν Σάρδεων· ἡ πεδιάς τοῦ Κασταλοῦ (Καστωλοῦ πεδίον) ἦτο ὁ τόπος, ὅπου ἐγένοντο κατ' ἔτος αἱ ἐπιθεωρήσεις τῶν στρατευμάτων τῆς σατραπείας τοῦ Κύρου. — Τισσαφέρνης σατράπης τῆς Καρίας. — ὀπλιταὶ ἐκαλοῦντο οἱ βαρέως ὀπλισμένοι πεζοὶ στρατιῶται· οὗτοι ἔφερον κράνος, θώρακα, κνημῖδας, ξίφος, ἀσπίδα καὶ δόρυ (βλ. πίν. III ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — Παρράσιος ὁ ἐκ τῆς Παρρασίας, χώρας τῆς Ἀρκαδίας. — ἄρχων ἀρχηγός.

§ 3. κατέστη, ἀόρ. ὀριστ. τοῦ καθίσταμαι· καθίσταμαι εἰς τὴν βασιλείαν γίνομαι βασιλεὺς. — ἐπιβουλεύω τινὶ ἐπιβουλεύομαι τινα, σχεδιάζω κακὸν ἐναντίον τινός. — ἀποκτενῶν, μέλλ. μτχ. τοῦ ἀποκτείνω· ὡς ἀποκτενῶν με σκοπὸν νὰ (τὸν) φονεύσῃ. — ἐξαιτοῦμαι τινα ζητῶ ὡς ἰδικήν μου χάριν τὴν σωτηρίαν τινός : με τὰς παρκαλήσεις μου σφῶζω τινά. — ἀποπέμπω ἀποστέλλω.

§ 4 - 5. ἀτιμάζομαι προσβάλλομαι, ἐντροπιάζομαι. — βουλευομαι σκέπτομαι. — ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ πῶς νὰ μὴ εἶναι ποτὲ πλέον εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ του. — δὴ ὡς

γνωστόν. — **ὑπάρχω** τινὶ εἶμαι ἐξ ἀρχῆς ὑπέρ τινος, ὑποστηρίζω τινά. — **φιλῶ** ἀγαπῶ. — **ἀφικνοῦμαι** ἔρχομαι. — **ἀποπέμπομαι** κατευσδώνω ἀπὸ πλησίον μου. — **διατιθείς**, ἐνεστ. μτχ. τοῦ **διατίθημι** διαθέτω. — **οἱ παρ' ἑαυτῶ βάρβαροι** οἱ βάρβαροι τῆς σατραπείας του. — **ἐπιμελοῦμαι** τινος φροντίζω διὰ τινά. — **εὐνοϊκῶς ἔχω** τινὶ εὐνοϊκῶς διάκειμαι (εἶμαι ἀφωσιωμένος) πρὸς τινά.

§ 6 - 7. **δύναμις** στρατιωτικὴ δύναμις, στρατεύμα. — **ὡς ἐδύνατο μάλιστα ἐπικρυπτόμενος** ὅσον ἤμποροῦσε περισσότερον κρυφίως. — **ὅτι ἀπαρασκευότατον** ὅσον τὸ δυνατὸν ἀπαρασκευον. — **λαμβάνω** καταλαμβάνω, εὐρίσκω. — **συλλογὴ** συνάθροισις στρατοῦ, στρατολογία. — **φυλακὴ** φρουρά. — **τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις = ἐκάστω τῶν φρουράρχων** (τούτων, δηλ. τῶν φυλακῶν). — **λαμβάνω**, ἐδῶ : στρατολογῶ, προσλαμβάνω ὡς μισθοφόρος. — **ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους** ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρους καὶ γενναιοτέρους. — **ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσ. ταῖς πόλεσι** διότι δῆθεν ὁ Τισσ. ἐπεβουλεύετο (αὐτάς) τὰς πόλεις. — **καὶ γὰρ** καθόσον μάλιστα. — **τὸ ἀρχαῖον** ἐξ ἀρχῆς, ἀρχικῶς. — **ἀφειστήκεσαν**, ὑπερσυντλκ. τοῦ **ἀφίσταμαι** ἀποστατῶ. — **προαισθόμενος**, ἀόρ. μτχ. τοῦ **προαισθάνομαι**. — **ἐκβάλλω** ἐξορίζω. — **ὑπολαμβάνω τοὺς φεύγοντας** λαμβάνω ὑπὸ τὴν προστασίαν μου τοὺς ἐξορίστους. — **πειρῶμαι** προσπαθῶ. — **κατάγω τινά** ἐπαναφέρω τινά (ἐξόριστον) εἰς τὴν πατρίδα του. — **ἐκπεπτωκότας**, πρκμ. μτχ. τοῦ **ἐκπίπτω** ἐξορίζομαι. — **καὶ αὕτη** καὶ τοῦτο (τὸ ὅτι δηλ. ἐπολιόρκει τὴν Μίλητον). — **αὖ** πάλιν.

§ 8. **ἀξιῶ** προβάλλω τὴν ἀξίωσιν. — **οἷ = αὐτῶ** (τῶ Κύρω). — **συμπράττω τινὶ τι** βοηθῶ τινά εἰς τι. — **ἐπιβουλή πρὸς τινά** ἐχθρικὰ σχέδια ἐναντίον τινός. — **ἀμφὶ τὰ στρατεύματα** εἰς συντήρησιν τῶν στρατευμάτων. — **οὐδὲν ἄχθομαι** διόλου δὲν δυσχερεστοῦμαι. — **οἱ γιγνόμενοι δασμοὶ** οἱ εἰσπραττόμενοι φόροι. — **ἐκ τῶν πόλεων, ὧν = ἐκ τῶν πόλεων, ἄς**.

§ 9. **αὐτῶ** χάριν αὐτοῦ (τοῦ Κύρου). — **Χερρόνησος** ἢ Θρακικὴ Χερσόνησος ἢ παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον. — **καταντιπέραν** ἀπέναντι. — **Ἄβυδος** ἀρχαία πόλις τῆς Τρωάδος εἰς τὸ στενότατον μέρος τοῦ Ἑλλήσποντου. — **φυγὰς** ἐξόριστος. — **συγγενόμενος**, ἀόρ. μτχ.

τοῦ **συγγίγνομαι τινι** σχετίζομαι μέ τινα. — **ἡγάσθη**, ἀόρ. ὀριστ. τοῦ **ἄγαμαι** ἐκτιμῶ πολύ. — **μύριοι** δέκα χιλιάδες. — **δαρειακός** περσικόν νόμισμα χρυσοῦν κοπέν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Δαρείου· εἶχεν ἀξίαν 20 δραχμῶν ἀττικῶν (ἡ ἀττικὴ δραχμὴ = 8 σημερινὰ χρυσαῖ). — **χρυσίον** χρυσᾶ νομίσματα, χρήματα. — **ὄρμῶμαι ἐκ Χερρονήσου** ἔχω τὴν Χερσόνησον ὡς ὄρμητήριον. — **ὑπὲρ Ἑλλησπόντου** ὑπὲρ ἀνω τοῦ Ἑλλησπόντου. — **συμβάλλομαι τινι εἰς τὴν τροφήν** συνεισφέρω εἰς τινα διὰ τὴν συντήρησιν. — **ἐκῶν, ἐκούσα, ἐκὸν θέλων, ἐκουσίως, θεληματικῶς**. — **τὸ στράτευμα λανθάνει τρεφόμενον** τὸ στράτευμα συντηρεῖται κρυφίως (χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται κανεὶς).

§ 10. **ξένος φίλος** (ἐκ ξένης χώρας). — **οἴκοι ἐν τῇ πατρίδι**. — **ἀντιστασιώτης** ἀντίπαλος πολιτικός. — **αἰτῶ τινα** ζητῶ παρὰ τινος. — **εἰς**, πρὸ τῶν ἀριθμητικῶν : ἕως. — **ξένος**, ἐδῶ : μισθοφόρος. — **τριῶν μηνῶν μισθὸν** χρήματα διὰ μισθοδοσίαν (τούτων, τῶν δυσχιλίων περιπέου μισθοφόρων) τριῶν μηνῶν. — **περιγίγνομαι τινος** ὑπερισχύω τινός, καταβάλλω τινά. — **δέομαι τινος** παρακαλῶ τινα. — **πρόσθεν** πρότερον. — **καταλύω πρὸς τινα** συμφιλιώνομαι μέ τινα. — **συμβουλεύομαι τινι** ζητῶ τὴν συμβουλήν, τὴν γνώμην τινός.

§ 11. **κελεύω τινά** παραγγέλλω εἰς τινα. — **παραγίγνομαι** προσέρχομαι, ἔρχομαι πλησίον (τινός). — **ὡς βουλόμενος** διότι τάχα ἤθελε. — **Πισιδαι** κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Πισιδίας, χώρας εἰς τὰ νότια τῆς Μ. Ἀσίας. — **πράγματα παρέχω τινὶ** ἐνοχλήσεις παρέχω εἰς τινα, ἐνοχλῶ τινα. — **Στυμφάλιος** ὁ ἐκ τῆς Στυμφάλου, πόλεως τῆς βορείου Ἀρκαδίας. — **ὡς πολεμήσων** διότι δῆθεν ἐσκόπευε νὰ πολεμήσῃ.

(2, 1 - 18)

§ 1. **δοκεῖ μοι** φαίνεται εἰς ἐμέ καλόν, ἀποφασίζω. — **ἤδη** πλέον. — **ἄνω** εἰς τὰ μεσόγεια, εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς Ἀσίας. — **τὴν πρόφασιν ποιῶμαι** προφασίζομαι. — **ὡς βουλόμενος**, ἐδῶ : ὅτι τάχα ἤθελε. — **ὡς ἐπὶ τούτους** δῆθεν ἐναντίον τούτων. — **ἤκειν** νὰ ἔλθῃ. — **συναλλαγέντι**, ἀόρ. μτχ. τοῦ **συναλλάττομαι πρὸς τινα** συμφιλιώνομαι μέ τινα. — **οἱ οἴκοι** (**ἀντιστασιώται**) οἱ ἐν τῇ πατρίδι πολιτι-

κοί αντίπαλοι. — προειστήκει ἤτο ἀρχηγός· ὑπερσυντλ. τοῦ προ-
 ἴσταμαι. — ἐν ταῖς πόλεσι, δηλ. ταῖς Ἰωνικαῖς. — τὸ ξενικὸν τὸ
 μισθοφορικὸν στράτευμα.

§ 2 - 3. καταπράττω φέρω εἰς καλὸν πέρας. — ἐφ' ἃ ἐκεῖνα, διὰ
 τὰ ὅποια. — παύομαι (τοῦ πολέμου) παύω τὸν πόλεμον. — κατα-
 γάγοι, ἀβρ. εὐκτ. τοῦ κατάγω (βλ. κεφ. 1, § 6 - 7, σελ. 114). — οἰ-
 καδε εἰς τὴν πατρίδα. — πιστεύω τινὶ ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς τινα. —
 παρῆσαν εἰς Σάρδεις ἤλθον εἰς τὰς Σάρδεις. — παραγίγνομαι (βλ.
 κεφ. 1, § 11, σελ. 115). — γυμνῆς (ἢ γυμνήτης) ἐκαλεῖτο ὁ ἐλαφρῶς
 ὠπλισμένος πεζὸς στρατιώτης, ὁ ὅποιος ἔφερεν ἢ σφενδόνην (σφενδο-
 νήτης) ἢ ἀκόντιον (ἀκοντιστής) ἢ τόξον (τοξότης). — πελ-
 ταστής ἐκαλεῖτο ὁ φέρων δόρυ, ξίφος καὶ μικρὰν ἡμισεληνοειδῆ ἀσπί-
 δα, τὴν πέλτην. — στρατεύομαι ἀμφὶ Μίλητον πολιορκῶ τὴν Μί-
 λητον.

§ 4. ἡγοῦμαι νομίζω. — ἡ ὥς ἐπὶ Πισιδας παρὰ ὅση θὰ ἐχρειάζε-
 το ἐναντίον τῶν Πισιδῶν. — ἡ ἐδύνατο = ὡς ἐδύνατο (κεφ. 1, § 6 - 7,
 σελ. 114). — στόλος ἡ ἐτοιμασία πρὸς ἐκστρατεῖαν. — ἀντιπαρασκευ-
 ἀζομαι παρασκευάζομαι καὶ ἐγὼ ἐναντίον ἄλλου παρασκευαζομένου.

§ 5 - 6. ὀρμῶμαι ξεκινῶ. — ἐξελαύνω... ἐπὶ ἡ εἰς προχωρῶ...
 καὶ φθάνω εἰς. — σταθμός, ἡ λ. σημαίνει ἀπόστασιν διανουμένην ἐντὸς
 μιᾶς ἡμέρας. — παρασάγγης μονὰς μετρήσεις μῆκους παρὰ τοῖς Πέρ-
 σαις· ἰσοδυναμεῖ πρὸς 5 1/2 καὶ πλέον σημερινὰ χιλιόμετρα. — εὖρος
 πλάτος. — πλέθρον μονὰς μῆκους τριάκοντα καὶ ἐνὸς μέτρων. — ἐξευ-
 γμένη ἐπτὰ πλοίοις ἀποτελουμένη ἀπὸ ἐπτὰ συνεζευγμένα πλοῖα. —
 Δόλοπες λαὸς θεσσαλικὸς πλησίον εἰς τὴν Πίνδον. — Αἰνιᾶνες λαὸς
 θεσσαλικὸς πλησίον τῆς Οὔτης καὶ τοῦ Σπερχειοῦ. — Ὀλύνθιοι κά-
 τοικοὶ τῆς Ὀλύνθου, ἀρχαίας πόλεως τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου.

§ 7 - 8. βασιλεία ἀνάκτορα. — παράδεισος περιπεφραγμένος τό-
 πος ἀναψυχῆς καὶ διασκέδασης, κατάφυτος καὶ πλήρης ἀγρίων ζώων. —
 μέγας βασιλεὺς ἐκαλεῖτο ὁ βασιλεὺς τοῦ περσικοῦ κράτους. — ἐρυ-
 μνὸς ὄχυρός. — ἐμβάλλω, ἐπὶ ποταμοῦ = χύνομαι.

§ 9 - 10. ἐξέτασις ἐπιθεώρησις. — ἀριθμὸς ἀρίθμησις. — γίγνο-

μαι ἐπὶ ποσῶν καὶ ἀριθμῶν : συμποσοῦμαι εἰς, ἀνέρχομαι εἰς. — **Πέλ-
ται** πόλις τῆς Φρυγίας. — **τὰ Λύκαια** ἑορτὴ πρὸς τιμὴν τοῦ Λυκαίου
Διὸς τελουμένη ἐπὶ τοῦ Λυκαίου ὄρους ἐν Ἀρκαδίᾳ· **θύω τὰ Λύκαια**
μὲ θυσιάς ἑορτάζω τὰ Λύκαια. — **τίθημι ἀγῶνα** διοργανῶν (ἀθλητι-
κὸν) ἀγῶνα. — **στλεγγίς κόσμημα** τῆς κεφαλῆς ἐν εἴδει κτενίου. —
θεωρῶ τὸν ἀγῶνα παρίσταμαι ὡς θεατῆς εἰς τὸν ἀγῶνα.

§ 11 - 13. **Καῦστρου πεδίων** πόλις τῆς Φρυγίας. — **ιόντες**, μτχ.
τοῦ ἔρχομαι. — **αἱ θύραι (Κύρου)** ἡ σκηνή (τοῦ Κύρου). — **ἐλ-
πίδας λέγων διῆγε** διαρκῶς ἔλεγεν (εἰς αὐτοὺς) νὰ ἐλπίζουν. — **δῆ-
λός εἰμι** μετὰ μτχ. : εἶναι φανερόν ὅτι ἐγώ... — **ἀνιῶμαι** λυποῦμαι,
στενοχωροῦμαι. — **πρὸς τοῦ τρόπου (τοῦ) Κύρου** σύμφωνα πρὸς
τὸν χαρακτῆρα (ἴδιον τοῦ χαρακτῆρος) τοῦ Κ. — **ἀποδίδωμι** πλη-
ρῶν τὰ ὀφειλόμενα. — **δ' οὖν** ὀπωσθήποτε. — **ἡ Κίλισσα** ἡ βασίλισσα
τῆς Κιλικίας. — **φυλακὴ** σωματοφυλακή. — **Ἀσπένδιος** ὁ ἐκ τῆς
Ἀσπένδου, πόλεως τῆς Παμφυλίας εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν.

§ 14 - 16. **δεθῆναι**, ἀόρ. τοῦ **δέομαί τινας** (βλ. κεφ. 1, § 10,
σελ. 115). — **νόμος (ἐστί)** τινὶ ὑπάρχει συνήθεια εἰς τινα, συνηθί-
ζει τις. — **ἐπὶ τεττάρων** εἰς βάθος τεσσάρων ἀνδρῶν, εἰς τέσσαρας σει-
ράς. — **θεωρῶ**, ἐδῶ : ἐπιθεωρῶ. — **παρελαύνω** περνῶ ἔμπροσθεν. —
ἴλη τμήμα ἵππικοῦ 64 ἀνδρῶν. — **τάξις** τμήμα πεζικοῦ 100 ἀνδρῶν.
— **ἄρμα** πολεμικὸν ὄχημα μὲ δύο τροχοὺς, ὀπίσω μόνον ἀνοικτὸν καὶ
ἀσκεπές. — **ἄρμάμαξα** ὄχημα μὲ τέσσαρας τροχοὺς, ὀπίσω καὶ ἐπάνω
κλειστόν, εἰς δὲ τὰ πλάγια μόνον μὲ παραπετάσματα, χρησιμεῖον εἰς
τὰς ὁδοπορίας πρὸς μεταφορὰν ἐπιφανῶν προσώπων, ἰδίως δὲ γυναι-
κῶν. — **φοινικοῦς κόκκινος**. — **ἐκκαλύπτομαι** ξεσκεπάζομαι· **ἀσπίς**
ἐκκεκαλυμμένη ἀσπίς χωρὶς τὸ (συνήθως δερμάτινον) κάλυμμά της.

§ 17 - 18. **παρελαύνω** τινὰ περνῶ ἔμπροσθεν τινος. — **πρὸ τῆς**
φάλαγγος μέσης πρὸ τοῦ μέσου τῆς φάλαγγος· **φάλαγξ** δὲ ὁ ὅλος
στρατὸς παρατεταγμένος πρὸς μάχην. — **προβάλλομαι** προτείνω. —
τὰ ὄπλα, δηλ. τὰ δόρατα (πρὸς ἐπίθεσιν) καὶ τὰς ἀσπίδας (πρὸς
ἄμυναν). — **ἐπιχωρῶ** προχωρῶ ὡς εἰς ἐπίθεσιν. — **προλέγω** τί τινι
ἀνακοινῶν τι εἰς τινα. — **ἐπῆσαν**, πρτκ. τοῦ **ἐπέρχομαι**. — **ἐκ**

τούτου μετὰ τοῦτο. — τῶν στρατιωτῶν θάττον προϊόντων ἐπειδὴ οἱ στρατιῶται ἐπροχώρουν ταχύτερον (παρ' ὅσον ἔπρεπεν). — ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου μόνοι των, χωρὶς καμίαν διαταγὴν. — δρόμος ἐγένετο αὐτοῖς = ἔτρεξαν αὐτοί : τροχάδην διηυθύνθησαν αὐτοί. — οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀγορᾶς, οἱ ἔμποροι. — τὰ ὄνια τὰ (πρὸς πώλησιν ἐν τῇ ἀγορᾷ) ἐμπορεύματα. — ἦσθη, ἀόρ. τοῦ ἤδομαι εὐχαριστοῦμαι.

(8, 1 - 27)

§ 1 - 3. πλήθω εἶμαι γεμάτος· ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν ἦτο ἡ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἀγορὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀνθρώπους (δηλ. ὁ χρόνος ἀπὸ 9 - 11 $\frac{1}{2}$, π.μ. περίπου). — σταθμός κατάλυμα, τόπος (πρὸς διαμονὴν στρατιωτῶν). — καταλύω σταθμεύω. — ἡνίκα ὁπότε. — προφαίνομαι φαίνομαι μακρόθεν, προβάλλω. — ἐλαύνω τρέχω ἔφιππος. — ἀνὰ κράτος ὀλοταχῶς. — ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ μὲ ἰδρωμένον τὸν ἵππον του. — ἐντυγχάνω τινὶ συναντῶ τινα. — τάραχος ταραχὴ. — δοκῶ νομίζω. — (βασιλέα) αὐτίκα ἐπιπεσεῖσθαι σφίσιν ἀτάκτοις (οὔσι) ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀμέσως θὰ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτῶν εὐρισκομένων εἰς ἀταξίαν. — παλτὸν ἀκόντιον. — καθίσταμαι τοποθετοῦμαι.

§ 4 - 7. σπουδὴ βία. — ἐχόμενος (δηλ. τοῦ Κλεάρχου) πλησίον τοῦ Κλ. (βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — ἔσχε, ἀόρ. τοῦ ἔχω καταλαμβάνω. — τὸ πελταστικὸν οἱ πελτασταί. — ὕπαρχος ὑπαρχηγός. — ὅσον περίπου. — παραμηριδία μετάλλια καλύμματα προφυλάσσοντα τοὺς μηρούς. — ψιλὴ ἀπροφύλακτος (ἄνευ δηλ. κράνους). — καθίσταμαι εἰς τὴν μάχην προσέρχομαι εἰς τὴν μάχην. — προμετωπίδια καὶ προστερνίδια ταῦτα ἦσαν μετάλλια καλύμματα προφυλάσσοντα τὸ μέτωπον καὶ τὸ στέρνον (τὸ στήθος) τῶν πολεμικῶν ἵππων. — Ἑλληνικὴ μάχαιρα αὕτη ἦτο ξίφος ὀλίγον κυρτὸν μὲ μίαν κόψιν.

§ 8 - 11. μέσον ἡμέρας μεσημβρία. — δείλη τὸ μετὰ μεσημβρίαν χρονικὸν διάστημα τῆς ἡμέρας, τὸ ὁποῖον ἐχωρίζετο ἐξ ἡμισείας εἰς δειλὴν πρωϊαν καὶ δειλὴν ὀψίαν. — χρόνῳ συχνῶ ὕστερον μετὰ πολὺν χρόνον. — μελανία μαυρίλα. — ἐπὶ πολὺ εἰς μεγάλην ἐκ-

τασιν. — **τάχα** δὴ εὐθύς πλέον. — **ἐχόμενοι** (δηλ. **τούτων ἦσαν**) κατόπιν τούτων ἦσαν. — **γεροφόροι** στρατιῶται φέροντες γέρρα· τὰ **γέρρα** ἦσαν τετράγωνοι ἐπιμήκεις ἀσπίδες πλεκταὶ ἀπὸ κλάδους ἰτέας ἢ λύγου· μερικὰ ἔθνη ἐπεκάλυπτον αὐτάς μὲ ἀκατέργαστα δέρματα βοῶν. — **ἀσπίς ποδήρης** ἀσπίς μακρὰ ἕως εἰς τοὺς πόδας κάτω. — **πλαίσιον** παράταξις τοιαύτη, ὥστε νὰ σχηματίζεται τετράγωνον. — **διαλείπω** ἀπέχω. — **συχνὸν** (ἐπίρρ.) πολὺ. — **ἀποτεταμένα**, πρkm. τοῦ **ἀποτείνομαι** προεκτείνομαι. — **δίφρος** τὸ κύριον μέρος τοῦ ἄρματος, ὅπου ἐστέκετο ὁ ὄδηγῶν τὸ ἄρμα, ὁ ἡνίοχος (βλ. εἰκ. δρεπανηφόρου ἄρματος, πίν. IV ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **βλέποντα** ἐστραμμένα. — **ὡς διακόπτειν = ὥστε διακόπτειν**· **διακόπτω** κόπτω εἰς δύο, κατακόπτω.

§ 12 - 13. **παρελαύνω** διέρχομαι (περνῶ) ἔφιππος. — **πάντα ἡμῖν πεποίηται** τὸ πᾶν ἔχομεν κατορθώσει. — **τὸ μέσον στίφος** τὸ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἐχθρικῆς παρατάξεως στίφος (δηλ. τοὺς πρὸ τοῦ βασιλέως ὑπὸ τὸν Ἀρταγέρσην ἐξακισχιλίους ἵπποις). — **περιῆν**, πρτκ. τοῦ **περίειμι** εἶμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω. — **τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν** (βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **ἀποσπῶ** ἀπομακρύνω. — **ἐκατέρωθεν** καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. — **μέλει μοι** φροντίζω. — **ὄπως καλῶς ἔχοι** (**τὸ πρᾶγμα**) πῶς τὸ πρᾶγμα (ἡ μάχη) ν' ἀποβῆ καλῶς.

§ 14 - 16. **ὀμαλῶς** μὲ κανονικὸν βᾶδισμα. — **προῆει**, πρτκ. τοῦ **προέρχομαι** προχωρῶ. — **ἔτι ἀκόμη**. — **ἐν τῷ αὐτῷ** (**τόπῳ**) εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν. — **οὐ πάνυ πρὸς τινι** οὐχὶ πολὺ πλησίον τινός. — **καταθεῶμαι** παρατηρῶ καλῶς. — **ἐκατέρωσε** καὶ πρὸς τὸ ἐν μέρος καὶ πρὸς τὸ ἄλλο. — **ἀποβλέπω** κατευθύνω τὸ βλέμμα μου. — **ὕπελάσας**, ἀόρ. τοῦ **ὕπελαύνω** προστρέχω πλαγίως ἔφιππος. — **ὡς συναντήσαι = ὥστε συναντήσαι**. — **ἤρετο**, ἀόρ. β' τοῦ **ἔρωτῶ**. — **ἐπιστήσας**, δηλ. **τὸν ἵππον ἐφίστημι** σταματῶ. — **ἱερά** τὰ μαντικά σημεῖα τὰ φαινόμενα· εἰς τὰ σπλάγγχνα τῶν θυσιαζομένων ζώων. — **σφάγια** τὰ μαντικά σημεῖα τὰ παρατηρούμενα εἰς τὰ πρὸς θυσίαν ζῶα πρὸ τῆς σφαγῆς καὶ κατ' αὐτήν. — **ἰόντος** νὰ διέρχεται (νὰ περνᾷ). — **τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον** τὸ σύνθημα διέρχεται (διὰ τῶν τάξεων) διὰ δευτέραν φοράν· τὸ σύνθημα ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ εἰς τοὺς ἱσταμένους πλησίον τοῦ ἀνδρα καὶ κατόπιν μετεδίδετο ἀπὸ τὸν ἕνα

εἰς τὸν ἄλλον μέχρι τοῦ τελευταίου ἐν τῇ παρατάξει στρατιώτου· ἀπὸ τοῦτον δὲ πάλιν μετεδίδοτο κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀντιστρόφως μέχρι τοῦ ἀρχηγῶ. — **καὶ ὅς καὶ οὗτος.** — **θαυμάζω** ἀπορῶ, παραξευόμαι. — **παραγγέλλω** (τὸ σύνθημα) δίδω τὸ σύνθημα. — **χώρα** θέσις.

§ 17 - 20. **στάδιον** ἀρχαία μονὰς μήκους· ἰσοδυναμεῖ πρὸς 185 περίπου μέτρα. — **τῷ φάλαγγε διειχέτην** = αἱ δύο φάλαγγες διεῖχον· **διέχω** ἀπέχω, εὐρίσκομαι μακρὰν. — **παιανίζω** ψάλλω τὸν παιᾶνα· **παιάν** ᾄσμα πολεμικόν, τὸ ὁποῖον ἔψαλλον οἱ Ἕλληνες πρὸ τῆς μάχης πρὸς τιμὴν τοῦ Ἄρεως. — **ἤρχοντο**, πρτκ. τοῦ **ἄρχομαι** ἀρχίζω, κάμνω ἀρχήν. — **ἀντίος ἔρχομαί τινι** ἐπέρχομαι ἀντιμέτωπος κατὰ τινος. — **ἐκκυμαίνει τι τῆς φάλλαγος** μέρος τι τῆς παρατάξεως ἐξέρχεται πρὸς τὰ ἐμπρὸς ὡς κύμα. — **θέω τρέχω**· **δρόμῳ θέω** προχωρῶ μὲ ταχὺν βηματισμὸν (τροχάδην). — **φθέγγομαι** ἐκβάλλω κραυγὴν. — **οἶον** ὅπως, καθὼς. — **τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι** ἀλαλάζουν (φωνάζουν ἀλαλά) ἐπικαλούμενοι τὸν Ἐνυάλιον ὃ Ἐνυάλιος ἦτο θεὸς τοῦ πολέμου. — **τόξευμα ἐξικνεῖται** ριπτόμενον βέλος φθάνει εἰς τὸν σκοπὸν του. — **ἐκκλίνω** στρέφω τὰ νῶτα. — **ἐνταῦθα δὴ** τότε πλέον. — **κατὰ κράτος** μὲ ὄλην τὴν δύναμιν. — **προΐδοιεν**, ἀόρ. τοῦ **προορῶ** βλέπω ἐμπρὸς μου. — **δίσταμαι** διαχωρίζομαι, ἀφῆνω διάστημα. — **ἔστιν ὅστις τίς, κάποιος.** — **κατελήφθη** ὑπὸ ἄρματος· ἀόρ. τοῦ **καταλαμβάνομαι** προφθάνομαι. — **ἰππόδρομος** ἰπποδρόμιον. — **ἐκπλαγείς, ἀόρ. μτχ. τοῦ ἐκπλήττομαι** τὰ χάνω.

§ 21 - 24. **τὸ καθ' αὐτοὺς** τὸ ἀπέναντί των στρατεύμα (τῶν πολεμίων). — **οὐδ' ὡς** οὐδὲ οὕτως, ἐν τούτοις δέν. — **ἐξήχθη, ἀόρ. τοῦ ἐξάγομαι** παρασύρομαι. — **συνεσπειραμένην**, πρκμ. μτχ. τοῦ **συσπειρῶμαι** συμπυκνῶμαι. — **ἐπιμελοῦμαι** παρατηρῶ μὲ προσοχήν. — **ἦδει**, πρτκ. τοῦ **οἶδα** γνωρίζω. — **ἡγοῦμαι** διοικῶ. — **ἰσχύς** δύναμις, στρατός. — **χρῆζω** ἔχω ἀνάγκην. — **αἰσθάνομαι** λαμβάνω γινῶσιν. — **γίγνομαι ἔξω τινός** εὐρίσκομαι ἔξω τινός. — **ἐκ τοῦ ἀντίου** ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος. — **τοῖς ἔμπροσθεν αὐτοῦ τεταγμένοις**, ἐννοεῖ τοὺς ὑπὸ τὸν Ἄρταγέρσην 6.000 ἰππεῖς. — **ἐπικάμπτω** κάμνω καμπήν, στραφήν. — **ὡς εἰς κύκλωσιν** ἵνα περικυκλώσῃ, καθὼς φαίνεται. — **δείσας, ἀόρ. τοῦ δέδοικα ἢ δέδια** φοβοῦμαι. — **γίγνομαι ὀπισθεν** ἔρ-

χρῆμαι ἐκ τῶν ὀπισθεν. — ἐλαύνω ἀντίος (τινί) ἐπέρχομαι κατ' εὐθειᾶν ἐναντίον (τινός). — ἐμβάλλω ἐφορμῶ.

§ 25 - 27. ὁμοτράπεζοι εὐγενεῖς Πέρσαι ἀποτελοῦντες τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Κύρου. — ἠνέσχετο, ἄορ. τοῦ ἀνέχομαι συγκρατοῦμαι. — ἴεμαι ὄρμῶ. — παίω κτυπῶ. — τιτρώσκω πληγώνω. — Κτησίας, οὗτος κατήγετο ἐκ τῆς Κνίδου, πόλεως τῆς Καρίας· αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐζήτησεν ἐπὶ 17 ἔτη (415 - 398 π.Χ.) ἐν τῇ περσικῇ αὐτῇ καὶ συνῴδευσε τὸν βασιλέα Ἀρταξέρξην εἰς τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην· συνέγραψε τὰ Περσικά, δηλ. περσικὴν ἱστορίαν, τῆς ὁποίας ἀποσπάσματα μόνον σφύζονται. — ἰῶμαι θεραπεύω. — ἀκοντίζω παλτῶ ρίπτω ἀκόντιον καὶ μὲ αὐτὸ κτυπῶ. — βιαίως μὲ δύναμιν, δυνατά. — κείμαι κεῖμαι νεκρός.

(10, 1 - 19)

§ 1 - 4. ἐνταῦθα δὴ τότε λοιπὸν (δηλ. μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου). — ὠρμητο, ὑπερσυντελκ. τοῦ ὄρμῶμαι ξεκινῶ. — διέσχον, ἄορ. τοῦ διέχω (βλ. κεφ. 8, § 17 - 20, σελ. 120). — οἱ μὲν, δηλ. οἱ Ἕλληνες. — τοὺς καθ' αὐτούς (βλ. κεφ. 8, § 21 - 24, σελ. 120, «τὸ καθ' αὐτούς»). — ὡς πάντα νικῶντες μὲ τὴν ιδέαν, ὅτι καθ' ὅλην τὴν παράταξιν ἦσαν νικηταί.

§ 5. τὰ σκευοφόρα, κυρίως : τὰ ὑποζύγια τὰ μεταφέροντα τὰς ἀποσκευάς· ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ : αἱ ἀποσκευαί. — εἰς τὸ πρόσθεν οἶχομαι πηγαίνω (βαδίζω) πρὸς τὰ ἐμπρός. — ἴοιεν, εὐκτ. τοῦ ἔρχομαι. — ἀρήγω βοηθῶ.

§ 6 - 8. ταύτη προσιόντα ἐὰν θὰ προσήρχετο ἀπὸ τούτου τοῦ μέρους (δηλ. ὀπισθεν). — ἄγω (ἀμτβτ.) προσέρχομαι, πορεύομαι. — ἦ (ἀπὸ ἐκεῖ) ὅπου. — παρέρχομαι προσπερνῶ. — ἀπάγω ἀποχωρῶ, ἀπέρχομαι. — ἀναλαμβάνω λαμβάνω μαζί μου. — σύνοδος συμπλοκή. — διήλασε (τοῦ διελαύνω) κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς μὲ τὸ ἵππικόν του διῆλθε διὰ μέσου τῶν Ἑλλήνων πελταστῶν (βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — κατέκανε, ἄορ. τοῦ κατακαίνω φονεύω. — διαστάντες (τοῦ δίσταμαι) διανοιζάντες τὰς τάξεις των. — Ἀμφιπολίτης κάτοικος τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀποικίας τῶν Ἀθη-

ναίων παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος ἐν τῇ ἀνατολικῇ Μακεδονίᾳ.—
φρόνιμος γίγνομαι ἐνεργῶ μετὰ περισκέψεως. — **δ' οὖν** ὡπωςδῆ-
 ποτε. — **μείων ἔχω** μειονεκτῶ. — **ἀπαλλάττομαι** ἀπομακρύνομαι, ἀπο-
 χωρῶ. — **πάλιν** εἰς τὰ ὀπίσω. — **ἀναστρέφω** ἐπιστρέφω. — **δὴ** πλέον.

§ 9 - 10. **προσάγω πρὸς τι** ἐπέρχομαι κατὰ τινος. — **περιπτύσσω** περικυκλώνω. — **ἀναπτύσσειν τὸ κέρας** νὰ ἀναπτύξουν τὸ κέρας (νὰ δώσουν εἰς τὸ κέρας μεγαλυτέραν ἔκτασιν· βλ. πίν. IX ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **ποιοῦμαι ὀπισθεν τὸν ποταμὸν** παρατάσσομαι οὕτως, ὥστε νὰ ἔχω τὸν ποταμὸν ὀπισθέν μου. — **καὶ δὴ** τότε πλέον. — **παρελθών**, δηλ. τὸ εὐώνυμον κέρας τῶν Ἑλλήνων. — **καθίστημι ἀντίαν τὴν φάλαγγα** ἀντίπαρατάσσω τὴν φάλαγγα.

§ 11 - 15. **τὸ πρόσθεν** πρότερον. — **δέχομαι** ὑπομένω τὴν ἔφο-
 δον, ἀνθίσταμαι. — **ἐκ πλείονος** ἀπὸ μεγαλυτέραν ἀπόστασιν. — **ἐπι-
 διώκω** καταδιώκω. — **κώμης τινός**, ἡ κώμη αὐτὴ ἦσαν τὰ Κούναξα.
 — **ἀναστρέφομαι**, ἐπὶ στρατιωτῶν : κάμνω στροφήν καὶ στέκομαι
 ἀντιμέτωπος τοῦ ἐχθροῦ. — **ἐνεπλήσθη**, ἄορ. τοῦ **ἐμπίμπλαμαι** πλη-
 ροῦμαι, γεμίζω. — **τὸ βασιλείον σημεῖον** ἡ βασιλικὴ σημαία. —
ἀνατεταμένος ἀνυψωμένος. — **πέλτη**, ἐδῶ : δόρυ. — **ψιλῶ** ἀπογυμνώ-
 νω, κενώνω. — **τὰ ὑπὲρ τὰ πέραν**. — **ἐλαύνω** τρέχω ἔφιππος. — **ἀνά
 κράτος** ὀλοταχῶς.

§ 16 - 19. **τίθεμαι τὰ ὄπλα θέτω** κάτω (καταθέτω) τὰ ὄπλα
 μου. — **ἄμα μὲν... ἄμα δὲ ἀφ' ἑνὸς μὲν... ἀφ' ἑτέρου δέ**. — **θαυμάζω**
 ἐκπλήσσομαι. — **ἤδεσαν**, πρτκ. τοῦ οἶδα. — **παρῆει** ἤρχετο (πρὸς αὐ-
 τοῦς). — **εἰκάζω** συμπεραίνω. — **οἷχομαι** ἔχω ἀπομακρυνθῆ. — **τι κά-
 ποιαν θέσιν**. — **ἄγομαι** μεταφέρω. — **καταλαμβάνω** εὐρίσκω. — **χρή-
 ματα** πράγματα. — **σιτίον** τρόφιμον. — **σφοδρὰ ἔνδεια** μεγάλη ἔλ-
 λειψις. — **διαδίδωμι** διαμοιράζω. — **ἀνάριστοι** ἀγευματίστοι. — **δὴ** ὡς
 γνωστόν. — **ἄριστον** γεῦμα. — **διαγίγνομαι** διέρχομαι, περνῶ.

BIBLION ΔΕΥΤΕΡΟΝ

(1, 2 - 23)

§ 2 - 3. **ἅμα τῇ ἡμέρα** μαζί με τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὰ ξημερώματα. — **σημανοῦντα**, μέλλ. τοῦ **σημαίνω** παραγγέλλω. — **χρῆ** πρέπει. — **συσκευάζομαι** ἐτοιμάζω τὰ πράγματά μου, τὰς ἀποσκευάς μου. — **προϊέναι**, ἀπρμφ. τοῦ **προέρχομαι** προχωρῶ. — **εἰς τὸ πρόσθεν** πρὸς τὰ ἐμπρός. — **συμμείξειαν**, ἀόρ. τοῦ **συμμείγνυμι** τινι συναντῶμαι μέ τινα. — **ἐν ὄρμῃ εἶμι** εἶμαι ἔτοιμος νὰ ξεκινήσω. — **ὁ ἥλιος ἀνέχει** ὁ ἥλιος ἀνατέλλει. — **Τευθρανία** χώρα τῆς Μ. Ἀσίας ἐν τῇ Μυσίᾳ. — **Ταμῶς** Αἰγύπτιος ἀκολουθήσας τὸν Κῦρον εἰς τὴν ἐκστρατείαν του κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου. — **ὠρμητο**, ὑπερσυντκ. τοῦ **ὀρμῶμαι** ξεκινῶ. — **ἐπὶ Ἰωνίας** διὰ τὴν Ἰωνίαν. — **ὄθενπερ** ὁπόθεν ἀκριβῶς.

§ 4 - 5. **βαρέως φέρω** πολὺ λυποῦμαι. — **ὠφέλε Κῦρος ζῆν** εἶθε νὰ ἔζη ὁ Κ. — **ἐπαγγέλλομαι** ὑπόσχομαι. — **καθιῖν**, μέλλ. τοῦ **καθίζω**. — **τῶν νικῶντων ἐστὶ** εἰς τοὺς νικητὰς ἀνήκει. — **τὸ ἄρχειν** ἡ ἐξουσία.

§ 6. **οἶχομαι** ἔχω ἀπέλθει· ὁ πρτκ. **ψχόμην** εἶχον ἀπέλθει ἢ (ὅπως ἐδῶ) ἀπῆλθον. — **σῖτος** τροφίμα. — **κόπτω** σφάζω. — **ξύλα** καύσιμα ξύλα. — **μικρὸν** ὀλίγον. — **οὔ** εἰς τὸν τόπον, ὅπου. — **οἰστός** βέλος. — **ἐκβάλλω** ρίπτω ἔξω ἀπὸ τὴν φαρέτραν (τὴν βελοθήκην). — **γέρρα** (βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8 - 11, σελ. 119). — **πέλτη** μικρὰ ἀσπίς πλεκτὴ ἀπὸ κλάδους δένδρων. — **φέρεσθαι** διὰ νὰ φέρονται : εἰς τὴν διάθεσιν τῶν θελόντων νὰ λάβουν αὐτάς. — **ἔψω** βράζω.

§ 7 - 8. **ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγορὰν** (βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 1 - 3, σελ. 118). — **κῆρυκες** ἄνδρες ἀποστελλόμενοι πρὸς τοὺς πολεμίους, διὰ νὰ διαπραγματευθοῦν εἰρήνην· ἐθεωροῦντο πρόσωπα ἱερά καὶ ἀπαρ-

βίαστα, ὡς σημεῖον δὲ τοῦ ἀξιώματός των ἔφερον ράβδον ἰδίου σχήματος, ἢ ὁποῖα ἐκαλεῖτο κηρύκειον. — ἐντίμως ἔχω τιμῶμαι. — προσποιῶμαι ἰσχυρίζομαι. — ἐπιστήμων γνώστης. — τὰ ἀμφὶ τάξεις τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν τακτικὴν, εἰς τὴν τέχνην δηλ. τοῦ παρατάσσειν στρατόν. — ὀπλομαχία, κυρίως : μάχη δι' ὄπλων ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ : τέχνη τοῦ πολέμου. — ἀπέκτονε, πρκμ. τοῦ ἀποκτείνω. — αἱ βασιλέως θύραι τὰ ἀνάκτορα (ἢ αὐλή) τοῦ βασιλέως. — εὕρισκεσθαι νὰ προσπαθοῦν νὰ εὕρουν (νὰ ἐπιτύχουν) διὰ τὸν ἑαυτὸν των.

§ 9 - 11. βαρέως μὲ ἀγανάκτησιν. — οὗ τῶν νικῶντων ἐστὶ δὲν εἶναι ἴδιον τῶν νικητῶν. — κάλλιστον ἀξιοπρεπέστατον. — αὐτίκα ἀμέσως. — ἤξω θὰ ἐπανεέλθω. — τὰ ἱερά τὰ σπλάγγχνα τῶν σφαγίων. — ἐξηρημένα βγαλμένα (ἀπὸ τὴν κοιλίαν) πρκμ. τοῦ ἐξαίρουμαι. — θαυμάζω δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. — πότερα διὰ ποῖον ἐκ τῶν δύο λόγων. — ὡς κρατῶν ὡς νικητῆς. — τί δεῖ τί ἀνάγκη εἶναι. — ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται ἐὰν τοῦ κάμου αὐτὴν τὴν χάριν. — ἀντιποιῶμαι τινι τῆς ἀρχῆς διαμφισβητῶ πρὸς τινὰ τὴν ἀρχὴν (τὴν βασιλείαν). — παρέχω παραδίδω.

§ 12 - 14. εἰ μὴ (κατόπιν ἀρνήσεως) παρὰ μόνον. — ἀρετὴ ἀνδρεία. — τὸ σῶμα ἢ ζωὴ. — οἴου, προσκτ. τοῦ οἴομαι. — ἔοικα ὁμοιάζω. — οὐκ ἄχαρις = χαρίεις χαριτωμένος, νόστιμος. — ἴσθι, προσκτ. τοῦ οἶδα. — περιγίγνομαι τινος ὑπερισχύω τινός, καταβάλλω τινά

§ 15 - 18. ὑπολαμβάνω λαμβάνω τὸν λόγον. — σὲ ἄσμενος ἐόρακα μὲ χαρὰν σὲ εἶδα. — ἐν τοιούτοις πράγμασι εἰς τοιαύτας περιστάσεις. — συμβουλευομαί τινι ζητῶ τὴν συμβουλήν τινός. — πρὸς θεῶν δι' ὄνομα τῶν θεῶν. — δοκεῖ φαίνεται. — οἶσει, μέλλ. τοῦ φέρω. — οἶσθα γνωρίζεις. — ταῦτα ὑπήγετο (αὐτόν, δηλ. τὸν Φαλίνον) μὲ τὰ μέσα αὐτὰ προσεπάθει νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν Φ. — ὁ παρὰ βασιλέως πρεσβεύων ὁ ἀπεσταλμένος ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως.

§ 19. ὑποστρέφω ἐπιτηδεύω ξεφεύγω. — δόξα προσδοκία. — μυρίαί ἐλπίδες ἄπειροι ἐλπίδες. — ἄκοντος βασιλέως ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ βασιλέως. — ὅπη μὲ ὅποιον τρόπον.

§ 20 - 23. **δέοι**, εὐκτ. τοῦ **δεῖ** εἶναι ἀνάγκη. — **πλειονος ἄξιός** εἶμι εἶμαι χρησιμώτερος. — **σπονδαί** ἀνακωχή, εἰρήνη. — **διασημαίνω** δηλώνω καθαρὰ.

(3, 1 - 14, 17 - 29)

§ 1 - 2. **ἔφοδος** προσέλευσις. — **τῷδε** ἀπὸ τὸ ἐξῆς. — **ἡ πρόσθεν ἡμέρα** ἡ προηγούμενη ἡμέρα. — **προφύλακες** φρουροί. — **ἐπισκοπῶ** ἐπιθεωρῶ. — **σχολάζω** εὐκαιρῶ.

§ 3 - 5. **καθίστημι** παρατάσσω. — **πάντη** καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν. — **προέρχομαι** προχωρῶ, παρουσιάζομαι. — **εὐοπλος** ὁ ἔχων ὠραῖα ὄπλα. — **φράζω** λέγω, παραγγέλλω. — **εἰμι πρὸς τινι** εὐρίσκομαι πλησίον τινός. — **ἀνερωτῶ** ἔρωτῶ. — **μάχης δεῖ** εἶναι ἀνάγκη μάχης : πρέπει νὰ γίνῃ μάχη. — **πορίζω** παρέχω, χορηγῶ.

§ 6 - 7. **ἀπελαύνω** ἀπέρχομαι ἔφιππος. — **ἦχον** ἐπέστρεψαν. — **ῶ ἐπετέτακτο** εἰς τὸν ὅποιον εἶχε δοθῆ διαταγή. — **πράττω τι** διαπραγματεύομαι τι. — **εἰκότα** λογικά. — **δοκῶ** φαίνομαι. — **ἡγεμῶν** ὁδηγός. — **ἔνθεν** (εἰς μέρη) ἀπὸ τὰ ὁποῖα.

§ 8 - 9. **μεθίσταμαί τινα** ἀπομακρύνω τινά. — **καθ' ἡσυχίαν** ἀνενοχλήτως, εἰρηνικῶς. — **ἔρχομαι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια** πηγαίνω εἰς μέρη, ὅπου ὑπάρχουν τρόφιμα. — **διατρίβω** ἀργοπορῶ. — **ὀκνῶ μὴ** φοβοῦμαι μήπως. — **ἀποδόξῃ**, ἀόρ. τοῦ ἀποδοκεῖ : **ἀποδοκεῖ μοι** (μετ' ἀπρμφ.) ἀποφασίζω νὰ μὴ. — **σπένδομαι** δέχομαι τὰς σπονδὰς (τὴν ἀνακωχὴν). — **ἡγοῦμαι** ὁδηγῶ.

§ 10 - 14. **ἐντυγχάνω τινὶ** συναντῶ τι. — **αὐλῶν** αὐλάκι. — **ὡς = ὥστε**. — **διάβασις** πρόχειρος γέφυρα. — **ἐκπεπτωκότες** ξεριζωμένοι καὶ πεσμένοι κατὰ γῆς. — **ἀποδείκνυμι** δεικνύω, ὀρίζω. — **ἔψητὸς** βρασμένος.

§ 17 - 20. **πίπτω εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα** περιπίπτω εἰς πολλὰς καὶ ἀνυπερβλήτους δυσχερεῖας. — **εὔρημα** ποιοῦμαι θεωρῶ εὐτύχημά μου. — **αἰτοῦμαι τινα δοῦναί μοι** ζητῶ ἀπὸ τινος νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ. — **ἀποσφάζω τινά** ἐπαναφέρω τινά σφῶν. — **ἀχαριστία μοι ἔστι πρὸς τινος** εὐρίσκω ἀχαριστίαν ἐκ μέρους τινός. — **γνοῦς**, ἀόρ.

τοῦ γινώσκω ταῦτα γινώσκω σχηματίζω ταύτην τὴν γνώμην. — αἰτοῦμαι βασιλέα παρακαλῶ τὸν βασιλέα. — χαρίζομαι τινι κάμνω χάριν εἰς τινα. — ἐπιστρατεύω ἐκστρατεύω. — κατὰ τοὺς Ἕλληνας ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων. — διήλασα, τοῦ διελαύνω διέρχομαι μὲ τὸ ἵππικόν μου διὰ μέσου τινός. — συνέμειξα, ἀόρ. τοῦ συμμείγνυμί τινι συναντῶμαι μέ τινα. — ἐρέσθαι, ἀόρ. τοῦ ἐρωτῶ. — μετρίως μὲ μετριοπάθειαν. — εὐπρακτος εὐκατόρθωτος· εὐπρακτότερον μοί ἐστι εὐκολώτερον κατορθῶνω. — διαπράττομαι κατορθῶνω, ἐπιτυγχάνω.

§ 21 - 23. μεταστάντες, ἀόρ. τοῦ μεθίσταμαι ἀπομακρύνομαι. — ἐπορευόμεθα = ἐβουλόμεθα πορεύεσθαι. — λαμβάνω προλαμβάνω. — ἐν δεινῷ εἰμι εὐρίσκομαι εἰς δεινὴν (πολὺ δύσκολον) θέσιν. — παρέχοντες αὐτῷ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐνῷ παρείχομεν τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς αὐτόν : ἐνῷ ἐδεχόμεθα παρ' αὐτοῦ. — εὖ ποιῶ εὐεργετῶ. — ἀντιποιοῦμαι τινι τῆς ἀρχῆς (βλ. βιβλ. II, κεφ. 1, § 9 - 11, σελ. 124). — οὔτε ἔστι (τι), ὅτου ἔνεκα οὔτε ὑπάρχει κανεὶς λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον. — λυπῶ ἐνοχλῶ. — ἀδικῶ βλάπτω. — ἀμύνομαι ἀποκρούω. — ὑπάρχω εὖ ποιῶν τινα κάμνω ἀρχὴν νὰ εὐεργετῶ τινα. — ἠττώμαί τινος εὖ ποιῶν φαίνομαι κατώτερός τινος εἰς τὰς εὐεργεσίας. — εἰς γε δύναμιν κατὰ τὴν δύναμίν μας τοῦλάχιστον.

§ 24 - 27. ἀγορὰν παρέχω παρέχω τρῶφιμα πρὸς ἀγορὰν. — φροντίζω ἀνησυχῶ. — ἄξιον ἀξιοπρεπές. — ἔξεστι εἶναι δυνατὸν. — πιστὰ λαμβάνω λαμβάνω διαβεβαιώσεις (ἐνόρκους). — ἦ μὴν τῷ ὄντι, ἀληθῶς. — ἀπάγω ὀδηγῶ. — ἐξῆ, ὑποτακτ. τοῦ ἔξεστι. — πρίασθαι, ἀόρ. τοῦ ὠνοῦμαι ἀγοράζω. — δεήσει, μέλλ. τοῦ δεῖ. — ὡς διὰ φιλίας (χώρας) ὅπως διὰ μέσου φιλικῆς χώρας. — ἀσινῶς ἀβλαβῶς : χωρὶς νὰ προξενήτε βλάβην. — σῖτα τροφαί.

§ 28 - 29. ἄπειμι, μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι. — διαπράττομαι, ἃ δεῶμαι τελειῶνω τὰς ὑποθέσεις μου.

(5, 1 - 21, 24 - 26, 27 - 42)

§ 1 - 2. Ζαπάτας, παραπόταμος τοῦ Τίγρητος. — ἐπιβουλή ἐχθρική ἐνέργεια. — συγγίγνομαι τινι συναντῶμαι μέ τινα. — παύω

διαλύω. — ἐροῦντα, μέλλ. τοῦ λέγω. — χρήζω ἐπιθυμῶ. — ἐτοίμως προθύμως.

§ 3-6. δεξιάι (χεῖρες) δίδονται ἀνταλλάσσονται χειραψίαί με διαβεβαιώσεις. — φυλάττομαι τινα προφυλάσσομαι ἀπό τινα. — ἀντιφυλαττόμεθα (ὑμᾶς) ἐπίσης προφυλασσόμεθα ἀπό σᾶς. — σκοπῶ ἐξετάζω, παρατηρῶ (τὰ συμβαίνοντα). — αἰσθέσθαι, ἀόρ. τοῦ αἰσθάνομαι ἀντιλαμβάνομαι. — ἐπινοῶ ἔχω κατὰ νοῦν. — ἔρχομαι εἰς λόγους τινὶ ἔρχομαι εἰς συνομιλίαν μετὰ τινος. — ἐξέλοιμεν, ἀόρ. τοῦ ἐξαιρῶ ἐκβάλλω. — ἀπιστία δυσπιστία. — φθάνω προλαμβάνω. — κακόν (τι) ποιῶ τινα κάμνω κακὸν εἰς τινα. — ἀνήκεστος ἀθεράπευτος, ἀνεπανόρθωτος. — μέλλω ἔχω κατὰ νοῦν, σκοπεύω. — ἀγνωμοσύνη παρανοήσεις, παρεξηγήσεις. — συνουσία συνομιλία. — ἦκω ἔλθει. — διδάσκω τινα, ὡς ἀποδεικνύω (ἐξηγῶ) εἰς τινα ὅτι.

§ 7. σύνοιδα ἐμαυτῶ συναισθάνομαι. — τὸν θεῶν πόλεμον ὡς πρὸς τὸν πόλεμον με τοὺς θεοὺς. — ἀπὸ ποίου τάχους με ποίαν ταχύτητα. — ἀποφεύγω ξεφεύγω. — ἀποδραίη, ἀόρ. τοῦ ἀποδιδράσκω καταφεύγω, κρύπτομαι. — ὅπως πῶς. — ἐχυρὸν χωρίον ὄχυρὸς τόπος. — ἀποσταίη, ἀόρ. τοῦ ἀφίσταμαι ἀπομακρύνομαι. — πάντη πανταχοῦ. — ἴσον ἐξ ἴσου. — κρατῶ τινος ἐξουσιάζω τι.

§ 8-11. οὕτω γινώσκω ταῦτα φρονῶ. — συντίθεμαι φιλίαν συνάπτω φιλίαν. — κατατίθεμαι ἐμπιστεύομαι. — πᾶσα ὁδὸς κάθε ὁδός. — εὐπορος εὐκολοδιάβατος. — ἀπορία ἔλλειψις. — πᾶσα ἡ ὁδὸς ὀλόκληρος ἡ ὁδὸς (τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ διανύσωμεν). — διὰ σκότους σκοτεινή, ἄγνωστος. — ἐπίσταμαι γνωρίζω. — δύσπορος δυσκολοδιάβατος. — ὄχλος πλῆθος ἀνθρώπων. — ἐρημία ἀπομόνωσις. — μεστὸς πλήρης. — ἀπορία, ἐδῶ : ἀμηχανία, δυσκολία. — μανέντες, ἀόρ. τοῦ μαίνομαι τρελαίνομαι. — ἐφεδρος ἀντίπαλος. — σῶζω διατηρῶ.

§ 12-14. Μυσοί, κάτοικοι τῆς Μυσίας, χώρας εἰς τὰ ΒΔ τῆς Μ. Ἀσίας, ἀπέναντι τῆς Λέσβου. — λυπηρὸς ἐνοχλητικὸς. — ταπεινὸν παρέχω τινα ταπεινῶνω, ὑποτάσσω τινα. — Πισίδαι (βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 11, σελ. 115). — τεθυμωμένους, πρkm. τοῦ θυμοῦμαί τινα ἐξοργίζομαι κατὰ τινος. — μᾶλλον εὐκολώτερον. — κολάζομαί τινα

τιμωρῶ τινα. — **ἀλλὰ μὴν**, ἐδῶ : πρὸς δὲ τούτοις. — **ἐν τοῖς** μεταξύ τῶν. — **λυπῶ** ἐνοχλῶ. — **δεσπότης** κυρίαρχος. — **ἀναστρέφομαι** (συμπεριφέρομαι). — **ὑπηρέτης** βοηθός. — **χάριν ἔχω τινὶ** χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἰς τινα.

§ 15. **ἐνθυμοῦμαι** βάλλω εἰς τὸν νοῦν μου, ἀναλογίζομαι. — **οὕτω θαυμαστὸν** τόσον παράδοξον. — **καὶ** (ἐπιτατ.) **ἤδιστα** μὲ πολὺ μεγάλην εὐχαρίστησιν. — **δεινὸς λέγειν** ἱκανὸς εἰς τὸ λέγειν, ἱκανὸς ρήτωρ.

§ 16 - 19. ταῦτα γινώσκω = οὕτω γινώσκω (§ 8). — **βουλεύω κακὸν τινι** σκέπτομαι κακὸν κατὰ τινος. — **κακόνους εἶμι τινι** = **βουλεύω κακὸν τινι**. — **ἀντακούω** ἀκούω καὶ ἐγώ. — **ἀπολέσαι**, ἀόρ. τοῦ **ἀπόλλυμι** καταστρέφω. — **ἀπορῶ** στεροῦμαι. — **ὄπλις** ἐξόπλις, ὄπλισμός. — **ἐν οἷς** μὲ τὰ ὅποια. — **ἀντιπάσχω** πάσχω ἔνεκα τῶν πράξεών μου. — **χωρὶα ἐπιτήδεια** θέσεις κατάλληλοι. — **διαπορεύομαι** διέρχομαι. — **ἔξεστιν ἡμῖν** δυνάμεθα ἡμεῖς. — **ἄπορος** ἀδιάβατος. — **ταμιεύομαι** ἀποχωρίζω. — **ὀπόσοις ὑμῶν** = **τοσοῦτους ὑμῶν, ὀπόσοις**. — **διαπορεύω τινά** διαβιβάζω τινά, διευκολύνω εἰς τινα τὴν διάβασιν. — **ἀλλὰ τὸ γέ τοι πῦρ...** ἔστι ἀλλὰ τοῦλάχιστον τὸ πῦρ εἶναι βεβαίως... — **κρείττων** ἰσχυρότερος. — **λιμὸς** πείνα. — **ἀγαθὸς** ἀνδρεῖος.

§ 20 - 21. **πόρος** μέσον. — **ἔξελοίμεθα**, ἀόρ. τοῦ **ἐξαιροῦμαι** ἐκλέγω, προτιμῶ. — **πρὸς θεῶν** ἐνώπιον τῶν θεῶν. — **ἄπορος καὶ ἀμήχανος** ὁ εὐρισκόμενος εἰς ἀπορίαν καὶ ἀμηχανίαν. — **ἐν ἀνάγκῃ ἔχομαι** ὑπὸ ἀνάγκης πιέζομαι. — **καὶ τούτων** πονηρῶν καὶ μάλιστα πονηρῶν. — **ἀπιστία** ἀθέτησις ὑποσχέσεως. — **ἀλόγιστος** ἀπερίσκεπτος.

§ 24 - 26. **τοιαῦτα ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπάρχει** ὑπάρχουν εἰς ἡμᾶς τοιοῦτοι (δηλ. ἰσχυροὶ) λόγοι, διὰ τὰ εἶμεθα φίλοι. — **πάσχω τὰ ἔσχατα** ὑφίσταμαι τὴν ἐσχάτην ποινήν, θανατώνομαι. — **ἐν τῷ ἔμφανει** φανερά. — **φιλοφρονοῦμαι** δίδω ἀπόδειξιν τῶν φιλικῶν μου αἰσθημάτων. — **σύνδειπνον ποιοῦμαι** τινα συνδειπνῶ μετὰ τινος.

§ 27 - 30. **ἐλέγχομαι** (μετὰ μτχ.) ἀποδεικνύομαι, ὅτι — **συγγί-**

γνομαί τινι (βλ. ἀνωτέρω § 1 - 2, σελ. 126).—**στασιάζω τινι** ἀντιπολιτεύομαι τινά. — **τὸ στράτευμα λαμβάνω πρὸς ἑμαυτὸν** λαμβάνω μὲ τὸ μέρος μου τὸ στράτευμα. — **ἔχω τὴν γνώμην πρὸς τινά** εἶμαι προσηλωμένος πρὸς τινά. — **παραλυπῶ** παρενοχλῶ, παρεμβάλλω προσκόμματα. — **ἐκποδῶν εἶμι** ἐκβάλλομαι ἐκ τοῦ μέσου, ἐκλείπω. — **ἰσχυρῶς κατατείνω** πολὺ ἐπιμένω. — **ὡς εἰς ἀγορὰν** (δηλ. **ἰόντες**) ὡς νὰ ἐπορευόντο, διὰ νὰ ἀγοράσουν τροφάς (ἐπομένως ἄοπλοι).

§ 31 - 34. **ἐπὶ ταῖς θύραις** πρὸ τῆς σκηνῆς. — **παρακαλῶ** προσκαλῶ. — **εἴσω** μέσα. — **ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου** κατόπιν τοῦ αὐτοῦ σημείου· τὸ σημεῖον ἦτο σημαία ἐρυθρᾷ ἀνυψωθεῖσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Τισσ. — **ἡ ἰππασία** τὸ τρέξιμον τῶν ἰππέων. — **θαυμάζω τι** ἐκπλήσσομαι μέ τι. — **ἀμφιγνοῶ** ἀμφιβάλλω, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. — **πρὶν** ἕως ὅτου. — **Νίκαρχος**, εἷς ἐκ τῶν λοχαγῶν. — **τετρωμένος**, πρkm. τοῦ **τιτρώσχομαι** πληγώνομαι.

§ 35 - 37. **ἐπισιτίζομαι** προμηθεύομαι τροφάς.

§ 38. **ἔστησαν**, ἀόρ. τοῦ **ἵσταμαι**· **ἵσταμαι εἰς ἐπήκοον** ἵσταμαι εἰς ἀπόστασιν τοσαύτην, ὥστε νὰ ἀκούεται ἡ ὁμιλία. — **φαίνομαι** (μετὰ mtχ.) ἀποδεικνύομαι, ὅτι. — **ἔχει τὴν δίκην** ἔλαβε τὴν τιμωρίαν του, ἐτιμωρήθη.

§ 39 - 42. **ὁμόσαντες**, ἀόρ. τοῦ **ἄμνυμι** ὁρκίζομαι. — **νομίζω τινὰ φίλον** θεωρῶ τινά ὡς φίλον. — **ἄθεος ἀσεβής**. — **ἀπολωλέκατε**, πρkm. τοῦ **ἀπόλλυμι** καταστρέφω, φονεύω.— **Ὀρόντας** γαμβρὸς τοῦ Ἄρταξέρξου, σατράπης τῆς Ἀρμενίας. — **δεῦρο** ἐδῶ.

BIBLION TRITON

(1, 2 - 25, 32 - 47)

§ 2. **συνεπισπόμενοι**, άόρ. τοῦ **συνεφέπομαι** συνακολουθῶ. — **άπωλώλεσαν**, ύπερσυντλκ. τοῦ **άπόλλυμαι**. — **έννοοῦμαι** σκέπτομαι. — **έπί ταῖς θύραις** πλησίον τῆς πρωτευούσης. — **πάντη** πανταχοῦ. — **άγοράν παρέχω** παρέχω τρόφιμα πρὸς άγοράν. — **μείον** ὀλιγώτερον. — **ήγεμών τῆς ὁδοῦ** ὁδηγός. — **διείργω έν μέσῳ** καίμαι έν μέσῳ καὶ διαχωρίζω. — **καταλελειμμένοι ἦσαν**, ύπερσυντλκ. τοῦ **καταλείπομαι**. — **εὐδηλος** ὀλοφάνερος. — **κατακάνοιεν**, άόρ. τοῦ **κατακαίνω** φονεύω. — **λειφθείη**, άόρ. τοῦ **λείπομαι** άπομένω, μένω έν τῇ ζωῇ.

§ 3. **άθύμως ἔχω** άθυμῶ, στενοχωροῦμαι. — **σίτου γεύομαι** λαμβάνω τροφήν. — **άνακαίω** άνάπτω. — **έπί τὰ ὄπλα** εἰς τὸ στρατόπεδον. — **άναπαύομαι** κατακλίνομαι, πλαγιάζω. — **ὄψεσθαι**, μέλλ. τοῦ ὄρῶ. — **οὔτω διάκειμαι** εἰς τοιαύτην (ψυχικήν) κατάστασιν εὐρίσκομαι.

§ 4 - 5. **μεταπέμπομαι** προσκαλῶ. — **οἴκοθεν** ἐκ τῆς πατρίδος. — **κρείττων** ὠφελιμώτερος. — **άνακοινοῦμαί τι** συσκέπτομαι μετά τινος. — **ύποπτέω** φοβοῦμαι. — **μη εἶη (Ξενοφῶντι) ύπαίτιόν τι πρὸς τῆς πόλεως** μήπως δώσῃ κάποιαν άφορμήν κατηγορίας κατὰ τοῦ Ξεν. ἐκ μέρους τῶν συμπολιτῶν του. — **άνακοινοῦ τι** ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος, ἐρωτῶ τινα.

§ 6 - 7. **έπήρετο**, άόρ. τοῦ **έπερωτῶ** ἐρωτῶ. — **έρχομαι τὴν ὁδὸν** διανύω τὴν ὁδόν, κάμνω τὸ ταξίδι. — **έπινοῦ ἔχω** κατὰ νοῦν. — **καλῶς πράττω** ἐπιτυγχάνω τὸν σκοπὸν μου. — **άνείλε**, άόρ. τοῦ **άναίρω** χρησιμοδοτῶ. — **πάλιν έρχομαι** ἐπανέρχομαι. — **μαντεία** χρησμός. — **αἰτιῶμαι** κατηγορῶ. — **λῶον** καλύτερον, συμφερότερον. —

ιτέον εἶναι ὅτι ἔπρεπε νὰ ταξιδεύσῃ. — **πυνθάνομαί τι** ἔρωτῶ τι. — ἤρου, ἄορ. τοῦ ἔρωτῶ.

§ 8 - 10. **καταλαμβάνω** εὐρίσκω, συναντῶ. — **ὄρμῳ τὴν ἄνω ὁδὸν** πορεύομαι πρὸς τὰ ἄνω (πρὸς τὰ μεσόγεια). — **προθυμοῦμαι** (μετ' ἄπρμφ.) προτρέπω νά. — **ἐπειδὰν τάχιστα** εὐθύς ὡς. — **στόλος** ἐκστρατεία. — **ἦδει**, πρτκ. τοῦ **οἶδα**. — **ὄρμῃ** πορεία, ἐκστρατεία. — **τὴν ὁδὸν** τὰς δυσχερείας τῆς ὁδοιπορίας.

§ 11 - 12. **μικρὸν ὀλίγον**. — **λαχῶν**, ἄορ. τοῦ **λαγχάνω**· **λαγχάνω** ὕπνου κοιμᾶμαι. — **ἔδοξεν αὐτῷ** τοῦ ἐφάνη. — **σκηπτὸς** κερραυτός. — **τῇ μὲν . . . τῇ δέ** ἀφ' ἑνὸς μὲν . . . ἀφ' ἑτέρου δέ. — **πόνος** ταλαιπωρία. — (**ἐφοβείτο**) **μὴ οὐ δύναίτο** μήπως δὲν θὰ δύναται. — **εἶργω** ἐμποδίζω. — **πάντοθεν** ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη. — **ἀπορίαί** δυσκολίαι, προσκόμματα.

§ 13 - 14. **ὁποῖόν τί ἐστι** ποῖαν περίπου σημασίαν ἔχει. — **ἔξεστι** εἶναι δυνατόν. — **σκοπῶ** ἐννοῶ, κρίνω. — **ἐννοία** ἐμπίπτει τινὶ σκέψις ἐπέρχεται εἰς τινα. — **τί κατάκειμαι** διατί εἶμαι πλαγιασμένος. — **γίγνομαι ἐπὶ τινι** περιέρχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός. — **τί ἐμποδῶν (ἐστι) . . . μὴ οὐχὶ ὑβριζομένους ἀποθανεῖν** τί ἐμποδίζει νὰ φονευθῶμεν μὲ ὄνειδισμούς (ἐξευτελισμούς). — **τὰ χαλεπώτατα** τὰ τρομερώτατα. — **ἐπιδόντας** ἀφοῦ ἴδωμεν. — **ὅπως** πῶς. — **ἀμυνόμεθα**, μέλλ. τοῦ **ἀμύνομαι** ὑπερασπίζω τὸν ἑαυτὸν μου. — **ὥσπερ ἐξόν** = ὥσπερ εἰ ἐξῆν ὡς νὰ ἐπετρέπετο. — **προσδοκῶ** (ὑποτακ.) νὰ περιμένω; — **ποῖαν ἡλικίαν ἐλθεῖν ἐμαυτῷ**, ὅτε συνέβαινον ταῦτα ὁ Ξεν. ἦτο τριάκοντα περίπου ἐτῶν. — **τῆμερον** σήμερον. — **προδίδωμι** παραδίδω.

§ 15 - 18. **ἐν οἷσις πράγμασι** εἰς ποῖαν κατάστασιν. — **ἔξεφθναν**, ἄορ. τοῦ **ἐκφαίνω**· **ἐκφαίνω** πόλεμον φανερὰ ἀρχίζω, κηρύττω πόλεμον. — **οὐδέν**, ἐπίρρ. — **ἀντεπιμελοῦμαι** φροντίζω ἐπίσης. — **ὕψησόμεθα**, μέλλ. τοῦ **ὕφιεμαι** παραμελῶ τὸν ἑαυτὸν μου. — **πέισσεται**, μέλλ. τοῦ **πάσχω**. — **ἀνασταυρῶ** καρφῶνω ἐπάνω εἰς μακρὸν ξύλον. — **κηδεμῶν** προστάτης. — **ἐπὶ πᾶν ἔρχομαι** καταβάλλω κάθε δυνατὴν προσπάθειαν, κάμνω ὅ,τι ἤμπορῶ. — **αικίζομαί τινα** τὰ

ἔσχατα βασανίζω τινὰ σκληρότατα. — τοὶ βεβαίως. — ποιητέον (ἡμῖν ἐστὶ) πρέπει νὰ πράξωμεν.

§ 19 - 20. διαθεῶμαι ἀκριβῶς παρατηρῶ. — ὡς πτόσον. — ἐσθῆς (περιληπτ.) ἐνδύματα. — ἐνθυμοῦμαι σκέπτομαι. — πριαίμεθα, ἀόρ. τοῦ ὦνοῦμαι ἀγοράζω. — ὦν ὠνησόμεθα μὲ τὰ ὅποια νὰ ἀγοράσωμεν.

§ 21 - 23. ὕβρις αὐθαιρεσία. — ἀσάφεια ἀβεβαιότης. — ἄθλα ὡς βραβεῖα. — ὀπότεροι ἡμῶν διὰ τούτους ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, οἱ ὅποιοι. — ἀμείνων ἀνδρειότερος. — ἀγωνοθέτης διοργανωτὴς ἀγῶνος, βραβευτῆς. — στερρῶς σταθερῶς. — ἐξεῖναι μοι δοκεῖ = δοκεῖ μοι ἐξεῖναι (ἡμῖν). — φρόνημα θάρρος. — θάλπος ζέστη. — τρωτὸς ὁ δυνάμενος νὰ πληγωθῆ. — θνητὸς ὁ δυνάμενος νὰ φονευθῆ. — μᾶλλον εὐκολώτερον.

§ 24 - 25. ἀλλ' ἴσως γὰρ ἀλλ' ἐπειδὴ ἴσως. — ἐφ' ἡμᾶς πρὸς ἡμᾶς. — παρακαλοῦντας, μέλλ. τοῦ παρακαλῶ παρακινῶ. — ἐξορμῶ παρακινῶ. — ἀρετὴ ἀνδρεία. — ἀξιοστράτηγος ἀξιος στρατηγός. — βούλομαι εἶμαι πρόθυμος. — τάσσω διατάσσω. — ἠγεῖσθαι νὰ τεθῶ ἐπὶ κεφαλῆς σας (ν' ἀναλάβω δηλ. ἐγὼ τὴν παρόρμησιν τοῦ στρατοῦ πρὸς λῆψιν τῶν ἀναγκαίων ἀποφάσεων). — οὐδέν, ἐπίρρ. — τὴν ἡλικίαν, τὴν σχετικῶς μικρὰν (§ 14) ἀπέναντι τῆς ἡλικίας τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου. — ἠγοῦμαι, ἐδῶ : νομίζω. — ἀκμάζω (μετ' ἀπρμφ.) ἔχω ἀρκετάς δυνάμεις, ὥστε νά. — τὰ κακὰ οἱ κίνδυνοι.

§ 32. παρακαλῶ προσκαλῶ. — ὀπόθεν ἀπὸ ὅποιαν τάξιν (σῶμα στρατοῦ). — οἶχομαι ἔχω ἐξαφανισθῆ, ἔχω φονευθῆ.

§ 33 - 34. εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὄπλων ἐμπροσθεν τοῦ στρατοπέδου.

§ 35 - 36. ἐπίσταμαι γνωρίζω. — ἡμῖν πάντα ποιητέα (ἐστὶ) τὰ πάντα πρέπει νὰ πράξωμεν. — μέγιστον καιρὸν σπουδαιοτάτην εὐκαιρίαν (νὰ φανῆτε ὠφέλιμοι εἰς τὸ στράτευμα). — βλέπω πρὸς τινα ἔχω ἐστραμμένα τὰ βλέμματά μου πρὸς τινα. — κακὸς δειλός. — ἴστε προσκτ. τοῦ οἶδα .

§ 37 - 38. διαφέρω τί τινος ὑπερέχω κατά τι ἀπό τινα. — ταξίαρχος, οὗτος ἦτο ἀξιωματικὸς τῶν ἐλαφρῶς ὀπλισμένων στρατιωτῶν (πελταστῶν, τοξοτῶν, σφενδονητῶν) ἀντιστοιχῶν πρὸς τὸν λοχαγόν, ὅστις ἦτο ἀξιωματικὸς τῶν ὀπλιτῶν. — χρήματα μισθός· ὁ μισθὸς τοῦ λοχαγοῦ ἦτο διπλάσιος, ὁ δὲ τοῦ στρατηγοῦ τετραπλάσιος τοῦ μισθοῦ τοῦ στρατιώτου, ὅστις ἐλάμβανε κατὰ μῆνα ἓνα δαρεικὸν (= 20 ἀττ. δρχμ.). — πλεονεκτῶ τινός τι ἔχω (ἀπολαμβάνω) περισσότερο ἀπό τινα τι. — ἀξιῶ κρίνω ἄξιον (δίκαιον). — προβουλεύω τινός τι προνοῶ διὰ τὸ καλόν τινος. — προπονῶ τινος κοπιᾶζω ὑπὲρ τινος. — μέγα ὠφελῶ πολὺ ὠφελῶ. — ὡς συνελόντι εἰπεῖν διὰ νὰ εἴπω συντόμως. — εὐταξία πειθαρχία.

§ 39 - 42. καταστήσῃσθε, ἀβρ. τοῦ καθίσταμαι ἐκλέγω διὰ τὸν ἑαυτόν μου. — παραθαρρύνω ἐνθαρρύνω. — πάνυ ἐν καιρῷ ποιῶ πολὺ ἐπίκαιρον πρᾶγμα κάμνω, πολὺ ὠφελῶ. — ἐπὶ τὰ ὄπλα (βλ. § 3, σελ. 130). — φυλακὴ φρουρά. — οὕτως ἔχω εὐρίσκομαι εἰς τοιαύτην (ψυχικὴν) κατάστασιν. — χρωμαί τινί τι χρησιμοποιοῦ τινα εἰς τι. — νυκτός ἐν καιρῷ νυκτός. — τρέπω τὴν γνώμην τινός μεταβάλλω τὴν σκέψιν τινός. — ἐννοοῦμαι σκέπτομαι. — πείσονται, μέλλ. τοῦ πάσχω. — ἐρρωμένος θαρραλέος, τολμηρός. — οἱ ἀντίοι = οἱ πολέμιοι. — δέχομαι ὑπομένω τὴν ἔφοδον, ἀνθίσταμαι.

§ 43 - 44. ἐντεθύμημαι ἔχω παρατηρήσει. — ζῶ, ἐδῶ : φυλάττω (σφάζω) τὴν ζωὴν μου. — ἐκ παντός τρόπου μὲ κάθε τρόπον. — ἐγνώκασι ἔχουν τὴν γνώμην, φρονοῦν. — ἀναγκαῖος ἀναπόφευκτος. — καλῶς ἐνδόξως. — διάγω (τὸν βίον) ζῶ. — ἀγαθός ἀνδρεῖος.

§ 45 - 47. μέλλω ἀναβάλλω, βραδύνω. — ἤδη εὐθύς. — αἰροῦμαι ἐκλέγω. — δέομαι στεροῦμαι. — συγκαλοῦμεν, μέλλ. — περαίνω φέρω εἰς πέρας, τελειώνω, ἐκτελῶ. — Δαρδανεύς ὁ ἐκ τῆς Δαρδάνου, πόλεως τῆς Τρωάδος παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον.

(2, 1 - 39)

§ 1 - 3. ἤρηντο, ὑπερσυντλκ. τοῦ αἰροῦμαι ἐκλέγομαι. — ἡμέρα ὑποφαίνει ἀρχίζει νὰ ξημερώνη. — προφύλακες φρουροί. — χαλεπός δύσκολος. — τὰ παρόντα ἢ παροῦσα κατάστασις. — ὁπότε, ἐδῶ αἰτλγκ.:

ἐπειδή. — ὑφίεμαι ἀποδειλιῶ. — καλῶς ἐνδόξως. — ὑποχείριος γίγνομαι τινι περιέρχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τίνος.

§ 4 - 6. περὶ πλείστου ποιοῦμαι τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρομαι. — **ξένιον**, ὁ Ζεὺς καλεῖται **ξένιος** ὡς προστάτης τῶν ξένων. — **ἠδέσθη**, ἄορ. τοῦ **αἰδοῦμαι** σέβομαι. — **ὄμοτράπεζος γίγνομαι τινι** τρώγω ἐπὶ τῆς ἰδίας τραπέζης μετὰ τινος. — **αὐτοῖς τούτοις δι' αὐτῶν τούτων** (τῶν λόγων, τῶν ὑποσχέσεων καὶ τῶν φιλοφρονήσεων). — **λαμβάνω πιστὰ** λαμβάνω διαβεβαιώσεις (ἐνόρκους). — **δείσας**, ἄορ. τοῦ **δέδοικα** ἢ **δέδια** φοβοῦμαι. — **μάλιστα** ἐξαιρετικῶς, ὅπως ἰδιαιτέρως. — **οἱ ἐχθιστοὶ ἐκείνου** οἱ μισητότατοι ἐχθροὶ ἐκείνου. — **ἀποστάς** ἄορ. τοῦ **ἀφίσταμαι** ἀποστατῶ, πηγαίνω μὲ τὸ μέρος ἄλλου. — **ἀποτείσαιντο**, ἄορ. τοῦ **ἀποτίνομαι** τιμωρῶ. — **κράτιστα** γενναιότατα.

§ 7. **στέλλομαι ἐπὶ πόλεμον** ἐξοπλίζομαι πρὸς μάχην : ἐνδύομαι τὴν πολεμικὴν στολὴν μου. — **κόσμος** στολισμός. — **πρέπει** ἀρμόζει. — **δεῖ** τελευτᾶν εἶναι πεπρωμένον ν' ἀποθάνῃ. — **τῶν καλλίστων** = τοῦ καλλίστου κόσμου. — **ἄρχομαι** τοῦ λόγου ἀρχίζω νὰ ὁμιλῶ.

§ 8. **φιλικῶς χρῶμαί τινι** ἔχω φιλικὴν διάθεσιν πρὸς τινα. — **διὰ πίστεως** ἐξ ἐμπιστοσύνης. — **ἐγχειρίζω ἑμαυτὸν τινι** παραδίδω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τινα. — **δίκην ἐπιτίθημί τινί τινος** τιμωρῶ τινα διὰ τι. — **τὸ λοιπὸν** εἰς τὸ ἐξῆς.

§ 9. **μιᾶ ὄρμη** μὲ μίαν κίνησιν, συγχρόνως. — **οἰωνός** σημεῖον (προδηλοῦν τὸ μέλλον). — **εὐχομαι** τάζω. — **θύω σωτήρια** (ιερά) προσφέρω θυσίαν διὰ τὴν σωτηρίαν. — **συνεπέυχομαι** τάζω προσέτι. — **ὄτω δοκεῖ** ὅστις ἐγκρίνει, ἐπιδοκιμάζει. — **ἀνατείνω** σηκώνω, ὑψώνω. — **παινίζω** ψάλλω τὸν παιᾶνα· **παιᾶν** ἐδῶ : εὐχαριστήριος ὕμνος.

§ 10. **τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχει** τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς (θρησκευτικὰ) καθήκοντα ἐκτελοῦνται. — **ἐμπεδῶ** φυλάττω, τηρῶ. — **δεινὰ** κίνδυνοι. — **εὐπετῶς** εὐκόλως.

§ 11 - 13. **ἀναμνήσω**, μέλλ. τοῦ **ἀναμιμνήσκω** τινὰ τι ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην τίνος τι. — **προσῆκει τινί** ἀρμόζει εἰς τινα. — **πάνυ** δει-

νά μεγάλοι κίνδουνοι. — στόλος στρατός. — κατακάνοιεν, ἀόρ. τοῦ κατακαίνω φονεύω. — χίμαιρα αἴξ, κατσίκια. — καταθύω θυσιάζω. — ἔχω (μετ' ἀπρμφ.) δύναμαι. — ψηφίζομαι ἀποφασίζω. — ἀποθύω προσφέρω τὴν θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔταξα. — ἀγείρω συναθροίζω. — ἔστι εἶναι δυνατόν. — τεκμήριον ἀπόδειξις. — τρόπαιον σημεῖον νίκης· ἀπετελεῖτο ἀπὸ ὄπλα τῶν πολεμίων, τὰ ὁποῖα ἀνηρτῶντο εἰς δένδρον ἢ συνηθέστερον ἐστήνοντο ἐπὶ ξυλίνου στύλου. — μαρτύριον = τεκμήριον. — γίγνομαι γεννῶμαι. — δεσπότην ὡς κυρίαρχον.

§ 14 - 16. ἐρῶ θέλω νά εἶπω. — ἀφ' οὗ ἀφ' οὗτου. — ἔκγονος ἀπόγονος. — ἄμετρος ἀμέτρητος. — πάτριον φρόνημα γενναιοψυχία κληρονομηθεῖσα παρὰ τῶν προγόνων. — πείραν ἔχω τινός ἐκ πείρας γνωρίζω περί τινος. — δέχομαι (βλ. κεφ. 1, § 39 - 42, σελ. 133).

§ 17. μείον ἔχω τι μειονεκτῶ εἰς τι. — ἀφρατήκασι, πρkm. τοῦ ἀφίσταμαι. — κακός δειλός. — γοῦν τοῦλάχιστον. — ἄρχω κάμνω ἀρχήν.

§ 18 - 19. πῶποτε ποτέ ἕως τώρα. — δηχθεῖς, ἀόρ. τοῦ δάκνομαι δαγκάνομαι. — ὄχημα πᾶν ὅ,τι φέρει ἢ ὑποστηρίζει τι : βάσις, στήριγμα. — βέβηκα ἵσταμαι, πατῶ. — παίω κτυπῶ. — προσίη, τοῦ προσέρχομαι. — μᾶλλον εὐκολώτερον. — τευξόμεθα, μέλλ. τοῦ τυγχάνω (τινός) ἐπιτυγχάνω (τι), κατορθώνω (τι). — προέχω τινί ὑπερέχω εἰς τι.

§ 20 - 21. θαρρῶ τι δὲν φοβοῦμαι τι. — ἄχθομαι τοῦτο στενοχωροῦμαι διὰ τοῦτο. — εἰσονται, μέλλ. τοῦ οἶδα. — ἀμαρτάνω τι περί τινα κάμνω σφάλμα τι πρὸς βλάβην τινός, ἀπατῶ, βλάπτω τινά. — ψυχή ζωή. — ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἦς = ; (πρβλ. βιβλ. 1, κεφ. 1 § 8, σελ. 114: ἐκ τῶν πόλεων, ὧν). — μέτρον ποσότης. — ἀργύριον χρήματα. — κρατῶ νικῶ.

§ 22. ἄπορον δυσκολία, ἐμπόδιον. — εἰ ἄρα ἂν τυχόν δέν. — πρόσω μακράν.

§ 23 - 24. διήσουσι, μέλλ. τοῦ διήμι ἐπιτρέπω τὴν διάβασιν. —

ἡμῖν ἀθυμητέον (ἔστι) = δεῖ ἡμᾶς ἀθυμεῖν. — βελτίων ἀνδρειότερος. — Λυκάονες, κάτοικοι τῆς Λυκαονίας, μεσογείου χώρας τῆς Μ. Ἀσίας, ΒΔ τῆς Κιλικίας. — τὰ ἐρυμνὰ αἱ ὄχυραι θέσεις. — καρποῦμαι τὴν χώραν διαρπάζω, λεηλατῶ τὴν χώραν. — ὀρμῶμαι οἰκαδε ξεκινῶ διὰ τὴν πατρίδα. — κατασκευάζομαι τακτοποιοῦμαι, προετοιμάζομαι. — ὡς οἰκήσοντας ὡς ἐὰν ἐμέλλομεν να κατοικήσωμεν. — ὀμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν ὀμήρους διὰ τὴν ἀνευ δόλου ἀποχώρησιν των (ἐκ τῆς χώρας του). ὀμηρος δὲ ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος κρατεῖται ὡς ἐγγύησις. — ὀδοποιῶ τινι κατασκευάζω (ἐτοιμάζω) ὁδὸν διὰ τινα. — τέθριππον ἄμαξα συρομένη ὑπὸ τεσσάρων ἵππων. — τρισάσμενος μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως.

§ 25 - 26. ἀλλὰ γὰρ ἐν τούτοις, ἀλλ' ὅμως. — ἐν ἀφθόνοις βιοτεύω ζῶ ἐν ἀφθονίᾳ, ζῶ ἔχων ἀφθονα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. — ἐπιλαθῶμεθα, ἀόρ. τοῦ ἐπιλανθάνομαι τινος λησμονῶ τι. — ἐκὼν πένομαι θέλω νὰ εἶμαι πτωχός. — ἐξὸν αὐτοῖς = εἰ καὶ ἔξοστιν αὐτοῖς ἐνῶ αὐτοὶ δύνανται. — σκληρῶς βιοτεύω ζῶ μὲ στερήσεις.

§ 27 - 28. ἀλλὰ γὰρ ἀλλὰ βεβαίως. — οἱ κρατοῦντες οἱ νικηταί. — ὅπως πῶς. — κράτιστα γενναϊότατα. — ζεῦγος ὑποζύγιον. — στρατηγῶ τινος κανονίζω τὴν πορείαν τινός. — ὄπη ὄπου. — ὄχλος δυσκολία. — ἀπαλλάττω ἐξαφανίζω. — ἀλλότριος ἀνήκων εἰς ἄλλον, ξένος.

§ 29 - 31. λοιπὸν (ἔστι) μοι εἰπεῖν ὑπολείπεται εἰς ἐμὲ νὰ εἶπω. — ἐξενεγκεῖν, ἀόρ. τοῦ ἐκφέρω ἐκφέρω πόλεμον = ἐκφάινω πόλεμον (κεφ. 1, § 15 - 18, σελ. 131). — περιγίγνομαι τῷ πολέμῳ ἐπικρατῶ, νικῶ ἐν τῷ πολέμῳ. — ἀταξία ἔλλειψις πειθαρχίας. — οἱ ἀρχόμενοι οἱ κατώτεροι, οἱ στρατιῶται. — μᾶλλον πειθόμενοι εὐπειθέστεροι. — αἰεὶ ἐκάστοτε. — κολάζω τιμωρῶ. — σὺν τῷ ἀρχοντι μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ἀρχοντος. — ἐψευσμένοι ἔσονται, τετελεσμ. μέλλ. τοῦ ψεύδομαι ἀπατῶμαι. — κακός (βλ. ἀνωτέρω § 17).

§ 32. περαίνω τελειώνω. — ὦρα καιρός. — αὐτίκα εὐθύς. — παρέσονται μέλλ. τοῦ πάρεμι ἐμφανίζομαι. — ὄτω δοκεῖ ὅστις φρονεῖ. — ἔργῳ περαίνεται τι ἐκτελεῖται τι. — ἰδιώτης ἀπλοῦς στρατιώτης. — διδάσκω συμβουλεύω.

§ 33. **δεῖ** ὑπάρχει ἀνάγκη. — **καὶ αὐτίκα** καὶ εὐθὺς κατόπιν. — **σκοπῶ** ἐξετάζω. — **ὄτω δοκεῖ** (βλ. ἀνωτέρω § 9).

§ 34 - 36. **ὦν προσδεῖν δοκεῖ μοι** ὅσα νομίζω, ὅτι χρειάζονται ἀκόμη. — **οἱ παριόντες** οἱ παρερχόμενοι, οἱ διαβάται. — **ἐπακολουθῶ** καταδιώκω. — **πλαίσιον** ἢ παρατάξις, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ὀπλίται κατέχουν καὶ τὰς τέσσαρας πλευρὰς τῆς πορευομένης φάλαγγος, περικλείοντες ἐντὸς τοῦ τετραπλεύρου τὰ **σκευοφόρα** καὶ τὸν **ὄχλον** (τοὺς μὴ μαχίμους)· βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου· **ποιούμαι πλαίσιον τῶν ὀπλιτῶν** παρατάσσω τοὺς ὀπλίτας ἐν τετραγώνῳ. — **εἰ ἀποδειχθεῖ** ἐὰν ἤθελεν ὀρισθῆ. — **ἡγοῦμαι** προηγοῦμαι. — **τὰ πρόσθεν** τὰ ἔμπροσθεν, τὸ μέτωπον τῆς παρατάξεως. — **κοσμῶ** διοικῶ.

§ 37 - 38. **ἄλλως ἐχέτω** κατ' ἄλλον τρόπον ἄς γίνῃ. — **τὸ νῦν ἔχον** ὅσο γιὰ τώρα. — **τὸ λοιπὸν** (βλ. § 8). — **πειρώμαί τι** δοκιμάζω τι. — **ταύτης τῆς τάξεως**, δηλ. τοῦ πλαισίου. — **ἀεὶ** (βλ. § 31).

§ 39. **τὰ δεδογμένα** τὰ ἀποφασισθέντα. — **μέμνημαι** (μετ' ἀπρμφ.) ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά. — **ἔστιν** (βλ. § 11 - 13).

(5, 1 - 18)

§ 1 - 3. **ἦ ὅπου**. — **τὸ ἄκρον** ἢ κορυφή. — **ἀποτρέπομαι ἄλλην ὁδὸν** στρέφομαι πρὸς ἄλλην ὁδόν. — **οἱ ἐσκεδασμένοι** οἱ διεσκορπισμένοι. — **νομαὶ** ἀγέλαι, κοπάδια.

§ 4 - 6. **παρελαύνω τινὰ** περνῶ ἔμπροσθέν τινος. — **ὄτε ἐσπένδοντο** (περὶ τοῦ πράγμ. βλ. βιβλ. II, κεφ. 3, § 27, σελ. χειμ. 32). — **διαπράττομαι** ὁμολογῶ, ὀρίζω. — **οὐκουν** οὐδαμῶς.

§ 7. **περὶ τὰ ἐπιτήδειά** εἰμι ἀσχολοῦμαι εἰς τὴν προμήθειαν τῶν τροφίμων. — **ἔνθεν μὲν... ἐνθεν δὲ ἀφ' ἐνός μὲν... ἀφ' ἐτέρου δέ**. — **ὄρη**, τὰ Καρδούχεια. — **ποταμός**, ὁ Τίγρης. — **πειρώμαί τι** δοκιμάζω τι.

§ 8 - 11. **δέομαί τι** ἐχω ἀνάγκην τινός, χρειάζομαί τι. — **τάλαντον** ποσὸν χρημάτων (ὄχι νόμισμα) 6.000 ἀττικῶν δραχμῶν. —

ἀποδαρέντα καὶ **φουσηθέντα** ἀφοῦ ἐκδαροῦν καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν φουσκωθοῦν. — **παρέχω ῥαδίως τὴν διάβασιν** διευκολύνω τὴν διάβασιν. — **δεσμοὶ σχοινία** (τριχιές). — **ζεύγνυμι δένω**. — **δρμίζω** στερεώνω. — **ἀρτῶ** (-άω) κρεμῶ. — **ἀφείς**, ἀόρ. τοῦ **ἀφήμι** ἀφήνω, ρίπτω. — **διάγω** φέρω ἀπὸ τὴν μίαν ὄχθην εἰς τὴν ἄλλην. — **ἀμφοτέρωθεν** καὶ ἀπὸ τὰς δύο ὄχθας. — **δήσας**, ἀόρ. τοῦ **δῶ** (-έω) δένω. — **ἐπιβάλλω** θέτω ἐπάνω. — **ὕλη χαμόκλαδα**, θάμνοι. — **γῆ χῶμα**. — **ἐπιφορῶ** ἐπισωρεύω. — **καταδύομαι** καταβυθίζομαι. — **αὐτίκα μάλα** τῶρα ἀμέσως. — **εἴσεσθε**, μέλλ. τοῦ **οἶδα**. — **ἔξει τοῦ μὴ καταδύνα** (βαστάζων) θὰ ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸ νὰ καταβυθισθοῦν. — **σχήσει** = **κωλύσει**.

§ 12. **ἐνθύμημα** ἐπινόησις. — **χαρίεις** εὐφυής. — **τὸ ἔργον** ἡ ἐκτέλεσις.

§ 13 - 14. **ἐπαναχωρῶ εἰς τοῦμπαλιν** (= τὸ ἔμπαλιν) ἐπιστρέφω ὀπίσω. — **ἔνθεν** = **ταύτας**, **ἐξ ὧν**. — **θαυμάζω** ἀπορῶ, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. — **ὅποι ποτε** εἰς ποῖον μέρος ἀράγε. — **οἱ ἐαλωκότες** οἱ αἰχμάλωτοι ἐννοοῦνται οἱ ἐγχώριοι αἰχμάλωτοι, οἱ ὅποιοι εἶχον συλληφθῆ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορείαν των. — **ἐλέγχω τὴν χώραν** ζητῶ πληροφορίας περὶ τῆς χώρας.

§ 15 - 16. **ἡ πρὸς ἔω** (ὁδὸς) ἡ πρὸς ἀνατολὰς ὁδός. — **θερίζω** διέρχομαι τὸ θέρος. — **πρὸς ἑσπέραν** πρὸς δυσμάς. — **πειθαρχῶ** ὑπακούω. — **ἀπονοστώ** ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου. — **δυσχωρία** κακὴ φύσις τοῦ τόπου, κακοτοπία.

§ 17 - 18. **χωρὶς χωριστά**. — **φάσκων**, ἐνεστ. μτχ. τοῦ **φημί** — **ἡ ἐκασταχόσε ὁδὸς** ἡ πρὸς ἐκάστην χώραν ὁδός. — **εὐπορον** εὐκόλον. — **ἐπὶ τούτοις** σχετικῶς μὲ τοῦτο (ἂν δηλ. πρέπει νὰ εἰσβάλλουν εἰς τὴν χώραν τῶν Καρδούχων). — **ὀπηνία δοκοῖη** καθ' ὅποιαν ὥραν ἤθελε φανῆ καλόν. — **ὑπερβολὴ** διάβασις (ὑπεράνω ὁρέων).

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

(1, 5 - 28)

§ 5 - 7. ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν ἦτο περίπου ἡ ὥρα τῆς τελευταίας (νυκτερινῆς) φρουρᾶς· οἱ Ἕλληνες διήρουν τὴν νύκτα εἰς τρεῖς φυλακὰς· ἡ τρίτη φυλακὴ, ἡ ὁποία καὶ τελευταία λέγεται, κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον τῆς εἰσβολῆς (περὶ τὰ μέσα τοῦ Νοεμβρίου) ἤρχιζε περὶ τὴν 2αν μετὰ τὸ μεσονύκτιον. — **λείπομαι** ὑπολείπομαι. — **ὅσον=τοσοῦτον** (χρονικὸν διάστημα) ὥστε. — **σκοταῖος** μετὰ τὸ σκότος. — **τὸ πεδίον** τὸ μεταξύ τῆς θέσεως τοῦ στρατοπέδου καὶ τοῦ ὄρους. — **τηνικαῦτα** τότε. — **ἀπὸ παραγγέλσεως** κατόπιν διαταγῆς προφορικῆς. — **ἄμα τῇ ἡμέρᾳ** (βλ. βιβλ. II, κεφ. 1, § 2 - 3, σελ. 123). — **τὸ ἀμφ' αὐτὸν (στράτευμα)** οἱ στρατιῶταί του. — **ἐπίσπιτο** ἀόρ. τοῦ **ἐφέπομαι** ἀκολουθῶ. — **τὸ ἄκρον** ἡ κορυφή. — **ὑψηγοῦμαι** προπορεύομαι βραδέως. — **τὸ αἰεὶ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος** τὸ μέρος τοῦ στρατεύματος, τὸ ὁποῖον ἐκάστοτε διέβαινε (τὸ ὄρος). — **τὸ ἄγκος** ἡ κοιλιά. — **ὁ μυχὸς** ἡ χαράδρα.

§ 8 - 9. **χαλκῶματα** χαλκᾶ σκεύη. — **κατασκευάζω** ἐφοδιάζω. — **φέρω τι** λαμβάνω καὶ φέρω τι μετ' ἐμοῦ, ἀρπάζω. — **ὑποφείδομαι** φείδομαι κάπως, δεικνύομαι ὀλίγον φειδωλὸς (ἐπιεικῆς). — **ὡς φιλίας** ὡς φιλικῆς. — **διέναι**, τοῦ **διήμι** τινὰ ἀφῆνω τινὰ νὰ διέλθῃ. — **ἐπιτυγχάνω** εὐρίσκω. — **καλούντων**, δηλ. **τῶν Ἑλλήνων αὐτούς**. — **ὑπακούω** δίδω ἀπάντησιν, προσοχῆν.

§ 10 - 11. **ἐγένετο** διήρκεσε. — **τόξευμα** βέλος. — **κατατιτρώσκω** πληγώνω θανασίμως. — **ἐξ ἀπροσδοκῆτου** ἀπροσδοκῆτως, αἰφνιδίως. — **ἐπιπίπτω τινὶ** εἰσβάλλω εἰς τὴν χώραν τινός. — **τὸ Ἑλληνικὸν (στράτευμα)** οἱ Ἕλληνες. — **αὐλίζομαι** διανυκτερεύω. — **συνορῶ**, κυρίως : βλέπω ὁμοῦ ἢ συγχρόνως· ἐδῶ : συνεννοοῦμαι (μετὰ πύρα).

§ 12 - 14. **νεωστί** πρὸ ὀλίγου. — **ἀνδράποδον** δοῦλος. — **ἀφρῆ-
ναι**, ἄφρ. τοῦ ἀφίημι ἀφήνω. — **σχολαῖος** βραδύς. — **τὰ αἰχμάλωτα**
οἱ αἰχμάλωτοι. — **οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες** οἱ ἐπιβλέποντες, φυλάσσοντες
ταῦτα. — **ἀπόμαχος** ὁ μὴ λαμβάνων μέρος εἰς τὴν μάχην. — **φέρομαι**
φέρω μαζί μου. — **ταῦτα ἔδοξε** ἀπεφασίσθησαν ταῦτα. — **ἀριστῶ**
γευματίζω. — **ὑποστήσαντες**, ἄφρ. τοῦ ὑφίστημι τοποθετῶ κρυ-
φίως. — **τὸ στενὸν ἢ στενὴ δίοδος**. — **τὰ μὲν. . . τὰ δὲ ἄλλοτε μὲν. . .**
ἄλλοτε δέ.

§ 15 - 18. **χειμῶν** κακοκαιρία. — **χωρίον** τόπος. — **ἐπιδιώκω**
καταδιώκω. — **ἀναχάζω** ὀπισθοχωρῶ. — **σχολῆ** βραδέως. — **θαμινὰ**
συχνά. — **ὑπομένω** σταματῶ, περιμένω. — **παρεγγυῶτο**, εὐκτ. τοῦ
παρεγγυῶμαι· **παρεγγυῶ** (-άω) παραγγέλλω, διατάσσω. — **ἄγω**
προχωρῶ. — **πρᾶγμα** δυσκολία. — **σχολή τινί ἐστι** ἔχει τις καιρόν. —
παρέρχομαι προχωρῶ. — **σπολάς** δερμάτινος θώραξ. — **διαμπερές**
(ἐπίρρ.) πέρα πέρα.

§ 19 - 22. **ὡσπερ εἶχε** ὅπως ἦτο (χωρὶς δηλ. ν' ἀποθέση τὴν
πανοπλίαν του). — **αἰτιῶμαι** κατηγορῶ. — **καλῷ τε καὶ ἀγαθῷ ἄν-
δρε τέθνατον** = **καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες τεθναῖσι**. — **καλὸς**
καὶ ἀγαθὸς εὐπατρίδης, εὐγενής. — **ἀνελέσθαι**, ἄφρ. τοῦ ἀναιροῦ-
μαι σηκώνω νεκρὰ σώματα (ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης). — **βλέπω**
στρέφω τὸ βλέμμα μου. — **ἄβατος** ἀδιάβατος. — **ὄρθιος** ἀπότομος,
ἀπόκρημνος. — **ὄχλος** πλῆθος. — **ἔκβασις** ἔξοδος, πέρασμα. — **φθάνω**
προφθάνω, προλαμβάνω. — **ὑπερβολή** ἔξοδος, πέρασμα. — **ἡγεμῶν**
ὁδηγός. — **πράγματα παρέχω τινὶ** παρέχω ἐνοχλήσεις εἰς τινα, ἐνο-
χλῶ τινα. — **λαβεῖν** = **συλλαβεῖν**.

§ 23 - 25. **ἐλέγχω** ἀνακρίνω, ἐρωτῶ. — **διαλαμβάνω** λαμβάνω
χωριστά. — **ἢ τὴν φανεράν**, ὁδὸς φανερά ἐννοεῖται ἢ ὄρθια ὁδός, τὴν
ὁποῖαν οἱ Ἕλληνες εἶχον ἔμπροσθέν των. — **φόβοι** μέσα πρὸς ἐκφό-
βισιν. — **ἐκδίδωμι θυγατέρα** δίδω εἰς γάμον (ὑπανδρεύω) τὴν θυγα-
τέρα μου. — **ἡγοῦμαι ὁδὸν** ὁδηγῶ δι' ὁδοῦ. — **δυσπάρτιος** δυσκο-
λοδιάβατος. — **χωρίον** (βλ. ἀνωτέρω § 15). — **παρέρχομαι** διέρχομαι.

§ 26 - 28. **ταξίαρχος** (βλ. βιβλ. III, κεφ. 1, § 37 - 38, σελ. 133). —

τὰ παρόντα ἢ παροῦσα κατάστασις. — ὑποστάς, ἄορ. τοῦ ὑφίσταμαι ἀναλαμβάνω. — Μεθυδριεύς, ὁ ἐκ τοῦ Μεθυδρίου, πόλεως τῆς Ἀρκαδίας. — Στυμφάλιος (βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 11, σελ. 115). — ἀντιστασιάζω παρουσιάζομαι ὡς ἀνταγωνιστής. — Παρράσιος (βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 1-2, σελ. 113). — ἔφονται, μέλλ. τοῦ ἔπομαι. — πολλαχοῦ πολλάκις. — πολλοῦ ἄξιος γίγνομαι τινι σπουδαίας ὑπηρεσίας προσφέρω εἰς τινά. — εἰς τὰ τοιαῦτα εἰς παρομοίας περιστάσεις.

(2, 1 - 23)

§ 1 - 2. ἐμφαγόντας ἀφοῦ φάγουν ἐν σπουδῇ. — δῆσαντες, ἄορ. τοῦ δῶ δένω. — συντίθεμαι συμφωνῶ. — σημαίνω τῇ σάλπιγγι δίδω σημεῖον διὰ τῆς σάλπιγγος. — ἄνω ὄντας ὅταν εἶναι (πλέον) ἐπάνω (δηλ. εἰς τὴν κορυφήν). — φανερά ἐκβασίς τὸ ἐπὶ τῆς φανεραῦς ὁδοῦ πέρασμα (βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — αὐτοί, δηλ. ὁ Ξενοφῶν καὶ ὁ Χειρίσοφος. — συμβοηθῶ συγχρόνως σπεύδω πρὸς βοήθειαν. — ὕδωρ βροχή. — προσέχω τὸν νοῦν τινι ἔχω τὴν προσοχὴν μου ἐστραμμένην εἰς τι. — ὡς μάλιστα ὅσον ἠδύνατο περισσότερο. — λανθάνω τινά διαφεύγω τὴν προσοχὴν τινος. — οἱ περιόντες οἱ κύκλω πορευόμενοι (δισχίλιοι ἐθελονταί).

§ 3 - 4. τὸ ὄρθιον ὁ ἀνωφερῆς τόπος, ὁ ἀνήφορος. — κυλινδῶ (-έω) κυλίω. — ὀλοίτροχος στρογγύλος λίθος. — ἄμαξιαῖος ἀρκετὰ μεγάλος (ὥστε νὰ πληρώσῃ ὀλόκληρον ἄμαξαν). — φέρομαι κατακυλοῦμαι. — πταίω προσκρούω (σκοντάπτω). — πέτρα βράχος. — διασφενδονῶμαι ἐκτινάσσομαι εἰς τεμάχια. — οἶόν τέ ἐστὶ εἶναι δυνατόν. — πελάζω πλησιάζω. — ταῦτη. . . ἄλλη εἰς τοῦτο τὸ μέρος. . . εἰς ἄλλο μέρος. — ἀνάριστοι ἀγευμαῖστοι. — τεκμαίρομαι τινι συμπεραίνω ἐκ τινος. — ψόφος κρότος.

§ 5 - 6. κύκλω περιόντες. διὰ τῆς στενῆς καὶ ὀμαλῆς ὁδοῦ, τῆς βατῆς καὶ εἰς ὑποζύγια (κεφ. 1, § 25) βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου. — καταλαμβάνω εὐρίσκω, συναντῶ. — κατακαίνω φονεύω. — μαστός λόφος. — ἐφοδος ἐπὶ τοὺς πολεμικοὺς ὁδὸς φέρουσα κατὰ τῶν πολεμίων. — αὐτόθεν ἀπὸ αὐτοῦ

(δηλ. ἀπὸ τοῦ τόπου, ὅπου ἐκάθηντο οἱ φύλακες). — οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ (βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).

§ 7 - 8. ἡμέρα ὑποφαίνει ἀρχίζει νὰ ξημερώνῃ. — ἔλαθον ἐγγύς προσιόντες ἐπλησίασαν χωρὶς νὰ ἐνοηθοῦν. — ἡ σάλπιγξ φθέγγεται ἢ σάλπιγξ ἤχει. — ἴεμαι ὁρμῶ. — δέχομαι ὑπομένω τὴν ἐφοδον, ἀνθίσταμαι. — εὐζωνος ὁ ἐλαφρῶς ὀπλισμένος (καὶ ὡς τοιοῦτος δυνάμενος νὰ τρέχῃ εὐκολώτερον). — ἀτριβῆς ἀπάτητος. — ἦ ὅπου. — ἀνέλκω ἀνασύρω, τραβῶ ἐπάνω. — συμμείγνυμί τινα συνενώνομαι μέ τινα.

§ 9 - 12. εὐδοσ εὐκολος πρὸς διάβασιν. — ἀποκόπτω ἐκδιώκω. — διεξεῦχθαι (τοῦ διαζεῦγνυμαι) (αὐτοῖ) νὰ μένουν διεζευγμένοι (κεχωρισμένοι). — ἥπερ οἱ ἄλλοι, δηλ. οἱ ἀμφὶ Χειρίσοφον, διὰ τῆς φανερᾶς. — παρακελεύονται ἀλλήλοις ἐνθαρρύνουν ὁ εἰς τὸν ἄλλον (διὰ φωνῶν). — προσβάλλω πρὸς τινα ἐφορμῶ κατὰ τινος. — ὀρθίοις τοῖς λόχοις, τὸ στράτευμα κατὰ τὴν πορείαν ἐτάσσετο ὡς ἐξῆς: ἔχει μόνον αἱ ἐνωμοταῖαι ἐβάδιζον ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἀλλὰ καὶ ὁ εἰς λόχος ὀπισθεν τοῦ ἄλλου (πορεία κατὰ κέρας) · βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου· ὡσάντις ὅμως ἦτο ἀνάγκη τὸ στράτευμα νὰ ἐπιτεθῆ (ὅπως ἐδῶ) κατὰ πολεμίων κατεχόντων ὑψώματι, τότε ἐσχηματίζοντο οἱ καλούμενοι ὀρθιοὶ λόχοι· κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦτον αἱ ἐνωμοταῖαι ἴσταντο ἢ μία ὀπισθεν τῆς ἄλλης, οἱ δὲ λόχοι ἐτοποθετοῦντο ὁ εἰς παραπλεύρως τοῦ ἄλλου ἀφήνοντες ἐν τῷ μεταξύ μικρὰ κενὰ διαστήματα (βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — ἀφοδος μέρος ἀνοιχτὸν πρὸς ὑποχώρησιν. — ὄπη ἀπὸ ὅποιον μέρος. — ἕτερον λόφον, τὸν δεύτερον (βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).

§ 13. ἐαλωκῶς, πρkm. τοῦ ἀλίσκομαι κυριεύομαι. — παριοῦσι καθ' ἣν στιγμὴν (αὐτὰ) θὰ διήρχοντο : κατὰ τὴν διάβασίν των. — ἐπὶ πολὺ ἦν ἔπιανον (τὰ ὑποζύγια) μεγάλην ἔκτασιν. — ἄτε πορευόμενα διότι ἐπορευόντο. — αἰρῶ κυριεύω.

§ 14 - 16. λοιπὸς ἦν ὑπελείπετο. — ὀρθιος ἀπότομος. — ἀμαχητὶ χωρὶς μάχην. — δέισαντας, ἀόρ. τοῦ δέδοικα ἢ δέδια. — ἄρα ὅπως ἐφάνη κατόπιν. — τὸ ἄκρον = ὁ μαστός. — ἐπὶ τοὺς ὀπισθο-

φύλακας, τοὺς κατέχοντας τὸν πρῶτον λόφον. — **ὑπάγω** βραδέως προχωρῶ. — **προσμείξιαν**, ἀόρ. τοῦ **προσμείγνυμι** πλησιάζω, προσέρχομαι. — **οἱ τελευταῖοι λόχοι**, δηλ. οἱ ὑπὸ τοῦ Ξεν. καταλειφθέντες ἐπὶ τοῦ πρώτου λόφου (§ 13). — **προέρχομαι** προχωρῶ. — **τὸ ὀμαλὸν** ἡ πεδιάς (εἰς τὴν ὁποίαν ἔφερον καὶ αἱ δύο ὁδοί, ἡ **φανερὰ** [§ 8] καὶ ἡ στενή· βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **τίθεται τὰ ὄπλα ἴσταται** (παρατεταγμένους καὶ ἀναμένων διαταγὰς).

§ 17 - 18. **ἀλάμενοι**, ἀόρ. τοῦ **ἄλλομαι** πηδῶ. — **κατὰ τῆς πέτρας** ἀπὸ τὸν βράχον (δηλ. ἀπὸ τὸν πρῶτον λόφον) κάτω. — **πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας**, τοὺς ἡμίσεις τοὺς τεταγμένους ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων (§ 9). — **ἀντίπαρός τινι** ἀπέναντί τινος κείμενος. — **ἔφ' ᾧ** (μετ' ἀπρμφ.) ἐπὶ τῷ ὄρω νά. — **συνομολογῶ τι** συναινῶ νά πράξω τι, ὑπόσχομαί τι.

§ 19 - 21. **συνερρύησαν** συνέρρευσαν· ἀόρ. τοῦ **συρρέω**. — **ἐνταῦθα**, δηλ. εἰς τὸν ἀντίπαρον λόφον. — **ἔνθα τὰ ὄπλα ἔκειτο** ἔκειτ', ὅπου εἶχον σταθῆ ἔν παρατάξει (δηλ. ἐν τῷ ὀμαλῷ· § 16). — **γίγνομαι ἐπὶ τῆς κορυφῆς** φθάνω εἰς τὴν κορυφήν. — **πέτρος** λίθος. — **κατέαξαν**, ἀόρ. τοῦ **κατάγνυμι** σπάζω. — **Λουσιεὺς** ὁ ἐκ τῶν Λουσιῶν, πόλεως τῆς βορείου Ἀρκαδίας (παρὰ τὰ σημερινὰ Σουδενά). — **πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος τὴν ἀσπίδα** προστατεύων μὲ τὴν ἀσπίδα του καὶ τοὺς δύο.

§ 22 - 23. **ὁμοῦ γίγνομαι** συνενώνομαι. — **σκηνῶ** (-έω) καταλύω. — **δαψιλῆς** ἄφθονος. — **κονιατὸς** ἀσβεστωμένος. — **ἀποδίδωμι** δίδω ὀπίσω. — **πάντα ποιῶ τοῖς ἀποθανούσι** ἀπονέμω πάσας τὰς τιμὰς εἰς τοὺς φονευθέντας. — **ἐκ τῶν δυνατῶν** κατὰ τὸ δυνατόν. — **νομίζεται** συνήθεια εἶναι.

(3, 1 - 23)

§ 1 - 2. **αὐλίζομαι** στρατοπεδεύω. — **ὀρίζω** χωρίζω. — **ἀναπνέω** αἰσθάνομαι ἀνακούφισιν, ἀναλαμβάνω θάρρος. — **ἄσμενος** μὲ χαρὰν. — **ἡδέως** εὐχαρίστως. — **μνημονεύω** ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην μου. — **διατελῶ μαχόμενος** διαρκῶς μάχομαι. — **τὰ σύμπαντα** ὅλα ὁμοῦ, ἐν συνόλῳ. — **ὡς ἀπηλλαγμένοι** ἐπειδὴ, ὡς ἐνόμιζον, εἶχον ἀπαλλαγῆ.

§ 3 - 5. **που** κάπου, εἰς κάποιο μέρος. — **ἄχθαι**, ἐδῶ : ὑψώματα (εἰς μικράν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ). — **πεζοὺς**. . . **ἄνω τῶν ἰππέων** (βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **Ὀρόντας, -α** (βλ. βιβλ. II, κεφ. 5, § 39 - 42, σελ. 129). — **Ἄρτούχας, -α**, ἀρχηγὸς τῶν Μάρδων, ἔθνους ὀρεινοῦ καὶ ληστρικοῦ. — **Καλδαῖοι**, φυλὴ Ἀρμενικὴ. — **ἄλκιμος** ἀνδρεῖος. — **γέρρα** (βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8 - 11, σελ. 119). — **πλέθρον** (βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5 - 6, σελ. 116). — **ὁδὸς δὲ μία**. . . (βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **χειροποίητος** διὰ χειρῶν κατασκευασμένη, τεχνητὴ (ὄχι φυσικὴ). — **ταύτη** εἰς αὐτὸ τὸ μέρος (ἀπέναντι τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ ὁδὸς ἢ ἄγουσα πρὸς τὰ ἄνω).

§ 6 - 7. **ἐφαίνετο**, κατ' ἔννοιαν : ἔφθανεν. — **τραχὺς** ἀνώμαλος. — **ὁ ποταμὸς ἢ κοίτη** τοῦ ποταμοῦ. — **γυμνοὶ** ἀπροφύλακτοι, ἐκτεθειμένοι εἰς. — **ἀναχωρῶ** ἐπιστρέφω. — **ἔνθα** ἐκεῖ, ὅπου. — **ἐν τοῖς ὅπλοις** ἐνόπλιους, ὀπλισμένους. — **δυσπορία** τὸ δυσκολοδιάβατον. — **ἐπικεισομένους**, μέλλ. μτχ. τοῦ **ἐπίκειμαι** ἐπιτίθεμαι.

§ 8 - 9. **ἔδοξαν** (αὐτῶ) τοῦ ἐφάνη. — **πέδαι** (αἱ) δεσμά, ποδόδεσμα. — **δεδέσθαι** (τοῦ **δοῦμαι**) ὅτι ἦτο δεμένος. — **αὐταὶ δέ**, δηλ. **ἔδοξαν** — **αὐτόματι** μόναι των. — **περιρρυῆναι** (ἄορ. τοῦ **περιρρέω**) ὅτι ἔπεσαν γύρω. — **διαβαίνω**, ἐδῶ : ἀνοίγω τὰ σκέλη μου. — **ἔρθρος** ὁ ὀλίγον πρὸ τῆς αὐγῆς χρόνος : τὰ (γλυκο) χαράγματα. — **καλῶς ἔσεσθαι** ὅτι τὰ πράγματα θὰ λάβουν καλὴν ἐκβασιν (θὰ πᾶνε καλά). — **ὡς τάχιστα** εὐθὺς ὡς. — **ἔως ὑποφαίνει** ἢ αὐγὴ ἀρχίζει νὰ φαίνεται : ἀρχίζει νὰ ξημερώνη. — **τὰ ἱερά** ἢ θυσία. — **τὸ ἱερεῖον** τὸ θῦμα, τὸ θυσιασθὲν ζῶον. — **ἀριστοποιοῦμαι** = **ἀριστῶ** γευματίζω.

§ 10 - 12. **ἦδσαν**, πρτκ. τοῦ **οἶδα**. — **ἔξειη**, εὐκτ. τοῦ **ἔξεστι** ἐπιτρέπεται. — **ἐπεγεῖρω** σηκώνω ἐκ τοῦ ὕπνου. — **τι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον** σχετικόν τι μὲ τὸν πόλεμον. — **φρύγανα** ξηροὶ κλάδοι θάμνων (κατάλληλοι διὰ καῦσιν). — **ὡς ἐπὶ πῦρ** διὰ νὰ ἀνάψουν φωτιάν. — **κατιδοιεν**, ἄορ. τοῦ **καθορῶ** διακρίνω καλῶς. — **τὸ πέραν** τὸ ἀπέναντι μέρος. — **πέτρα** βράχος. — **καθήκω** ἐκτείνομαι. — **παιδίσκη** νεαρὰ κόρη. — **μάρσιπος** μικρὸς σάκος. — **κατατίθεμαι** τοποθετῶ. — **ἀντρώδης** σπηλαιώδης, πλήρης σπηλαίων. — **δόξαι** (ἔλεγον)

ὅτι ἐφάνη. — **προσβατόν ἐστι τοῖς ἰππεῦσι** εἶναι δυνατὸν νὰ πλησιάσουν οἱ ἰππεῖς. — **κατὰ τοῦτο** εἰς τοῦτο τὸ μέρος. — **ἐκδύντες**, ἄορ. τοῦ ἐκδύομαι. — **ἐγχειρίδιον μάχαιρα**. — **νεύσομαι**, μέλλ. τοῦ νέω κολυμβῶ· ὡς **νευσόμενοι** διότι ἐνόμιζον, ὅτι θὰ (ἀναγκασθοῦν νὰ) κολυμβήσουν. — **διαβαίνειν** ὅτι προσεπάθουν νὰ διαβαίνουν. — **πρόσθεν**, πρὶν βρέξαι χωρὶς νὰ βρέξουν.

§ 13 - 15. **σπένδω** κάμνω σπονδῆν (διὰ νὰ εὐχαριστήσω τὸν θεὸν ἢ ζητήσω τι παρ' αὐτοῦ)· **σπονδῆ** δὲ ἡ προσφορά ποτοῦ, δηλ. ὁ οἶνος, τὸν ὁποῖον χάριν τῶν θεῶν ἔχουν ἐκ τοῦ ποτηρίου. — **τοῖς νεανίσκοις ἐγγεῖν** νὰ χύσουν (οἶνον) εἰς τὰ ποτήρια τῶν (δύο) νεανίσκων (διὰ νὰ κάμουν καὶ αὐτοὶ σπονδῆν). — **φήνασι**, ἄορ. τοῦ φαίνω φανερώνω. — **πόρος** διάβασις, πέρασμα. — **καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ**, δηλ. αἰσίαν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφήν. — **σπονδὰς ἐποίει** = ἔσπενδε. — **ὑπομένω** μένω ὀπίσω. — **ὄχλος** οἱ μὴ μάχιμοι.

§ 16 - 19. **ταῦτα καλῶς εἶχε** ταῦτα ἐτακτοποιήθησαν. — **ὁδὸς ἀπόστασις**. — **ἐπὶ τὴν διάβασιν** μέχρι τοῦ μέρους τῆς διαβάσεως. — **ἀντιπαρήσαν** (τοῦ ἀντιπαρέρομαι) παραλλήλως ἐπορεύοντο (εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην τοῦ ποταμοῦ). — **αἱ τάξεις τῶν ἰππέων** αἱ Ἰλαι τῶν (πολεμίων) ἰππέων. — **τίθεμαι τὰ ὅπλα σταματῶ**. — **στεφανωσάμενος** κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Λακεδαιμονίων. — **ἀποδύς** (δηλ. **τὸ ἱμάτιον**) ἀφοῦ ἔβγαλε τὸ ἱμάτιόν του (τὸ ὁποῖον θὰ ἐφόρει ἔνεκα τοῦ χειμῶνος). — **τοὺς λόχους ὀρθίους** (βλ. βιβλ. IV, κεφ. 2, § 9 - 12, σελ. 142). — **σφαγιάζομαι** προσφέρω θυσίαν. — **εἰς τὸν ποταμόν**, ἐπίστευον οἱ παλαιοί, ὅτι ἐν ἐκάστῳ ποταμῷ κατῴκει θεὸς τις καὶ εἰς τοῦτον προσέφερον θυσίαν, ὁσάκις ἤθελον νὰ διαβοῦν αὐτὸν εὐκόλως καὶ ἀκινδύνως. — **ἐξικνοῦντο**, δηλ. **τῶν Ἑλλήνων· ἐξικνοῦμαι τινος** φθάνω, κτυπῶ τινα. — **τὰ σφάγια** (βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 14 - 16, σελ. 119). — **παιανίζω** (βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 17 - 20, σελ. 120). — **ἀναλαλάζω** ἰσχυρῶς ἀλαλάζω, φωνάζω.

§ 20 - 22. **εὐζωνος** (βλ. βιβλ. IV, κεφ. 2, § 7 - 8, σελ. 142). — **ἀνά κράτος** δρομαίως, τροχάδην. — **πάλιν** ὀπίσω. — **ἐπὶ τὸν πόρον**, ἐνοσεῖ τὸ δύσκολον πέρασμα (§ 5 καὶ 6). — **τὸν κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν εἰς τὸ ὁποῖον** (πέρασμα) εὐρίσκετο ἀπέναντι τῆς ὁδοῦ, ἢ ὅποια ἐφε-

ρεν εἰς. — οἱ πολέμιοι, δηλ. ἵππεῖς. — εὐπετῶς εὐκόλως. — εἰς τοῦμπαλιν (= τὸ ἔμπαλιν) πρὸς τὰ ὀπίσω. — τείνω σπεύδω. — ἔπομαι, ἐδῶ: καταδιώκω. — οἱ δὲ στρατιῶται, δηλ. οἱ ὀπλίται τοῦ Χειρισόφου. — ἀπολείπομαι μένω ὀπίσω. — συναναβαίνειν, δηλ. τοῖς πολεμίοις ἵππεῦσι· συναναβαίνω τινὶ συγχρόνως μὲ τινα ἀναβαίνω.

§ 23. καθήκουσαι ὄχθαι = καθήκουσαι πέτραι — ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους, ἐννοοῦνται οἱ πεζοὶ οἱ παρατεταγμένοι ἄνω τῶν ἵππέων (§ 3· βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — ἄκρα ὑψώματα.

(4, 1 - 22)

§ 1 - 3. συνταξάμενοι συνταχθέντες εἰς τάξιν μάχης. — πεδῖον ἄπαν ὄλο πεδιάδα. — λειῖος ὀμαλός, ὄχι πετρώδης. — παρασάγγης (βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5 - 6, σελ. 116). — βασιλῆιον ἀνάκτορον. — τῷ σατράπῃ, δηλ. τῷ Ὀρόντῃ (βλ. σελ. 129). — τύρσις - εὼς καὶ - ἰος, ἡ, πύργος. — σταθμός (βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5 - 6, σελ. 116). — ὑπερῆλθον ὑπερέβησαν. — Τηλεβόας, παραπόταμος τοῦ Εὐφράτου.

§ 4 - 6. ἡ πρὸς ἐσπέραν ἡ πρὸς δυσμάς, ἡ δυτική. — ὑπαρχος ὑποδιοικητής. — ὁπότε παρείη (βασιλεῖ) ὁσάκις ἦτο πλησίον τοῦ βασιλέως. — ἀναβάλλω ἐπὶ τὸν ἵππον ἀναβιβάζω, βοηθῶ νὰ ἀναβῆ εἰς τὸν ἵππον. — προσελαύνω προσέρχομαι ἔφιππος. — εἰς ἐπήκοον (βλ. βιβλ. II, κεφ. 5, § 38, σελ. 129). — σπείσασθαι, ἀόρ. τοῦ σπένδομαι, — ἐφ' ᾧ (μετ' ἀπαρμφ.) ἐπὶ τῷ ὄρω νά. — ἀδικῶ βλάπτω. — δέομαι τινος ἔχω ἀνάγκην τινός, χρειάζομαι τι. — ἐπὶ τούτοις μὲ τούτους τοὺς ὄρους, μὲ αὐτάς τὰς συμφωνίας.

§ 7 - 9. δύναμις στρατός. — γίγνεται χιῶν πίπτει χιῶν. — ἔωθεν ἀπὸ πρῶιας: πρῶι πρῶι. — διασκηνῶ (-έω) κατασκηνῶ χωριστά. — ἱερεῖον ζῶον πρὸς σφαγὴν. — παντοδαπός παντός εἶδους. — ἀποσκεδάννυμαι διασκορπίζομαι, ἀπομακρύνομαι. — νύκτωρ, ἐπίρρ.: (κατὰ) τὴν νύκτα. — φαίνω φέγγω.

§ 10 - 14. διασκηνῶ (-όω) = διασκηνῶ (-έω). — ἐντεῦθεν, χρονικ.: μετὰ ταῦτα. — διαιθριάζει ξαστερώνει, καλυτερεύει ὁ καιρός. —

νυκτερεύω διανυκτερεύω. — ἄπλετος ἄφθονος. — ἀποκρύπτω σκεπάζω. — κατακειμένους ἐφόσον ἦσαν ἐξηπλωμένοι κατὰ γῆς. — συμποδίζω δένω τὰ πόδια. — ὄκνος ὀκνηρία, ἀπροθυμία. — ἄλειινός θερμαντικός· ἄλειινόν ἦν παρεῖχε θερμότητα. — εἰ μὴ παραρρυεῖη (τοῦ παραρρέω) ἐὰν δὲν ἤθελε καταρρεύσει (καταπέσει) ἀπὸ τὰ πλάγια. — γυμνός χωρὶς ἱμάτιον, μὲ χιτῶνα μόνον. — τάχα εὐθύς. — ἀφαιροῦμαι τινός τι ἀφαιρῶ (ἀρπάζω) ἀπὸ τινός τι. — χρίομαι ἀλείφομαι. — χρίμα χρίσμα, ἄλειμμα. — σύειον ἀπὸ πάχος χοίρου. — σησάμιον ἀπὸ σουσάμι. — ἀμυγδάλιον ἀπὸ (πικρὰ) ἀμύγδαλα. — τερμίνθινον ἀπὸ τρεμεντίνα (ποῦ στάζει ὡς ρητίνη ἀπὸ τὴν τέρμινθον - δένδρον ρητινώδες). — μύρον ἔλαιον εὐώδες. — ἐνέπρησαν, ἀόρ. τοῦ ἐμπίπρημι καίω. — ἀτασθαλία ἀπερικεφεία. — δίκην δίδωμι τιμωροῦμαι.

§ 15 - 18. Τημνίτης ὁ ἐκ τῆς Τήμνου, πόλεως αἰολικῆς. — ἀληθεύω δίδω ἀληθεῖς πληροφορίας. — ἤκε ἐπανῆλθε. — σάγαρις δίστομος πέλεκυς. — Ἄμαζόνες, νοοῦνται ἐδῶ εἰκόνας (γλυπταὶ) Ἄμαζόνων, τὰς ὁποίας ὁ Ξεν. ἔβλεπεν ἐν Ἀθήναις ὄν. — ποδαπὸς ἀπὸ ποῖον τόπον. — ἐπὶ τίνι πρὸς τίνα σκοπόν. — Χάλυβες - Τάοχοι, λαοὶ αὐτόνομοι παρὰ τὴν Ἀρμενίαν. — ὑπερβολὴ διάβασις. — ἥπερ μοναχῆ εἶη πορεία ἀπὸ ὅπου μόνον ἤμποροῦσε νὰ περάσῃ κανεὶς.

§ 19 - 22. ἐπὶ τοῖς μένουσι ἐπὶ κεφαλῆς ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἔμνον. — ἀλόντα (ἑάλων), ἀόρ. τοῦ ἀλίσκομαι κυριεύομαι, λαφυραγωγοῦμαι, συλλαμβάνομαι. — μένω περιμένω. — ἀνακραγόντες ἀόρ. τοῦ ἀνακράζω δυνατὰ φωνάζω. — ὑπομένω ἀνθίσταμαι. — ἐκπωμα ποτήριον. — ἀρτοκόπος ἀρτοποιός. — τὴν ταχίστην (ὁδὸν) τάχιστα. — ἀνακαλοῦμαι τῇ σάλπιγγι διατάσσω νὰ δοθῇ διὰ τῆς σάλπιγγος τὸ σημεῖον τῆς ὑποχωρήσεως.

(5, 1 - 22, 23 - 36)

§ 1 - 2. ὅπη δύναιτο ὅσον ἠδύναντο. — πρὸς τὸν ὀμφαλὸν σχεδὸν μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ. — πρόσω μακράν.

§ 3 - 6. χαλεπὸς πλήρης κακουχιῶν. — ἀποκαίω, ἐπὶ ὑπερβολικοῦ ψύχους: παγώνω, καίω. — πήγνυμι παγώνω. — σφαγιαίζομαι

προσφέρω θυσίαν. — περιφανῶς ὀλοφάνερα. — λήγω παύω, κοπάζω. — τὸ χαλεπὸν ἢ σφοδρότης. — πνεῦμα ἄνεμος. — ὄργυιᾶ μέτρον μήκους 6 ποδῶν ἢ 1 μέτρου καὶ 85 ἑκατοστῶν. — διαγίγνομαι διέρχομαι, περνῶ. — ὄψέ ἀργά. — πάλαι πρότερον, πρὸ πολλῆς ὥρας. — προσίεσαν, πρτκ. τοῦ προσίημι τινα ἀφήνω τινα νὰ πλησιάσῃ. — ὀψίζω ἔρχομαι ἀργά. — μεταδίδωμι (μετὰ γνκ. ἢ μετ' αἰτ.) δίδω μέρος ἐκ τινος. — ὁ πυρὸς ὁ σῖτος. — βρωτὸν φαγώσιμον. — ἔνθα δὲ ἐκεῖ δὲ ὅπου. — διατῆκομαι διαλύομαι (λειώνω). — βόθρος λάκκος. — δάπεδον ἔδαφος.

§ 7 - 8. βουλιμιῶ παθαίνω βουλιμίαν, δηλ. ὑπερβολικὴν πείναν καὶ ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεων ἐξ ἀσιτίας. — καταλαμβάνω εὐρίσκω, συναντῶ. — τὸ πάθος ἢ ἀσθένεια. — σαφῶς προφανῶς, ἀναμφιβόλως. — περιιών, μτχ. τοῦ περιέρχομαι. — διαδίδωμι διαμοιράζω.

§ 9 - 11. ἀμερὶ κνέφας περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ σκότους (τῆς νυκτός) : ὅτε ἐσκοτεινιάζε. — ἔρυμα τεῖχος. — ὅσον περίπου. — κωμάρχης ὁ προεστῶς, ὁ ἀρχων τῆς κώμης. — διατελῶ τὴν ὁδὸν διανύω ὅλην τὴν ὁδόν.

§ 12 - 14. λείπομαι ὑπολείπομαι. — διαφθείρομαι τοὺς ὀφθαλμοὺς βλάπτομαι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς. — ἀποσεσηπότες, πρκμ. τοῦ ἀποσήπομαι σαπίζω· οἱ ἀποσεσηπότες τοὺς δακτύλους ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων οἱ δάκτυλοι εἶχον σαπίσει (εἶχον πάθει κρουοπαγήματα). — ἐπικούρημα τῆς χιόνος βοήθημα, μέσον προφυλακτικὸν κατὰ τῆς χιόνος. — ὑπολύομαι λύω, ἐκβάλλω τὰ ὑποδήματά μου. — ὑποδοῦμαι (-έομαι) φορῶ τὰ ὑποδήματά μου. — εἰσδύομαι εἰσχωρῶ, χώνομαι μέσα. — περιεπήγγυντο ἐπάγωναν περὶ τοὺς πόδας. — ἐπιλείπει δὲν ὑπάρχει πλέον. — καρβάτιναι τσαρούχια. — νεόδαρτος βοὺς δέρμα βοὺς νεογδάрту.

§ 15 - 16. ἀνάγκαι ταλαιπωρίαί, κακουχίαί. — εἰκάζω συμπεραίνω. — τετηκέναι, πρκμ. τοῦ τήκομαι διαλύομαι (λειώνω). — ἀτμίζω ἀναδίδω ἀτμούς. — νάπη κοιλὰς δασώδης. — ἐκτρέπομαι τρέπομαι ἔξω τῆς πορείας μου πρὸς ἄλλο μέρος : λοξοδρομῶ. — πάση τέχνῃ καὶ μηχανῇ με ἴαθε τρόπον καὶ μέσον. — τελευτῶν τελευταῖον. — χαλεπαίνω ὀργίζομαι.

§ 17 - 18. **ἐπίοιεν**, εὐκτ. τοῦ **ἐπέρχομαι**. — **οἱ κάμνοντες οἱ ἀσθενεῖς**. — **διαφέρομαι περί τινος φιλονικῶ** διά τι. — **ἤρπασαν** (περί τοῦ πράγμ. βλ. § 12 - 14, σελ. κειμ. 73). — **ἐξανίσταμαι σηκῶνομαι**. — **ἤκαν**, ἀόρ. τοῦ **ἴημι** ρίπτω. — **κατά τῆς χιόνος** κάτω διὰ τῆς χιόνος

§ 19 - 20. **ἐπ' αὐτούς** πρὸς παραλαβὴν αὐτῶν. — **ἐγκαλύπτομαι** σκεπάζομαι. — **φυλακὴ φρουρά**. — **καθειστήκει**, ὑπερσυντλκ. τοῦ **καθίσταμαι** τοποθετοῦμαι. — **προΐοιεν**, εὐκτ. τοῦ **προέρχομαι** προχωρῶ. — **παριών**, μτχ. τοῦ **παρέρχομαι** προχωρῶ. — **παραπέμπω** ἀποστέλλω. — **σκέψασθαι**, ἀόρ. τοῦ **σκοποῦμαι** ἐξετάζω, παρατηρῶ. — **ὄλον τὸ στράτευμα**, ἐκτὸς τῆς ὑπὸ τὸν Χειρίσοφον ἐμπροσθοφυλακῆς, ἡ ὁποία ἐστρατοπέδευεν ἐν τινι κόμῃ. — **αὐλίζομαι** στρατοπεδεύω.

§ 21 - 22. **πρὸς ἡμέραν ἦν ἐπλησίαζε** νὰ **ξημερώσῃ**. — **ἄσμενοι** μετὰ χαράν.

§ 23 - 24. **συνεγένοντο ἀλλήλοις** συνηνώθησαν. — **σιγηῶ** (-ώ) **κατασκηνῶ**, καταλύω. — **διαλαχόντες**, ἀόρ. τοῦ **διαλαγχάνω** διαμοιράζω μετὰ κλῆρον. — **κελεύω**, ἐδῶ : παρακαλῶ. — **εὐζωνος** (βλ. κεφ. 2, § 7 - 8, σελ. 142). — **εἰλήχει**, ὑπερσυντλκ. τοῦ **λαγχάνω** λαμβάνω μετὰ κλῆρον. — **κωμήτης** κάτοικος τῆς κόμης. — **πῶλος** ἵππος ἀδάμαστος, πουλᾶρι. — **ἐνάτην ἡμέραν** πρὸ ὀκτῶ ἡμερῶν. — **ἐκδίδωμι** **θυγατέρα** (βλ. κεφ. 1, § 23 - 25, σελ. 140).

§ 25 - 27. **κατάγειος ὑπόγειος**. — **τὸ στόμα** (ἦσαν αἱ οἰκίαι) ὡσπερ (στόμα) **φρέατος** τὴν εἴσοδον εἶχον ὁμοίαν πρὸς στόμιον φρέατος. — **ὄρυκτὸς** ἐσκαμμένος. — **οἷς** (γνκ. οἶος) πρόβατον. — **τὰ ἔκγονα** τὰ νεογνά, τὰ μικρά. — **χιλὸς** χλωρὸν χόρτον. — **οἶνος κριθίνος** ζῦθος. — **κρατῆρ** ἀγγεῖον. — **ἰσοχειλῆς** ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας μετὰ τὰ χεῖλη ἀγγεῖου· **κριθαὶ ἰσοχειλεῖς** κόκκοι κριθῆς ἐπιπλέοντες ἐπάνω ἐπάνω. — **ἐνέκειντο**, τοῦ **ἔγκειμαι** κεῖμαι (εὐρίσκομαι) ἐντός. — **γόνυ** κόμβος (τοῦ καλάμου). — **μύζω** βυζάνω, ρουφῶ. — **ἄκρατος**, κυρίως : ὁ οἶνος, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἀναμειγμένος μετὰ ὕδαρ· ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ : δυνατός. — **συμμανθάνω** συνηθίζω.

§ 28 - 29. **σύνδειπνον ποιοῦμαι** **τινα** συνδειπνῶ μετὰ τινος. —

ἀντεμπλήσαντες, ἀόρ. τοῦ ἀντεμπλήμι εἰς ἀνταμοιβήν γεμίζω. — ἀπίασιν, μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι. — ἐξηγοῦμαι ἀγαθόν τι παρέχω ὠφέλιμόν τινα ὑπηρεσίαν ὡς ὁδηγός. — γίγνομαι ἐν τινι φθάνω εἰς τι. — φιλοφρονοῦμαι δίδω ἀπόδειξιν τῶν φιλικῶν μου αἰσθημάτων. — ἔφρασε, ἀόρ. τοῦ φράζω δεικνύω, φανερώω. — κατορωρυγμένος (κατορύττομαι) καταχωμένος (κρυμμένος μέσα εἰς τὴν γῆν). — διασκηνῶ (-έω) κατασκηνῶ χωριστά. — ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις ἔχοντες τὰ πάντα ἀφθονα. — ἐν φυλακῇ ὑπὸ φρουρήσιν, αὐστηρὰν ἐπιτήρησιν. — ἐν ὀφθαλμοῖς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἐνώπιόν των.

§ 30 - 32. ὅπου παρίοι (τοῦ παρέρχομαι) κώμην ἀπ' ὅποιαν κώμην ἐπερνοῦσε. — τρέπομαι πρὸς τινα ἐπισκέπτομαι τινα. — εὐωχοῦμαι τρώγω καὶ πίνω καλῶς. — εὐθυμοῦμαι εἶμαι εἰς εὐθυμίαν. — πύρινος (ἄρτος) (ἄρτος) σιταρένιος. — τῷ = τινι. — προπίνω τινὶ πίνω εἰς ὑγείαν τινός. — ἐπικύπτω σκύπτω ἐπάνω.

§ 33 - 34. σκηνῶ, ἐδῶ = εὐωχοῦμαι (§ 30). — ξηρὸς χιλὸς ξηρὸν χορτάρι, σανός· οἱ ἀρχαῖοι συνήθιζον κατὰ τὰ συμπόσια νὰ φοροῦν στεφάνους ἀνθέων· ἐδῶ τὰ ἄνθη ἀντικατέστησεν ὁ ξηρὸς χιλός. — διακονῶ ὑπηρετῶ. — ἐνεὸς κωφάλαιος. — φιλοφρονοῦμαι τινα μὲ φιλόφρονος λόγους χαιρετίζω τινά. — κοινῇ ἀπὸ κοινοῦ, καὶ οἱ δύο μαζί. — περσίζω ὁμιλῶ τὴν Περσικὴν γλῶσσαν. — ἦ ποῦ.

§ 35 - 36. ἑαυτοῦ, δηλ. τοῦ κωμάρχου. — οἰκέται οἰκογένεια, μέλη τῆς οἰκογενείας (τέκνα καὶ γυνή). — παλαιότερος ὀλίγον παλαιός, γεροντικός. — ἀνατρέφω ἵππον τρέφω ἵππον καὶ τὸν δυναμώνω πάλιν (παχύνω). — καταθύω θυσιάζω. — ἱερός τοῦ Ἥλιου ἀφιερωμένος εἰς τὸν Ἥλιον· τὸν Ἥλιον οἱ Πέρσαι ἐλάτρευον ὡς θεὸν (Μίθραν) καὶ εἰς αὐτὸν ἐθυσιάζον ἵππους. — ἐκεκάκωτο, ὑπερσυντλκ. τοῦ κακοῦμαι κακοπαθαίνω, ταλαιπωροῦμαι. — οἱ ταύτη ἵπποι οἱ ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ ἵπποι. — μείων μικρότερος. — θυμοειδής ζωηρός. — σακίον μικρὸς σάκος (ἀπὸ χονδρὸν ὕφασμα ἢ ἀπὸ δέρμα). — καταδύομαι βυθίζομαι.

(7, 19 - 27)

§ 19 - 20. διὰ τῆς χώρας, δηλ. τῶν Σκυθηνῶν. — τεθνάναι

ἐπηγγείλατο ἐδήλωσεν, ὅτι προσφέρεται νά θανατωθῆ. — **ἐμβάλλω** εἰσβάλλω. — **παρακελεύομαι** προτρέπω. — **ὦ καί** ἐκ τούτου δὲ ἀκριβῶς.

§ 21 - 24. **γίγνομαι ἐπὶ τοῦ ὄρους** φθάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους. — **ζωγρῶ** (- έω) συλλαμβάνω ζῶντα. — **γέρρα** (βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8 - 11, σελ. 119). — **ὠμοβόειος** ὁ ἐξ ἀκατεργάστου δέρματος βοός. — **οἱ αἰεὶ ἐπιόντες** οἱ ἐκάστοτε προσερχόμενοι (στρατιῶται). — **θέω δρόμῳ** προχωρῶ μὲ ταχύν βηματισμὸν (τροχάδην). — **οἱ αἰεὶ βοῶντες** οἱ ἀκαταπαύστως κραυγάζοντες. — **ὄσῳ δὴ ὅσον** βέβαια. — **ἀναλαμβάνω** λαμβάνω μαζί μου. — **παραβοηθῶ** τρέχω εἰς βοήθειαν. — **τάχα δὴ** εὐθύς πλέον. — **παρεγγυῶ** (-άω) προτρέπω. — **ἐλαύνω** κτυπῶ (ζῶν), διὰ νά βαδίζη ταχέως.

§ 25 - 27. **τὸ ἄκρον ἢ κορυφή**. — **περιβάλλω** ἐναγκαλιζομαι. — **κολωνός** ὕψωμα, λόφος. — **δέρματα ὠμοβόεια** ἀκατέργαστα δέρματα βοῶν. — **ἀνατίθημι** ἐπιθέτω, ἐπισωρεύω. — **αἰχμάλωτα** λαφυραγωγηθέντα. — **κατέτεμνε τὰ γέρρα**, ἵνα καταστήσῃ αὐτὰ ἄχρηστα. — **διακελεύομαι** προτρέπω. — **ἀποπέμπω** ἀπολύω. — **ἀπὸ κοινοῦ** ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ταμείου : ἀπὸ τῶν χρημάτων καὶ τῶν λαφύρων τῶν ἀνηκόντων εἰς ὅλους. — **φιάλη** πλατὺ καὶ ἀβαθές ποτήριον. — **σκευὴ** ἐνδυμασία. — **ῥηχτο ἀπιῶν** ἀπῆλθε.

(8, 22 - 28)

§ 22 - 24. **λήζομαι** λεηλατῶ. — **ἀγορὰν παρέχω** παρέχω τρόφιμα πρὸς ἀγοράν. — **ξένια** δῶρα φιλοξενίας. — **ἄλφιτα** κρίθινα ἄλευρα. — **συνδιαπράττομαι** διαπραγματεύομαι συγχρόνως.

§ 25 - 26. **ἦν ηὔξαντο**, ἐδῶ ὁ ἀόρ. μὲ σημασι. ὑπερσυντλκ. (περὶ τοῦ πράγμ. βλ. βιβλ. III, κεφ. 2, § 9, σελ. κειμ. 49). — **ἀποθύω** προσφέρω τὴν θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔταξα. — **σωτήρια** (**ιερά**) θυσία διὰ τὴν σωτηρίαν. — **ἡγεμόσυνα** (**ιερά**) (θυσία) διὰ τὴν (ἀσφαλῆ καὶ εὐτυχῆ) ὁδηγίαν. — **δρόμος**, ἐδῶ : στάδιον. — **προστατῶ** εἶμαι προϊστάμενος, διευθύνω. — **τὰ δέρματα τῶν θυσιασθέντων ζῶων** (ὡς ἄθλα διὰ τοὺς νικητάς). — **κάλλιστος** καταλληλότετος. — **δασύς** (**τόπος**) θαμνώδης (τόπος). — **ἀνιῶμαι** πονῶ.

§ 27 - 28. ἀγωνίζομαι στάδιον ἀγωνίζομαι εἰς τὸν ἀπλοῦν δρόμον (ἀπὸ τῆς ἀφετηρίας μέχρι τοῦ τέρατος). — δόλιχος μακρὸς δρόμος, ἑπταπλάσιος τοῦ σταδίου . — παγκράτιον ἀγὼν πάλης καὶ πυγμῆς συγχρόνως. — καλή θέα ὠραῖον θέαμα. — καταβαίνω κατέρχομαι εἰς τὸ στάδιον : λαμβάνω μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας. — οἱ ἑταῖροι οἱ συστρατιῶται. — φιλονικία ἄμιλλα. — ἔθειον ἵπποι ἐγένετο ἵπποδρομία. — τὸ πρηνὲς ἢ κατωφέρεια, ὁ κατήφορος. — ἐλαύνω τρέχω μὲ τὸν ἵππον μου. — ὑποστρέφω (ἀμτβτ.) στρέφομαι ὀπίσω. — πρὸς τὸν βωμόν, οὗτος ὁ βωμός, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχον γίνεαι αἱ θυσίαι, εἶχεν ὀρισθῆ ὡς ἀφετηρία καὶ τέμα τοῦ ἀγῶνος. — κάτω εἰς τὴν κάθοδον, εἰς τὸν κατήφορον. — κυλινδοῦμαι κυλίομαι. — τὸ ἰσχυρῶς ὕρθιον ἢ λίαν ἀνωφερῆς θέσις, ὁ πολὺς ἀνήφορος. — παρακέλευσις παρόρμησις, ἐνθάρρυνσις.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

(3, 1 - 13)

§ 1 - 3. **ἀπιτέον εἶναι** = ὅτι ἔδει ἀπιέναι. — **ὀδοποιούμαι**, ἐπὶ ὁδῶν : κατασκευάζομαι καταλλήλως πρὸς χρῆσιν. — **τριταῖοι** τὴν τρίτην ἡμέραν. — **ἐξέτασις σὺν τοῖς ὄπλοις** ἐπιθεώρησις τῶν στρατιωτῶν μετὰ τῶν ὄπλων των. — **ἐγένοντο** συνεποσώθησαν, ἀνῆλθον εἰς. — **καὶ εἶ τις (ἀπώλετο) νόσῳ** καὶ μερικοὶ ἐκ νόσου.

§ 4 - 6. **διαλαμβάνουσι** μοιράζουσι μεταξὺ των. — **τὰ αἰχμάλωτα ἢ λεία**, τὰ λάφυρα (αἰχμάλωτοι, ζῶα, σκεύη κ.ἄ.) ἀπὸ τῶν **αἰχμαλώτων** ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν λαφύρων. — **ἀργύριον** χρήματα. — **γίγνομαι**, ἐπὶ χρημάτων : εἰσπράττομαι. — **ἡ δεκάτη (μερίς)** τὸ δέκατον μέρος. — **ἐξεῖλον**, ἀόρ. τοῦ **ἐξαιρῶ** (ξε) χωρίζω. — **τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν** διὰ τὸ φυλάττειν ἕκαστος τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτὸν μέρος. — **Ἀσιναῖος** ὁ ἐκ τῆς Ἀσίνης, πόλεως τῆς Λακωνικῆς. — **τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος μέρος** τὸ ὀρισθὲν διὰ τὸν Ἀπόλλωνα μέρος (τῶν χρημάτων). — **ἀνάθημα** ἀφιέρωμα. — **ἀνατίθημι** ἀφιερώνω. — **ὁ ἐν Δελφοῖς Ἀθηναίων θησαυρὸς** ἦτο οἰκοδόμημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἐφυλάσσοντο τὰ προσφερόμενα ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Δελφοὺς ἀφιερώματα· τοιοῦτους θησαυροὺς εἶχον ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Δελφοῖς πολλαὶ πόλεις. — **ἀπῆει εἰς Β.**, τὸ 394 π.Χ. (βλ. εἰσαγ.). — **νεωκόρος** ἐπιμελητὴς καὶ φύλαξ τοῦ ναοῦ. — **ἐπιστέλλω** παραγγέλλω. — **χαριεῖσθαι**, μέλλ. τοῦ **χαρίζομαι** τινι εἶμαι ἀρεστὸς εἰς τινα.

§ 7 - 8. **φεύγω** εἶμαι ἐξόριστος. — **θεωρῶ (τοὺς ἀγῶνας)** παρίσταμαι ὡς θεατῆς εἰς τοὺς ἀγῶνας. — **παρακαταθήκη** τὸ ἐμπιστευθὲν χρῆμα. — **χωρίον** κτῆμα. — **ἠνοῦμαι** ἀγοράζω. — **ἀνεῖλε**, ἀόρ. τοῦ **ἀναιρῶ** χρησιμοδοτῶ. — **ὁ θεός**, ὁ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλων. — **κόγχη** κογχύλιον. — **ἀγρευόμενα** θηράσιμα (τὰ ὁποῖα κυνηγῶν δύναται τις νὰ συλλάβῃ).

§ 9 - 10. ἀπό τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου με τὰ ἱερὰ χρήματα. — δεκατεύω τι λαμβάνω τὸ δέκατον μέρος ἕκ τινος. — ὠραῖος ὁ παραγόμενος ἢ γινόμενος κατὰ τὴν κατάλληλον ὥραν (ἐποχὴν) τοῦ ἔτους : ὠριμος· τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὠραῖα οἱ ὠριμοὶ καρποὶ τοῦ κτήματός του. — οἱ πολῖται, δηλ. οἱ Σκιλλούντιοι. — πρόσχωρος γείτων. — οἱ σκηνοῦντες οἱ συμποσιάζοντες. — τραγήματα ξηροὶ καρποὶ (καρύδια, ἀμύγδαλα, κτ.τ.). — τὰ θυόμενα ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς τὰ θυσιαζόμενα ζῶα, τὰ ὅποια ἐλαμβάνοντο ἐκ τῶν ἱερῶν βοσκημάτων (δηλ. τῶν ζῴων, τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος). — λάχος μερίδιον. — Φολόη, ἕρος μεταξύ Ἡλίδος καὶ Ἀρκαδίας. — σῦς ἄγριος χοῖρος. — δορκὰς ζαρκάδι.

§ 11 - 13. ἔστι κεῖται. — ἢ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς ὁποίας. — ἐνι = ἐνεστι. — λειμών λιβάδι. — εὐωχοῦμαι, ἐπὶ ζῴων : τρέφομαι ἀφθόνως. — εἴκασμαι εἶμαι ὅμοιος. — ξόανον ξύλινον ἄγαλμα. — ἱερός (ἐστι) τῆς Ἀρτέμιδος ἀφιερωμένος εἶναι εἰς τὴν Ἀρτέμιδα. — τὸν ἔχοντα ... καταθύειν = ὁ ἔχων ... καταθυέτω. — ἐκάστου ἔτους κάθε χρόνο. — τὸ περιττὸν τὸ περίσσευμα. — τῇ θεῷ μελήσει ἢ θεᾷ θὰ φροντίση, δηλ. ἢ θεᾷ θὰ τιμωρήσῃ αὐτόν.

(5, 7 - 25)

§ 7 - 9. φέρω πλήρωνω. — δηῶ καταστρέφω. — προηγοῶ ἀγορεύω ἐξ ὀνόματός τινος. — δεινὸς λέγειν ἱκανὸς ρήτωρ. — συνησθησομένους, μέλλ. τοῦ συνήδομαι συγχαίρω. — πράγματα δυσχέρειαι, κίνδυνοι. — σεσωσμένοι παρεγένεσθε σῶοι ἐφθάσατε ἐδῶ. — πάσχω ἀγαθὸν τι ἀπολαύω, λαμβάνω καλὸν τι. — πῶποτε ποτὲ ἕως τώρα. — ὑπάρχω κάμνω ἀρχὴν, πρῶτος ἀρχίζω.

§ 10 - 12. ἀφαιροῦμαί τινά τι ἀφαιρῶ παρὰ τινός τι. — βία. . οὐ πείθοντας με τὴν βίαν καὶ ὄχι με τὸ καλόν. — οὐκ ἀξιούμεν ἀποδοκιμάζομεν. — Κορύλας, ἄρχων τῆς Παφλαγονίας.

§ 13 - 15. ἀγαπῶντες εὐχαριστημένοι. — χρήματα πράγματα, λάφυρα (ζῶα, αἰχμάλωτοι, τρόφιμα κ.τ.τ.). — ἄγω καὶ φέρω ἀρπάζω (καὶ παίρνω μαζί μου). — ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς διὰ τὰς τιμὰς, τὰς ὁποίας μὲς ἔκαμαν. — ἀντίτιμῶ τιμῶ καὶ ἐγὼ (τὸν τιμῶντά με).—

ἀπέχομαι τῶν φίλων δὲν βλάπτω, δὲν πειράζω τοὺς φίλους. — ποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον σὰν τί λογῆς ἀνθρώπους μᾶς ἤσαν (καλοὺς ἢ κακοὺς).

§ 16 - 19. ὕβρει ἐξ ἀλαζονείας. — τὰ ἐκείνων = τὰ πράγματα ἐκείνων. — αἰτιῶμαι κατηγορῶ. — ἀρμοστής διοικητής.

§ 20 - 21. ἴσθι, προσκτ. τοῦ οἶδα. — οἱ κάμνοντες οἱ ἀσθενεῖς. — ἦ... ταύτη ὅπου... ἐκεῖ. — ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς ἢ θέσις μᾶς ἐδέχετο (μᾶς ἐπέτρεπε νὰ εἰσέλθωμεν). — εἰμί ἐπὶ τινι εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός. — κομίζομαι λαμβάνω μαζί μου. — εὖ ποιῶ εὐεργετῶ. — ἀντευποιῶ ἀνταποδίδω τὴν εὐεργεσίαν. — ἀλέξομαι ἀποκρούω.

§ 22 - 23. ὁ Παφλαγῶν ὁ ἡγεμὼν τῶν Παφλαγόνων. — συμπράττοντες αὐτῷ, δηλ. ταῦτα· συμπράττω τινί τι βοηθῶ τινα εἰς τι.

§ 24 - 25. χαλεπαίνω τινὶ τοῖς εἰρημένοις ὀργίζομαι ἐναντίον τινός διὰ τοὺς λόγους του. — παρέρχομαι λαμβάνω τὸν λόγον. — ξενίζω φιλοξενῶ. — τά τε ἄλλα καὶ καὶ μεταξὺ ἄλλων καί. — ἀναπυθάνομαι ζητῶ πληροφορίας.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

(1, 1 - 22, 24 - 33)

§ 1 - 3. ἐν τῇ διατριβῇ κατὰ τὸν χρόνον τῆς διαμονῆς των (ἐν Κοτυώροις). — ζῶ ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ζῶ ἀγοράζων τὰ τρόφιμα. — λη-
ζομαι διαρπάζω. — κλωπεύω κλέπτω, ληστεύω. — ἀποσκειδάννυ-
μαι διασκορπίζομαι μακρὰν ἀπὸ τινος μέρους, ἀπομακρύνομαι. —
πρόσω μακρὰν. — κακουργῶ βλάπτω. — πολεμικῶς ἔχω ἐχθρικῶς
διάκειμαι. — ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, διὰ νὰ δώσουν αὐτὰ εἰς τοὺς
στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ὡς δῶρα. — δέχομαι τινα ἐπὶ ξένια φιλοξενῶ
τινα. — παρακαλῶ προσκαλῶ. — δοκῶ νομίζω. — δικαιοτάτους εἶναι
(παρακαλεῖσθαι) = δικαιοτάτον εἶναι (παρακαλεῖν).

§ 4 - 6. αἰχμάλωτοι (θόες) λαφυραγωγηθέντες (βόες). — ἱε-
ρεῖον ζῶν σφαζόμενον πρὸς θυσίαν, σφάγιον. — εὐωχία ἀρκούσα
συμπόσιον πλούσιον. — κατακειμένοι, οἱ ἀρχαῖοι ἔτρωγον οὐχὶ κα-
θήμενοι, ἀλλὰ κατακεκλιμένοι ἐπὶ χαμηλῶν κλινῶν καὶ στηριζόμενοι
ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἀγκῶνος. — σκίμπους χαμηλὴ κλίνη. — κεράτινος
καμωμένος ἀπὸ κέρας (βοός). — παιανίζω ψάλλω τὸν παιᾶνα· ἐδῶ
παιᾶν ᾄσμα ψαλλόμενον ἐν συμποσίοις πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος. —
πρὸς αὐλὸν κατὰ τὸν ἦχον τοῦ αὐλοῦ· ὁ αὐλὸς ἦτο σωλὴν ὅμοιος
πρὸς τὸ σημερινὸν κλαρινέτον· κατεσκευάζετο ἐκ καλάμου ἢ ἐκ μετάλ-
λου καὶ εἶχε τρεῖς ἢ τέσσαρας ὀπάς· ἐνίοτε ἀπετελεῖτο ἐκ δύο σωλή-
νων συνδεδεμένων ἀναμεταξύ των. — ὀρχοῦμαι χορεύω. — ἄλλομαι
πηδῶ. — κούφως ἐλαφρῶς. — παίω κτυπῶ. — τεχνικῶς πως μὲ κά-
ποιαν τέχνην. — ἀνέκραγον, ἀβρ. τοῦ ἀνακράζω ἐκβάλλω δυνατὴν
κραυγὴν (τρόμου). — σκυλεύω ἀφαιρῶ τὰ ὄπλα ἀπὸ τοῦ νεκροῦ. —
ἔξῃει, ἐκ τοῦ κύκλου τοῦ χοροῦ. — τὸν Σιτάλκαν, πολεμικὸν ᾄσμα,
τὸ ὅποῖον ἐξῆμνει τὸν βασιλέα τῶν Θρακῶν Σιτάλκαν.

§ 7 - 8. Αἰνιᾶνες (βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5 - 6, σελ. 116). —

Μάγνητες, ἐκ τῆς Θεσσαλικῆς χερσονήσου Μαγνησίας. — **καρπαία** (δηλ. ὄρχησις), εἶδος ἀγροτικοῦ χοροῦ. — **ὁ μὲν εἷς μὲν** (ἐκ τῶν χορευτῶν). — **παρατίθεμαι τὰ ὄπλα** θέτω τὰ ὄπλα μου πλησίον μου κατὰ γῆς. — **πυκνά** συχνά. — **ληστής δὲ ἄλλος δὲ** (χορευτῆς) προσποιούμενος, ὅτι εἶναι ληστής. — **προορῶ** βλέπω ἐμπρός μου. — **ἀπαντῶ** ὄρμῳ (κατὰ τινος). — **δήσας**, ἀόρ. τοῦ δῶ (-έω) — **τῷ χειρε** = τὰς χεῖρας. — **ἐλαύνω** ὀδηγῶ.

§ 9 - 11. **πέλτη** μικρὰ ἐλαφρὰ ἀσπίς. — **τοτέ μὲν . . . τοτέ δὲ** ἄλλοτε μὲν . . . ἄλλοτε δέ. — **ὡς δύο ἀντιταττομένων**, μιμούμενος μιμούμενος μάχην πρὸς δύο δῆθεν ἀντιπάλους. — **δινούμαι** περιστρέφομαι. — **ἐκκυβιστῶ** κάνω τοῦμπες. — **ὄψις** θέαμα. — **τὸ περσικὸν ὄρχοῦμαι** χορεύω τὸν περσικὸν χορόν. — **ὀκλάζω** κάμπτω τὰ γόνατα. — **ἐξανίσταμαι** σηκώνομαι. — **ἦσαν ἐβάδιζον** τίνος ρῆμ. ; — **ἐνόπλιος ῥυθμός** ρυθμὸς τῆς ἐνόπλου ὄρχήσεως. — **αὐλοῦμαι** συνοδεύομαι ὑπὸ αὐλοῦ. — **οἱ θεοί**, ἐδῶ : οἱ ναοὶ τῶν θεῶν. — **πρόσοδος** ἱερὰ πομπή (εἰς τὸν ναὸν μὲ χοροὺς καὶ ἄσματα).

§ 12 - 13. **δεινὰ ποιοῦμαι** θεωρῶ ὡς φοβερὰ, ἐκπληκτικά : ἐκπλήττομαι. — **ὄρχηστρίς** χορεύτρια. — **ἐνσκευάζω** ἐνδύω, στολιζῶ. — **πυρρίχη** ἐνόπλιος χορός. — **ἐλαφρῶς** μὲ εὐκινήσιαν. — **κρότος** (χειρῶν) χειροκροτήματα.

§ 14 - 16. **προσάγω** παρουσιάζω. — **ἀναβαίνω** ἐπιβιβάζομαι. — **ἡμέραν καὶ νύκτα** μίαν ἡμέραν καὶ μίαν νύκτα. — **πνεῦμα** καλὸν ἄνεμος οὐριος. — **ὀρμίζομαι** ἀγκυροβολῶ. — **Ἀρμήνη**, λιμὴν τῆς Σινώπης. — **μέδιμος**, μέτρον χωρητικότητος στερεῶν = 38 περίπου ὀκ. (52 1/2 λίτρ.). — **κεράμιον**, μέτρον χωρητικότητος ὑγρῶν = 30 περίπου ὀκ. (39 λίτρ.). — **ἦλθε**, ἐκ Βυζαντίου, ὅπου εἶχεν ἀποσταλῆ, διὰ νὰ ζητήσῃ πλοῖα ἀπὸ τὸν ναύαρχον τῶν Λακεδαιμονίων Ἀναξίβιον. — **μισθοφορὰ** μισθός.

§ 17 - 18. **εἰσῆει αὐτοὺς ἤρχετο** εἰς τὸν νοῦν των. — **ὅπως ἂν ἀφείκοιντο** πῶς ἦτο δυνατόν νὰ φθάσουν. — **χρῶμαι τῷ στρατεύματι** διοικῶ, χρησιμοποιοῦ τὸ στράτευμα. — **λανθάνω τι μένω** ἀπαρτῆρητος ὡς πρὸς τι, κάμνω τι χωρὶς νὰ ἐννοηθῶ. — **μᾶλλον** εὐκο-

λώτερον. — **φθάνω** προλαμβάνω. — **υστερίζω** καθυστερῶ, βραδύνω. — **τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ** τὸ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς ἀποφασισθέν, ἢ ἀπόφασις τοῦ ἐνός. — **περαίνομαι** ἐκτελοῦμαι. — **ἐκ τῆς νικώσης** (δηλ. γνώμης) κατὰ πλειοψηφίαν.

§ 19 - 21. **τρέπομαι ἐπὶ τινα** στρέφομαι πρὸς τινα (διὰ νὰ τὸν παρακαλέσω). — **γιγνώσκω** φρονῶ. — **ἐνδείκνυμαι** δεικνύω, δίδω ἐνδείξεις. — **ἐπειθεν** προσεπάθει νὰ πείσῃ. — **ὑποστῆναι**, ἀόρ. τοῦ **ὑφίσταμαι** ἀναλαμβάνω. — **τῇ μὲν ἀφ' ἐνός μὲν**. — **ἐνθύμημα** σκέψις. — **ἐπῆρην**, πρτκ. τοῦ **ἐπαίρω** παρακινῶ. — **αὐτοκράτωρ ἄρχων** ἀπόλυτος, μόνος ἄρχων. — **ἐνθυμοῦμαι** σκέπτομαι. — **ὅπως ἔξει πῶς θ' ἀποβῆ**. — **προειργασμένος** ἀποκτηθεὶς πρότερον. — **ἀποβάλλω** χάνω. — **ἀποροῦμαι** εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν : δὲν ἤξεύρω, τί νὰ κάμω.

§ 22 - 24. **ἀνακοινῶ τινι** ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος, ἐρωτῶ τινα. — **παρίσταμαί τι** διατάσσω νὰ φέρουν τι πλησίον μου. — **δύο ἱερεῖα**, ἵνα εὐθὺς προσφέρῃ δευτέραν θυσίαν, ἐὰν ἡ πρώτη δὲν ἀποβῆ εὐνοϊκῆ. — **διαφανῶς** ὀλοφάνερα. — **σημαίνω** δεικνύω διὰ σημείων, συμβουλευέω. — **προσδέομαί τινος** ἐπιζητῶ τι.

§ 25 - 28. **προβάλλομαι** προτείνω. — **ἐπιψηφίζω** θέτω τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν. — **εἵπερ** ἀφοῦ βέβαια. — **χάριν ἔχω ὑμῖν** σᾶς ὀφείλω εὐγνωμοσύνην : σᾶς εὐχαριστῶ. — **δοῦναί μοι** νὰ μοῦ δώσουν τὴν εὐκαιρίαν. — **προκρίνω** προτιμῶ. — **ἤττον** δυσκολώτερον. — **τυγχάνω** ἐπιτυγχάνω. — **δέομαί τι** ἔχω ἀνάγκην τινά, χρειάζομαί τι. — **οὐδὲ πᾶν τι** οὐδὲ ὅλως. — **πολεμοῦντες**, τὸν Πελοπον. πόλεμον. — **ὠμολόγησαν**, κατὰ τὴν εἰρήνην τοῦ 404 π.Χ. — **πέρα** μακρότερον. — **ἄκυρος** ἄνευ κύρους, ἀνίσχυρος, μικρός. — **ποιεῖν** ὅτι προσπαθῶ νὰ καταστήσω. — **σωφρονίζομαι** ἔρχομαι εἰς φρόνησιν, τιμωροῦμαι.

§ 29. **ἐννοῶ** σκέπτομαι. — **ἴστε**, προσκτκ. τοῦ **οἶδα**. — **ἄχθομαι** δυσαρεστοῦμαι.

§ 30 - 31. **σύνδειπνός** ὁ συνδειπνῶν, συνδαιτυμῶν. — **συμποσίαρχος** πρόεδρος τοῦ συμποσίου· οὗτος ἐκλεγόμενος ὑπὸ τῶν συμπο-

τῶν διηύθυνε τὰ τοῦ συμποσίου, ὥριζε δηλ. πόσον καὶ ποίου εἴδους οἶνον νὰ πίνουν, ποῖα παιγνίδια νὰ παίζουν, ποῖα ἄσματα νὰ ψάλλουν κ.τ.τ. — **λοχαγῶ** εἶμαι λοχαγός. — **ὡς ἔοικε** ὡς φαίνεται. — **ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου** ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀγ. — **ἀναθορυβῶ** με̐ θορυβῶδεις φωνὰς ἐπιδοκιμάζω. — **πλείονος ἐνδέον** = ὅτι πλείονος ἐνδέοι· **πλείονος ἐνδεῖ** ὑπάρχει ἀνάγκη σπουδαιότερων ἐπιχειρημάτων. — **παρέρχομαι** λαμβάνω τὸν λόγον. — **ὡς πάνυ εἰδῆτε** (τοῦ οἶδα) ἵνα βεβαιωθῆτε. — **ὀμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας** σᾶς ὀρκίζομαι εἰς ὅλους τοὺς θεοὺς καὶ εἰς ὅλας τὰς θεάς. — **ἧ μὴν** βεβαίως. — **ἐπιτρέπω** ἀναθέτω. — **τὰ ἱερά** ἢ θυσία. — **ιδιώτης** ἄπειρος (τῆς μαντικῆς).

§ 32 - 33. **ἐὰν πλοῦς ἢ ἐὰν εἶναι οὖριος ἄνεμος πρὸς πλοῦν.** — **ἀνάγομαι** ἀποπλέω. — **Ἡράκλεια**, παράλιος πόλις τῆς Βιθυνίας παρὰ τὸν Εὐξείνιον. — **κατέχω** προσορμίζομαι.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

(1, 2 - 31)

§ 2 - 4. **μισθοφορὰ** μισθός. — **ἀπαλλάττομαι** ἀποχωρῶ, ἀποσύρομαι.

§ 5 - 6. **συμπροθυμοῦμαι** προθύμως ἐνεργῶ καὶ ἐγώ. — **μεταμέλει μοι** μετανῶ. — **τελῶ** πληρῶνω. — **τελείτω**, ὁ Σεύθης, ὅστις θὰ ὑπεσχέθη χρηματικὴν ἀμοιβὴν εἰς τὸν Ξ., ἂν οὗτος συνήρῃ εἰς τὴν διάβασιν τοῦ στρατεύματος. — **οἱ ἐπικαίριοι** τὰ σπουδαιότερα πρόσωπα ἐν τῷ στρατῷ (δηλ. οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί). — **προσφέρομαι** (συμπερι) φέρομαι.

§ 7 - 10. **κηρύττω** διὰ κήρυκος παραγγέλλω. — **ὡς ἀποπέμφων** διότι δῆθεν εἶχε σκοπὸν νὰ στείλῃ αὐτοὺς ὀπίσω (εἰς τὴν πατρίδα των). — **ἀριθμὸν ποιῶ** ἀριθμῶ. — **ἄχθομαι** δυσχεραστοῦμαι. — **ἐπιτσιζομαι εἰς τὴν πορείαν** προμηθεύομαι τροφίμα διὰ τὴν πορείαν. — **ἀσπάζομαι** ἀποχαιρετίζω. — **ὡς ἀποπλευσόμενος** διότι εἶχε σκοπὸν νά... — **αἰτίαν ἔχω** κατηγοροῦμαι. — **αἰτιῶμαι** κατηγορῶ. — **ἀθυμῶ πρὸς τὴν ἔξοδον** δὲν ἔχω ὄρεξιν νὰ ἐξέλθω. — **ὡς συμπορευσόμενος** προσποιούμενος, ὅτι θά... — **ἔξω γίγνομαι** ἐξέρχομαι (ἐδῶ : ἐκ τοῦ Βυζαντίου). — **διαπράττομαί τι** κανονίζω τι.

§ 11 - 14. **τὴν ταχίστην (ὁδὸν)** τάχιστα. — **προσανειπεῖν** νὰ κηρύξουν προσέτι τοῦ ρ. **προσαναγορεύω**. — **ἑαυτὸν αἰτιάσεται** θὰ ἔχη νὰ κατηγορῇ τὸν ἑαυτὸν του (κατόπιν, ὅταν θὰ τιμωρηθῇ). — **ἄρδην** ἐντελῶς. — **συγκλείω** κλείω καλῶς. — **μοχλὸς** ξύλον παχὺ τιθέμενον ὀπισθεν τῆς θύρας ἀπὸ τοῦ ἐνὸς παραστάτου μέχρι τοῦ ἄλλου (ἀμπάρα). — **πυρὸς σιτάρι**. — **Κυνίσκος**, Σπαρτιάτης ἀρμοστής ἐν Χερρονήσῳ. — **ἐπακούω** ἀκούω μακρόθεν. — **διαγγέλλω** δι' ἀγγελιαφόρου γνωστοποιῶ. — **πυνθάνομαι** ζητῶ πληροφορίας. — **Ἱερὸν ὕρος**, ὕρος τῆς Θράκης. — **κύκλω (τοῦ ὕρους)** περὶ τὸ ὕρος.

§ 15 - 17. **κόπτω** κρούω, κτυπῶ. -- **κατασχιζώ** σπάζω, κάνω κομμάτια. — **χηλή** λίθοι προβεβλημένοι ἔμπροσθεν τοῦ τείχους πρὸς προφύλαξιν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κυμάτων (μῶλος). — **ἔνδον** ἐν τῇ πόλει. — **τὰ πράγματα** τὰ συμβαίνοντα. — **διακόπτω** συντρίβω, θραύω. — **ἀναπετάννυμι** ἀνοίγω. — **εἰσπίπτω** εἰσορῶ.

§ 18 - 20. **ἀνήκεστος** ἀθεράπευτος, ἀνεπανόρθωτος. — **ὄχλος** πλῆθος (στρατιωτῶν). — **ἔνδον**, ἐδῶ : εἰς τὰ σπίτια των. — **καθέλω** σύρω ἐκ τῆς ξηρᾶς εἰς τὴν θάλασσαν. — **Ἑτερόνικος**, Λακεδαιμόνιος ὑποστράτηγος τοῦ Ἀναξιβίου. — **ἀποφεύγω** καταφεύγω. — **σχεῖν** (τοῦ **ἔχω**) νὰ ἀναχαιτίσουν, νὰ ἐμποδίσουν (ἀπὸ διαρπαγῶν κ.τ.τ.).

§ 21 - 24. **προσπίπτω τινὶ** προστρέχω, τροχάδην προσέρχομαι πρὸς τινα. — **ἔξεστί σοι** δύνασαι, ἔχεις εὐκαιρίαν. — **ἀνὴρ γίγνομαι** φαίνομαι (σπουδαῖος) ἀνὴρ. — **ὀνήσαις**, ἀόρ. εὐκτ. τοῦ **ὀνίνημι** ὠφελῶ. — **τίθεμαι τὰ ὄπλα ἐν τάξει** παρατάσσομαι. — **παρεγγυῶ** παραγγέλλω, διατάσσω. — **εἰς ὀκτῶ ἐγένοντο** παρετάχθησαν εἰς βᾶθος ὀκτῶ ἀνδρῶν (εἰς ὀκτῶ σειράς). — **ἐπὶ τὸ κέρας ἐκάτερον** καὶ εἰς τὴν μίαν πτέρυγα καὶ εἰς τὴν ἄλλην. — **παρεδεδραμήκεσαν**, ὑπερσυντλκ. τοῦ **παρατρέχω** προστρέχω. — **τὸ χωρίον ὡς** (ἐπιτατ.) **κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἐστί** τὸ μέρος (ὅπου παρετάχθησαν οἱ στρατιῶται) εἶναι κατ' ἐξοχὴν κατάλληλον εἰς παράταξιν στρατεύματος.

§ 25. **ἔκειτο τὰ ὄπλα** εἶχε γίνει ἡ παράταξις. — **κατηρεμίζω** κάμνω τινὰ ἐντελῶς ἤρεμον, καθησυχάζω, καταπραΰνω. — **θαυμάζω** παραξενεύομαι. — **χαρίζομαι τῷ θυμῷ** παρασύρομαι ὑπὸ τῆς ὀργῆς μου. — **τιμωροῦμαι τινα τῆς ἐξαπάτης** ἐκδικοῦμαι τινα διὰ τὴν ἀπάτην. — **ἐντεῦθεν** μετὰ ταῦτα, κατόπιν.

§ 26 - 27. **ἀποδεδειγμένοι** κεκηρυγμένοι. — **εἰκάζω** συμπεραίνω. — **νῦν δὴ** πρὸ ὀλίγου, τώρα δά. — **ἔρχομαι εἰς τὸν πόλεμον** ἀρχίζω τὸν πόλεμον. — **νεώριον**, τόπος ἐστεγασμένος παρὰ τὴν θάλασσαν, ὅπου ἐφυλάσσοντο τὰ πλοῖα καὶ πάντα τὰ εἰς αὐτὰ ἀνήκοντα σκευή : ναύσταθμος. — **ἐν τῇ ἀκροπόλει**, τότε — κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου — ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ 6.000 τάλαντα. — **πρόσδοξος** εισόδημα. — **τὰ ἔνδημα** οἱ φόροι τοῦ ἐσωτερικοῦ (δηλ. τῆς Ἀττικῆς). — **ὑπερορία** (γῆ) ἡ ἔξω τῶν συνόρων (τῆς Ἀτ-

τικῆς) χώρα : ἡ χώρα τῶν συμμάχων. — **καταπολεμῶ** διὰ πολέμου καταβάλλω, ὀλοσχερῶς νικῶ.

§ 28. **τότε**, δηλ. κατὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον. — **προσγίγνομαι** τινι προστίθεμαι εἰς τινα. — **πολεμιώτατος** μέγιστος ἐχθρός. — **ὁ ἄνω βασιλεὺς** ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν. — **ὄν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοι** κατὰ τοῦ ὁποίου ἐξεστρατεύσαμεν, διὰ νὰ ἀφαιρέσωμεν παρ' αὐτοῦ. — **τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ ὄντων** ὅταν λοιπὸν ὅλοι αὐτοὶ εἶναι ἠνωμένοι (συμμαχοῦν) καθ' ἡμῶν. — **περιγίγνομαι** ὑπερισχύω.

§ 29 - 31. **μαίνομαι** εἶμαι τρελός. — **εἰ** ἀφοῦ. — **καὶ ταῦτα** καὶ μάλιστα. — **κρατῶ** εἶμαι νικητής. — **ἐκπορθῶ** λεηλατῶ, διαρπάζω. — **πρὶν ἐπιδεῖν** προτοῦ ζήσω καὶ ἴδω. — **μυρίαί** ἀναρίθμητοι, ἄπειροι. — **κατὰ τῆς γῆς γίγνομαι** χώνομαι μέσα εἰς τὴν γῆν ὑποκάτω. — **τῶν δικαίων τυγχάνω** εὐρίσκω τὸ δίκαιόν μου. — **γοῦν** τουλάχιστον. — **οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες** ἔχι διὰ νὰ διαπράξωμεν βίαια ἔργα. — **εὐρίσκομαι** εὐρίσκω (ἐπιτυγχάνω) διὰ τὸν ἑαυτὸν μου.

(3, 1-33)

§ 1 - 2. **δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες** ἀφοῦ ἀντήλλαξαν χειραψίαν : ἀφοῦ συνῆψαν συνθήκην. — **γίγνομαι ἐπὶ στρατοπέδῳ** φθάνω εἰς τὸ στρατόπεδον. — **πλὴν οἱ Νέωνος**, ὁ Νέων μαζί με ὀκτακοσίους περίπου ἄνδρας εἶχεν ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὸ στράτευμα καὶ εἶχε στρατοπεδεύσει χωριστά.

§ 3 - 6. **αὐτός = ὁ αὐτός**. — **κρατῶ** τινος γίνομαι κύριός τινος. — **ἐξαπατήσεται = ἐξαπατηθήσεται**. — **περιορῶ** παραβλέπω, ἀνέχομαι. — **νυνὶ** τώρα δά. — **τοῦτο βουλευσθε** θὰ αποφασίσετε περὶ τούτου (ἂν δηλ. πρέπει νὰ ὑπακούσετε εἰς τὸν Ἀρίσταρχον ἢ νὰ μεταβῆτε εἰς τὸν Σεύθην). — **εἰς τὰ ἐπιτήδεια** ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχουν τρόφιμα (δηλ. εἰς τὰς παρὰ τὸ Βυζάντιον κώμας). — **οἱ ἥττους** οἱ ἀσθενέστεροι, οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντεπεξέλθουν (κάτοικοι τῶν κωμῶν). — **ὅ,τι τις ἡμῶν δεῖται** εἰς τί μᾶς χρειάζεται καθένας (ἀπὸ τοὺς δύο). — **ὄτω δοκεῖ** ὅστις ἐγκρίνει, ἐπιδοκιμάζει. — **ἀράτω**, ἄορ. προσκτ. τοῦ **αἴρω** ὑψώνω. — **τὸ ἡγούμενον** τὸ προπορευόμενον τμήμα (τοῦ στρατοῦ) : ἡ πρωτοπορία (τοῦ στρατοῦ).

§ 7 - 9. ἔπειθον = ἐπειρῶντο πείθειν (αὐτούς). — ἀποτρέπομαι ἐπιστρέφω. — ὅσον περίπου. — προσελαύνω πλησιάζω. — ὅτι πλείστων ἀκουόντων ἐνώπιον ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων ἀκροατῶν. — κῶμαι ἀθρόαι κῶμαι (κείμεναι) ὄχι μακρὰν ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην.

§ 10 - 12. δέομαι ὑμῶν, πρβλ. § 6 « ὅ,τι ἡμῶν δεῖται ». — κυζικηνός. νόμισμα ἴσης ἀξίας μὲ τὸν δαρεικόν. — τὰ νομιζόμενα τὸν συνήθη μισθὸν (δηλ. εἰς ἕκαστον μὲν λοχαγὸν δύο κυζικηνοὺς κατὰ μῆνα, εἰς ἕκαστον δὲ στρατηγὸν τέσσαρας). — ἔξω ἐκτός, πλὴν. — τιμῶ ἀνταμείβω. — διατίθεμαι πωλῶ. — χειροῦμαι καταβάλλω, ὑποτάσσω. — ἀπὸ θαλάττης, δηλ. τῆς Προποντίδος. — οὐδαμῆ εἰς κανὲν μέρος. — πολλαχῆ εἰς πολλὰ μέρη.

§ 13 - 14. δίδωμί τινι λέγειν ἐπιτρέπω εἰς τινα νὰ ὁμιλήσῃ. — κατὰ ταῦτά κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁμοίως. — παντὸς ἀξία παντὸς λόγου ἀξία, ἀξιόλογα. — διαγίγνομαι ἐν φιλίᾳ (χώρα) διαμένω εἰς φιλικὴν χώραν. — προσλαμβάνω λαμβάνω προσέτι, ἐπὶ πλέον. — εὐρημα κέρδος ἀνέλπιστον. — ἀντιλέγω ἔχω ἄλλην γνώμην. — ἐπιψηφίζω ταῦτα θέτω τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς ψηφοφορίαν.

§ 15 - 17. σκηνῶ, ἐδῶ = εὐωχοῦμαι τρώγω καὶ πίνω καλῶς. — πλησίον, δηλ. τῶν κωμῶν, εἰς τὰς ὁποίας κατεσκήνουν οἱ Ἕλλ. — ἐπὶ θύραις παρὰ τὰς θύρας (τῆς ἐν τῇ κώμῃ κατοικίας τοῦ Σεύθου). — ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες ἐτοιμαζόμενοι νὰ εἰσέλθουν διὰ τὸ δεῖπνον. — Μαρωνεῖτης, ὁ ἐκ τῆς Μαρωνείας, πόλεως τῆς Θράκης. — Παριανοί, κάτοικοι τοῦ Παρίου, πόλεως ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς παραλίας τῆς Προποντίδος. — διαπράττομαι φιλίαν πρὸς τινα συνάπτω φιλίαν μετὰ τινος. — Ὀδρύσαι, λαὸς θρακικός. — ἄνω εἰς τὰ μεσόγεια, εἰς τὰ ἐνδότερα (τῆς Θράκης). — ἄμεινον διακείσεται (ἀπρόσ.) ὑμῖν θὰ εἶναι καλύτερα διὰ σᾶς. — πρόσω μακρὰν.

§ 18 - 20. αὖθις δὲ ἔπειτα δέ. — ἔκπωμα ποτήριον. — τάπις, -ιδος τάπης. — νομίζεται συνήθεια εἶναι. — δωροῦμαι κάμνω (προσφέρω) δῶρα. — καταγαγεῖν, ὁ Τιμασίων ἦτο ἐξόριστος (περὶ τοῦ ρ. κατάγω βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 6 - 7 σελ. 114). — τείχη ὠχυρωμέ-

νοι τόποι, φρούρια. — ὡσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων, ὁ Ἡρακλείδης ὑπονοεῖ τὸν Ἀλκιβιάδην. — χῶρα γῆ, κτῆμα. — ἀξιόν (ἔστι) = πρέπον (ἔστι) ἀρμόζει. — πείσει μέλλ. τοῦ πάσχω· πάσχω ἀγαθὸν ἀπολαύω, λαμβάνω καλόν. — εἰ μὴ (κατόπιν ἀρνήσεως) παρὰ μόνον. — παῖς δοῦλος, ὑπηρέτης. — ἐφόδιον τὰ ἀναγκαιοῦντα ὄδοιπορικὰ ἔξοδα.

§ 21 - 22. οἱ κράτιστοι οἱ πρότιστοι, οἱ διαπρεπέστατοι. — τριπους, - οδος, τραπέζι με τρεῖς πόδας. — κρέα νενεμημένα κρέατα κομματιασμένα. — ζυμίτης ἔνζυμος. — προσπεπερονημένοι (τοῦ προσπερονῶμαι πρὸς τοῖς κρέασι καρφωμένοι (περασμένοι) μαζί με τὰ κρέατα εἰς ὄβελους. — αἱ τράπεζαι, δηλ. οἱ τρίποδες. — κατὰ τοὺς ξένους πρὸ τῶν ξένων. — νόμος συνήθεια. — ἀναιροῦμαι σηκῶνω, λαμβάνω. — διακλῶ (-άω) κόπτω. — κατὰ μικρὸν εἰς μικρὰ τεμάχια. — ῥιπτῶ (-έω) = ῥίπτω. — κατὰ ταυτὰ (βλ. § 13). — καθ' οὓς, πρβλ. « κατὰ τοὺς ξένους ».

§ 23 - 25. φαγεῖν δεινὸς φοβερὸς φαγὰς. — διαρριπτῶ ρίπτω ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, διανέμω. — ἔῶ τι χαιρείν ἀφήνω κάτι νὰ πάη στὸ καλὸ, ἀδιαφορῶ περὶ τινος. — ὅσον τριχοίνικον ἄρτον ἄρτον περίπου τριῶν χοινίκων ἢ χοῖνιξ μέτρον χωρητικότητος στερεῶν = 315 δράμια σημερινά· ἢ μία χοῖνιξ σίτου ἦτο τὸ καθημερινὸν σιτηρῆσιον ἀνδρός. — κέρας ποτήριον ἐκ κέρατος. — σχολάζω κάθημαι ἀργός, δὲν κάμνω τίποτε. — οὐδέπω (σχολάζω) δὲν εὐκαιρῶ ἀκόμη.

§ 26 - 28. αἰρῶ συλλαμβάνω. — φιάλη πλατὺ καὶ ἀβαθὲς ποτήριον.

§ 29 - 31. ἀποροῦμαι εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν : δὲν ἤξεύρω, τί νὰ κάμω. — δίφρος, κάθισμα ἄνευ ἐρεισινώτου, « σκαμνί ». — ὀρέγω προτείνω, προσφέρω. — ἐταῖρος σύντροφος. — οὐδὲν σε προσαιτῶ οὐδὲν ζητῶ ἐπὶ πλέον παρὰ σοῦ. — προῖεμαι προσφέρω τὸν ἑαυτὸν μου, ἀφοσιοῦμαι. — προκινδυνεύω ὑπὲρ τινος ὑπομένω κινδύνους ὑπὲρ τινος. — ἀπολαμβάνω λαμβάνω ὀπίσω, ἀνακτῶ. — κτήσει, μέλλ. τοῦ κτῶμαι. — κατακτῶμαι ἀποκτῶ διὰ τὸν ἑαυτὸν μου ἐντελῶς : ἔχω ὑπὸ τὴν πλήρη κατοχὴν ἴμου. — παρέσονται πρὸς σέ θὰ ἔλθουν πρὸς σέ. — συνεχπίνω τινί πίνω συγχρόνως με κάποιον ὄλον (τὸ ποτόν).

§ 32 - 33. **κέρασι**. . .οἷσις σημαίνουσι με τοιαῦτα κέρατα, με τὰ ὅποια δίδονται ἐν τῷ στρατοπέδῳ σημεῖα. — **σάλπιγγες ὠμοβό-
εiai** σάλπιγγες καμωμέναι ἀπὸ ἀκατέργαστον βόειον δέρμα· αὔται ἦσαν εἰδὸς τι ἀσκαύλου ἢ γάϊδας. — **οἶος μαγάδιδι** ὅπως με τὴν μά-
γαδιν· ἢ **μάγαδις** ἦτο μουσικὸν ὄργανον με εἴκοσι χορδάς, εἰδὸς ἄρ-
πας. — **ἀνακράζω πολεμικὸν** ἐκβάλλω πολεμικὴν κραυγὴν. — **ἐξάλ-
λομαι** ἀναπηδῶ. — **ἐλαφρῶς** με εὐκινήσιαν.

(8, 1 - 8, 24)

§ 1 - 4. **Λάμψακος**, πόλις τῆς Τρωάδος παρὰ τὸν Ἑλλήσπον-
τον. — **Φλειάσιος** ὁ ἐκ τοῦ Φλειοῦντος, πόλεως τῆς βορείου Πελο-
ποννήσου. — **συνήδομαί τι** συγχαίρω τινά. — **χρυσίον** χρήματα. —
ἐπομόσας εἶπε ἐβεβαίωσε μεθ' ὄρκου. — **ἦ μὴν** τῶ ὄντι, ἀληθῶς. —
ἐφόδιον (βλ. κεφ. 3, § 18 - 20, σελ. 164). — **ἀπόδοιτο**, ἀόρ. τοῦ
ἀποδίδομαι πωλῶ. — **ἂ ἀμφ' αὐτὸν εἶχε**, δηλ. τὰ περιττὰ ἐνδύ-
ματα, σκευή, ὅπλα. — **παρίσταμαί τινα** προσκαλῶ τινα, ὅπως παρα-
στῆ. — **τὰ ἱερά** τὰ σπλάγγχνα τῶν σφαγίων. — **σύ σουτῶ**, ὑπονοεῖ τὸν
ἀφιλοχρήματον χαρακτήρα τοῦ Ξεν. — **μειλίχιος** πρᾶος, εὐμενής. —
οἴκοι, δηλ. ἐν Ἀθήναις. — **δλοκαυτῶ** προσφέρω θυσίαν διὰ τοῦ πυ-
ρὸς ἀπὸ θύματα ὀλόκληρα. — **σunoίσειν**, μέλλ. τοῦ **συμφέρει**· συμ-
φέρει ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀποβαίνει εἰς καλόν.

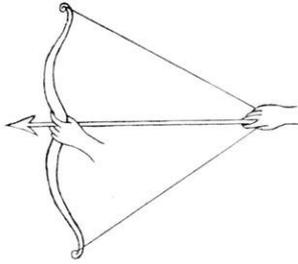
§ 5 - 6. **Ἐοφρύνιον**, πόλις τῆς Τρωάδος. — **πάτριος νόμος** συν-
ήθεια τῆς πατρίδος. — **καλλιερῶ** ἔχω εὐνοϊκὰ σημεῖα ἐν τῇ θυσίᾳ. —
Βίων καὶ Ναυσικλείδης, ἀποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Θίβρωνος. — **ξε-
νοῦμαί τι** φιλοξενοῦμαι ὑπὸ τινος. — **πεπρακέμαι**, πρkm. τοῦ **πω-
λῶ**. — **λύομαι** ἐξαγοράζω.

§ 7 - 8. **Ἴδη**, ὄρος τῆς Τρωάδος. — **Ἄντανδρος**, πόλις τῆς
Τρωάδος. — **Ἄδραμύτιον**, πόλις τῆς Μυσίας. — **Κυτώνιον**, αἰ σημε-
ριναὶ Κυδωνίαι (τουρκ. Ἀϊβαλί). — **Καίχος**, ποταμὸς τῆς Μυσίας
καὶ Λυδίας. — **καταλαμβάνω Πέργαμον** φθάνω εἰς τὴν Π.

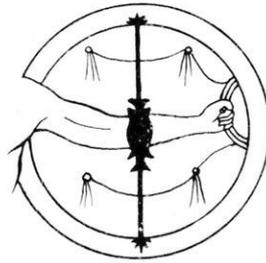
§ 24. **συμμίξας**, ἀόρ. τοῦ **συμμίγνυμι** τί τινα συνενώνω τι
μέ τι.

Δόρυ

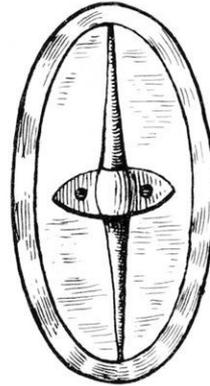
Τόξον

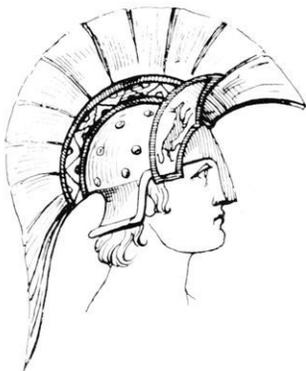
Ἄσπις στρογγύλη

Ἄκόντιον

Ἄσπις ῥοειδῆς

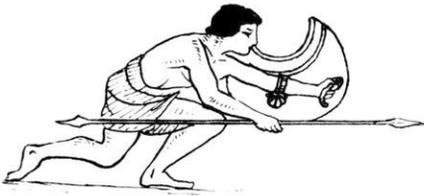
Κράνη

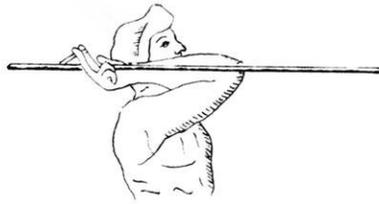
Θώραξ

Κνημις

Πελταστής

Ἄκοντιστής

Σφενδονήτης

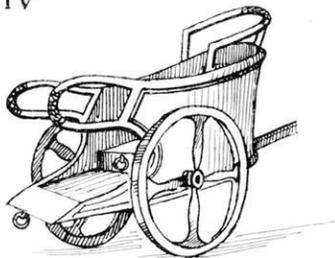

Τοξότης

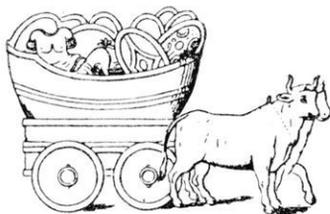

Ὀπλίτης

IV

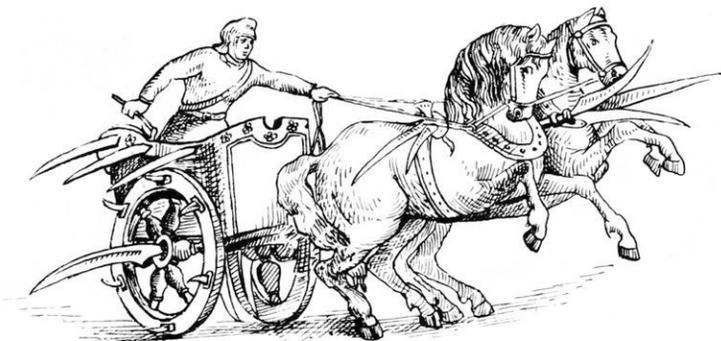
"Άρμα

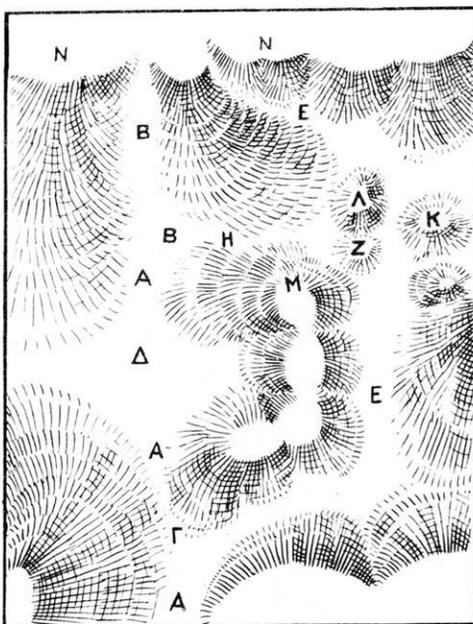
"Άμαξα

Δαρεικός

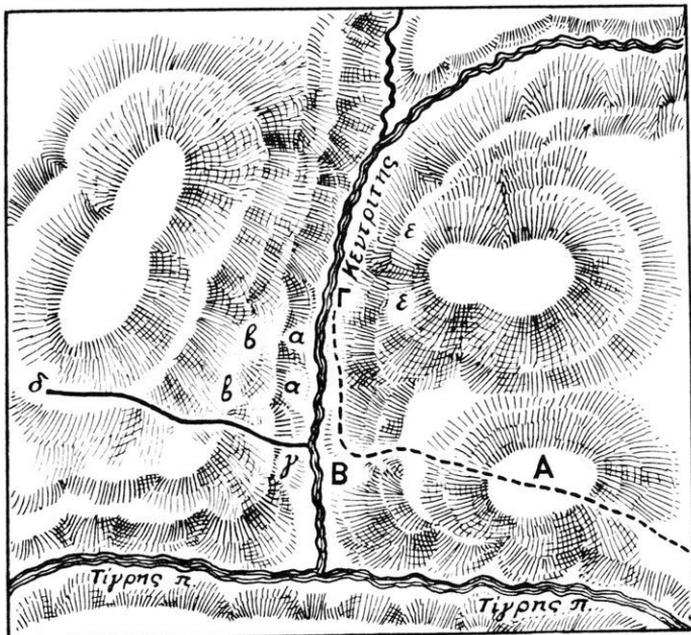

"Άρμα δρεπανηφόρον

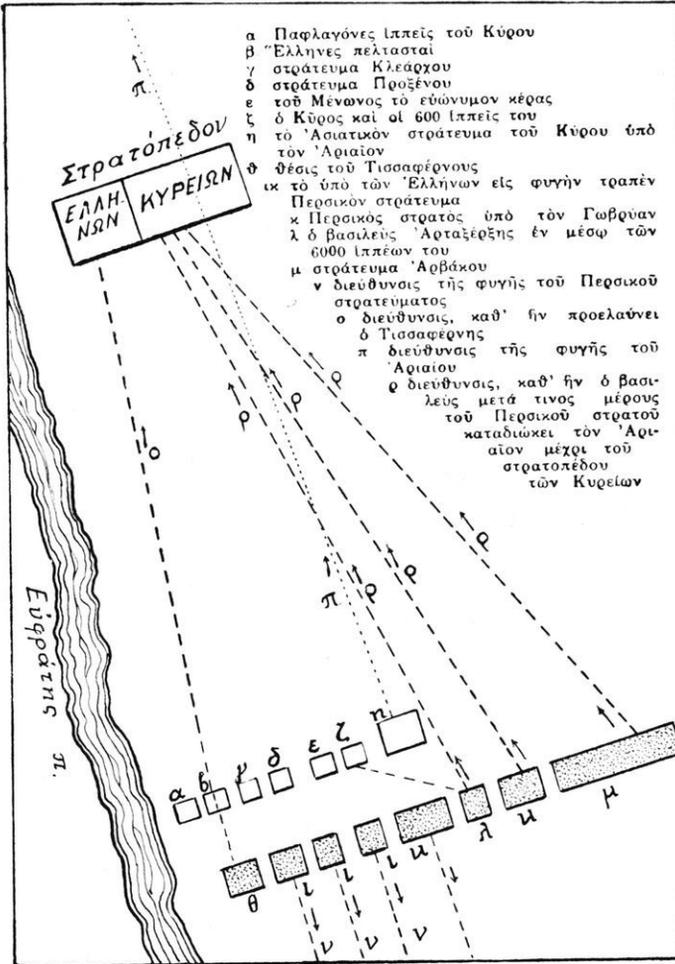
Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὄρεων

A ἡ φανερά ὁδός	H ἡ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐφοδος
B ἡ ὀρθία ὁδός ἢ ἡ φανερά ἐκβασίς	Θ οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ πολέμοι
Γ ὁ σταθμὸς	I ὁ πρῶτος λόφος
Δ ἡ χαραδρα	K ὁ δεύτερος λόφος
E ἡ στενή ὁδός (εὐδοωτάτη τοῖς ὑποζυγίοις)	Λ ὁ τρίτος μαστὸς πολὺ ὀρθιώτατος
Z οἱ φύλακες	M ὁ ἀντίπορος λόφος
	N τὸ ὄμαλόν

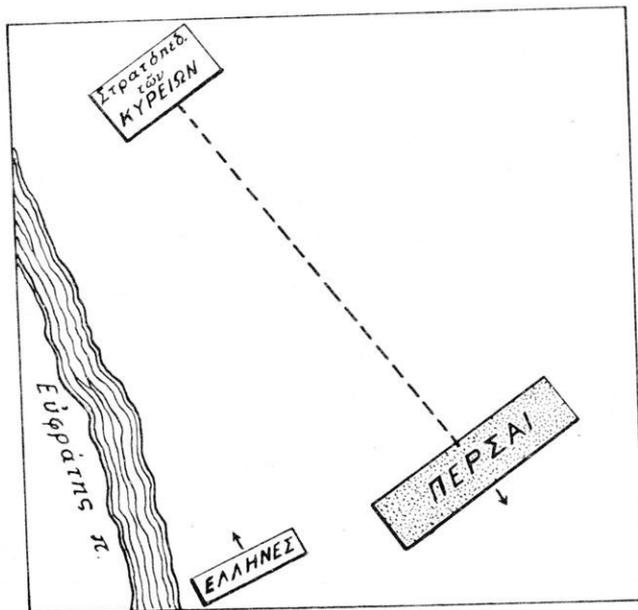
Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ

- A Αἱ ὑπεράνω τῆς πεδιάδος κῶμαι, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον καταλύσει οἱ Ἕλλη-
νες
- B Θέσις, εἰς τὴν ὁποίαν ἐστρατοπέδωσαν οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν ματαιωθεῖ-
σαν προσπάθειάν των νὰ διαβῶν τὸν Κεντρίτην. Ἀπέναντι ἔκειτο ἡ ὁδὸς γδ
ἢ ἀγούσα πρὸς τὰ ἄνω
- Γ Τὸ εὐκολοδιάβατον πέρασμα τοῦ Κεντρίτου τὸ ἀνακαλυφθὲν ὑπὸ τῶν δύο
νεανίσκων
- αα Οἱ βάρβαροι ἱππεῖς εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην
- ββ Οἱ βάρβαροι πεζοὶ τεταγμένοι ἄνωθεν τῶν ἱππέων
- εε Οἱ Καρδοῦχοι

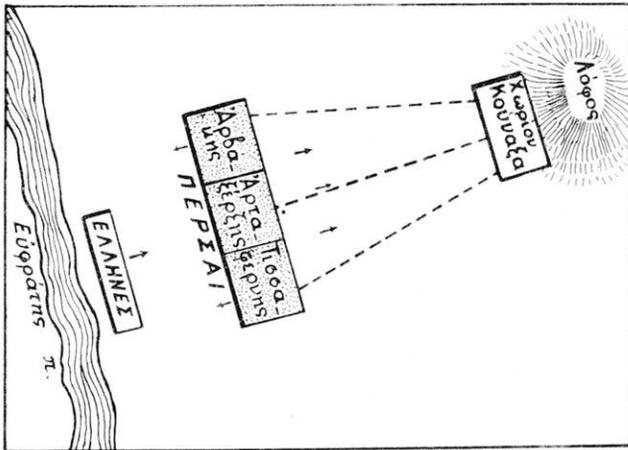
Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη

Εὐθὺς ὡς ὁ ἑλληνικὸς στρατός (α-ε) ἤρχισε τὴν προσβολήν, οἱ ἀπέναντι ἰστάμενοι Πέρσαι (ι-κ) τρέπονται εἰς φυγὴν καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν διεύθυνσιν ν, ἐνῶ συγχρόνως ὁ Τισσαφέρνης μετὰ μέρος τινὸς τοῦ στρατοῦ του (θ) διέρχεται ἔφιππος διὰ μέσου τῶν Ἑλλήνων πελταστῶν (β) κατὰ τὴν διεύθυνσιν ο πρὸς τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον. Ἐν τῷ μεταξύ ἐφορμᾷ ὁ Κύρος (ζ) κατὰ τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου (λ), ἀλλὰ φονεύεται. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ὁ Ἀριαίος (η), καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατὰ τὴν διεύθυνσιν ρ, φεύγει κατὰ τὴν διεύθυνσιν π πέραν τοῦ στρατοπέδου τῶν Κυρείων.

Συνέχεια τῆς μάχης. Μετακινήσεις τῶν στρατευμάτων.

Ὁ βασιλεὺς εἰσβάλλει εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Κυρείων καὶ διαρπάζει αὐτό· ἐνωθεὶς δὲ ἐν τῷ ἑλληνικῷ στρατοπέδῳ μετὰ τοῦ Τισσαφέρνους ἀνασυντάττει τὸν στρατὸν του καὶ ἐπιστρέφει διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς ὁποίας εἶχε προελάσει μέχρι τοῦ στρατοπέδου τῶν Κυρείων. Οἱ νικηταὶ Ἕλληνες ἔπαυσαν ἐν τῷ μεταξύ τὴν καταδίωξιν των καὶ κάμνουν στροφὴν, ὅτε εἶδον τοὺς ἐχθροὺς προχωροῦντας.

Μεταβολή τῆς παρατάξεως τῶν ἀντιπάλων.
Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων

Οἱ Ἕλληνες, ἐπειδὴ παρετήρησαν, ὅτι ἐπερχόμενος ὁ βασιλεὺς ἐβάδιζεν ἔξω τοῦ κέρατος τοῦ στρατοῦ των, φοβηθέντες μὴ παρικυκλωθοῦν, ἀναπτύσσουσιν τὴν παρατάξιν των καὶ λαμβάνουσιν τοιαύτην θέσιν, ὥστε νὰ ἔχουν τὸν ποταμὸν Εὐφράτην ὄχι πλέον εἰς τὰ πλάγια, ἀλλ' ὀπισθὲν των. Ἡ μεταβληθεῖσα αὕτη παρατάξις τῶν Ἑλλήνων ἀναγκάζει τὸν βασιλέα νὰ ἀντιπαρατάξῃ κατὰ τῶν Ἑλλήνων τὸν στρατὸν του εἰς τὸ ἴδιον σχῆμα, ὅπως κατ' ἀρχὰς ἐπήρχετο, ἵνα πολεμήσῃ. Ἄλλ' οἱ Πέρσαι φεύγουν ἐκ νέου καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μέχρι κώμης τινὸς (τῶν Κουράξων) κειμένης εἰς τοὺς πρόποδας λόφου τινὸς.

1 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.

2 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.

3 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.

4 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.

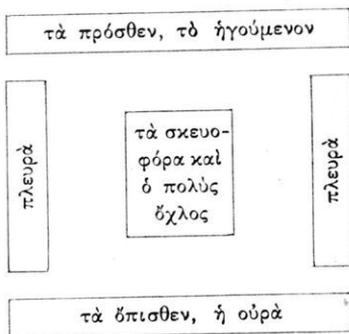
κτλ.

Σχηματισμός ὀρθίων λόχων

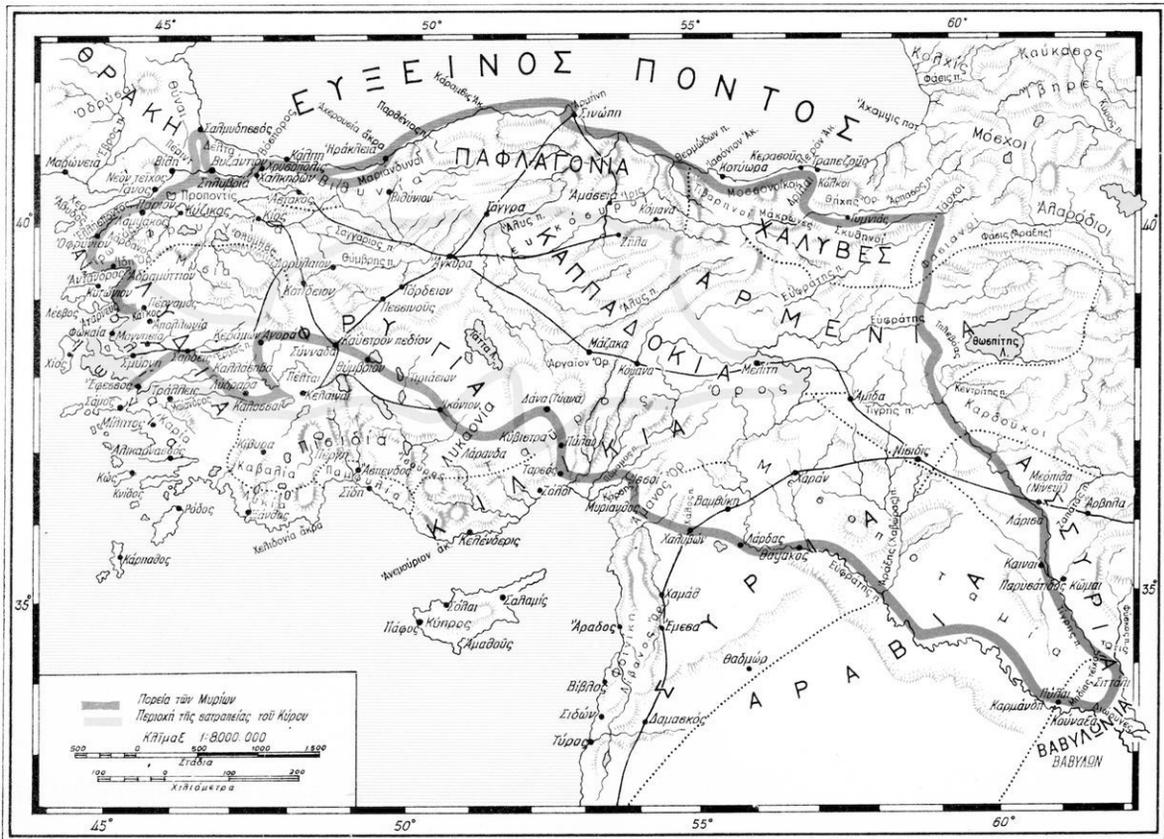
1 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.
2 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.
3 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.
4 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.

κτλ.

Πορεία κατά κέρας

Πλαίσιον ἐν τῷ στρατῷ
τῶν Μυρίων

ΧΩΡΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΣΙΝ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή		Σελίς
1.	Βίος τοῦ Ξενοφῶντος	5
2.	Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις	6

Βιβλίον πρῶτον

1.	Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ προπαρασκευαὶ δι' αὐτήν (1, 1 - 11)	9
2.	Συγκέντρωσις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων εἰς τὰς Σάρδεεις. Ἀναχώρησις τοῦ στρατεύματος ἐκ τῶν Σάρδεων καὶ πορεία αὐτοῦ διὰ τῆς Λυδίας καὶ Φρυγίας (2, 1-18) Περίληψις τῶν κεφ. 2 (§ 19-27), 3, 4, 5 (§ 1-10) καὶ 7	11 15
3.	Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη. Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου (8, 1-27)	17
	Περίληψις τοῦ κεφ. 9	21
4.	Συνέχεια τῆς μάχης. Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων (10, 1-19)	21

Βιβλίον δεύτερον

5.	Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριαίου καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου (1, 2-23)	25
	Περίληψις τοῦ κεφ. 2	28
6.	Σπονδαὶ μεταξὺ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων (3, 1-14, 17 - 29)	29
	Περίληψις τοῦ κεφ. 4	32
7. α.	Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνους (5, 1 - 21, 24 - 26)	33
β.	Προσέλευσις εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Τισσαφέρνους πέντε στρατηγῶν καὶ εἴκοσι λοχαγῶν. Σύλληψις καὶ θανάτωσις	

	Σελ.
αὐτῶν (5, 27 - 42)	37
Περίληψις τοῦ κεφ. 6	39

Βιβλίον τρίτον

8. α. Ἄθυμία τῶν Ἑλλήνων. Ἐνθάρρυνσις τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (1, 2 - 25) ..	41
β. Συνέλευσις τῶν διασωθέντων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν τῶν Ἑλλήνων. Λόγος τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἐκλογή νέων στρατηγῶν (1, 32 - 47)	45
9. Γενικὴ συνέλευσις τοῦ στρατεύματος. Λόγοι ἐν αὐτῇ καὶ ἀποφάσεις (2, 1 - 39)	48
Περίληψις τῶν κεφ. 3 καὶ 4	55
10. Διαμονὴ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ πεδιάδι, τῇ μεταξὺ τοῦ Τιγρητος ποταμοῦ καὶ τῶν Καρδουχείων ὄρέων. Ἀπόφασις αὐτῶν περὶ τῆς περαιτέρω πορείας (5, 1 - 18)	56

Βιβλίον τέταρτον

11. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὄρέων (1, 5 - 28)	59
12. Περικύκλωσις τῆς ὑπὸ τῶν Καρδουχῶν κατεχομένης διόδου καὶ ἄλωσις αὐτῆς. Ἀγῶνες τῶν ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ὀπισθοφυλάκων (2, 1 - 23)	62
13. Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ (3, 1 - 23)	66
Περίληψις τῶν λοιπῶν παραγράφων (25 - 34) τοῦ 3ου κεφ.	69
14. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας. Εἰρηνικὴ καὶ ἐχθρική συνάντησις αὐτῶν μετὰ τοῦ ὑποδιοικητοῦ τῆς Ἀρμενίας Τιριβάζου (4, 1 - 22)	69
15. α. Κακουχίαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν διὰ τῆς Ἀρμενίας (5, 1 - 22)	72
β. Αἱ μετὰ τὰς κακουχίας ἡμέραι ἀναψυχῆς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς κόμας τῆς Ἀρμενίας (5, 23 - 36)	75
Περίληψις τῶν κεφ. 6 καὶ 7 (§ 1 - 18)	77
16. Ἐπιβίβασις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ὄρος Θήγγην καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ θέα τῆς θαλάσσης (7, 19 - 27)	78

	Σελ.
Περίληψις τοῦ κεφ. 8 (§ 1 - 21).....	79
17. "Αφιξις τῶν 'Ελλήνων εἰς Τραπεζοῦντα (8, 22 - 28)	80
Βιβλίον πέμπτον	
Περίληψις τῶν κεφ. 1 καὶ 2	83
18. "Αφιξις τῶν 'Ελλήνων εἰς Κερασοῦντα. Διανομὴ τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων καὶ χρησιμοποίησις ὑπὸ τοῦ Ξενοφώντας τῶν διὰ τοὺς θεοὺς παραδοθέντων εἰς αὐτὸν χρημάτων (3, 1 - 13)	84
Περίληψις τῶν κεφ. 4 καὶ 5 (§ 1 - 6)	86
19. Αἱ ἐν Κοτυώροις διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέσβεων μετὰ τῶν 'Ελλήνων (5, 7 - 25)	86
Περίληψις τῶν κεφ. 7 (§ 1 - 14) καὶ 8	89
Βιβλίον ἕκτον	
20. Συνθήκαι τῶν 'Ελλήνων μετὰ τῶν Παφλαγόνων. "Αφιξις εἰς τὴν Σινώπην καὶ ἐκλογή ἐνὸς ἄρχοντος (1, 1 - 22, 24 - 33)	90
Περίληψις τῶν κεφ. 2, 3, 4, 5 καὶ 6	94
Βιβλίον ἕβδομον	
21. Οἱ "Ελληνες ἐν Βυζαντίῳ (1, 2 - 32)	97
Περίληψις τῶν κεφ. 1 (§ 33 - 40) καὶ 2	101
22. Προσχώρησις τῶν 'Ελλήνων πρὸς τὸν Σεύθην καὶ τὸ παρ' αὐτῷ δεῖπνον (3, 1 - 33)	103
Περίληψις τῶν κεφ. 3 (§ 34 - 48), 4, 5, 6 καὶ 7.	107
23. 'Επιστροφή εἰς τὴν 'Ασίαν. Παράδοσις τοῦ στρατεύματος εἰς τὸν Θίβρωνα (8, 1 - 8, 24)	109
'Ερμηνευτικαὶ σημειώσεις	111
Πίνακες.....	167
Περιεχόμενα	177

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΕΜΜ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (ΕΚΛΟΓΑΙ)

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1967

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ δεύτερον κατὰ τὴν σπουδαιότητα μετὰ τὴν **Κύρου Ἀνάβασιν** ιστορικὸν ἔργον τοῦ Ξενοφῶντος εἶναι τὰ **Ἑλληνικά** (ἑλληνικά πράγματα, ἱστορία). Καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι διηρημένον εἰς ἑπτὰ βιβλία. Ἐξ αὐτῶν τὰ δύο πρῶτα περιέχουν τὴν ἱστορίαν τῶν ἑπτὰ τελευταίων ἐτῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (411 - 404 π.Χ.), τὴν ὁποίαν δὲν ἐπρόφθασε νὰ περιλάβῃ εἰς τὸ σύγγραμμά του ὁ Θουκυδίδης. Εἰς τὰ ὑπόλοιπα πέντε διηγεῖται ὁ Ξενοφῶν τὰ συμβάντα ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης (404 - 362 π.Χ.). Ἀναλυτικώτερον τὰ ἱστορούμενα εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο γεγονότα ἔχουν ὡς ἀκολούθως :

Α' Ἀφοῦ οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ συμφορὰν κατώρθωσαν νὰ ἀνασυγκροτήσουν τὰς ναυτικὰς δυνάμεις των, ἤρχισαν νὰ διαμφισβητοῦν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ στόλος των ἐξησφάλισε τὴν κυριαρχίαν τῶν θαλασσίων ὁδῶν εἰς τὸ βόρειον Αἰγαῖον, κατεναυμάχησεν ἰσχυρὰ τμήματα τοῦ στόλου τῶν ἀντιπάλων παρὰ τὴν Ἄβυδον καὶ Κύζικον καὶ ἔγινε κύριος τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Προποντίδος.

Εἰς τὰς ἐπιτυχίας αὐτὰς κατὰ θάλασσαν μεγάλως συνετέλεσεν ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ ὁποῖος εὐρίσκετο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. Προπαρασκευάζων δηλαδὴ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἐξόριστος πολιτικός, ἐνίσχυσε τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Ἀθηναίων διὰ μοίρας πολεμικῶν σκαφῶν, τὴν ὁποίαν συνεκρότησε μὲ χρήματα τοῦ Πέρσου σατράπου Τισσαφέρνης. Ἐπὶ πλέον ἔλαβεν ἐνεργότατον μέρος εἰς τὰς νικηφόρους ναυμαχίας τῆς Ἀβύδου καὶ τῆς Κυζίκου καὶ κατέλαβε τὸ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων κατεχόμενον Βυζάντιον.

Παρ' ὅλα ὅμως τὰ κατὰ θάλασσαν κατορθώματα ἢ θέσις τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ ξηρᾶς ἦτο δύσκολος. Ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἴαγρις

εἶχε καταλάβει ἀπὸ τοῦ 413 τὴν Δεκέλειαν καὶ ἐξ αὐτῆς ἐνήργει κατὰ τῶν Ἀθηναίων στενωτάτον καὶ ἐξαντλητικὸν ἀποκλεισμόν.

Ἐν τῷ μεταξὺ διὰ ψηφίσματος τῆς ἐκκλησίας ὁ Ἀλκιβιάδης ἀνεκλήθη ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ ἐπανήλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας θριαμβευτικῶς. Εὐθύς ἀμέσως ἀνετέθη εἰς αὐτὸν ἡ ἀρχηγία τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν δυνάμεων τῶν Ἀθηναίων με ἀπεριόριστον ἐξουσίαν. Ἄλλ' εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ἀρχῆς ὁ δραστήριος στρατηγὸς καὶ ναύαρχος ὑπῆρξεν ἀτυχής. Ὁ ὑπ' αὐτὸν ἀθηναϊκὸς στόλος, διοικούμενος ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου τῆς ναυαρχίδος Ἀντιόχου, λόγῳ προσωρινῆς ἀπουσίας τοῦ ἀρχηγοῦ ἠττήθη πλησίον τῆς Ἐφέσου ὑπὸ τοῦ Λακεδαιμονίου ναύαρχου Λυσάνδρου (407 π.Χ.). Ὁ Ἀλκιβιάδης κατόπιν τούτου περιῆλθεν εἰς νέαν δυσμένειαν, καίτοι ἦτο ἀνεύθυνος τοῦ ἀτυχήματος. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέλεξαν 10 ἄλλους στρατηγοὺς, ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης ἀπεσύρθη εἰς ἰδιόκτητον ὠχυρωμένην περιοχὴν τῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως.

Τὸ θέρος τοῦ 406 οἱ Ἀθηναῖοι στρατηγοί, συναντήσαντες παρὰ τὰς Ἀργινοῦσας τὸν σπαρτιατικὸν στόλον ὑπὸ τὸν νέον ναύαρχον Καλλικρατίδαν, συνῆψαν πρὸς αὐτὸν ναυμαχίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν κατήγαγον νίκην περιφανῆ. Μέγα μέρος τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου κατεστράφη, αὐτὸς δὲ ὁ ναύαρχος ἐπίνηξ. Ἀλλὰ καὶ οἱ νικηταὶ Ἀθηναῖοι στρατηγοὶ δὲν ἀπέλαυσαν τῆς δόξης ἐκ τοῦ λαμπροῦ κατορθώματός των. Κατηγορηθέντες, ὅτι δὲν ἐφρόντισαν νὰ περισυλλέξουν τοὺς ναυαγοὺς, εἰσήχθησαν εἰς δίκην ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου καὶ κατεδικιάσθησαν εἰς θάνατον.

Β' Ὀλίγον μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῶν Ἀργινοῦσῶν οἱ Σπαρτιαῖται, ἐπειδὴ ἤμποδιζοντο ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ ἀναθέσουν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στόλου δις εἰς τὸ ἴδιον πρόσωπον, διώρισαν ναύαρχον κατὰ τύπους μὲν τὸν Ἄρακον, πράγματι ὅμως τὸν ἐ π ι σ τ ο λ έ α, τουτέστι τὸν ὑποναύαρχον αὐτοῦ Λύσανδρον.

Ὁ Λύσανδρος ἐπλευσεν εἰς τὰ μικρασιατικὰ παραλία, ἀλλ' ἀπέφυγε νὰ ἀντιμετωπίσῃ εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον, ὁ ὁποῖος ἦτο ἰσχυρότερος τοῦ σπαρτιατικοῦ. Δι' ἐπιδεξίων ἐλιγμῶν κατάρθρωσεν ἐκ τῶν παραλίων τῆς Ἰωνίας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ στενὰ τοῦ Ἐλλησπόντου καὶ νὰ προσορμισθῇ κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς Ἄβυδον, ἔπειτα εἰς Λάμψακον, πόλεις ἐπὶ τῆς μικρασιατικῆς παραλίας. Οἱ Ἀθηναῖοι, ἀκολουθοῦντες κατὰ πόδας, προσωρμίσθησαν με 180 πολεμικὰ σκάφη εἰς

τὴν ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς τοῦ 'Ελλησπόντου περιοχὴν, τὴν καλουμένην Αἰγὸς ποταμούς. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην συνετελέσθη τὸ μεγαλύτερον δράμα τοῦ ὄλου πολέμου. Ὀλόκληρος σχεδὸν ὁ ἀθηναϊκὸς στόλος μεθ' ὄλων τῶν πληρωμάτων του περιτῆλθε δι' αἰφνιδιαστικῆς ἐπιθέσεως τοῦ Λυσάνδρου εἰς χεῖράς του. Ἡ συμφορὰ διὰ τοὺς Ἀθηναίους ὑπῆρξεν αὐτὴν τὴν φορὰν ἀνεπανόρθωτος. Ὁ μακροχρόνιος καὶ ἐξαντλητικὸς πόλεμος ἔληξεν οὕτω ὀριστικῶς. Ὑπὸ τὴν βίαν τῶν πραγμάτων ἠναγκάσθησαν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ συνάψουν εἰρήνην σύμφωνα πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νικητοῦ. Κατὰ τὰς διατάξεις τῆς συνθήκης ὑπεχρέωθησαν 1) νὰ κατεδαφίσουν τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ ὄχυράματα τοῦ Πειραιῶς, 2) νὰ παραδώσουν εἰς τοὺς νικητὰς ὀλόκληρον τὸν στόλον των ἐκτὸς 12 πλοίων, 3) νὰ δεχθῶν τὴν ἐπάνοδον τῶν ἐξορίστων διὰ πολιτικὰ ἀδικήματα καὶ 4) νὰ συνδεθῶν διὰ συμμαχίας πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἐπὶ πλεόν κατ' ἀπαίτησιν τῶν νικητῶν ἀντικατέστησαν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα διὰ τῆς ὀλιγαρχίας τῶν τριάκοντα. Ἄλλ' ἡ σκληρὰ καὶ αἰμοσταγῆς διοίκησις τῶν τυράννων δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Μετὰ βίον ὀκτῶ περίπου μηνῶν κατελύθη ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν ἄλλων ἐξορίστων Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι εἶχον καταφύγει εἰς γειτονικὰς πόλεις τῆς Ἀττικῆς.

Γ' Οὕτω, μετὰ τὸν εὐτυχεῖ διὰ τὰ σπαρτιατικὰ ὄπλα τερματισμὸν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἡ Σπάρτη ὡς πρωτεύουσα πόλις τῆς Ἑλλάδος κατέστη αὐτοδικαίως προστάτις τῶν ἐλληνικῶν πόλεων. Ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου στηριχθεῖσαι αἱ ἰωνικαὶ πόλεις, αἱ ὁποῖαι εἶχον ὑπαχθῆ ἤδη εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ Τισσαφέρνου καὶ κατεπιέζοντο ὑπ' αὐτοῦ, ἐζήτησαν τὴν ἐπέμβασιν τῶν Λακεδαιμονίων. Οἱ Σπαρτιαῖται ἐδέχθησαν εὐμενῶς τὴν πρόσκλησιν. Μὲ μικρὰν στρατιωτικὴν δύναμιν ἀπεβιάσθησαν εἰς τὴν Ἰωνίαν, ἐνίκησαν ἐπανειλημμένως τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις τῆς κραταιᾶς μοναρχίας τῶν Περσῶν καὶ ἔφεραν εἰς δύσκολον θέσιν τοὺς σατράπας τοῦ Ἀρταξέρξου.

Δ' Κατὰ τοὺς ἰδίους χρόνους τὸ μῖσος καὶ ἡ ἀντιζηλία πρὸς τὴν Σπάρτην συνήνωσαν ἐναντίον της τὰς σημαντικωτέρας πόλεις τῆς κυρίως Ἑλλάδος, τὰς Ἀθήνας, τὰς Θήβας, τὴν Κόρινθον, τὸ Ἄργος. Οἱ Λακεδαιμόνιοι πρὸ τοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου ἠναγκάσθησαν ν' ἀνακαλέσουν τὰς ἐν Ἰωνίᾳ δυνάμεις των.

Ἐν τῷ μεταξύ τὰ πεδία τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Βοιωτίας γίνονται θέατρα αἱματηροτάτων συγκρούσεων μεταξύ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ ἀγὼν μὲ ἐναλλασσομένας φάσεις διεξάγεται σκληρὸς καὶ ἀμείλικτος. Οἱ συνησπισμένοι σύμμαχοι, μολοντί ἠττήθησαν εἰς τὴν Νεμέαν καὶ τὴν Κορώνειαν, κρατοῦν σταθερῶς τὰς θέσεις των περὶ τὸν Ἴσθμόν.

Μὲ τὰ κατὰ ξηρὰν ταῦτα γεγονότα συμπίπτουν ἄλλα κατὰ θάλασσαν. Ὁ Ἀθηναῖος ναύαρχος Κόνων, διοικῶν τὸν περσικὸν στόλον, καταναυμαχεῖ τὰς ναυτικὰς δυνάμεις τῶν Λακεδαιμονίων παρὰ τὴν Κνίδον τῆς Μ. Ἀσίας (394 π.Χ.). Εὐθύς κατόπιν μὲ ἰσχυρὸν στόλον πλέει κατὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐρημώνει τὰ παράλια. Ἀργότερον διὰ τῆς χρηματικῆς συνδρομῆς τοῦ Φαρναβάζου κατέρχεται εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνοικοδομεῖ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως.

Μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀποστέλλουν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν τὸν Ἀνταλκίδαν, διὰ νὰ διαπραγματευθῆ τὴν σύναψιν εἰρήνης μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Αἱ διαπραγματεύσεις διήρκεσαν ἐπὶ μακρόν, διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἤρνοῦντο νὰ μετᾶσχουν αὐτῶν καὶ ἐξηκολούθουν τὸν κατὰ θάλασσαν ἀγῶνα κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ἐ Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τὰ παράλια τῆς Ἀπτικῆς ὑπέστησαν ἐπανειλημμένως ἐπιθέσεις καὶ καταστροφὰς ἐκ μέρους τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου καὶ ὁ ἐπισιτισμὸς τῶν Ἀθηνῶν διεκόπη ὀλοσχερῶς. Αἱ Ἀθηναῖοι ἐκινδύνευσαν οὕτω δι' ἄλλην μίαν φορὰν. Ὑπὸ τὰς περιστάσεις αὐτὰς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐδέχθησαν νὰ ὑπογράψουν τὴν διαβόητον **ἀνταλκίδειον εἰρήνην** (387 π.Χ.), τὴν ὁποίαν κατήρτισεν ὁ μέγας βασιλεὺς. Κατὰ τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης ὅλαι αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Μικρῆς Ἀσίας καὶ ἐκ τῶν νήσων αἱ Κλαζομεναὶ καὶ ἡ Κύπρος περιήρχοντο εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Αἱ ἄλλαι ἑλληνίδες πόλεις ἐκτὸς τῶν νήσων Λήμνου, Ἰμβρου καὶ Σκύρου, παλαιῶν ἀθηναϊκῶν κτήσεων, ἀφῆνοντο αὐτόνομοι. Ἡ ἐποπτεία διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς εἰρήνης ἀνετίθετο εἰς τὸν μέγαν βασιλέα καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους.

Ἄλλ' ἡ ἡσυχία, ἡ ὁποία ἐπεκράτησε εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἀνταλκίδειον εἰρήνην, δὲν διετηρήθη ἐπὶ μακρόν. Τὸ 383 οἱ Λακεδαιμόνιοι κατέλαβον αἰφνιδιαστικῶς τὰς Θήβας, ἐγκατέστησαν εἰς τὴν Καδμεῖαν σπαρτιατικὴν φρουράν, κατέλυσαν τὸ ὑφιστάμενον πολίτευμα καὶ ἐγκαθίδρυσαν ὀλιγαρχίαν. Οἱ ἀφωσιώμενοι εἰς τὸ πρῶν καθεστῶς Θεβαῖοι καταφεύγουν τότε εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἐδῶ ὠργάνωσαν συνωμο-

σίαν κατὰ τοῦ νέου πολιτεύματος τῆς πατρίδος των, εἰσῆλθον κρυφίως εἰς τὰς Θήβας, ἐφόνευσαν τοὺς ἀρχηγούς τῶν ὀλιγαρχικῶν καὶ ἠνάγκασαν τὴν σπαρτιατικὴν φρουρὰν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Καδμείαν.

Μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεστράτευσαν ἐπανειλημμένως κατὰ τῶν Θηβῶν, ἀλλ' αἱ ἐπιτυχίαι των ὑπῆρξαν ἀσήμαντοι. Οἱ Θηβαῖοι κατῴρθωσαν νὰ παρασύρουν εἰς τὸν πόλεμον καὶ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦ στόλου των κατέστρεφον τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου.

ΣΤ' Τὸ 374 ὁ θηβαϊκὸς στρατὸς εἰσῆλασεν εἰς τὴν Φωκίδα. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν τότε κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα Κλεόμβροτον. Τοῦτο ἠνάγκασε τοὺς Θηβαίους νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πόλιν των πρὸς ἄμυναν αὐτῆς. Συγχρόνως οἱ Ἀθηναῖοι καὶ διότι ἐβλεπον μετὰ δυσφορίας τὴν αὐξανομένην δυνάμιν τῶν Θηβῶν καὶ διότι δὲν ἠδύναντο νὰ κρατοῦν ἐν κινήσει τὸν στόλον των, συνῆψαν εἰρήνην πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. Ἀργότερον συνέστησαν καὶ εἰς τοὺς Θηβαίους νὰ στείλουν ἀντιπροσώπους των μαζὶ μὲ Ἀθηναίους πρέσβεις εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ θέσουν τέρμα εἰς τὸν συνεχιζόμενον πόλεμον. Ἡ πρότασις ἔγινε δεκτὴ καὶ οὕτω συνήφθη εἰρήνη, τῆς ὁποίας οὐσιωδεστέρα διάταξις ἦτο νὰ ἀποστρατευθοῦν αἱ ἑκατέρωθεν δυνάμεις καὶ νὰ ἀφεθοῦν αἱ πόλεις αὐτόνομοι. Ἀλλ' οἱ Θηβαῖοι μεταμεληθέντες ἐζήτησαν εὐθὺς ἀμέσως νὰ λυθοῦν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς συνθήκης. Τότε ὁ Κλεόμβροτος διετάχθη νὰ παραμείνῃ εἰς Βοιωτίαν καὶ νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς Θηβαίους διὰ τῶν ὄπλων.

Ἡ σύγκρουσις μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων ἔγινεν εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας (371 π.Χ.). Ἡ ἀνωτέρα τακτικὴ τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐπεκράτησεν ὀλοσχερῶς. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπέστησαν ὀδυνηρὰν ἤτταν. Αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Κλεόμβροτος ἐφονεύθη.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης εἶχε βαρὺν ἀντίκτυπον εἰς τὴν σπαρτιατικὴν ἀρχήν. Ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην αἱ σύμμαχοι πόλεις τῆς Πελοποννήσου ἀπεχώρησαν τῆς συμμαχίας, πλὴν τοῦ Φλειουόντος, ἐνῶ οἱ εἰλωτες καὶ οἱ περιόικοι ἐκινήθησαν εἰς ἐπανάστασιν. Εἰς ἐπίμετρον οἱ Μαντινεῖς, οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Ἡλεῖοι συνησπίσθησαν κατὰ τῆς Σπάρτης, ἐκάλεσαν εἰς ἐνίσχυσιν τοὺς Θηβαίους καὶ ἐβάδισαν κατὰ τῆς Λακωνικῆς. Οἱ Σπαρτιᾶται μετὰ δυσκολίας κατῴρθωσαν νὰ ἀποκρούσουν τοὺς ἐπιδρομεῖς. Εἰς τοῦτο τοὺς ἐβοήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῶν ὁποίων εἶχον ζητήσῃ τὴν συνδρομήν.

Ζ' Τὸ ἐπόμενον ἔτος (370 π. Χ.) οἱ Θηβαῖοι, ὄνειρευόμενοι τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος, πρῶτον μὲν ἐπεδιώξαν διὰ πρεσβείας ὑπὸ τὸν Πελοπίδαν νὰ ἀποκτήσουν τὴν εὐνοίαν καὶ ὑποστήριξιν τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ἔπειτα δὲ διὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐπεχείρησαν νέαν ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Πελοποννήσου. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἀπόπειρα ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ τῆς ἢ κατὰ τῆς Πελοποννήσου ὅμως ἐπιδρομὴ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς συμμαχίας τῶν Θηβῶν μετὰ τινων πελοποννησιακῶν πόλεων διὰ τῆς προσθήκης εἰς αὐτὴν τῆς Ἀχαΐας. Φρουραὶ ἐπίσης Θηβαϊκαὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς συμμαχίδας πόλεις.

Ἐπὶ μακρὸν χρόνον μετὰ ταῦτα σταματοῦν αἱ ἐκστρατεῖαι τῶν Θηβαίων ἐναντίον τῆς Πελοποννήσου. Τὸ 362 ὅμως ὁ Ἐπαμεινώνδας εὔρε νέαν ἀφορμὴν ἐπεμβάσεως εἰς τὰ ἐκεῖ πράγματα. Οἱ ταμίαι δηλαδὴ τῶν χρημάτων τοῦ « κοινοῦ » τῶν Ἀρκάδων, διὰ νὰ συγκαλύψουν τὴν ὑποπτον διαχείρισίν των, ἐζήτησαν τὴν συνδρομὴν τῶν Θηβῶν πρὸς προστασίαν δῆθεν τῆς ὑφισταμένης μετὰ τινων ἀρκαδικῶν πόλεων συμμαχίας. Οἱ Μαντινεῖς ἐξ ἄλλου συνεβούλευσαν τοὺς Θηβαίους νὰ ἀφήσουν τοὺς Ἀρκάδας νὰ ἐπιλύσουν μόνοι τὰς ἐσωτερικὰς διαφορὰς των, ἀλλ' ἡ σύστασις των δὲν εἰσηκούσθη. Ὁ Ἐπαμεινώνδας μὲ ἀρκετὴν δύναμιν εἰσέβαλεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, προήλασεν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ διὰ καταπληκτικῆς αἰφνιδιαστικῆς ἐνεργείας εὐρέθη πρὸ τῆς Σπάρτης καθ' ἣν στιγμὴν αὕτη ἦτο ἔρημος ὑπερασπιστῶν. Ἐγκαιρὸς ἐν τούτοις ἐλιγμὸς τῶν σπαρτιατικῶν δυνάμεων ὑπὸ τὸν βασιλέα Ἀγησίλαον καὶ τὸν νεαρὸν υἱὸν του Ἀρχίδαμον ἔσωσε τὴν ἀτείχιστον πόλιν.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην ὁ Ἐπαμεινώνδας ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ νὰ συνάψῃ τὴν μάχην τῆς Μαντινείας. Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε τραχὺς, ἀλλ' ἔμεινεν ἄκριτος. Κατὰ τὴν κρίσιμον φάσιν τῆς πάλης, ἐνῶ ἡ νίκη ἔκλινεν ὑπὲρ τῶν Θηβαίων, ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐφρονεύθη. Οὕτω καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι θεώρουν τοὺς ἑαυτοὺς των νικητάς, « ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι ».

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΤΗ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Αἱ περὶ τὴν Λέσβον συγκρούσεις τοῦ σπαρτιατικοῦ πρὸς τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον. Ἡ ἐν Ἀργινοῦσαις ναυμαχία (406 π.Χ.).

(6, 1 - 28, 32 - 38)

^x Τῶ δ' ἐπιόντι ἔτει οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Λυσάνδρῳ παρε- § 1 - 3 x
ληλυθότος ἤδη τοῦ χρόνου ἔπεμψαν ἐπὶ τὰς ναῦς Καλλικρα-
τίδαν. Ὅτε δὲ παρεδίδου ὁ Λύσανδρος τὰς ναῦς, ἔλεγε τῷ
Καλλικρατίδᾳ, ὅτι θαλαττοκράτωρ τε παραδιδοίῃ καὶ ναυ-
μαχίᾳ νενικηκώς. Ὁ δὲ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἐξ Ἐφέσου ἐν ἀρι-
στερεᾷ Σάμου παραπλεύσαντα, οὓ ἦσαν αἱ τῶν Ἀθηναίων
νῆες, ἐν Μιλήτῳ παραδοῦναι τὰς ναῦς, καὶ ὁμολογήσειν θα-
λαττοκρατεῖν. Οὐ φάσκοντος δὲ τοῦ Λυσάνδρου πολυπρα-
γμονεῖν ἄλλου ἄρχοντος, αὐτὸς ὁ Καλλικρατίδας, πρὸς αἷς
παρὰ Λυσάνδρου ἔλαβε ναυσί, προσεπλήρωσεν ἐκ Χίου καὶ
Ῥόδου καὶ ἄλλοθεν ἀπὸ τῶν συμμάχων πεντήκοντα ναῦς.
Ταύτας δὲ πάσας ἄθροισας, οὐσας τετταράκοντα καὶ ἑκατὸν,
παρεσκευάζετο ὡς ἀπαντησόμενος τοῖς πολεμίοις.

Καταμαθῶν δ' ὑπὸ τῶν Λυσάνδρου φίλων καταστασια- § 4
ζόμενος, οὐ μόνον ἀπροθύμως ὑπηρετούντων, ἀλλὰ καὶ δια-
θροούντων ἐν ταῖς πόλεσιν, ὅτι Λακεδαιμόνιοι μέγιστα πα-
ραπίπτειεν ἐν τῷ διαλλάττειν τοὺς ναυάρχους, πολλάκις ἀνε-
πιτηδεῖων γιγνομένων καὶ ἄρτι συνιέντων τὰ ναυτικά καὶ
ἀνθρώποις ὡς χρηστέον οὐ γιγνωσκόντων, ἀπείρους θαλάτ-

της πέμποντες καὶ ἀγνώστας τοῖς ἐκεῖ, κινδυνεύοιέν τέ τι παθεῖν διὰ τοῦτο· ἐκ τούτου δὴ ὁ Καλλικρατίδας συγκαλέσας τοὺς Λακεδαιμονίων ἐκεῖ παρόντας ἔλεγεν αὐτοῖς τοιαύδε.

X § 5 « Ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ οἴκοι μένειν καὶ εἴτε Λύσανδρος εἴτε ἄλλος τις ἐμπειρότερος περὶ τὰ ναυτικὰ βούλεται εἶναι, οὐ κωλύω τὸ κατ' ἐμέ· ἐγὼ δ' ὑπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὰς ναῦς πεμφθεὶς οὐκ ἔχω, τί ἄλλο ποιῶ ἢ τὰ κελευόμενα, ὡς ἂν δύνωμαι κράτιστα. Ὑμεῖς δὲ πρὸς ἃ ἐγὼ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάζεται, (ἴστε γὰρ αὐτὰ ὡσπερ καὶ ἐγὼ), συμβουλευέτε τὰ ἄριστα ὑμῖν δοκοῦντα εἶναι περὶ τοῦ ἐμὲ ἐνθάδε μένειν ἢ οἴκαδε ἀποπλεῖν ἐροῦντα τὰ καθεστῶτα ἐνθάδε ».

§ 6 - 7 Οὐδενὸς δὲ τολμήσαντος ἄλλο τι εἰπεῖν ἢ τοῖς οἴκοι πείθεσθαι ποιεῖν τε ἐφ' ἃ ἤκοι, ἐλθὼν παρὰ Κῦρον ἦτει μισθὸν τοῖς ναύταις· ὁ δὲ αὐτῷ εἶπε δύο ἡμέρας ἐπισχεῖν. Καλλικρατίδας δὲ ἀχθεσθεὶς τῇ ἀναβολῇ καὶ ταῖς ἐπὶ τὰς θύρας φοιτήσεσιν, ὀργισθεὶς καὶ εἰπὼν ἀθλιωτάτους εἶναι τοὺς Ἕλληνας, ὅτι βαρβάρους κολακεύουσιν ἕνεκα ἀργυρίου, φάσκων τε, ἂν σωθῇ οἴκαδε, κατὰ γε τὸ αὐτοῦ δυνατὸν διαλλάξαι Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ἀπέπλευσεν εἰς Μίλητον· κάκειθεν πέμψας τριήρεις εἰς Λακεδαίμονα ἐπὶ χρήματα, ἐκκλησίαν ἀθροίσας τῶν Μιλησίων τάδε εἶπεν.

8 - 11 « Ἐμοὶ μὲν, ὦ Μιλήσιοι, ἀνάγκη τοῖς οἴκοι ἄρχουσι πείθεσθαι· ὑμᾶς δὲ ἐγὼ ἀξιῶ προθυμοτάτους εἶναι εἰς τὸν πόλεμον διὰ τὸ οἰκοῦντας ἐν βαρβάροις πλεῖστα κακὰ ἤδη ὑπ' αὐτῶν πεπονθέναι· δεῖ δ' ὑμᾶς ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, ὅπως ἂν τάχιστα τε καὶ μάλιστα βλάπτωμεν τοὺς πολεμίους, ἕως ἂν οἱ ἐκ Λακεδαίμονος ἤκωσιν, οὓς ἐγὼ ἔπεμψα χρήματα ἄξοντας, ἐπεὶ τὰ ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσανδρος Κῦρῳ ἀποδοὺς ὡς περιττὰ ὄντα οἴχεται· Κῦρος δὲ ἐλθόντος ἐμοῦ ἐπ' αὐτὸν ἀεὶ ἀνεβάλλετό μοι διαλεχθῆναι,

ἐγὼ δ' ἐπὶ τὰς ἐκείνου θύρας φοιτᾶν οὐκ ἐδυνάμην ἐμαυτὸν πείσαι. Ὑπισχνοῦμαι δ' ὑμῖν ἀντὶ τῶν συμβάντων ἡμῖν ἀγαθῶν ἐν τῷ χρόνῳ, ᾧ ἂν ἐκεῖνα προσδεχώμεθα, χάριν ἀξίαν ἀποδώσειν. Ἄλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς δεῖξωμεν τοῖς βαρβάροις, ὅτι καὶ ἄνευ τοῦ ἐκείνου θαυμάζειν δυνάμεθα τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι ».

Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' εἶπεν, ἀνιστάμενοι πολλοὶ καὶ μάλιστα § 12 - 15 × αἰτιαζόμενοι ἐναντιοῦσθαι δεδιότες εἰσηγοῦντο πόρον χρημάτων καὶ αὐτοὶ ἐπαγγελλόμενοι ἰδίᾳ. Λαβὼν δὲ ταῦτα ἐκεῖνος καὶ ἐκ Χίου πεντεδραχμίαν ἐκάστω τῶν ναυτῶν ἐφοδιασάμενος ἔπλευσε τῆς Λέσβου ἐπὶ Μήθυμναν πολεμίαν οὔσαν. Οὐ βουλομένων δὲ τῶν Μηθυμναίων προσχωρεῖν, ἀλλ' ἐμφροῦρων ὄντων Ἀθηναίων καὶ τῶν τὰ πράγματα ἐχόντων ἀττικίζόντων, προσβαλὼν αἰρεῖ τὴν πόλιν κατὰ κράτος. Τὰ μὲν οὖν χρήματα πάντα διήρπασαν οἱ στρατιῶται, τὰ δὲ ἀνδράποδα πάντα συνήθροισεν ὁ Καλλικρατίδας εἰς τὴν ἀγοράν· καὶ κελεύοντων τῶν συμμάχων ἀποδόσθαι καὶ τοὺς Μηθυμναίους οὐκ ἔφη ἑαυτοῦ γε ἄρχοντος οὐδένα Ἑλλήνων εἰς τὸ ἐκείνου δυνατὸν ἀνδραποδισθῆναι. Τῇ δ' ὑστεραία τοὺς μὲν ἐλευθέρους ἀφῆκε, τοὺς δὲ τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς καὶ τὰ ἀνδράποδα τὰ δοῦλα πάντα ἀπέδοτο. Κόνωνι δὲ εἶπεν, ὅτι παύσει αὐτὸν θαλαττοκρατοῦντα· κατιδὼν δὲ αὐτὸν ἀναγόμενον ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, ἐδίωκεν ὑποτεμνόμενος τὸν εἰς Σάμον πλοῦν, ὅπως μὴ ἐκεῖσε φύγοι.

Κόνων δ' ἔφευγε ταῖς ναυσὶν εὖ πλεούσαις διὰ τὸ ἐκ § 16 - 18 πολλῶν πληρωμάτων εἰς ὀλίγας ἐκλελέχθαι τοὺς ἀρίστους ἐρέτας, καὶ καταφεύγει εἰς Μυτιλήνην τῆς Λέσβου καὶ σὺν αὐτῷ τῶν δέκα στρατηγῶν Λέων καὶ Ἐρασινίδης. Καλλικρατίδας δὲ συνεισέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα, διώκων ναυσὶν ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα. Κόνων δὲ ὡς ἔφθη ὑπὸ τῶν πολεμίων κατακωλυθεὶς, ἠναγκάσθη ναυμαχῆσαι πρὸς τῷ λιμένι καὶ

ἀπώλεσε ναῦς τριάκοντα· οἱ δὲ ἄνδρες εἰς τὴν γῆν ἀπέφυγον· τὰς δὲ λοιπὰς τῶν νεῶν, τετταράκοντα οὔσας, ὑπὸ τῷ τείχει ἀνείλκυσε. Καλλικρατίδας δὲ ἐν τῷ λιμένι ὀρμισάμενος ἐπολιόρκει ἐνταῦθα τὸν ἔκπλουον ἔχων καὶ κατὰ γῆν μεταπεμφάμενος τοὺς Μυθημναίους πανδημεὶ καὶ ἐκ τῆς Χίου τὸ στρατευμα διαβιβάσας· χρήματά τε παρὰ Κύρου αὐτῷ ἤλθεν.

§ 19 - 20

Ὁ δὲ Κόνων ἐπεὶ ἐπολιορκεῖτο καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ σίτου οὐδαμῶθεν ἦν εὐπορῆσαι, οἱ δὲ ἄνθρωποι πολλοὶ ἐν τῇ πόλει ἦσαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐβοήθουν διὰ τὸ μὴ πυνθάνεσθαι ταῦτα, καθελκύσας τῶν νεῶν τὰς ἄριστα πλεούσας δύο ἐπλήρωσε πρὸ ἡμέρας, ἐξ ἀπασῶν τῶν νεῶν τοὺς ἀρίστους ἐρέτας ἐκλέξας καὶ τοὺς ἐπιβάτας εἰς κοίλην ναῦν μεταβιβάσας καὶ τὰ παραρρύματα παραβαλὼν. Τὴν μὲν οὖν ἡμέραν οὕτως ἀνεῖχον, εἰς δὲ τὴν ἐσπέραν, ἐπεὶ σκότος εἶη, ἐξεβίβαζεν, ὡς μὴ καταδήλους εἶναι τοῖς πολεμίοις ταῦτα ποιοῦντας. Πέμπτη δὲ ἡμέρα εἰσθέμενοι σῖτα μέτρια, ἐπειδὴ ἤδη μέσον ἡμέρας ἦν καὶ οἱ ἐφορμοῦντες ὀλιγώρως εἶχον καὶ ἔνιοι ἀνεπαύοντο, ἐξέπλευσαν ἔξω τοῦ λιμένος καὶ ἡ μὲν ἐπὶ Ἐλλησπόντου ὤρμησεν, ἡ δὲ εἰς τὸ πέλαγος.

§ 21 - 23

Τῶν δ' ἐφορμούντων, ὡς ἕκαστοι ἦνυτον, τὰς τε ἀγκύρας ἀποκόπτοντες καὶ ἐγειρόμενοι ἐβοήθουν τεταραγμένοι, τυχόντες ἐν τῇ γῆ ἀριστοποιούμενοι· εἰσβάντες δὲ ἐδίωκον τὴν εἰς τὸ πέλαγος ἀφορμήσασαν, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ δύνοντι κατέλαβον, καὶ κρατήσαντες μάχη, ἀναδησάμενοι ἀπῆγον εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτοῖς ἀνδράσιν· ἡ δ' ἐπὶ τοῦ Ἐλλησπόντου φυγοῦσα ναῦς διέφυγε καὶ ἀφικομένη εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξαγγέλλει τὴν πολιορκίαν. Διομέδων δὲ βοηθῶν Κόνωνι πολιορκουμένῳ δώδεκα ναυσὶν ὤρμισατο εἰς τὸν εὐριπον τὸν τῶν Μυτιληναίων. Ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἐπιπλεύσας αὐτῷ ἐξαίφνης δέκα μὲν τῶν νεῶν ἔλαβε, Διομέδων δ' ἔφυγε τῇ τε αὐτοῦ καὶ ἄλλῃ.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὰ γεγενημένα καὶ τὴν πολιορκίαν ἐπεὶ § 24 - 25
 ἤκουσαν, ἐψηφίσαντο βοηθεῖν ναυσὶν ἑκατὸν καὶ δέκα εἰσ-
 βιβάζοντες τοὺς ἐν τῇ ἡλικίᾳ ὄντας ἅπαντας καὶ δούλους καὶ
 ἐλευθέρους· καὶ πληρώσαντες τὰς δέκα καὶ ἑκατὸν ἐν τριά-
 κοντα ἡμέραις ἀπῆραν· εἰσέβησαν δὲ καὶ τῶν ἰππέων πολλοί.
 Μετὰ ταῦτα ἀνήχθησαν εἰς Σάμον, κάκειθεν Σαμίας ναῦς
 ἔλαβον δέκα· ἤθροισαν δὲ καὶ ἄλλας πλείους ἢ τριάκοντα
 παρὰ τῶν ἄλλων συμμάχων εἰσβαίνειν ἀναγκάσαντες ἅπαν-
 τας, ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τινας αὐτοῖς ἔτυχον ἕξω οὔσαι· ἐγένοντο
 δὲ αἱ πᾶσαι πλείους ἢ πενήκοντα καὶ ἑκατόν.

Ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἀκούων τὴν βοήθειαν ἤδη ἐν Σάμῳ § 26 - 28
 οὔσαν, αὐτοῦ μὲν κατέλιπε πενήκοντα ναῦς καὶ ἄρχοντα Ἐ-
 τεόνικον, ταῖς δὲ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀναχθεὶς ἐδειπνοποιεῖτο
 τῆς Λέσβου ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ ἄκρα ἀντίον τῆς Μυτιλήνης. Τῇ
 δ' αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔτυχον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δειπνοποιούμενοι ἐν
 ταῖς Ἀργινούσαις· αὗται δὲ εἰσὶν ἀντίον τῆς Λέσβου. Τῆς δὲ
 νυκτὸς ἰδὼν τὰ πυρά, καὶ τινῶν αὐτῶ ἐξαγγειλάντων, ὅτι οἱ
 Ἀθηναῖοι εἶεν, ἀνήγγετο περὶ μέσας νύκτας, ὡς ἐξαπιναιῶς
 προσπέσοι· ὕδωρ δ' ἐπιγενόμενον πολὺ καὶ βρονταὶ διεκώλυ-
 σαν τὴν ἀναγωγὴν. Ἐπεὶ δὲ ἀνέσχεν, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐπλει ἐπὶ
 τὰς Ἀργινούσας. Εἶχε δὲ τὸ δεξιὸν κέρας Καλλικρατίδας. Οἱ
 δ' Ἀθηναῖοι ἀντανήγοντο εἰς τὸ πέλαγος.

Ἐρμῶν δὲ Μεγαρεὺς ὁ τῷ Καλλικρατίδᾳ κυβερνῶν εἶπε § 32 ×
 πρὸς αὐτόν, ὅτι εἴη καλῶς ἔχον ἀποπλεῦσαι. Αἱ γὰρ τριήρεις
 τῶν Ἀθηναίων πολλῶ πλείονες ἦσαν. Καλλικρατίδας δὲ εἶ-
 πεν, ὅτι ἡ Σπάρτη οὐ δέος, μὴ κάκιον οἰκεῖται αὐτοῦ ἀπο-
 θανόντος, φεύγειν δὲ αἰσχρὸν ἔφη εἶναι.

× Μετὰ ταῦτα ἐναυμάχησαν χρόνον πολὺν, πρῶτον μὲν § 33 - 34
 ἀθροαί, ἔπειτα δὲ διεσκεδασμένοι. Ἐπεὶ δὲ Καλλικρατίδας τε
 ἐμβαλοῦσης τῆς νεῶς ἀποπεσὼν εἰς τὴν θάλατταν ἠφανίσθη,
 Πρωτόμαχος τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τῷ δεξιῷ τὸ εὐώνυμον ἐνί-

κησαν, ἐντεῦθεν φυγὴ τῶν Πελοποννησίων ἐγένετο εἰς Χίον, πλείστων δὲ καὶ εἰς Φώκαιαν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πάλιν εἰς τὰς Ἀργινοῦσας κατέπλευσαν. Ἀπώλοντο δὲ τῶν μὲν Ἀθηναίων νῆες πέντε καὶ εἴκοσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐκτὸς ὀλίγων τῶν πρὸς τὴν γῆν προσενεχθέντων, τῶν δὲ Πελοποννησίων Λακωνικαὶ μὲν ἑνέα, τῶν πασῶν οὐσῶν δέκα, τῶν δ' ἄλλων συμμάχων πλείους ἢ ἑξήκοντα.

§ 35 Ἐδοξε δὲ τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἑπτὰ μὲν καὶ τετταράκοντα ναυσὶ Θηραμένη τε καὶ Θρασύβουλον τριηράρχους ὄντας καὶ τῶν ταξιάρχων τινὰς πλεῖν ἐπὶ τὰς καταδεδυκυίας ναῦς καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῶν ἀνθρώπους, ταῖς δὲ ἄλλαις ἐπὶ τὰς μετ' Ἐτεονίκου τῇ Μυτιλήνῃ ἐφορμούσας. Ταῦτα δὲ βουλομένους ποιεῖν ἄνεμος καὶ χειμῶν διεκώλυσεν αὐτοὺς μέγας γενόμενος· τρόπαιον δὲ στήσαντες αὐτοῦ ἠυλίζοντο, τῷ δ' Ἐτεονίκῳ ὁ ὑπηρετικὸς κέλῃς πάντα ἐξήγγειλε τὰ περὶ τὴν ναυμαχίαν.

Χ § 36 - 37 Ὁ δὲ αὐτὸν πάλιν ἐξέπεμψεν εἰπὼν τοῖς ἐνοῦσι σιωπῆ ἐκπλεῖν καὶ μηδενὶ διαλέγεσθαι, παραχρῆμα δὲ αὐθις πλεῖν εἰς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον ἐστεφανωμένους καὶ βοῶντας, ὅτι Καλλικρατίδας νενίκηκε ναυμαχῶν καὶ ὅτι αἱ τῶν Ἀθηναίων νῆες ἀπολώλασιν ἅπασαι· καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποίουν· αὐτὸς δὲ, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι κατέπλεον, ἔθυε τὰ εὐαγγέλια, καὶ τοῖς στρατιώταις παρήγγειλε δειπνοποιεῖσθαι, καὶ τοῖς ἐμπόροις τὰ χρήματα σιωπῆ ἐνθεμένους εἰς τὰ πλοῖα ἀποπλεῖν εἰς Χίον, (ἦν δὲ τὸ πνεῦμα οὐριον), καὶ τὰς τριήρεις τὴν ταχίστην. Αὐτὸς δὲ τὸ πεζὸν ἀπῆγεν εἰς τὴν Μήθυμναν, τὸ στρατόπεδον ἐμπρήσας.

§ 38 Κόνων δὲ καθελκύσας τὰς ναῦς, ἐπεὶ οἱ τε πολέμιοι ἀπεδεδράκεσαν καὶ ὁ ἄνεμος εὐδαιότερος ἦν, ἀπαντήσας τοῖς Ἀθηναίοις ἤδη ἀνηγμένοις ἐκ τῶν Ἀργινοῦσῶν ἔφρασε τὰ περὶ τοῦ Ἐτεονίκου. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κατέπλευσαν εἰς τὴν

Μυτιλήνην, ἐκεῖθεν δ' ἐπανάχθησαν εἰς τὴν Χίον καὶ οὐδὲν διαπραξάμενοι ἀπέπλευσαν ἐπὶ Σάμου.

**2.- 'Ανάκλησις τῶν νικητῶν στρατηγῶν ὑπὸ τῶν 'Αθηναίων.
Δίκη καὶ καταδίκη αὐτῶν εἰς θάνατον.**

(7, 1-15, 34)

Οἱ δ' ἐν οἴκῳ τούτους μὲν τοὺς στρατηγοὺς ἔπαυσαν § 1-3 ×
πλὴν Κόνωνος· πρὸς δὲ τούτῳ εἴλοντο 'Αδείμαντον καὶ τρίτον Φιλοκλέα. Τῶν δὲ ναυμαχησάντων στρατηγῶν Πρωτόμαχος μὲν καὶ 'Αριστογένης οὐκ ἀπῆλθον εἰς 'Αθήνας, τῶν δὲ ἐξ καταπλευσάντων, Περικλέους καὶ Διομέδοντος καὶ Λυσίου καὶ 'Αριστοκράτους καὶ Θρασύλλου καὶ 'Ερασινίδου, 'Αρχέδημος ὁ τοῦ δήμου τότε προεστηκὼς ἐν 'Αθήναις καὶ τῆς διωβελίας ἐπιμελόμενος 'Ερασινίδῃ ἐπιβολὴν ἐπιβαλῶν κατηγορεῖ ἐν δικαστηρίῳ, φάσκων ἐξ 'Ἑλλησπόντου αὐτὸν ἔχειν χρήματα ὄντα τοῦ δήμου· κατηγορεῖ δὲ καὶ περὶ στρατηγίας· καὶ ἔδοξε τῷ δικαστηρίῳ δῆσαι τὸν 'Ερασινίδην. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῇ βουλῇ διηγοῦντο οἱ στρατηγοὶ περὶ τε τῆς ναυμαχίας καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ χειμῶνος. Τιμοκράτους δ' εἰπόντος, ὅτι καὶ τοὺς ἄλλους χρὴ δεθέντας εἰς τὸν δῆμον παραδοθῆναι, ἡ βουλή ἔδρασε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκλησίᾳ ἐγένετο, ἐν ἣ τῶν στρατηγῶν § 4
κατηγοροῦν ἄλλοι τε καὶ Θηραμένης μάλιστα δίκαιον εἶναι αὐτοὺς λόγον ὑποσχεῖν, διότι οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγοὺς. "Ὅτι μὲν γὰρ οὐδενὸς ἄλλου καθήπτοντο, ἐπιστολὴν ἐπεδείκνυ μαρτύριον, ἣν ἔπεμψαν οἱ στρατηγοὶ εἰς τὴν βουλὴν καὶ εἰς τὸν δῆμον, ἄλλο οὐδὲν αἰτιώμενοι ἢ τὸν χειμῶνα.

Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ στρατηγοὶ βραχέως ἕκαστος ἀπελογή- § 5-7
σατο, (οὐ γὰρ προὔτεθη σφίσι λόγος κατὰ τὸν νόμον), καὶ τὰ πεπραγμένα διηγοῦντο, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλέ-

οιεν, τὴν δὲ ἀναίρεσιν τῶν ναυαγῶν προστάξειαν τῶν τριηράρχων ἀνδράσιν ἱκανοῖς καὶ ἐστρατηγηκόσιν ἤδη, Θηραμένει καὶ Θρασυβούλῳ καὶ ἄλλοις τοιούτοις· καὶ εἴπερ γέ τινας δέοι, περὶ τῆς ἀναιρέσεως οὐδένα ἄλλον ἔχειν αὐτοὺς αἰτιάσασθαι ἢ τούτους, οἷς προσετάχθη. Καὶ οὐχ ὅτι γε κατηγοροῦσιν ἡμῶν, ἔφασαν, ψευσόμεθα φάσκοντες αὐτοὺς αἰτίους εἶναι, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τοῦ χειμῶνος εἶναι τὸ κωλύσαν τὴν ἀναίρεσιν. Τούτων δὲ μάρτυρας παρείχοντο τοὺς κυβερνήτας καὶ ἄλλους τῶν συμπλεόντων πολλοὺς. Τοιαῦτα λέγοντες ἐπειθον τὸν δῆμον· ἐβούλοντο δὲ πολλοὶ τῶν ἰδιωτῶν ἐγγυᾶσθαι ἀνιστάμενοι· ἔδοξε δὲ ἀναβαλέσθαι εἰς ἑτέραν ἐκκλησίαν, (τότε γὰρ ὄφειν καὶ τὰς χεῖρας οὐκ ἂν καθεώρων), τὴν δὲ βουλήν προβουλεύσασαν εἰσενεγκεῖν, ὅτῳ τρόπῳ οἱ ἄνδρες κρίνουντο.

§ 8 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο Ἀπατούρια, ἐν οἷς οἱ τε πατέρες καὶ οἱ συγγενεῖς σύνεισι σφίσι αὐτοῖς. Οἱ οὖν περὶ τὸν Θηραμένη παρεσκεύασαν ἀνθρώπους μέλανα ἱμάτια ἔχοντας καὶ ἐν χρῶ κεκαρμένους πολλοὺς ἐν ταύτῃ τῇ ἑορτῇ, ἵνα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἤκοιεν, ὡς δὴ συγγενεῖς ὄντες τῶν ἀπολωλότων, καὶ Καλλιξένον ἐπεισαν ἐν τῇ βουλῇ κατηγορεῖν τῶν στρατηγῶν.

§ 9 - 10 Ἐντεῦθεν ἐκκλησίαν ἐποίουν, εἰς ἣν ἡ βουλή εἰσήνεγκε τὴν ἑαυτῆς γνώμην Καλλιξένου εἰπόντος τήνδε· « Ἐπειδὴ τῶν τε κατηγορούντων κατὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἐκεῖνων ἀπολογουμένων ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀκηκόασι, διαψηφίσασθαι Ἀθηναίους ἅπαντας κατὰ φυλάς· θεῖναι δὲ εἰς τὴν φυλὴν ἐκάστην δύο ὑδρίας· ὑφ' ἐκάστη δὲ τῇ φυλῇ κήρυκα κηρύττειν, ὅτῳ δοκοῦσιν ἀδικεῖν οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνελόμενοι τοὺς νικήσαντας ἐν τῇ ναυμαχίᾳ εἰς τὴν προτέραν ψηφίσασθαι, ὅτῳ δὲ μὴ, εἰς τὴν ὑστέραν· ἂν δὲ δόξωσιν ἀδικεῖν, θανάτῳ

ζημιῶσαι καὶ τοῖς ἔνδεκα παραδοῦναι καὶ τὰ χρήματα δημοσιεῦσαι, τὸ δ' ἐπιδέκατον τῆς θεοῦ εἶναι ».

Παρήλθε δέ τις εἰς τὴν ἐκκλησίαν φάσκων ἐπὶ τεύχους § 11 - 13
ἀλφίτων σωθῆναι· ἐπιστέλλειν δ' αὐτῷ τοὺς ἀπολλυμένους, ἂν σωθῆ, ἀπαγγεῖλαι τῷ δήμῳ, ὅτι οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ἀρίστους ὑπὲρ τῆς πατρίδος γενομένους. Τὸν δὲ Καλλιξενον προσεκαλέσαντο παράνομα φάσκοντες γεγραφέναι Εὐρυπτόλεμός τε ὁ Πεισιάνακτος καὶ ἄλλοι τινές. Τοῦ δὲ δήμου ἔνιοι ταῦτα ἐπήγουν, τὸ δὲ πλῆθος ἐβόα δεινὸν εἶναι, εἰ μὴ τις ἐάσει τὸν δῆμον πράττειν, ὃ ἂν βούληται. Καὶ ἐπὶ τούτοις εἰπόντος Λυκίσκου καὶ τούτους τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι, ἥπερ καὶ τοὺς στρατηγούς, ἂν μὴ ἀφῶσι τὴν κλῆσιν, ἐπεθορύβησε πάλιν ὁ ὄχλος, καὶ ἠναγκάσθησαν ἀφιέναι τὰς κλήσεις.

Τῶν δὲ πρυτάνεων τινων οὐ φασκόντων προθήσειν τὴν § 14 - 15
διαψήφισιν παρὰ τὸν νόμον, αὖθις Καλλιξενος ἀναβάς κατηγορεῖ αὐτῶν τὰ αὐτά. Οἱ δὲ ἐβόων καλεῖν τοὺς οὐ φάσκοντας. Οἱ δὲ πρυτάνεις φοβηθέντες ὠμολόγουν πάντες προθήσειν πλὴν Σωκράτους τοῦ Σωφρονίσκου· οὗτος δ' οὐκ ἔφη ἄλλ' ἢ κατὰ νόμον πάντα ποιήσειν.

Καὶ μετὰ ταῦτα κατεψηφίσαντο τῶν ναυμαχησάντων § 34
στρατηγῶν ὀκτώ ὄντων· ἀπέθανον δὲ οἱ παρόντες ἕξ. Καὶ οὐ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον μετέμελε τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἐψηφίσαντο, οὔτινες τὸν δῆμον ἐξηπάτησαν, προβολὰς αὐτῶν εἶναι καὶ ἐγγυητὰς καταστῆσαι, ἕως ἂν κριθῶσιν, εἶναι δὲ καὶ Καλλιξενον τούτων. Προὐβλήθησαν δὲ καὶ ἄλλοι τέτταρες καὶ ἐδέθησαν ὑπὸ τῶν ἐγγυησαμένων. Ὑστερον δὲ στάσεώς τινος γενομένης, ἐν ἣ Κλεοφῶν ἀπέθανεν, ἀπέδρασαν οὗτοι, πρὶν κριθῆναι· Καλλιξενος δὲ κατελθὼν ὅτε καὶ οἱ ἐκ Πειραιῶς εἰς τὸ ἄστυ, μισούμενος ὑπὸ πάντων λιμῷ ἀπέθανεν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

3.- Ὁ Λύσανδρος ἀρχηγὸς τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου. Ἡ ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς πανωλεθρία τῶν Ἀθηναίων (405 π. Χ.)

(1, 1-7, 10-30, 2, 1-2)

1 § 1 Οἱ δὲ ἐν τῇ Χίῳ μετὰ τοῦ Ἐτεονίκου στρατιῶται ὄντες, ἕως μὲν θέρος ἦν, ἀπὸ τε ὥρας ἐτρέφοντο καὶ ἐργαζόμενοι μισθοῦ κατὰ τὴν χώραν· ἐπεὶ δὲ χειμῶν ἐγένετο καὶ τροφὴν οὐκ εἶχον γυμνοὶ τε ἦσαν καὶ ἀνυπόδητοι, συνίσταντο ἀλλήλοις καὶ συνετίθεντο ὡς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι· οἷς δὲ ταῦτα ἀρέσκοι, κάλαμον φέρειν ἐδόκει, ἵνα ἀλλήλους μάθοιεν, ὅποσοι εἶσαν.

§ 2-4 Πυθόμενος δὲ τὸ σύνθημα ὁ Ἐτεόνικος, ἠπόρει μὲν, τί χρῶτο τῷ πράγματι διὰ τὸ πλῆθος τῶν καλαμηφόρων· τό τε γὰρ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπιχειρῆσαι σφαλερὸν ἐδόκει εἶναι, μὴ εἰς τὰ ὄπλα ὀρμήσωσι καὶ τὴν πόλιν κατασχόντες καὶ πολέμιοι γενόμενοι ἀπολέσωσι πάντα τὰ πράγματα, ἂν κρατήσωσι, τὸ τ' αὖ ἀπολλύναι ἀνθρώπους συμμάχους πολλοὺς δεινὸν ἐφαίνετο εἶναι, μὴ τινα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας διαβολὴν σχοῖεν καὶ οἱ στρατιῶται δύσνοι πρὸς τὰ πράγματα ᾧσιν. Ἀναλαβὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἄνδρας πεντεκαίδεκα ἐγχειρίδια ἔχοντας ἐπορεύετο κατὰ τὴν πόλιν· καὶ ἐντυχὼν τινι ὀφθαλμιῶντι ἀνθρώπῳ ἀπιόντι ἐξ ἰατρείου, κάλαμον ἔχοντι, ἀπέκτεινε, θορύβου δὲ γενομένου καὶ ἐρωτῶντων τινῶν, διὰ τί ἀπέθανεν ὁ ἄνθρωπος, παράγγελλειν ἐκέλευεν ὁ Ἐτεό-

νικος, ὅτι τὸν κάλαμον εἶχε. Κατὰ δὲ τὴν παραγγελίαν ἐρρίπτουν πάντες, ὅσοι εἶχον τοὺς καλάμους, αἰεὶ ὁ ἀκούων δεδιώς, μὴ ὀφθεῖη ἔχων.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἐτεόνικος συγκαλέσας τοὺς Χίους χρή- § 5
ματα ἐκέλευσε συνενεγχεῖν, ὅπως οἱ ναῦται λάβωσι μισθὸν καὶ μὴ νεωτερίσωσιν· οἱ δὲ εἰσήνεγκαν· ἅμα δὲ εἰς τὰς ναῦς ἐσήμηθεν εἰσβαίνειν· προσιών δὲ ἐν μέρει παρ' ἐκάστην ναῦν παρεθάρρυνέ τε καὶ παρήγει πολλά, ὡς τοῦ γεγενημένου οὐδὲν εἰδώς, καὶ μισθὸν ἐκάστῳ μηνὸς διέδωκε.

Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Χῖοι καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι συλλε- § 6 - 7
γέντες εἰς Ἐφεσον, ἐβουλεύσαντο περὶ τῶν ἐνεστηκότων πραγμάτων πέμπειν εἰς Λακεδαιμόνα πρέσβεις ταῦτά τε ἐροῦντας καὶ Λύσανδρον αἰτήσοντας ἐπὶ τὰς ναῦς, εὖ φερόμενον παρὰ τοῖς συμμαχοῖς κατὰ τὴν προτέραν ναυαρχίαν, ὅτε καὶ τὴν ἐν Νοτίῳ ἐνίκησε ναυμαχίαν. Καὶ ἀπεπέμφθησαν πρέσβεις, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ παρὰ Κύρου ταῦτά λέγοντες ἄγγελοι. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν τὸν Λύσανδρον ὡς ἐπιστολέα, ναύαρχον δὲ Ἄρακον· οὐ γὰρ νόμος αὐτοῖς δις τὸν αὐτὸν ναυαρχεῖν· τὰς μέντοι ναῦς παρέδωσαν Λυσάνδρῳ.

Τῷ δ' ἀπιόντι ἔπειτα Λύσανδρος ἀφικόμενος εἰς Ἐφεσον § 10 - 12
μετεπέμψατο Ἐτεόνικον ἐκ Χίου σὺν ταῖς ναυσὶ, καὶ τὰς ἄλλας πάσας συνήθροισεν, εἴ ποῦ τις ἦν, καὶ ταύτας τ' ἐπεσκεύαζε καὶ ἄλλας ἐν Ἀντάνδρῳ ἐναυπηγεῖτο. Ἐλθὼν δὲ παρὰ Κύρον χρήματα ἤτει· ὁ δ' αὐτῷ εἶπεν, ὅτι τὰ μὲν παρὰ βασιλέως ἀνηλωμένα εἶη, καὶ ἔτι πλείω πολλῶν, δεικνύων ὅσα ἕκαστος τῶν ναυάρχων ἔχοι, ὅμως δ' ἔδωκε· λαβὼν δὲ ὁ Λύσανδρος τ' ἀργύριον, ἐπὶ τὰς τριήρεις τριηράρχους ἐπέστησε καὶ τοῖς ναύταις τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν ἀπέδωκε. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ πρὸς τὸ ναυτικὸν ἐν τῇ Σάμῳ.

Κῦρος δ' ἐπὶ τούτοις μετεπέμψατο Λύσανδρον, ἐπεὶ αὐ- § 13 - 14

τῷ παρὰ τοῦ πατρὸς ἦκεν ἄγγελος λέγων, ὅτι ἄρρωστῶν ἐκεῖνον καλοῖη, ὧν ἐν Θαμνηρίοις τῆς Μηδίας ἐγγύς Καδουσίων, ἐφ' οὓς ἐστράτευσεν ἀφροστῶτας. Ἦκοντα δὲ Λύσανδρον οὐκ εἶα ναυμαχεῖν πρὸς Ἀθηναίους, ἐὰν μὴ πολλῶ πλείους ναῦς ἔχη· εἶναι γὰρ ἔλεγε χρήματα πολλὰ καὶ βασιλεῖ καὶ αὐτῷ, ὥστε τούτου ἕνεκεν πολλὰς πληροῦν. Παρέδειξε δ' αὐτῷ πάντα τοὺς φόρους τοὺς ἐκ πόλεων, οἳ αὐτῷ ἴδιοι ἦσαν, καὶ περιττὰ χρήματα ἔδωκε· καὶ ἀναμνήσας ὡς εἶχε φιλίας πρὸς τε τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν καὶ πρὸς Λύσανδρον ἰδίᾳ ἀνέβαινε παρὰ τὸν πατέρα.

§ 15 Λύσανδρος δ' ἐπεὶ αὐτῷ Κῦρος πάντα παραδοὺς τὰ αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἄρρωστοῦντα μετὰπεμπτος ἐνέβαινε, μισθὸν διαδιδούς τῇ στρατιᾷ ἀνήχθη τῆς Καρίας εἰς τὸν Κερράμιον κόλπον. Καὶ προσβαλὼν πόλει τῶν Ἀθηναίων συμμάχῳ ὄνομα Κεδραεῖαις, τῇ ὑστεραία προσβολῇ κατὰ κράτος αἰρεῖ καὶ ἐξηνδραπόδισεν· ἦσαν δὲ μειζοβάρβαροι οἱ ἐνοικοῦντες. Ἐκεῖθεν δ' ἀπέπλευσαν εἰς Ῥόδον.

§ 16 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὀρμώμενοι τὴν βασιλεύς κακῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἐφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγούς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσεῖλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.

§ 17 - 21 Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἑλλάσποντον πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἐκπλοῦν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφροστῆνας αὐτῶν πόλεις. Ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι· ἡ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν. Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀβύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὔσαν Ἀθηναίων· καὶ οἱ Ἀβυθῆνοι καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν περὶ τῆς ἡγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος· προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἰροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὔσαν πλουσίαν καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύ-

σανδρος· οί δ' Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας πλέοντες ὠρμίσαντο τῆς Χερρονήσου ἐν Ἐλαιουῖντι ναυσὶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν· ἐνταῦθα δὴ ἀριστοποιουμένοις αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμφακον, καὶ εὐθὺς ἀνήχθησαν εἰς Σηστόν, ἐκεῖθεν δ' εὐθὺς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν εἰς Αἰγὸς ποταμούς ἀντίον τῆς Λάμφακου· διέχει δ' ὁ Ἑλλήσποντος ταύτη σταδίους ὡς πεντεκαίδεκα. Ἐνταῦθα δὲ ἐδειπνοποιοῦντο.

Λύσανδρος δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐπεὶ ὄρθιος ἦν, ἐσήμη- § 22-24
 νεν εἰς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους εἰσβαίνειν, πάντα δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς ναυμαχίαν καὶ τὰ παραβλήματα παραβαλὼν, προεῖπεν, ὡς μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως μηδὲ ἀνάξοιτο. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ ὡς εἰς ναυμαχίαν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀντανήγαγε Λύσανδρος καὶ τῆς ἡμέρας ὄψε ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς. Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἔπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὴν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅ,τι ποιοῦσιν, ἀποπλεῖν καὶ αὐτῷ ἐξαγγεῖλαι. Καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασεν ἐκ τῶν νεῶν, πρὶν αὐταὶ ἦκον. Ταῦτα δ' ἐποίει τέτταρας ἡμέρας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανήγοντο.

Ἀλκιβιάδης δὲ κατιδὼν ἐκ τῶν τειχῶν τοὺς μὲν Ἀθη- § 25-26
 ναίους ἐν αἰγιαλῷ ὀρμοῦντας καὶ πρὸς οὐδεμιᾶ πόλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλει ἔχοντας πάντα, οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς ὀρμεῖν, ἀλλὰ μεθορμίσαι εἰς Σηστόν παρήνει πρὸς τε λιμένα καὶ πρὸς πόλιν. « Οὐ ὄντες ναυμαχήσετε », ἔφη, « ὅταν βούλησθε ». Οἱ δὲ στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν· αὐτοὶ γὰρ νῦν στρατηγεῖν οὐκ ἐκείνον. Καὶ ὁ μὲν ὤχετο.

Λύσανδρος δ', ἐπεὶ ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς § 27
 Ἀθηναίοις, εἶπε τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένοις, ἐπειδὴν κατιδω-

σιν αὐτοὺς ἐκβεβηκότας καὶ ἐσκεδασμένους κατὰ τὴν Χερρόνησον, ὅπερ ἐποίουν πολὺ μᾶλλον καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τὰ τε σιτία πόρρωθεν ὠνούμενοι καὶ καταφρονοῦντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανῆγεν, ἀποπλέοντας τοῦμπαλιν παρ' αὐτὸν ἄραι ἀσπίδα κατὰ μέσον τὸν πλοῦν· οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ὡς ἐκέλευσε. Λύσανδρος δ' εὐθύς ἐσήμηνε τὴν ταχίστην πλεῖν· συμπάρῃει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων.

§ 23 - 29 Κόνων δὲ ἰδὼν τὸν ἐπίπλου, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος. Διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων, αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί· ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἑπτὰ πλήρεις ἀνήχθησαν ἀθροαὶ καὶ ἡ Πάραλος, τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῇ γῆ. Τοὺς δὲ πλείστους ἀνδρας ἐν τῇ γῆ συνέλεξεν· οἱ δὲ καὶ ἔφυγον εἰς τὰ τειχύδρια. Κόνων δὲ ταῖς ἐννέα ναυσὶ φεύγων, ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα, κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρινίδα τὴν Λαμφάκου ἄκραν ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἰστία. Καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον, ἡ δὲ Πάραλος εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα.

§ 30 Λύσανδρος δὲ τὰς τε ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τᾶλλα πάντα εἰς Λάμφακον ἀπήγαγεν, ἔλαβε δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν ἄλλους τε καὶ Φιλοκλέα καὶ Ἀδείμαντον. Τῇ δ' ἡμέρᾳ, ἣ ταῦτα κατειργάσατο, ἐπεμψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον ληστήν εἰς Λακεδαίμονα ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγονότα, ὃς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλεν.

2, § 1 - 2 Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμφάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες. Οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι. Λύσανδρος

δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινα που ἄλλον ἴδοι Ἀθηναῖον ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας διδοὺς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοσε δ' οὐ, εἰδὼς ὅτι, ὅσφ' ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστν καὶ τὸν Πειραιᾶ, τοσοῦτφ θᾶττον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδεια ἔσοιτο. Καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνος Σθενέλαον ἀρμοστήν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

4. Ἡ ἐκ τῆς καταστροφῆς ἐντύπωσις ἐν Ἀθήναις.

(2, 3 - 4)

Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς § 3 - 4 ἐλέγετο ἡ συμφορὰ, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστν διῆκνεν, ὁ ἕτερος τῶ ἐτέρφ παραγγέλλων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοὺς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας κρατήσαντες πολιορκίᾳ καὶ Ἰστιαίας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. Τῇ δ' ὑστεραία ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἣ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἑνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακᾶς ἐφιστάναι καὶ ἄλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. Καὶ οὗτοι μὲν περὶ ταῦτα ἤσαν.

5. Πολιορκία τῶν Ἀθηνῶν. Αἱ περὶ εἰρήνης διαπραγματεύσεις.

(2, 5 - 8, 10 - 19)

Λύσανδρος δ' ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶ διακοσίαις ἀφι- § 5 - 7 κόμενος εἰς Λέσβον κατεσκευάσατο τὰς τε ἄλλας πόλεις ἐν αὐτῇ καὶ Μυτιλήνῃ· εἰς δὲ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία ἔπεμψεν

Ἐτεόνικον δέκα τριήρεις ἔχοντα, ὅς τὰ ἐκεῖ πάντα πρὸς Λακεδαιμονίους μετέστησεν. Εὐθύς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς ἀφειστήκει Ἀθηναίων μετὰ τὴν ναυμαχίαν πλὴν Σαμίων· οὗτοι δὲ σφαγὰς τῶν γνωρίμων ποιήσαντες κατεῖχον τὴν πόλιν. Λύσανδρος δὲ μετὰ ταῦτα ἔπεμψεν ἄγγελον πρὸς Ἄγιν τε εἰς Δεκέλειαν καὶ εἰς Λακεδαίμονα ἐροῦντα, ὅτι προσπλεῖ σὺν διακοσίαις ναυσί.

§ 8 Λακεδαιμόνιοι δ' ἐξῆσαν πανδημεὶ καὶ οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι πλὴν Ἀργείων, παραγγείλαντος τοῦ ἐτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως Πausανίου. Ἐπεὶ δ' ἅπαντες ἠθροίσθησαν, ἀναλαβὼν αὐτοὺς πρὸς τὴν πόλιν ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ τῷ καλουμένῳ γυμνασίῳ. Λύσανδρος δὲ ἀφικόμενος εἰς Αἴγινα ἀπέδωκε τὴν πόλιν Αἰγινήταις, ὅσους ἐδύνατο πλείστους αὐτῶν ἀθροίσας, ὡσαύτως δὲ καὶ Μηλίοις καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τῆς αὐτῶν ἐστέροντο. Μετὰ δὲ τοῦτο δηώσας Σαλαμίνα ὤρμισατο πρὸς τὸν Πειραιᾶ ναυσὶ πενήκοντα καὶ ἑκατόν, καὶ τὰ πλοῖα εἶργε τοῦ εἰσπλου.

§ 10 - 12 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἠπόρουσαν, τί χρὴ ποιεῖν, οὔτε νεῶν οὔτε συμμάχων αὐτοῖς ὄντων οὔτε σίτου· ἐνόμιζον δὲ οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν μὴ παθεῖν, ἃ οὐ τιμωρούμενοι ἐποίησαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὕβριν ἠδίκουν ἀνθρώπους μικροπολίτας ἐπ' οὐδεμιᾶ αἰτίᾳ ἕτερα ἢ ὅτι ἐκείνοις συνεμάχουν. Διὰ ταῦτα τοὺς ἀτίμους ἐπιτίμους ποιήσαντες ἐκαρτέρουν, καὶ ἀποθνησκόντων ἐν τῇ πόλει λιμῶ πολλῶν οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγῆς. Ἐπεὶ δὲ παντελῶς ἤδη ὁ σῆτος ἐπελελοίπει, ἔπεμψαν πρέσβεις παρ' Ἄγιν, βουλόμενοι σύμμαχοι εἶναι Λακεδαιμονίοις ἔχοντες τὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐπὶ τούτοις συνθήκας ποιεῖσθαι. Ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτός. Ἐπεὶ δ' ἀπήγγειλαν οἱ πρέσβεις ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, ἔπεμψαν αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα.

Οἱ δ' ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ πλησίον τῆς Λακωνικῆς § 13
καὶ ἐπύθοντο οἱ ἔφοροι αὐτῶν, ἃ ἔλεγον, ὄντα οἰάπερ καὶ
πρὸς Ἄγιν, αὐτόθεν αὐτοὺς ἐκέλευον ἀπιέναι, καὶ εἴ τι δέον-
ται εἰρήνης, κάλλιον ἦκειν βουλευσαμένους.

Οἱ δὲ πρέσβεις ἐπεὶ ἦκον οἴκαδε καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα § 14 - 15
εἰς τὴν πόλιν, ἀθυμία ἐνέπεσε πᾶσιν· ὥντο γὰρ ἀνδραποδι-
σθήσεσθαι, καὶ ἕως ἂν πέμπωσιν ἑτέρους πρέσβεις, πολλοὺς
τῷ λιμῷ ἀπολειῖσθαι. Περὶ δὲ τῶν τειχῶν τῆς καθαιρέσεως
οὐδεὶς ἐβούλετο συμβουλεύειν. Ἀρχέστρατος γὰρ εἰπὼν ἐν τῇ
βουλῇ Λακεδαιμονίους κράτιστον εἶναι, ἐφ' οἷς προὔκαλοῦντο,
εἰρήνην ποιεῖσθαι ἐδέθη· προὔκαλοῦντο δὲ τῶν μακρῶν τει-
χῶν ἐπὶ δέκα σταδίοις καθελεῖν ἑκατέρου. Ἐγένετο δὲ ψήφι-
σμα μὴ ἐξεῖναι περὶ τούτου συμβουλεύειν.

Τοιούτων δὲ ὄντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι, § 16 - 17
εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἥξει Λα-
κεδαιμονίους πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμε-
νοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἕνεκα. Περμφθεις
δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλέον, ἐπιτηρῶν
ὁπότε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλειοιπέναι τὸν σῆτον ἄ-
παντα, ὅ,τι τις λέγοι ὁμολογήσειν. Ἐπεὶ δὲ ἦκε τετάρτῳ μηνί,
ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέ-
χοι, εἶτα κελεύει εἰς Λακεδαίμονα ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος
ᾧ ἐρωτῶτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους.

Μετὰ ταῦτα ἤρέθη πρεσβευτῆς εἰς Λακεδαίμονα αὐτο- § 18 - 19
κράτῳρ δέκατος αὐτός. Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπεμψεν
ἀργελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλη φυγάδα
Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίους
εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέ-
σβεις ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτώμενοι δέ, ἐπὶ τίνι λόγῳ
ἦκοιεν, εἶπον, ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ
ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς.

6. Οἱ ὄροι τῆς Εἰρήνης.

(2, 20 - 23)

§ 20 Ἐπεὶ δ' ἤκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἣ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐξαιρεῖν. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην, ἐφ' ᾧ τὰ τε μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καταγαγόντας τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ὅποι ἂν ἡγῶνται.

§ 21 - 23 Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανεφέρον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. Τῇ δὲ ὑστεραία ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις, ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην· προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων, ὡς χρὴ πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τεῖχη περιαιρεῖν. Ἀντειπόντων δὲ τινῶν αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην. Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατήσαν καὶ τὰ τεῖχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΕΙΣ Μ. ΑΣΙΑΝ

7. Ὁ Θίβρων εἰς τὴν Ἴωνίαν.

(1, 1 - 8)

Ἡ μὲν δὴ Ἀθήνησι στάσις οὕτως ἐτελεύτησεν. Ἐκ δὲ § 1 - 2 τούτου πέμψας Κῦρος ἀγγέλους εἰς Λακεδαίμονα ἡξίου, οἷσπερ αὐτὸς Λακεδαιμονίοις ἦν ἐν τῷ πρὸς Ἀθηναίους πολέμῳ τοιούτους καὶ Λακεδαιμονίους αὐτῷ γίνεσθαι. Οἱ δ' ἔφοροι, δίκαια νομίσαντες λέγειν αὐτόν, Σαμίῳ τῷ τότε ναύαρχῳ ἐπέστειλαν ὑπηρετεῖν Κύρῳ, εἴ τι δέοιτο. Κάκεινος μέντοι προθύμως, ὅπερ ἐδεήθη ὁ Κῦρος, ἔπραξεν ἔχων γὰρ τὸ ἑαυτοῦ ναυτικὸν σὺν τῷ Κύρου περιέπλευσεν εἰς Κιλικίαν καὶ ἐποίησε τὸν τῆς Κιλικίας ἄρχοντα Συέννεσιν μὴ δύνασθαι κατὰ γῆν ἐναντιοῦσθαι Κύρῳ πορευομένῳ ἐπὶ βασιλέα. Ὡς μὲν οὖν Κῦρος στρατεύματά τε συνέλεξε καὶ τοῦτ' ἔχων ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφόν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς ἀπέθανε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ θάλατταν, Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίῳ γέγραπται.

Ἐπεὶ μέντοι Τισσαφέρνης, πολλοῦ ἄξιος βασιλεὺς δόξας § 3 γεγενῆσθαι ἐν τῷ πρὸς τὸν ἀδελφόν πολέμῳ, σατράπτης κατεπέμφθη ὧν τε αὐτὸς πρόσθεν ἤρχε καὶ ὧν Κῦρος, εὐθύς ἡξίου τὰς Ἴωνικὰς πόλεις ἀπάσας ἑαυτῷ ὑπηκόους εἶναι. Αἱ δὲ ἅμα μὲν ἐλεύθεραι βουλόμεναι εἶναι, ἅμα δὲ φοβούμεναι τὸν Τισσαφέρνην, ὅτι Κῦρον, ὅτ' ἔζη, ἀντ' ἐκείνου ἡρημέναι ἦσαν, εἰς μὲν τὰς πόλεις οὐκ ἐδέχοντο αὐτόν, εἰς Λακεδαίμονα

δὲ ἔπεμπον πρέσβεις καὶ ἤξιουν, ἐπεὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος προστάται εἰσίν, ἐπιμεληθῆναι καὶ σφῶν τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἑλλήνων, ὅπως ἢ τε χώρα μὴ δηοῖτο αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐλεύθεροι εἶεν.

§ 4 Οἱ οὖν Λακεδαιμόνιοι πέμπουσιν αὐτοῖς Θίβρωνα ἀρμοστήν, δόντες στρατιώτας τῶν μὲν νεοδαμῶδων εἰς χιλίους, τῶν δὲ ἄλλων Πελοποννησίων εἰς τετρακισχιλίους· ἠτήσατο δ' ὁ Θίβρων καὶ παρ' Ἀθηναίων τριακοσίους ἰππέας εἰπὼν, ὅτι αὐτὸς μισθὸν παρέξει. Οἱ δ' ἔπεμψαν τῶν ἐπὶ τῶν τριακοντα ἰππευσάντων, νομίζοντες κέρδος τῷ δήμῳ, εἰ ἀποδημοῖεν καὶ ἐναπόλοιτο.

§ 5 Ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ἀσίαν ἀφίκοντο, συνήγαγε στρατιώτας καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἡπειρῷ Ἑλληνίδων πόλεων· πᾶσαι γὰρ τότε αἱ πόλεις ἐπέειθοντο, ὅτι Λακεδαιμόνιος ἀνὴρ ἐπιτάττει. Καὶ σὺν μὲν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ ὄρων Θίβρων πρὸς τὸ ἰππικὸν εἰς τὸ πεδίον οὐ κατέβαιναν, ἡγάπα δέ, εἰ, ὅπου τυγχάνει ὢν, δύναίτο ταύτην τὴν χώραν ἀδήωτον διαφυλάττειν.

§ 6 Ἐπεὶ δὲ σωθέντες οἱ ἀναβάντες μετὰ Κύρου συνέμειξαν αὐτῷ, ἐκ τούτου ἤδη καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ἀντετάττετο τῷ Τισσαφέρνει καὶ πόλεις Πέργαμον μὲν ἐκοῦσαν προσέλαβε καὶ Τευθρανίαν καὶ Ἀλίσαρναν, ὧν Εὐρυσθένης τε καὶ Προκλῆς ἤρχον οἱ ἀπὸ Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίου· ἐκείνῳ δὲ αὕτη ἡ χώρα δῶρον ἐκ βασιλέως ἐδόθη ἀντὶ τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα συστρατείας· προσεχώρησαν δὲ αὐτῷ καὶ Γοργίων καὶ Γογγύλος, ἀδελφοὶ ὄντες, ἔχοντες ὁ μὲν Γάμβριον καὶ Παλαιγάμβριον, ὁ δὲ Μύριναν καὶ Γρύνειον· δῶρον δὲ καὶ αὐταὶ αἱ πόλεις ἦσαν παρὰ βασιλέως Γογγύλῳ, ὅτι μόνος Ἐρετριέων μηδίσας ἔφυγε.

§ 7 Τινὰς δ' ἀσθενεῖς οὔσας καὶ κατὰ κράτος ὁ Θίβρων ἐλάμβανε. Λάρισάν γε μὴν τὴν Αἰγυπτίαν καλουμένην, ἐπεὶ οὐκ ἐπέειθετο, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει. Ἐπεὶ δὲ

ἄλλως οὐκ ἐδύνατο ἐλεῖν, φρεατίαν τεμόμενος ὑπόνομον ὠρυτ-
 τεν, ὡς ἀφαιρησόμενος τὸ ὕδωρ αὐτῶν. Ὡς δ' ἐκ τοῦ τείχους
 ἐκθέοντες πολλάκις ἐνέβαλλον εἰς τὸ ὄρυγμα καὶ ξύλα καὶ λί-
 θους, ποιησάμενος αὖ χελώνην ξυλίνην ἐπέστησεν ἐπὶ τῇ φρεα-
 τίᾳ. Καὶ ταύτην μέντοι ἐκδραμόντες οἱ Λαρισαῖοι νύκτωρ
 κατέκαυσαν. Δοκοῦντος δ' αὐτοῦ οὐδὲν ποιεῖν, πέμπουσιν οἱ
 ἔφοροι ἀπολιπόντα Λάρισαν στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίαν. X

Ἐν Ἐφέσῳ δὲ ἤδη ὄντος αὐτοῦ ὡς ἐπὶ Καρίαν πορευ- § 8
 σομένου, Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα, ἀνὴρ
 δοκῶν εἶναι μάλα μηχανητικός· καὶ ἐπεκαλεῖτο δὲ Σίσυφος.
 Ὁ μὲν οὖν Θίβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε καὶ ζημιωθείς ἔφυγε· κα-
 τηγόρου γὰρ αὐτοῦ οἱ σύμμαχοι, ὡς ἐφείη ἀρπάζειν τῷ
 στρατεύματι τοὺς φίλους. X

8. Ὁ Δερκυλίδας εἰς τὴν Αἰολίδα

(1, 9, 16 - 28, 2, 1 - 2)

Ἐπὶ τῷ Δερκυλίδας ἐπεὶ παρέλαβε τὸ στράτευμα, γνοὺς § 9
 ὑπόπτους ὄντας ἀλλήλοις τὸν Τισσαφέρην καὶ τὸν Φαρναβά-
 ζον, κοινολογησάμενος τῷ Τισσαφέρνει ἀπήγαγεν εἰς τὴν Φαρ-
 ναβάζου χώραν τὸ στράτευμα, ἐλόμενος θάτέρῳ μᾶλλον ἢ
 ἅμα ἀμφοτέροις πολεμεῖν. Ἦν δὲ καὶ πρόσθεν ὁ Δερκυλίδας
 πολέμιος τῷ Φαρναβάζῳ· ἀρμοστής γὰρ γενόμενος ἐν Ἀβύδῳ
 ἐπὶ Λυσάνδρου ναυαρχοῦντος, διαβληθεὶς ὑπὸ Φαρναβάζου
 ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὃ δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις
 Λακεδαιμονίων· ἀταξίας γὰρ ζημιώμα ἐστὶ. Καὶ διὰ ταῦτα
 δὴ πολὺ ἤδιον ἐπὶ τὸν Φαρναβάζον ἦει. Καὶ εὐθύς μὲν το-
 σούτῳ διέφερον εἰς τὸ ἄρχεῖν τοῦ Θίβρωνος, ὥστε παρήγαγε
 τὸ στράτευμα διὰ τῆς φιλίας χώρας μέχρι τῆς Φαρναβάζου
 Αἰολίδος οὐδὲν βλάβας τοὺς συμμαχοὺς. X

Καὶ εὐθύς μὲν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ Λάρισαν καὶ Ἄμαξιτὸν καὶ § 16 - 17

Κολωνὰς τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις ἐκούσας παρέλαβε· πέμπων δὲ καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις ἤξιου ἐλευθεροῦσθαι τε αὐτὰς καὶ εἰς τὰ τείχη δέχεσθαι καὶ συμμάχους γίγνεσθαι. Οἱ μὲν οὖν Νεανδρεῖς καὶ Ἰλιεῖς καὶ Κοκυλίται ἐπέειθοντο· καὶ γὰρ οἱ φρουροῦντες Ἕλληνας ἐν αὐταῖς, ἐπεὶ ἡ Μανία ἀπέθανεν, οὐ πάνυ τι καλῶς περιείποντο. Ὁ δ' ἐν Κεβρῆνι, μάλα ἰσχυρῶ χωρίῳ, τὴν φυλακὴν ἔχων, νομίσας, εἰ διαφυλάξειε Φαρναβάζω τὴν πόλιν, τιμηθῆναι ἂν ὑπ' ἐκείνου, οὐκ ἐδέχετο τὸν Δερκυλίδαν· ὁ δὲ ὀργιζόμενος παρεσκευάζετο προσβάλλειν. Ἐπεὶ δὲ θυομένῳ αὐτῷ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερὰ τῇ πρώτῃ, τῇ ὑστεραίᾳ πάλιν ἐθύετο. Ὡς δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐκαλλιερεῖτο, πάλιν τῇ τρίτῃ καὶ μέχρι τεττάρων ἡμερῶν ἐκαρτέρει θυόμενος, μάλα χαλεπῶς φέρων· ἔσπευδε γάρ, πρὶν Φαρναβάζον βοηθῆσαι, ἐγκρατῆς γενέσθαι πάσης τῆς Αἰολίδος.

§ 18 - 19

Ἀθηνάδας δὲ τις Σικυώνιος λοχαγός, νομίσας τὸν μὲν Δερκυλίδαν φλυαρεῖν διατρίβοντα, αὐτὸς δὲ ἱκανὸς εἶναι τὸ ὕδωρ ἀφελέσθαι τοὺς Κεβρηνίους, προσδραμών σὺν τῇ ἑαυτοῦ τάξει ἐπειράτο τὴν κρήνην συγχοῦν. Οἱ δὲ ἐνδοθεν ἐπέξεληθόντες αὐτὸν τε συνέτρωσαν καὶ δύο ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς ἄλλους παίοντες καὶ βάλλοντες ἀπήλασαν. Ἀχθομένου δὲ τοῦ Δερκυλίδου καὶ νομίζοντος ἀθυμοτέρους κατὰ τὴν προσβολὴν ἔσεσθαι, ἔρχονται ἐκ τοῦ τείχους παρὰ τῶν Ἑλλήνων κήρυκες καὶ εἶπον, ὅτι, ἃ μὲν ὁ ἄρχων ποιοίη, οὐκ ἀρέσκοι σφίσιν, αὐτοὶ δὲ βούλονται σὺν τοῖς Ἕλλησι μᾶλλον ἢ σὺν τῷ βαρβάρῳ εἶναι. Ἐτι δὲ διαλεγόμενων αὐτῶν ταῦτα, παρὰ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν ἤκε λέγων, ὅτι, ὅσα λέγοιεν οἱ πρόσθεν, καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν. Ὁ οὖν Δερκυλίδας εὐθύς, ὥσπερ ἔτυχε κεκαλλιερηκῶς ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἀναλαβὼν τὰ ὄπλα ἤγειτο πρὸς τὰς πύλας· οἱ δ' ἀναπετάσαντες ἐδέξαντο. Καταστήσας δὲ καὶ ἐνταῦθα φρουροὺς εὐθύς ἦει ἐπὶ τὴν Σικῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα.

✕ Ὁ δὲ Μειδίας προσδοκῶν μὲν τὸν Φαρνάβαζον, ὀκνῶν § 20 - 21
 δ' ἤδη τοὺς πολίτας, πέμψας πρὸς τὸν Δερκυλίδαν εἶπεν, ὅτι
 ἔλθοι ἂν εἰς λόγους, εἰ ὀμήρους λάβοι. Ὁ δὲ πέμψας αὐτῷ ἀπὸ
 πόλεως ἐκάστης τῶν συμμάχων ἓνα ἐκέλευσε λαβεῖν τούτων,
 ὅπόσους τε καὶ ὁποίους βούλοιο. Ὁ δὲ λαβὼν δέκα ἐξῆλθε,
 καὶ συμμείζας τῷ Δερκυλίδᾳ ἠρώτα, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος
 γένοιτο. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο ἐφ' ᾧ τε τοὺς πολίτας ἐλευθέρους τε
 καὶ αὐτονόμους ἔαν. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων ἦει πρὸς τὴν Σκηψί-
 ψιν. Γνοὺς δὲ ὁ Μειδίας, ὅτι οὐκ ἂν δύναίτο κωλύειν βία τῶν
 πολιτῶν, εἶασεν αὐτὸν εἰσιέναι. Ὁ δὲ Δερκυλίδας θύσας τῇ
 Ἀθηναῖ ἐν τῇ Σκηψίῳ ἀκροπόλει τοὺς μὲν τοῦ Μειδίου
 φρουροὺς ἐξήγαγε, παραδοὺς δὲ τοῖς πολίταις τὴν πόλιν καὶ
 παρακελευσάμενος, ὡσπερ Ἑλληνας καὶ ἐλευθέρους χρή, οὕτω
 πολιτεύειν, ἐξελθὼν ἠγεῖτο ἐπὶ τὴν Γέργιθα. Συμπρούπεμπον
 δὲ πολλοὶ αὐτὸν καὶ τῶν Σκηψίων τιμῶντές τε καὶ ἠδόμενοι
 τοῖς πεπραγμένοις. ✕

✕ Ὁ δὲ Μειδίας παρεπόμενος αὐτῷ ἤξιον τὴν τῶν Γεργι- § 22
 θίων πόλιν παραδοῦναι αὐτῷ. Καὶ ὁ Δερκυλίδας μέντοι ἔλεγεν,
 ὡς τῶν δικαίων οὐδενὸς ἀτυχῆσοι· ἅμα δὲ ταῦτα λέγων ἦει
 πρὸς τὰς πύλας σὺν τῷ Μειδίᾳ, καὶ τὸ στράτευμα ἠκολούθει
 αὐτῷ εἰρηνικῶς εἰς δύο. Οἱ δ' ἀπὸ τῶν πύργων καὶ μάλα ὑψη-
 λῶν ὄντων ὀρῶντες τὸν Μειδίαν σὺν αὐτῷ οὐκ ἔβαλλον· εἰ-
 πόντος δὲ τοῦ Δερκυλίδου « Κέλευσον, ὦ Μειδία, ἀνοίξαι τὰς
 πύλας, ἵνα ἡγῆ μὲν σύ, ἐγὼ δὲ σὺν σοὶ εἰς τὸ ἱερόν ἔλθω κἀν-
 ταῦθα θύσω τῇ Ἀθηναῖ », ὁ Μειδίας ὥκνει μὲν ἀνοίγειν τὰς
 πύλας, φοβούμενος δέ, μὴ παραχρῆμα συλληφθῆ, ἐκέλευσεν
 ἀνοίξαι. ✕

✕ Ὁ δ' ἐπεὶ εἰσῆλθεν, ἔχων αὖ τὸν Μειδίαν ἐπορεύετο πρὸς § 23 - 24
 τὴν ἀκρόπολιν. Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους στρατιώτας ἐκέλευε
 θέσθαι περὶ τὰ τείχη τὰ ὄπλα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν
 ἔθυε τῇ Ἀθηναῖ. Ἐπεὶ δ' ἐτέθυτο, ἀνεῖπε καὶ τοὺς Μειδίου

δορυφόρους θέσθαι τὰ ὄπλα ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ἑαυτοῦ στρατεύματος ὡς μισθοφορήσοντας. Μειδία γὰρ οὐδὲν ἔτι δεινὸν εἶναι. Ὁ μέντοι Μειδίας ἀπορῶν, ὅ,τι ποιοίη, εἶπεν « Ἐγὼ μὲν τοίνυν ἄπειμι », ἔφη, « ξενία σοι παρασκευάσω ». Ὁ δὲ « Οὐ μὰ Δί! », ἔφη, « ἐπεὶ αἰσχρὸν ἐμὲ τεθυκότα ξενίζεσθαι ὑπὸ σοῦ, ἀλλὰ μὴ ξενίζειν σέ. Μένε οὖν παρ' ἡμῖν ἐν ᾧ δ' ἂν τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται, ἐγὼ καὶ σὺ τὰ δίκαια πρὸς ἀλλήλους καὶ διασκεψόμεθα καὶ ποιήσομεν ».

§ 25 - 26 ✕ Ἐπεὶ δ' ἐκαθέζοντο, ἠρώτα ὁ Δερκυλίδας· « Εἰπέ μοι, ὦ Μειδία, ὁ πατήρ σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε; » « Μάλιστα », ἔφη. « Καὶ πόσαι σοι οἰκίαι ἦσαν; πόσοι δὲ χῶροι; πόσαι δὲ νομαί; » Ἀπογράφοντας δ' αὐτοῦ οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον « Ψεύδεται σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδα ». « Ὑμεῖς δὲ γ' », ἔφη, « μὴ λίαν μικρολογεῖσθε ». Ἐπειδὴ δὲ ἀπεγέγραπτο τὰ πατρῶα, « Εἰπέ μοι », ἔφη, « Μανία δὲ τίνος ἦν; » οἱ δὲ πάντες εἶπον, ὅτι Φαρναβάζου. « Οὐκοῦν καὶ τὰ ἐκείνης », ἔφη, « Φαρναβάζου; » « Μάλιστα », ἔφασαν. « Ἡμετερ' ἂν εἴη », ἔφη, « ἐπεὶ κρατοῦμεν πολέμιος γὰρ ἡμῖν Φαρνάβαζος· ἀλλ' ἡγείσθω τις », ἔφη, « ὅπου κεῖται τὰ Μανίας καὶ Φαρναβάζου ».

§ 27 - 28 ✕ Ἡγουμένων δὲ τῶν ἄλλων ἐπὶ τὴν Μανίας οἴκησιν, ἦν παρειλήφει ὁ Μειδίας, ἠκολούθει κάκεινος· ἐπεὶ δ' εἰσῆλθεν, ἐκάλει ὁ Δερκυλίδας τοὺς ταμίας, φράσας δὲ τοῖς ὑπηρέταις λαβεῖν αὐτοὺς προεῖπεν αὐτοῖς, ὡς, εἴ τι κλέπτοντες ἀλώσονται τῶν Μανίας, παραχρῆμα ἀποσφαγήσονται, οἱ δ' ἐδείκνυσαν. Ὁ δ' ἐπεὶ εἶδε πάντα, κατέκλησεν αὐτὰ καὶ κατεσημήνατο καὶ φύλακας κατέστησεν. Ἐξίων δέ, οὐς ἠῦρεν ἐπὶ ταῖς θύραις τῶν ταξιάρχων καὶ λοχαγῶν, εἶπεν αὐτοῖς· « Μισθὸς μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, εἴργασται τῇ στρατιᾷ ἐγγὺς ἐνιαυτοῦ ὀκτακισχιλίας ἀνδράσιν· ἂν δὲ τι προσεργασώμεθα, καὶ ταῦτα προσέσται ». Ταῦτα δ' εἶπε γιννώσκων, ὅτι ἀκούσαντες πολὺ εὐτακτότεροι καὶ θεραπευτικώτεροι ἔσονται. Ἐρομένου δὲ τοῦ Μειδίου « Ἐ-

μέ δὲ ποῦ χρή οἰκεῖν, ὧ Δερκυλίδα; » ἀπεκρίνατο· « Ἐνθαπερ καὶ δικαιοτάτον, ὧ Μειδία, ἐν τῇ πατρίδι τῇ σαυτοῦ Σκήφει καὶ ἐν τῇ πατρῷα οἰκίᾳ ». ✕

✕ Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας ταῦτα διαπραξάμενος καὶ λαβὼν ἐν 2 § 1 - 2 ὀκτὼ ἡμέραις ἐννέα πόλεις ἐβουλεύετο, ὅπως ἂν μὴ τῇ φιλία χειμάζων βαρὺς εἴη τοῖς συμμάχοις, ὥσπερ Θίβρων, μηδ' αὖ Φαρνάβαζος καταφρονῶν τῇ ἵππῳ κακουργῇ τὰς Ἑλληνίδας πόλεις. Πέμπει οὖν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐρωτᾷ, πότερον βούλεται εἰρήνην ἢ πόλεμον ἔχειν. Ὁ μὲντοι Φαρνάβαζος νομίσας τὴν Αἰολίδα ἐπιτετείχισθαι τῇ ἑαυτοῦ οἰκῆσει Φρυγία, σπονδὰς εἶλετο. Ὡς δὲ ταῦτα ἐγένετο, ἐλθὼν ὁ Δερκυλίδας εἰς τὴν Βιθυνίδα Θράκην ἐκεῖ διεχείμαζεν, οὐδὲ τοῦ Φαρναβάζου πάνυ τι ἀχθομένου· πολλάκις γὰρ οἱ Βιθυνοὶ αὐτῷ ἐπολέμουν. ✕

9. Ἡ περαιτέρω δρᾶσις τοῦ Δερκυλίδου εἰς τὴν Θρακικὴν Χερσόνησον καὶ τὴν Μ. Ἀσίαν.

(2, 6 - 20)

✕ Ἀμα δὲ τῷ ἦρι ἀποπορευόμενος ὁ Δερκυλίδας ἐκ τῶν Βι- § 6 - 7
θυνῶν ἀφικνεῖται εἰς Λάμψακον. Ἐνταῦθα δ' ὄντος αὐτοῦ ἔρχονται ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν Ἀρακός τε καὶ Ναυβάτης καὶ Ἀντισθένης. Οὗτοι δ' ἦλθον ἐπισκεψόμενοι τὰ τε ἄλλα, ὅπως ἔχοι τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ Δερκυλίδα ἐροῦντες μένοντι ἄρχειν καὶ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν. Καὶ ἐπιστεῖλαι δὲ σφίσι αὐτοῖς τοὺς ἐφόρους συγκαλέσαντας τοὺς στρατιώτας εἶπεῖν, ὡς, ὧν μὲν πρόσθεν ἐποίουν, μέμφοιντο αὐτοῖς, ὅτι δὲ νῦν οὐδὲν ἡδίκουν, ἐπαινοῖεν· καὶ περὶ τοῦ λοιποῦ χρόνου εἶπεῖν, ὅτι, ἂν μὲν ἀδικῶσιν, οὐκ ἐπιτρέψουσιν, ἂν δὲ δίκαια περὶ τοὺς συμμάχους ποιῶσιν, ἐπαινέσονται αὐτούς. Ἐπεὶ μὲντοι συγκαλέσαντες τοὺς στρατιώτας ταῦτ' ἔλεγον, ὁ τῶν Κυρείων προεστηκώς ἀπεκρίνατο· « Ἄλλ' ὧ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ἡμεῖς μὲν ἐσμεν οἱ αὐτοὶ νῦν τε καὶ πέρυσιν· ἄρχων δὲ ἄλλος μὲν νῦν,

ἄλλος δὲ τὸ παρελθόν. Τὸ οὖν αἴτιον τοῦ νῦν μὲν μὴ ἐξαμαρτάνειν, τότε δέ, αὐτοὶ ἤδη ἱκανοὶ ἐστε γινώσκειν ».

§ 8 Συσκηνοῦντων δὲ τῶν τε οἴκοθεν πρέσβειων καὶ τοῦ Δερκυλίδου ἐπεμνήσθη τις τῶν περὶ τὸν Ἄρακον, ὅτι καταλελοίποιεν πρέσβεις τῶν Χερρονησιτῶν ἐν Λακεδαιμόνι. Τούτους δὲ λέγειν ἔφασαν, ὡς νῦν μὲν οὐ δύναιντο τὴν Χερρόνησον ἐργάζεσθαι· φέρεσθαι γὰρ καὶ ἄγεσθαι ὑπὸ τῶν Θρακῶν. Εἰ δ' ἀποτειχισθεῖη ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν, καὶ σφίσις ἂν γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν εἶναι ἐργάζεσθαι καὶ ἄλλοις ὁπόσοι βούλοιντο Λακεδαιμονίων. Ὡστ' ἔφασαν οὐκ ἂν θαυμάζειν, εἰ καὶ πεμφθεῖη τις Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῆς πόλεως σὺν δυνάμει ταῦτα πράξων. Ὁ οὖν Δερκυλίδας πρὸς μὲν ἐκείνους οὐκ εἶπεν, ἦν ἔχοι γνώμην, ταῦτ' ἀκούσας, ἀλλ' ἐπεμψεν αὐτοὺς ἐπ' Ἐφέσου διὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἠδόμενος, ὅτι ἔμελλον ὄψεσθαι τὰς πόλεις ἐν εἰρήνῃ εὐδαιμονικῶς διαγούσας. Οἱ μὲν δὴ ἐπορεύοντο.

§ 9 Ὁ δὲ Δερκυλίδας ἐπειδὴ ἔγνω μενετέον ὄν, πάλιν πέμψας πρὸς τὸν Φαρνάβαζον ἐπήρετο, πότερα βούλοιο σπονδὰς ἔχειν καθάπερ διὰ τοῦ χειμῶνος ἢ πόλεμον. Ἐλομένου δὲ τοῦ Φαρναβάζου καὶ τότε σπονδὰς, οὕτω καταλιπὼν καὶ τὰς περὶ ἐκείνον πόλεις φιλίας ἐν εἰρήνῃ διαβαίνει τὸν Ἑλλήσποντον σὺν τῷ στρατεύματι εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ διὰ φιλίας τῆς Θράκης πορευθεὶς καὶ ξενισθεὶς ὑπὸ Σεύθου ἀφικνεῖται εἰς Χερρόνησον.

§ 10 Ἦν καταμαθῶν πόλεις μὲν ἔνδεκα ἔχουσαν, χώραν δὲ παμφορωτάτην καὶ ἀρίστην οὔσαν, κεκακωμένην δέ, ὥσπερ ἐλέγετο, ὑπὸ τῶν Θρακῶν, ἐπεὶ μέτρον ἤυρε τοῦ ἰσθμοῦ ἑπτὰ καὶ τριάκοντα στάδια, οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ θυσάμενος ἐτείχιζε, κατὰ μέρη διελὼν τοῖς στρατιώταις τὸ χωρίον, καὶ ἄθλα αὐτοῖς ὑποσχόμενος δώσειν τοῖς πρώτοις ἐκτειχίσασι καὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς ἕκαστοι ἄξιοι εἶεν, ἀπετέλεσε τὸ τεῖχος ἀρξάμενος ἀπὸ ἡρινοῦ χρόνου πρὸ ὀπώρας. Καὶ ἐποίησεν ἐντὸς τοῦ

τείχους ἔνδεκα μὲν πόλεις, πολλοὺς δὲ λιμένας, πολλήν δὲ κά-
γαθὴν σπόριμον, πολλήν δὲ πεφυτευμένην, παμπληθεῖς δὲ καὶ
παγκάλας νομὰς παντοδαποῖς κτήνεσι. Ταῦτα δὲ πράξας διέ-
βαινε πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐπισκοπῶν δὲ τὰς πόλεις εἴωρα τὰ μὲν ἄλλα καλῶς ἔχού- § 11
σας, Χίων δὲ φυγάδας εὗρεν Ἀταρνέα ἔχοντας, χωρίον ἰσχυ-
ρόν, καὶ ἐκ τούτου ὀρμωμένους φέροντας καὶ ἄγοντας τὴν
Ἰωνίαν καὶ ζῶντας ἐκ τούτου. Πυθόμενος δέ, ὅτι πολὺς σῆτος
ἐνῆν αὐτοῖς, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει καὶ ἐν ὀκτῶ
μησὶ παραστησάμενος αὐτούς, καταστήσας ἐν αὐτῷ Δρά-
κοντα Πελληνέα ἐπιμελητὴν, κατασκευάσας ἐν τῷ χωρίῳ ἔκ-
πλεω πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ἵνα εἴη αὐτῷ καταγωγὴ, ὁπότε
ἀφικνοῖτο, ἀπῆλθεν εἰς Ἔφεσον, ἣ ἀπέχει ἀπὸ Σάρδεων ὀκτῶ
ἡμερῶν ὁδόν.

Καὶ μέχρι τούτου τοῦ χρόνου ἐν εἰρήνῃ διῆγον Τισσα- § 12
φέρνης τε καὶ Δερκυλίδας καὶ οἱ ταῦτη Ἑλληνας καὶ βάρβα-
ροι. Ἐπεὶ δὲ ἀφικνούμενοι πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν
Ἰωνιδῶν πόλεων ἐδίδασκον, ὅτι εἴη ἐπὶ Τισσαφέρνει, εἰ βού-
λοιτο, ἀφιέναι αὐτονόμους τὰς Ἑλληνίδας πόλεις· εἰ οὖν κα-
κῶς πάσχοι Καρία, ἔνθαπερ ὁ Τισσαφέρνους οἶκος, οὕτως ἂν
ἔφασαν τάχιστα νομίζειν αὐτὸν αὐτονόμους σφᾶς ἀφεῖναι·
ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔφοροι ἔπεμψαν πρὸς Δερκυλίδαν καὶ
ἐκέλευον αὐτὸν διαβαίνειν σὺν τῷ στρατεύματι ἐπὶ Καρίαν
καὶ Φάρακα τὸν ναύαρχον σὺν ταῖς ναυσὶ παραπλεῖν. Οἱ μὲν
δὴ ταῦτα ἐποίουν.

Ἐτύγχανε δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Φαρνάβαζος § 13 - 14
πρὸς Τισσαφέρνην ἀφιγμένος, ἅμα μὲν ὅτι στρατηγὸς τῶν
πάντων ἀπεδέδεικτο Τισσαφέρνης, ἅμα δὲ διαμαρτυρούμενος,
ὅτι ἔτοιμος εἴη κοινῇ πολεμεῖν καὶ συμμάχεσθαι καὶ συνεκ-
βάλλειν τοὺς Ἑλληνας ἐκ τῆς βασιλέως. Ὁ δ' ἀκούων « Πρῶ-
τον μὲν τοίνυν », ἔφη, « διάβηθι σὺν ἐμοὶ ἐπὶ Καρίαν, ἔπειτα

δὲ καὶ περὶ τούτων βουλευσόμεθα ». Ἐπει δ' ἐκεῖ ἦσαν, ἔδοξεν αὐτοῖς ἰκανὰς φυλακὰς εἰς τὰ ἐρύματα καταστήσαντας διαβαίνειν πάλιν ἐπὶ τὴν Ἴωνίαν· ὡς δ' ἤκουσεν ὁ Δερκυλίδας, ὅτι πάλιν πεπεραχότες εἰσὶ τὸν Μαϊάνδρον, εἰπὼν τῷ Φάρακι, ὡς ὀκνοίη, μὴ ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Φαρνάβαζος ἐρήμην οὔσαν καταθέοντες φέρωσι καὶ ἄγωσι τὴν χώραν, διέβαινε καὶ αὐτός.

§ 15 Πορευόμενοι δὲ οὗτοι οὐδέν τι συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι ὡς προεληλυθότων τῶν πολεμίων εἰς τὴν Ἐφεσίαν, ἐξαίφνης ὀρῶσιν ἐκ τοῦ ἀντιπέραν σκοπούς ἐπὶ τῶν μνημάτων· καὶ ἀνταναβιβάσαντες εἰς τὰ παρ' ἑαυτοῖς μνημεῖα καὶ τύρσεις τινὰς καθορῶσι παρατεταγμένους, ἧ αὐτοῖς ἦν ἡ ὁδός, Κᾶράς τε λευκάσπιδας καὶ τὸ Περσικόν, ὅσον ἐτύγχανε παρόν, στράτευμα καὶ τὸ Ἑλληνικόν, ὅσον εἶχεν ἐκάτερος αὐτῶν, καὶ τὸ ἵππικόν μάλα πολὺ, τὸ μὲν Τισσαφέρνους ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι, τῷ δὲ Φαρναβάζου ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ.

§ 16 - 17 Ὡς δὲ ταῦτα ἦσθετο ὁ Δερκυλίδας, τοῖς μὲν ταξίαρχοις καὶ τοῖς λοχαγοῖς εἶπε παρατάττεσθαι τὴν ταχίστην εἰς ὀκτώ, τοὺς δὲ πελταστάς ἐπὶ τὰ κράσπεδα ἐκατέρωθεν καθίστασθαι· καὶ τοὺς ἵππέας, ὅσους γε δὴ καὶ οἴους ἐτύγχανεν ἔχων· αὐτὸς δὲ ἐθύετο. Ὅσον μὲν δὴ ἦν ἐκ Πελοποννήσου στράτευμα, ἡσυχίαν εἶχε καὶ παρεσκευάζετο ὡς μαχούμενον· ὅσοι δὲ ἦσαν ἀπὸ Πριήνης τε καὶ Ἀχιλλείου καὶ ἀπὸ νήσων καὶ τῶν Ἴωνικῶν πόλεων, οἱ μὲν τινες καταλιπόντες ἐν τῷ σίτῳ τὰ ὄπλα ἀπεδίδρασκον· καὶ γὰρ ἦν βαθύς ὁ σῖτος ἐν τῷ Μαϊάνδρου πεδίῳ· ὅσοι δὲ καὶ ἔμενον, δῆλοι ἦσαν οὐ μενοῦντες.

§ 18 Τὸν μὲν οὖν Φαρνάβαζον ἐξηγγέλλετο μάχεσθαι κελεύειν. Ὁ μέντοι Τισσαφέρνης τό τε Κύρειον στράτευμα καταλογιζόμενος ὡς ἐπολέμησεν αὐτοῖς, καὶ τούτῳ πάντας νομίζων ὁμοίους εἶναι τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἐβούλετο μάχεσθαι, ἀλλὰ πέμψας πρὸς Δερκυλίδαν, εἶπεν, ὅτι εἰς λόγους βούλοιο αὐ-

τῷ ἀφικέσθαι. Καὶ ὁ Δερκυλίδας λαβὼν τοὺς κρατίστους τὰ εἶδη τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἰππέων καὶ πεζῶν προῆλθε πρὸς τοὺς ἀγγέλους καὶ εἶπεν· «Ἄλλὰ παρεσκευασάμην μὲν ἔγωγε μάχεσθαι, ὡς ὄρατε. Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνος βούλεται εἰς λόγους ἀφικέσθαι, οὐδ' ἐγὼ ἀντιλέγω. Ἄν μέντοι ταῦτα δέη ποιεῖν, πιστὰ καὶ ὀμήρους δοτέον καὶ ληπτέον».

Δόξαντα δὲ ταῦτα καὶ περανθέντα τὰ μὲν στρατεύματα § 19 - 20 ἀπῆλθε, τὸ μὲν βαρβαρικὸν εἰς Τράλλεις τῆς Καρίας, τὸ δ' Ἑλληνικὸν εἰς Λευκοφρυν. Καὶ τότε μὲν ταῦτα ἐπράχθη· τῇ δ' ὑστεραίᾳ εἰς τὸ συγκείμενον χωρίον ἦλθον, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πυθέσθαι ἀλλήλων, ἐπὶ τίσιν ἂν τὴν εἰρήνην ποιήσαιτο. Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας εἶπεν, εἰ αὐτονόμους ἐφ' ἡ βασιλεὺς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις, ὁ δὲ Τισσαφέρνης καὶ Φαρνάβαζος εἶπαν, ὅτι, εἰ ἐξέλθοι τὸ Ἑλληνικὸν στρατεύμα ἐκ τῆς χώρας καὶ οἱ Λακεδαιμονίων ἀρμοσταὶ ἐκ τῶν πόλεων. Ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀλλήλοις σπονδὰς ἐποίησαντο, ἕως ἀπαγγελθείη τὰ λεχθέντα Δερκυλίδα μὲν εἰς Λακεδαίμονα, Τισσαφέρνει δὲ ἐπὶ βασιλέα.

**10. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς Μ. Ἀσίαν. Σπονδαὶ
μετὰ τοῦ Τισσαφέρνου.**

(4, 1 - 10)

✕ Μετὰ δὲ ταῦτα Ἡρώδας τις Συρακόσιος ἐν Φοινίχῃ ὦν § 1 μετὰ ναυκλήρου τινὸς καὶ ἰδὼν τριήρεις Φοινίσσας τὰς μὲν καταπλεούσας ἄλλοθεν, τὰς δὲ καὶ αὐτοῦ πεπληρωμένας, τὰς δὲ καὶ ἔτι κατασκευαζομένας, προσακούσας δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τριακασίας αὐτὰς δέοι γενέσθαι, ἐπιβάς ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀναγόμενον πλοῖον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξήγγειλε τοῖς Λακεδαιμονίοις ὡς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνου τὸν στόλον τοῦτον παρασκευαζομένων· ὅποι δέ, οὐδὲν ἔφη εἰδέναι. ✕

✕ Ἀνεπτρωμένων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμ- § 2 μάχους συναγόντων καὶ βουλευομένων, τί χρῆ ποιεῖν, Λύσαν-

δρος νομίζων καὶ τῷ ναυτικῷ πολὺ περιέσεσθαι τοὺς Ἑλληνας καὶ τὸ πεζὸν λογιζόμενος ὡς ἐσώθη τὸ μετὰ Κύρου ἀναβάν, πείθει τὸν Ἀγησίλαον ὑποστῆναι, ἂν αὐτῷ δῶσι τριάκοντα μὲν Σπαρτιατῶν, εἰς δισχιλίους δὲ τῶν νεοδαμῶδων, ἑξακισχιλίους δὲ τὸ σύνταγμα τῶν συμμαχῶν, στρατεύεσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. Πρὸς δὲ τούτῳ λογισμῷ καὶ αὐτὸς συνεξελθεῖν αὐτῷ ἐβούλετο, ὅπως τὰς δεκαρχίας τὰς κατασταθείσας ὑπ' ἐκείνου ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐκπεπτωκυίας δὲ διὰ τοὺς ἐφόρους, οἳ τὰς πατρίους πολιτείας παρήγγειλαν, πάλιν καταστήσειε μετ' Ἀγησιλάου.

§ 3 - 4 Ἐπαγγεिलाμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου τὴν στρατείαν, διδόσασί τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσαπερ ἤτησε, καὶ ἑξαμήνου σῆτον. Ἐπεὶ δέ, θυσάμενος ὅσα ἔδει, καὶ τᾶλλα καὶ τὰ διαβατήρια, ἐξῆλθε, ταῖς μὲν πόλεσι διαπέμψας ἀγγέλους προεῖπεν, ὅσους τε δέοι ἐκασταχόθεν πέμπεσθαι καὶ ὅποι παρεῖναι, αὐτὸς δ' ἐβουλήθη ἐλθὼν θῦσαι ἐν Αὐλίδι, ἔνθαπερ ὁ Ἀγαμέμνων, ὅτ' εἰς Τροίαν ἐπλεῖ, ἐθύετο. Ὡς δ' ἐκεῖ ἐγένετο, πυθόμενοι οἱ βοιωτάρχαι, ὅτι θύοι, πέμψαντες ἰππέας τοῦ τε λοιποῦ εἶπαν μὴ θύειν καί, οἷς ἐνέτυχον ἱεροῖς τεθυμένοις, διέρριψαν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. Ὁ δ' ἐπιμαρτυρόμενος τοὺς θεοὺς καὶ ὀργιζόμενος, ἀναβάς ἐπὶ τὴν τριήρη ἀπέπλεῖ. Ἀφικόμενος δὲ ἐπὶ Γεραστὸν καὶ συλλέξας ἐκεῖ, ὅσον ἐδύνατο τοῦ στρατεύματος πλεῖστον, εἰς Ἐφεσον τὸν στόλον ἐποιεῖτο.

§ 5 Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀφίκετο, πρῶτον μὲν Τισσαφέρνης πέμψας ἤρετο αὐτόν, τίνος δεόμενος ἦκοι. Ὁ δ' εἶπεν αὐτονόμως καὶ τὰς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις εἶναι, ὥσπερ καὶ τὰς ἐν τῇ παρ' ἡμῶν Ἑλλάδι. Πρὸς ταῦτ' εἶπεν ὁ Τισσαφέρνης· « Εἰ τοίνυν θέλεις σπείσασθαι, ἕως ἂν ἐγὼ πρὸς βασιλεῖα πέμψω, οἶμαι ἂν σε ταῦτα διαπραξάμενον ἀποπλεῖν, εἰ βούλοιο ». « Ἀλλὰ βουλοίμην ἂν », ἔφη, « εἰ μὴ οἰοίμην γε ὑπὸ σοῦ ἐξαπατᾶσθαι. Ἄλλ' ἕξεστιν », ἔφη, « σοὶ τούτων πίστιν λαβεῖν ἢ μὴν ἀδόλως σοῦ

πράττοντος ταῦτα μηδὲν τῆς σῆς ἀρχῆς ἀδικήσῃεν ἐν ταῖς σπονδαῖς ».

Ἐπὶ τούτοις ῥηθεῖσι Τισσαφέρνης ὤμοσε τοῖς πεμφθεῖσι § 6 πρὸς αὐτὸν Ἡριππίδα καὶ Δερκυλίδα καὶ Μεγίλλω ἧ μὴν πράξῃεν ἀδόλως τὴν εἰρήνην, ἐκεῖνοι δὲ ἀντώμοσαν ὑπὲρ Ἀγῃσίλαου Τισσαφέρνει ἧ μὴν ταῦτα πράττοντος αὐτοῦ ἐμπεδώσειν τὰς σπονδάς. Ὁ μὲν δὲ Τισσαφέρνης, ὃ ὤμοσεν, εὐθύς ἐψεύσατο· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰρήνην ἔχειν στράτευμα πολὺ παρὰ βασιλέως, πρὸς ᾧ εἶχε πρόσθεν, μετεπέμπετο. Ἀγῃσίλαος δὲ, καί περ αἰσθανόμενος ταῦτα, ὅμως ἐνέμενε ταῖς σπονδαῖς.

Ὅς δὲ ἡσυχίαν τε καὶ σχολὴν ἔχων ὁ Ἀγῃσίλαος διέτριβε § 7 ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἅτε συντεταραγμένων ἐν ταῖς πόλεσι τῶν πολιτειῶν καὶ οὔτε δημοκρατίας ἔτι οὔσης, ὥσπερ ἐπ' Ἀθηναίων, οὔτε δεκαρχίας, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Λυσάνδρου, ἅτε γιγνώσκοντες πάντες τὸν Λύσανδρον προσέκειντο αὐτῷ ἀξιοῦντες διαπράττεσθαι αὐτὸν παρ' Ἀγῃσίλαου, ὧν ἐδέοντο· καὶ διὰ ταῦτα αἰὲ παμπληθὴς ὄχλος θεραπέων αὐτὸν ἠκολούθει, ὥστε ὁ μὲν Ἀγῃσίλαος ἰδιώτης ἐφαίνετο, ὁ δὲ Λύσανδρος βασιλεὺς.

Ὅτι μὲν οὖν ἔμνηγε καὶ τὸν Ἀγῃσίλαον ταῦτα, ἐδήλω- § 8 σεν ὕστερον· οἷ γε μὴν ἄλλοι τριάκοντα ὑπὸ τοῦ φθόνου οὐκ ἐσίγων, ἀλλ' ἔλεγον πρὸς τὸν Ἀγῃσίλαον, ὡς παράνομα ποιοίη Λύσανδρος τῆς βασιλείας ὀγκηρότερον διάγων. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἤρξατο προσάγειν τινὰς τῷ Ἀγῃσίλαῳ ὁ Λύσανδρος, πάντας οἷς γνοίη αὐτὸν συμπράττοντά τι, ἠττωμένους ἀπέπεμπεν. Ὅς δ' αἰὲ τὰ ἐναντία, ὧν ἐβούλετο, ἀπέβαινε τῷ Λυσάνδρῳ, ἔγνω δὴ τὸ γιγνόμενον· καὶ οὔτε ἐπεσθαι ἑαυτῷ εἶα ὄχλον τοῖς τε συμπρᾶξάι τι δεομένοις σαφῶς ἔλεγεν, ὅτι ἔλαττον ἔξοιεν, εἰ αὐτὸς παρείη.

Βαρέως δὲ φέρων τῇ ἀτιμίᾳ προσελθὼν εἶπεν· « ὦ Ἀγῃ- § 9 σίλαε, μειοῦν μὲν ἄρα σύ γε τοὺς φίλους ἠπίστω ». « Ναὶ μὰ Δί' », ἔφη, « τοὺς γε βουλομένους ἐμοῦ μείζους φαίνεσθαι· τοὺς

δέ γε αὖξοντας, εἰ μὴ ἐπισταίμην ἀντιτιμᾶν, αἰσχυνοίμην ἄν ». Καὶ ὁ Λύσανδρος εἶπεν· « Ἄλλ' ἴσως καὶ μᾶλλον εἰκότα σὺ ποιεῖς ἢ ἐγὼ ἔπραττον· τάδε οὖν μοι ἐκ τοῦ λοιποῦ χάρισαι· ὅπως ἂν μὴτ' αἰσχύνομαι ἀδυνατῶν παρὰ σοὶ μὴτ' ἐμποδῶν σοὶ ὦ, ἀπόπεμψόν ποί με· ὅπου γὰρ ἂν ὦ, πειράσομαι ἐν καιρῷ σοὶ εἶναι ».

§ 10 Εἰπόντος δὲ ταῦτα ἔδοξε καὶ τῷ Ἀγησιλάῳ οὕτω ποιῆσαι, καὶ πέμπειν αὐτὸν ἐφ' Ἑλλησπόντου. Ἐκεῖ δὲ ὁ Λύσανδρος αἰσθόμενος Σπιθριδάτην τὸν Πέρσην ἐλαττούμενόν τι ὑπὸ Φαρναβάζου διαλέγεται αὐτῷ καὶ πείθει ἀποστῆναι ἔχοντα τοὺς τε παῖδας καὶ τὰ περι αὐτὸν χρήματα καὶ ἰππέας ὡς διακοσίους· καὶ τὰ μὲν ἄλλα κατέλιπεν ἐν Κυζίκῳ, αὐτὸν δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἀναβιβασάμενος ἤκεν ἄγων πρὸς Ἀγησίλαον· ἰδὼν δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἤσθη τε τῇ πράξει καὶ εὐθύς ἀνεπυθάνετο περὶ τῆς Φαρναβάζου χώρας τε καὶ ἀρχῆς.

11. Παρασπονδία τοῦ Τισσαφέρνου. Ἡ παρὰ τὸν Πακτωλὸν μάχη.

(4, 11 - 24)

§ 11 Ἐπεὶ δὲ μέγα φρονήσας ὁ Τισσαφέρνης ἐπὶ τῷ καταβάντι στρατεύματι παρὰ βασιλέως προεῖπεν Ἀγησιλάῳ πόλεμον, εἰ μὴ ἀπίοι ἐκ τῆς Ἀσίας, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων οἱ παρόντες ἀχθεσθέντες φανεροὶ ἐγένοντο, νομίζοντες ἐλάττω τὴν παροῦσαν εἶναι δύναμιν Ἀγησιλάῳ τῆς βασιλέως παρασκευῆς· Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῶ τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν, ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι, ὅτι ἐπιορκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς ἐκτήσατο, τοῖς δ' Ἑλλησι συμμάχους ἐποίησεν· Ἐκ δὲ τούτου εὐθύς τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγγειλε συσκευάζεσθαι ὡς εἰς στρατείαν, ταῖς δὲ πόλεσιν, εἰς ἃς ἀνάγκη ἦν ἀφικνεῖσθαι στρατευομένῳ ἐπὶ Καρίαν, προεῖπεν ἀγορὰν παρα-

σκευάζειν. Ἐπέστειλε δὲ καὶ Ἴωσι καὶ Αἰολεῦσι καὶ Ἑλλησποντίοις πέμπειν πρὸς ἑαυτὸν εἰς Ἔφρεσον τοὺς συστρατευσομένους.

Ὁ Τισσαφέρνης, καὶ ὅτι ἵππικὸν οὐκ εἶχεν ὁ Ἀγησίλαος, ἡ δὲ Καρία ἀφιππος ἦν, καὶ ὅτι ἠγεῖτο αὐτὸν ὀργίζεσθαι αὐτῷ διὰ τὴν ἀπάτην, τῷ ὄντι νομίσας ἐπὶ τὸν αὐτοῦ οἶκον εἰς Καρίαν αὐτὸν ὀρμήσειν, τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε, τὸ δ' ἵππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδῖον περιῆγε, νομίζων ἱκανὸς εἶναι καταπατῆσαι τῇ ἵππῳ τοὺς Ἑλληνας, πρὶν εἰς τὰ δύσιππα ἀφικέσθαι. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι εὐθὺς τάναντία ἀποστρέψας ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο, καὶ τὰς τ' ἐν τῇ πορείᾳ πόλεις κατεστρέφετο καὶ ἐμβαλῶν ἀπροσδοκῆτοις παμπληθῆ χρήματα ἐλάμβανεν.

Καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἀσφαλῶς διεπορεύετο. Οὐ πόρ- § 13 - 14
ρω δ' ὄντος Δασκυλείου προΐόντες αὐτοῦ οἱ ἵππεῖς ἤλαυνον ἐπὶ λόφον τινά, ὡς προΐδοιεν, τί τᾶμπροσθεν εἴη· κατὰ τύχην δὲ τινα καὶ οἱ τοῦ Φαρναβάζου ἵππεῖς ὄντες παρόμοιοι τοῖς Ἑλλησι τὸν ἀριθμὸν, πεμφθέντες ὑπὸ Φαρναβάζου ἤλαυνον καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον τὸν λόφον. Ἰδόντες δὲ ἀλλήλους οὐδὲ τέτταρα πλέθρα ἀπέχοντας, τὸ μὲν πρῶτον ἔστησαν ἀμφοτέρω, οἱ μὲν Ἑλληνες ἵππεῖς ὡσπερ φάλαγξ ἐπὶ τεττάρων παρατεταγμένοι, οἱ δὲ βάρβαροι τοὺς πρώτους οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα ποιήσαντες, τὸ βάθος δ' ἐπὶ πολλῶν. Ἐπειτα μέντοι πρόσθεν ὠρμησαν οἱ βάρβαροι. Ὡς δ' εἰς χεῖρας ἤλθον, ὅσοι μὲν τῶν Ἑλλήνων ἔπαισάν τινας, πάντες συνέτριψαν τὰ δόρατα, οἱ δὲ Πέρσαι κρανείνα παλτὰ ἔχοντες ταχὺ δώδεκα μὲν ἵππεας, δύο δὲ ἵππους ἀπέκτειναν. Ἐκ δὲ τούτου ἐτρέφθησαν οἱ Ἑλληνες ἵππεῖς. Βοηθήσαντος δὲ Ἀγησίλαου σὺν τοῖς ὀπλίταις, πάλιν ἀπεχώρουν οἱ βάρβαροι καὶ εἷς αὐτῶν ἀποθνήσκει.

Γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἵππομαχίας, θυομένῳ τῷ Ἀγησίλαῳ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ προόδῳ ἄλοβα γίγνεται τὰ ἱερά. Τού- § 15

του μέντοι φανέντος στρέψας ἐπορεύετο ἐπὶ θάλατταν. Γιγνώσκων δέ, ὅτι, εἰ μὴ ἵππικὸν ἱκανὸν κτήσαιτο, οὐ δυνήσοιτο κατὰ τὰ πεδία στρατεύεσθαι, ἔγνω τοῦτο κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δέοι. Καὶ τοὺς μὲν πλουσιωτάτους ἐκ πασῶν τῶν ἐκεῖ πόλεων ἵπποτροφεῖν κατέλεξε· προειπὼν δέ, ὅστις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὄπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, ὅτι ἐξέσται αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι, ἐποίησεν οὕτω ταῦτα συντόμως πράττεσθαι, ὥσπερ ἂν τις τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθανούμενον προθύμως ζητοίη.

§ 16 - 17 Ἐκ δὲ τούτου, ἐπειδὴ ἔαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε μὲν ἅπαν τὸ στράτευμα εἰς Ἐφεσον, ἀσκῆσαι δ' αὐτὸ βουλόμενος ἄθλα προύθηκε ταῖς τε ὀπλιτικάῃς τάξεσιν, ἦτις ἄριστα σωμαίων ἔχοι, καὶ ταῖς ἵππικαῖς, ἦτις κράτιστα ἵππευοί· καὶ πελτασταῖς δὲ καὶ τοξόταις ἄθλα προύθηκεν, ὅσοι κράτιστοι πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα φανεῖεν. Ἐκ τούτου δὲ παρῆν ὄραν τὰ μὲν γυμνάσια πάντα μεστὰ ἀνδρῶν τῶν γυμναζομένων, τὸν δὲ ἵππόδρομον τῶν ἵππαζομένων, τοὺς δὲ ἀκοντιστὰς καὶ τοὺς τοξότας μελετῶντας. Ἀξίαν δὲ καὶ ὅλην τὴν πόλιν, ἐν ἧ ἦν θεάς ἐποίησεν· ἧ τε γὰρ ἀγορὰ ἦν μεστὴ παντοδαπῶν καὶ ἵππων καὶ ὄπλων ὀνίων, οἳ τε χαλκοτύποι καὶ οἳ τέκτονες καὶ οἳ χαλκεῖς καὶ οἳ σκυτοτόμοι καὶ οἳ ζωγράφοι πάντες πολεμικὰ ὄπλα κατεσκεύαζον, ὥστε τὴν πόλιν ὄντως οἶεσθαι πολέμου ἐργαστήριον εἶναι.

18 - 19 Ἐπερρώσθη δ' ἂν τις καὶ ἐκεῖνο ἰδὼν, Ἀγησίλαον μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἀπιόντας καὶ ἀνατιθέντας τοὺς στεφάνους τῇ Ἀρτέμιδι. Ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν σέβοντο, τὰ δὲ πολεμικὰ ἀσκοῖεν, πειθαρχεῖν δὲ μελετῶεν, πῶς οὐκ εἰκότως ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι; Ἡγούμενος δὲ καὶ τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων ῥώμην τινὰ ἐμβάλλειν πρὸς τὸ μάχεσθαι, προεῖπε τοῖς κήρυξι τοὺς ὑπὸ τῶν ληστῶν

άλισκομένους βαρβάρους γυμνοὺς πωλεῖν. Ὅρῶντες οὖν οἱ στρατιῶται λευκοὺς μὲν διὰ τὸ μηδέποτε ἐκδύεσθαι, μαλακοὺς δὲ καὶ ἀπόνους διὰ τὸ ἀεὶ ἐπ' ὀχημάτων εἶναι, ἐνόμισαν οὐδὲν διοίσειν τὸν πόλεμον, ἢ εἰ γυναιξὶ δέοι μάχεσθαι.

Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἤδη, ἀφ' οὗ ἐξέ- § 20 - 21
 πλευσεν ὁ Ἀγησίλαος, διεληλύθει, ὥστε οἱ μὲν περὶ Λύσανδρον τριάκοντα οἴκαδε ἀπέπλεον, διάδοχοι δ' αὐτοῖς οἱ περὶ Ἑριπίδαν παρῆσαν. Τούτων Ξενοκλέα μὲν καὶ ἄλλον ἔταξεν ἐπὶ τοὺς ἰππέας, Σκύθην δὲ ἐπὶ τοὺς νεοδαμῶδεις ὀπλίτας, Ἑριπίδαν δ' ἐπὶ τοὺς Κυρεῖους, Μύγδωνα δὲ ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας, καὶ προεῖπεν αὐτοῖς, ὡς εὐθύς ἡγήσοιτο τὴν συντομωτάτην ἐπὶ τὰ κράτιστα τῆς χώρας, ὅπως αὐτόθεν οὕτω τὰ σώματα καὶ τὴν γνώμην παρασκευάζοντο ὡς ἀγωνιούμενοι. Ὁ μὲντοι Τισσαφέρνης ταῦτα μὲν ἐνόμισε λέγειν αὐτὸν πάλιν βουλόμενον ἐξαπατῆσαι, εἰς Καρίαν δὲ νῦν τῷ ὄντι ἐμβαλεῖν, καὶ τό τε πεζὸν καθάπερ τὸ πρόσθεν εἰς Καρίαν διεβίβασε καὶ τὸ ἰππικὸν εἰς τὸ Μαϊάνδρου πεδῖον κατέστησεν· ὁ δ' Ἀγησίλαος οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ὥσπερ προεῖπεν, εὐθύς εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλε.

Καὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας δι' ἐρημίας πολεμίων πορευόμενος § 22 - 23
 πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ εἶχε, τῇ δὲ τετάρτῃ ἤκον οἱ τῶν πολεμίων ἰππεῖς. Καὶ τῷ μὲν ἄρχοντι τῶν σκευοφόρων εἶπεν ὁ ἡγεμὼν διαβάντι τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν στρατοπεδεύεσθαι, αὐτοὶ δὲ κατιδόντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους ἐσπαρμένους εἰς ἀρπαγὴν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Αἰσθόμενος δὲ Ἀγησίλαος βοηθεῖν ἐκέλευσε τοὺς ἰππέας. Οἱ δ' αὖ Πέρσαι ὡς εἶδον τὴν βοήθειαν, ἠθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο παμπληθέσι τῶν ἰππέων τάξεσιν. Ἐνθα δὲ ὁ Ἀγησίλαος γιγνώσκων, ὅτι τοῖς μὲν πολεμίοις οὕτω παρείη τὸ πεζὸν, αὐτῷ δὲ οὐδὲν ἀπείη τῶν παρεσκευασμένων, καιρὸν ἡγήσατο μάχην συνάψαι, εἰ δύναιτο. Σφαγιασάμενος οὖν τὴν

μὲν φάλαγγα εὐθύς ἤγεν ἐπὶ τοὺς παρατεταγμένους ἰππέας, ἐκ δὲ τῶν ὀπλιτῶν ἐκέλευσε τὰ δέκα ἀφ' ἧβης θεῖν ὁμόσε αὐτοῖς, τοῖς δὲ πελτασταῖς εἶπε δρόμῳ ὑψηγεῖσθαι. Παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἰππεῦσιν ἐμβάλλειν, ὡς αὐτοῦ τε καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἐπομένου.

§ 24 Τοὺς μὲν δὴ ἰππέας ἐδέξαντο οἱ Πέρσαι· ἐπεὶ δ' ἅμα πάντα τὰ δεινὰ παρῆν, ἐνέκλιναν, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εὐθύς ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον, οἱ δ' ἄλλοι ἔφευγον. Οἱ δ' Ἕλληνες ἐπακολουθοῦντες αἰροῦσι καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν. Καὶ οἱ μὲν πελτασταί, ὥσπερ εἰκός, εἰς ἀρπαγὴν ἐτράποντο· ὁ δ' Ἀγησίλαος κύκλῳ πάντα καὶ φίλια καὶ πολέμια περιεστρατοπεδεύσατο. Καὶ ἄλλα τε πολλὰ χρήματα ἐλήφθη, ἃ ἤυρε πλέον ἢ ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ αἱ κάμηλοι δὲ τότε ἐλήφθησαν, ἃς Ἀγησίλαος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπήγαγεν.

12. Θανάτωσις τοῦ Τισσαφέρνους. Ἀνάθεσις εἰς τὸν Ἀγησίλαον καὶ τῆς κατὰ θάλασσαν ἀρχῆς.

(4, 25 - 29)

§ 25 - 26 Ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν ὥστε ἠτιῶντο οἱ Πέρσαι προδεδόσθαι ὑπ' αὐτοῦ. Γνοὺς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Περσῶν βασιλεὺς Τισσαφέρνην αἴτιον εἶναι τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ ἑαυτοῦ, Τιθραύστην καταπέμψας ἀποτέμνει αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν. Τοῦτο δὲ ποιήσας ὁ Τιθραύστης πέμπει πρὸς τὸν Ἀγησίλαον πρέσβεις λέγοντας· « ὦ Ἀγησίλαε, ὁ μὲν αἴτιος τῶν πραγμάτων καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν ἔχει τὴν δίκην· βασιλεὺς δὲ ἀξιοὶ σὲ μὲν ἀποπλεῖν οἴκαδε, τὰς δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις αὐτονόμους οὖσας τὸν ἀρχαῖον δασμὸν αὐτῷ ἀποφέρειν ». Ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου, ὅτι οὐκ ἂν ποιήσειε ταῦτα ἄνευ τῶν οἴκοι τελῶν, « Σὺ δ' ἀλλά, ἕως ἂν πύθῃ τὰ παρὰ τῆς πόλεως, μεταχώρησον », ἔφη, « εἰς τὴν Φαρναβάζου, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ τὸν σὸν ἐχθρὸν τετιμώρημαι ».

« Ἔως ἂν τοίνυν », ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, « ἐκεῖσε περεύωμαι, δίδου δὴ τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια ». Ἐκείνῳ μὲν δὴ ὁ Τιθραύστης δίδωσι τριάκοντα τάλαντα· ὁ δὲ λαβὼν ἦει ἐπὶ τὴν Φαρναβάζου Φρυγίαν.

Ὅντι δ' αὐτῶ ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ὑπὲρ Κύμης ἔρχεται ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν ἄρχειν καὶ τοῦ ναυτικοῦ, ὅπως γιγνώσκουσι, καὶ καταστήσασθαι ναύαρχον ὄντινα αὐτὸς βούλοιο. Τοῦτο δ' ἐποίησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοιῶδε λογισμῶ, ὡς, εἰ ὁ αὐτὸς ἀμφοτέρων ἄρχοι, τό τε πεζὸν πολὺ ἂν ἰσχυρότερον εἶναι, καθ' ἐν οὔσης τῆς ἰσχύος ἀμφοτέροις, τό τε ναυτικόν, ἐπιφανομένου τοῦ πεζοῦ, ἔνθα δέοι. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος πρῶτον μὲν ταῖς πόλεσι παρήγγειλε ταῖς ἐν ταῖς νήσοις καὶ ταῖς ἐπιθαλαττιδίοις τριήρεις ποιεῖσθαι, ὅπως ἐκάστη βούλοιο τῶν πόλεων. Καὶ ἐγένοντο καιναί, ἐξ ὧν αἱ τε πόλεις ἐπηγγείλαντο καὶ οἱ ἰδιῶται ἐποιοῦντο χαρίζεσθαι βουλόμενοι, ὡς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Πείσανδρον δὲ τὸν τῆς γυναικὸς ἀδελφὸν ναύαρχον κατέστησε, φιλότιμον μὲν καὶ ἔρρωμένον τὴν ψυχὴν, ἀπειρότερον δὲ τοῦ παρασκευάζεσθαι ὡς δεῖ. Καὶ Πείσανδρος μὲν ἀπελθὼν τὰ ναυτικὰ ἔπραττεν. Ὁ δ' Ἀγησίλαος, ὥσπερ ὥρμησεν, ἐπὶ τὴν Φρυγίαν ἐπορεύετο.

13. Συνασπισμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι πόλεων κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων.

(5, 1 - 2)

Ὁ μέντοι Τιθραύστης, καταμαθεῖν δοκῶν τὸν Ἀγησί- § 1 - 2
λαον καταφρονοῦντα τῶν βασιλέως πραγμάτων καὶ οὐδαμῆ
διανοοῦμενον ἀπιέναι ἐκ τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλπίδας
ἔχοντα μεγάλας αἰρήσειν βασιλέα, ἀπορῶν, τί χρῶτο τοῖς
πράγμασι, πέμπει Τιμοκράτην τὸν Ῥόδιον εἰς Ἑλλάδα, δοῦς
χρυσίον εἰς πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ κελεύει πειρᾶ-
σθαι πιστὰ τὰ μέγιστα λαμβάνοντα διδόναι τοῖς προσετηκό-

σιν ἐν ταῖς πόλεσι, ἐφ' ὧτε πόλεμον ἐξοίσειν πρὸς Λακεδαιμονίους. Ἐκεῖνος δ' ἐλθὼν δίδωσιν ἐν Θήβαις μὲν Ἄνδροκλείδα τε καὶ Ἴσμηγνία καὶ Γαλαξειδώρω, ἐν Κορίνθῳ δὲ Τιμολάῳ τε καὶ Πολυάνθει, ἐν Ἄργει δὲ Κύλωνί τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ οὐ μεταλαβόντες τούτου τοῦ χρυσίου ὅμως πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον. Οἱ μὲν δὴ δεξάμενοι τὰ χρήματα εἰς τὰς οἰκείας πόλεις διέβαλλον τοὺς Λακεδαιμονίους· ἐπεὶ δὲ ταύτας εἰς μῖσος αὐτῶν προήγαγον, συνίστασαν καὶ τὰς μεγίστας πόλεις πρὸς ἀλλήλας.

BIBLION TETARTON

A. ΛΗΙΣ ΤΗΣ ΕΙΣ Μ. ΑΣΙΑΝ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ

14. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν Φρυγίαν. Συνάντησις αὐτοῦ μετὰ τοῦ Φαρναβάζου.

(1, 1 - 3, 15 - 39, 41)

Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἀφίκετο ἅμα μετοπώρῳ εἰς τὴν § 1 - 3
τοῦ Φαρναβάζου Φρυγίαν, τὴν μὲν χώραν ἔκαε καὶ ἐπόρθει,
πόλεις δὲ τὰς μὲν βία, τὰς δ' ἐκούσας προσελάμβανε. Λέγοντος
δὲ τοῦ Σπιθριδάτου, ὡς, εἰ ἔλθοι πρὸς τὴν Παφλαγονίαν σὺν
αὐτῷ, Ὅτιν, τὸν τῶν Παφλαγόνων βασιλέα, καὶ εἰς λόγους
ἄξοι καὶ σύμμαχον ποιήσοι, προθύμως ἐπορεύετο, πάλαι τού-
του ἐπιθυμῶν, τοῦ ἀφιστάναι τι ἔθνος ἀπὸ βασιλέως. Ἐπεὶ δὲ
ἀφίκετο εἰς τὴν Παφλαγονίαν, ἦλθεν Ὅτυς καὶ συμμαχίαν
ἐποίησατο· καὶ γὰρ καλούμενος ὑπὸ βασιλέως οὐκ ἀνεβεβήκει.
Πείσαντος δὲ τοῦ Σπιθριδάτου κατέλιπε τῷ Ἀγησιλάῳ Ὅτυς
χιλίους μὲν ἰππέας, δισχιλίους δὲ πελταστάς.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἐπὶ Δασκυλείου ἀπεπορεύ- § 15 - 16
ετο, ἔνθα καὶ τὰ βασιλεία ἦν Φαρναβάζῳ καὶ κῶμαι περὶ αὐτὰ
πολλαὶ καὶ μεγάλαι καὶ ἄφθονα ἔχουσαι τὰ ἐπιτήδεια καὶ
θῆραι αἱ μὲν ἐν περιειργμένοις παραδείσοις, αἱ δὲ καὶ ἐν ἀνα-
πεπταμένοις τόποις, πάγκαλαι. Παρέρρει δὲ καὶ ποταμὸς παν-
τοδαπῶν ἰχθύων πλήρης. Ἦν δὲ καὶ τὰ πτηνὰ ἄφθονα τοῖς
ὀρνιθεῦσαι δυναμένοις. Ἐνταῦθα μὲν δὴ διεχείμαζε, καὶ αὐτό-
θεν καὶ σὺν προνομαῖς τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ λαμβάνων.

Καταφρονητικῶς δέ ποτε καὶ ἀφυλάκτως διὰ τὸ μηδὲν § 17 - 19

πρότερον ἐσφάλλαι λαμβανόντων τῶν στρατιωτῶν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπέτυχεν αὐτοῖς ὁ Φαρνάβαζος κατὰ τὸ πεδίον ἐσπαρμένοις, ἄρματα μὲν ἔχων δύο δρεπανηφόρα, ἰππέας δὲ ὡς τετρακοσίους. Οἱ δ' Ἕλληνες ὡς εἶδον αὐτὸν προσελαύνοντα, συνέδραμον ὡς εἰς ἑπτακοσίους· ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ προστησάμενος τὰ ἄρματα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἰππεῦσι ὀπισθεν γενόμενος ἐλαύνει εἰς αὐτοὺς ἐκέλευσεν. Ὡς δὲ τὰ ἄρματα ἐμβαλόντα διεσκέδασε τὸ ἄθρόον, ταχὺ οἱ ἰππεῖς κατέβαλον ὡς εἰς ἑκατὸν ἀνθρώπους, οἱ δ' ἄλλοι κατέφυγον πρὸς Ἀγγησίλαον· ἐγγὺς γὰρ ἔτυχε σὺν τοῖς ὀπλίταις ὢν.

§ 20 - 21 Ἐκ δὲ τούτου τρίτη ἢ τετάρτη ἡμέρα αἰσθάνεται ὁ Σπιθριδάτης τὸν Φαρνάβαζον ἐν Καυῆ κώμῃ μεγάλη στρατοπεδεύομενον, ἀπέχοντα στάδια ὡς ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν, καὶ εὐθύς λέγει πρὸς τὸν Ἡριππίδαν. Καὶ ὁ Ἡριππίδας, ἐπιθυμῶν λαμπρὸν τι ἐργάσασθαι, αἰτεῖ τὸν Ἀγγησίλαον ὀπλίτας τε εἰς δισχιλίους καὶ πελταστάς ἄλλους τοσοῦτους καὶ ἰππέας τοὺς τε Σπιθριδάτου καὶ τοὺς Παφλαγόνας καὶ τῶν Ἑλλήνων ὀπίσους πείσειεν.

§ 22 - 25 Ἐπεὶ δὲ ὑπέσχετο αὐτῷ, ἐθύετο. Καὶ ἅμα δαίλη καλλιερησάμενος κατέλυσε τὴν θυσίαν. Ἐκ δὲ τούτου δειπνήσαντας παρήγγειλε παρεῖναι πρόσθεν τοῦ στρατοπέδου. Σκότους δὲ γενομένου οὐδ' οἱ ἡμίσεις ἐκάστων ἐξῆλθον. Ὅπως δὲ μὴ, εἰ ἀποτρέπεται, καταγελῶν αὐτοῦ οἱ ἄλλοι τριάκοντα, ἐπορεύετο σὺν τῇ δυνάμει, ἣν εἶχεν. Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐπιπεσὼν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ, τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπεσον, αὐτοὶ δὲ διαφεύγουσι· τὸ δὲ στρατόπεδον ἀλίσκεται, καὶ πολλὰ μὲν ἐκπώματα καὶ ἄλλα δὴ οἷα Φαρναβάζου κτήματα, πρὸς δὲ τούτοις σκευὴ πολλὰ καὶ ὑποζύγια σκευοφόρα. Διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι μὴ, εἴ που κατασταίῃ, κυκλωθεὶς πολιορκοῖτο, ἄλλοτε ἄλλη τῆς χώρας ἀπήει, ὥσπερ οἱ νομάδες, καὶ μάλα ἀφανίζων τὰς στρατοπεδεύσεις.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ληφθέντα χρήματα ἀπήγαγον οἱ τε Παφλα- § 26 - 28
 γόνες καὶ ὁ Σπιθριδάτης, ὑποστήσας Ἑριππίδας ταξίαρχους
 καὶ λοχαγούς ἀφείλετο ἅπαντα τὸν τε Σπιθριδάτην καὶ τοὺς
 Παφλαγόνους, ἵνα δὴ πολλὰ ἀπαγάγοι τὰ αἰχμάλωτα τοῖς λα-
 φυροπώλαις. Ἐκεῖνοι μέντοι ταῦτα παθόντες οὐκ ἤνεγκαν,
 ἀλλ' ὡς ἀδικηθέντες καὶ ἀτιμασθέντες νυκτὸς συσκευασάμε-
 νοι ὄχοντο ἀπιόντες εἰς Σάρδεις πρὸς Ἀριαῖον, πιστεύσαν-
 τες, ὅτι καὶ ὁ Ἀριαῖος ἀποστάς βασιλέως ἐπολέμησεν αὐτῶ.
 Ἀγησιλάῳ μὲν δὴ τῆς ἀπολείψεως τοῦ Σπιθριδάτου καὶ τοῦ
 Μεγαβάτου καὶ τῶν Παφλαγόνων οὐδὲν ἐγένετο βαρύτερον
 ἐν τῇ στρατείᾳ.

Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς καὶ Φαρναβάζω § 29 - 31
 ἐτύγχανεν ἐκ παλαιοῦ ξένος ὧν καὶ Ἀγησιλάῳ κατ' ἐκεῖνον
 τὸν χρόνον ἐξενώθη. Οὗτος οὖν εἶπε πρὸς τὸν Ἀγησίλαον, ὡς
 οἶοιτο συναγαγεῖν αὐτῶ ἂν εἰς λόγους περὶ φιλίας Φαρνάβα-
 ζον. Ὡς δ' ἤκουσεν αὐτοῦ, σπονδὰς λαβὼν καὶ δεξιὰν παρῆν
 ἄγων τὸν Φαρνάβαζον εἰς συγκείμενον χωρίον, ἔνθα δὴ Ἀγη-
 σίλαος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τριάκοντα χαμαὶ ἐν πάᾳ τινὶ κατα-
 κείμενοι ἀνέμενον· ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἤκεν ἔχων στολὴν πολλοῦ
 χρυσοῦ ἄξιαν. Ὑποτιθέντων δὲ αὐτῶ τῶν θεραπόντων ῥαπτὰ,
 ἐφ' ὧν καθίζουσιν οἱ Πέρσαι μαλακῶς, ἤσχύνθη ἐντροφῆσαι,
 ὁρῶν τοῦ Ἀγησιλάου τὴν φαυλότητα· κατεκλίθη οὖν καὶ αὐ-
 τός, ὥσπερ εἶχε, χαμαί. Καὶ πρῶτα μὲν ἀλλήλους χαίρειν
 προσεῖπον· ἔπειτα τὴν δεξιὰν προτείναντος τοῦ Φαρναβάζου
 ἀντιπροὔτεινε καὶ ὁ Ἀγησίλαος.

Μετὰ δὲ τοῦτο ἤρξατο τοῦ λόγου ὁ Φαρνάβαζος· καὶ γὰρ § 32 - 33
 ἦν πρεσβύτερος· ἀ^ο Ἀγησίλαε καὶ πάντες οἱ παρόντες Λα-
 κεδαιμόνιοι, ἐγὼ ὑμῖν, ὅτε τοῖς Ἀθηναίοις ἐπολεμεῖτε, φίλος
 καὶ σύμμαχος ἐγενόμην, καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν τὸ ὑμέτερον χρή-
 ματα παρέχων ἰσχυρὸν ἐποίουν, ἐν δὲ τῇ γῆ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ
 ἵππου μαχόμενος μεθ' ὑμῶν εἰς τὴν θάλατταν κατεδίωκον

τούς πολεμίους, καὶ διπλοῦν, ὥσπερ Τισσαφέρνους, οὐδὲν πώποτε μου οὔτε ποιήσαντος οὔτ' εἰπόντος πρὸς ὑμᾶς ἔχοιτ' ἂν κατηγορῆσαι· τοιοῦτος δὲ γενόμενος νῦν οὕτω διάκειμαι ὑφ' ὑμῶν, ὡς οὐδὲ δεῖπνον ἔχω ἐν τῇ ἐμαυτοῦ χώρᾳ, εἰ μὴ τι, ὧν ἂν ὑμεῖς λίπητε, συλλέξομαι, ὥσπερ τὰ θηρία. Ἄ δέ μοι ὁ πατήρ καὶ οἰκήματα καλὰ καὶ παραδείσους καὶ δένδρων καὶ θηρίων μεστούς κατέλιπεν, ἐφ' οἷς ἠυφραινόμεν, ταῦτα πάντα ὀρῶ τὰ μὲν κατακεκομμένα, τὰ δὲ κατακεκαυμένα. Εἰ οὖν ἐγὼ μὴ γιγνώσκω μήτε τὰ ὅσια μήτε τὰ δίκαια, ὑμεῖς δὲ διδάξατέ με, ὅπως ταῦτ' ἐστὶ ἀνδρῶν ἐπισταμένων χάριτας ἀποδιδόναι ».

§ 34 - 36 Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν· οἱ δὲ τριάκοντα πάντες μὲν ἐπηρεχύνθησαν αὐτὸν καὶ ἐσιώπων· ὁ δὲ Ἀγησίλαος χρόνῳ ποτὲ εἶπεν· « Ἄλλ' οἶμαι μὲν σε, ὦ Φαρνάβαζε, εἰδέναι, ὅτι καὶ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι ξένοι ἀλλήλοις γίνονται ἄνθρωποι. Οὗτοι δέ, ὅταν αἱ πόλεις πολέμια γένωνται, σὺν ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἐξενωμένοις πολεμοῦσι καὶ, ἂν οὕτω τύχωσιν, ἔστιν ὅτε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. Καὶ ἡμεῖς οὖν νῦν βασιλεῖ τῶ ὑμετέρῳ πολεμοῦντες πάντα ἠναγκάσαμεθα τὰ ἐκείνου πολέμια νομίζειν· σοὶ γε μέντοι φίλοι γενέσθαι περὶ παντός ἂν ποιησαίμεθα. Καὶ εἰ μὲν ἀλλάξασθαί σε ἔδει ἀντὶ δεσπότητος βασιλέως ἡμᾶς δεσπότης, οὐκ ἂν ἐγωγά σοι συνεβούλευον· νῦν δὲ ἔξεστί σοι μεθ' ἡμῶν γενομένῳ μηδένα προσκυνοῦντα μηδὲ δεσπότην ἔχοντα ζῆν καρπούμενον τὰ σαυτοῦ. Καίτοι ἐλεύθερον εἶναι ἐγὼ μὲν οἶμαι ἀντάξιον εἶναι τῶν πάντων χρημάτων· οὐδὲ μέντοι τοῦτό σε κελεύομεν, πένητα μὲν, ἐλεύθερον δ' εἶναι, ἀλλ' ἡμῖν συμμάχοις χρώμενον αὔξειν μὴ τὴν βασιλέως, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ ἀρχήν, τοὺς νῦν ὁμοδούλους σοι καταστρεφόμενον, ὥστε σοὺς ὑπηκόους εἶναι· καίτοι, εἰ ἅμα ἐλεύθερός τ' εἴης καὶ πλούσιος γένοιτο, τίνας ἂν δέοις μὴ οὐχὶ πάμπαν εὐδαίμων εἶναι ; »

« Οὐκοῦν », ἔφη ὁ Φαρνάβαζος, « ἀπλῶς ὑμῖν ἀποκρί- § 37
νωμαι, ἅπερ ποιήσω; » « Πρέπει γοῦν σοι ». « Ἐγὼ τοίνυν », ἔφη, « ἐὰν βασιλεὺς ἄλλον μὲν στρατηγὸν πέμπῃ, ἐμὲ δὲ ὑπήκοον ἐκείνου τάττῃ, βουλήσομαι ὑμῖν καὶ φίλος καὶ σύμμαχος εἶναι· ἐὰν μέντοι μοι τὴν ἀρχὴν προστάτῃ, (τοιοῦτόν τι, ὡς ἔοικε, φιλοτιμία ἐστίν), εὖ χρὴ εἰδέναι, ὅτι πολεμήσω ὑμῖν, ὡς ἂν δύνωμαι ἄριστα ».

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἐλάβετο τῆς χειρὸς αὐτοῦ § 38
καὶ εἶπεν· « Εἴθ', ὦ λῶστέ, τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν γένοιο. Ἐν δ' οὖν ἐπίστω, ὅτι νῦν τε ἄπειμι, ὡς ἂν δύνωμαι τάχιστα, ἐκ τῆς σῆς χώρας, τοῦ τε λοιποῦ, κἂν πόλεμος ᾖ, ἕως ἂν ἐπ' ἄλλον ἔχωμεν στρατεῦσθαι, σοῦ τε καὶ τῶν σῶν ἀφεξόμεθα ».

Τούτων δὲ λεχθέντων διέλυσε τὴν σύνοδον. Καὶ ὁ μὲν § 39 - 40
Φαρνάβαζος ἀναβάς ἐπὶ τὸν ἵππον ἀπήει, ὁ δὲ ἐκ τῆς Παραπίτας υἱὸς αὐτοῦ, καλὸς ὢν, ὑπολειφθεὶς καὶ προσδραμὼν « Ἐένον σε », ἔφη, « ὦ Ἀγησίλαε, ποιοῦμαι ». « Ἐγὼ δὲ γε δέχομαι ». « Μέμνησο τοίνυν », ἔφη. Καὶ εὐθύς τὸ παλτόν, (εἶχε δὲ καλόν), ἔδωκε τῷ Ἀγησιλάῳ. Ὁ δὲ δεξάμενος φάλαρα ἔχοντος περὶ τῷ ἵππῳ Ἰδαίου τοῦ γραφέως πάγκαλα περιελὼν ἀντέδωκεν αὐτῷ. Τότε μὲν οὖν ὁ παῖς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον μετεδίωκε τὸν πατέρα.

Καὶ τότε δὴ, ὡς περ εἶπε πρὸς τὸν Φαρνάβαζον, εὐθύς § 41
ἀπεπορεύετο ἐκ τῆς χώρας· σχεδὸν δὲ καὶ ἕαρ ἤδη ὑπέφαιναν. Ἀφικόμενος δὲ εἰς Θήβης πεδίον κατεστρατοπεδεύσατο περὶ τὸ τῆς Ἀστυρηνῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν, καὶ ἐκεῖ, πρὸς ᾧ εἶχε, συνέλεγε πανταχόθεν παμπληθὲς στράτευμα. Παρεσκευάζετο γὰρ πορευσόμενος, ὡς δύναιτο, ἀνωτάτω, νομίζων, ὅποσα ὕπισθεν ποιήσαιο ἔθνη, πάντα ἀποστήσειν βασιλέως.

15. Ἀνάκλησις τοῦ Ἀγησιλάου ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας.

(2, 1 - 8)

- § 1 - 2 Ἀγησίλαος μὲν δὴ ἐν τούτοις ἦν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ σαφῶς ἤσθοντο τὰ τε χρήματα ἐληλυθότα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς μεγίστας πόλεις συνεστηκυίας ἐπὶ πολέμῳ πρὸς ἑαυτούς, ἐν κινδύνῳ τε τὴν πόλιν ἐνόμισαν καὶ στρατεύειν ἀναγκαῖον ἡγήσαντο εἶναι. Καὶ αὐτοὶ μὲν ταῦτα παρεσκευάζοντο, εὐθύς δὲ καὶ ἐπὶ τὸν Ἀγησίλαον πέμπουσιν Ἐπικυρίδαν. Ὁ δ' ἐπεὶ ἀφίκετο, τὰ τε ἄλλα διηγεῖτο, ὡς ἔχοι, καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐπιστέλλοι αὐτῷ βοηθεῖν, ὡς τάχιστα τῇ πατρίδι.
- § 3 - 4 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἤκουσε, χαλεπῶς μὲν ἠνεγκεν ἐνθυμούμενος, καὶ οἶων τιμῶν καὶ οἶων ἐλπίδων ἀποστεροῖτο, ὅμως δὲ συγκαλέσας τοὺς συμμάχους ἐδήλωσε τὰ ὑπὸ τῆς πόλεως παραγγελόμενα, καὶ εἶπεν, ὅτι ἀναγκαῖον εἴη βοηθεῖν τῇ πατρίδι· « ἐὰν μέντοι ἐκεῖνα καλῶς γένηται, εὖ ἐπίστασθε », ἔφη, « ὦ ἄνδρες σύμμαχοι, ὅτι οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν, ἀλλὰ πάλιν παρέσομαι πράξων, ὧν ὑμεῖς δεῖσθε ». Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα πολλοὶ μὲν ἐδάκρυσαν, πάντες δ' ἐψηφίσαντο βοηθεῖν μετ' Ἀγησιλάου τῇ Λακεδαίμονι. Εἰ δὲ καλῶς τάκεῖ γένοιτο, λαβόντες αὐτὸν πάλιν ἤκειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Καὶ οἱ μὲν συνεσκευάζοντο ὡς ἀκολουθήσοντες.
- § 5 - 6 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ κατάλιπεν Εὐξενον ἀρμοστήν καὶ φρουροὺς παρ' αὐτῷ οὐκ ἔλαττον τετραχισχιλίων, ἵνα δύναιτο διασφάζειν τὰς πόλεις· αὐτὸς δὲ ὄρων, ὅτι πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν μένειν ἐπεθύμουν μᾶλλον ἢ ἐφ' Ἑλληνας στρατεύεσθαι, βουλόμενος ὡς βελτίστους καὶ πλείστους ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ, ἄθλα προύθηκε ταῖς πόλεσιν, ἧτις ἄριστον στρατευμα πέμπει, καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις εὐοπλότατον λόχον ἔχων στρατεύοιτο καὶ ὀπλιτῶν καὶ τοξοτῶν καὶ πελταστῶν· προεῖπε δὲ καὶ τοῖς ἱππάρχοις, ὅστις

εὐιπποτάτην καὶ εὐοπλοτάτην τάξιν παρέχοιτο, ὡς καὶ τούτοις νικητήριον δώσων. Τὴν δὲ κρίσιν ἔφη ποιήσῃν, ἐπεὶ διαβαίησαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐν Χερρονήσῳ, ὅπως εὖ εἰδείησαν, ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν.

Ἦν δὲ τὰ ἄθλα τὰ μὲν πλεῖστα ὄπλα ἐκπεπονημένα εἰς § 7 κόσμον καὶ ὀπλιτικά καὶ ἵππικά· ἦσαν δὲ καὶ στέφανοι χρυσοῖ. Τὰ δὲ πάντα ἄθλα οὐκ ἔλαττον ἐγένοντο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων. Τοσοῦτων μέντοι ἀναλωθέντων, παμπόλλων χρημάτων ὄπλα εἰς τὴν στρατιάν κατεσκευάσθη.

Ἐπεὶ δὲ διέβη τὸν Ἑλλάσποντον, κριταὶ κατέστησαν Λα- § 8 κεδαιμονίων μὲν Μένασκος καὶ Ἡριππίδας καὶ Ὀρσιππος, τῶν συμμάχων εἰς ἀπὸ πόλεως. Καὶ Ἀγησίλαος μὲν ἐπεὶ τὴν κρίσιν ἐποίησεν, ἔχων τὸ στράτευμα ἐπορεύετο τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἦνπερ βασιλεύς, ὅτε ἐπὶ Ἑλλάδα ἐστράτευεν.

B. ΟΙ ΝΕΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

(Ο ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΟΣ ἢ ΒΟΙΩΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ)

16. Ἡ ἐν Νεμέᾳ μάχη (394 π. Χ.)

(2, 9-15, 18-23)

Ἐν δὲ τούτῳ οἱ μὲν ἔφοροι φρουρὰν ἔφηναν· ἡ δὲ πόλις, § 9-12 ἐπεὶ Ἀγησίπολις παῖς ἔτι ἦν, Ἀριστόδημον, τοῦ γένους ὄντα καὶ πρόδικον τοῦ παιδός, ἠγείσθαι τῇ στρατιᾷ ἐκέλευον. Ἐπεὶ δ' ἐξῆσαν μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι, συνειλεγμένοι δ' ἦσαν οἱ ἐναντίοι, συνελθόντες ἐβουλεύοντο, πῶς ἂν τὴν μάχην συμφορώτατα σφίσιν αὐτοῖς ποιήσαιντο. Τιμόλαος μὲν Κορίνθιος ἔλεξεν· « Ἄλλ' ἐμοὶ δοκεῖ », ἔφη, « ὧ ἄνδρες σύμμαχοι, τοιοῦτον εἶναι τὸ τῶν Λακεδαιμονίων πρᾶγμα, οἷόνπερ τὸ τῶν ποταμῶν. Οἱ τε γὰρ ποταμοὶ πρὸς μὲν ταῖς πηγαῖς οὐ μεγά-

λοι εἰσὶν ἀλλ' εὐδιάβατοι, ὅσῳ δ' ἂν πορρωτέρω γένωνται, ἐπεμβάλλοντες ἕτεροι ποταμοὶ τοσοῦτω ἰσχυρότερον αὐτῶν τὸ ρεῦμα ποιούσι, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὡσαύτως, ἔνθεν μὲν ἐξέρχονται, αὐτοὶ μόνοι εἰσὶ, προϊόντες δὲ καὶ παραλαμβάνοντες τὰς πόλεις πλείονές τε καὶ δυσμαχώτεροι γίνονται. Ὅρῳ δ' ἔγωγε », ἔφη, « καὶ ὅποσοι σφῆκας ἐξαιρεῖν βούλονται, ἐὰν μὲν ἐκθέοντες τοὺς σφῆκας πειρῶνται θηρᾶν, ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους· ἐὰν δ' ἔτι ἔνδον ὄντων τὸ πῦρ προσφέρωσι, πάσχοντας μὲν οὐδέν, χειρουμένους δὲ τοὺς σφῆκας. Ταῦτ' οὖν ἐνθυμούμενος ἡγοῦμαι κράτιστον εἶναι μάλιστα μὲν ἐν αὐτῇ, εἰ δὲ μή, ὅ,τι ἐγγύτατα τῆς Λακεδαίμονος τὴν μάχην ποιῆσθαι ». Δόξαντος δ' εὖ λέγειν αὐτοῦ ἐψηφίσαντο ταῦτα.

§ 13 - 15

Ἐν ᾧ δὲ περὶ ἡγεμονίας τε διεπράττοντο καὶ διωμολογοῦντο, εἰς ὅποσους δέοι τάττεσθαι πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως μὴ λίαν βαθείας τὰς φάλαγγας ποιούμεναι αἱ πόλεις κύκλωσιν τοῖς πολεμίοις παρέχοιεν, ἐν τούτῳ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ δὴ Τεγεάτας παρειληφότες καὶ Μαντινέας ἐξῆσαν τὴν ἀμφιάλον. Καὶ πορευόμενοι, σχεδόν τι ἅμα οἱ μὲν περὶ τοὺς Κορινθίους ἐν τῇ Νεμέᾳ ἦσαν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐν τῷ Σικυῶνι. Ἐμβαλόντων δὲ αὐτῶν κατὰ τὴν Ἐπιεικίαν, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν ὑπερδεξίων βάλλοντες αὐτοὺς καὶ τοξεύοντες μάλα κακῶς ἐποίουν οἱ γυμνήτες τῶν ἀντιπάλων· ὡς δὲ κατέβησαν ἐπὶ θάλατταν, ταύτῃ προῆσαν διὰ τοῦ πεδίου, τέμνοντες καὶ κόντες τὴν χώραν· καὶ οἱ ἕτεροι μέντοι ἐπελθόντες κατεστρατοπεδεύσαντο, ἔμπροσθεν ποιησάμενοι τὴν χαράδραν· ἐπεὶ δὲ προϊόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκέτι δέκα στάδια ἀπεῖχον τῶν πολεμίων, κάκεινοι αὐτοῦ στρατοπεδευσάμενοι ἡσυχίαν εἶχον.

§ 18

Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἕως μὲν τὸ εὐώνυμον εἶχον, οὐδέν τι κατήπειγον τὴν μάχην συνάπτειν· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κατὰ Λακεδαιμόνιους ἐγένοντο, αὐτοὶ δὲ τὸ δεξιὸν ἔσχον καὶ κατ'

'Αχαιοὺς ἀντετάχθησαν, εὐθὺς τὰ τε ἱερὰ καλὰ ἔφασαν εἶναι καὶ παρήγγειλαν παρασκευάζεσθαι ὡς μάχης ἐσομένης· καὶ πρῶτον μὲν, ἀμελήσαντες τοῦ εἰς ἐκκαίδεκα, βαθεῖαν παντελῶς ἐποίησαντο τὴν φάλαγγα, ἔτι δὲ καὶ ἤγον ἐπὶ τὰ δεξιά, ὅπως ὑπερέχοιεν τῷ κέρατι τῶν πολεμίων. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ἵνα μὴ διασπασθείησαν, ἐπηκολούθουν, καίπερ γινώσκοντες, ὅτι κίνδυνος εἶη κυκλωθῆναι.

Τέως μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἤσθάνοντο προσι- § 19
όντων τῶν πολεμίων· καὶ γὰρ ἦν λάσιον τὸ χωρίον· ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν, τότε δὴ ἔγνωσαν, καὶ εὐθὺς ἀντιπαρήγγειλαν ἅπαντας διασκευάζεσθαι ὡς εἰς μάχην. Ἐπεὶ δὲ συνετάχθησαν, ὡς ἐκάστους οἱ ξεναγοὶ ἔταξαν, παρηγγύησαν μὲν ἀκολουθεῖν τῷ ἡγουμένῳ, ἤγον δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τὰ δεξιά, καὶ οὕτω πολὺ ὑπερέτεινον τὸ κέρας, ὥστε τῶν Ἀθηναίων αἱ μὲν ἕξ φυλαὶ κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐγένοντο, αἱ δὲ τέτταρες κατὰ Τεγεάτας.

Οὐκέτι δὲ στάδιον ἀπεχόντων, σφραγισάμενοι οἱ Λακε- § 20 - 22
δαιμόνιοι τῇ Ἀγροτέρᾳ, ὥσπερ νομίζεται, τὴν χίμαιραν, ἡγοῦντο ἐπὶ τοὺς ἐναντίους, τὸ ὑπερέχον ἐπικάμψαντες εἰς κύκλωσιν. Ἐπεὶ δὲ συνέμειξαν, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι πάντες οἱ τῶν Λακεδαιμονίων ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων, Πελληνεῖς δὲ κατὰ Θεσπιάας γενόμενοι ἐμάχοντό τε καὶ ἐν χώρᾳ ἐπιπτον ἐκατέρων. Αὐτοὶ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσον τε κατέσχον τῶν Ἀθηναίων, ἐκράτησαν, καὶ κυκλωσάμενοι τῷ ὑπερέχοντι πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν, καὶ ἅτε δὴ ἀπαθεῖς ὄντες συνταγμένοι ἐπορεύοντο· καὶ τὰς μὲν τέτταρας φυλάς τῶν Ἀθηναίων, πρὶν ἐκ τῆς διώξεως ἐπαναχωρῆσαι, παρῆλθον, ὥστε οὐκ ἀπέθανον αὐτῶν πλὴν εἴ τις ἐν τῇ συμβολῇ ὑπὸ Τεγεατῶν· τοῖς δ' Ἀργείοις ἐπιτυγχάνουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀναχωροῦσι, καὶ μέλλοντος τοῦ πρώτου πολεμάρχου ἐκ τοῦ ἐναντίου συμβάλλειν αὐτοῖς, λέγεται ἄρα τις ἀναβοῆσαι ἀφείναι

τούς πρώτους. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, παραθέοντας δὴ παίοντες εἰς τὰ γυμνά πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν. Ἐπελάβοντο δὲ καὶ Κορινθίων ἀναχωρούντων. Ἐτι δ' ἐπέτυχον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ τῶν Θηβαίων τισὶν ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς διώξεως καὶ ἀπέκτειναν συχνοὺς αὐτῶν.

- § 2 Τούτων δὲ γενομένων, οἱ ἠττώμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἔφρουγον πρὸς τὰ τεῖχη· ἔπειτα δ' εἰρζάντων Κορινθίων πάλιν κατεσκήνωσαν εἰς τὸ ἀρχαῖον στρατόπεδον. Λακεδαιμόνιοι δ' αὖ ἐπαναχωρήσαντες, ἔνθα τὸ πρῶτον τοῖς πολεμίους συνέμειξαν, ἐστήσαντο τρόπαιον. Καὶ αὕτη μὲν δὴ ἡ μάχη οὕτως ἐγένετο.

17. Ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ Βοιωτίαν.

Ἡ ἐν Κορωνεῖα μάχη (394 π. Χ.)

(3, 1 - 23)

- § 1 - 2 Ὁ δ' Ἀγησίλαος σπεύδων μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐβοήθει· ὄντι δ' αὐτῷ ἐν Ἀμφιπόλει ἀγγέλλει Δερκυλίδας, ὅτι νικῶν τε αὖ Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτῶν μὲν τεθνάναι ὀκτώ, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς· ἐδήλου δέ, ὅτι καὶ τῶν συμμαχῶν οὐκ ὀλίγοι πεπτωκότες εἶεν. Ἐρομένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου· « Ἄρ' ἄν, ὦ Δερκυλίδα, ἐν καιρῷ γένοιτο, εἰ αἱ συμπέμπουσαι πόλεις ἡμῖν τοὺς στρατιώτας τὴν νίκην ὡς τάχιστα πύθοντο ; » ἀπεκρίνατο δὴ ὁ Δερκυλίδας· « Εὐθυμοτέρους γοῦν εἰκὸς ταῦτ' ἀκούσαντας εἶναι ». « Οὐκοῦν, σύ, ἐπεὶ παρεγένου, κάλλιστ' ἂν ἀπαγγείλαις ; », ὁ δὲ ἄσμενος ἀκούσας, (καὶ γὰρ αἰεὶ φιλαπόδημος ἦν), εἶπεν· « Εἰ σύ τάττεις ». « Ἀλλὰ τάττω », ἔφη, « καὶ προσαπαγγέλλειν κελεύω, ὅτι, ἐὰν καὶ τάδε εὖ γένηται, πάλιν παρεσόμεθα, ὥσπερ καὶ ἔφαμεν ».

- § 3 Ὁ μὲν δὴ Δερκυλίδας ἐφ' Ἑλλησπόντου πρῶτον ἐπορεύετο, ὁ δ' Ἀγησίλαος διαλλάξας Μακεδονίαν εἰς Θετταλίαν ἀφίκετο. Λαρισαῖοι μὲν οὖν καὶ Κραννῶνιοι καὶ Σκουτουσ-

σαῖοι καὶ Φαρσάλιοι, σύμμαχοι ὄντες Βοιωτοῖς, καὶ πάντες δὲ Θετταλοί, πλὴν ὅσοι αὐτῶν φυγάδες τότ' ἐτύγχανον, ἐκακούργουν αὐτὸν ἐπακολουθοῦντες.

Ὁ δὲ τέως μὲν ἦγεν ἐν πλαισίῳ τὸ στράτευμα, τοὺς ἡμί- § 4 - 5
σεις μὲν ἔμπροσθεν, τοὺς ἡμίσεις δ' ἐπ' οὐρᾷ ἔχων τῶν ἰππέων. Ἐπεὶ δ' ἐκώλυον τῆς πορείας οἱ Θετταλοὶ ἐπελαύνοντες τοῖς ὀπισθεν, παραπέμπει ἐπ' οὐρὰν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ στόματος ἰππικὸν πλὴν τῶν περὶ αὐτόν. Ὡς δὲ παρετάξαντο ἀλλήλοις, οἱ μὲν Θετταλοὶ νομίσαντες οὐκ ἐν καλῷ εἶναι πρὸς τοὺς ὀπλίτας ἵππομαχεῖν, στρέψαντες βιάδην ἀπεχώρουν, οἱ δὲ μάλα σωφρόνως ἐπηκολούθουν.

Γνοὺς δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἃ ἐκάτεροι ἡμάρτανον, πέμπει § 6 - 8
τοὺς περὶ αὐτόν μάλα εὐρώστους ἰππέας καὶ κελεύει τοῖς τε ἄλλοις παραγγέλλειν καὶ αὐτοὺς διώκειν ὡς τάχιστα καὶ μηκέτι δοῦναι αὐτοῖς ἀναστροφήν. Οἱ δὲ Θετταλοὶ ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐλαύνοντας, οἱ μὲν αὐτῶν οὐδ' ἀνέστρεψαν, οἱ δὲ πειρώμενοι τοῦτο ποιεῖν πλαγίους ἔχοντες τοὺς ἵππους ἠλίσκοντο. Πολύχαρμος μέντοι ὁ Φαρσάλιος ἵππαρχῶν ἀνέστρεψέ τε καὶ μαχόμενος σὺν τοῖς περὶ αὐτόν ἀποθνήσκει. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, φυγὴ τῶν Θετταλῶν ἐξαισία γίγνεται· ὥστε οἱ μὲν ἀπέθνησκον αὐτῶν, οἱ δὲ καὶ ἠλίσκοντο. Ἔστησαν δ' οὖν οὐ πρόσθεν, πρὶν ἐν τῷ ὄρει τῷ Ναρθακίῳ ἐγένοντο.

Καὶ τότε μὲν δὴ Ἀγησίλαος τρόπαιόν τ' ἐστήσατο με- § 9
ταξὺ Πραντὸς καὶ Ναρθακίου, καὶ αὐτοῦ ἔμεινε μάλα ἠδόμενος τῷ ἔργῳ, ὅτι τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ ἰππικῇ ἐνενικήκει σὺν τῷ ἰππικῷ, ὃ αὐτὸς συνέλεξε. Τῇ δ' ὑστεραία ὑπερβαλὼν τὰ Ἀχαϊκὰ τῆς Φθίας ὄρη τὴν λοιπὴν πᾶσαν διὰ φιλίας ἐπορεύετο μέχρι πρὸς τὰ Βοιωτῶν ὄρια.

Ὄντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐμβολῇ ὁ ἥλιος μηνοειδῆς ἔδοξε § 10 - 14
φανῆναι, καὶ ἠγγέλθη, ὅτι ἠττημένοι εἶεν Λακεδαιμόνιοι τῇ ναυμαχίᾳ καὶ ὁ ναύαρχος Πείσανδρος τεθναίη. Ὁ οὖν Ἀγη-

σίλαος πυθόμενος ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον χαλεπῶς ἤνεγκεν. Ἐπεὶ μέντοι ἐνεθυμήθη, ὅτι τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον εἶη αὐτῷ οἶον ἀγαθῶν μὲν γιγνομένων ἡδέως μετέχειν, εἰ δέ τι χαλεπὸν ὄρῳεν, οὐκ ἀνάγκη εἶναι κοινωνεῖν αὐτοῖς, ἐκ τούτου μεταβαλὼν ἔλεγεν, ὡς ἀγγέλοιτο ὁ μὲν Πείσανδρος τετελευτηκῶς, νικῆναι δὲ τῇ ναυμαχίᾳ. Ἄμα δὲ ταῦτα λέγων καὶ ἐβουθύτει ὡς εὐαγγέλια καὶ πολλοῖς διέπεμπε τῶν τεθυμένων ὥστε ἀκροβολισμοῦ ὄντος πρὸς τοὺς πολεμίους ἐκράτησαν οἱ τοῦ Ἀγησιλάου τῷ λόγῳ ὡς τῶν Λακεδαιμονίων νικῶντων τῇ ναυμαχίᾳ.

§ 15 Ἦσαν δ' οἱ μὲν ἀντιτεταγμένοι τῷ Ἀγησιλάῳ Βοιωτοί, Ἀθηναῖοι, Ἀργεῖοι, Κορίνθιοι, Αἰνιᾶνες, Εὐβοεῖς, Λοκροὶ ἀμφοτέροι· σὺν Ἀγησιλάῳ δὲ Λακεδαιμονίων μὲν μόρα ἢ ἐκ Κορίνθου διαβᾶσα, ἡμισυ δὲ μόρας τῆς ἐξ Ὀρχομενοῦ, ἔτι δ' οἱ ἐκ Λακεδαιμονος νεοδαμῳδαίς συστρατευσάμενοι αὐτῷ, πρὸς δὲ τούτοις τὸ ξενικόν, οὗ Ἡριππίδας ἐξενάγει, ἔτι δὲ οἱ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεων Ἑλληνίδων, καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ὅσας διῶν παρέλαβεν. Αὐτόθεν δὲ προσεγένοντο ὀπλίται Ὀρχομένιοι καὶ Φωκεῖς. Πελτασταὶ γε μὴν πολὺ πλείονες οἱ μετ' Ἀγησιλάου. Ἴππεῖς δ' αὖ παραπλήσιοι ἀμφοτέροις τὸ πλῆθος. Ἡ μὲν δὴ δύναμις αὕτη ἀμφοτέρων.

§ 16 - 17 Διηγῆσομαι δὲ καὶ τὴν μάχην· καὶ γὰρ που ἐγένετο, οἷα οὐκ ἄλλη τῶν γ' ἐφ' ἡμῶν. Συνῆσαν μὲν γὰρ εἰς τὸ κατὰ Κορώνειαν πεδίον οἱ μὲν σὺν Ἀγησιλάῳ ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ, οἱ δὲ σὺν Θηβαίοις ἀπὸ τοῦ Ἐλικῶνος. Εἶχε δ' Ἀγησίλαος μὲν δεξιὸν τοῦ μετ' αὐτοῦ, Ὀρχομένιοι δ' αὐτῷ ἔσχατοι ἦσαν τοῦ εὐωνύμου. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ἦσαν, Ἀργεῖοι δ' αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον εἶχον. Συνιόντων δὲ τέως μὲν σιγὴ πολλὴ ἀπ' ἀμφοτέρων ἦν. Ἠνίκα δ' ἀπέιχον ἀλλήλων ὅσον στάδιον, ἀλαλάξαντες οἱ Θηβαῖοι δρόμῳ ἑμόσε ἐφέροντο. Ὡς δὲ τριῶν ἔτι πλέθρων ἐν μέσῳ ὄντων ἀντεπεξέδραμον

ἀπὸ τῆς Ἀγησιλάου φάλαγγος οὔτοι, ὧν Ἡριππίδας ἐξενάγει καὶ σὺν αὐτοῖς Ἴωνες καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἑλλησπόντιοι, καὶ πάντες οὔτοι τῶν συνεκδραμόντων τε ἐγένοντο καὶ εἰς δόρυ ἀφικόμενοι ἔτρεψαν τὸ καθ' αὐτούς. Ἀργεῖοι μέντοι οὐκ ἐδέξαντο τοὺς περὶ Ἀγησίλαον, ἀλλ' ἔφυγον ἐπὶ τὸν Ἑλικῶνα.

Κάνταῦθα οἱ μὲν τινες τῶν ξένων ἐστεφάνουν ἤδη τὸν § 18 - 19 Ἀγησίλαον, ἀγγέλλει δέ τις αὐτῷ, ὅτι οἱ Θηβαῖοι τοὺς Ὀρχομενίους διακόψαντες ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶησαν. Καὶ ὁ μὲν εὐθύς ἐξελίξας τὴν φάλαγγα ἤγεν ἐπ' αὐτούς. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι ὡς εἶδον τοὺς συμμάχους πρὸς Ἑλικῶνι πεφευγότας, διαπεσεῖν βουλόμενοι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν συσπειραθέντες ἐχώρουν ἐρρωμένως. Ἐνταῦθα Ἀγησίλαον ἀνδρεῖον μὲν ἕξεστιν εἰπεῖν ἀναμφισβητήτως· οὐ μέντοι εἴλετό γε τὰ ἀσφαλέστατα. Ἐξὸν γὰρ αὐτῷ παρέντι τοὺς διαπίπτοντας ἀκολουθοῦντι χειροῦσθαι τοὺς ὀπισθεν, οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἀντιμέτωπος συνέρραξε τοῖς Θηβαίοις. Καὶ συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον. Τέλος δὲ τῶν Θηβαίων οἱ μὲν διαπίπτουσι πρὸς Ἑλικῶνα, πολλοὶ δὲ ἀποχωροῦντες ἀπέθανον.

Ἐπεὶ δ' ἡ μὲν νίκη Ἀγησιλάου ἐγεγένητο, τετρωμένος § 20 δ' αὐτὸς προσενήνεκτο πρὸς τὴν φάλαγγα, προσελάσαντές τινες τῶν ἵππέων λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι τῶν πολεμίων ὡς ὀγδοήκοντα σὺν ὄπλοις ὑπὸ τῷ νεῷ εἰσι, καὶ ἠρώτων, τί χρῆ ποιεῖν. Ὁ δέ, καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων, ὅμως οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἐᾶν τε ἀπιέναι, ἧ βούλοιντο, ἐκέλευε καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἶα. Τότε μὲν οὖν, (καὶ γὰρ ἦν ἤδη ὄψε), δειπνοποιησάμενοι ἐκοιμήθησαν.

Πρῶ δὲ Γυλιν τὸν πολέμαρχον παρατάξαι τε ἐκέλευε τὸ § 21 στράτευμα καὶ τρόπαιον ἵστασθαι καὶ στεφανοῦσθαι πάντας τῷ θεῷ καὶ τοὺς αὐλητὰς πάντας αὐλεῖν. Καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποιοῦν. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔπεμψαν κήρυκας ὑποσπόνδους τοὺς

νεκρούς αἰτοῦντες θάψαι, καὶ οὕτω δὴ αἱ τε σπονδαὶ γίγνονται καὶ Ἀγγησίλαος μὲν εἰς Δελφοὺς ἀφικόμενος δεκάτην τῶν ἐκ τῆς λείας τῷ θεῷ ἀπέθυσεν οὐκ ἐλάττω ἑκατὸν ταλάντων. Γῦλις δὲ ὁ πολέμαρχος ἔχων τὸ στράτευμα ἀπεχώρησεν εἰς Φωκέας, ἐκεῖθεν δ' εἰς τὴν Λοκρίδα ἐμβάλλει.

§ 22 - 23

Καὶ τὴν μὲν ἄλλην ἡμέραν οἱ στρατιῶται καὶ σκευὴ ἐκ τῶν κωμῶν καὶ σῖτον ἤρπαζον. Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν τελευταίων ἀποχωρούντων τῶν Λακεδαιμονίων ἐπηκολούθουν αὐτοῖς οἱ Λοκροὶ βάλλοντες καὶ ἀκοντίζοντες. Ὡς δ' αὐτῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑποστρέψαντες καὶ διώξαντες κατέβαλόν τινας, ἐκ τούτου ὀπισθεν μὲν οὐκέτι ἐπηκολούθουν, ἐκ δὲ τῶν ὑπερδεξίων ἔβαλλον. Οἱ δ' ἐπεχείρησαν μὲν καὶ πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν· ἐπεὶ δὲ σκότος τε ἐγίγνετο καὶ ἀποχωροῦντες οἱ μὲν διὰ τὴν δυσχωρίαν ἔπιπτον, οἱ δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ προορᾶν τὰ ἔμπροσθεν, οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν βελῶν, ἐνταῦθα ἀποθνήσκουσι Γῦλις τε ὁ πολέμαρχος καὶ τῶν παραστατῶν Πελλῆς, καὶ οἱ πάντες ὡς ὀκτωκαίδεκα τῶν Σπαρτιατῶν, οἱ μὲν καταλευσθέντες, οἱ δὲ καὶ τραυματισθέντες. Εἰ δὲ μὴ ἐβοήθησαν αὐτοῖς ἐκ τοῦ στρατοπέδου δειπνοῦντες, ἐκινδύνευσαν ἂν ἅπαντες ἀπολέσθαι.

Μετὰ τοῦτό γε μὴν ἀφείθη μὲν κατὰ πόλεις τὸ ἄλλο στράτευμα, ἀπέπλευσε δὲ καὶ ὁ Ἀγγησίλαος ἐπ' οἴκου.

18. Ἡ Σφαγὴ τῶν ἐν Κορίνθῳ εἰρηνοφίλων. Κατάληψις τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων (393 π. Χ.)

(4, 1 - 14)

§ 1 Ἐκ δὲ τούτου ἐπολέμουν Ἀθηναῖοι μὲν καὶ Βοιωτοὶ καὶ Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐκ Κορίνθου ὀρμώμενοι, Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι ἐκ Σικυῶνος. Ὀρῶντες δ' οἱ Κορίνθιοι ἑαυτῶν μὲν καὶ τὴν χώραν δηρουμένην καὶ ἀποθνήσκοντας διὰ τὸ αἰεὶ τῶν πολεμίων ἐγγὺς εἶναι, τοὺς δ' ἄλ-

λους συμμάχους καὶ αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ ὄντας καὶ τὰς χώρας αὐτῶν ἐνεργοὺς οὐσας, οἱ πλεῖστοι καὶ βέλτιστοι αὐτῶν εἰρήνης ἐπεθύμησαν καὶ συνιστάμενοι ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους.

Γνόντες δ' οἱ Ἀργεῖοι καὶ Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ § 2 - 3
Κορινθίων οἱ τε τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετεσχηκότες καὶ οἱ τοῦ πολέμου αἰτιώτατοι γεγενημένοι, ὡς, εἰ μὴ ἐκποδῶν ποιήσονται τοὺς ἐπὶ τὴν εἰρήνην τετραμμένους, κινδυνεύσει πάλιν ἡ πόλις λακωνίσει, οὕτω δὴ σφαγὰς ἐπεχείρουν ποιεῖσθαι. Καὶ πρῶτον μὲν τὸ πάντων ἀνοσιώτατον ἐβουλεύσαντο· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, κἂν νόμῳ τις καταγωνισθῆ, οὐκ ἀποκτείνουσιν ἐν ἑορτῇ· ἐκεῖνοι δ' Εὐκλείων τὴν τελευταίαν προείλοντο, ὅτι πλείονας ἂν ᾤοντο λαβεῖν ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὥστε ἀποκτεῖναι. Ὡς δ' ἐσημάνθη τούτοις, οἷς εἴρητο, οὐς ἔδει ἀποκτεῖναι, σπασάμενοι τὰ ξίφη ἔπαιον τὸν μὲν τινα συνεστηκότα ἐν κύκλῳ τὸν δὲ καθήμενον, τὸν δὲ τινα ἐν θεάτρῳ, τὸν δὲ καὶ κριτὴν καθήμενον. Ὡς δὲ ἐγνώσθη τὸ πρᾶγμα, εὐθὺς ἔφευγον οἱ βέλτιστοι, οἱ μὲν πρὸς τὰ ἀγάλματα τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ θεῶν, οἱ δ' ἐπὶ τοὺς βωμούς· ἔνθα δὲ οἱ ἀνοσιώτατοι καὶ παντάπασιν οὐδὲν νόμιμον φρονοῦντες, οἱ τε κελεύοντες καὶ οἱ πειθόμενοι, ἔσφαττον καὶ πρὸς τοῖς ἱεροῖς· ὥστ' ἐνίους καὶ τῶν οὐ τυπτομένων, νομίμων δ' ἀνθρώπων, ἀδημονῆσαι τὰς ψυχὰς ἰδόντας τὴν ἀσέβειαν.

Ἀποθνήσκουσι δ' οὕτω τῶν μὲν πρεσβυτέρων πολλοί· § 4 - 5
μᾶλλον γὰρ ἔτυχον ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄντες· οἱ δὲ νεώτεροι, ὑποπτεύσαντος Πασιμήλου τὸ μέλλον ἔσεσθαι, ἡσυχίαν ἔσχον ἐν τῷ Κρανείῳ. Ὡς δὲ τῆς κραυγῆς ἤσθοντο καὶ φεύγοντές τινες ἐκ τοῦ πράγματος ἀφίκοντο πρὸς αὐτούς, ἐκ τούτου ἀναδραμόντες κατὰ τὸν Ἀκροκόρινθον, προσβαλόντας μὲν Ἀργείους καὶ τοὺς ἄλλους ἀπεκρούσαντο· βουλευομένων δέ, τί χρὴ ποιεῖν, πίπτει τὸ κιονόκρανον ἀπὸ τοῦ κίονος οὔτε σεισμῷ οὔτε ἀνέμου γενομένου. Καὶ θυομένοις δὲ τοιαῦτα ἦν τὰ

ιερά, ὥστε οἱ μάντεις ἔφασαν ἄμεινον εἶναι καταβαίνειν ἐκ τοῦ χωρίου. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὡς φευζόμενοι ἔξω τῆς Κορινθίας ἀπεχώρησαν. Ἐπεὶ δὲ καὶ φίλοι αὐτοὺς ἔπειθον καὶ μητέρες ἰοῦσαι καὶ ἀδελφαί, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἐν δυνάμει ὄντων τινὲς ὀμνύντες ὑπισχνοῦντο μηδὲν χαλεπὸν αὐτοὺς πείσεσθαι, οὕτω δὴ ἀπῆλθόν τινες οἴκαδε αὐτῶν.

§ 6 - 7 Ὅρῶντες δὲ τοὺς τυραννεύοντας, αἰσθανόμενοι δὲ ἀφανιζομένην τὴν πόλιν διὰ τὸ καὶ ὄρους ἀνεσπᾶσθαι καὶ Ἄργος ἀντὶ Κορίνθου τὴν πατρίδα αὐτοῖς ὀνομάζεσθαι, καὶ πολιτείας μὲν ἀναγκαζόμενοι τῆς ἐν Ἄργει μετέχειν, ἧς οὐδὲν ἐδέοντο, ἐν δὲ τῇ πόλει μετοίκων ἔλαττον δυνάμενοι, ἐγένοντό τινες αὐτῶν, οἱ ἐνόμισαν οὕτω μὲν ἀβίωτον εἶναι· πειρωμένους δὲ τὴν πατρίδα, ὥσπερ ἦν καὶ ἐξ ἀρχῆς, Κόρινθον ποιεῖσθαι καὶ ἐλευθέραν ἀποδειῖξαι, καὶ τῶν μὲν μαιφόνων καθαρὰν, εὐνομίαν δὲ χρωμένην, ἄξιον εἶναι, εἰ μὲν δύναιντο καταπρᾶξι ταῦτα, σωτῆρας γενέσθαι τῆς πατρίδος, εἰ δὲ μὴ δύναιντο, τῶν γε καλλίστων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν ὀρεγομένους ἀξιεπεινοτάτης τελευτῆς τυχεῖν· οὕτω δὴ ἐπιχειροῦσιν ἄνδρες δύο, Πασίμηλός τε καὶ Ἄλκιμηνής, διαδύντες διὰ χειμάρρου συγγενέσθαι Πραξίτα τῷ Λακεδαιμονίων πολεμάρχῳ, ὃς ἐτύγχανε μετὰ τῆς αὐτοῦ μόρας φρουρῶν ἐν Σικυῶνι, καὶ εἶπον ὅτι δύναιντ' ἂν παρασχεῖν αὐτῷ εἴσοδον εἰς τὰ κατατείνοντα ἐπὶ Λέχαιον τεῖχη. Ὁ δέ, καὶ πρόσθεν γινώσκων τοὺς ἄνδρας ἀξιοπίστους ὄντας, ἐπίστευσε καὶ διαπραξάμενος, ὥστε καὶ τὴν μέλλουσαν ἀπιέναι ἐκ Σικυῶνος μόραν καταμεῖναι, ἔπραττε τὴν εἴσοδον.

§ 8 Ἐπεὶ δὲ οἱ δύο ἄνδρες καὶ κατὰ τύχην καὶ κατ' ἐπιμέλειαν ἐγένοντο φύλακες κατὰ τὰς πύλας ταύτας, ἔνθαπερ τὸ πρόπαιον ἔστηκεν, οὕτω δὴ ἔχων ὁ Πραξίτας ἔρχεται τὴν τε μόραν καὶ Σικυωνίους καὶ Κορινθίους, ὅσοι φυγάδες ὄντες ἐτύγχανον. Ἐπεὶ δ' ἦν πρὸς ταῖς πύλαις, φοβούμενος τὴν εἴσο-

δον, ἐβουλήθη τῶν πιστῶν ἄνδρα εἰσπέμψαι, σκεψόμενον τὰ ἔνδον. Οἱ δὲ εἰσῆγαγον καὶ οὕτως ἀπλῶς ἀπέδειξαν, ὥστε ὁ εἰσελθὼν ἐξήγγειλε πάντα εἶναι ἀδόλως, οἷάπερ ἔλεγον. Ἐκ τούτου δ' εἰσέρχεται.

Ὡς δὲ πολὺ διεχόντων τῶν τειχῶν ἀπ' ἀλλήλων παρατατ- § 9 - 10
τόμενοι ὀλίγοι ἑαυτοῖς ἔδοξαν εἶναι, σταύρωμά τ' ἐποίησαντο καὶ τάφρον, οἷαν ἐδύναντο πρὸ αὐτῶν, ἕως δὴ οἱ σύμμαχοι βοηθήσοιεν αὐτοῖς. Ἦν δὲ καὶ ὄπισθεν αὐτῶν ἐν τῷ λιμένι Βοιωτῶν φυλακὴ. Τὴν μὲν οὖν ἐπὶ τῇ νυκτί, ἧ εἰσῆλθον, ἡμέραν ἄμαχοι διήγαγον· τῇ δ' ὑστεραία ἦκον οἱ Ἀργεῖοι πασσυδίᾳ βοηθοῦντες· καὶ εὐρόντες τεταγμένους Λακεδαιμονίους μὲν ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἑαυτῶν, Σικυωνίους δὲ ἐχομένους, Κορινθίων δὲ τοὺς φυγάδας ὡς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν πρὸς τῷ ἑφῷ τείχει, ἀντιτάττονται ἐχόμενοι τοῦ ἑφου τείχους οἱ περὶ Ἴφικράτη μισθοφόροι, πρὸς δὲ τούτοις Ἀργεῖοι· εὐδυνμον δ' εἶχον αὐτοῖς Κορινθιοὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως. Καταφρονήσαντες δὲ τῷ πλήθει εὐθὺς ἐχώρουν· καὶ τοὺς μὲν Σικυωνίους ἐκράτησαν καὶ διασπάσαντες τὸ σταύρωμα ἐδίωκον ἐπὶ θάλατταν καὶ ἐκεῖ πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Πασίμαχος δὲ ὁ ἱππαρμωστής, ἔχων ἱπέας, οὐ πολλοὺς, ὡς ἑώρα τοὺς Σικυωνίους πιεζομένους, καταδήσας ἀπὸ δένδρων τοὺς ἵππους καὶ ἀφελόμενος τὰς ἀσπίδας αὐτῶν, μετὰ τῶν ἐθελοντῶν ἦει ἐναντίον τοῖς Ἀργείοις. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ὄρωντες τὰ σίγμα τὰ ἐπὶ τῶν ἀσπίδων, ὡς Σικυωνίους οὐδὲν ἐφοβοῦντο. Ἐνθα δὴ λέγεται, εἰπὼν ὁ Πασίμαχος «Ναὶ τὼ σιῶ, Ἀργεῖοι, ψευσεῖ ὑμεῖ τὰ σίγμα ταῦτα), χωρεῖν ὁμόσε· καὶ οὕτω μαχόμενος μετ' ὀλίγων πρὸς πολλοὺς ἀποθνήσκει καὶ ἄλλοι τῶν περὶ αὐτόν.

Οἱ μέντοι φυγάδες τῶν Κορινθίων νικῶντες τοὺς καθ' § 11
αὐτοὺς διέδυσαν ἄνω καὶ ἐγένοντο ἐγγὺς τοῦ περὶ τὸ ἄστου κύκλου· οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ὡς ἤσθοντο κρατούμενα τὰ

κατὰ τοὺς Σικυωνίους, βοηθοῦσιν ἐξεληθόντες, ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸ σταυρώμα. Οἱ γὰρ μὴν Ἀργεῖοι ἐπεὶ ἤκουσαν ὄπισθεν ὄντας τοὺς Λακεδαιμονίους, στραφέντες δρόμῳ πάλιν ἐκ τοῦ σταυρώματος ἐξέπιπτον. Καὶ οἱ μὲν ἐν δεξιᾷ ἔσχατοι αὐτῶν παιόμενοι εἰς τὰ γυμνά ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἀπέθνησκον, οἱ δὲ πρὸς τῷ τείχει ἄθροοι σὺν πολλῷ ὄχλῳ πρὸς τὴν πόλιν ἀπεχώρουν. Ὡς δ' ἐνέτυχον τοῖς φυγάσι τῶν Κορινθίων καὶ ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας, ἀπέκλιναν πάλιν. Ἐνταῦθα μέντοι οἱ μὲν κατὰ τὰς κλίμακας ἀναβαίνοντες ἤλλοντο κατὰ τοῦ τείχους καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ περὶ τὰς κλίμακας ὠθούμενοι καὶ παιόμενοι ἀπέθνησκον, οἱ δὲ καταπατούμενοι ὑπ' ἀλλήλων ἀπεπνίγοντο.

§ 12 Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἠπόρουν, τίνα ἀποκτείνοιεν ἔδωκε γὰρ τότε γὰρ ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔργον, οἷον οὐδ' ἠῤῥξαντὸ ποτ' ἄν. Τὸ γὰρ ἐγχειρισθῆναι αὐτοῖς πολεμίων πλῆθος πεφοβημένον, ἐκπεπληγμένον, τὰ γυμνά παρέχον, ἐπὶ τὸ μάχεσθαι οὐδένα τρεπόμενον, εἰς δὲ τὸ ἀπόλλυσθαι πάντας πάντα ὑπηρετοῦντας, πῶς οὐκ ἂν τις θεῖον ἠγήσαιτο ; Τότε γοῦν οὕτως ἐν ὀλίγῳ πολλοὶ ἔπεσον, ὥστε εἰθισμένοι ὄραν οἱ ἄνθρωποι σωροὺς σίτου, ξύλων, λίθων, τότε ἐθεάσαντο σωροὺς νεκρῶν. Ἀπέθανον δὲ καὶ οἱ ἐν τῷ λιμένι τῶν Βοιωτῶν φύλακες, οἱ μὲν ἐπὶ τῶν τειχῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰ τέγη τῶν νεωσοίκων ἀναβάντες.

§ 13 Μετὰ μὲν τοίνυν τοῦτο οἱ μὲν Κορίνθιοι καὶ Ἀργεῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπήγοντο, οἱ δὲ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐβοήθουν. Ἐπεὶ δὲ ἠθροίσθησαν, ἔγνω Πραξίτας πρῶτον μὲν τῶν τειχῶν καθελεῖν, ὥστε δίοδον στρατοπέδῳ ἱκανὴν εἶναι, ἔπειτα δ' ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα ἤγε τὴν ἐπὶ Μέγαρᾶ καὶ αἰρεῖ προσβαλὼν πρῶτον μὲν Σιδουῖντα, ἔπειτα δὲ Κρομμυῶνα. Καὶ ἐν τούτοις τοῖς τείχεσι καταστήσας φρουροὺς τοῦμαλιν ἐπορεύετο καὶ τειχίσας Ἐπειεῖαν, ἵνα

φρουρίον εἶη πρὸ τῆς φιλίας τοῖς συμμάχοις, οὕτω διαφῆκε τὸ στράτευμα, καὶ αὐτὸς τὴν ἐπὶ Λακεδαίμονα ἀπεχώρει.

Ἐκ δὲ τούτου στρατιαὶ μὲν μεγάλαι ἐκατέρων διεπέπαιον- § 14
το, φρουροὺς δὲ πέμπουσαι αἱ πόλεις, αἱ μὲν εἰς Κόρινθον
αἱ δὲ εἰς Σικυῶνα ἐφύλαττον τὰ τείχη· μισθοφόρους γε μὴν
ἐκότεροι ἔχοντες διὰ τούτων ἐρωμένως ἐπολέμουν.

**19. Νέα ἐκστρατεία τῶν Λακεδαιμονίων ἐναντίον τῆς
Κορίνθου. Αἱ περὶ τὸ Λέχαιον συγκρούσεις (392 π. Χ.)
(5, 1 - 19)**

Ἐκ δὲ τούτου Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες τῶν φευγόντων, § 1
ὅτι οἱ ἐν τῇ πόλει πάντα μὲν τὰ βροσκήματα ἔχοιεν καὶ σφί-
ζοιντο ἐν τῷ Πειραίῳ, πολλοὶ δὲ τρέφοιντο αὐτόθεν, στρα-
τεύουσι πάλιν εἰς τὴν Κόρινθον, Ἀγησίλαου καὶ τότε ἡγου-
μένου. Καὶ πρῶτον μὲν ἦλθεν εἰς Ἴσθμόν· καὶ γὰρ ἦν ὁ μῆν,
ἐν ᾧ Ἴσθμια γίγνεται καὶ Ἀργεῖοι αὐτοῦ ἐτύγχανον τότε
ποιοῦντες τὴν θυσίαν τῷ Ποσειδῶνι, ὡς Ἀργούς τῆς Κορίν-
θου ὄντος. Ὡς δ' ἤσθηοντο προσιόντα τὸν Ἀγησίλαον, κατα-
λιπόντες καὶ τὰ τεθυμένα καὶ τὰ ἀριστοποιούμενα μάλα σὺν
πολλῷ φόβῳ ἀπεχώρουν εἰς τὸ ἄστυ κατὰ τὴν ἐπὶ Κεγ-
χραιᾶς ὁδόν.

Ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἐκείνους μὲν καίπερ ὀρών οὐκ § 2 - 3
ἐδίωκε, κατασκηνήσας δὲ ἐν τῷ ἱερῷ αὐτὸς τε τῷ θεῷ ἔθυσε
καὶ περιέμενεν, ἕως οἱ φυγάδες τῶν Κορινθίων ἐποίησαν τῷ
Ποσειδῶνι τὴν θυσίαν καὶ τὸν ἀγῶνα. Ἐποίησαν δὲ καὶ οἱ
Ἀργεῖοι ἀπελθόντος Ἀγησίλαου ἐξ ἀρχῆς πάλιν Ἴσθμια καὶ
ἐκείνῳ τῷ ἔτει τινὰ μὲν ἅ τῶν ἄθλων δις ἕκαστος ἐνικήθη, τινὰ
δὲ δις οἱ αὐτοὶ ἐκηρύχθησαν. Τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ὁ Ἀγησί-
λαος ἦγε πρὸς τὸ Πειραῖον τὸ στράτευμα. Ἴδὼν δὲ ὑπὸ πολ-
λῶν φυλαττόμενον, ἀπεχώρησε μετ' ἀριστον πρὸς τὸ ἄστυ,
ὡς προδιδομένης τῆς πόλεως· ὥστε οἱ Κορίνθιοι δέισαντες

μὴ προδιδόιτο ὑπὸ τινῶν ἢ πόλις, μετεπέμψαντο τὸν Ἴφικράτη σὺν τοῖς πλείστοις τῶν πελταστῶν. Αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἀγησίλαος τῆς νυκτὸς παρεληλυθότας αὐτούς, ὑποστρέψας ἅμα τῇ ἡμέρᾳ εἰς τὸ Πείραιον ἦγε. Καὶ αὐτὸς μὲν κατὰ τὰ θερμὰ προΐη, μόραν δὲ κατὰ τὸ ἀκρότατον ἀνεβίβασε. Καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα ὁ μὲν πρὸς ταῖς θερμαῖς ἐστρατοπεδεύετο, ἡ δὲ μόρα τὰ ἄκρα κατέχουσα ἐνυκτέρευσεν.

§ 4 Ἐνθα δὴ καὶ ὁ Ἀγησίλαος, μικρῶ, καιρίῳ δ' ἐνθυμήματι εὐδοκίμησε· τῶν γὰρ τῇ μόρᾳ φερόντων τὰ σιτία οὐδενὸς πῦρ εἰσενεγκόντος, ψύχους δὲ ὄντος διὰ τε τὸ πάνυ ἐφ' ὑψηλοῦ εἶναι καὶ διὰ τὸ γενέσθαι ὕδωρ καὶ χάλαζαν πρὸς τὴν ἐσπέραν, καὶ ἀνεβεβήκεσαν δὲ ἔχοντες οἶα δὴ θέρους σπειρία, ῥιγώντων δ' αὐτῶν καὶ ἐν σκότῳ ἀθύμως πρὸς τὸ δεῖπνον ἐχόντων, πέμπει ὁ Ἀγησίλαος οὐκ ἔλαττον δέκα φέροντας πῦρ ἐν χύτραις. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβησαν ἄλλος ἄλλη καὶ πολλὰ καὶ μεγάλη πυρὰ ἐγένετο ἅτε πολλῆς ὕλης παρούσης, πάντες μὲν ἠλείφοντο, πολλοὶ δὲ καὶ ἐδειπνησαν ἐξ ἀρχῆς. Φανερὸς δὲ ἐγένετο καὶ ὁ νεὸς τοῦ Ποσειδῶνος ταύτῃ τῇ νυκτὶ καόμενος ὑφ' ὅτου δ' ἐνεπρήσθη, οὐδεὶς οἶδεν.

§ 5 Ἐπεὶ δὲ ἤσθοντο οἱ ἐν τῷ Πειραίῳ τὰ ἄκρα ἐχόμενα, ἐπὶ μὲν τὸ ἀμύνεσθαι οὐκέτι ἐτράποντο, εἰς δὲ τὸ Ἡραίων κατέφυγον καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι καὶ τῶν βοσκημάτων τὰ πλεῖστα. Καὶ Ἀγησίλαος μὲν δὴ σὺν τῷ στρατεύματι παρὰ θάλατταν ἐπορεύετο· ἡ δὲ μόρα ἅμα καταβαίνουσα ἀπὸ τῶν ἄκρων Οἰνόην τὸ ἐντετειχισμένον τεῖχος αἶρεῖ καὶ τὰ ἐνόητα ἔλαβε, καὶ πάντες δὴ οἱ στρατιῶται ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῶν χωρίων ἐλάμβανον. Οἱ δ' ἐν τῷ Ἡραίῳ καταπεφευγότες ἐξῆσαν, ἐπιτρέψαντες Ἀγησιλάῳ γνῶναι, ὅ,τι βούλοιο περὶ σφῶν.

§ 6 Ἐκ τούτου δ' ἐξῆει μὲν ἐκ τοῦ Ἡραίου πάμπολλα τὰ αἰχμάλωτα· πρεσβεῖαι δὲ ἄλλοθεν τε πολλαὶ πάρῃσαν καὶ ἐκ

Βοιωτῶν ἦγον ἐρησόμενοι, τί ἂν ποιοῦντες εἰρήνης τύχοιεν ὁ δὲ Ἀγησίλαος μάλα μεγαλοφρόνως τούτους μὲν οὐδ' ὄραν ἐδόκει, καίπερ Φάρακος τοῦ προξένου παρεστηκότος αὐτοῖς, ὅπως προσαγάγοι· καθήμενος δ' ἐπὶ τοῦ περὶ τὴν λίμνην κυκλοτεροῦς οἰκοδομήματος ἐθεώρει πολλὰ τὰ ἐξαγόμενα. Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν ὄπλων σὺν τοῖς δόρασι παρηκολούθουν φύλακες τῶν αἰχμαλώτων, μάλα ὑπὸ τῶν παρόντων θεωρούμενοι· οἱ γὰρ εὐτυχοῦντες καὶ κρατοῦντες αἰεὶ πως ἀξιοθέατοι δοκοῦσιν εἶναι.

Ἔτι δὲ καθημένου Ἀγησιλάου καὶ ἐοικότος ἀγαλλομένῳ § 7 τοῖς πεπραγμένοις, ἵππεὺς τις προσήλαυε καὶ μάλα ἰσχυρῶς ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ ὑπὸ πολλῶν δὲ ἐρωτώμενος, ὅ,τι, ἀγγέλοι, οὐδενὶ ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦν τοῦ Ἀγησιλάου, καθαλάμενος ἀπὸ τοῦ ἵππου καὶ προσδραμῶν αὐτῷ μάλα σκυθρωπὸς ὧν λέγει τὸ τῆς ἐν Λεχαίῳ μόρας πάθος. Ὁ δ' ὡς ἤκουσεν, εὐθύς τε ἐκ τῆς ἔδρας ἀνεπήδησε καὶ τὸ δόρυ ἔλαβε καὶ πολεμάρχους καὶ πεντηκοντῆρας καὶ ξιναγούς καλεῖν τὸν κήρυκα ἐκέλευεν· Ὡς δὲ συνέδραμον οὗτοι, τοῖς μὲν ἄλλοις εἶπεν, (οὐ γὰρ πῶ ἤριστοποίηντο), ἐμφαγοῦσιν ὅ,τι δύναιντο, ἦκειν τὴν ταχίστην, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ δαμοσίαν ὑφηγεῖτο ἀνάριστος· καὶ οἱ δορυφόροι τὰ ὄπλα ἔχοντες παρηκολούθουν σπουδῇ, τοῦ μὲν ὑφηγουμένου, τῶν δὲ μετιόντων.

Ἦδη δὲ ἐκπεπερακότος αὐτοῦ τὰ θερμὰ εἰς τὸ πλατὺ τοῦ § 8 Λεχαίου, προσελάσαντες ἵππεῖς τρεῖς ἀγγέλλουσιν, ὅτι οἱ νεκροὶ ἀνηρημένοι εἶησαν. Ὁ δ' ἐπεὶ τοῦτο ἤκουσε, θέσθαι κελεύσας τὰ ὄπλα καὶ ὀλίγον χρόνον ἀναπαύσας, ἀπῆγε πάλιν τὸ στράτευμα ἐπὶ τὸ Ἡραϊον. Τῇ δὲ ὑστεραία τὰ αἰχμάλωτα διετίθεντο.

Οἱ δὲ πρέσβεις τῶν Βοιωτῶν προσκληθέντες καὶ ἐρωτώ- § 9 μενοι, ὅ,τι ἤκοιεν, περὶ μὲν τῆς εἰρήνης οὐκέτι ἐμέμνηντο, εἶπον δέ, ὅτι, εἰ μὴ τι κωλύει, βούλοιντο εἰς ἄστὺ πρὸς τοὺς

σφετέρους στρατιώτας παρελθεῖν. Ὁ δ' ἐπιγελάσας « Ἄλλ' οἶδα μὲν », ἔφη, « ὅτι οὐ τοὺς στρατιώτας ἰδεῖν βούλεσθε, ἀλλὰ τὸ εὐτύχημα τῶν φίλων ὑμῶν θεάσασθαι, πόσον τι γε γένηται. Περιμείνατε οὖν », ἔφη, « ἐγὼ γὰρ αὐτὸς ἄζω καὶ μᾶλλον μετ' ἐμοῦ ὄντες γνώσεσθε, ποῖόν τι τὸ γεγενημένον ἐστί ». Καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλὰ τῇ ὑστεραία θυσάμενος ἦγε πρὸς τὴν πόλιν τὸ στράτευμα. Καὶ τὸ μὲν τρόπαιον οὐ κατέβαλεν, εἰ δέ τι ἦν λοιπὸν δένδρον, κόπτων καὶ κάων ἐπεδείκνυ, ὡς οὐδεὶς ἀντεξῆι. Ταῦτα δὲ ποιήσας ἐστρατοπεδεύσατο περὶ Λέχαιον· καὶ τοὺς Θηβαίους μέντοι πρέσβεις εἰς μὲν τὸ ἄστυ οὐκ ἀνῆκε, κατὰ θάλατταν δὲ εἰς Κρεῦσιν ἀπέπεμψεν.

§ 10 "Ἄτε δὲ ἀήθους τοῖς Λακεδαιμονίοις γεγενημένης τῆς τοιαύτης συμφορᾶς, πολὺ πένθος ἦν κατὰ τὸ Λακωνικὸν στράτευμα, πλὴν ὅσων ἐτέθνασαν ἐν χώρᾳ ἢ υἱοὶ ἢ πατέρες ἢ ἀδελφοί· οὗτοι δ' ὡσπερ νικηφόροι λαμπροὶ καὶ ἀγαλλόμενοι τῷ οἰκείῳ πάθει περιῆσαν. Ἐγένετο δὲ τὸ τῆς μόρας πάθος τοιῶδε τρόπῳ.

§ 11 - 12 Οἱ Ἀμυκλαῖοι αἰείποτε ἀπέρχονται εἰς τὰ Ὑακίνθια ἐπὶ τὸν παιᾶνα, ἐάν τε στρατοπεδευόμενοι τυγχάνωσιν, ἐάν τε ἄλλως πως ἀποδημοῦντες. Καὶ τότε δὴ τοὺς ἐκ τῆς στρατιᾶς Ἀμυκλαίους κατέλιπε μὲν Ἀγησίλαος ἐν Λεχαίῳ· ὁ δ' ἐκεῖ φρουρῶν πολέμαρχος τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν συμμάχων φρουροὺς ἔταξε φυλάττειν τὸ τεῖχος, αὐτὸς δὲ σὺν τῇ τῶν ὀπλιτῶν καὶ τῇ τῶν ἰππέων μόρᾳ παρὰ τὴν πόλιν τῶν Κορινθίων τοὺς Ἀμυκλαίους παρῆγεν. Ἐπεὶ δὲ ἀπείχον ὅσον εἰκοσιν ἢ τριάκοντα σταδίους τοῦ Σικυῶνος, ὁ μὲν πολέμαρχος σὺν τοῖς ὀπλίταις, οὓσιν ὡς ἑξακοσίοις, ἀπῆει πάλιν ἐπὶ τὸ Λέχαιον, τὸν δ' ἰππαρμοστὴν ἐκέλευσε σὺν τῇ τῶν ἰππέων μόρᾳ, ἐπεὶ προπέμψειαν τοὺς Ἀμυκλαίους, μέχρι ὀπόσου αὐτοὶ κελεύοιεν, μεταδιώκειν. Καὶ ὅτι μὲν πολλοὶ ἦσαν ἐν τῇ Κορίνθῳ καὶ πελτασταὶ καὶ ὀπλίται, οὐδὲν ἠγνόουν· κατε-

φρόνουν δὲ διὰ τὰς ἔμπροσθεν τύχας μηδένα ἂν ἐπιχειρῆσαι σφίσι.

Οἱ δ' ἐκ τῶν Κορινθίων τοῦ ἄστεως, Καλλίας τε ὁ Ἴπ- § 13
 πονίκου, τῶν Ἀθηναίων ὀπλιτῶν στρατηγῶν, καὶ Ἴφικράτης,
 τῶν πελταστῶν ἄρχων, καθορῶντες αὐτοὺς καὶ οὐ πολλοὺς
 ὄντας καὶ ἐρήμους καὶ πελταστῶν καὶ ἱππέων, ἐνόμισαν ἀσφα-
 λὲς εἶναι ἐπιθέσθαι αὐτοῖς τῷ πελταστικῷ. Εἰ μὲν γὰρ πο-
 ρεῦοντο τῇ ὁδῷ, ἀκοντιζομένους ἂν αὐτοὺς εἰς τὰ γυμνά
 ἀπόλλυσθαι· εἰ δ' ἐπιχειροῖεν διώκειν, ῥαδίως ἂν ἀποφυγεῖν
 πελτασταῖς τοῖς ἐλαφροτάτοις τοὺς ὀπλίτας. Γνόντες δὲ ταῦτα
 ἐξάγουσι.

Καὶ ὁ μὲν Καλλίας παρέταξε τοὺς ὀπλίτας οὐ πόρρω § 14 - 15
 τῆς πόλεως, ὁ δὲ Ἴφικράτης λαβὼν τοὺς πελταστάς ἐπέθετο
 τῇ μόρα. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπεὶ ἠκοντίζοντο καὶ ὁ μὲν τις
 ἐτέτρωτο ὁ δὲ καὶ ἐπεπτῶκει, τούτους μὲν ἐκέλευον τοὺς
 ὑπασπιστάς ἀραμένους ἀποφέρειν εἰς Λέχαιον· καὶ οὗτοι μόνου
 τῆς μόρας τῇ ἀληθείᾳ ἐσώθησαν· ὁ δὲ πολέμαρχος ἐκέλευσε
 τὰ δέκα ἀφ' ἥβης ἀποδιῶξαι τοὺς προειρημένους. Ὡς δὲ ἐδίω-
 κον, ἤρουν τε οὐδένα ἐξ ἀκοντίου βολῆς ὀπλιταὶ ὄντες πελτα-
 στάς· καὶ γὰρ ἀναχωρεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε, πρὶν τοὺς ὀπλίτας
 ὁμοῦ γίγνεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρουν ἐσπαρμένοι, ἅτε διώξαν-
 τες ὡς τάχους ἕκαστος εἶχεν, ἀναστρέφοντες οἱ περὶ τὸν Ἴφι-
 κράτη, οἳ τε ἐκ τοῦ ἐναντίου πάλιν ἠκοντίζον καὶ ἄλλοι ἐκ
 πλαγίου παραθέοντες εἰς τὰ γυμνά. Καὶ εὐθὺς μὲν ἐπὶ τῇ
 πρώτῃ διώξει κατηκόντιζον ἐννέα ἢ δέκα αὐτῶν. Ὡς δὲ τοῦτο
 ἐγένετο, πολὺ ἤδη θρασύτερον ἐπέκειντο.

Ἐπεὶ δὲ κακῶς ἔπασχον, πάλιν ἐκέλευσεν ὁ πολέμαρχος § 16
 διώκειν τὰ πεντεκαίδεκα ἀφ' ἥβης. Ἀναχωρούντων δὲ ἔτι
 πλείονες αὐτῶν ἢ τὸ πρῶτον ἔπεσον. Ἦδη δὲ τῶν βελτίστων
 ἀπολωλότων, οἱ ἱππεῖς αὐτοῖς παραγίγνονται καὶ σὺν τούτοις
 αὔθις δίωξιν ἐποιήσαντο. Ὡς δὲ ἐνέκλιναν οἱ πελτασταί, ἐν

τούτῳ κακῶς οἱ ἵππεῖς ἐπέθεντο· οὐ γάρ, ἕως ἀπέκτεινάν τινας αὐτῶν, ἐδίωξαν, ἀλλὰ σὺν τοῖς ἐκδρόμοις ἰσομέτωποι καὶ ἐδίωκον καὶ ἐπέστρεφον. Ποιοῦντες δὲ καὶ πάσχοντες τὰ ὅμοια τούτοις καὶ αὖθις, αὐτοὶ μὲν αἰεὶ ἐλάττους τε καὶ μαλακώτεροι ἐγίνοντο, οἱ δὲ πολέμιοι θρασύτεροί τε καὶ αἰεὶ πλείους οἱ ἐγχειροῦντες. Ἀποροῦντες δὴ συνίστανται ἐπὶ βραχύν τινα γήλοφον, ἀπέχοντα τῆς μὲν θαλάττης ὡς δύο στάδια, τοῦ δὲ Λεχαιίου ὡς ἕξ ἢ ἑπτακαίδεκα.

§ 17 Αἰσθόμενοι δ' οἱ ἀπὸ τοῦ Λεχαιίου, εἰσβάντες εἰς πλοιάρια παρέπλεον, ἕως ἐγένοντο κατὰ τὸν γήλοφον. Οἱ δ' ἀποροῦντες ἤδη, ὅτι ἔπασχον μὲν κακῶς καὶ ἀπέθνησκον, ποιεῖν δὲ οὐδὲν ἐδύνατο, πρὸς τούτοις δὲ ὀρώντες καὶ τοὺς ὀπλίτας ἐπιόντας, ἐγκλίνουσι. Καὶ οἱ μὲν ἐμπίπτουσιν αὐτῶν εἰς τὴν θάλατταν, ὀλίγοι δὲ τινες μετὰ τῶν ἵππέων εἰς Λέχαιον ἐσώθησαν. Ἐν πάσαις δὲ ταῖς μάχαις καὶ τῇ φυγῇ ἀπέθανον περὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίους. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐπέπρακτο.

§ 18 - 19 Ἐκ δὲ τούτου ὁ Ἀγησίλαος τὴν μὲν σφαλεῖσαν μόραν ἔχων ἀπήει, ἄλλην δὲ κατέλιπεν ἐν τῷ Λεχαιίῳ. Διὼν δὲ ἐπ' οἴκου ὡς μὲν ἐδύνατο ὀψιαίτατα κατήγετο εἰς τὰς πόλεις, ὡς δ' ἐδύνατο πρωαίτατα ἐξωρμάτο. Παρὰ δὲ Μαντίνειαν ἕξ Ὀρχομενοῦ ὄρθρου ἀναστὰς ἔτι σκοταῖος παρῆλθεν. Οὕτω χαλεπῶς ἂν ἐδόκουν οἱ στρατιῶται τοὺς Μαντινέας ἐφηδομένους τῷ δυστυχήματι θεάσασθαι. Ἐκ τούτου δὲ μάλα καὶ τᾶλλα ἐπετύγχανεν Ἰφικράτης. Καθεστηκότων γὰρ φρουρῶν ἐν Σιδουῦντι μὲν καὶ Κρομμυῶνι ὑπὸ Πραξίτα, ὅτε ἐκεῖνος εἶλε ταῦτα τὰ τεῖχη, ἐν Οἰνόῃ δὲ ὑπὸ Ἀγησιλάου, ὅτεπερ τὸ Πείραιον ἐάλω, πάνθ' εἶλε ταῦτα τὰ χωρία. Τὸ μέντοι Λέχαιον ἐφρούρουν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι. Οἱ φυγάδες δὲ τῶν Κορινθίων, οὐκέτι πεζῇ παριόντες ἐκ Σικυῶνος διὰ τὴν τῆς μόρας δυστυχίαν, ἀλλὰ παραπλέοντες καὶ ἐντεῦθεν ὀρμώμενοι πράγματα εἶχόν τε καὶ παρεῖχον τοῖς ἐν τῷ ἄστει·

Γ. Ο ΚΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΑΓΩΝ

**20. 'Επιδρομή τοῦ Κόνωνος κατὰ τῆς Πελοποννήσου.
'Ανοικοδόμησις τῶν τειχῶν τῶν 'Αθηνῶν (393 π. Χ.).**

(8, 1-3, 6-11)

Καὶ ὁ μὲν δὴ κατὰ γῆν πόλεμος οὕτως ἐπολεμεῖτο. 'Εν § 1-2
 ᾧ δὲ πάντα ταῦτα ἐπράττετο, τὰ κατὰ θάλατταν αὖ καὶ τὰς
 πρὸς θαλάττη πόλεις γεγόμενα διηγήσομαι, καὶ τῶν πράξεων
 τὰς μὲν ἀξιωμανημονεύτους γράψω, τὰς δὲ μὴ ἀξίας λόγου
 ἀφήσω. Πρῶτον μὲν τοίνυν Φαρνάβαζος καὶ Κόνων, ἐπεὶ ἐνί-
 κησαν τοὺς Λακεδαιμονίους τῇ ναυμαχίᾳ, περιπλέοντες καὶ
 τὰς νήσους καὶ τὰς ἐπιθαλαττιδίας πόλεις τοὺς τε Λακωνι-
 κούς ἀρμοστὰς ἐξήλαυον καὶ παρεμυθοῦντο τὰς πόλεις, ὡς
 οὔτε ἀκροπόλεις ἐντειχοῖεν ἐάσοιεν τε αὐτονόμους. Οἱ δ'
 ἀκούοντες ταῦτα ἤδοντό τε καὶ ἐπήγουν καὶ ξένια προθύμως
 ἐπεμπον τῷ Φαρναβάζῳ. Καὶ γὰρ ὁ Κόνων τὸν Φαρναβάζον
 ἐδίδασκεν, ὡς οὕτω μὲν ποιοῦντι πᾶσαι αὐτῶ αἱ πόλεις φίλιαι
 ἔσοιντο, εἰ δὲ δουλοῦσθαι βουλόμενος φανερός ἔσοιτο, ἔλε-
 γεν, ὡς μία ἐκάστη πολλὰ πράγματα ἰκανῆ εἴη παρέχειν καὶ
 κίνδυνος εἴη, μὴ καὶ οἱ Ἕλληνες, εἰ ταῦτα αἰσθόιντο, συ-
 σταῖεν. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπέθετο Φαρνάβαζος.

'Αποβάς δ' εἰς Ἔφεσον τῷ μὲν Κόνωνι δούς τετταρά- § 3
 κοντα τριήρεις εἰς Σηστόν εἶπεν ἀπαντᾶν, αὐτὸς δὲ πεζῇ
 ἀπῆει ἐπὶ τὴν αὐτοῦ ἀρχήν. Καὶ γὰρ ὁ Δερκυλίδας, ὅσπερ καὶ
 πάλαι πολέμιος ἦν αὐτῷ, ἔτυχεν ἐν Ἀβύδῳ ὄν, ὅτε ἡ ναυμα-
 χία ἐγένετο, καὶ οὐχ ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἀρμοσταὶ ἐξέλιπεν, ἀλλὰ
 κατέσχε τὴν Ἀβυδον καὶ διέσωζε φίλην τοῖς Λακεδαιμονίοις.

'Ο δὲ Φαρνάβαζος ἐπεὶ ἤυρε τὴν τε Ἀβυδον καὶ τὸν Ση- § 6
 στόν οὕτως ἔχοντα, προηγόρευεν αὐτοῖς, ὡς, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν
 τοὺς Λακεδαιμονίους, πόλεμον ἐξοίσει πρὸς αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ
 οὐκ ἐπέθοντο, Κόνωνι μὲν προσέταξε κωλύειν αὐτούς τὴν

θάλατταν πλεῖν, αὐτὸς δὲ ἐδήου τὴν τῶν Ἀβυδηγῶν χώραν. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐπέβαινε πρὸς τὸ καταστρέφεσθαι, αὐτὸς μὲν ἐπ' οἴκου ἐπῆλθε, τὸν δὲ Κόνωνα ἐκέλευεν εὐτρεπίζεσθαι τὰς καθ' Ἑλλήσποντον πόλεις, ὅπως εἰς τὸ ἔαρ ὅ,τι πλεῖστον ναυτικὸν ἀθροισθείη. Ὀργιζόμενος γὰρ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀνθ' ὧν ἐπεπόνθει, περὶ παντὸς ἐποιεῖτο ἐλθεῖν τε εἰς τὴν χώραν αὐτῶν καὶ τιμωρήσασθαι ὅ,τι δύναιτο.

§ 7 - 8 Καὶ τὸν μὲν χειμῶνα ἐν τούτοις ὄντες διῆγον. Ἄμα δὲ τῷ ἔαρι ναῦς τε πολλὰς συμπληρώσας καὶ ξενικὸν προσμισθωσάμενος, ἔπλευσεν ὁ Φαρνάβαζός τε καὶ ὁ Κόνων μετ' αὐτοῦ διὰ νήσων εἰς Μῆλον, ἐκεῖθεν δὲ ὁρμώμενοι εἰς τὴν Λακεδαίμονα. Καταπλεύσας δὲ πρῶτον εἰς Φαράς ἐδήωσε ταύτην τὴν χώραν· ἔπειτα καὶ ἄλλοτε ἀποβαίνων τῆς παραθαλαττίας ἐκακούργει ὅ,τι ἐδύνατο· φοβούμενος δὲ τὴν τε ἀλιμενότητα τῆς χώρας καὶ τὰ τῆς βοηθείας καὶ τὴν σπανοσιτίαν, ταχύ τε ἀνέστρεψε καὶ ἀποπλέων ὠρμίσθη τῆς Κυθηρίας εἰς Φοινικοῦντα. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἔχοντες τὴν πόλιν τῶν Κυθηρίων φοβηθέντες, μὴ κατὰ κράτος ἀλοῖεν, ἐξέλιπον τὰ τεῖχη, ἐκείνους μὲν ὑποσπόνδους ἀφῆκεν εἰς τὴν Λακωνικὴν, αὐτὸς δ' ἐπισκευάσας τὸ τῶν Κυθηρίων τεῖχος φρουρούς τε καὶ Νικόφημον Ἀθηναῖον ἀρμοστήν ἐν τοῖς Κυθήροις κατέλιπε. Ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ εἰς Ἴσθμὸν τῆς Κορινθίας καταπλεύσας καὶ παρακελευσάμενος τοῖς συμμαχοῖς προθύμως τε πολεμεῖν καὶ ἄνδρας πιστοὺς φαίνεσθαι βασιλεῖ, καταλιπὼν αὐτοῖς χρήματα ὅσα εἶχεν, ὥχετο ἐπ' οἴκου ἀποπλέων.

§ 9 - 10 Λέγοντος δὲ τοῦ Κόνωνος, ὡς, εἰ ἐφῆ αὐτὸν ἔχειν τὸ ναυτικόν, θρέψοι μὲν ἀπὸ τῶν νήσων, καταπλεύσας δ' εἰς τὴν πατρίδα συναναστήσοι τὰ τε μακρὰ τεῖχη τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τὸ περὶ τὸν Πειραιᾶ τεῖχος, οὗ εἰδέναι ἔφη, ὅτι Λακεδαιμονίοις οὐδὲν ἂν βαρύτερον γένοιτο, « καὶ τοῦτο οὖν », ἔφη, « σὺ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις κεχαρισμένος ἔσει, τοὺς δὲ Λακεδαι-

μονίοις τετιμωρημένους' ἐφ' ᾧ γὰρ πλεῖστα ἐπόνησαν, ἀτελὲς αὐτοῖς ποιήσεις », ὁ Φαρνάβαζος ἀκούσας ταῦτα ἀπέστειλεν αὐτὸν προθύμως εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ χρήματα προσέθηκεν αὐτῷ εἰς τὸν ἀνατειχισμόν. Ὁ δὲ ἀφικόμενος πολὺ τοῦ τείχους ὤρθωσε, τὰ τε αὐτοῦ πληρώματα παρέχων καὶ τέκτοσι καὶ λιθολόγοις μισθὸν διδούς καὶ ἄλλο, εἴ τι ἀναγκαῖον ἦν, δαπανῶν. Τινὰ μέντοι τοῦ τείχους καὶ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ ἄλλαι πόλεις ἐθελούσiai συνετείχισαν.

Οἱ μέντοι Κορίνθιοι, ἀφ' ὧν Φαρνάβαζος κατέλιπε χρη- § 11
μάτων, ναῦς πληρώσαντες καὶ Ἀγαθῖνον ναύαρχον ἐπιστήσαντες ἐθαλαττοκράτουν ἐν τῷ περὶ Ἀχαΐαν καὶ Λέχαιον κόλπῳ. Ἀντεπλήρωσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ναῦς, ὧν Ποδάνεμος ἤρχεν. Ἐπεὶ δὲ οὗτος ἐν προσβολῇ τινι γενομένη ἀπέθανε καὶ Πόλλις αὖ ἐπιστολεὺς ὧν τρωθεὶς ἀπῆλθεν, Ἡριπίδας ταύτας ἀναλαμβάνει τὰς ναῦς. Πρόαινος μέντοι Κορίνθιος τὰς παρ' Ἀγαθίνου παραλαβὼν ναῦς ἐξέλιπε τὸ Ῥίον Λακεδαιμόνιοι δ' αὐτὸ παρέλαβον. Μετὰ δὲ τοῦτο Τελευτίας ἐπὶ τὰς Ἡριπίδου ναῦς ἤλθε καὶ οὗτος αὖ τοῦ κόλπου πάλιν ἐκράτει.

21. Ἀποστολὴ τοῦ Ἀνταλκίδου εἰς Μ. Ἀσίαν. Διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν περὶ εἰρήνης.

(8, 12 - 16)

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκούοντες, ὅτι Κόνων καὶ τὸ τεῖ- § 12 - 13
χος τοῖς Ἀθηναίοις ἐκ τῶν βασιλέως χρημάτων ἀνορθοίη καὶ τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῶν ἐκείνου τρέφων τὰς τε νήσους καὶ τὰς ἐν τῇ ἠπείρῳ παρὰ θάλατταν πόλεις Ἀθηναίοις εὐτρεπίζοι, ἐνόμισαν, εἰ ταῦτα διδάσκοιεν Τιρίβαζον βασιλέως ὄντα στρατηγόν, ἢ καὶ ἀποστῆσαι ἂν πρὸς ἑαυτοὺς τὸν Τιρίβαζον ἢ παῦσαι γ' ἂν τὸ Κόνωνος ναυτικὸν τρέφοντα. Γνόντες δὲ οὕτω, πέμπουσιν Ἀνταλκίδα πρὸς τὸν Τιρίβαζον, προστά-

ξαντες αὐτῶ ταῦτα διδάσκειν καὶ πειρᾶσθαι εἰρήνην τῇ πόλει ποιεῖσθαι πρὸς βασιλέα. Αἰσθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπέμπουσι πρέσβεις μετὰ Κόνωνος Ἐρμογένη καὶ Δίωνα καὶ Καλλισθένη καὶ Καλλιμέδοντα. Συμπαρεκάλεσαν δὲ καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων πρέσβεις καὶ παρεγένοντο ἀπὸ τε Βοιωτῶν καὶ Κορίνθου καὶ Ἄργους.

§ 14 Ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ἦσαν, ὁ μὲν Ἀνταλκίδας ἔλεγε πρὸς τὸν Τιριβάζον, ὅτι εἰρήνης δεόμενος ἦκοι τῇ πόλει πρὸς βασιλέα καὶ ταύτης οἴασπερ βασιλεὺς ἐπεθύμει· τῶν τε γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνίδων πόλεων Λακεδαιμονίους βασιλεῖ οὐκ ἀντιποιεῖσθαι τὰς τε νήσους ἀπάσας καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀρκεῖν σφίσιν αὐτονόμους εἶναι. « Καίτοι », ἔφη, « τοιαῦτα ἐθελόντων ἡμῶν, τίνος ἂν ἕνεκα πρὸς ἡμᾶς βασιλεὺς πολεμοίη ἢ χρήματα δαπανῶη ; καὶ γὰρ οὐδ' ἐπὶ βασιλέα στρατεύεσθαι δυνατὸν οὔτε Ἀθηναίους, μὴ ἡγουμένων ἡμῶν, οὔθ' ἡμῖν, αὐτονόμων οὐσῶν τῶν πόλεων ».

§ 15 Τῶ μὲν δὴ Τιριβάζῳ ἀκούοντι ἰσχυρῶς ἤρresκον οἱ τοῦ Ἀνταλκίδου λόγοι· τοῖς δὲ ἐναντίοις λόγοι ταῦτ' ἦν· οἳ γὰρ Ἀθηναῖοι ἐφοβοῦντο συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς νήσους, μὴ Λήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου στερηθεῖεν, οἳ τε Θηβαῖοι, μὴ ἀναγκασθεῖσαν ἀφεῖναι τὰς Βοιωτίας πόλεις αὐτονόμους, οἳ τ' Ἀργεῖοι, οὗ ἐπεθύμουν, οὐκ ἐνόμιζον ἂν τὴν Κόρινθον δύνασθαι ὡς Ἄργος ἔχειν τοιούτων συνθηκῶν καὶ σπονδῶν γενομένων. Αὕτη μὲν ἡ εἰρήνη οὕτως ἐγένετο ἀτελής, καὶ ἀπῆλθον οἴκαδε ἕκαστος.

§ 16 Ὁ μέντοι Τιριβάζος τὸ μὲν ἄνευ βασιλέως μετὰ Λακεδαιμονίων γενέσθαι οὐκ ἀσφαλὲς αὐτῷ ἠγεῖτο εἶναι. Λάθρα γὰρ μέντοι ἔδωκε χρήματα Ἀνταλκίδα, ὅπως ἂν πληρωθέντος ναυτικοῦ ὑπὸ Λακεδαιμονίων οἳ τε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν μᾶλλον τῆς εἰρήνης προσδέοιντο, καὶ τὸν Κόνωνα ὡς ἀδικοῦντά τε βασιλέα καὶ ἀληθῆ λεγόντων Λακεδαιμο-

νίων εἶρξε. Ταῦτα δὲ ποιήσας ἀνέβαινε πρὸς βασιλέα φράσων,
ἃ τε λέγοιεν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὅτι Κόνωνα συνειληφῶς
εἶη ὡς ἀδικοῦντι καὶ ἐρωτήσων, τί χρῆ ποιεῖν περὶ τούτων
ἀπάντων.

Α. Η ΑΝΤΑΛΚΙΔΕΙΟΣ ΕΙΡΗΝΗ (387 π. Χ.)

22. Ἀποδοχή τῶν προτάσεων τῆς εἰρήνης παρὰ τῶν Ἀθηναίων
καὶ τῶν συμμάχων.

(1, 25 - 36)

§ 25 - 26

Ὁ δὲ Ἀνταλκίδας κατέβη μὲν μετὰ Τιριβάζου διαπεπρα-
γμένος συμμαχεῖν βασιλέα, εἰ μὴ ἐθέλοιεν Ἀθηναῖοι καὶ οἱ
σύμμαχοι χρῆσθαι τῇ εἰρήνῃ, ἣ αὐτὸς ἔλεγεν· ὡς δ' ἤκουσε
Νικόλοχον σὺν ταῖς ναυσι πολιορκεῖσθαι ἐν Ἀβύδῳ ὑπὸ Ἰφι-
κράτους καὶ Διοτίμου, πεζῇ ὤχετο εἰς Ἀβυδον. Ἐκεῖθεν δὲ
λαβὼν τὸ ναυτικὸν ἀνήγετο, διασπείρας λόγον ὡς με-
ταπεμπομένων τῶν Καλχηδονίων· ὀρμισάμενος δὲ ἐν Περ-
κώτῃ ἠσυχίαν εἶχεν. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ περὶ Δημαίνετον καὶ
Διονύσιον καὶ Λεόντιχον καὶ Φανίαν ἐδίωκον αὐτὴν τὴν ἐπὶ
Προκονήσου. Ὁ δ', ἐπεὶ ἐκεῖνοι παρέπλευσαν, ὑποστρέψας
εἰς Ἀβυδον ἀφίκετο· ἠκηκόει γάρ, ὅτι προσπλέει Πολύξενος
ἄγων τὰς ἀπὸ Συρακουσῶν καὶ Ἰταλίας ναῦς εἴκοσιν, ὅπως
ἀναλάβοι καὶ ταύτας.

§ 27

Ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος ὁ Κολλυτεὺς ἔχων ναῦς ὀκτώ
ἔπλει ἀπὸ Θράκης, βουλόμενος ταῖς ἄλλαις ἀττικαῖς ναυσὶ
συμμεῖξαι. Ὁ δὲ Ἀνταλκίδας, ἐπεὶ αὐτῷ οἱ σκοποὶ ἐσήμηναν,
ὅτι προσπλέοιεν τριῆρεις ὀκτώ, ἐμβιβάσας τοὺς ναύτας εἰς
δώδεκα ναῦς τὰς ἄριστα πλεύσας καὶ προσπληρώσασθαι κε-
λεύσας, εἴ τις ἐνεδεῖτο, ἐκ τῶν καταλειπομένων, ἐνήδρευεν,
ὡς ἐδύνατο ἀφανεστάτα. Ἐπεὶ δὲ παρέπλεον, ἐδίωκεν· οἱ δὲ
ιδόντες ἔφευγον. Τὰς μὲν οὖν βραδύτατα πλεύσας ταῖς ἄρι-
στα πλεύσασιν ταχὺ κατειλήφει· παραγγείλας δὲ τοῖς πρωτό-

πλοῖς τῶν μεθ' αὐτοῦ μὴ ἐμβαλεῖν ταῖς ὑστάταις, ἐδίωκε τὰς προεχούσας· ἐπεὶ δὲ ταύτας ἔλαβεν, ἰδόντες οἱ ὕστεροι ἀλίσκομένους σφῶν αὐτῶν τοὺς πρόπλους ὑπ' ἀθυμίας καὶ τῶν βραδυτέρων ἠλίσκοντο. Ὡσθ' ἤλωσαν ἅπασαι.

Ἐπεὶ δ' ἤλθον αὐτῶ αἱ τε ἐκ Συρακουσῶν νῆες εἴκοσιν, § 28 ἤλθον δὲ καὶ αἱ ἀπὸ Ἴωνίας, ὅσῃς ἐγκρατῆς ἦν Τιρίβαζος, συνεπληρώθησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀριοβαρζάνου, (καὶ γὰρ ἦν ξένος ἐκ παλαιοῦ τῷ Ἀριοβαρζάνει), ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἤδη ἀνακεκλημένος ᾤχετο ἄνω, ὅτε δὴ καὶ ἠγάγετο γυναῖκα τὴν βασιλέως θυγατέρα, ὁ Ἀνταλκίδας γενομέναις ταῖς πάσαις ναυσὶ πλείοσιν ἢ ὀγδοήκοντα ἐκράτει τῆς θαλάττης· ὥστε καὶ τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ναῦς Ἀθήναζε μὲν ἐκώλυε καταπλεῖν, εἰς δὲ τοὺς ἑαυτῶν συμμαχοῦς κατῆγεν.

Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι, ὀρῶντες μὲν πολλὰς τὰς πολεμίας § 29 - 30 ναῦς, φοβούμενοι δέ, μὴ ὡς πρότερον καταπολεμηθεῖσαν, συμμαχοῦ Λακεδαιμονίοις βασιλέως γεγενημένου, πολιορκούμενοι δ' ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ ληστῶν, διὰ ταῦτα μὲν ἰσχυρῶς ἐπεθύμουν τῆς εἰρήνης. Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι, φρουροῦντες μόρα μὲν ἐν Λεχαίῳ, μόρα δ' ἐν Ὀρχομενῶ, φυλάττοντες δὲ τὰς πόλεις, αἷς μὲν ἐπίστευον, μὴ ἀπόλιντο, αἷς δὲ ἠπίστουν, μὴ ἀποσταῖεν, πράγματα δ' ἔχοντες καὶ παρέχοντες περὶ τὴν Κόρινθον, χαλεπῶς ἔφερον τῷ πολέμῳ. Οἱ γὰρ μὴν Ἀργεῖοι εἰδότες φρουρὰν τε πεφασμένην ἐφ' ἑαυτοὺς καὶ γινώσκοντες, ὅτι ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι σφᾶς ὠφελήσει, καὶ οὗτοι εἰς τὴν εἰρήνην πρόθυμοι ἦσαν. Ὡσθ' ἐπεὶ παρήγγειλεν ὁ Τιρίβαζος παρεῖναι τοὺς βουλομένους ὑπακοῦσαι τῇ εἰρήνῃ, ἦν βασιλεὺς καταπέμποι, ταχέως πάντες παρεγένοντο. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἐπιδείξας ὁ Τιρίβαζος τὰ βασιλέως σημεῖα ἀνεγίνωσκε τὰ γεγραμμένα· εἶχε δὲ ὧδε.

«Ἀρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον τὰς μὲν ἐν τῇ § 31 Ἀσίᾳ πόλεις ἑαυτοῦ εἶναι καὶ τῶν νήσων Κλαζομενάς καὶ

Κύπρον, τὰς δὲ ἄλλας Ἑλληνίδας πόλεις καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας αὐτονόμους ἀφεῖναι πλὴν Λήμνου καὶ Ἰμβρου καὶ Σκύρου· ταύτας δὲ ὡσπερ τὸ ἀρχαῖον εἶναι Ἀθηναίων. Ὅποτεροι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην μὴ δέχονται, τούτοις ἐγὼ πολέμησω μετὰ τῶν ταυτὰ βουλομένων καὶ πεζῇ καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασιν ».

- § 32 Ἀκούσαντες οὖν ταῦτα οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις ἀπήγγελλον ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πόλεις. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὠμνυσαν ἐμπεδώσειν ταῦτα, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἠξίουσαν ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὀμνύναι. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὄρκους, ἐὰν μὴ ὀμνύωσιν, ὡσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν, αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. Οἱ δὲ τῶν Θηβαίων πρέσβεις ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἀπεσταλμένα σφίσι ταῦτ' εἶη. « Ἴτε τοίνυν », ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, « καὶ ἐρωτᾶτε· ἀπαγγέλλετε δ' αὐτοῖς καὶ ταῦτα, ὅτι, εἰ μὴ ποιήσουσι ταῦτα, ἔσπονδοι ἔσονται ». Οἱ μὲν δὴ ὤχοντο.
- § 33 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν οὐκ ἔμελλεν, ἀλλὰ πείσας τοὺς ἐφόρους εὐθύς ἐθύετο. Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τὰ διαβατήρια, ἀφικόμενος εἰς τὴν Τεγέαν διέπεμπε μὲν τῶν ἱππέων κατὰ τοὺς περιόικους ἐπισπεύσοντας, διέπεμπε δὲ καὶ ξεναγούς εἰς τὰς πόλεις. Πρὶν δὲ αὐτὸν ὀρμηθῆναι ἐκ Τεγέας, παρῆσαν οἱ Θηβαῖοι λέγοντες, ὅτι ἀφίᾳσι τὰς πόλεις αὐτονόμους. Καὶ οὕτω Λακεδαιμόνιοι μὲν οἴκαδε ἀπῆλθον, Θηβαῖοι δ' εἰς τὰς σπονδὰς εἰσελθεῖν ἠναγκάσθησαν αὐτονόμους ἀφέντες τῆς Βοιωτίας πόλεις.
- § 34 Οἱ δ' αὖ Κορίνθιοι οὐκ ἐξέπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων φρουράν. Ἀλλ' ὁ Ἀγησίλαος καὶ τούτοις προεῖπε, τοῖς μὲν, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν τοὺς Ἀργεῖους, τοῖς δὲ, εἰ μὴ ἀπίοιεν ἐκ τῆς Κορίνθου, ὅτι πόλεμον ἐξοίσει πρὸς αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ φοβηθέντων ἀμφοτέρων ἐξῆλθον οἱ Ἀργεῖοι καὶ αὐτὴ ἐφ' αὐτῆς ἢ τῶν Κορινθίων πόλις ἐγένετο, οἱ μὲν σφαγεῖς καὶ οἱ μεταί-

τιοι τοῦ ἔργου αὐτοὶ γνόντες ἀπῆλθον ἐκ τῆς Κορίνθου· οἱ δ' ἄλλοι πολῖται ἐκόντες κατεδέχοντο τοὺς πρόσθεν φεύγοντας.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπράχθη καὶ ὤμωμόκεσαν αἱ πόλεις ἐμμε- § 35
νεῖν ἐν τῇ εἰρήνῃ, ἣν κατέπεμψε βασιλεύς, ἐκ τούτου διελύθη
μὲν τὰ πεζά, διελύθη δὲ καὶ τὰ ναυτικὰ στρατεύματα. Λακε-
δαιμονίοις μὲν δὴ καὶ Ἀθηναίοις καὶ τοῖς συμμαχοῖς οὕτω
μετὰ τὸν ὕστερον πόλεμον τῆς καθαιρέσεως τῶν Ἀθήνησι
τειχῶν αὕτη πρώτη εἰρήνη ἐγένετο.

Ἐν δὲ τῷ πολέμῳ μᾶλλον ἀντιρρόπως τοῖς ἐναντίοις § 36
πράττοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ ἐνδοξότεροι ἐγένοντο ἐκ
τῆς ἐπ' Ἀνταλκίδου εἰρήνης καλουμένης. Προστάται γὰρ
γενόμενοι τῆς ὑπὸ βασιλέως καταπεμφθείσης εἰρήνης καὶ τὴν
αὐτονομίαν ταῖς πόλεσι πράττοντες προσέλαβον μὲν σύμμα-
χον Κόρινθον, αὐτονόμους δὲ ἀπὸ τῶν Θηβαίων τὰς Βοιω-
τίας πόλεις ἐποίησαν, οὐπερ πάλαι ἐπεθύμουν, ἔπαυσαν δὲ
καὶ Ἀργεῖους Κόρινθον σφετεριζομένους, φρουρὰν φήναντες
ἐπ' αὐτούς, εἰ μὴ ἐξίσιεν ἐκ Κορίνθου.

Β. Η ΠΑΛΗ ΜΕΤΑΞΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΘΗΒΩΝ

23. Ἐκστρατεία τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τῆς Ὀλύνθου.

**Κατάληψις τῶν Θηβῶν. Παραβίασις τῆς Ἀνταλκιδείου
εἰρήνης (382 π. Χ.).**

(2, 24 - 32, 35 - 36, 4, 1)

Ἐκ δὲ τούτου ἐκπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι Εὐδαμίδαν 2 § 24
καὶ σὺν αὐτῷ νεοδαμῶδεις τε καὶ τῶν περιοίκων καὶ τῶν Σκι-
ριτῶν ἄνδρας ὡς δισχιλίους. Ὁ μέντοι Εὐδαμίδας ἐξῆν ἐδεή-
θη τῶν ἐφόρων μετιέναι Φοιβίδαν τὸν ἀδελφὸν ἀθροίσαντα
τοὺς ὑπολειπομένους τῶν ἑαυτῷ προστεταγμένων· αὐτὸς δὲ
ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία, ταῖς μὲν δεομέναις τῶν

πόλεων φρουρούς ἔπεμπε, Ποτεΐδαιαν δὲ καὶ προσέλαβεν ἑκοῦσαν, σύμμαχον ἤδη ἐκείνων οὖσαν, καὶ ἐντεῦθεν ὀρμώμενος ἐπολέμει ὥσπερ εἰκός, τὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν.

§ 25 - 27

Ὁ δὲ Φοιβίδας ἐπεὶ ἠθροίσθησαν αὐτῶ οἱ ὑπολειφθέντες τοῦ Εὐδαμίδου, λαβῶν αὐτούς ἐπορεύετο. Ὡς δ' ἐγένετο ἐν Θήβαις, ἐστρατοπεδεύσαντο μὲν ἔξω τῆς πόλεως περὶ τὸ γυμνάσιον· στασιαζόντων δὲ τῶν Θηβαίων, πολεμαρχοῦντες μὲν ἐτύγχανον Ἴσμηνίας τε καὶ Λεοντιάδης, διάφοροι δὲ ὄντες ἀλλήλοις καὶ ἀρχηγὸς ἐκάτερος τῶν ἐταιρειῶν. Ὁ μὲν οὖν Ἴσμηνίας διὰ τὸ μῖσος τῶν Λακεδαιμονίων οὐδὲ ἐπλησίαζε τῷ Φοιβίδᾳ· ὁ μὲντοι Λεοντιάδης ἄλλως τε ἐθεράπευεν αὐτὸν καὶ, ἐπεὶ εἰσφκειώθη, ἔλεγε τάδε : « Ἐξεστί σοι, ὦ Φοιβίδα, τῆδε τῆ ἡμέρᾳ μέγιστα ἀγαθὰ τῆ σεαυτοῦ πατρίδι ὑπουργῆσαι· ἐὰν γὰρ ἀκολουθήσης ἐμοὶ σὺν τοῖς ὀπλίταις, εἰσάξω σε ἐγὼ εἰς τὴν ἀκρόπολιν· τούτου δὲ γενομένου νόμιζε τὰς Θήβας παντάπασιν ὑπὸ Λακεδαιμονίοις καὶ ἡμῖν τοῖς ὑμετέροις φίλοις ἔσσεσθαι. Κοίτοι νῦν μὲν, ὡς ὄρας, ἀποκεκῆρυκται μηδένα μετὰ σοῦ στρατεύειν Θηβαίων ἐπ' Ὀλύνθιους, ἐὰν δέ γε σὺ ταῦτα μεθ' ἡμῶν πράξεις, εὐθύς σοι ἡμεῖς πολλοὺς μὲν ὀπλίτας, πολλοὺς δὲ ἰππέας συμπέμψομεν. Ὡστε πολλῇ δυνάμει βοηθήσεις τῷ ἀδελφῷ καί, ἐν ᾧ μέλλει ἐκεῖνος Ὀλυνθὸν καταστρέφεσθαι, σὺ κατεστραμμένος ἔσει Θήβας, πολὺ μείζω πόλιν Ὀλύνθου ».

§ 28 - 29

Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φοιβίδας ἀνεκουφίσθη· καὶ γὰρ ἦν τοῦ λαμπρόν τι ποιῆσαι πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦ ζῆν ἔραστῆς· οὐ μὲντοι λογιστικὸς γε οὐδὲ πάνυ φρόνιμος ἐδόκει εἶναι. Ἐπεὶ δὲ ὠμολόγησε ταῦτα, προορμῆσαι μὲν αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὥσπερ συνεσκευασμένος ἦν, εἰς τὸ ἀπιέναι· « ἡνίκα δ' ἂν ᾖ καιρὸς, πρὸς σὲ ἦξω ἐγώ », ἔφη ὁ Λεοντιάδης, « καὶ αὐτός σοι ἡγήσομαι ». Ἐν ᾧ δὲ ἡ μὲν βουλή ἐκάθητο ἐν τῇ ἐν ἀγορᾷ στοᾷ διὰ τὸ τὰς γυναῖκας ἐν τῇ Καδμείᾳ θεσμοφοριάζειν, θέρους

δὲ ὄντος καὶ μεσημβρίας πλείστη ἦν ἐρημία ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐν τούτῳ προσελάσας ἐφ' ἵππου ὁ Λεοντιάδης ἀποστρέφει τε τὸν Φοιβίδαν καὶ ἡγεῖται εὐθύς εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καταστήσας δ' ἐκεῖ τὸν Φοιβίδαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ καὶ παραδούς τὴν βαλανάγραν αὐτῷ τῶν πυλῶν καὶ εἰπὼν μηδένα παριέναι εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὄντινα μὴ αὐτὸς κελεύοι, εὐθύς ἐπορεύετο πρὸς τὴν βουλὴν.

'Ελθὼν δὲ εἶπε τάδε· «Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες, Λακεδαιμό- § 30 - 31
νιοι κατέχουσι τὴν ἀκρόπολιν, μηδὲν ἀθυμεῖτε· οὐδενὶ γάρ φασι πολέμιοι ἦκειν, ὅστις μὴ πολέμου ἐρᾷ. Ἐγὼ δὲ τοῦ νόμου κελεύοντος ἐξεῖναι πολεμάρχῳ λαβεῖν, εἴ τις δοκεῖ ἄξια θανάτου ποιεῖν, λαμβάνω τουτονὶ Ἴσμηνίαν ὡς πολεμοποιοῦντα. Καὶ ὑμεῖς δέ, οἱ λοχαγοὶ τε καὶ οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι, ἀνίστασθε καὶ λαβόντες ἀπαγάγετε τοῦτον, ἔνθα εἴρηται». Οἱ μὲν δὴ εἰδότες τὸ πρᾶγμα παρῆσαν τε καὶ ἐπέειθοντο καὶ συναλάμβανον· τῶν δὲ μὴ εἰδόντων ἐναντίων δὲ ὄντων τοῖς περὶ Λεοντιάδην, οἱ μὲν ἔφυγον εὐθύς ἔξω τῆς πόλεως δεισαντες, μὴ ἀποθάνοιεν· οἱ δὲ καὶ οἴκαδε πρῶτον ἀπεχώρησαν· ἐπεὶ δὲ εἰργμένον τὸν Ἴσμηνίαν ἤσθοντο ἐν τῇ Καδμείᾳ, τότε δὴ ἀπεχώρησαν εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ ταῦτὰ γινώσκοντες Ἀνδροκλείδα τε καὶ Ἴσμηνία μάλιστα τριακόσιοι.

'Ὡς δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πολέμαρχον μὲν ἀντὶ Ἴσμηνίου § 32
ἄλλον εἶλοντο, ὁ δὲ Λεοντιάδης εὐθύς εἰς Λακεδαίμονα ἐπορεύετο. Ηὔρε δ' ἐκεῖ τοὺς μὲν ἐφόρους καὶ τῆς πόλεως τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἔχοντας τῷ Φοιβίδᾳ, ὅτι οὐ προσταχθέντα ὑπὸ τῆς πόλεως ταῦτα ἐπεπράχει· ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἔλεγεν, ὅτι, εἰ μὲν βλαβερά τῇ Λακεδαίμονι πεπραχῶς εἴη, δίκαιον εἶη ζημιοῦσθαι· εἰ δὲ ἀγαθὰ, ἀρχαῖον εἶναι νόμιμον ἐξεῖναι τὰ τοιαῦτα αὐτοσχεδιάζειν· « αὐτὸ οὖν τοῦτ' », ἔφη, « προσήκει σκοπεῖν, πότερον ἀγαθὰ ἢ κακὰ ἐστὶ τὰ πεπραγμένα».

'Ακούουσι ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔδοξε τὴν τε ἀκρό- § 35 - 36

πολιν, ὥσπερ κατείληπτο, φυλάττειν καὶ Ἰσμηνία κρίσιν ποιῆσαι. Ἐκ δὲ τούτου πέμπουσι δικαστὰς Λακεδαιμονίων μὲν τρεῖς, ἀπὸ δὲ τῶν συμμαχίδων ἓνα ἀφ' ἐκάστης μικρᾶς καὶ μεγάλης πόλεως. Ἐπει δὲ συνεκαθίζετο τὸ δικαστήριον, τότε δὴ κατηγορεῖτο τοῦ Ἰσμηνίου καὶ ὡς βαρβαρίζοι καὶ ὡς ξένος τῷ Πέρσῃ ἐπ' οὐδενὶ ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος γεγεννημένος εἶη καὶ ὡς τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετεληφὼς εἶη καὶ ὅτι τῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι ταραχῆς πάσης ἐκεῖνός τε καὶ Ἄνδροκλείδας αἰτιώτατοι εἶεν. Ὁ δὲ ἀπελογεῖτο μὲν πρὸς πάντα ταῦτα, οὐ μὲντοι ἔπειθέ γε τὸ μὴ οὐ μεγαλοπράγμων τε καὶ κακοπράγμων εἶναι. Καὶ ἐκεῖνος μὲν κατεψηφίσθη καὶ ἀποθνήσκει. Οἱ δὲ περὶ Λεοντιάδην εἶχόν τε τὴν πόλιν καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔτι πλείω ὑπηρετοῦν ἢ προσετάττετο αὐτοῖς.

4 § 1

Πολλὰ μὲν οὖν ἂν τις ἔχοι καὶ ἄλλα λέγειν καὶ Ἑλληνικὰ καὶ βαρβαρικά, ὡς θεοὶ οὔτε τῶν ἀσεβούντων οὔτε τῶν ἀνόσια ποιούντων ἀμελοῦσι· νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα. Λακεδαιμόνιοί τε γὰρ οἱ ὁμόσαντες αὐτονόμους ἔασειν τὰς πόλεις, τὴν ἐν Θήβαις ἀκρόπολιν κατασχόντες, ὑπ' αὐτῶν μόνων τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν, πρότερον ὑπ' οὐδενὸς τῶν πώποτε ἀνθρώπων κρατηθέντες, τοὺς τε τῶν πολιτῶν εἰσαγαγόντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτοὺς καὶ βουλευθέντας Λακεδαιμονίοις δουλεύειν τὴν πόλιν, ὥστε αὐτοὶ τυραννεῖν, τὴν τούτων ἀρχὴν ἐπτὰ μόνον τῶν φυγόντων ἤρκεσαν καταλῦσαι.

24. Ἡ ἐν Λεύκτροις μάχη (371 π. Χ.)

(4, 1-16)

Ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τὰς τε φρουρὰς ἐκ τῶν § 1-2
 πόλεων ἀπήγαγον καὶ Ἰφικράτη καὶ τὰς ναῦς μετεπέμποντο καί,
 ὅσα ὕστερον ἔλαβε μετὰ τοὺς ὄρκους τοὺς ἐν Λακεδαιμόνι γε-
 νομένους, πάντα ἠνάγκασαν ἀποδοῦναι, Λακεδαιμόνιοι μὲν-
 τοι ἐκ μὲν τῶν ἄλλων πόλεων τοὺς τε ἀρμοστὰς καὶ τοὺς
 φρουροὺς ἀπήγαγον, Κλεόμβροτον δὲ ἔχοντα τὸ ἐν Φωκεῦσι
 στράτευμα καὶ ἐπερωτῶντα τὰ οἴκοι τέλη, τί χρῆ ποιεῖν, ἐκέ-
 λευσαν μὴ διαλύειν τὸ στράτευμα, ἀλλ' εὐθύς ἄγειν ἐπὶ τοὺς
 Θηβαίους, εἰ μὴ αὐτονόμους ἀφίσιεν τὰς πόλεις.

Ὁ δὲ Κλεόμβροτος, ἐπεὶ ἤσθετο τοὺς Θηβαίους οὐχ ὅπως § 3
 τὰς πόλεις ἀφιέντας, ἀλλ' οὐδὲ τὸ στράτευμα διαλύοντας,
 οὕτως δὴ ἄγει τὴν στρατιάν εἰς τὴν Βοιωτίαν. Καὶ ἦ μὲν οἱ
 Θηβαῖοι ἐμβαλεῖν αὐτὸν ἐκ τῶν Φωκέων προσεδόκων καὶ ἐπὶ
 στενῶ τινι ἐφύλαττον, οὐκ ἐμβάλλει· διὰ Θισβῶν δὲ ὀρεινὴν
 καὶ ἀπροσδόκητον πορευθεὶς ἀφικνεῖται εἰς Κρεῦσιν καὶ τὸ
 τεῖχος αἰρεῖ καὶ τριήρεις τῶν Θηβαίων δώδεκα λαμβάνει.
 Ταῦτα δὲ ποιήσας καὶ ἀναβὰς ἀπὸ τῆς θαλάττης ἐστρατοπε-
 δεύσατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικρῷ λό- § 4-5
 φῷ οὐ πολὺ διαλείποντες, οὐδένας ἔχοντες συμμάχους ἀλλ' ἦ
 τοὺς Βοιωτοὺς. Ἐνθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ οἱ μὲν φίλοι προσ-
 ἰόντες ἔλεγον· «ᾧ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους
 ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν.
 Ἀναμνησθήσονται γάρ σου καὶ ὅτι εἰς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφικό-
 μενος οὐδὲν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων ἐδήλωσας καὶ ὅτε ὕστερον

στρατεύων ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς, Ἀγησιλάου αἰεὶ ἐμβάλλοντος διὰ τοῦ Κιθαιρώνας. Εἴπερ οὖν ἡ σαυτοῦ κήδει ἢ τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπὶ τοὺς ἄνδρας». Οἱ μὲν φίλοι τοιαῦτα ἔλεγον· οἱ δ' ἐναντίοι «Νῦν δὴ», ἔφασαν, «δηλώσει ὁ ἀνὴρ, εἰ τῶ ὄντι κήδεται τῶν Θηβαίων, ὥσπερ λέγεται». Ὁ μὲν δὲ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούων παρωξύνετο πρὸς τὸ μάχην συνάπτειν.

§ 6 - 7 Τῶν δ' αὖ Θηβαίων οἱ προεστῶτες ἐλογίζοντο, ὡς, εἰ μὴ μαχοῖντο, ἀποστήσονται μὲν αἱ περιουκίδες αὐτὸν πόλεις, αὐτοὶ δὲ πολιορκήσονται· εἰ δὲ μὴ ἔξοι ὁ δῆμος ὁ Θηβαίων τὰπιτήδεια, ὅτι κινδυνεύσει καὶ ἡ πόλις αὐτοῖς ἐναντία γενέσθαι. Ἄτε δὲ καὶ πεφευγότες πρόσθεν πολλοὶ αὐτῶν, ἐλογίζοντο κρεῖττον εἶναι μαχομένους ἀποθνήσκειν ἢ πάλιν φεύγειν. Πρὸς δὲ τούτοις παρεθάρρυνε μὲν τι αὐτοὺς καὶ ὁ χρησμὸς ὁ λεγόμενος, ὡς δεοὶ ἐνταῦθα Λακεδαιμονίοις ἡττηθῆναι. Ἀπηγγέλλετο δὲ καὶ ἐκ τῆς πόλεως αὐτοῖς, ὡς οἱ τε νεφ' πάντες αὐτόματοι ἀνέωγοντο, αἱ τε ἱέρειαι λέγοιεν, ὡς νίκην οἱ θεοὶ φαίνοιεν. Ἐκ δὲ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τὰ ὄπλα ἔφασαν ἀφανῆ εἶναι, ὡς τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὴν μάχην ἐξωρημένου. Τινὲς μὲν δὲ λέγουσιν, ὡς ταῦτα πάντα τεχνάσματα ἦν τῶν προεστηκότων.

§ 8 - 9 Εἰς δ' οὖν τὴν μάχην τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις πάντα τὰναντία ἐγίγνετο, τοῖς δὲ πάντα καὶ ὑπὸ τῆς τύχης κατωρθοῦτο. Ἦν μὲν γὰρ μετ' ἄριστον τῶ Κλεομβρότῳ ἡ τελευταία βουλή περὶ τῆς μάχης· ἐν δὲ τῇ μεσημβρίᾳ ὑποπινόντων καὶ τὸν οἶνον παροξύναι τι αὐτοὺς ἔλεγον. Ἐπεὶ δὲ ὀπλιζοντο ἐκάτεροι καὶ πρόδηλον ἦν, ὅτι μάχη ἔσοιτο, πρῶτον μὲν ἀπιέναι ὠρημένων ἐκ τοῦ Βοιωτίου στρατεύματος τῶν τὴν ἀγορὰν παρεσκευασκότων καὶ σκευοφόρων τινῶν καὶ τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι, περιόντες κύκλῳ οἱ τε μετὰ τοῦ Ἰέρωνος μισθοφόροι καὶ οἱ τῶν Φωκέων πελτασταὶ καὶ τῶν ἱπέων Ἡρακλεῶται καὶ Φλειάσιοι ἐπιθέμενοι τοῖς ἀπιοῦσιν ἐπέστρεψάν τε αὐτοὺς καὶ κατεδίωξαν πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ

τῶν Βοιωτῶν· ὥστε πολὺ μὲν ἐποίησαν μεῖζόν τε καὶ ἄθροώτερον ἢ πρόσθεν τὸ τῶν Βοιωτῶν στράτευμα. Ἐπειτα δέ, ἅτε καὶ πεδίου ὄντος τοῦ μεταξὺ, προυτάζαντο μὲν τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἰππέας, ἀντετάζαντο δ' αὐτοῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἑαυτῶν.

Ἦν δὲ τὸ μὲν τῶν Θηβαίων ἰππικὸν μεμελετηκὸς διὰ τε § 10 - 11 τὸν πρὸς Ὀρχομενίουσ πόλεμον καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιάσ, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πονηρότατον ἦν τὸ ἰππικόν· ἔτρεφον μὲν γὰρ τοὺς ἵππους οἱ πλουσιώτατοι· ἐπεὶ δὲ φρουρὰ φανθείη, τότε ἤκεν ὁ συντεταγμένος· λαβῶν δ' ἂν τὸν ἵππον καὶ ὄπλα, ὅποια δοθείη αὐτῷ, ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἂν ἐστρατεύετο· τῶν δ' αὖ στρατιωτῶν οἱ τοῖς σώμασιν ἀδυνατώτατοι καὶ ἥκιστα φιλότιμοι ἐπὶ τῶν ἵππων ἦσαν· τοιοῦτον μὲν οὖν τὸ ἰππικὸν ἑκατέρων ἦν.

Τῆς δὲ φάλαγγος τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ἔφασαν εἰς § 12 τρεῖς τὴν ἐνωμοτίαν ἄγειν· τοῦτο δὲ συμβαίνει αὐτοῖς οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα τὸ βάθος. Οἱ δὲ Θηβαῖοι οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἦσαν, λογιζόμενοι, ὡς, εἰ νικήσειαν τὸ περὶ τὸν βασιλέα, τὸ ἄλλο πᾶν εὐχείρωτον ἔσοιτο.

Ἐπεὶ δὲ ἤρξατο ἄγειν ὁ Κλεόμβροτος πρὸς τοὺς πολεμί- § 13 ους, πρῶτον μὲν, πρὶν καὶ αἰσθέσθαι τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα, ὅτι ἠγοῖτο, καὶ δὴ καὶ οἱ ἰππεῖς συνεβεβλήκεσαν καὶ ταχὺ ἤττηντο οἱ τῶν Λακεδαιμονίων· φεύγοντες δὲ ἐνεπεπτώκεσαν τοῖς ἑαυτῶν ὀπλίταις, ἔτι δὲ ἐνέβαλλον οἱ τῶν Θηβαίων λόχοι· ὁμως δὲ ὡς οἱ μὲν περὶ τὸν Κλεόμβροτον τὸ πρῶτον ἐκράτουν τῇ μάχῃ, σαφεῖ τούτῳ τεκμηρίῳ γνοίη τις ἂν· οὐ γὰρ ἂν ἐδύναντο αὐτὸν ἀνελέσθαι καὶ ζῶντα ἀπενεγκεῖν, εἰ μὴ οἱ πρὸ αὐτοῦ μαχόμενοι ἐπεκράτουν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ.

Ἐπεὶ μέντοι ἀπέθανε Δείνων τε πολέμαρχος καὶ Σφοδρίας § 14 τῶν περὶ δαμοσίαν καὶ Κλεώνυμος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ μὲν ἵπποι καὶ οἱ συμφορεῖς τοῦ πολεμάρχου καλούμενοι, οἳ τε ἄλ-

λοι ὑπὸ τοῦ ὄχλου ὠθούμενοι ἀνεχώρουν, οἱ δὲ τοῦ εὐωνύμου ὄντες τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς ἐώρων τὸ δεξιὸν ὠθούμενον, ἐνέκλιναν· ὅμως δὲ πολλῶν τεθνεώτων καὶ ἠττημένοι, ἐπεὶ διέβησαν τὴν τάφρον, ἢ πρὸ τοῦ σαρτοπέδου ἔτυχεν οὕσα αὐτοῖς, ἔθεντο τὰ ὄπλα κατὰ χώραν, ἔνθεν ὠρμηγτο. Ἦν μέντοι οὐ πάνυ ἐν ἐπιπέδῳ, ἀλλὰ πρὸς ὀρθίῳ μᾶλλον τι τὸ στρατόπεδον. Ἐκ δὲ τούτου ἦσαν μὲν τινες τῶν Λακεδαιμονίων οἱ ἀφόρητον τὴν συμφορὰν ἠγούμενοι τό τε τρόπαιον ἔφασαν χρῆναι κωλύειν ἰστάναι τοὺς πολεμίους, τοὺς τε νεκροὺς μὴ ὑποσπόνδους, ἀλλὰ διὰ μάχης πειρᾶσθαι ἀναιρεῖσθαι.

§ 15 Οἱ δὲ πολέμαρχοι, ὀρῶντες μὲν τῶν συμπάντων Λακεδαιμονίων τεθνεώτας ἐγγὺς χιλίους, ὀρῶντες δ' αὐτῶν Σπαρτιατῶν, ὄντων τῶν ἐκεῖ ὡς ἑπτακοσίων, τεθνηκότας περὶ τετρακοσίους, αἰσθανόμενοι δὲ τοὺς συμμάχους πάντας μὲν ἀθύμως ἔχοντας πρὸς τὸ μάχεσθαι, τινὰς δ' αὐτῶν οὐδὲ ἀχθόμενους τῷ γεγενημένῳ, συλλέξαντες τοὺς ἐπικαιροτάτους ἐβουλεύοντο, τί χρῆ ποιεῖν· ἐπεὶ δὲ πᾶσιν ἐδόκει ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι, οὕτω δὴ ἔπεμψαν κήρυκα περὶ σπονδῶν. Οἱ μέντοι Θηβαῖοι μετὰ ταῦτα καὶ τρόπαιον ἐστήσαντο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν.

§ 16 Γενομένων δὲ τούτων, ὁ μὲν εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἀγγελῶν τὸ πάθος ἀφικνεῖται γυμνοπαιδιῶν τε οὕσης τῆς τελευταίας καὶ τοῦ ἀνδρικοῦ χοροῦ ἔνδος· οἱ δὲ ἔφοροι, ἐπεὶ ἤκουσαν τὸ πάθος, ἐλυποῦντο μὲν, ὥσπερ, οἶμαι, ἀνάγκη· τὸν μὲντοι χορὸν οὐκ ἐξήγαγον, ἀλλὰ διαγωνίσασθαι εἶον. Καὶ τὰ μὲν ὀνόματα πρὸς τοὺς οἰκείους ἐκάστου τῶν τεθνεώτων ἀπέδωσαν· προεῖπον δὲ ταῖς γυναῖξι μὴ ποιεῖν κραυγὴν, ἀλλὰ σιγῇ τὸ πάθος φέρειν. Τῇ δ' ὑστεραία ἦν ὄρᾶν, ἣν μὲν ἐτέθνασαν οἱ προσήκοντες, λιπαροὺς καὶ φαιδροὺς ἐν τῷ φανερωῖ ἀναστρεφόμενους, ἣν δὲ ζῶντες ἠγγελμένοι ἦσαν, ὀλίγους ἂν εἶδες, τούτους δὲ σκυθρωποὺς καὶ ταπεινοὺς περιούοντας.

BIBΛION EBΔOMON

25. Συνασπισμός πελοποννησιακῶν πόλεων καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐναντίον τῶν Θηβαίων. Ἡ τελευταία εἰσβολὴ τοῦ Ἐπαμεινώνδα εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Ἡ ἐν Μαντινείᾳ μάχη (362 π. Χ.).

(5, 1 - 27)

Ὡς δὲ ταῦτα ἀπηγγέλη πρός τε τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκά- § 1 - 3
δων καὶ κατὰ πόλεις, ἐκ τούτου ἀνελογίζοντο Μαντινεῖς τε καὶ τῶν ἄλλων Ἀρκάδων οἱ κηδόμενοι τῆς Πελοποννήσου, ὡσαύτως δὲ καὶ Ἡλεῖοι καὶ Ἀχαιοί, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δῆλοι εἶεν βουλόμενοι ὡς ἀσθενεστάτην τὴν Πελοπόννησον εἶναι, ὡς ῥᾶστα αὐτὴν καταδουλώσαιντο· τί γὰρ δὴ πολεμεῖν ἡμᾶς βούλονται ἢ ἵνα ἡμεῖς μὲν ἀλλήλους κακῶς ποιῶμεν, ἐκείνων δ' ἀμφοτέροι δεώμεθα ; ἢ τί, λεγόντων ἡμῶν, ὅτι οὐ δεόμεθα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι, παρασκευάζονται ὡς ἐξιόντες ; οὐ δῆλον, ὡς ἐπὶ τῷ κακόν τι ἐργάζεσθαι ἡμᾶς στρατεύειν παρασκευάζονται ; ἔπεμπον δὲ καὶ ἀθήναζε βοθηεῖν κελεύοντες· ἐπορεύθησαν δὲ καὶ εἰς Λακεδαίμονα πρέσβεις ἀπὸ τῶν ἐπαρίτων, παρακαλοῦντες Λακεδαιμονίους, εἰ βούλοιντο, κοινῇ διακωλύειν, ἂν τινες ἴωσι καταδουλωσόμενοι τὴν Πελοπόννησον. Περὶ μέντοι ἡγεμονίας αὐτόθεν διεπράττοντο, ὅπως ἐν τῇ ἑαυτῶν ἕκαστοι ἡγήσονται.

Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, Ἐπαμεινώνδας ἐξῆει Βοιω- § 4 - 5
τοὺς ἔχων πάντας καὶ Εὐβοέας καὶ Θετταλῶν πολλοὺς παρά τε Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν ἐναντίων αὐτῷ. Φωκεῖς μέντοι οὐκ ἠκολούθουν, λέγοντες, ὅτι συνθήκαι σφίσι αὐτοῖς εἶεν, εἴ τις

ἐπὶ Θήβας ἴοι, βοηθεῖν· ἐπ' ἄλλους δὲ στρατεύειν οὐκ εἶναι ἐν ταῖς συνθήκαις. Ὁ μέντοι Ἐπαμεινώνδας ἐλογίζετο καὶ ἐν Πελοποννήσῳ σφίσις ὑπάρχειν Ἀργεῖους τε καὶ Μεσσηνίους καὶ Ἀρκάδων τοὺς τὰ σφέτερα φρονούντας. Ἦσαν δ' οὗτοι Τεγεᾶται καὶ Μεγαλοπολῖται καὶ Ἀσεᾶται καὶ Παλλαντιεῖς καὶ εἴ τινες δὴ πόλεις διὰ τὸ μικραὶ τε εἶναι καὶ ἐν μέσαις ταύταις οἰκεῖν ἠναγκάζοντο· ἐξῆλθε μὲν δὴ ὁ Ἐπαμεινώνδας διὰ ταχέων.

§ 6 Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐν Νεμέᾳ, ἐνταῦθα διέτριβεν ἐλπίζων τοὺς Ἀθηναίους παριόντας λήψεσθαι καὶ λογιζόμενος μέγα ἂν τοῦτο γενέσθαι τοῖς μὲν σφετέροις συμμάχοις εἰς τὸ ἐπιρρῶσαι αὐτούς, τοῖς δὲ ἐναντίοις εἰς τὸ εἰς ἀθυμίαν ἐμπεσεῖν, ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, πᾶν ἀγαθὸν εἶναι Θηβαίοις ὅτι ἐλαττοῖντο Ἀθηναῖοι. Ἐν δὲ τῇ διατριβῇ αὐτοῦ ταύτῃ συνῆσαν πάντες οἱ ὁμοφρονούντες εἰς τὴν Μαντινείαν.

§ 7 Ἐπεὶ μέντοι ὁ Ἐπαμεινώνδας ἤκουσε τοὺς Ἀθηναίους τὸ μὲν κατὰ γῆν πορεύεσθαι ἀπεγνωκέαι, κατὰ θάλατταν δὲ παρασκευάζεσθαι ὡς διὰ Λακεδαίμονος βοηθήσοντας τοῖς Ἀρκάσις, οὕτω δὴ ἀφορμήσας ἐκ τῆς Νεμέας ἀφικνεῖται εἰς τὴν Τεγέαν.

§ 8 Εὐτυχῆ μὲν οὖν οὐκ ἂν ἔγωγε φῆσαιμι τὴν στρατηγίαν αὐτῷ γενέσθαι· ὅσα μέντοι προνοίας ἔργα καὶ τόλμης ἐστίν, οὐδέν μοι δοκεῖ ὁ ἀνὴρ ἐλλιπεῖν. Πρῶτον μὲν γὰρ ἔγωγε ἐπαινῶ αὐτοῦ, ὅτι τὸ στρατόπεδον ἐν τῷ τείχει τῶν Τεγεατῶν ἐποιήσατο, ἐνθ' ἐν ἀσφαλεστέρω τε ἦν ἢ εἰ ἔξω ἐστρατοπεδεύετο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐν ἀδηλοτέρω, ὅ,τι πράττειτο. Καὶ παρασκευάζεσθαι δέ, εἰ του ἐδεῖτο, ἐν τῇ πόλει ὄντι εὐπορώτερον ἦν. Τῶν δ' ἐτέρων ἔξω στρατοπεδευομένων ἐξῆν ὄρθαν, εἴτε τι ὀρθῶς ἐπράττετο εἴτε τι ἡμάρτανον. Καὶ μὴν οἰόμενος κρείττων τῶν ἀντιπάλων εἶναι, ὁπότε ὀρώη χωρίοις πλεονεκτοῦντας αὐτούς, οὐκ ἐξήγετο ἐπιτίθεσθαι.

Ὅρων δὲ οὔτε πόλιν αὐτῷ προσχωροῦσαν οὐδεμίαν τὸν § 9 - 10
 τε χρόνον προβαίνοντα, ἐνόμισε πρακτέον τι εἶναι εἰ δὲ μή,
 ἀντὶ τῆς πρόσθεν εὐκλείας πολλὴν ἀδοξίαν προσεδέχετο. Ἐπεὶ
 οὖν κατεμάνθανε περὶ μὲν τὴν Μαντίνειαν τοὺς ἀντιπάλους
 πεφυλαγμένους, μεταπεμπομένους δὲ Ἀγησίλαόν τε καὶ πάν-
 τας τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ἦσθετο ἐξεστρατευμένον τὸν
 Ἀγησίλαον καὶ ὄντα ἤδη ἐν τῇ Πελλάνη, δειπνοποιησάμενος
 καὶ παραγγείλας ἠγεῖτο τῷ στρατεύματι εὐθὺς ἐπὶ Σπάρτην.
 Καὶ εἰ μὴ Κρῆς θεῖα τινὶ μοίρᾳ προσελθὼν ἐξήγγειλε τῷ Ἀ-
 γησιλάῳ προσιδόν τὸ στράτευμα, ἔλαβεν ἂν τὴν πόλιν ὥσπερ
 νεοττιᾶν παντάπασιν ἔρημον τῶν ἀμυνομένων. Ἐπεὶ μέντοι
 προπυθόμενος ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος ἔφθη εἰς τὴν πόλιν ἀπελ-
 θὼν, διαταξάμενοι οἱ Σπαρτιᾶται ἐφύλαττον, καὶ μάλα ὀλίγοι
 ὄντες· οἳ τε γὰρ ἰππεῖς αὐτοῖς πάντες ἐν Ἀρκαδίᾳ ἀπῆσαν
 καὶ τὸ ξενικὸν καὶ τῶν λόχων δώδεκα ὄντων οἱ τρεῖς.

Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο Ἐπαμεινώνδας ἐν τῇ πόλει τῶν Σπαρ- § 11 - 13
 τιατῶν, ὅπου μὲν ἔμελλον ἐν τε ἰσοπέδῳ μαχεῖσθαι καὶ ἀπὸ
 τῶν οἰκιῶν βληθήσεσθαι, οὐκ εἰσῆει ταύτῃ, οὐδ' ὅπου γε μη-
 δὲν πλέον μαχεῖσθαι τῶν ὀλίγων πολλοὶ ὄντες· ἐνθα δὲ πλεο-
 νεκτεῖν ἂν ἐνόμιζε, τοῦτο λαβὼν τὸ χωρίον κατέβαινε καὶ οὐκ
 ἀνέβαινε εἰς τὴν πόλιν. Τό γε μὴν ἐντεῦθεν γενόμενον ἔξεστι
 μὲν τὸ θεῖον αἰτιᾶσθαι, ἔξεστι δὲ λέγειν, ὡς τοῖς ἀπονενοημέ-
 νοις οὐδεὶς ἂν ὑπόσταίῃ. Ἐπεὶ γὰρ ἠγεῖτο Ἀρχίδαμος οὐδὲ
 ἑκατὸν ἔχων ἄνδρας καὶ διαβάς, ὅπερ ἐδόκει τι ἔχειν κώλυ-
 μα, ἐπορεύετο πρὸς ὄρθιον ἐπὶ τοὺς ἀντιπάλους, ἐνταῦθα δὲ οἱ
 πῦρ πνέοντες, οἱ νενικηκότες τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ τῷ
 παντὶ πλείονες, καὶ προσέτι ὑπερδέξια χωρία ἔχοντες οὐκ
 ἐδέξαντο τοὺς περὶ τὸν Ἀρχίδαμον, ἀλλ' ἐγκλίνουσι· καὶ οἱ
 μὲν πρῶτοι τῶν Ἐπαμεινώνδου ἀποθνήσκουσιν. Ἐπεὶ μέντοι
 ἀγαλλόμενοι τῇ νίκῃ ἐδίωξαν οἱ ἐνδοθεν πορρωτέρω τοῦ και-
 ροῦ, οὗτοι αὖ ἀποθνήσκουσιν· περιεγέγραπτο γὰρ, ὡς ἔοικεν,

ὑπὸ τοῦ θείου, μέχρι ὅσου νίκη ἐδέδοτο αὐτοῖς. Καὶ ὁ μὲν δὴ Ἄρχίδαμος τρόπαιόν τε ἴστατο, ἔνθα ἐπεκράτησε, καὶ τοὺς ἐνταῦθα πεσόντας τῶν πολεμίων ὑποσπόνδους ἀπεδίδου.

§ 14 Ὁ δ' Ἐπαμεινώνδας λογιζόμενος, ὅτι βοηθήσοιεν οἱ Ἄρκάδες εἰς τὴν Λακεδαιμόνα, ἐκείνοις μὲν οὐκ ἐβούλετο καὶ πᾶσι Λακεδαιμονίοις ὁμοῦ γενομένοις μάχεσθαι, ἄλλως τε καὶ εὐτυχηκόσι, τῶν δὲ ἀποτετυχηκότων· πάλιν δὲ πορευθεὶς, ὡς ἐδύνατο τάχιστα, εἰς τὴν Τεγέαν τοὺς μὲν ὀπλίτας ἀνέπαυσε, τοὺς δ' ἱππέας ἔπεμψεν εἰς τὴν Μαντινείαν, δεηθεὶς αὐτῶν προσκαρτερῆσαι καὶ διδάσκων ὡς πάντα μὲν εἰκὸς ἔξω εἶναι τὰ τῶν Μαντινέων βοσκήματα, πάντας δὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλως τε καὶ σίτου συγκομιδῆς οὔσης. Καὶ οἱ μὲν ᾤχοντο.

§ 15 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἱππεῖς ὀρμηθέντες ἐξ Ἐλευσίνος ἐδειπνοποιήσαντο μὲν ἐν Ἴσθμῷ, διελθόντες δὲ τὰς Κλεωνὰς ἐτύγχανον προσιόντες εἰς τὴν Μαντινείαν καὶ καταστρατοπεδευσάμενοι ἐντὸς τείχους ἐν ταῖς οἰκίαις. Ἐπεὶ δὲ δῆλοι ἦσαν προσελαύνοντες οἱ πολέμιοι, ἐδέοντο οἱ Μαντινεῖς τῶν Ἀθηναίων ἱππέων βοηθῆσαι, εἴ τι δύναιντο· ἔξω γὰρ εἶναι καὶ τὰ βοσκήματα πάντα καὶ τοὺς ἐργάτας, πολλοὺς δὲ καὶ παῖδας καὶ γεραιτέρους τῶν ἐλευθέρων. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐκβοηθοῦσιν, ἔτι ὄντες ἀνάριστοι καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἵπποι.

§ 16 - 17 Ἐνταῦθα δὴ τούτων αὖ τὴν ἀρετὴν τίς οὐκ ἂν ἀγασθεῖ; οἱ καὶ πολὺ πλείονας ὀρῶντες τοὺς πολεμίους καὶ ἐν Κορίνθῳ δυστυχήματος γεγενημένου τοῖς ἱππεῦσιν, οὐδὲν τούτων ὑπελόγισαντο, οὐδ' ὅτι καὶ Θηβαίοις καὶ Θετταλοῖς τοῖς κρατίστοις ἱππεῦσιν εἶναι δοκοῦσιν ἔμελλον μάχεσθαι, ἀλλ' αἰσχυρόμενοι εἰ παρόντες μηδὲν ὠφελήσειαν τοὺς συμμάχους, ὡς εἶδον τάχιστα τοὺς πολεμίους, συνέρραξαν, ἐρῶντες ἀνασώσασθαι τὴν πατρίαν δόξαν. Καὶ μαχόμενοι αἴτιοι μὲν ἐγένοντο τὰ ἔξω πάντα σωθῆναι τοῖς Μαντινεῦσιν, αὐτῶν δὲ

ἀπέθανον ἄνδρες ἀγαθοί, καὶ ἀπέκτειναν δὲ δῆλον ὅτι τοιούτους· οὐδὲν γὰρ οὕτω βραχὺ ὄπλον ἑκάτεροι εἶχον, ᾧ οὐκ ἐξικνοῦντο ἀλλήλων. Καὶ τοὺς μὲν φίλους νεκροὺς οὐκ ἀφεῖντο, τῶν δὲ πολεμίων ἐνίους ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν.

Ὁ δ' αὖ Ἐπαμεινώνδας ἐνθυμούμενος ὅτι ὀλίγων μὲν § 18
 ἡμερῶν ἀνάγκη ἔσοιτο ἀπιέναι διὰ τὸ ἐξῆκειν τῇ στρατείᾳ
 τὸν χρόνον, εἰ δε καταλείψοι ἐρήμους, οἷς ἤλθε σύμμαχος,
 ἐκεῖνοι πολιορκήσονται ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων, αὐτὸς δὲ λευ-
 μασμένος τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ παντάπασιν ἔσοιτο, ἠττημένος μὲν
 ἐν Λακεδαίμονι σὺν πολλῶ ὀπλιτικῶ ὑπ' ὀλίγων, ἠττημένος δὲ
 ἐν Μαντινείᾳ ἵππομαχίᾳ, αἴτιος δὲ γεγενημένος διὰ τὴν εἰς
 Πελοπόννησον στρατείαν τοῦ συνεστάναι Λακεδαιμονίους
 καὶ Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιοὺς καὶ Ἡλείους καὶ Ἀθηναίους,
 ἡγήσατο οὐ δυνατὸν εἶναι ἀμαχεῖ παρελθεῖν, λογιζόμενος ὅτι,
 εἰ μὲν νικῶν, πάντα ταῦτα ἀναλύσασαίτο· εἰ δὲ ἀποθάνοι, καλὴν
 τὴν τελευτὴν ἐνόμισεν ἔσεσθαι πειρωμένῳ τῇ πατρίδι ἀρχὴν
 Πελοποννήσου καταλιπεῖν.

Τὸ μὲν οὖν αὐτὸν τοιαῦτα διανοεῖσθαι οὐ πάνυ μοι δο- § 19 - 20
 κεῖ θαυμαστὸν εἶναι· φιλοτίμων γὰρ ἀνδρῶν τὰ τοιαῦτα δια-
 νοήματα· τὸ μέντοι τὸ στράτευμα παρεσκευακέναι ὡς πόνον
 τε μηδένα ἀποκάμνειν μήτε νυκτὸς μήτε ἡμέρας, κινδύνου τε
 μηδενὸς ἀφίστασθαι, σπάνιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντας ὅμως
 πείθεσθαι ἐθέλειν, ταῦτά μοι δοκεῖ θαυμαστότερα εἶναι· καὶ
 γὰρ, ὅτε τὸ τελευταῖον παρήγγειλεν αὐτοῖς παρασκευάζεσθαι
 ὡς μάχης ἐσομένης, προθύμως μὲν ἐλευκοῦντο οἱ ἵππεῖς τὰ
 κράνη κελεύοντος ἐκείνου, ἐπεγράφοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀρκά-
 δων ὀπλίται ῥόπαλα ὡς Θηβαῖοι ὄντες, πάντες δὲ ἤκονῶντο
 καὶ λόγχας καὶ μαχαίρας καὶ ἐλαμπρύνοντο τὰς ἀσπίδας.

Ἐπεὶ μέντοι οὕτω παρεσκευασμένους ἐξήγαγεν, ἄξιον αὖ § 21 - 22
 κατανοῆσαι, ἃ ἐποίησε. Πρῶτον μὲν γὰρ, ὡσπερ εἰκός, συνε-
 τάττετο· τοῦτο δὲ πρᾶττων σαφηνίζειν ἐδόκει, ὅτι εἰς μάχην

παρεσκευάζετο ἐπεὶ γε μὴν ἐτέτακτο αὐτῷ τὸ στράτευμα ὡς ἐβούλετο, τὴν μὲν συντομωτάτην πρὸς τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγε, πρὸς δὲ τὰ πρὸς ἐσπέραν ὄρη κατ' ἀντιπέρας τῆς Τεγέας ἠγεῖτο· ὥστε δόξαν παρεῖχε τοῖς πολεμίους μὴ ποιήσεσθαι μάχην ἐκεῖνη τῇ ἡμέρᾳ· καὶ γὰρ δὴ ὡς πρὸς τῷ ὄρει ἐγένετο, ἐπεὶ ἐξετάθη αὐτῷ ἡ φάλαγξ, ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς ἔθετο τὰ ὄπλα, ὥστε εἰκάσθη στρατοπεδευομένῳ. Τοῦτο δὲ ποιήσας ἔλυσε μὲν τῶν πλείστων πολεμιῶν τὴν ἐν ταῖς ψυχαῖς πρὸς μάχην παρασκευήν, ἔλυσε δὲ τὴν ἐν ταῖς συντάξεσιν. Ἐπεὶ γε μὴν παραγαγῶν τοὺς ἐπὶ κέρως πορευομένους λόχους εἰς μέτωπον ἰσχυρὸν ἐποιήσατο τὸ περὶ ἑαυτὸν ἔμβολον, τότε δὴ ἀναλαβεῖν παραγγείλας τὰ ὄπλα ἠγεῖτο· οἱ δ' ἠκολούθουν. Οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐπιόντας, οὐδεὶς αὐτῶν ἡσυχίαν ἔχειν ἐδύνατο, ἀλλ' οἱ μὲν ἔθεον εἰς τὰς τάξεις, οἱ δὲ παρετάττοντο, οἱ δὲ ἵππους ἐχαλίνουν, οἱ δὲ θώρακας ἐνεδύοντο, πάντες δὲ πεισομένους τι μᾶλλον ἢ ποιήσουσι ἐφίκεσαν.

§ 23 - 24

Ὁ δὲ τὸ στράτευμα ἀντίπρωρον ὥσπερ τριήρη προσῆγε, νομίζων, ὅπῃ ἐμβάλων διακόψειε, διαφθερεῖν ὅλον τὸ τῶν ἐναντίων στράτευμα· καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ἰσχυροτάτῳ παρεσκευάζετο ἀγωνίζεσθαι, τὸ δὲ ἀσθενέστατον πόρρω ἀπέστησεν, εἰδώς, ὅτι ἡττηθὲν ἀθυμίαν ἂν παράσχοι τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ, ρώμην δὲ τοῖς πολεμίους. Καὶ μὴν τοὺς ἰππέας οἱ μὲν πολέμιοι, ἀντιπαρετάζαντο, ὥσπερ ὀπλιτῶν φάλαγγα βάθος ἐφεξῆς καὶ ἔρημον πεζῶν ἀμίπτων. Ὁ δὲ Ἐπαμεινώνδας αὖ καὶ τοῦ ἰππικοῦ ἔμβολον ἰσχυρὸν ἐποιήσατο καὶ ἀμίπτους πεζοὺς συνέταξεν αὐτοῖς, νομίζων τὸ ἰππικὸν ἐπεὶ διακόψειεν, ὅλον τὸ ἀντίπαλον νενικηκῶς ἔσεσθαι· μάλα γὰρ χαλεπὸν εὐρεῖν τοὺς ἐθελήσαντας μένειν, ἐπειδάν τινες φεύγοντας τῶν ἑαυτῶν ὀρῶσι· καὶ ὅπως μὴ ἐπιβοηθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου κέρατος ἐπὶ τὸ ἐχόμενον, κατέστησεν ἐπὶ γηλόφων τινῶν ἐναντίους αὐτοῖς καὶ ἰππέας καὶ ὀπλίτας, φόβον

βουλόμενος καὶ τούτοις παρέχειν, ὡς, εἰ βοηθήσοιεν, ὄπισθεν οὗτοι ἐπικείσονται αὐτοῖς. Τὴν μὲν δὴ συμβολὴν οὕτως ἐποίησατο, καὶ οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος· κρατήσας γὰρ ἦ προσέβαλεν, ὅλον ἐποίησε φεύγειν τὸ τῶν ἐναντίων.

Ἐπεὶ γε μὴν ἐκεῖνος ἔπεσεν, οἱ λοιποὶ οὐδὲ τῇ νίκῃ § 25 ὀρθῶς ἔτι ἐδυνάσθησαν χρῆσασθαι, ἀλλὰ φυγούσης μὲν αὐτοῖς τῆς ἐναντίας φάλαγγος οὐδένα ἀπέκτειναν οἱ ὀπλίται οὐδὲ προῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου, ἔνθα ἡ συμβολὴ ἐγένετο· φυγόντων δ' αὐτοῖς καὶ τῶν ἱππέων, ἀπέκτειναν μὲν οὐδ' οἱ ἱππεῖς διώκοντες οὔτε ἱππέας, οὔθ' ὀπλίτας, ὥσπερ δὲ ἠττώμενοι πεφοβημένων διὰ τῶν φευγόντων πολεμίων διέπεσον. Καὶ μὴν οἱ ἄμιπποι καὶ οἱ πελτασταὶ συννεκτικότες τοῖς ἱππεῦσιν ἀφίκοντο μὲν ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου ὡς κρατοῦντες, ἐκεῖ δ' ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀπέθανον.

Τούτων δὲ πραχθέντων τούναντίον ἐγεγένητο, οὗ ἐνό- § 26 27 μισαν πάντες ἄνθρωποι ἔσσεσθαι· συνεληλυθυίας γὰρ σχεδὸν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἦν, ὅστις οὐκ ᾔετο, εἰ μάχῃ ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἄρξιν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσσεσθαι. Ὁ δὲ θεὸς οὕτως ἐποίησεν, ὥστε ἀμφοτέροι μὲν τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἐστήσαντο, τοὺς δὲ ἱσταμένους οὐδέτεροι ἐκώλυον, νεκροὺς δὲ ἀμφοτέροι μὲν ὡς νενικηκότες ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν, ἀμφοτέροι δὲ ὡς ἠττημένοι ὑποσπόνδους ἀπελάμβανον, νενικηκέναι δὲ φάσκοντες ἕκαστοι οὔτε χώρα οὔτε πόλει οὔτ' ἀρχῇ οὐδέτεροι οὐδὲν πλέον ἔχοντες ἐφάνησαν ἢ πρὶν τὴν μάχην γενέσθαι· ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου γραφέσθω· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλω μελήσει.

Μ Ε Ρ Ο Σ Β΄

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

(6, 1 - 28, 32 - 38)

§ 1 - 3. τῶ ἐπιόντι ἔτει· ἦτοι τὴν ἀνοιξιν τοῦ 406 π.Χ. — **παρεληλυθότος ἤδη τοῦ χρόνου**· ἐνν. τῆς ναυαρχίας. Ὁ Λ. εἶχεν ἀναλάβει τὴν διοίκησιν τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου τὸ φθινόπωρον τοῦ 408. — **ναυμαχία νενικηκώς**· τὸ προηγούμενον ἔτος εἶχε νικήσει τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸ Νότιον, πλησίον τῆς Ἐφέσου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀρχηγὸς τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου ἦτο ὁ Ἀλκιβιάδης· ἐπειδὴ ὅμως παρουσιάσθη ἀνάγκη νὰ πλεύσῃ εἰς Φώκαιαν, ἀφῆκε προσωρινὸν ἀντικαταστάτην του τὸν κυβερνήτην τῆς ναυαρχίδος Ἀντίοχον. Πρὸς αὐτὸν ἔδωκεν αὐστηρὰς διαταγὰς νὰ μὴ συγκρουσθῇ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀπουσίας του πρὸς τὸν σπαρτιατικὸν στόλον, ὁ ὁποῖος ἦτο ἠγκυροβολημένος εἰς τὴν Ἐφεσον ὑπὸ ναύαρχον τὸν Λύσανδρον. Ἀλλ' ὁ Ἀντίοχος παρήκουσε τὰς ἐντολάς τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ παρασυρθεὶς εἰς ἀπερίσκεπτον ναυμαχίαν ἠττήθη (ἴδ. εἰσαγωγὴν σ. 186). — **οὐ**· ἐπίρρ. = ὅπου. — **οὐ φημι ἀρνοῦμαι**. — **πολυπραγμονέω - ὦ ἀναμειγνύομαι** εἰς ξένας ὑποθέσεις. — **προσπληρώω - ὦ ἐξοπλίζω** προσέτι. — **ἀπαντάω - ὦ τινι** ἐπέρχομαι κατὰ τινος.

§ 4. **καταστασιάζομαι ὑπὸ τινος** εὐρίσκω ἀντίδρασιν διὰ πολιτικούς λόγους ἐκ μέρους τινός. — **διαθροέω - ὦ διαδίδω**. — **παρὰ πίπτω** περιπίπτω εἰς σφάλμα. — **διαλλάττω τοὺς ν.** ἀλλάσσω τοὺς ν. — **γιγνομένων**· ἐνν. ναυάρχων. — **ἄρτι** πρὸ ὀλίγου. — **συνίημι τὰ ναυτικά** κατανοῶ τὴν ναυτικὴν τέχνην. — **ἄγνως** ἄγνωστος. — **τοῖς ἐκεῖ**· δηλ. εἰς τὰ μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα στέλλονται. — **παθεῖν τι**· τουτέστιν ἀτύχημα, ἦτταν.

§ 5. **τὸ κατ' ἐμέ** ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐμέ· διότι εἰς τὴν παραμονὴν τοῦ Λυσ. ὡς ναύαρχου τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου δὲν ἦτο ἐμπόδιον ὁ Καλλικρατίδης, ἀλλ' ὁ νόμος, ὁ ὁποῖος ἀπηγόρευε νὰ γίνῃ τὸ

ἴδιον πρόσωπον δύο φορές ναύαρχος (Βιβλ. Β', 1, § 7). — πρὸς & ἐν σχέσει πρὸς ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα. — **φιλοτιμέομαι - οὔμαι** ἐπιδεικνύω ζῆλον. — **αἰτιάζομαι** κατηγοροῦμαι.

§ 6 - 7. **ἐφ' ἃ ἤκει = ταῦτα, ἐφ' ἃ ἤκει.** — **παρά Κῦρον**· τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου 'Αναβάσεως' οὗτος, ὅπως οἱ ἄλλοι σατράπαι καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἦτο φίλος τῶν Λακεδ. κατὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον καὶ ἐνίσχυνε αὐτοὺς οικονομικῶς. — **ἐπέχω** περιμένω. — **ἄχθομαι** δυσαρεστοῦμαι, δυσφορῶ. — **θύρα** κατοικία. — **φοιτήσεις** συχναὶ ἐπισκέψεις. — **κατὰ γε τὸ αὐτοῦ δυνατὸν** κατὰ τὴν ἰδικήν του τοῦλάχιστον δύναμιν.

§ 8 - 11. **πεπονθένει**· τοῦ πάσχω. — **ἐξηγοῦμαι** τινι χρησιμεύω ὡς παραδειγμα εἰς τινα. — **οἶχομαι** ἀναχωρῶ. — **ἀντὶ τῶν συμβάντων ἡμῖν ἀγαθῶν** εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα τυχὸν θὰ συμβοῦν εἰς ἡμᾶς. — **ἐκεῖνα**· τὰ ζητηθέντα ἐκ Σπάρτης χρήματα. — **ἀξία** ἐπαξία.

§ 12 - 15. **οἱ αἰτιαζόμενοι**· νοοῦνται οἱ φίλοι τοῦ Λυσ. — **ἐναντιόομαι - οὔμαι** ἀντιδρῶ. — **πόρος χρημάτων** τρόπος ἐξευρέσεως χρημάτων. — **ἐπαγγέλλομαι** ὑπόσχομαι. — **ἐπαγγελλόμενοι**· δηλ. δοῦναι χρήματα. — **ἰδίᾳ** ἐξ ἰδίων. — **ἐφοδιάζομαι** τινὶ τι φροντίζω νὰ δοθῇ εἰς τινὰ τι. — **οἱ ἔμφρουροι ἢ φρουρά.** — **οἱ τὰ πράγματα ἔχοντες** οἱ διαχειριζόμενοι τὴν ἐξουσίαν. — **κατὰ κράτος** διὰ τῆς βίας. — **ἀποδίδομαι** τι πωλῶ τι. — **εἰς τὸ ἐκεῖνου δυνατὸν** κατὰ τὴν δύναμίν του. — **'Αθ. φρουρούς**· οἱ ὁποῖοι ἦσαν δοῦλοι. — **ἀνάγομαι** ἐξέρχομαι εἰς τὸ πέλαγος. — **ὑποτέμνομαι** προσπαθῶ νὰ ἀποκόψω.

§ 16 - 18. **ἐκλελέχθαι**· τοῦ ἐκλέγω. — ὡς **ἔφθη** (τοῦ ρ. **φθά-νω**) **κατακλυθεῖς** ἐπειδὴ οἱ ἐχθροὶ ἐπρόλαβαν καὶ τοῦ ἀπέκοψαν τὸν δρόμον. — **ἀποφεύγει εἰς τὴν γῆν** σφάζομαι καταφεύγων εἰς τὴν ξηράν. — **ὑπὸ τῷ τείχει**· διότι εἰς τὸν λιμένα τῆς πόλεως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσέλθῃ, ἐπειδὴ ἦτο ὠχυρωμένος. — **ὀρμιζομαι** ἀγκυροβολῶ. — **ἐκπλους** ἔξοδος, τὸ στόμιον τοῦ λιμένος. — **πανδημεὶ** μὲ ὄλον τὸν στρατόν.

§ 19 - 20. **σῖτος** τρόφιμα. — **εὐπορῶ τινος** ἐξευρίσχω ἀρκετὴν ποσότητα ἐκ τινος. — **ἐπιβάται** οἱ ἐπὶ τῶν πλοίων στρατιῶται (οἱ ὅποιοι ἔμενον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος). — **εἰς κοίλην ναῦν** εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ πλοίου. — **παραρρύματα** ἀλλαχοῦ **παραβλήματα** (Βιβλ. Β', 1, 22 - 24)· ἦσαν εἶδος παραπετασμάτων, συνήθως ἐκ δέρματος, μὲ τὰ ὅποια ἐσκέπαζον τὰ πλευρὰ τῶν πλοίων, διὰ νὰ μὴ βλέπουν οἱ ἀντίπαλοι τὰς κινήσεις τῶν πληρωμάτων. — **παραβάλλω** τοποθετῶ, κρεμῶ. — **οὕτω ἀνεῖχον** εἰς τοιαύτην ἀπραξίαν ἦσαν. — **ἔξεβίβαζεν**· δηλ. τοὺς στρατιώτας. — **ἐφορμέω - ῶ** ἐνεργῶ ἀποκλεισμόν. — **ὀλιγώρως ἔχω** δὲν προσέχω, εἶμαι ξένοιαστος.

§ 21 - 23. **ἀνύτω** κατορθώνω. — **τεταραγμένοι** ἀτάκτως. — **ἀναδέομαι - οὔμαι** προσδένω καὶ σύρω, ρυμουλκῶ. — **διέφυγε** ὑπὸ τὸν Ἑρασινίδην. — **εὕριπος** πορθμός. — **τῶν Μυτ.** ἡ ἀρχαία πόλις τῆς Μυτιλή. ἔκειτο ἐπὶ μακρᾶς νήσου, τὴν ὅποιαν ἐχώριζεν ἀπὸ τὴν Λέσβου στενὸς πορθμός.

§ 24 - 25. **τοὺς ἐν ἡλικίᾳ ὄντας**· εἰς τὰς Ἀθήνας ἐστρατεύοντο ἀπὸ τοῦ 17 - 60 ἔτους· καὶ οἱ μὲν νεώτατοι τῶν στρατευομένων (18 - 20), ὅπως καὶ οἱ πρεσβύτατοι (50 - 60), ἔμενον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας πρὸς φρουρήσιν τῶν τειχῶν καὶ τῶν ὀχυρῶν καὶ διὰ τὴν τήρησιν τῆς ἐννόμου τάξεως οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ 20 - 50 ἔτους, οἱ ὅποιοι ἀπετέλουν καὶ τὴν κυρίως στρατεύσιμον δύναμιν, ἐστέλλοντο εἰς τὸ πολεμικὸν μέτωπον. — **ἀπαίρω** ἀποπλέω. — **καὶ τῶν ἰππέων πολλοί**· αὐτὸ ἐγίνετο εἰς ἐκτάτους μόνον περιστάσεις. — **ἔξω οὔσαι**· δηλ. μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν. Μεταξὺ αὐτῶν συγκατελέγοντο καὶ τὰ ἱερὰ πλοῖα, Σαλαμινία, Πάραλος, Δηλιάς.

§ 26 - 28. **αὐτοῦ**· δηλ. εἰς τὸν λιμένα τῆς Μυτιλήνης. — **Ἐτεόνικον** Λακεδαιμόνιον ναύαρχον. Εἰς αὐτὸν ἀναθέτει ὁ Καλ. τὸ ἔργον νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Κόνωνα νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Μυτιλήνης καὶ νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν στόλον, ὁ ὁποῖος ἤρχετο εἰς βοήθειάν του. — **Ἀργινοῦσαι**· συστάς νήσων μεταξὺ Λέσβου καὶ Μικρᾶς Ἀσίας. — **Μαλέα ἄκρα**· τὸ μεσημβρινὸν ἀκρωτήριον τῆς Λέσβου. — **ἔξαπιναιώς** αἰφνιδιαστικῶς. — **ἀναγωγὴ** πλοῦς. — **ἀνέσχεν**· τὸ ὕδωρ = ἐσταμάτησεν ἡ βροχὴ. — **ἀντανάγομαι** ἐξέρχομαι εἰς τὸ πέλαγος κατὰ τινος.

§ 32. ἐστὶ καλῶς ἔχον καλῶς ἔχει. — οὐ δέος· ἔνν. ἐστὶ = δὲν ὑπάρχει φόβος. — κακῶς οἰκοῦμαι δυστυχῶ.

§ 33 - 34. ἐμβάλλω συγκρούομαι πρὸς τινά (ἐδῶ πρὸς ἐχθρῖκὸν πλοῖον). — ἐντεῦθεν· χρονικὸν = τότε. — εἰς Φώκαιαν· πόλιν τῆς Ἰωνίας. — προσφέρομαι πρὸς τὴν γῆν παλαίαν πρὸς τὸ κῦμα προσεγγίζω εἰς τὴν ξηράν.

§ 35. ἐπὶ τὰς καταδεδυκίας ναῦς πρὸς διάσωσιν τῶν βυθισθέντων πλοίων. — αὐλίζομαι στρατοπεδεύω. — ὑπηρετικὸς κέλῃς μικρὸν πλοιάριον τῆς ὑπηρεσίας, βοηθητικὸν τοῦ στόλου, ὅπως θὰ ἐλέγομεν σήμερον.

§ 36 - 37. ἐστεφανωμένους· διότι οἱ κομιστὰι εὐχαρίστων ἀγγελιῶν ἦσαν ἐστεφανωμένοι. — θύω τὰ εὐαγγέλια προσφέρω θυσίαν διὰ τὸ εὐφρόσυνον ἄγγελμα. — τοῖς ἐμπόροις· τὰ στρατεύματα τῶν ἀρχαίων ἠκολούθουν πάντοτε ἔμποροι, διὰ νὰ πωλοῦν εἰς τοὺς στρατιώτας χρήσιμα εἶδη καὶ διὰ νὰ ἀγοράζουσι τὰ λάφυρα. — πλοῖον ἐμπορικὸν πλοῖον· ἐλέγετο καὶ ὀλκάς καὶ στοργύλον πλοῖον. — τὸ πνεῦμα οὐρίου· ἔπνεε δηλ. βόρειος ἄνεμος. — τὴν ταχίστην· ἔνν. ὁδὸν = τάχιστα. — ἐμπρήσας· τοῦ ἐμπίμπρημι πυρπολῶ.

§ 38. ἐπανάγομαι πλέω ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ.

(7, 1 - 15, 34)

§ 1 - 3. ἐν οἴκῳ· δηλ. οἱ ἐν Ἀθήναις Ἀθηναῖοι. — ὁ τοῦ δήμου προεστηκώς δὲν πρόκειται περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατεῖχεν εἰς τὴν πολιτικὴν ἀξιώματι, ἀλλὰ περὶ πολιτικοῦ ἀσκούντος ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ πλήθους λόγῳ τῆς ἀνεγνωρισμένης ἀξίας του. Ὁ τοιοῦτος λέγεται συνήθως προστάτης τοῦ δήμου. — διωβελία· ἡ καταβολὴ εἰς ἕκαστον ἄπορον Ἀθηναῖον πολίτην ἐκ μέρους τῆς πολιτείας δύο ὀβολῶν πρὸς πληρωμὴν τοῦ εἰσιτηρίου τοῦ θεάτρου κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν θεατρικῶν παραστάσεων. Τὰ χρήματα αὐτὰ ἐκαλοῦντο γενικώτερον θεωρικά. — ἐπιβολή· πρόστιμον ἐπιβαλλόμενον εἰς τοὺς μὴ διαχειρισθέντας καλῶς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἢ ὅποια ἀνετέθη εἰς αὐτούς.— ὄντα τοῦ δήμου· ἕως προήρχοντο ἐκ πολεμικῆς λείας διότι τὰ ἐκ

τοιαύτης πηγῆς χρήματα ἢ λάφυρα ἀνήκον εἰς τὸ δημόσιον. — **δέω - ὦ** ὀδηγῶ εἰς τὸ δεσμοκτήριον. — **δῆσαι** ὡς ὀφειλέτην τοῦ δημοσίου.

§ 4. **λόγον ὑπέχω** δίδω λόγον. — **διότι** διατί, διὰ ποῖον λόγον. — **ἀναιρέομαι - οὔμαι τοὺς ναυαγοὺς** σηκώνω τοὺς ναυαγοὺς καὶ τοὺς μεταφέρω πρὸς ταφὴν. — **καθάπτομαί τινος** κατηγορῶ, θεωρῶ ἔνοχόν τινα. — **αἰτιάομαι - ὦμαι** προφασίζομαι.

§ 5 - 7 **προτίθεται λόγος τινὶ** ἐπιτρέπεται εἰς τινα νὰ ὁμιλήσῃ. — **κατὰ τὸν νόμον** ὁ ὁποῖος ὠρίζεν, ὅτι ἕκαστος κατηγορούμενος εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν του ὠρισμένον χρόνον, διὰ νὰ ἀπολογηθῇ. — **τῶν τριηράρχων** κατὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίαν ὁ Θ. καὶ ὁ Θρ. δὲν ἦσαν στρατηγοί, ἀλλ' ἀπλοὶ τρήραρχοι. Ἐν τούτοις δὲν ἐστεροῦντο στρατηγικῆς πείρας, διότι εἰς προηγουμένας περιόδους ἐχρημάτισαν στρατηγοί. — **δέοι** ἔνν. αἰτιάσασθαι. — **εἶναι** τὸ ἀπαρέμφ. ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ νοουμένου **φαιμέν**. — **ἐγγυᾶσθαι** κατὰ τὸ ἀπτικὸν δίκαιον, ἂν ἀνελάμβανον νὰ ἐγγυηθοῦν ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου τρεῖς ἀξιόχρεοι πολῖται, οὗτος δὲν ὠδηγεῖτο εἰς τὸ δεσμοκτήριον. — **ἀναβαλέσθαι** τὴν ψηφοφορίαν. — **ὀψὲ** ἀργά. — **τὰς χεῖρας** διότι αἱ ἀποφάσεις ἐλαμβάνοντο διὰ **χειροτονίας**, δηλ. ἀνατάσεως τῶν χειρῶν. — **προβουλεύω** ἐλέγετο ἐπὶ τῆς ἐν Ἀθήναις βουλῆς καὶ σημαίνει : καταρτίζω προβούλευμα, ἤτοι σχέδιον νόμου. — **εἰσφέρω** προτείνω. — **εἰσενεγκεῖν** εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου πρὸς ἐπιψήφισιν. — **ὄτω τρόπῳ** τίνι τρόπῳ.

§ 8. **Ἀπατούρια** οικογενειακὴ ἐορτή, ἣ ὁποία ἐτελεῖτο εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸν μῆνα Πυανεψιδῶνα (Ὀκτώβριον - Νοέμβριον) καὶ διήρκει τρεῖς ἡμέρας. — **σύνεισιν σφίσιν αὐτοῖς** συνέρχομαι (πρὸς ἐορτασμόν). — **χρῶς** ἐπίδερμις. — **ἐν χρῶ κεκαρμένους** εἰς ἔνδειξιν πένθους. — **ὡς δὴ ὄντες** ὅτι δῆθεν ἦσαν.

§ 9 - 10. **Καλλιξένου εἰπόντος** κατὰ πρότασιν τοῦ Κ. — **διαψηφίζομαι** ψηφίζω κατὰ σειράν. — **ὑδρία** εἶδος κάλπης. — **προτέρα** πρώτη. — **εἰς τὴν ὑστέραν ψηφίσασθαι** παρανόμως, καθόσον ἡ ψηφοφορία ἔπρεπε νὰ διεξαχθῇ μυστικῇ. — **ζημιῶ - ὦ** τιμωρῶ. — **οἱ ἔνδεκα** ἀρχὴ 10 ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι ἐξελέγοντο κατ' ἔτος διὰ κλήρου

(εἷς ἐξ ἐκάστης φυλῆς)· εἰς τούτους συγκαταριθμεῖται καὶ ὁ γραμματεὺς ὡς ἐνδέκατος. Οἱ ἔνδεκα εἶχον ὡς ἔργον νὰ ἐκτελοῦν τὰς σωματικὰς ποινάς, αἱ ὁποῖαι ἐπεβάλλοντο ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. — **δημοσιεύω τὰ χρήματα** δημεύω τὴν περιουσίαν. — **τῆς θεοῦ**· δηλ. τῆς Ἀθηνᾶς· τὸ δέκατον δηλ. τῆς ἀξίας τῆς περιουσίας θὰ διετίθετο διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς.

§ 11 - 13. **παρέρχομαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν** παρουσιάζομαι ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας. — **τεῦχος ἀλφίτων** δοχεῖον δι' ἄλευρα, ἄλευροθήκη. — **ἐπιστέλλω** παραγγέλλω. — **ἄριστος** ἀνδρείοτατος. — **προσκαλοῦμαι τινα**· εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν = κατηγορῶ τινα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. — **γράφω** προτείνω ἐγγράφως. — **Εὐρυπτόλεμος**· συγγενὴς τοῦ Περικλέους, ἐνὸς ἐκ τῶν δικαζομένων στρατηγῶν. — **κλῆσις** κατηγορία (πρβλ. **προσεκαλέσαντο**). — **ἐπιθορυβέω** - ὦ ἐπιδοκιμάζω θορυβωδῶς. — **ἠναγκάσθησαν**· ὁ Εὐρυπτόλεμος καὶ οἱ συνηγορήσαντες ὑπὲρ τῆς προτάσεώς του.

§ 14 - 15. **τῶν πρυτάνεων**· τί ἦσαν οἱ πρυτάνεις, ἴδε ἱστορίαν. — **προτίθημι τὴν διαψήφισιν**· ἐλέγετο ἐπὶ τῶν πρυτάνεων καὶ ἐσήμαινε : προκαλῶ τὴν ψηφοφορίαν. — **παρὰ τὸν νόμον**· ὁποῖος ὤριζεν, ὅτι ἕκαστος ἔπρεπε νὰ δικασθῇ ἰδιαιτέρως. — **τὰ αὐτά**· δηλ. **τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι**, ὅπως ἐπρότεινεν ὁ Λυκίσκος, καὶ διὰ τὸν Εὐρυπτ. — **καλεῖν** = **κατηγορεῖν**. — **Σωκράτης**· ὁ γνωστὸς φιλόσοφος (469 - 399 π.Χ.). Ὁ Σωκρ. παντοῦ καὶ πάντοτε ἀντιμετώπισε μὲ ἀκαμψίαν καὶ ἀφοβίαν τὸν κίνδυνον ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον.

§ 34. **προβολή** καταγγελία ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου. Ἡ προβολὴ ἐγίνετο ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐπρόδιδον τὴν πόλιν ἢ παρέσυρον τὸν δῆμον εἰς ἐπιπολαίας καὶ ἀσμφόρους ἀποφάσεις. — **ὕστερον**· τὸ 405 π.Χ. — **Κλεοφῶν**· δημαγωγὸς, φονεuthὲς ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχικῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου. — **κατέρχομαι** ἐπανέρχομαι ἐκ τῆς ἐξορίας. — **ὅτε καὶ οἱ ἐκ Π.**· εἰς τὸ ἄστυ· ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν δημοκρατικοί, οἱ ὁποῖοι ἐνίκησαν τοὺς τριάκοντα καὶ ἀποκατέστησαν τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

(1, 1 - 7, 10 - 30)

§ 1. οἱ ἐν Χίῳ κλπ. ἴδ. βιβλ. Α', 6, 36 — 37. — τῆς ὥρας τῶν καρπῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους. — μισθοῦ ἀντὶ ἡμερομισθίου. — κατὰ χῶραν εἰς τοὺς ἀγρούς. — συνίσταμαί τινι ἔρχομαι εἰς συνενόησιν μετὰ τινος. — συντίθεμαί τινι συμφωνῶ μέ τινα.

§ 2 - 4. ἠπόρει, τί χρῶτο τῷ πράγματι εὐρίσκετο εἰς ἀμηχανίαν, πῶς ν' ἀντιμετωπίσῃ τὴν κατάστασιν. — ἐπιχειρῆσαι' ἐνν. αὐτοῖς = νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτῶν. — σφαλερὸν ἐπικίνδυνον. — διαβολὴ ἀφορμὴ πρὸς κακολογίαν. — σχοῖεν = παράσχοιεν. — δύσνους πρὸς τι ὁ λαμβάνων ἐχθρικὴν στάσιν ἀπέναντί τινος. — ἐντυγχάνω τινὶ συναντῶ τινα. — ὀφθαλμιάω - ὦ πάσχω ἐξ ὀφθαλμίας, ἀπὸ πονόματον. — ἔξ ἰατρείου' εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ὑπῆρχον ἰατροὶ ὄλων τῶν νόσων. — κατὰ τὴν παραγγ. εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς ἀνακοινώσεως. — αἶε ἐκάστοτε.

§ 5. νεωτερίζω προκαλῶ ταραχάς. — σημαίνω δίδω διαταγὴν. — ἐν μέρει κατὰ σειρὰν. — ὡς οὐδὲν εἰδώς προσποιούμενος ὅτι. . .

§ 6 - 7 τὰ ἐνεστηκότα πράγματα ἢ παροῦσα κατάστασις τῶν πραγμάτων. — εὐ φέρομαι παρά τινι προσελκύω τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐκτίμησίν τινος. — κατὰ τὴν προτέραν ναυαρχίαν' κατὰ τὸ 408 - 406, ὅτε παρουσιάζεται διὰ πρώτην φοράν ὡς ἐμπειρότατος στρατηγὸς καὶ διπλωμάτης μὲ ἐξαιρετὸν εὐστροφίαν. — ἐν Νοτίῳ πόλει πλησίον τῆς Ἐφέσου (πρβλ. βιβλ. Α', 6, § 1 - 3). — ἐπιστολεὺς ὑποναύαρχος.

§ 10 - 12. τῷ ἐπιόντι ἔτει' πρόκειται περὶ τοῦ 27ου ἔτους τοῦ πολέμου (405 - 404 π.Χ.). — ἐν Ἀντάνδρῳ' πόλει ἐν τῷ μυχῷ τοῦ

Ἄδραμυττηνοῦ κόλπου. αἱ νῆες αὐταὶ ἐναυπηγοῦντο διὰ χρημάτων τοῦ σατραπῆ τῆς Αἰολίδος καὶ Μικρᾶς Φρυγίας Φαρναβάζου, ὅστις καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ Πελ. πολέμου ἐβοήθησε ποικιλοτρόπως, μάλιστα δὲ μὲ χρήματα, τοὺς Λακεδ. — **τὰ παρὰ βασιλέως** ὅσα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ βασιλέως. — **ἔχοι** = εἰλήφει ἤδη. — **ἐπὶ τὰς τριήρεις** τὰς πρὸ ὀλίγου ναυπηγηθείσας. — **ἐφίστημι τρ.** διορίζω τρ. — **οἱ τῶν Ἀθ. στρατηγοὶ** Κόνων, Ἀδείμαντος καὶ Φιλοκλῆς. — **πρὸς τὸ ναυτικὸν** διὰ τοῦ στόλου, κατὰ θάλασσαν.

§ 13 - 14. **ἐπὶ τούτοις** μετὰ ταῦτα. — **μετεπέμψατο** τὸν Μάρτιον τοῦ 405. — **Θαμνήρια τῆς Μηδίας** πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ παράλια τῆς Κασπίας θαλάσσης. — **Καδούσιοι** ἔθνος μηδικόν. — **παραδείκνυμι** ἐπιδεικνύω καὶ χορηγῶ. — **περιττός** ἀρκετός. — **ὡς εἶχε φιλίας** ποῖα φιλικὰ αἰσθήματα ἔτρεφεν. Ὁ Κύρος σχεδιάζων νὰ κινήσῃ πόλεμον κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου προσπαθεῖ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν φιλίαν τῶν Λακεδαιμονίων (βιβλ. Γ', 1, § 1).

§ 15. **μετάπεμπος** προσκεκλημένος. — **ἀνάγομαι** = ; (βιβλ. Α' 6, § 12 - 15). — **Κεδρεῖαι ἢ Κεδρέαι** σημαντικὴ πόλις κατὰ τὸ νότιον τμήμα τῆς Καρίας. — **δέ** = γάρ. — **κατὰ κράτος** διὰ τῆς βίας, ἐξ ἐφόδου. — **μειξοβάρβαροι** κατὰ τὸ ἥμισυ βάρβαροι καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ Ἕλληνες.

§ 16. **Χίον καὶ Ἐφesson** τὰ συνήθη ἀγκυροβόλια τοῦ σπαρτιατικοῦ στόλου. — **πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι** ἴδε § 10 - 12. — **προσεείλοντο** τοῦ **προσαίρέομαι** - οὔμαι ἐκλέγω ἐπὶ πλεόν· ὑποκείμ. τοῦ **προσεείλοντο** οἱ ἐν Ἀθήναις Ἀθηναῖοι.

§ 17 - 21. **παρὰ τὴν Ἰωνίαν** παραπλέων τὰ παράλια τῆς Ἰωνίας. — **πρὸς τῶν πλοίων τὸν ἐκπλοῦν** διὰ νὰ ἐμποδίσῃ δηλ. τὴν μεταφορὰν σίτου τῶν περὶ τὸν Εὐξείνιον χωρῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν, τὴν ὁποίαν ἀπέκλειεν ἀπὸ ξηρᾶς ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγαις. — **πελάγιοι** πλεόντες εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος. — **Ἄβυδος, Λάμψακος, Ἐλεοῦς, Σηστός** πόλεις εἰς τὸ στενὸν τοῦ Ἑλλησπόντου· αἱ μὲν δύο πρῶται ἐκείνου ἐπὶ τῆς μικρασιατικῆς παραλίας, αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς (ἴδ. γεωγρ. πίν.). — **αὐτῶν** τῶν Λακεδαιμο-

νίων. — ἡγεῖτο· τῶν διὰ ξηρᾶς πορευομένων Ἀβυδηνῶν. — τὰ ἐλεύθερα σώματα οἱ ἐλεύθεροι ἄνδρες. — κατὰ πόδας ὅπισθεν. — διέχει ὁ Ἑλλησποντος ἔχει πλάτος ὁ Ἑλλησποντος. — ταύτη εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο.

§ 22 - 24. εἰσβαίνειν· συναπτέον τῷ εἰς τὰς ναῦς. — παραβλήματα ἢ παραρρύματα· ἴδ. βιβλ. Α', 6, § 19 - 20. — ἀνέχει ἢ ἀνίσχει ὁ ἥλιος ἀνατέλλει ὁ ἥλιος. — ἐν μετώπῳ εἰς μακρὰν μετωπικὴν γραμμὴν. — ὁπὲ τῆς ἡμέρας ἀργὰ πρὸς τὴν ἑσπέραν. — ἐξεβίβασεν· ἔνν. τοὺς στρατιώτας. — αὐταί· τίνες ; — ἐπανάγομαι ἐξέρχομαι εἰς τὸ πέλαγος ἐναντίον τινός.

§ 25 - 26. ἐκ τῶν τειχῶν· ταῦτα εἶχεν ἀποκτήσει τὸ 410 - 409 π.Χ., ὅτε διὰ μισθοφόρων ἐπολέμει κατὰ τῶν Θρακῶν. Εἰς τὸ φρούριον τοῦτο ἀπεχώρησε μετὰ τὴν ἤτταν τοῦ στόλου εἰς τὸ Νότιον καὶ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν κατ' αὐτοῦ δυσμένειαν τῶν Ἀθηναίων (βλ. Εἰσαγ. σ. 186). — αἰγιαλὸς ἀλίμενος παραλία. — ὀρμέω - ὦ εἶμαι ἠγγυροβολημένος. — μετέρχομαι τὰ ἐπιτήδεια ἔρχομαι πρὸς ἀναζήτησιν τῶν ἐπιτηδείων. — οὐκ ἐν καλῷ, ἔνν. χωρίῳ = ὄχι εἰς καλόν, κατάλληλον μέρος. — μεθορμίσαι· δηλ. τὰς ναῦς· μεθορμίζω τὰς ν. μετακινῶ τὰ πλοῖα εἰς ἄλλον ὄρμον. — οὐ· ἐπιρρ. = ὅπου.

§ 27. ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις ἀφ' ὅτου οἱ Ἀθην. ἐπέπλεον κατὰ τοῦ Λ. — τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένοις εἰς τοὺς παρ' αὐτοῦ πεμφθέντας, διὰ τὰ παρακολουθοῦν (τοὺς Ἀθ., § 24). — ἐσκεδασμένους· τοῦ σκεδάννυμαι διασκορπίζομαι. — πολὺ μᾶλλον· ἀφ' ὅτου ἐπέισθησαν, ὅτι ὁ Λ. δὲν σκέπτεται τὰ ναυμαχίῃ. — τοῦμπαλιν = τὸ ἔμπαλιν πρὸς τὰ ὀπίσω. — κατὰ μέσον τὸν πλοῦν εἰς τὸ μέσον τοῦ πλοῦ. — ἐσήμηνε· διὰ τῆς σάλπιγγος. — τὴν ταχίστην = ; (βιβλ. Α', 6, § 36 - 37). — συμπάρειμι πορεύομαι συγχρόνως μετὰ τινος.

§ 28 - 29. ἰδὼν τὸν ἐπίπλου· ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, ὅπου καὶ αὐτὸς εὐρίσκετο. — βοηθῶ εἰς τὰς ναῦς σπεύδω εἰς σωτηρίαν τῶν πλοίων. — κατὰ κράτος· ἐδῶ = πάσῃ τῇ δυνάμει. — δίκροτοι ἦσαν εἶχον εἰς δύο μόνον σειρὰς κωπηλάτας· ἐπειδὴ δηλ. οἱ Ἀθην. εὐρέθησαν διεσκορπισμένοι εἰς τὴν ξηράν, ὅτε ὁ Λ. ἐπέπλευσε κατὰ τῶν πλοίων των,

ὀλίγοι ἐπρόφθασαν νὰ ἐπιβιβασθοῦν εἰς αὐτά. "Ενεκα τοῦ λόγου τούτου ἄλλαι μὲν τῶν νεῶν εὐρέθησαν μὲ δύο μόνον σειρὰς κωπηλατῶν, ἄλλαι μὲ μίαν καὶ ἄλλαι ὅλως διόλου κεναί. Κανονικῶς ἐκάστη ναῦς εἶχε τρεῖς σειρὰς κωπηλατῶν (τριήρης). — **Πάραλος**: μία τῶν ἱερῶν τριήρων τῶν Ἀθηναίων ἢ Πάραλος, ἡ Σαλαμινία καὶ ἡ Δηλιάς ἐχρησιμοποιοῦντο πρὸς μεταγωγὴν τῶν πρεσβειῶν καὶ τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς πόλεως, **τῶν θεωρῶν**, εἰς τὰς ἐθνικὰς πανηγύρεις· δι' αὐτῶν ἐπίσης μετεκομίζοντο αἱ διαταγαὶ τῆς ἀθηναϊκῆς πολιτείας καὶ τὰ δημόσια χρήματα. Εἶναι εὐνόητον κατὰ ταῦτα, ὅτι ἦσαν ἐλαφρὰ σκάφη ταχύπλοα. — **πρὸς τῇ γῇ** πλησίον τῆς ξηρᾶς καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. — **εἰς τὰ τειχύδρια**: τῆς Σηστοῦ. — **τὰ Ἀθηναίων πράγματα διαφθείρεται** ἢ (ναυτικῆ) δύναμις τῶν Ἀθ. καταστρέφεται. — **κατέχω** καταπλέω, προσεγγίζω. — **τὰ μεγάλα ἰστία**: δηλ. τὰ πανιά τοῦ μεγάλου ἰστοῦ, διότι προκειμένου νὰ ναυμαχήσουν οἱ ἀρχαῖοι ἄφηναν τὰ μεγάλα ἰστία εἰς τὴν ξηράν. Ὁ Κόνων λοιπὸν προέβη εἰς ἐγχείρημα παράτολμον μὲν, ἀλλὰ σωτήριο· κατέστησε μὲ ἄλλους λόγους δύσκολον τὴν δίωξιν του ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. — **παρ' Εὐαγόραν**: βασιλέα τῆς ἐν Κύπρω Σαλαμῖνος.

§ 30. **τὰς ναῦς**: ὅλαι ἦσαν 180· ἂν ἀφαιρέσωμεν ἐπομένως τὰς διαφυγούσας 9, εἰς χεῖρας τοῦ Λ. περιῆλθον 171. — **τοὺς αἰχμαλώτους**: ὑπολογιζομένους εἰς πολλὰς χιλιάδας, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐκάστου πολεμικοῦ σκάφους ἐπέβαινε πλήρωμα 200 περίπου ἀνδρῶν.— **τριταῖος** μετὰ τρεῖς ἡμέρας.

(2, 1 - 8, 10 - 19)

§ 1 - 2. **κατεστήσατο** ἐτακτοποίησεν· ὁ Λ. μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἐγκαθίδρυσεν εἰς τὰς συμμάχους αὐτῶν πόλεις ὀλιγαρχίας δέκα ἀνδρῶν, τὰς λεγομένας **δεκαρχίας**. Αὐτὸ ἔκαμε καὶ εἰς τὴν Λάμψακον. — **Βυζάντιον καὶ Καλχηδὼνα** (σημερινὸν Κατίκιοι)· τὸ μὲν Βυζάντιον εἶχε κυριεύσει ὁ Ἀλκιβιάδης διὰ προδοσίας τὸ 409, τὴν δὲ Καλχηδὼνα ὁ Θρασύβουλος. — **ὑποσπόνδους** κατόπιν συμβάσεως. — **εἰς τὰς Ἀθήνας**: διὰ νὰ αὐξάνῃ ὁ πληθυσμὸς καὶ ἐπέλθῃ ἢ πείνα ταχύτερον, δεδομένου, ὅτι ὁ ἐπισιτισμὸς τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ θαλάσσης ἦτο ἤδη ἀδύνατος. — **ἀρμωστήν**.

οὕτως ἐκάλουον οἱ Λακεδ. τὸν εἰς ὑπήκοον πόλιν διοριζόμενον ὡς διοικητὴν (πρβλ. τὸ ἰδικόν μας ὕπατος ἀρμοστής).

§ 3 - 4. **νυκτός ἐν καιρῷ νυκτός.** — **οἰμωγῇ** θρήνος, ὄδυρμός. — **διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν** οὕτως ἐλέγοντο τὰ τεῖχη, τὰ ὅποια ἐπροστάτευον τὸ μεταξὺ Ἀθηναίων - Πειραιῶς καὶ Φαλήρου τμήμα τῆς Ἀττικῆς καὶ ἀπέληγον τὸ μὲν εἰς Πειραιᾶ, τὸ δὲ εἰς Π. Φάληρον. Καὶ τῶν δύο σκελῶν τὰς βάσεις εἶχε θέσει ὁ Κίμων (**Κιμώνειον τεῖχος**), ἐπεράτωσε δ' αὐτὰ ὁ Περικλῆς. Ὁ Π. μάλιστα πρὸς μεγαλύτεραν ἀσφάλειαν τοῦ μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Φαλήρου χώρου ἔκτισε καὶ τρίτον σκέλος εἰς τὸ μέσον αὐτῶν (**διὰ μέσου τεῖχος**) (ἴδε σχεδιάγραμμα). — **διήκω** φθάνω ἀπὸ ἐνὸς μέρους εἰς ἄλλο. — **παραγγέλλων** δηλ. τὴν συμφορὰν = ἀναγγέλων... — **πέισεσθαι** τοῦ **πάσχω**. — **Μηλίους, Ἰσθιαίεας, Σκιωναίους, Τορωναίους, Αἰγινήτας** οἱ Μήλιοι ἀποχωρήσαντες τῆς συμμαχίας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Πελοπον. πολέμου (415 π.Χ.) ἐτιμωρήθησαν σκληρῶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων· οἱ Ἰσθιαίεες ἐπίσης νικηθέντες τὸ 405 π.Χ. ὑπὸ τῶν Ἀθην. ἐξεδιώχθησαν ἐκ τῆς πόλεως τῶν οἱ Σκιωναῖοι καὶ Τορωναῖοι - κάτοικοι τῶν ἐν Χαλκιδικῇ πόλεων Σκιώνης καὶ Τορώνης — ἐπιχειρήσαντες ν' ἀποσπασθοῦν ἐκ τῆς ἀθηναϊκῆς συμμαχίας κατὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον (420 π.Χ.) ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ τὴν ἀπόπειράν των· οἱ Αἰγινήται τέλος, θεωρούμενοι ἀνέκαθεν ὡς ἐπικίνδυνοι διὰ τοὺς Ἀθηναίους, ἐξεδιώχθησαν ὑπ' αὐτῶν ἐκ τῆς νήσου τῶν τὸ 434 π.Χ. — **τοὺς λιμένας** τὰ στόμια τῶν λιμένων (δηλ. τοῦ Φαλήρου, τῆς Μουνιχίας — σημερινὸν Τουρκολιμανον — τῆς Ζέας — νῦν Πασαλιμάνι — καὶ τοῦ Κανθάρου, ὁ ὁποῖος ἀπετέλει διαμέρισμα τοῦ μεγάλου λιμένος). — **πλὴν ἐνός** τοῦ ἐμπορικοῦ δηλ. λιμένος, τοῦ **Ἐμπορίου** καλουμένου (ἴδε σχεδιάγραμμα). — **εὐτρεπίζω τὰ τεῖχη** ἐπισκευάζω τὰ τεῖχη.

§ 5 - 7. **κατασκευάζομαι πόλιν** τακτοποιῶ τὴν πολιτικὴν κατάστασηιν πόλεως· ἐδῶ ἡ τακτοποίησις συνίστατο εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν δεκαρχιῶν. — **πρὸς Λ.** μετέστησε μετέβαλε τὸ πολίτευμα συμφώνως πρὸς τὸ συμφέρον τῶν Λ. — **τῶν γνωρίμων** οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ πλουσία τάξις, οἱ ἀριστοκρατικοί. — **πρὸς Ἄγιν** ὅστις ἀπὸ τοῦ 413 τῆ συμβουλῇ τοῦ φυγάδος Ἀλκιβιάδου ἐπολιόρκει στενωῶς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τῆς Δεκελείας.

§ 8. **πλὴν Ἀργείων**· οἱ ὅποιοι συνδεδεμένοι ἀπὸ τοῦ 420 πρὸς τοὺς Ἀθ. διὰ συμμαχίας μένουσιν πιστοὶ εἰς αὐτήν. — **παραγγείλαντος**· ἔνν. **ἐξιέναι**. — **ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ**· ἡ ὁποία ἔκειτο πρὸς βορρᾶν τῶν Ἀθηνῶν, ΝΔ. τοῦ Κολωνοῦ. — **τὰ πλοῖα**· τὰ σιταγωγὰ. — **εἴργω** ἐμποδίζω.

§ 10 - 12. **σωτηρία μέσον σωτηρίας**. — **τιμωρέομαι - οὐμαί τινα** ἐκδικουμαί τινα. — **ὑβρις ἀλαζονικὴ συμπεριφορά**, αὐθαιρεσία. — **μικροπολίτης** ὁ κάτοικος μικρᾶς πόλεως (ὡς ἡ Αἴγινα, Μῆλος, Τορώνη κλπ.). — **ἐκείνοις**· δηλ. τοῖς Λακεδαιμονίοις. — **ἄτιμος** ὁ ἐστερημένος τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων του· ἀντίθετον **ἐπίτιμος**. — **ἐκαρτέρουν**, δηλ. πολιορκούμενοι· **καρτερῶ** ὑπομένω. — **ἐπὶ τούτοις ἐπὶ τῷ ὄρφ.** — **εἶναι**· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ νοουμένου **ἔλεγε**.

§ 13. **οἱ ἔφοροι**· ἦσαν 5 τὸν ἀριθμὸν καὶ ἐξελέγοντο κατ' ἔτος· εἶχον τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν εἰς τὴν σπαρτιατικὴν πολιτείαν, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἐλάμβανον διαταγὰς παρ' αὐτῶν. — **αὐτόθεν**· χρονικὸν = ἀμέσως. — **ἦκειν**· εἰς Σπάρτην.

§ 14 - 15. **καθαίρεισις τειχῶν κατακρήμνισις τειχῶν**. — **προσκαλοῦμαί τινα**. μετ' ἀπαρεμφ. (**εἰρήνην ποιεῖσθαι**) προσκαλῶ τινα νὰ κάμῃ κάτι. — **εἰρήνην ποιεῖσθαι**· συναπτέον τοῖς Λακεδαιμονίοις. — **δέομαι - οὐμαι** φυλακίζομαι. — **ἐπὶ δέκα σταδίου** εἰς ἕκτασιν δέκα σταδίων· τὸ στάδιον (πληθυντικὸς τὰ στάδια καὶ ἑτερογενῶς οἱ στάδιοι) ἰσοῦτο πρὸς 185 γαλλικὰ μέτρα. — **καθελεῖν ἑκατέρου**· δηλ. μέρος τι. — **ψήφισμα**· πρότασις ἐπικυρωθεῖσα καὶ νομιμοποιηθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου.

§ 16 - 17. **τοιούτων δὲ ὄντων**· ἔνν. τῶν πραγμάτων = οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων. — **παρὰ Λύσανδρον**· ὅστις ἐπολιόρκει τότε τὴν Σάμον. — **ἦκω**· ἐδῶ = **ἐπανήκω** ἐπιστρέφω. — **ἀντέχω περὶ τινος**· ἐπιμένω, μένω ἀνένδοτος ἐπὶ τινος. — **πίστις ἐγγύησις**. — **ἐπιτηρέω - ὦ** περιμένω τὸν καιρὸν. — **ὅ,τι τις λέγοι** πάντα ὅσα τις λέγει. — **ὁμολογέω - ὦ** δέχομαι. — **κατέχω τινα** κρατῶ τινα εἰς τὴν ἐξουσίαν μου, αἰχμάλωτόν μου. — **εἶτα κατὰ Μάρτιον τοῦ 404. οὐ γὰρ εἶναι**· ἐννοεῖται **ἔλεγε** (ἐκ τοῦ προηγουμένου **κελεύει**).

§ 18 - 19. **πρεσβευτῆς αὐτοκράτωρ** πρ. με ἀπεριόριστον ἐξουσίαν, με ἀπόλυτον πληρεξουσιότητα. — **δέκατος αὐτὸς** ἐπὶ κεφαλῆς ἐννέα ἄλλων.

(2, 20 - 23)

§ 20. **σπένδομαι** συνθηκολογῶ. — **ἐξαιρεῖν** ἐνν. Ἀθήνας· **ἐξαιρέω - ὦ τι** ἀφανίζω, καταστρέφω τι. — **μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην** κλπ.· τί ὑπονοοῦν οἱ Λακεδαιμόνιοι ; — **ἐφ' ᾧ** μετ' ἀπαρεμφ. : ὑπὸ τὸν ὄρον. — **τὸν Πειραιᾶ** τὸ περὶ τὸν Π. τεῖχος. — **κατάγω τινὰ** ἐπαναφέρω τινὰ ἐκ τῆς ἐξορίας.

§ 21 - 23. **ταῦτα** δηλ. τοὺς προταθέντας ὄρους τῶν νικητῶν. — **περιχεῖται ὄχλος τινὰ** συρρέει πλῆθος καθ' ὁμάδας πέριξ τινός. — **φοβούμενοι** ἢ μτχ. εἰς πληθυντικόν, διότι ἡ λέξις ὄχλος εἶναι περιληπτική. — **ἐγχωρεῖ** εἶναι ἐπιτετραμμένον. — **προηγορέω - ὦ τινος** λαμβάνω τὸν λόγον ἐξ ὀνόματός τινος. — **περιαίρέω - ὦ** = **καθαιρῶ** κατεδαφίζω. — **Λύσανδρος κατέπλει** λύσας τὴν πολιορκίαν τῆς Σάμου. Ὁ κατάπλους τοῦ Λ. εἰς Π. ἔγινε τὴν 16 Μουνιχιῶνος τοῦ 404, ἦτοι τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου. — **ὑπ' αὐλητρίδων** ὑπὸ τὴν μουσικὴν συνοδείαν καὶ τὰ ἄσματα αὐλητρίδων.

BIBLION TRITON

(1, 1 - 8)

§ 1 - 2. ἡ Ἀθήνησι στάσις νοοῦνται οἱ ἀγῶνες μεταξὺ τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Θρασυβούλου. — ἐκ τούτου· δηλ. τὸ 401 π.Χ. — οἱ ἔφοροι· Βιβλ. Β', 2, § 13. — ἐπιστέλλω παραγγέλλω. — Συέννεσιν· τὸν ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν. — ὡς πῶς. — ἡ μάχη ἢ παρὰ τὰ Κούναξα. — Θεμ. τῷ Συρ. γέγραπται· ἐπειδὴ ὁ Ξενοφῶν ἤμποδίζετο νὰ κυκλοφορήσῃ εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν Κύρου Ἀνάβασιν λόγω τῆς ἐξορίας του, ἀλλ' ἴσως καὶ διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν περισσότερον ἀξιόπιστον, ἐξέδωκεν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Θεμιστογόνηος τοῦ Συρακουσίου.

§ 3. πολλοῦ ἀξίος βασιλεῖ δόξας γεγενῆσθαι· ὁ Τισσ. εἶχε προσφέρει πράγματι πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸν βασιλέα. Οὕτω λ.χ. πρῶτος ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτὸν τὰς πολεμικὰς προετοιμασίας τοῦ Κύρου καὶ μόνος αὐτὸς δὲν ἔφυγε κατὰ τὴν μάχην τῶν Κουναξῶν. Ἐπὶ πλεόν αὐτὸς συνέλαβεν ἀργότερον τοὺς Ἕλληνας στρατηγούς καὶ ἐπεδίωξε νὰ ἐξοντώσῃ τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι συνεξεστράτευσαν μετὰ τοῦ Κύρου. — ὦν τε... ἦρχε· δηλ. τῆς Λυδίας, Καρίας καὶ Ἰωνίας. — καὶ ὦν Κῦρος· ἔνν. ὕστερον ἦρχεν· ἦρχε δὲ ὁ Κῦρος τῆς Λυδίας (τὴν ὁποίαν ὁ πατὴρ του εἶχεν ἀφαιρέσει ἀπὸ τοῦ Τισσ. καὶ ὑπήγαγεν εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ υἱοῦ του), τῆς μεγάλης Φρυγίας καὶ τῆς Καππαδοκίας. — προστάτης προϊστάμενος, ἡγεμών. — δηῶω - ὦ λεηλατῶ.

§ 4. πέμπουσιν αὐτοῖς Θίβρωνα· τὴν ἀνοιξιν τοῦ 399 π.Χ. — νεοδαμῶδης· λέξις σπαρτιατικὴ = ὁ πρὸ ὀλίγου ἀπελευθερωθεὶς εἰλωλως, ὁ νεοπολίτης. — ἐπὶ τῶν τριάκοντα· οὗτοι ἀνέλαβον τὴν ἐξουσίαν μετὰ τὴν πτώσιν τῶν Ἀθηναίων καὶ διεχειρίσθησαν αὐτὴν ἐπὶ 8 μῆνας, ἤτοι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 404 μέχρι τέλους Ἀπριλίου τοῦ 403. — νομίζοντες· ἔνν. εἶναι ἄν.

§ 5. **ἡπειρος**· κυρίως ἡπειρος ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἢ Ἄσια. — **πρὸς τὸ ἰππικόν**· δηλ. τοῦ Τισσαφέρνου. — **ἀγαπῶ, εἰ...** μένω ἱκανοποιημένος, ἀρκοῦμαι, ἄν.

✕ § 6. **συνέμειξαν αὐτῶ**· ἡ συνένωσις ἐγένετο εἰς τὴν Πέργαμον κατὰ Μάρτιον τοῦ 309 π.Χ. — **Τευθρανίαν καὶ Ἀλίσαρναν**· ἡ μὲν Τευθρανία ἦτο χώρα καὶ πόλις τῆς Μυσίας παρὰ τὸν Κάικον ποταμόν, ἡ δὲ Ἀλίσαρνα πόλις ἐπίσης τῆς Μυσίας παρὰ τὴν Πέργαμον. — **οἱ ἀπὸ τοῦ Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίου**· ὁ Δημάρατος ἦτο βασιλεὺς τῆς Σπάρτης κατὰ τὸν ς' καὶ μέρος τοῦ ε' αἰῶνος π.Χ. Συκοφαντηθεὶς ὑπὸ τοῦ συμβασιλέως αὐτοῦ Κλεομένους τοῦ Α' ἐξέπεσε τοῦ θρόνου (451 π.Χ.) καὶ ἐξωρίσθη. Κατόπιν τούτου κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Δαρεῖον τὸν Α', ὅστις ἐδέχθη αὐτὸν εὐμενῶς. Διαμένων εἰς τὴν περσικὴν αὐλὴν ἀπέβη πολῦτιμος σύμβουλος τοῦ μεγάλου βασιλέως διὰ τὰ ἑλληνικὰ πράγματα, ἠκολούθησε δὲ καὶ τὸν Ξέρξην ἐκστρατεύσαντα κατὰ τῆς Ἑλλάδος. — **ἐκ βασιλείως**· τοῦ Δαρείου. — **ἀντὶ τῆς... συστρατείας** ὡς ἀμοιβήν... διὰ τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὴν ἐκστρατείαν. — **Γοργίων καὶ Γογγύλος**· ἀπόγονοι τοῦ κατωτέρω ἀναφερομένου Γογγύλου. — **ὅτι μόνος... μηδίας**· ὁ Γογγύλος ἐμήδισε κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Δάτιδος καὶ Ἀρταφέρνης (490 π.Χ.) ἐναντίον τῆς Ἑρετρίας.

✕ § 7. **τὴν Αἰγυπτίαν καλουμένην**· ἐκαλεῖτο οὕτως ἢ Λάρισα, διότι συμφώνως πρὸς τὴν παράδοσιν περὶ Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς περσικῆς μοναρχίας, οὗτος θαυμάσας τὴν ἀνδρείαν τῶν Αἰγυπτίων κατὰ τινὰ μάχην πρὸς αὐτοὺς μετέφερε τοὺς συλληφθέντας αἰχμαλώτους καὶ κατόκισεν ἐκεῖ. — **φρεατία** δεξαμενὴ. — **τέμνομαι** ἀνοίγω. — **ὑπόνομον ὄρυττεν**· ἀπὸ τῆς φρεατίας μέχρι τοῦ ὕδραγωγείου τῆς πόλεως. — **αὐτῷ ἀφ' ἑτέρου** = καὶ αὐτός. — **χελώνην**· πολιορκητικὴν μηχανὴν ἐστεγασμένην δι' ὕλης δυσαναφλέκτου καὶ κινουμένην ἐπὶ τροχῶν. Ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῆς οἱ στρατιῶται ὑπέσκαπτον τὰ τεῖχη ἢ διήνοιγον ὑπονόμους. — **αὐτοῦ**· δηλ. τοῦ Θίβρωνος. — **ἐπὶ Καρίαν**· χώραν νοτίως τῆς Λυδίας καὶ Ἰωνίας.

✕ § 8. **ἀφίκετο**· τὸ φθινόπωρον τοῦ 399 π.Χ. — **μηχανητικὸς** πανοῦργος. — **καὶ ἐπεκαλεῖτο δὲ Σίσυφος**· λόγῳ τῆς πανουργίας του.

Διότι ὁ Σίσυφος, υἱὸς τοῦ Αἰόλου, οἰκιστὴς καὶ βασιλεὺς τῆς Κορίνθου, ἐμυθολογεῖτο ὡς πολὺ πανοῦργος καὶ δόλιος. Διὰ τὴν πανουργίαν του κατεδικάσθη ἐν τῷ Ἄδῃ νὰ κυλῆ ἀκαταπαύστως πρὸς τὴν κορυφὴν ὑψηλοῦ ὄρους βράχον, ὁ ὁποῖος ἐπιπτεν ὀπίσω, προτοῦ φθάσῃ εἰς τὴν κορυφὴν. — **ζημιόομαι - οὔμαι** τιμωροῦμαι. — **οἱ σύμμαχοι**· δηλ. αἱ Ἴωνικαὶ πόλεις. — **ἐφείη**· τοῦ **ἐφίημι** ἀφήνω, ἐπιτρέπω.

(1, 9, 16 - 28)

§ 9. **κοινολογοῦμαί τι** ἔρχομαι εἰς συνεννόησιν πρὸς τινα. — **ἐπὶ Λυσάνδρου ναυαρχοῦντος**· κατὰ τὸ 405 π.Χ. — **κηλὶς** στίγμα, προσβολή. — **τοῖς σπουδαίοις Λακεδαιμονίων**· διότι οἱ ἀνώτατοι ἀξιωματικοὶ ἐν εἰρηνικῇ παρατάξει δὲν ἔφεραν τὴν ἀσπίδα, τὴν ὁποίαν ἐκράτει ὁ ὑπασπιστής, δηλ. ὁ βοηθὸς στρατιώτης. — **ἀταξία** ἀπειθεια. — **ζημιώμα** = **ζημία** (πρβλ. **ζημιοῦμαι**, § 8). — **παράγω τὸ στρατεύμα**· ὁδηγῶ τὸ στρατεύμα παρὰ τὴν θάλασσαν.

§ 16 - 17. **καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις**· δηλ. τὰς λοιπὰς. — **Νεανδρεῖς, Ἰλιεῖς, Κοκυλίται**· οἱ κάτοικοι τῆς Νεανδρείας, τοῦ Ἰλίου καὶ τοῦ Κοκυλίου, πόλεων τῆς Τρωάδος. — **Μανία**· ἡ τέως ὑποδιοικήτρια τῆς Αἰολίδος, τὴν ὁποίαν ἐφόνευσεν ὁ γαμβρὸς αὐτῆς Μειδίας μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ ἀνατεθῆ εἰς αὐτὸν ἡ ἀρχὴ ὑπὸ τοῦ Φαρναβάζου. — **περιέπω τινά** μεταχειρίζομαί τινα (καλῶς ἢ κακῶς)· **καλῶς περιέπομαι** τυγχάνω καλῆς μεταχειρίσεως, περιποιήσεως. — **ὁ ἐν Κεβρῆνι τὴν φυλακὴν ἔχων** ὁ διοικητὴς τῆς φρουρᾶς τῆς Κεβρῆνος. — **οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά**· ἐνν. καλὰ ἱερά θυσίαι. — **τῇ πρώτῃ**· δηλ. ἡμέρᾳ. — **καλλιερεῖται τὰ ἱερά** = **καλὰ γίνεταί τὰ ἱερά**. — **καρτερῶ θυόμενος** ἐπιμένω νὰ θυσιάζω. — **ἐγκρατὴς** κύριος.

§ 18 - 19. **Σικυώνιος**· ὁ καταγόμενος ἐκ Σικυῶνος, ἀρχαίας πελοποννησιακῆς πόλεως παρὰ τὴν Κόρινθον (βιβλ. Δ', 2, § 13 - 15). — **φλυαρέω - ὦ ἀνοηταίνω**, ματαιοπονῶ. — **διατρίβω**· ἐνν. τὸν χρόνον χάνω τὸν καιρὸν μου. — **συγχῶω - ὦ τι σκεπάζω** τι μὲ χῶματα — **ἐπεξέρχομαι** = **ἐκθέτω ἐπὶ τινα** (πρβλ. § 7). — **συντιτρώσκω τινά** τραυματίζω τινὰ θανασίμως. — **παίω** — **βάλλω** κτυπῶ ἐκ τοῦ πλησίον - κτυπῶ ἀπὸ μακρᾶν. — **ἀπελαύνω** ἀπομακρύνω. — **ἄχθομαι**

λυποῦμαι. — **ἄθυμος** ἐκεῖνος, ὅστις ἔχασε τὸ ἠθικόν του, ὁ ἄτολμος. — **ὁ ἄρχων** = **ὁ τὴν φυλακὴν ἔχων**. — **ἤκε'** δηλ. ἄγγελος. — **καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν** τὰ λέγουν μὲ τὴν ἔγκρισίν του, ἐκφράζουσι καὶ τὴν ἰδικήν του γνώμην. — **ἐπὶ τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα**· πόλεις τῆς τρωικῆς χώρας.

✕ § 20 - 21. **ὁ Μειδίας**· ὅστις διώκει τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν Γέργιθα καταλαβὼν αὐτάς αὐθαιρέτως, ἀφοῦ ἐδολοφόνησε τὴν πενθεράν του Μανίαν. — **προσδοκῶν τὸν Φαρνάβαζον**· διότι ὁ Φαρνάβαζος εἶχε διαμνησεί εἰς αὐτόν, ὅτι θὰ ἐκδικηθῆ τὸν φόνον τῆς Μανίας. — **ὀκνέω - ὦ τινα** δυσπιστῶ πρὸς τινα. **ὀκνῶν... τοὺς πολίτας**, ὡς "Ἕλληνας, τῶν ὁποίων εἶχεν ἀναπτερωθῆ τὸ φρόνημα ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ Δερκυλίδου. — **λόγοι**· ἐνταῦθα = διαπραγματεύσεις. — **ἐπὶ τίσιν** μὲ ποίους ὄρους. — **ἐφ' ὧτε** ἐπὶ τῷ ὄρω. — **βία τῶν πολιτῶν** παρὰ τὴν θέλησιν τῶν π. — **πολιτεύω** ζῶ ὡς πολίτης, συμπεριφέρομαι. — **συμπεπέμπω τινὰ** προπέμπω, συνοδεύω τινὰ ἀπερχόμενον.

✕ § 22. **τὴν τῶν Γεργιθίων πόλιν παραδοῦναι**· διότι εἰς αὐτὴν εἶχε συγκεντρώσει τοὺς θησαυροὺς τῆς δολοφονηθείσης πενθερᾶς του. — **εἰρηνικῶς** καὶ ὄχι εἰς σχηματισμόν, τὸν ὅποιον ἐλάμβανε προκειμένου νὰ ἐπιτεθῆ. Τοῦτο ἔγινε πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν φρουρῶν. — **εἰς δύο** ἀνὰ δύο. — **παραχρῆμα** ἀμέσως. — **θύσω**· ὡς κύριος ἤδη τῆς πόλεως.

✕ § 23 - 24. **τίθεμαι τὰ ὄπλα παρατάσσομαι** ὡς εἰς μάχην. — **ἀνεῖπε'** τοῦ ἀναγορεύω δίδω διαταγὴν διὰ τοῦ κήρυκος. — **ἐπὶ τῷ στόματι** πρὸ τοῦ μετώπου. — **οὐδὲν ἐστὶ δεινόν τι** οὐδὲν ἔχει νὰ φοβῆται τις. — **ξένια** τὰ πρὸς φιλοξενίαν ἀπαραίτητα. — **ἐμέ τεθυκότα**· διότι οἱ προσφέροντες θυσίαν προσεκάλουσι τοὺς φίλους των εἰς τὸ συμπόσιον, τὸ ὅποιον παρεσκεύαζον ἐκ τῶν σαρκωδῶν ὑπολειμμάτων τοῦ ἱερείου. — **ἐν ᾧ**· ἐνν. **χρόνω**· **τὰ δίκαια πρὸς ἀλλήλους** αἱ ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώσεις. — **διασκοποῦμαι** μετ' ἀκριβείας ἐξετάζω.

✕ § 25 - 26. **οἶκος** τὰ ἐν τῷ οἴκῳ, ἡ περιουσία. — **χῶρος** ἀγρόκτημα. — **νομῆ** λιβάδι. — **ψεύδομαι τινα** προσπαθῶ νὰ ἀπατήσω κάποιον μὲ ψεῦδη· **ψεύδεται σε οὗτος**· διότι κατέγραφεν ὡς ἰδίας

κτήσεις τῆς πενθερᾶς του Μανίας. — **μικρολογοῦμαι** λεπτολογῶ. **τινος ἦν** ἡ ἐρώτησις διατυποῦται οὕτω, διότι παρὰ Πέρσαις οἱ κατώτεροι ἐθεωροῦντο κτήματα τῶν ἀνωτέρων των.

✕ § 27 - 28. **τοῖς ὑπηρεταῖς** ἔνν. **τοῖς ἑαυτοῦ**. — **προεῖπε** τοῦ προαγορεύω = δηλῶ δημοσίᾳ. — **κατασημαίνομαι τι** ἐπιθέτω καλῶς ἐπὶ τινος τὸ σῆμα, τὴν σφραγῖδα = σφραγίζω καλῶς. — **τῶν ταξίαρχων καὶ λοχαγῶν** εἰς τὸν στρατὸν τῶν Λακεδαιμονίων ἡ μὲν **τάξις**, τῆς ὁποίας προῖστατο ὁ **ταξίαρχος**, ἦτο σῶμα ἀποτελούμενον ἐκ 200 περίπου πεζῶν, ὁ δὲ **λόχος**, τὸν ὁποῖον διώκει ὁ **λοχαγός**, ἐξ 100. — **ἡμῖν** ποιητικὸν αἷτιον = ὑφ' ἡμῶν, ὑπ' ἐμοῦ. — **εἰργασται μισθός** ἔχει ἐξευρεθῆ, ἐξασφαλισθῆ μισθοδοσίᾳ. — **προσέσται** ἔνν. **τῷ μισθῷ πρόσειμί τινι** προστίθεμαι εἰς τι. — **εὐτακτος** πειθαρχικός. — **θεραπευτικός** ὁ πρόθυμος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του.

(2, 1 - 2, 6 - 20)

✕ § 1 - 2. **ὅπως πῶς**. — **βαρὺς εἰμί τινι** εἶμαι φορτικός, ἐνοχλητικός εἰς τινα. — **καταφρονῶν** δηλ. τῶν Ἑλλήνων. — **ἐπιτετεχίσθαι τὴν Αἰολίδα** ὅτι ἡ Αἰολίς εἶχεν ἀποτελέσει στρατιωτικὴν βᾶσιν διὰ τὰς ἐπιθέσεις. — **τῇ ἑαυτοῦ οἰκήσει** ἔδρα τῆς σατραπείας τοῦ Φαρναβάζου ἦτο τὸ Δασκύλειον παρὰ τὴν Προποντίδα.

✕ § 6 - 7. **ἅμα τῷ ἤρι** τοῦ ἔτους 398 π.Χ. — **τὰ οἶκοι τέλη** οἱ ἐν τῇ πατρίδι ἄρχοντες (δηλ. οἱ ἔφοροι τῆς Σπάρτης). — **ἐπισκοπέομαι - οὔμαι τι** ἐξετάζω τι. — **ὁ τῶν Κυρείων προεστηκώς** δηλ. ὁ Ξενοφῶν. — **τοῦ μὴ νῦν ἐξαμαρτάνειν** ἔνν. **ἡμᾶς ἐξαμαρτάνω** παρεκτρέπομαι.

§ 8. **φέρομαι καὶ ἄγομαι** ἐπὶ χώρας = λεηλατοῦμαι. — **ἀποτεχίζομαι** περικλείομαι ὑπὸ τείχους. — **διὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων** δηλ. τῶν μεταξὺ Λαμψάκου καὶ Ἐφέσου κειμένων.

§ 9. **γινώσκω σχηματίζω** γνώμην, κρίνω. — **καταλιπών** ἡ μετοχὴ συνάπτεται τῷ κατωτέρω **ἐν εἰρήνῃ** — **αἱ περὶ τινα πόλεις αἱ πόλεις**, αἱ εὐρισκόμεναι εἰς τὰ σύνορα ἐπικρατείας τινός. — **φιλίαις**

ένν. εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους λόγῳ τῆς ὑφισταμένης μετὰ τοῦ Φαρναβά-
ζου συμβάσεως.

§ 10. ἦν καταμαθών· ἡ ἀναφορ. ἀντωνυμία μετ' ἄνω ἢ μέσῃν
στιγμῇν καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν σημεῖον ἰσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν μετὰ
τοῦ ἀναλόγου συνδέσμου (δέ, ἀλλά, γὰρ κλπ.). — πόλεις ἔνδεκα
ἔχουσαν· τῶν πόλεων τούτων ἐπισημόταται ἦσαν ἡ Καρδία, ὁ Ἐλαι-
οῦς, ἡ Καλλίπολις καὶ ἡ Σηστός. — πάμφορος ὁ παράγων παντὸς
εἶδους προϊόντα, γονιμώτατος. — τοῦ ἰσθμοῦ· τοῦ στενωπάτου δη-
λαδὴ μέρος τῆς χερσονήσου μεταξὺ Καρδίας καὶ Πακτύης (ἴδε γεω-
γραφικὸν πίν.). — κατὰ μέρη εἰς χωριστὰ μέρη. — τὸ χωρίον τὴν
ἕκτασιν (τῶν 37 σταδίων). — ἐκτειχίζω φέρω εἰς πέρας τὴν τεί-
χισιν. — ὡς ἕκαστοι ἄξιοι εἶεν κατὰ τὴν ἀξίαν (τὴν συμβολὴν) ἕκά-
στου (εἰς τὴν τείχισιν). — ἡρινὸς ἑαρινός. — δῶρα φθινόπωρον. —
ποιῶ ἐντός περιλαμβάνω ἐντός. — σπόριμον· ένν. γῆν.

§ 11. ἐπισκοπῶν· ἵνα ἐξακριβώσῃ κυρίως τὴν οἰκονομικὴν αὐ-
τῶν κατάστασιν καὶ ἂν μένουν εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς σπαρτιατικῆς
διοικήσεως. — Χίων φυγάδας· οὗτοι, 600 τὸν ἀριθμὸν, εἶχον ἐκ-
διωχθῆ τὸ 409 ἐκ τῆς Χίου ὡς δημοκρατικοί. — Ἀταρνέα· αἰολικὴν
πόλιν ἐν Τευθρανία ἀπέναντι τῆς Μυτιλήνης. — παρίσταμαί τινα ὑπο-
τάσσω τινά. — Πελληνέα· τὸν ἐκ Πελλήνης τῆς Ἀχαΐας καταγόμε-
νον. — κατασκευάζω συγκεντρώνω. — ἐκπλεως ἄφθονος. — καταγωγὴ
τόπος χρησιμεύων ὡς κατάλυμα, σταθμός.

§ 12. μέχρι τούτου τοῦ χρόνου· δηλ. μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ
397. — οἱ ταύτη Ἕλληνες· ένν. οἰκοῦντες, δηλ. ἐν Ἰωνία. — ἀφι-
κνούμενοι πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα· διότι δὲν εἶχον παύσει αἰ
ἐναντίον αὐτῶν πιέσεις τῶν Περσῶν. — διδάσκω λέγω. — ἂν· εἰς τὸ
ἀφεῖναι θὰ ἄφηγε.

§ 13 - 14. πρὸς Τισσαφέρην ἀφιγμένος· εἰς Σάρδεις, ὅπου
διέμενον ὁ Τισσαφέρνης. — στρατηγὸς τῶν πάντων ἀρχιστράτηγος. —
ἀπεδέδεικτο· κεφ. 1, § 3 « σατράπης κατεπέμφθη » κλπ. — δια-
μαρτύρομαι, ὅτι διαβεβαίωνω, ὅτι. — καὶ περὶ τούτων· τίνων; —
ἔρυμα φρούριον. — καταθέω κάμνω ἐπιδρομάς. — φέρω καὶ ἄγω τὴν
χ. = ; (§ 8). — τὴν χώραν· δηλ. τὴν Ἰωνίαν.

§ 15. οὐδέν τι οὐδαμῶς. — ἐπὶ τῶν μνημάτων... εἰς τὰ μνημεῖα· νοοῦνται οἱ παρὰ τὰς Σάρδεις ὑψηλοὶ τάφοι. — τύρσις - ιος πύργος. — ἦ· ἐπιρρ. = ἐκεῖ ὅπου. — αὐτοῖς ἦν ἡ ὁδὸς = ἔμελλον πορεύεσθαι. — καὶ τὸ Ἑλληνικόν· δηλ. Ἕλληνες μισθοφόροι, οἱ ὁποῖοι πολλακίς ἐπολέμουν μετὰ τῶν Περσῶν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων.

§ 16 - 17. τὴν ταχίστην· ἐνν. ὁδὸν τάχιστα. — εἰς ὀκτῶ εἰς βάθος ὀκτῶ ἀνδρῶν.. — τὰ κράσπεδα τὰ ἄκρα τῆς παρατάξεως. — καθίσταμαι λαμβάνω θέσιν. — ὅσους γε καὶ οἴους ἐτύγχανεν ἔχων· ὁ Δερκυλίδας διέθετε τοὺς τριακοσίους Ἀθηναίους ἰππεῖς, οἵτινες ἐστάλησαν μετὰ τοῦ Θίβρωνος εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ὀλίγους ἄλλους, οἱ ὁποῖοι προσετέθησαν ἐκεῖ. — Πριήνης τε καὶ Ἀχιλλεῖου· πόλεων τῆς Καρίας παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Μυκάλης. — σίτος ἐνταῦθα = σιτόσπαρτος ἀγρός.

§ 18. ἐξαγγέλλεται ἀπροσώπως = φθάνει ἀγγελία. — κελεύειν ἐνν. τὸ αὐτοῦ στράτευμα. — τὰ εἶδη = τὸ εἶδος κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν παράστημα. — πιστὰ ἔνορκοι βεβαιώσεις.

§ 19 - 20. ταῦτα· δηλ. αἱ προτάσεις τοῦ Δερκυλίδου. — περαινομαι ἐκτελοῦμαι. — εἰς Τράλλεις τῆς Καρίας· περὶ τὸ σημερινὸν Ἀιδίνιον. — εἰς Λεύκοφρον· πόλιν τῆς Ἰωνίας εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαιάνδρου ΝΔ. τῶν Τράλλεων. — εἰς τὸ συγκείμενον χωρίον εἰς τὴν συμπεφωνημένην τοποθεσίαν (τὴν ὁποίαν εἶχον ὀρίσει κατὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πιστῶν). — Δερκυλίδᾳ ὑπὸ τοῦ Δερκυλίδου.

(4, 1 - 10)

§ 1. ἐν Φοινίῃ ὧν· χάριν ἐμπορικῶν ὑποθέσεων του· ἡ δὲ Φοινίκη ἦτο χώρα τῆς νοτίου Μ. Ἀσίας, ὀριζομένη ὑπὸ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ ὄρους Λιβάνου. — ναύκληρος πλοιοκτῆτης, ἐφοπλιστής. — ὅποι διὰ ποῖον μέρος, διὰ ποῦ.

§ 2. ἀναπεροῦμαι ἀνησυχῶ· ἀνεπερωμένων τῶν Λακεδαιμονίων· ἡ ἀνησυχία των ἦτο δικαιολογημένη, ἐφ' ὅσον πρὸ ἔτους μόλις εἶχε συναφθῆ ἀνακωχὴ μεταξὺ Δερκυλίδου καὶ τῶν σατραπῶν

Τισσαφέρνους καὶ Φαρναβάζου. — **περίειμι** = **ὑπέρειμι** εἶμαι ὑπέ-
 ρετος. — **ὡς πῶς**. — **τὸ πεζὸν λογιζόμενος ὡς ἐσώθη** ἡ σωτηρία
 τῶν μυρίων ἐθεωρήθη καὶ ἦτο πράγματι ἀπόδειξις τῆς ἀδυναμίας τοῦ
 περσικοῦ κράτους. — **ὑφίσταμαι** ἀναλαμβάνω. — **τριάκοντα μὲν Σπαρ-
 τιατῶν** ὅσοι δηλ. ἀπεστέλλοντο κανονικῶς μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς
 ὑπερορίους ἐκστρατείας, ἵνα χρησιμεύουν εἰς αὐτὸν ὡς σύμβουλοι πολι-
 τικοὶ συγχρόνως καὶ στρατιωτικοί. — **σύνταγμα** παρατάξιμος δύναμις,
 στρατός. — **ἑξακισχιλίους ὅστις (στρατός) ἀνήρχετο εἰς ἑξ̄ χιλιάδας**. —
**ὅπως τὰς δεκαρχίας τὰς κατασταθείσας ὑπ' ἐκείνου πάλιν...
 καταστήσει** τὰς δεκαρχίας, τὰς ὁποίας, ὅπως εἶδομεν (βιβλ. Β',
 2, § 1 - 2), εἶχεν ἐγκαταστήσει ὁ Λύσανδρος εἰς τὰς συμμαχοῦς
 τῶν Ἀθηνῶν πόλεις, κατέλυσαν ἀργότερον οἱ ἔσφοροι. Εἰς τὴν πρᾶξιν
 ταύτην προέβησαν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐκ ζηλοτυπίας διὰ τὴν αἴγλην, τὴν
 ὁποίαν ἀπέκτησεν ὁ Λύσανδρος τερματίσας εὐτυχῶς τὸν Πελοποννησι-
 κὸν πόλεμον, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῇ ὑποκινήσει τῶν βασιλέων, τῶν ὁποίων
 τὴν ἀρχὴν ὑπέσκαπτεν ἤδη ὁ Λύσανδρος. — **οἱ... παρηγγείλαν** διὰ τοῦ
 Δερκυλίδου. — **τὰς πατρίους πολιτείας παραγγέλλω** δίδω διαταγὴν
 νὰ ἀποκατασταθοῦν τὰ πατροπαράδοτα πολιτεύματα.

§ 3-4. **σίτος** ζωοτροφία. — **καὶ τᾶλλα** ἐνν. **ιερά**, δηλ. τὰς θυ-
 σίας πρὸς τιμὴν τοῦ **Διὸς ἀγήτορος**, τὰς ὁποίας προσέφερον οἱ μέλ-
 λοντες νὰ ἐκστρατεύσουν ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας των βασιλεῖς. —
διαβατήρια ἡ θυσία τῶν διαβατηρίων, ἡ ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ θυσία· διότι
 προκειμένου νὰ ἐξέλθῃ ὁ βασιλεὺς τῶν Α. ἐκ τῶν ὁρίων τῆς χώρας του
 ἐθυσίαζε προηγουμένως παρ' αὐτὰ τὰ διαβατήρια πρὸς τιμὴν τοῦ Διὸς
 καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, διὰ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν βούλησιν αὐτῶν. — **ταῖς πό-
 λεσι** δηλ. **ταῖς συμμαχικαῖς** — **ἐκασταχόθεν** ἐξ ἐκάστης πόλεως. —
ἐν Αὐλίδι παραλιακῇ πολίχνῃ τῆς Βοιωτίας (σήμερον Βαθῦ) ἀπέ-
 ναντι τῆς Εὐβοίας. — **οἱ Βοιώταρχοι** οἱ ἀνώτεροι ἄρχοντες τῆς βοιω-
 τικῆς ὁμοσπονδίας. Ἦσαν 11 τὸν ἀριθμὸν. — **εἶπαν μὴ θύειν** διότι
 δὲν ἐζήτησε τὴν ἄδειαν αὐτῶν ἐχόντων τὴν ἐποπτεῖαν καὶ τοῦ ἐν Αὐ-
 λίδι ἱεροῦ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ διότι δὲν προσέλαβε κατὰ τὰ κρατοῦντα
 εἰς τὴν θυσίαν τὸν ἐπιχώριον ἱερέα τῆς θεᾶς. — **ὀργιζόμενος** διὰ τὴν
 ἐπιδειχθεῖσαν ἀσέβειαν, ἀλλὰ κυρίως διότι ἐθεώρει κακὸν οἰωνὸν τὴν
 διακοπὴν τῆς θυσίας. — **ἐπὶ Γεραστὸν** (Γεραιστόν)· ἀκρωτήριον, λι-
 μένα καὶ κώμη τῆς Ν. ἄκρας τῆς Εὐβοίας (σημερινὴ Κάρυστος).

Τὸ μέρος εἶχε, φαίνεται, ὀρίσει ὁ Ἀγχιλάος ὡς τόπον συγκεντρώσεως τῶν συμμάχων (πρβλ. § 2 τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων). — ποιοῦμαι τὸν στόλον πλέω.

§ 5. ἐπεὶ ἐκεῖσε ἀφίκετο· κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 396 π.Χ. — σπείσασθαι· τοῦ σπένδομαι συνθηκολογῶ. — ταῦτα διαπραξάμενον· ἀφοῦ δηλαδὴ ἐπιτύχης τὴν αὐτονομίαν τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων. — ἀλλὰ βουλοίμην· εἰς τοὺς διαλόγους ὁ ἀλλὰ = μάλιστα, ὠραῖα. — πίστιν λαμβάνω τινός = πιστὰ λαμβάνω τινός λαμβάνω ἐνόρκους διαβεβαιώσεις διὰ τι. — ἢ μὴν (μὴδὲν ἀδικήσειν) ὄντως, ἀληθῶς. — σοῦ πράττοντος ταῦτα ἐμμένοντος δηλαδὴ εἰς τὰς σπονδάς. — τῆς σῆς ἀρχῆς· δηλαδὴ τῆς σατραπείας σου.

§ 6. ἐπὶ τούτοις ῥηθεῖσι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συζητήσεων τούτων. — τοῖς πεμφθεῖσι πρὸς αὐτόν· εἰς Σάρδεις. — καὶ Δερκυλίδα· ὅστις μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ βασιλέως ἀπετέλεσε μέλος τοῦ παρ' αὐτῶ συμβουλίου τῶν 30. Μέλη τοῦ συμβουλίου τούτου ἦσαν ἐπίσης καὶ οἱ δύο ἄλλοι πρέσβεις Ἡριππίδας καὶ Μέγιλλος. — πράττω τὴν εἰρήνην ἐνεργῶ νὰ γίνῃ ἢ εἰρήνη. — ἐμπεδῶ - ὦ τὰς σπονδάς στερεώνω, τηρῶ ἀπαραβάτους τὰς συνθήκας.

§ 7. ἄτε συντεταραγμένων... τῶν πολιτειῶν ἐπειδὴ τὰ πολιτεύματα ἦσαν ἄνω κάτω, εἶχον ἀνατραπῆ. — ἄτε γιγνώσκοντες πάντες τὸν Δ. διότι, ὡς γνωστόν, δύο φορές εἶχεν ἔλθει ἐκεῖ ὡς ναύαρχος, τὸ 408/7 καὶ τὸ 406/5 π.Χ. Καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν δὲ τῶν Ἀθηνῶν ἐπλευσεν ἐπίσης ἐκεῖ καὶ ἐγκατέστησε τὰς δεκαρχίας (§ 2). — πρόσκειμαι τινι πιέζω τινὰ διὰ παρακλήσεων, πέφτω ἀπὸ κοντά, ὅπως λέγομεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν. — θεραπεύω τινὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τινὰ. — ἰδιώτης ἀπλοῦς πολίτης.

§ 8. μαίνω τινὰ κάμνω ἔξω φρενῶν, ἔξοργίζω τινὰ. — ἐδήλωσεν· ἀπροσώπως = δηλὸν ἐγένετο. — γε μὴν ὅμως. — οἱ ἄλλοι τριάκοντα· δηλ. ἐκτὸς τοῦ Λυσάνδρου. — τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως, τῆς μεγαλειότητός του. — ὀγκήρως μεγαλοπρεπῶς. — συμπράττω τινὶ τι καταβάλλω ἐνεργείας μετὰ τινος πρὸς ἐπιτυχίαν τινός (ὑποθέσεώς του). — ἤττωμένους χωρὶς νὰ ἐπιτύχουν τὸν σκοπὸν των. —

δὴ ἤδη. — ὄχλον· δηλ. θεραπευόντων αὐτόν. — ἔλαττον ἔχω εὐρίσκομαι εἰς μειονεκτικὴν θέσιν = κινδυνεύω νὰ χάσω τὴν ὑπόθεσίν μου.

§ 9. τῇ ἀτιμίᾳ διὰ τὸν ἐξευτελισμόν. — μὲν = μὴν = πράγματι. — ἄρα ὡς ἀποδεικνύεται τώρα. — ἠπίστω· πρκτ. τοῦ ἐπίσταμαι. — ἢ ἐγὼ ἔπραττον· ὑπαινίσσεται τὰς προσπαθείας του διὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησιν τοῦ Ἀγησίλαου. — ἐκ τοῦ λοιποῦ· ἐνν. χρόνου διὰ τὸ μέλλον. — ἐν καιρῷ εἰμί τινα εἶμαι χρήσιμος εἰς τινα.

§ 10. Σπιθριδάτην τὸν Πέρσην· ὑποδιοικητὴν, ὅπως φαίνεται, ἐν τῇ σατραπειᾷ τοῦ Φαρναβάζου. — τοὺς... παῖδας· θυγατέρα καὶ υἱόν. — ἐν Κυζίκῳ· πόλει ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ χερσονήσου τῆς Προποντίδος (ἴδε γεωγρ. πίν.), κατεχομένη τότε ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. — καὶ τὸν υἱόν· Μεγαβάτην ὀνόματι (πρβλ. βιβλ. Δ', 1, § 26-28). — ἀναβιβασάμενος· δηλ. ἐπὶ ναῦν. — πρὸς Ἀγησίλαον· εὐρισκόμενον ἐν Ἐφέσῳ.

(4, 11 - 24)

§ 11. ἐπὶ τῷ καταβάντι· § 6 «στράτευμα πολὺ... μετεπέμπετο». — ἀχθεσθέντες· ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐγένοντο.

§ 12. ἄφιππος ἀκατάλληλος δι' ἵππικόν. — τὸ πεζὸν ἄπαν· ἀνερχόμενον εἰς 50.000. — διεβίβασε· πόθεν; — τὸ ἵππικόν· ἀποτελούμενον ἐκ 10.000 ἵππέων. — εἰς Μαιάνδρου πεδίον· διότι ἀπὸ ἐκεῖ θὰ διήρχετο ὁ ἐξ Ἐφέσου στρατός, ἵνα πορευθῆ εἰς Καρίαν. — περιάγω = ἄγω. — δύσιππα· ἐνν. χωρία μέρη, εἰς τὰ ὅποια δυσκόλως κινεῖται ἵππικόν. — τάναντία ἀποστρέφω λαμβάνω ἀντίθετον διεύθυνσιν. — ἐπὶ Φρυγίας· ὅπου «ἢ τοῦ Φαρναβάζου οἰκησις». — ἀπροσδοκίτοις· ἐνν. ταῖς πόλεσι.

§ 13 - 14. οἱ ἵππεῖς· 600 τὸν ἀριθμόν· διότι ἐκτὸς τῶν 300 Ἀθηναίων καὶ τινων ἄλλων ἐκ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων εἶχον προστεθῆ καὶ οἱ 200 ἵππεῖς τοῦ Σπιθριδάτου. — τέτταρα πλέθρα· τὸ πλέθρον ἦτο μέτρον μήκους ἴσον πρὸς 1/6 τοῦ σταδίου, ἦτοι 31 γαλλικὰ μέτρα. — ὡσπερ φάλαγξ· διότι φάλαγξ λέγεται ἐπὶ πεζῶν. — ἐπὶ τετ-

τάρων εἰς βάθος τεσσάρων ἀνδρῶν. — **οἱ πρῶτοι** ἢ πρώτη γραμμῆ, τὸ μέτωπον. — **ἐπὶ πολλῶν** εἰς πολλὰς σειράς, εἰς μακρὰς στήλας.

§ 15. **ἐπὶ προόδῳ** προκειμένου νὰ ἀρχίσῃ τὴν προέλασιν. — **ἄλοβα** γίνονται τὰ **ιερά** τὰ σπλάγγνα τοῦ θύματος παρουσιάζονται ἄνευ λοβοῦ τοῦ ἥπατος = αἱ θυσίαι ἀποβαίνουν δυσίωνοι. Διότι ἡ ἔλλειψις ἢ ἡ μικρότης τῶν λοβῶν τοῦ ἥπατος ἐθεωρεῖτο σημεῖον δυσμενές. — **γιγνώσκω** μετ' ἀπαρεμφ. (**κατασκευαστέον εἶναι**) κρίνω. — **καταλέγω** τινὰ καταγράφω τινὰ εἰς κατάλογον. — **ἄνδρα** δηλ. ἱππέα. — **δόκιμος** πεπειραμένος. — **τὸν ἀποθανούμενον** = **τὸν ἀποθανεῖν βουλούμενον**.

§ 16 - 17. **ὑποφαίνει** (ἀμετάβ.) ἔαρ ἀρχίζει νὰ φαίνεται ἡ ἀνοιξις. — **ἔαρ** τοῦ 395 π.Χ. — **ταῖς τε ὀπλιτικάῃς τάξεσιν**, ἧτις = **τῶν τε ὀπλιτικῶν τάξεων ταύτῃ**, ἧτις. — **ἄριστα σώματος ἔχω** εὐρίσκομαι εἰς ἀρίστην κατάστασιν ἀπὸ ἐπόψεως σωματικῆς παραστάσεως, παραστήματος, ὅπως λέγουσιν σήμερον εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν. — **καὶ πελτασταῖς** = **καὶ ἀκοντισταῖς**. Διότι οἱ πελτασταὶ ἔφερον (πέλτην, ξίφος) καὶ μικρὸν ἀκόντιον. — **πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα** εἰς τὰς ἰδιαζούσας (εἰς τὰ στρατιωτικὰ σώματά των) ἀσκήσεις. — **μελετῶντας** ἢ μετοχὴ ἐκ τοῦ ὄραν' **μελετάω** - ᾧ ἀσκοῦμαι. — **χαλκοτύπος** χαλκεύς. — **τέκτων** ξυλουργός. — **χαλκεύς** = **σιδηρεὺς** σιδηρουργός. — **σκυτοτόμος** ὁ κόπτων, ὁ κατεργαζόμενος σκύτη, δέρματα. — **οἱ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι** οἱ σκυτοτόμοι κατεσκεύαζον τὰ ἐκ δέρματος μέρη τοῦ ὀπλισμοῦ (ἱμάντας, τελαμῶνας κλπ.), οἱ δὲ ζωγράφοι ἐστόλιζον τὰς ἀσπίδας μὲ εἰκόνας ἢ γράμματα. — **οἴεσθαι** τὸ ὑποκείμενον ἀόριστον.

§ 18 - 19. **ἐπιρρώννυμαι** τονοῦμαι ψυχικῶς, φρονηματίζομαι. — **τῇ Ἀρτέμιδι** τῇ Ἐφεσίᾳ, τῆς ὁποίας ὁ ναός, θεωρούμενος ὡς ἐν ἐκ τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου, ἐπυρπολήθη ἀργότερον (356 π.Χ.) ὑπὸ τοῦ Ἡροστράτου. — **τοῖς κήρυξι** νοοῦνται οἱ διαλαλοῦντες τὴν ἀγοραπωλησίαν τῶν αἰχμαλώτων. — **ὑπὸ τῶν ληστῶν** τῶν πρὸς λαφυραγωγίαν δηλαδὴ ἐξερχομένων ἐξ Ἐφέσου Ἑλλήνων στρατιωτῶν. — **μαλακὸς ἄβρός**, ἀφρᾶτος. — **ἄπνοος** ἀσυνήθιστος εἰς ταλαιπωρίας.

§ 20 - 21. **οἱ περὶ Ἡριπίδαν** οὕτως ὀνομάζει ὁ Ξενοφῶν τὸ

νέον τριακονταμελές συμβούλιον τοῦ βασιλέως, ὅπως τὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους (396 - 395) ἐκάλει « οἱ περὶ Λύσανδρον », ἐπειδὴ αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἐπισημότεροι. Παρατηρητέον ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Ἑριππίδας μετεῖχε καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τοῦ βασιλικοῦ συμβουλίου, ἤδη δὲ εἶναι καὶ πάλιν μέλος αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τὸ ἐπισημότερον. Τοῦτο ἴσως ἔγινε κατ' εἰσήγησιν τοῦ βασιλέως, παρὰ τοῦ ὁποίου, ἄγνωστον διὰ ποῖον λόγον, εἶχεν ἀποσταλῆ εἰς Σπάρτην, ἤδη δὲ ἐπανῆλθεν ἐκ νέου εἰς τὴν Ἀσίαν. — καὶ ἄλλον· πιθανῶς τὸν Ξενοφῶντα, ὅστις μέχρι τοῦδε ἦτο ἀρχηγὸς τῶν Κυρειαίων. — ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας· δηλ. τοὺς ἐκ τῶν συμμαχιδῶν πόλεων τῆς Πελοποννήσου στρατολογηθέντας (πρβλ. § 3 - 4). — ἐπὶ τὰ κράτιστα (= εὐφορώτατα) τῆς χώρας· δηλ. εἰς τὴν Λυδίαν (πρβλ. κατωτέρω « εἰς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλλεν »). — αὐτόθεν ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς. — γνώμη ψυχῆ, φρόνημα, — πάλιν· ὅπως κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος (396), ὅτε εἰσέβαλεν εἰς τὴν Φρυγίαν, ἐνῶ ἄφηνε νὰ ὑπονοῆται, ὅτι θὰ ἐπέλθῃ κατὰ τῆς Καρίας (§ 11 « στρατευομένῳ ἐπὶ Καρίαν »). — καθάπερ τὸ πρόσθεν· § 12 « τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε (ἐπὶ Καρίαν) » κλπ.

§ 22 - 23. ἦκον οἱ τῶν πολεμίων ἱππεῖς ἐκ τῆς πεδιάδος τοῦ Μαιάνδρου εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πακτωλοῦ. — ὁ ἡγεμὼν τοῦ ἱππικοῦ τῶν Περσῶν. — αὐτοὶ δέ· δηλ. ὁ ἡγεμὼν μετὰ τῶν ἱππέων. — τοὺς ἀκολούθους· δηλ. τοὺς ἀκολουθοῦντας τὸ στράτευμα ὑπηρέτας. — βοηθεῖν· ἐνν. αὐτοῖς (τοῖς ἀκολουθοῖσι). — παμπληθεῖσι... τάξεσιν εἰς πυκνὴν τάξιν, εἰς μέγα βάθος. — οὕτω παρείη τὸ πεζόν· διότι τοῦτο, ὅπως εἶδομεν (§ 20 - 21), εἶχε διαβιβάσει ὁ Τισσαφέρνης εἰς Καρίαν. — τῶν παρεσκευασμένων· ἐνν. στρατιωτικῶν σωματῶν. — σφαγιαζόμεναι θυσιάζω. — τὰ δέκα (δηλ. ἔτη) ἀφ' ἥβης οἱ ἔχοντες δεκαετῆ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Δεδομένου δέ, ὅτι ἡ ἥβη περιελάμβανε τὸν ἀπὸ τοῦ 18 μέχρι τοῦ 28 ἔτους χρόνον τῆς ἡλικίας, διὰ τοῦ « δέκα ἀφ' ἥβης » νοοῦνται οἱ διανύοντες τὸ τριακοστὸν περίπου ἔτος ἄνδρες. Κατ' ἄλλην ἐρμηνείαν τὰ δέκα ἀφ' ἥβης αἱ δέκα (πρῶται) κλάσεις. — θεῷ ὁμόσε τινὶ ὀρμῶ κατὰ τινος. — ἐμβάλλειν· δηλ. τοῖς πολεμίοις.

§ 24. δέχομαί τινα ἀνθίσταμαι εἰς τὴν ὀρμὴν τινος. — πάντα

τὰ δεινὰ παρῆν ὅλα τὰ τρομερὰ μέσα ἦσαν παρόντα, ἐχρησιμοποιοῦνθησαν (τουτέστιν ἢ ἐπέλασις τῶν ἰππέων καὶ αἱ ἔφοδοι τῶν ὀπλιτῶν καὶ τῶν πελταστῶν). — **ἐγκλίνω** ὑποχωρῶ. — **καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν**· τὸ ἐν τῇ δεξιᾷ ὄχθη τοῦ Πακτωλοῦ, τὸ ὅποσον ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν σκευοφόρων καὶ τῶν εἰς αὐτὸ καταφυγόντων ἰππέων. — **ὥσπερ εἰκὸς (ἦν)**· διατί; — **καὶ φιλία καὶ πολέμια** καὶ φίλους (δηλ. τοὺς πελταστάς) καὶ ἐχθρούς. — **ἤυρε**· ὑποκείμενον τοῦ ρήματος τὸ **ἄ (χρήματα)** τὰ ὅποια πωληθέντα ἀπέδωκαν.

(4, 25 - 29)

§ 25 - 26. **ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὧν**· διότι μετὰ τὴν μετακίνησιν τοῦ ἰππικοῦ του ἐκ τῆς πεδιάδος τοῦ Μαιάνδρου πρὸς τὸν Πακτωλὸν ὁ Τισσ. κατέφυγεν εἰς τὰς Σάρδεϊς, ἵνα προπαρασκευάσῃ δῆθεν τὴν ἄμυναν τῆς πόλεως, πράγματι, ὅμως, διότι ἐφοβεῖτο τὴν πολεμικὴν ἐμπειρίαν καὶ γενναϊότητα τῶν Ἑλλήνων. — **καὶ αὐτός**· ὅπως ὁ Φαρνάβαζος καὶ ἄλλοι ἐπιφανεῖς Πέρσαι. — **Τιθραύστην**· χιλιάρχον τῆς βασιλικῆς σωματοφυλακῆς. — **τὰ πράγματα** αἱ ἐνοχλήσεις, οἱ μπελάδες. — **ἔχω τὴν δίκην** ὑφίσταμαι τὴν (προσήκουσαν) τιμωρίαν. — **ἀποφέρω** καταβάλλω. — **ἄνευ τῶν οἴκοι τελῶν**· διότι ὁ βασιλεὺς δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ αὐτοβούλως, ἀλλὰ κατόπιν τῆς συγκαταθέσεως τῶν ἐφόρων (βιβλ. Γ', 1, § 1 - 2).

§ 27 - 29. **τῷ ὑπὲρ (= πέραν) Κύμης**· πόλεως ἐν τῇ Αἰολίδι. — **ἔρχεται** ἔρχεται διαταγῇ· τοῦτου ὑποκείμενον τὸ **ἄρχειν** καὶ **καταστήσασθαι**. — **καὶ τοῦ ναυτικοῦ**· ἐνῶ μέχρι τότε ἡ στρατηγία οὐδέποτε συνευδάσθη μετὰ τῆς ναυαρχίας. — **ὡς ὅτι**. — **ἄν... εἶναι = ἄν... εἶη**. — **καθ' ἐν οὔσης τῆς ἰσχύος ἀμφοτέροις** ὅταν ἡ δύναμις (= ἡ διοίκησις) καὶ τῶν δύο εὐρίσκειται εἰς χεῖρας ἑνός. — **χαρίζεσθαι**· δηλ. **τῷ Ἀγησιλάῳ**. — **τοῦ παρασκευάζεσθαι** ὥστε νὰ παρασκευάζεται. — **πράττω τὰ ναυτικά**· καταγίγνομαι μετὰ τὸ ναυτικόν, μετὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ στόλου.

(5, 1 - 2)

§ 1 - 2. **τῶν βασιλέως πραγμάτων = τῆς βασιλέως δυνάμεις**. — **οὐδαμῆ** οὐδαμῶς. — **αἰρέω - ὦ** **τινα**· ἐνταῦθα = νικῶ

τινα. — εἰς πενήκοντα τάλαντα ἀργυρίου ἀξίας 50 περίπου ἀργυρῶν
ταλάντων. — πιστὰ ἐγγυήσεις. — ἐφ' ὧτε μὲ τὸν ὄρον. — πόλεμον
ἐκφέρω κηρύττω πόλεμον. — καὶ οὐ μεταλαβόντες = καίπερ οὐ
μεταλαβόντες· — προάγω τινὰ εἰς μῖσός τινος παρασύρω τινὰ
εἰς μῖσος ἐναντίον τινός. — συνίστημι τὰς πόλεις ἐνώνω, συνασπίζω
εἰς συμμαχίαν τὰς πόλεις. — τὰς μεγίστας πόλεις· οἶαι αἱ Ἀθῆναι
καὶ αἱ Θήβαι.

BIBLION TETARTON

(1, 1 - 3, 15 - 39, 41)

§ 1 - 3. **ἄμα μετοπώρω** (= φθινοπώρω)· τοῦ ἔτους 395.— **εἰς λόγους ἄξιοι**· ἔνν. αὐτῶ, τῶ Ἀγησίλαφ· **εἰς λόγους ἄγω τινά τινι** φέρω τινά εἰς συνομιλίαν, εἰς ἐπαφήν μετὰ τινος. — **ἔθνος**· καὶ ὄχι μόνον πόλεις, ὡς μέχρι τοῦδε. — **οὐκ ἀνεβεβήκει**· εἰς τὴν ἐν Περσίᾳ ἔδραν αὐτοῦ. — **πέισαντος**· ἔνν. αὐτόν.

§ 15 - 16. **ἀποπορεύομαι ἀναχωρῶ, ἀπέρχομαι**. — **θῆραι ζῶα** πρὸς θήραν, κυνήγιον, — **περιείργομαι** περιφράσσομαι. — **ἀναπεπταμένος χῶρος** ἀνοικτὸς τόπος, ἐλεύθερον ὑπαιθρον. — **παρέρρει**· παρὰ τὰ ἀνάκτορα. — **ὄρνιθεύω** κυνηγῶ ὄρνιθας, πτηνά. — **αὐτόθεν ἀπ' ἐδῶ**. — **προνομαί** ὀργανωμένοι στρατιωτικαὶ ἐπιδρομαί (εἰς ἐχθρικὴν χώραν πρὸς ἀπαγωγὴν λείας).

§ 17 - 19. **σφάλλομαι** παθαίνω ἀτύχημα. — **δρεπανηφόρα**· τὰ ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν. — **συνέδραμον** = ἡθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο (βιβλ. Γ', 4, § 22 - 23). — **εἰς ἑπτακοσίους**· πιθανῶς οὗτοι ἦσαν ψιλοί. — **ἐλαύνειν**· ὑποκείμενον τὰ ἄρματα· **ἐλαύνω εἰς τινα** = **ἐμβάλλω εἰς τινα**. — **τὸ ἄθρόον** τὸ συμπεπυκνωμένον πλήθος, ἢ φάλαγξ τῶν (ἑπτακοσίων) Ἑλλήνων.

§ 20 - 21. **λέγει**· δηλ. τοῦτο. — **τούς τε Σπιθριδάτου καὶ τοὺς Παφλαγόνας**· δηλ. τοὺς διακοσίους τοῦ Σπιθριδάτου καὶ τοὺς χιλίους τοῦ Ὀτυος. — **πέισειεν**· ὁ Ἡριπίδας.

§ 22 - 25. **καταλύω τι** τερματίζω τι. — **παρεῖναι**· ὑποκείμ. αὐτούς, δηλ. οὓς ἔδωκεν ὁ Ἀγησίλαος καὶ οὓς αὐτὸς ἔπεισεν. — **ἐκάστων** ἐξ ἐκάστου στρατιωτικοῦ σώματος (τῶν ὀπλιτῶν, τῶν πελταστῶν, τῶν ἱπέων). — **εἰ ἀποτρέποιτο**· ἔνν. τοῦ ἔργου, τῆς ἐπιχει-

ρήσεως. — **ἐπιπεσών... πολλοὶ ἔπεσον**· συντακτικὴ ἀνωμαλία (ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος)· κανονικῶς ὁ λόγος θὰ εἶχεν οὕτως : **ἐπιπεσόντος (τοῦ Ἡριππίου) πολλοὶ ἔπεσον**. — **αὐτοί**· δηλ. ὁ Φαρναβάζος καὶ οἱ περὶ αὐτόν. — **ἔκπωμα ποτήριον**. — **καὶ ἄλλα δὴ κτήματα** = **καὶ ἄλλα κτήματα οἷα δὴ Φαρναβάζου ἦν** (ὅποια ἦτο ἐπόμενον νὰ ἔχη ἄνθρωπος τῆς θέσεως τοῦ Φαρναβάζου). — **διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι**· διὰ τοῦ γὰρ αἰτιολογεῖται τὸ διατὶ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τόσα ἐκπώματα καὶ ἄλλα πολυτίμα ἀντικείμενα καὶ λοιπὰ σκευή. — **στρατοπέδεις** ἢ ἐκάστοτε θέσις τοῦ στρατοπέδου.

§ 26 - 28. **ὑφίστημί τινα** τοποθετῶ κρυφίως τινά. — **τοῖς λαφυροπώλαις**· οἱ ὅποιοι ἀπετέλουν εἰδικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν στρατόν. — **οὐκ ἤνεγκαν** = **οὐκ ἠνέσχοντο**. — **οἰχομαι ἀπιὼν γίνομαι** ἄφαντος. — **πρὸς Ἀριαῖον**· τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως ὑπαρχον τοῦ Κύρου. — **πιστεύω** ἔχω ἐμπιστοσύνην. — **ὅτι**· αἰτιολογικός. — **πιστεύσαντες (αὐτῷ)**, ὅτι **ἐπολέμησεν αὐτῷ**· ἐνῶ πράγματι ἀμνηστευθεὶς, ὡς εἶδομεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν, συνεφιλιώθη μετὰ τοῦ βασιλέως. — **ἀπόλειψις** ἐγκατάλειψις, λιποταξία. — **καὶ τοῦ Μεγαβάτου**· τοῦ υἱοῦ τοῦ Σπιθριδάτου (βιβλ. Γ', 4, § 10). — **βαρὺ γίγνεται τί τι**νι προκαλεῖ τι τὴν βαρυθυμίαν, τὴν θλιψίν τινος.

§ 29 - 31. **ξενόομαι - οὔμαι τι**νι συνάπτω σχέσεις μετὰ τινος. — **συνάγω εἰς λόγους τινά τι**νι προκαλῶ συνέντευξίν τινος πρὸς τινα. — **ἤκουσεν**· ὁ Ἀγησ. — **σπονδὰς λαβών**· ὁ Ἀπολλοφ. παρὰ τοῦ Ἀγησιλάου· **σπονδὰς λαμβάνω** λαμβάνω, δέχομαι δήλωσιν περὶ ἀνακωχῆς. — **καὶ δεξιάν**· εἰς ἐπιβεβαίωσιν τῆς δηλώσεως. — **παρῆν** = **ἐπανῆκεν**. — **συγκείμενον χωρίον** = ; (βιβλ. Γ', 2, § 19 - 20). — **ράπτων** τὸ διὰ τῆς βελόνης εἰργασμένον = κεντητὸς τάπησ. — **ἐντρυφῶ** φαίνομαι τρυφηλός, ἀβροδίαιτος. — **φραυλότης** ἀπλότης. — **πρασαγορεύω τινά χαιρῖν** ἀποτείνω πρὸς τινα τὸ « χαιρε », χαιρετίζω τινά.

§ 32 - 33. **ὅτε τοὺς Ἀθηναίους ἐπολεμεῖτε**· δηλ. κατὰ τὸν Πελοπόν. πόλεμον, ὅτε καὶ ὁ Τισσ. καὶ ὁ Φαρν. καὶ ὁ Κύρος ἐβοήθησαν διὰ χρημάτων κυρίως τὴν Σπάρτην. — **μαχόμενος μεθ' ὑμῶν**·

κατὰ τὴν παρὰ τὴν Ἄβυδον ναυμαχίαν (411 π.Χ.). Κατ' αὐτὴν οἱ Λακεδ. ἠττηθέντες κατέφυγον εἰς τὴν Ἄβυδον, ὃ δὲ Φαρνάβ. « παρεβόηθει καὶ ἐπεισβαίνων τῷ Ἴππω εἰς τὴν θάλατταν μέχρι δυνατὸν ἦν ἐμάχετο » βιβλ. Α', 1, § 6). — **διπλοῦν** διπλοπροσωπία, δολιότης. — **δεῖπνον** ἐνταῦθα = ζωοτροφία. — **τὸ ὄσιον** τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ νόμου καθωρισμένον = τὸ θεῖον δίκαιον. — **τὸ δίκαιον** τὸ καθωρισμένον ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου νόμου = τὸ ἀνθρώπινον δίκαιον. — **δὲ τέλος πάντων.** — **ὅπως πῶς,** κατὰ ποίαν λογικὴν. — **ἔστι τινός τι** ἀρμόζει τι εἰς τινα.

§ 34 - 36. **χρόνῳ ποτὲ** μετὰ ἀρκετὴν ὥραν (διότι ἡ δικαιολογία ἦτο δύσκολος). — **γένωνται** ἐνν. **ἀλλήλαις.** — **ἂν οὕτω τύχῳσιν** ἂν συμβῆ ἢ εὐρεθῶν εἰς τοιαύτην (δυσάρεστον) θέσιν. — **ἀπέκτειναν** = **ἀποκτείνουσιν.** — **περὶ παντός ποιῶμαι τι** θεωρῶ τι ὡς ἀνεκτίμητον ἀγαθόν. — **ἀλλάξασθαί σε ἡμᾶς δεσπότας ἀντὶ βασιλέως δεσπότη** νὰ ἀλλάξῃς κυρίαρχον καὶ νὰ ἀναγνωρίσῃς ἡμᾶς (= ἐμὲ) ὡς κυριάρχους ἀντὶ τοῦ βασιλέως. — **μηδένα προσκυνοῦντα** οἱ μὲν Πέρσαι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως προσέπιπτον εἰς τὴν γῆν καὶ ἐφίλουν τὸ χῶμα, τὸ ὅποῖον ἐπάτει, οἱ δὲ Ἕλληνες ἀπένεμον τὴν τιμὴν ταύτην μόνον εἰς τοὺς θεοὺς. — **ἐλεύθερον εἶναι** = **τὸ ἐλεύθερον εἶναι (τινα)** — **ἀντάξιον εἶναι τῶν πάντων χρημάτων** πρβλ. τοὺς λόγους τοῦ Κύρου περὶ ἐλευθερίας ἐν Κύρου Ἄναβάσει, βιβλ. Α', 7, § 2 - 4. — **ὁ ὁμόδουλός τινι** ὁ σύνδουλος, ὁ δουλεύων μετὰ τινός εἰς ἄλλον. — **δέω τινός** ἔχω ἀνάγκην τινός, μοῦ λείπει τι. — **μὴ οὐχί... εἶναι** = **ὥστε εἶναι.** — **πάμπαν** ἐπίπρ. = ἐντελῶς.

§ 37. **ἀπλῶς ἀδόλως,** εἰλικρινῶς. — **ἄπερ τίνα, τί.** — **πρέπει... σοι** συμφώνως πρὸς τὴν μέχρι τοῦδε ἐπιδειχθεῖσαν παρρησίαν του. — **πέμπη** ἐνν. **ἐφ' ὑμᾶς.** — **τὴν ἀρχὴν** τὴν στρατηγίαν.

§ 38. **λῶστος** ὑπερθετ. τοῦ ἀγαθός ἄριστος· εἰς προσφωνήσεις = καλέ μου φίλε, φίλτατε. — **ἐπίστω** προστ. τοῦ **ἐπίσταμαι.** — **ἄπειμι** μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι. — **κἂν πόλεμος ἦ,** ἐνν. πρὸς τὸν βασιλέα.

§ 39. **παλτὸν** (πάλλω)· βραχὺ περσικὸν ἀκόντιον. — **φάλαρα** τὰ κατὰ τὸ μέτωπον καὶ τὰς γνάθους τῶν ἵππων κοσμήματα καὶ τὸ

κεκοσμημένον πρὸς τὸ μέρος τοῦ μετώπου τμήμα τοῦ χαλινοῦ. — γραφεύς γραμματεὺς. — περιαιρέω — ὦ ἀφαιρῶ. — μεταδιώκω τινὰ τρέχω κατόπιν τινός, διὰ νὰ τὸν προφθάσω.

§ 41. δὴ πράγματι. — ἕαρ· τοῦ 394 π.Χ. — Ἀστυρηνῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν· τὸ ἐπώνυμον τοῦτο εἶχεν ἡ Ἀρτεμις ἐκ τῆς πόλεως τῆς Μυσίας Ἀστύρων (ὄνομ. Ἀστυρα), εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρχεν ἱερὸν αὐτῆς. — ἄνω πρὸς τὰ ἄνω, τὰ ἐνδότερα (τῆς Ἀσίας). — ὀπισθεν ποιοῦμαι ἀφῆνω ὀπίσω.

(2, 1 - 8)

§ 1 - 2. εἰμί ἐν τινι ἀσχολοῦμαι εἰς κάτι. — τὰς μεγίστας πόλεις· Κόρινθον, Ἄργος, Ἀθήνας, Θήβας. — παρεσκευάζοντο ταῦτα· δηλ. τὰ πρὸς ἐκστρατεῖαν ἀπαραίτητα. — τά τε ἄλλα διηγείτο ὡς ἔχοι διηγείτο, πῶς ἔχουν τὰ ἄλλα, περὶ τῆς καταστάσεως γενικῶς.

§ 3 - 4. τοὺς συμμάχους· δηλ. τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἑλληνικῶν πόλεων τῆς Μ. Ἀσίας. — ἐκεῖνα· τὰ ἐν Ἑλλάδι, ὁ μέλλων νὰ διεξαχθῆ πόλεμος. — εὐ ἐπίστασθε· προσκτ. — οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν = οὐκ ἔστι δέος, μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν δὲν ὑπάρχει φόβος, μήπως... — πάλιν πάρειμι ἐπιστρέφω. — ψηφίζομαι ἀποφασίζω, διατυπῶν εἰς ψήφισμα τὴν ἀπόφασίν μου.

§ 5 - 6. Εὐξενον· ἕνα, φαίνεται, ἐκ τῶν τριάκοντα. — διασώζω προστατεύω. — οἱ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν· τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἐκ Μ. Ἀσίας συμμάχων. — ταῖς πόλειςιν = τῶν πόλεων ἐκείνη. — καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς = καὶ ἐκείνω (ἐκ) τῶν λοχαγῶν τῶν μισθοφόρων· — εὐοπλος ὁ καλῶς ὀπλισμένος. — καὶ τοῖς ἱπάρχοις = τῶν ἱπάρχων ἐκείνω. — εὐίππος ὁ ἔχων καλοὺς ἵππους. — νικητήριον βραβεῖον διὰ τὴν νίκη. — ὡς... δώσω ἀντὶ (προεῖπεν ὑπέσχετο) ὡς δώσει. — ὅπως εὐ εἰδείησαν· δηλ. αἱ πόλεις, οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ἱππαρχοὶ. — εὐκρινῶ προσέχω πολὺ εἰς τὴν ἐκλογὴν· ὅτι τοὺς στρατευομένους δεῖ εὐκρινεῖν· διὰ τὴν ἀνακέρηξιν δηλ. τοῦ νικητοῦ θὰ ἐλαμβάνετο μὲν βεβαίως ὑπ' ὄψιν πρωτίστως τὸ εὐοπλον καὶ εὐίππον τῶν λόχων καὶ τάξεων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἡ ἐπιδειχθησομένη πειθαρχία, ἀντοχὴ καὶ κανονικότης

εἰς τὰς κινήσεις τῶν στρατιωτῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πορείας. Ὅθεν ἔπρεπε νὰ καταβληθῇ μεγάλη προσοχὴ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν στρατιωτῶν.

§ 7. **ἐκπονώ** κατεργάζομαι μετὰ κόπου, ἐπιμελῶς. — **εἰς κόσμον** περικαλλῶς. — **οὐκ ἔλαττον ἐγένετο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων** δὲν ἐστοίχισαν ὀλιγώτερον τῶν τεσσάρων ταλάντων. — **τοσοῦτων**· δηλ. ὀλίγων. — **παμπόλλων χρημάτων** ἀξίας πάρα πολλῶν χρημάτων.

§ 8. **Μένασκος καὶ Ἑριπίδας καὶ Ὅρειπος**· ἐκ τοῦ συμβουλίου τῶν τριάκοντα. — **ἦνπερ βασιλεύς**· ὁ Ξέρξης.

(2, 9 - 15, 18 - 23)

§ 9 - 12. **φρουρὰν φαίνω**· στρατιωτικὸς ὄρος λεγόμενος περὶ τῶν ἐφόρων καὶ τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης = κηρύττω ἐπιστρατεύσιν. — **Ἀγησίπολις**· υἱὸς τοῦ τέως βασιλέως τῆς Σπάρτης Πausανίου. Ὁ Π. οὗτος, δικασθεὶς ἐρήμην δι' ἐπιδειχθεῖσαν εὐνοίαν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον, κατέφυγεν εἰς Τεγέαν, ὅπου ἀπέθανε. — **πρόδικος** ἐπίτροπος. — **ἐκέλευον**· τὸ ρ. εἰς πληθυντικόν, διότι ἡ λέξις **πόλις** εἶναι περιληπτική. — **ἠγοῦμαι τῇ στρατιᾷ ἀναλαμβάνω** τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ. — **πορρωτέρω**· ἔνν. **τῶν πηγῶν**· — **ἐπεμβάλλουσιν οἱ ποταμοὶ οἱ ποταμοὶ χύνονται** ἐντὸς ἄλλων. — **ἔνθεν ἐκεῖ ἔνθεν**. — **τὰς πόλεις** τοὺς στρατοὺς τῶν πόλεων. — **ἐξαιρῶ** =; (βιβλ. Β', 2, § 20). — **ἐκθέω**· ἐπὶ σφηκῶν = ἐξέρχομαι ἐκ τῆς φωλεᾶς. — **θηράω - ῶ** φονεύω. — **τύπτομαι** (ὑπὸ σφηκός) = πλήττομαι μετὰ τὸ κεντρί. — **χειρόομαι - οὔμαι** φονεύω. — **ἐψηφ. ταῦτα** δηλ. νὰ βαδίσουν κατὰ τῆς Σπάρτης.

§ 13 - 15. **διαπράττομαι** διαπραγματεύομαι, συζητῶ. — **διομολογοῦμαι** μένω σύμφωνος μετὰ ἄλλον εἰς ἓνα πρᾶγμα, — **εἰς ὀπίσους** εἰς πόσον βάθος. — **βαθείας τὰς φάλαγγας**· διότι, ἂν αἱ φάλαγγες παρετάσσοντο εἰς μακρὰς στήλας, θὰ εἶχον μικρὸν μέτωπον, ὅποτε ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ κυκλωθοῦν. — **αἱ πόλεις**· αἱ κατὰ τῶν Λ. συνησπισμέναι. — **καὶ δὴ ἤδη**. — **ἐξέρχομαι** προχωρῶ. — **τὴν ἀμφίαλον**· ἔνν.

χώραν, τουτέστι τὴν περιοχὴν, ἣ ὁποία εὐρίσκεται μεταξύ τῶν δύο θαλασσῶν, τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τὸν ἰσθμόν. — **Σικυῶν**· ἔκειτο μεταξύ Κορινθίας, Ἀχαΐας καὶ Ἀρκαδίας (σημερινὸν Βασιλικόν). — **ἐμβαλλόντων**· ἔνν. εἰς τὴν Κορινθίαν. — **Ἐπιεικία**· τοποθεσία μεταξύ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος. — **ὑπερδέξια**· ἔνν. **χωρία** τόποι ὑψηλοί, κείμενοι πρὸς τὰ δεξιὰ τῶν ἐχθρῶν = ὑπερκείμενοι λόφοι δεξιὰ τοῦ ἐχθροῦ. — **κακῶς ποιῶ** ἐπιφέρω φθοράν. — **γυμνήτες**· τοὺς ἐγνωρίσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν. — **τῶν ἀντιπάλων**· δηλ. τῶν Κορινθίων καὶ λοιπῶν συμμάχων. — **ἐπὶ θάλατταν**· τοῦ Κορινθιακοῦ, ἦτοι ἀριστερά, διὰ τὸ νὰ ἀποφεύγουν τὰς προσβολὰς ἐκ τῶν δεξιὰ αὐτῶν ὑψωμάτων. — **αὐτή** ἀπὸ ἐδῶ. — **οἱ ἕτεροι**· δηλ. τὸ κύριον σῶμα τῶν συμμάχων τῶν Κορινθίων. — **τὴν χαράδραν** ἔννοεῖ τὸν ποταμὸν Νεμέαν. — **κάκεινοι**· ἀντὶ καὶ αὐτοὶ (δηλ. οἱ Λακεδ.).

§ 18. **κατήπειγον**· οἱ Β. δὲν ἔσπευδον, διότι ἦσαν δυσηρεστημένοι, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς αὐτοὺς ἡ ἡγεμονία τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ. — **τὸ δεξιὸν ἔσχον**· ἡ μεταβολὴ τῆς παρατάξεως σημαίνει, ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῶν Βοιωτῶν Ἰσμηνίας ἀνέλαβε τὴν ἀρχιστρατηγίαν. — **τοῦ εἰς ἑκκαίδεκα**· ἔνν. **ποιεῖσθαι τὴν φάλαγγα**. — **ἔτι δὲ ἔπειτα δέ**. — **ἦγον**· ἔνν. αὐτὴν (τὴν φάλαγγα). — **ὑπερέχω τῷ κέρατι τῶν π. κυκλώνω** τοὺς ἐχθρούς. — **διασπάω - ᾧ** ἀπομονώνω.

§ 19. **λάσιον χωρίον** δασώδης τόπος. — **ἐπαιάνισαν**· οἱ σύμμαχοι τῶν Κορινθ. **παιανίζω** ψάλλω τὸ πολεμικὸν ᾄσμα (κεφ. 5, § 11 - 12). — **ἔγνωσαν**· οἱ Λακεδ. — **διασκευάζομαι** ἐξοπλίζομαι. — **Ξεναγοί**· οὗτοι ἐκαλοῦντο οἱ Σπαρτιαῖται στρατηγοὶ οἱ διοικοῦντες συμμαχικὰ στρατεύματα. — **παρεγγυάω - ᾧ** διατάσσω. — **ὑπερτείνω τὸ κέρας** ἐκτείνω τὸ ἄκρον τῆς παρατάξεως πέραν τοῦ ἄκρου τῆς παρατάξεως τοῦ ἐχθροῦ.

§ 20 - 22. **τῇ Ἀγροτέρᾳ**· ἐπίθετον τῆς Ἀρτέμιδος ὡς θεᾶς τῆς ἄγρας (κυνηγίου). — **ὡσερ νομίζεται** κατὰ τὸ κρατοῦν ἔθιμον. — **χίμαιρα** αἰξ (ἰδίως νέα). — **τὸ ὑπερέχον κέρας** τὸ ἐξέχον ἄκρον τῆς παρατάξεώς των. — **ἐπικάμπτω** στρέφω. — **συμμείγνυμι** συμπλέκομαι. — **ἐν χώρᾳ** ἐπὶ τόπου, εἰς τὴν θέσιν μου. — **ἐκατέρων**· ἡ γενική ἐκ τοῦ νοουμένου **τινές**. — **ὅσον κατέσχον** ὅσους (ἐκ τῶν

Ἀθηναίων) εἶχον ἐντὸς τῆς ἀκτῆνος τῆς δράσεώς των (νοοῦνται αἱ ἐξ φυλαί). — **ἐπορεύοντο**· κατὰ τῶν ἐχθρῶν (Ἀργείων), οἱ ὅποιοι ἐπανήρχοντο ἐκ τῆς διώξεως τῶν εἰς φυγὴν τραπέντων συμμάχων τῶν Λ. — **τέτταρας φυλάς**· αἵτινες εἶχον καταδιώξει τοὺς ἀπέναντι αὐτῶν παρατεταγμένους Τεγεάτας. — **ἐπαναχωρῶ** ἐπιστρέφω. — **παρέρχομαι** **τινα** ἀντιπαρέρχομαι, παραβλέπω τινά. — **ἀναχωρῶ** = **ἐπαναχωρῶ** **ἐκ τῆς διώξεως**. — **τοῦ πρώτου πολεμάρχου**· ἐκ τῶν ἐξ πολεμάρχων τῶν Σπαρτιατῶν ὁ πρῶτος εἶχε τὸ γενικὸν πρόσταγμα. — **ἐκ τοῦ ἐναντίου** κατὰ μέτωπον. — **συμβάλλειν** = **κελεῦσαι συμβάλλειν**. — **ἄρα** αἰφνιδίως, ἀπροσδοκῆτως. — **ἀφείναι τοὺς πρώτους** νὰ ἀφήσουν τοὺς πρώτους (= τὰ πρῶτα τμήματα) νὰ περάσουν. — **παρθέοντας** ἐνῶ διήρχοντο πρὸ αὐτῶν τρέχοντες. — **ἐπιλαμβάνομαι** ἐπιτίθεμαι.

§ 23. **πρὸς τὰ τείχη** τῆς Κορίνθου. — **εἰρξάντων Κ.** δηλ. τὸ κόμμα τῶν λακωνιζόντων Κ. — **εἴργω** ἀποκλείω τὴν εἴσοδον.

(3, 1 - 23)

§ 1 - 2. **ἐβοήθει**· δηλ. εἰς Πελοπόν. καὶ δὴ καὶ εἰς Κορινθίαν. — **ἐν Ἀμφιπόλει**· κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου. — **παμπληθεῖς**· ἐγγὺς μύριοι κατὰ τὸν ἴδιον Ξεν. εἰς ἄλλο σύγγραμμά του, τὸν Ἀγησίλαον· ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ ταύτῃ, διηγεῖται ὁ Ξεν., εἶπε μὲ ψυχικὸν πόνον ὁ φιλέλλην ἐκεῖνος βασιλεὺς « **φεῦ, φεῦ, ὦ Ἑλλάς, ὅποτε οἱ νῦν τεθνηκότες ἱκανοὶ ἦσαν ζῶντες νικᾶν μαχόμενοι πάντας τοὺς βαρβάρους!** ». — **ἐν καιρῷ γίγνεται τι** ἀποβαίνει τι πρὸς ὄφελος. — **παρεγένου**· ἐνν. **τῇ νίκῃ**. — **καὶ τάδε**· δηλ. ὁ νέος ἀγών, τὸν ὅποιον διεξάγει ἡ Σπάρτη εἰς τὴν Ἑλλάδα.

§ 3. **διαλλάττω**· ἐπὶ χώρας = ἀλλάσσω χώραν ἀντὶ ἄλλης = διέρχομαι χώραν. — **Κρανώνιοι**· οἱ κάτοικοι τῆς Κρανῶνος, ἐπιφανεστάτης θεσσαλικῆς πόλεως ΝΔ. τῆς Λαρίσης. — **Σκουτουσσαῖοι**· οἱ κάτοικοι τῆς Σκουτούσσης, σημαντικῆς ἐπίσης πόλεως παρὰ τὴν Λάρισαν. — **φυγάδες**· ὡς φίλοι τῶν Λακεδ. — **ἐτύχανον**· ἐνν. **ὄντες**.

§ 4 - 5. **ἐν πλαισίῳ**· εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν **πλαίσιον** σημαίνει παράταξιν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ βάθος τῆς φάλαγγος εἶναι

ἴσον πρὸς τὸ μῆκος τοῦ μετώπου, ὥστε νὰ σχηματίζεται τετράγωνον.—
οὐρά ὀπισθοφυλακή.— **παραπέμπω** στέλλω πρὸς ἐνίσχυσιν.— **τὸ
 στόμα** (τοῦ στρατεύματος) = τὸ μέτωπον, ἢ ἐμπροσθοφυλακή.—
πλὴν τῶν περὶ αὐτόν ἢ φρουρὰ ἀσφαλείας τοῦ βασιλέως ἀπετε-
 λεῖτο ἐκ τριακοσίων ἰππέων.— **ἐν καλῷ ἐστι** συμφέρον εἶναι.— **σω-
 φρόνως** μετὰ προφυλάξεων.

§ 6 - 8. **ἃ** ἐκάτεροι ἡμάρτανον· τὸ σφάλμα ἔγκειται εἰς τὴν
 τακτικήν, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι, οἱ μὲν Θεσσ.
 ἀποχωροῦντες **βάδην**, οἱ δὲ ἰππεῖς τοῦ Ἀγῆσ. **ἐπακολουθοῦντες
 σωφρόνως**. — **τοῖς ἄλλοις** ἔνν. **ἰππεῦσι** — **παραγγέλλειν** ἔνν.
διώκειν — **δίδωμί τινι ἀναστροφὴν** δίδω εἰς τινα καιρὸν νὰ στραφῇ
 πρὸς ἀντίστασιν. — **πλαγίους ἔχοντας τοὺς ἵππους** ἐνῶ εἶχον τοὺς
 ἵππους τῶν ἐστραμμένους πρὸς τὰ πλάγια. Οἱ ἐπιχειροῦντες δηλαδὴ
 ἐκ τῶν Θεσσ. ἰππέων νὰ ἀναστρέψουν, προτοῦ ἀκόμη προφθάσουν νὰ
 κάμουν ὀλικὴν στροφὴν καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουν τοὺς κατ' αὐτῶν ἐπε-
 λαύνοντας κατὰ μέτωπον, ἐκυκλώνοντο καὶ ἐφρονεῦοντο.— **ἐξαισία**
 ἀκράτητος.— **τῷ Ναρθακίῳ** τὸ ὁποῖον ἔκειτο νοτίως τῆς Φαρσάλου,
 ὡς καὶ ἡ παρ' αὐτῷ ὁμώνυμος πολίχνη.

§ 9. **μεταξὺ Πραντός· ὁ Πρὰς** ἦτο πόλις πλησίον τοῦ Ναρθά-
 κίου.— **τῷ ἔργῳ** = **τῇ νίκῃ**. — **τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ
 ἰππικῇ** ἤδη ἀπὸ τῶν μυθικῶν χρόνων, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ περὶ τῶν
 Κενταύρων παράδοσις, τὸ ἰππικὸν τῶν Θεσσαλῶν ἐφημιζετο.— **αὐ-
 τός** δηλαδὴ ἐκ τοῦ προχείρου (πρβλ. κεφ. 2, § 5 - 8). — **τὰ Ἀχαιικά
 τῆς Φθίας ὄρη** ἐπειδὴ ἡ Φθία, ἢ ἀπὸ τῆς Πίνδου δηλ. μέχρι τοῦ
 Μαλιακοῦ κόλπου ἐκτεινομένη χώρα, ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ ἀρχαιοτάτη κοι-
 τὴς τῶν Ἀχαιῶν, τὰ ὄρη αὐτῆς καλοῦνται **Ἀχαιικά**. — **τὴν λοιπὴν**
 ἔνν. **ὀδόν**. — **διὰ φιλίας** ἔνν. **χώρας** = φιλικῶς.

§ 10 - 14. **ἐμβολῆ** τὸ μέρος, διὰ τοῦ ὁποίου εἰσέρχεται τις, εἰ-
 σοδος **ἐν τῇ ἐμβολῇ** δηλ. τῆς Βοιωτίας, πιθανῶς παρὰ τὴν Χαϊρώ-
 νειαν.— **μνηοειδῆς ὁ ἔχων σχῆμα μῆνης, νέας σελήνης** = δρεπανοει-
 δῆς.— **ἔδοξε** ἔνν. **αὐτοῖς**. — **ὁ ἥλιος μνηοειδῆς ἔδοξε φανῆναι**
 συνέβη δηλ. μερικὴ ἔκλειψις τοῦ ἡλίου, ἢ ὁποία κατὰ τοὺς ὑπολογι-
 σμούς τῶν ἀστρονόμων ἔγινε τὴν 14 Αὐγούστου τοῦ 394 π.Χ.— **τῇ
 ναυμαχίᾳ** τῆς Κνίδου, παραλίου πόλεως τῆς Καρίας. Κατὰ τὴν ναυ-

μαχίαν ταύτην (394 π.Χ.) ὁ περσικὸς στόλος διοικούμενος ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου ναυάρχου Κόνωνος ἐνίκησε τὸν στόλον τῶν Λακ. καὶ κατέλυσε τὴν κατὰ θάλασσαν ἡγεμονίαν αὐτῶν. — **τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον**· δηλ. οἱ ἐκ Μ. Ἀσίας ἐθελονταί. — **οἶον** = τοιοῦτον οἶον τοιοῦτον, ὥστε. — **χαλεπὸν** δυσάρεστον. — **ὄρῳεν**· ὑποκείμε. **τὸ πλεῖστον** (= οἱ πλεῖστοι) **τοῦ στρατεύματος**. — **οὐκ ἀνάγκη εἶναι**· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ ἐνεθυμήθη κατὰ μεταβολὴν τῆς συντάξεως = **ὅτι οὐκ ἀνάγκη εἶη**. — **κοινωνεῖν**· ἐνν. αὐτοῦ. — **αὐτοῖς μετ' αὐτῶν**· ἐπέθη ἢ δοτικὴ τοῦ ἄρσεν., καθότι **τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον** = οἱ πλεῖστοι τῶν στρατιωτῶν (πρβλ. **ὄρῳεν**). — **κοινωνῶ τινὸς τινι** μετέχω τινὸς μετὰ τινος. — **μεταβαλὼν**· ἐνν. **τὰ ἠγγελέμενα**· **μεταβάλλω** τι τροποποιῶ, παραποιῶ τι. — **τετελευτηκῶς** = ὅτι **τετελευτηκῶς εἶη**. — **βουθυτῶ** θυσιάζω βοῦς. — **ὡς εὐαγγέλια** = ὡς **θυσίαν εὐαγγελίων** ὡς εὐχαριστήριον δῆθεν θυσίαν διὰ τὴν καλὴν ἀγγελίαν. — **πολλοῖς**· ἐνν. **τῶν φίλων**. — **διέπεμπε**· δηλ. μερίδας. — **τῶν τεθυμένων**· διότι κατὰ τὰς θυσίας τὰ σαρκώδη μέλη τῶν θυομένων ζώων δὲν ἐκαίοντο ἐπὶ τῆς πυρᾶς (ἐκτὸς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ **ὀλοκαυτώσεως**), ἀλλὰ παρετίθεντο ὑπὸ τοῦ θυσιάζοντος εἰς τοὺς παρόντας κατὰ τὸ ἐπακολουθοῦν συμπόσιον. Μέρος αὐτῶν ἀπεστέλλετο πολλακίς κατ' οἶκον εἰς συγγενεῖς ἢ φίλους ἀπόντας ἐκ τῆς θυσίας. — **τῷ λόγῳ ὡς... νικῶντων** = **τούτῳ, ὃ εἶπεν, ὡς Λακεδαιμόνιοι νικῶεν**.

§ 15. **Αἰνιᾶνες**· θησαυλικὸς λαὸς κατοικῶν εἰς τὴν δυτικὴν κοιλιάδα τοῦ Σπερχειοῦ. — **Λοκροὶ ἀμφοτέροι**· δηλαδή οἱ λεγόμενοι **Ὀζόλαι** ἢ **Ἑσπέριοι** καὶ οἱ **Ὀπούντιοι**. — **μόρα**· σπαρτιατικὸν σῶμα ἀποτελούμενον ἐκ 400 ἀνδρῶν (βιβλ. ΣΤ', 4 § 12). — **διαβάσα**· ἐκ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, διότι τὸν Ἴσθμὸν κατεῖχον οἱ ἐχθροί. — **ἐξ Ὀρχομενοῦ**· δηλ. τοῦ βοιωτικοῦ, τὸν ὁποῖον ἀποστατήσαντα ἀπὸ τῶν Θηβαίων κατεῖχον οἱ Λακ. — **οὗ Ἡριπ. ἐξενάγει**· δηλ. τῶν **Κυρείων** κατὰ τὰ ἐν βιβλ. Γ', 4, § 20 - 21 λεγόμενα. — **ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ**· κυρίως ἐκ τῶν πόλεων τοῦ Ἑλλησπόντου (πρβλ. § 16 - 17 « καὶ Ἑλλησπόντιοι »). — **αὐτόθεν** ἐκ τῆς περιοχῆς ταύτης (εἰς τὴν ὁποῖαν εὕρισκετο ἡδὴ ὁ Ἀγῆσ.) = ἐκ τῶν ἐντοπίων.

§ 16 - 17. **καὶ γὰρ που** διότι φρονῶ. — **συνέρχομαι** συναντῶ-

μαι. — **ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ**· τοῦ βοιωτικοῦ, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν βορειῶν ὑπωρειῶν τοῦ Παρνασσοῦ ἐχύνετο εἰς τὴν Κωπαΐδα. Σήμερον καλεῖται Μαυρονέρι. — **εἶχεν... δεξιὸν**· ὡς ἀρχιστράτηγος. — **ὁμόσε φέρομαι**· τρέχω διὰ νὰ συγκρουσθῶ, ἐφορῶ. — **ἀντεκτρέχω**· τρέχω καὶ ἐγὼ ἐναντίον τινός. — **εἰς δόρυ ἀφικνοῦμαι**· φθάνω εἰς ἀπόστασιν, ἀπὸ τῆς ὁποίας δύναμαι νὰ χρησιμοποιήσω δόρυ· ὅθεν = πλησιάζω πολὺ.

§ 18 - 19. **διακόπτω τινὰ** διασπῶ τὴν γραμμὴν τινος. — **ἐν τοῖς σκευοφόροις**· δηλ. τῶν Λακ. καὶ ἐπομένως ἐκ τῶν νῶτων τῆς παρατάξεως τοῦ Ἄγης. (ἴδ. σχεδιάγρ.) — **ἐξελίσσω τὴν φάλαγγα**· ἀναπτύσσω τὸ μέτωπον τῆς φάλαγγος· ἐδῶ = μεταβάλλω τὸ μέτωπον τῆς φ. — **τοὺς συμμάχους**· τίνας; — **διαπίπτω πρὸς τινά**· διαφεύγω πρὸς τινά. — **συσπειράομαι - ὦμαι**· σχηματίζω πυκνὴν φάλαγγα. — **παρέντι**· τοῦ παρήμι· ἀφήνω κατὰ μέρος, « νὰ πάη στὸ καλὸ ». — **συρράττω τινί**· συγκρούομαι πρὸς τινά. — **συμβάλλω τὰς ἀσπίδας**· συγκρούω τὰς ἀσπίδας. — **διαπίπτουσι**· ἀφοῦ διέσπασαν τὴν γραμμὴν τῶν ἀντιπάλων.

§ 20. **προσενήνεκτο**· τοῦ προσφέρομαι μετακομίζομαι. — **τὴν φάλαγγα τὴν ἑαυτοῦ**. — **τῶν ἰπέων**· οἱ ὅποιοι εἶχον σταλῆ πρὸς καταδίωξιν τῶν φευγόντων. — **ὑπὸ τῷ νεῷ**· τῆς Ἰτωνίας λεγομένης Ἰθηνᾶς. — **καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων**· καὶ ἐπομένως θὰ ἐδικαιολογεῖτο τὸ κατὰ τῶν Θηβαίων πάθος τῆς ἐκδικήσεως. — **οὐκ ἐπέλαθετο τοῦ θεοῦ**· διότι ἐθεωρεῖτο ἀνόσιον νὰ κακοποιηθῇ ὁ καταφεύγων εἰς ναὸν ἢ ἔστω βωμὸν θεοῦ.

§ 21. **αὐλεῖν**· διὰ τὸν πανηγυρικώτερον ἑορτασμὸν τῆς νίκης. — **αἰτῶ ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς**· ζητῶ τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακωχῆς. — **τῶν ἐκ τῆς λείας**· ἐνν. **χρημάτων**· λείαν δὲ ἐννοεῖ τὴν ἀποκομισθεῖσαν ἐκ τῆς Ἀσίας (ἴδε βιβλ. Γ', 4, § 24). — **ἀποθύω**· προσφέρω θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔταξα· ἐδῶ = ἀφιερῶ. — **εἰς τὴν Λοκρίδα**· τῶν Ὀζολῶν Λοκρῶν.

§ 22 - 23. **τὴν ἄλλην**· τὴν ὑπόλοιπον. — **τὸ σιμὸν**· ἡ ἀνωφέρεια. — **δυσχωρία**· κακοτοπία. — **παραστάτης**· ὁ ἐν τῇ μάχῃ σύντροφος· ἐδῶ

λέγονται **παραστάται** οἱ ἐπιφανεῖς Σπαρτιᾶται, οἱ ὅποιοι συνώδευον τὸν στρατηγὸν καὶ συνηγωνίζοντο μετ' αὐτοῦ. — **καταλέουμαι** φονεύομαι διὰ λίθων. — **οἱ ἐκ τοῦ στρατοπέδου**: ἐκεῖνοι δηλ. οἱ ὅποιοι « οὐκ ἐπεχείρησαν πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν », ἀλλ' ἐσταμάτησαν καὶ ἐκ τοῦ προχείρου στρατοπεδεύσαντες ἐδείπνουν ἤδη. — **τὸ ἄλλο στράτευμα**: ἐκτὸς τῶν Λακεδαιμονίων.

(4, 1 - 13)

§ 1. **ἀποθνήσκοντας**: ὑποκείμενον ἑαυτούς. — **ἐνεργὸς χώρα** καλλιεργουμένη καὶ παράγουσα προϊόντα χ. — **βέλτιστοι** ἔγκριτοι πολῖται. Οὗτοι, ὅπως συνάγεται ἐξ ὅσων λέγονται κατωτέρω, ἐλακῶνιζον. — **συνίσταμαι** συναντῶμαι κρυφίως. — **ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους** ἀντ'ἄλληλασσον μεταξύ των τὰς γνώμας των περὶ τούτων.

§ 2 - 3. **χρημάτων μετεσχηκότες**: βιβλ. Γ', 5, § 1 - 2. — οὕτω δὴ ὑπὸ τὸ κράτος ἤδη αὐτῶν τῶν σκέψεων. — **καταγιγνώσκεται τις καταδικάζεται τις**. — **Εὐκλείων**: τὰ Εὐκλεία, ἑορτὴ κατ' ἐξοχὴν θηβαϊκὴ, ἐωρτάζοντο πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος Εὐκλείας. Φαίνεται, ὅτι διήρκουν πολλὰς ἡμέρας. — **τὴν τελευταίαν**: ἐνν. ἡμέραν. — **ἄν**: εἰς τὸ **λαβεῖν**. — **σημαίνω** δίδω τὸ σύνθημα. — **οὐς ἔδει**: τίνας; — **συνεστηκότες ἐν κύκλῳ**: νοοῦνται οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι καθ' ὁμίλους ἀπετέλουν κύκλους καὶ συνεζήτουν ἢ διεσκέδαζον. — **κριτὴν**: δηλ. δραματικῶν παραστάσεων. — **καθήμενον**: εἰς τὸ θέατρον. — **οἱ πειθόμενοι**: τουτέστιν οἱ ἐκτελεστοὶ τῆς σφαγῆς. — **νόμιμος** δίκαιος, πιστὸς εἰς τὰς (θηρσκευτικὰς) παραδόσεις. — **ἀδημονῶ** θλίβομαι ὑπερβολικά.

§ 4 - 5. **μᾶλλον ἐν τῇ ἀγορᾷ**: παρὰ ὅπουδῆποτε ἄλλοῦ. — **Πασιμήλου**: ἀνήκοντος εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν μερίδα. — **ἐν τῷ Κρανεῖῳ**: τὸ Κρ. ἦτο γυμναστήριον μὲ ἄλλος ἐκ κυπαρίσσων πρὸ τῆς Κορίνθου. — **ἐκ τοῦ κράγματος**: δηλ. ἐκ τοῦ τόπου τῆς σφαγῆς τῶν πρεσβυτέρων. — **Ἀργεῖους**: οἱ ὅποιοι κατεῖχον τὸν Ἀκροκόρινθον. — **ἐν δυνάμει εἰμι** ἔχω εἰς χεῖράς μου τὴν ἐξουσίαν.

§ 6 - 7. **ἀνασπῶνται οἱ ὄροι** καταστρέφονται, ἀφαιροῦνται τὰ ὄροσσημα (χώρας τινός) = καταλύεται ἡ ἀνεξαρτησία της· ἀφοῦ δη-

λαδὴ ἢ Κόρινθος ὑπεδουλώθη εἰς τοὺς Ἀργεῖους, ἡ ὀρθοτική γραμμὴ μεταξύ Ἄργους καὶ Κορίνθου ἐξέλιπεν. — **αὐτοῖς** πρὸς ψυχικὸν πόνον των. — **μετοίκων** οἱ μέτοικοι, τουτέστιν οἱ ἐξ ἄλλων πόλεων ἐγκαθιστάμενοι εἰς τινὰ πόλιν ξένοι, δὲν εἶχον πολιτικὰ δικαιώματα καὶ ἐπομένως ἔσπεροῦντο πολιτικῆς δυνάμεως. — **οὕτω** ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας. — **μιαιφόνος** ὁ διὰ φόνων μαινόμενος, ὁ αἰμοσταγῆς. — **εὐνομία χρωμένη**· εὐνομίαν λέγων ὁ συγγραφεὺς ἔννοσεί τὸ ὀλιγαρχικὸν πολίτευμα. — **ἄξιον εἶναι**· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ **ἐνόμιζον**. — **οὕτω δὴ** μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις λοιπόν. — **διαδύνω** διολισθαίνω, κατορθώνω νὰ διαφύγω. — **κατατείνω** ἐκτείνομαι. — **Λέχαιον**· λιμὴν τοῦ Κορινθιακοῦ, σημερινὸν Λουτράκι· τὸ Λέχαιον συνεδέετο μετὰ τῆς Κορίνθου διὰ μακρῶν τειχῶν, ὅπως ὁ Πειραιεὺς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν. — **ἔπραττε τὴν εἴσοδον** ἡσχολεῖτο μὲ τὸ ζήτημα τῆς εἰσόδου εἰς τὴν πόλιν.

§ 8. **κατ' ἐπιμέλειαν** ἐξ ἰδίας φροντίδος = διότι οἱ ἴδιοι τὸ ἐπεδίωξαν. — **τὸ τρόπαιον**· κεφ. 2, § 23. — **ἀπλῶς** καθαρὰ, μὲ κάθε λεπτομέρειαν.

§ 9 - 10. **σταύρωμα** περίφραγμα μὲ ὀρθίους πασσάλους (σταυρούς) = χαράκωμα. — **ἐν τῷ λιμένι**· νοεῖται τὸ Λέχαιον. **πασσудία** πανστρατιᾶ. — **ἐαυτῶν**· δηλ. τῶν Λακεδαιμονίων. — **ἐχομένους**· ἔνν. αὐτῶν = πλησίον αὐτῶν (τῶν Λακ.). — **ἔψος** ὁ πρὸς τὴν ἔω ἐστραμμένος, ὁ ἀνατολικός. — **Ἰφικράτη**· Ἀθηναῖον στρατηγόν, ὅστις διεκρίθη κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον ὡς ἀρχηγὸς τῶν μισθοφόρων πελταστῶν. — **οἱ ἐκ τῆς πόλεως** ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς φυγάδας. — **τῷ πλήθει** ἔνεκα τοῦ πλήθους των. — **διασπάσαντες τὸ σταύρωμα**· διὰ νὰ μὴ τὸ χρησιμοποήσουν ἐκ νέου οἱ Σικ. — **ἐπὶ θάλατταν**· τοῦ Λεχαιοῦ. — **ἰππαρμωστής** ἰππαρχος. — **αὐτῶν**· νοοῦνται οἱ νεκροὶ ἢ οἱ τραπέντες εἰς φυγὴν. — **μετὰ τῶν ἑθελοντῶν**· πρόκειται περὶ ἐκείνων ἐκ τῶν ἰππέων, οἱ ὅποιοι οἰκειοθελῶς ἀνέλαβον τὰς ἀσπίδας τῶν φυγάδων καὶ ἀντετάχθησαν πρὸς τοὺς Ἀργεῖους. — **τὸ σίγμα**· τὸ ἀρχικὸν γράμμα τῶν Σικυωνίων· διότι οἱ Ἕλληνες συνήθιζον νὰ θέτουν ἐπὶ τῶν ἀσπίδων διακριτικὰ σημεῖα ἢ στοιχεῖα — **ὡς Σικ.**· ἔνν. ὄντας. — **Ναὶ τὼ σιῶ, ψευσεῖ ὑμέ τὰ σίγμα ταῦτα**· ἔκφρασις σπαρτιατικῆ = μὰ τοὺς δύο θεοὺς (δηλ. τοὺς Διοσκούρους, τὸν Κάστορα

καὶ τὸν Πολυδεύκην), θὰ σᾶς ἀπατήσουν τὰ σίγμα αὐτά. — **ὁμόσε χωρῶ** ἔφορμῶ.

§ 11. **τοὺς καθ' αὐτούς**· δηλ. τοὺς μισθοφόρους τοῦ Ἴφικράτους. — **κύκλος τεῖχος**, περίβολος (ἐδῶ τῆς Κορίνθου). — **ἤσθοντο κρατούμενα τὰ κατὰ τοὺς Σικυωνίους** ἀντελήφθησαν, ὅτι οἱ Σικυωνιοὶ ἤττηθησαν. — **ἐξελθόντες**· ἔνν. **τοῦ σταυρώματος**. — **ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸ σταύρωμα**· διότι κατέλαβον τὰς θέσεις τῶν Σικυωνίων καὶ τῶν Κορινθίων φυγάδων. — **ἐκπίπτω ἐξέρχομαι**. — **ἔσχατοι αὐτῶν**· οὗτοι ἦσαν πρὸς τὸ μέρος τῶν Λακεδαιμονίων. — **τῷ τείχει**· τῷ πρὸς ἀνατολάς. — **ὄχλος θόρυβος, ταραχή**. — **ἀποκλίνω** στρέφομαι ὀπίσω. — **ἀναβαίνοντες**· οἱ Ἀργεῖοι ἀφοῦ ἐτέθησαν μεταξύ δύο πυρῶν, τῶν Λακ. καὶ τῶν φυγάδων Κορινθίων, προσπαθοῦν νὰ σωθοῦν ἀναβαίνοντες εἰς τὸ ἀνατολικὸν τεῖχος καὶ ριπτόμενοι ἔξω εἰς τὸ κενόν.

§ 12. **εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι πάντας πάντα ὑπηρετοῦντας** οἱ ὁποῖοι ὅλοι ἔκαμναν ὅλα, ὅσα συνέτεινον εἰς τὴν καταστροφὴν των.— **οὕτως**· τὸ ἐπίρρ. νὰ συναφθῇ καὶ πρὸς τὸ **ἐν ὀλίγῳ** (ἔνν. χρόνῳ) καὶ πρὸς τὸ **πολλοί**. — **τέγος στέγη**. — **νεώσοικοι** (= νεῶς - οἶκοι) ἦσαν στοαὶ παρὰ τὸν λιμένα, ὅπου ἐναυπηγοῦντο ἢ ἐπεσκευαζόντο ἢ ἀνεσύροντο ἀπλῶς, διὰ νὰ μὴ παραμένουν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ φθειρώνται, τὰ πολεμικὰ σκάφη.

§ 13. **ὑποσπόνδους ἀνάγομαι τοὺς νεκροὺς = ὑποσπόνδους ἀναιροῦμαι τοὺς νεκροὺς** περισυλλέγω καὶ παραλαμβάνω μαζί μου τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀνακωχῆς. — **γιγνώσκω μετ' ἀπαρμφ.** (**καθελεῖν**) κρίνω σκόπιμον. — **καθελεῖν**· ἔνν. **τοσοῦτον**. — **ὥστε δίοδον στρατ. ἱκανὴν εἶναι** ὥστε νὰ δύναται νὰ περάσῃ στρατός. — **ἄγω**· ἀμετάβ. = πορεύομαι. — **τὴν ἐπὶ Μέγαρα**· ἔνν. ὁδόν. — **Σιδοῦντα...** **Κρομμυῶνα**· πόλεις ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου. — **τοῦμπαλιν = τὸ ἔμπαλιν** πρὸς τὸ ὀπίσω. — **πρὸ τῆς φιλίας**· ἔνν. γῆς.

(5, 1 - 19)

§ 1. **τῶν φευγόντων** δηλ. Κορινθίων, περὶ τῶν ὁποίων ἔγινε

λόγος εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον. — **ἐν τῷ Πειραιῶ**· τὸ Πείραιον ἔκειτο παρὰ τὴν σημερινὴν Περαιχώραν, πέραν τῶν λουτρῶν Λουτρακίου. — **τὰ Ἴσθμια**· ἄτινα ἐτελοῦντο ἀνά τριετίαν πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος. — **τὰ ἀριστοποιούμενα** τὰ διὰ τὸ ἄριστον (πρόγευμα) προσριζόμενα κρέατα. — **Κεγχραιαί**· ὁ λιμὴν τῆς Κορίνθου ἐπὶ τοῦ Σαρωνικοῦ.

§ 2 - 3. **ἐν τῷ ἱερῷ**· τοῦ Ποσειδῶνος, τὸ ὅποιον εὐρίσκετο ἐντὸς δάσους ἐξ ἑλατῶν. — **τινὰ τῶν ἄθλων** ὡς πρὸς τινα ἔπαθλα (ἐπομένως ἀγωνίσματα). — **ἕκαστος**· ἐκ τῶν μετασχόντων τῶν ἀγῶνων. — **ἐκηρύχθησαν**· δηλ. νικηταί. — **ὡς προδιδομένης τῆς πόλεως**· τοῦτο ἦτο τέχνασμα τοῦ Ἀγησιλάου, ὁ ὅποιος ἐπεδίωκε δι' αὐτοῦ νὰ γεννήσῃ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν Κορινθίων τὴν ὑποψίαν, ὅτι ἡ πόλις των προδίδεται. — **τὸν Ἴφικράτη**· ὁ ὅποιος ἐφρούρει, φαίνεται, τὸ Πείραιον. — **παρεληλυθότας**· δηλ. εἰς τὸ ἄστυ. — **τὰ θερμά**· τὰς σημερινὰς θερμὰς πηγὰς Λουτρακίου. — **τὸ ἀκρότατον**· τῆς Γερανείας.

§ 4. **καίριος** μεγάλης σημασίας, ἀξιόλογος. — **ἐνθύμημα** σκέψις. — **εὐδοκιμέω** - ὦ διακρίνομαι. — **οἶα... σπειρία** = **σπειρία τοιαῦτα**, οἶα δὴ εἰκὸς ἦν ἔχειν τούτους θέρους ὄντος· **σπειρίον** ἐλαφρὸν θερινὸν ἔνδυμα. — **ἀθύμως ἔχω πρὸς τι** δὲν ἔχω διάθεσιν διὰ κάτι. — **ἄλλος ἄλλη** ἄλλος ἀπ' ἐδῶ, ἄλλος ἀπ' ἐκεῖ. — **ῦλη** ξύλα καὶ κλάδοι, χαμόκλαδα. — **ἠλείφοντο**· δι' ἐλαίου, ἵνα ἀπαλύνουν τὰ παγωμένα μέλη τοῦ σώματος. — **ὑφ' ὅτου** ὑπὸ τινος.

§ 5. **Ἦραιον**· ἀκρωτήριον πατὰ τὸν Ἴσθμόν, ἐκτεινόμενον μέχρι τοῦ Κρισαίου κόλπου, ἀντικρὺ τῆς Σικυῶνος. Ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἥρας. — **παρὰ θάλατταν**· τὴν πέραν τῶν λουτρῶν πρὸς τὴν Περαιχώραν. — **Οἰνόην**· φρούριον πρὸς βορρᾶν τοῦ Πειραιῶ. — **ἐντετειχισμένον τεῖχος**· ὄχυρὸν φρούριον. — **γιγνώσκω** ἀποφασίζω.

§ 6. **ἄλλοθεν ἴσως** καὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. — **μεγαλοφρόνως**· ἢ ὑπεροψία τοῦ Ἀγησ. εἶναι· προσποιητή, διότι ἀπὸ χαρακτῆρος ἦτο ἄνθρωπος μετριοφρονέστατος. — **τοῦ προξένου**· ὁ θεσμὸς τῆς προξενίας ἐδημιουργήθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὁ Φ. εἶναι ἀντιπρόσωπος τῷ

συμφερόντων τῶν Βοιωτῶν εἰς τὴν Σπάρτην. — **περὶ τὴν λίμνην** τὴν Ἐσχατῶτιν ἢ Γοργῶπιν καλουμένην, ἣ ὁποία εὐρίσκεται κατὰ τὴν Μεγαρίδα. Σήμερον καλεῖται Βουλιασμένη. — **κυκλοτεροῦς οἰκοδομήματος**: ἴσως πρόκειται περὶ ἀγορᾶς. — **τῶν Λακεδ.**: ἔνν. **τινές**. — **ἀπὸ τῶν ὄπλων** ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου. — **οἱ κρατοῦντες** οἱ νικηταί.

§ 7. **πεντηκοντήρ**: ὁ διοικητὴς σώματος 50 ἀνδρῶν εἰς τὸν σπαρτιατικὸν στρατόν. — **ξεναγοί**: βιβλ. Δ', 2, § 19. — **ἐνεσθίω** τρώγω ἐν σπουδῇ, εἰς τὸ πόδι. — **δαμοσία**: ἔνν. **σκηνή** ἢ σκηνή τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης: ἐκαλεῖτο οὕτω, διότι ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, τοῦ δήμου τῆς Σπάρτης. — **οἱ περὶ τὴν δαμοσίαν** τὸ συμβούλιον τοῦ βασιλέως. — **οἱ δορυφόροι**: ἀνωτέρω (§ 6) τοὺς ὠνόμασε **φύλακας**. — **μέτειμι** ἔρχομαι ὀπισθεν.

§ 8. **τὸ πλατὺ τοῦ Λ.** ἡ πεδιάς τοῦ Λ. — **διατίθεμαι τὰ αἰχμάλωτα** ἐκθέτω εἰς πώλησιν τοὺς αἰχμαλώτους.

§ 9. **οὐ κατέβαλεν**: διότι τὰ τρόπαια ἐθεωροῦντο ἱερά. — **ἀνίημί τινα εἰς τι** ἀφήνω τινὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τι. — **Κρεῦσιν**: λιμένα τῆς Βοιωτίας εἰς τὸν Κορινθιακόν: ἦτο ἐπίνειον τῶν Θεσπιῶν.

§ 10. **πλὴν ὄσων** = **πλὴν τούτοις, ὄσων**. — **κατὰ χώραν** εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης.

§ 11 - 12. **Ἀμυκλαῖοι**: οἱ κάτοικοι τῶν Ἀμυκλῶν, πόλεως τῆς Λακωνίας ἐπὶ τοῦ Εὐρώτα. — **ἀπέρχονται**: δηλ. εἰς τὴν πατρίδα των. — **Υακίνθια**: ἐτελοῦντο εἰς τὰς Ἀμύκλας κατὰ μῆνα Ἐκατομβαιῶνα (Ἰούλιον - Αὐγούστον) πρὸς τιμὴν τοῦ νεαροῦ Ἰακίνθου, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Ἀπόλλων ἀκουσίως διὰ δίσκου. Κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην ἔψαλλον πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος τὸν καλούμενον παιᾶνα, ἄσμα ἐνθουσιῶδες. Τὸν ἴδιον παιᾶνα ἔψαλλον καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαχῶν (πρβλ. **ἐπαιάνισαν**, βιβλ. Δ', 2, § 19). — **παρὰ τὴν πόλιν** κατὰ μῆκος τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. — **μεταδιώκειν**: ἔνν. αὐτόν, τὸν πολέμαρχον **μεταδιώκω τινὰ** τρέχω νὰ προφθάσω τινὰ. — **οὐδὲν ἠγνόουν**: ὁ πολέμαρχος καὶ οἱ ἐξακόσιοι. — **κατα-**

φρονῶ μετ' ἀπρμφ. = φρονῶ ἐγωιστικῶς. — τύχη εὐτυχία, νίκη. — ἐπιχειρῶ τινι προσβάλλω τινά.

§ 13. οἱ δ' ἐκ τῶν Κορ... καθορῶντες αὐτούς· ἡ πλοκή : οἱ δὲ Καλλίας τε... καὶ Ἴφικράτης, καθορῶντες ἐκ τοῦ ἄστεως τῶν Κορινθίων αὐτούς. — Καλλίας ὁ Ἴππονίου· σημαίνων Ἀθηναῖος διὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὸν πλοῦτόν του. — πορεύομαι ἐν τῇ ὁδῷ συνεχίζω τὴν πορείαν. — ἀπόλλυσθαι· τὸ ἀπαρέμφ. ἐκ τοῦ ἐνόμισαν. — ἀποφυγεῖν· ὁ Καλλ. καὶ ὁ Ἴφ.

§ 14 - 15. τοὺς ὑπασπιστάς· οὕτως ἐκαλοῦντο οἱ δοῦλοι, οἱ ὁποῖοι ἠκολούθουν τοὺς ὀπλίτας καὶ ἐσήκωνον τὰς ἀσπίδας των. — τὰ δέκα ἀφ' ἥβης· βιβλ. Γ', 4, § 22 - 23. — αἰρέω - ὦ προφθάνω. — ἐξ ἀκοντίου βολῆς εἰς ἀπόστασιν βολῆς ἀκοντίου. — ἀναχωρῶ ἐπιστρέφω εἰς τὴν θέσιν μου. — ἐκέλευε· ὁ Ἴφικρ. — τοὺς ὀπλίτας· τῶν Λακ. — ἀνεχώρουν· οἱ Λακ. — ἄτε διώξαντες· δηλ. τοὺς πελταστάς. — ὡς τάχους ἕκαστος εἶχεν ὅπως ἕκαστος ἠδύνατο ἀπὸ ἀπόψεως τάχους, μεθ' ὅσης ταχύτητος ἠδύνατο ἕκαστος. — ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐκ τῶν ὕπισθεν. — παραθέω τρέχω παραλλήλως. — θρασὺς θαρραλέος.

§ 16. ἐγκλίνω τρέπομαι εἰς φυγὴν. — ἐκδρομοί· εἶναι οἱ στρατιῶται, οἱ ὁποῖοι ἐξορμοῦν ἀπὸ τὴν τάξιν των καὶ καταδιώκουν τοὺς ἀντιπάλους, οἱ ἀκροβολισταί. — ἰσομέτωποι οἱ βαδίζοντες εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν μετὰ τοὺς πεζοὺς. — ποιῶ καὶ πάσχω τὰ ὅμοια τοῦτοις ἐπαναλαμβάνω τὰ ἴδια καὶ παθαίνω τὰ ὅμοια πρὸς τὰ προηγούμενα. — μαλακὸς δειλός, ἄτολμος. — συνίσταμαι συγκεντρώνομαι.

§ 17. οἱ ἀπὸ τοῦ Λεχαιίου· εἰς τὸ Λ. ὑπῆρχε μόνον μικρὰ φρουρὰ σπαρτιατικὴ καὶ συμμαχικὴ ἢ δύναμις αὕτη δὲν ἠδύνατο, φυσικά, νὰ ἀφήσῃ τὴν φρουρῆσιν τῆς περιοχῆς καὶ νὰ σπεύσῃ εἰς βοήθειαν τῶν κινδυνευόντων. Ἦδη προσπαθεῖ νὰ παράσχη βοήθειαν ἀπὸ θαλάσσης. — τοὺς ὀπλίτας· τοῦ Καλλίου, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐξέλθει ἐκ τῆς Κορίνθου. — εἰς τὴν θάλατταν· διὰ νὰ σωθοῦν ἐπὶ τῶν πλοιαρίων.

§ 18 - 19. ἐκ τούτου· χρονικόν. — σφάλλομαι παθαίνω ἀτύχημα, νικῶμαι. — ὀφιαίτατα (ὀψὲ) πολὺ ἀργά, πρὸς τὴν ἐσπέραν. ἀντίθετον πρωαίτατα. — κατάγομαι εἰσέρχομαι, ζητῶ κατάλυμα. — παρὰ Μαντινείαν· διότι οἱ Λ. εἶχον περιπαίξει ἄλλοτε τοὺς Μαντινεῖς, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς πελταστάς, ὅπως τὰ παιδάκια τὸν μπαμπούλαν. — ἔξ Ὀρχομενοῦ· κειμένου ἐπὶ ὑψώματος εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Μαντινείας (σημερινὸν Καλπάκι). — χαλεπῶς μὲ ψυχικὸν πόνον. — ἄν· εἰς τὸ θεάσασθαι.

(8, 1 - 3, 6 - 11, 12 - 16)

§ 1 - 2. τῇ ναυμαχίᾳ· τῆς Κνίδου. — παραμυθέομαι - οὔμαί τινα καθησυχάζω τινὰ δι' ὑποσχέσεων. — ἐντειχιόειν· ἢ κτίσις ἀκροπόλεως ὑπὸ ξένου εἰς τινα πόλιν ἐσήμαινε κατάλυσιν τῆς αὐτονομίας αὐτῆς. — ξένια δῶρα. — μὴ καὶ οἱ Ἕλληνες συσταίεν μήπως καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐνωθοῦν (κατὰ τῶν Περσῶν). — πείθομαί τι πείθομαι εἰς τι.

§ 3. ἀπαντάω - ᾧ (τινι) = ἔρχομαι εἰς συνάντησίν τινος. — παρέρχομαι ἐπὶ τι ἀπέρχομαι εἰς τι. — τὴν αὐτοῦ ἀρχήν· τὴν στρατείαν τοῦ (Φρυγίαν). — Δερκυλίδας· ὁ ὁποῖος ἐστάλη εἰς τὸν Ἑλλησποντον, διὰ τὴν ἀναγκείην τὴν ἐν Νεμέᾳ νίκην.

§ 6. ἐκφέρω πόλεμον κηρύττω πόλεμον. — περαίνω τι κατορθώνω τι. — καταστρέφομαι ὑποτάσσω. — εὐπρεπίζομαι τὰς πόλεις συμφιλιοῦμαι, ἔρχομαι εἰς συνενόησιν μὲ τὰς πόλεις. — εἰς τὸ ἔαρ μέχρι τοῦ ἔαρος (393 π.Χ.). — ἀνθ' ὧν ἐπεπόνθει κλπ· κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἰς Μ. Ἀσίαν.

§ 7 - 8. συμπληρώω - ᾧ ναῦς ἐξοπλίζω τελείως ναῦς. — Φαραί· πόλις τῆς Μεσσηνίας, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νέδωνος· πιθανῶς πρόκειται περὶ τῶν Καλαμῶν. — κακουργέω - ᾧ βλάπτω. — καὶ τὰ τῆς βοήθειας· διότι ὑπῆρχε φόβος μήπως οἱ Λακεδ. στείλουν βοήθειαν εἰς τὰς ὑφισταμένας τὴν ἐπιδρομὴν πόλεις. — ἀναστρέφω ἀπομακρύνομαι. — ὑπόσπονδος ὁ ἐξησφαλισμένος διὰ σπονδῶν. — Νικόφημον· ὅστις διεσώθη μετὰ τοῦ Κόνωνος εἰς Κύπρον.

§ 9 - 10. ἀπὸ τῶν νήσων· δηλ. ἐκ τῶν φόρων, τοὺς ὁποίους θὰ ἐπέβαλλεν εἰς τὰς νήσους. — τοῦτο ταύτην τὴν χάριν, μὲ αὐτὴν τὴν χ. — χαρίζομαι τινι ὑποχρεῶνω τινά. — ἀτελὲς ποιῶ τι δὲν ἀφήνω νὰ γίνῃ, ματαιῶνω κάτι. — εἰς τὸν διὰ τόν. — λιθολόγος λιθοτόμος.

§ 11. ἀντιπληρώω - ὦ ναῦς ἐξοπλίζω καὶ ἐγὼ πολεμικὰ πλοῖα.

§ 12 - 13 ἀπὸ τῶν ἐκείνου· δηλ. χρημάτων. — τὰς τε νήσους καὶ τὰς ἐν ἠπείρῳ παρὰ θάλατταν πόλεις· μετὰ τὴν παρὰ τὴν Κνίδον ἤτταν οἱ Λακεδ. διετήρησαν ἐν Μ. Ἀσίᾳ μόνον τὴν Ἀβυδὸν (§ 3). Ὅλοι αἱ παράλιοι πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας (ἐν τῇ ἠπείρῳ) καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον ἐγκατασταθῆ Λακεδ. ἀρμυσταί, κατελήφθησαν ὑπὸ τοῦ Κόνωνος, μετὰ τοῦ ὁποίου συνέπραττεν ὁ Φαρνάβαζος. — εὐτρεπίζω τινά τινι συμπιλιῶνω τινά μετὰ τινος. — Τιρίβαζον βασιλέως ὄντα στρατηγόν· τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως εὐνοούμενον τοῦ βασιλέως σατράπην τῆς Ἀρμενίας (Κ. Ἀν., βιβλ. Δ', 4, § 4), ὅστις ἤδη ἔχει ἀντικαταστήσει τὸν Τιθραύστην εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Ἰωνίας κλπ. — ἀφίστημί τινά πρὸς ἑμαυτὸν προσελκύνω τινά πρὸς τὸ μέρος μου. — παῦσαι δηλ. αὐτόν. — πέμπουσιν Ἀνταλκίδαν περὶ τὸ τέλος τοῦ 393 π.Χ. — ἀπὸ Βοιωτῶν· δηλ. Θηβαῖοι. — ἀπὸ τε Βοιωτῶν καὶ Κορίνθου καὶ Ἄργους· κεφ. 5, § 1 - 2.

§ 14. ἐκεῖ· δηλ. εἰς τὰς Σάρδεϊς, ἔδραν τῆς σατραπείας τῆς Ἰωνίας κλπ. — καὶ ταύτης καὶ μάλιστα ἐκείνης. — ἀντιποιοῦμαι τινός τινι διεκδικῶ τι παρὰ τινος· οὐκ ἀντιποιεῖσθαι· τὸ ἀπαρέμφ. τοῦτο, ὡς καὶ τὸ κατωτέρω ἀρκεῖν, ἐκ τοῦ ἔλεγε. — αὐτονόμους εἶναι· ἡ αὐτονομία τῶν πόλεων συνέφερε τοὺς Λακεδ., διότι οἱ μὲν ἐχθροὶ αὐτῶν θὰ ἔχανον τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἦσαν φόρου ὑποτελεῖς εἰς αὐτούς, αὐτοὶ δὲ θὰ διετήρουν τοὺς συμμάχους των, διότι εἶχον ἀφεθῆ αὐτόνομοι. — αὐτονόμων οὐσῶν τῶν πόλεων· διότι τότε δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ συγκροτηθῆ ἰσχυρὰ συμμαχικὴ δύναμις ἱκανὴ νὰ καταπολεμήσῃ τὸν βασιλέα.

§ 15. τοῖς ἐναντίοις· δηλ. εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἀθηναίων, τῶν Θηβῶν, τῆς Κορίνθου καὶ τοῦ Ἄργους, οἱ ὁποῖοι παρευρί-

σκοντο εἰς τὰς Σάρδεις. — **λόγοι** κενοὶ λόγοι, ἀνοησῖαι. — **ταῦτα** δηλ. αἱ προτάσεις τοῦ Ἀνταλκίδου. — **συντίθεμαι** συνάπτω συνθήκην, συγκατατίθεμαι. — **Λήμνου, Ἰμβρου καὶ Σκύρου** παλαιῶν ἀθηναϊκῶν κτήσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν ἐγκατεστημένοι κληροῦχοι Ἀθηναῖοι. — **οἱ τε Θηβαῖοι** δηλ. **έφοβοῦντο** συνθέσθαι αὐτονόμους εἶναι τὰς πόλεις. — τὰς **Βοιωτίας πόλεις** τὰς ὁποίας εἶχον καταστήσει σὺν τῷ χρόνῳ ἀπὸ ὁμοτίμων ὑποτελεῖς. — **οὐδέ ἐπεθύμουν** ἢ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς τὸ κατωτέρω **ἔχειν**. — **ὡς Ἄργος ἔχειν** οἱ Ἄργεῖοι ἐγκαταστήσαντες φρουρὰν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς Κορίνθου ἐθεώρουν τὴν Κόρινθον ἰδικήν των. — **ἀτελής γίγνεται ἡ εἰρήνη** δὲν τελειώνει, δὲν γίνεται ἡ εἰρήνη.

§ 15. **γίγνομαι μετὰ τινος** δέχομαι τὰς προτάσεις τινός. — **ὅπως ἂν... προσδέονται** ἵνα κατὰ τὸ δυνατόν (ἂν) λάβωσιν ἀναγκήν, ἐπιθυμήσουν. — **εἶρξε** ὁ Κόνων, δραπετεύσας ἢ ἀποφυλακισθεὶς ὑπὸ τοῦ προσωρινοῦ διαδόχου τοῦ Τιριβάζου ἐν τῇ σατραπείᾳ τῆς Ἰωνίας Στρούθα, κατέφυγεν εἰς τὸν βασιλέα τῆς Κύπρου Εὐαγόραν, παρὰ τῷ ὁποίῳ διαμένων ἀπέθανε.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

(1, 25 - 36)

§ 25 - 26. **κατέβη**· διότι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀνέλθει εἰς τὰ Σοῦσα, ἵνα διαπραγματευθῆ μετὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως τοὺς ἄρους τῆς εἰρήνης. — **Νικόλοχον**· ὕπαρχον τοῦ Ἀνταλκίδου· διότι ὁ Ἀνταλκίδας εἶχεν ἐν τῷ μεταξὺ διορισθῆ ναύαρχος. — **Ἰφικράτου καὶ Διοτίμου**. Ἀθηναίων στρατηγῶν. — **Περκώτη**· βορείως τῆς Ἀβύδου· εἶχε λιμένα, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτο δυνατὸν νὰ κρυβῆ στόλος. — **Δημαίνετον**· ἀποσταλέντα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Ἰφικράτους. — **τὴν ἐπὶ Προκοννήσου**· δηλ. **ὄδον** = πρὸς τὴν Προκ.· ἡ δὲ Προκ. εἶναι νῆσος εἰς τὴν Προποντίδα (σημερινὴ νῆσος τοῦ Μαρχμαῖ). — **παραπλέω**· προσπερνῶ πλέον. — **τάς ἀπὸ Συρακουσῶν**· τὰ πλοῖα ἐστέλλοντο ὑπὸ τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου, φίλου τῶν Σπαρτιατῶν. — **καὶ Ἰταλίας**· ἐκ Θουρίων τῆς Ἰταλίας.

§ 27. **ὁ Κολλυτεύς**. ἐκ τοῦ δήμου Κολλυταῦ, ὁ ὁποῖος ἔκειτο ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ὁ προσδιορισμὸς ἐτέθη πρὸς διάκρισιν ἐκ τοῦ Θρασυβούλου Στειριεῶς, ὅστις πρὸ ὀλίγου εἶχε φανευθῆ εἰς τὴν Ἀσπενδον τῆς Παμφυλίας. — **κελεύσας**· ἐνν. **τοὺς τριηράρχους**. — **προσπληρώσασθαι**· δηλ. **τοὺς ναύτας**, τὰ πληρώματα. — **εἴ τις (ναῦς) ἐνεδεῖτο**· ἐνν. ναυτῶν. — **ὑπ' ἀθυμίας**· ἐπειδὴ ἔχασαν τὸ ἠθικόν τῶν.

§ 28. **Ἀριοβαρζάνους**· ὅστις ἔλαβε τὴν θέσιν τοῦ Φαρναβάζου εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Αἰολίδος καὶ Μικρᾶς Φρυγίας. — **ἄγομαι γυναῖκα**· νυμφεύομαι. — **κατήγε**· ἠνάγκαζε νὰ καταπλέουν.

§ 29 - 30. **πολλάς**· ὑπὲρ τὰς 80. — **ὡς πρότερον**· δηλ. κατὰ τὸν

Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὅτε ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἐνίσχυε διὰ χρημάτων τοὺς Λακεδαιμονίους. — **πολιορκούμενοι δὲ ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ τῶν ληστῶν**· οἱ Αἰγινῆται, ἀνέκαθεν ἐχθροὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἐνισχύομενοι ἤδη ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων συνελάμβανον τὰ ἐμπορικὰ σκάφη τῶν Ἀθηνῶν καὶ κατεκράτουν αὐτὰ καὶ τὰ φορτία των. — **αὐ** ἐξ ἄλλου. — **μόρα;** (κεφ. 3, § 15). — **Ὀρχομενῶ** τῷ βοιωτικῷ (βιβλ. Δ', 3, § 15). — **αἷς δὲ ἠπίστουν**· ἐννοεῖ τὸν Φλειούντα καὶ τὴν Μαντίνειαν. — **ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ** ἡ δικαιολογία περὶ τῶν ἐορτῶν τῶν μηνῶν. — **ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι σφᾶς ὠφελήσει**· οἱ Λακεδαιμόνιοι προτιθέμενοι νὰ ἐπέλθουν κατὰ τῶν Ἀθηνῶν ἢ τῶν Θηβῶν ἐθεώρησαν ἀναγκαῖον νὰ καταστήσουν προηγουμένως ἀκίνδυνον διὰ τὴν Σπάρτην τὸ Ἄργος· ὅθεν ἐστράτευσαν ἐναντίον αὐτοῦ. — Οἱ Ἀργεῖοι πρὸ τοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου κατέφυγον εἰς σύνηθες δι' αὐτοὺς τέχνασμα· ἰσχυρίσθησαν δηλαδὴ, ὅτι κατὰ τὴν περίοδον τῶν μηνῶν ἐκείνων διεξῆγον τὰς κοινὰς δωρικὰς ἐορτάς, αἱ ὁποῖαι ἐωρτάζοντο εἰς χρόνον διάφορον ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους δωρικῶν φύλων· ἦτο ἐπομένως ἀνόσιον νὰ ἐνεργήσουν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπίθεσιν ἐναντίον αὐτῶν. — **παρεῖναι**· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὰς Σάρδεις. — **τὰ βασιλέως σημεῖα** ἡ βασιλικὴ σφραγίς (διὰ τῆς ὁποίας ἐπιστοποιεῖτο ἡ γνησιότης τοῦ βασιλικοῦ ἐγγράφου).

§ 31. καὶ τῶν νήσων Κλαζομενάς· αἱ Κλαζομεναὶ (σημερινὰ Βουρλά) κατ' ἀρχὰς ἔκειντο ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἀργότερον ἐκτίσθησαν ἐπὶ τινος ἀπέναντι νήσου (πρὸς Β. τῆς Ἐρυθραίας), τὴν ὁποίαν μετὰ ταῦτα ὁ Μ. Ἀλέξανδρος συνέδεσε δι' ἐπιχωματώσεως μετὰ τὴν ξηρὰν. — **Κύπρου**· τῆς ὁποίας ἐβασίλευεν ὁ Εὐαγόρας. Ἐναντίον τοῦ βασιλέως τούτου ἐπολέμησεν ἐπὶ μακρὸν ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ καταλάβῃ τὴν νήσον. — **καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας**· τὸ διαφέρον τοῦ βασιλέως ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας τῶν ἑλληνικῶν πόλεων προήρχετο ἀπὸ πολιτικὸν ὑπολογισμόν· διὰ τῆς αὐτονομίας δηλαδὴ ἐξεμηδενίζετο ἢ μετὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον ἡγεμονία τῆς Σπάρτης. — **πλὴν Δήμνου καὶ Ἴμβρου καὶ Σκύρου**· διότι ἐθεωρήθησαν ὡς ἐδάφη καθαρῶς ἀθηναϊκὰ (βιβλ. F', 8, § 15). — **μετὰ τῶν ταῦτα βουλομένων**· δηλ. τῶν δεχομένων τοὺς ὅρους τῆς προτεινομένης συνθήκης, ἦται τῶν Σπαρτιατῶν.

§ 32. ὤμνυσαν· συνελθόντες, φαίνεται, εἰς τὴν Σπάρτην. — ὑπὲρ πάντων τῶν Βοιωτῶν· τοῦτο ἐσήμαινεν, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δὲν ἦσαν διατεθειμένοι νὰ ἀφήσουν αὐτονόμους τὰς βοιωτικὰς πόλεις. — ὁ Ἄγχιλαος· ὡς ἐκτελεστής τῶν ὅρων τῆς συνθήκης. — τὸ βασιλέως γράμμα τὸ ἔγγραφον τοῦ βασιλέως. — ταῦτα· δηλ. ὁμνύειν αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. — αὐτοῖς· ἐννοεῖ ἐκείνους, παρὰ τῶν ὁποίων εἶχον λάβει τὴν ἐντολήν.

§ 33. διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν· βιβλ. Γ', 4, § 3 - 4. — ἐθύετο· δηλ. τὰ διαβατήρια =; (βιβλ. Γ', 4, § 3 - 4.). — εἰς τὴν Τεγέαν· πόλιν τῆς Ἀρκαδίας, συνήθη τόπον συγκεντρώσεων τῶν συμμάχων τῆς Σπάρτης ἐν Πελοποννήσῳ. — τῶν ἰπέων· ἐνν. τινάς. — κατὰ τοὺς περιοίκους εἰς τὰς πόλεις τῶν περιοίκων, τῶν πέριξ (τῆς Τεγέας) οἰκούντων. — ἐπισπεύσοντας· δηλ. αὐτούς. — ξεναγούς· βιβλ. Δ', 2, § 19.

§ 34. οἱ δ' αὖ Κορίνθιοι· εἰς τὴν Κόρινθον κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐπεκράτουν οἱ ἐχθροὶ τῶν Λακεδαιμονίων δημοκρατικοί. — οὐκ ἐξέπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων φρουράν· βιβλ. Δ', 8, § 15 « ὡς Ἄργος ἔχειν ». — καὶ τούτοις· δηλ. εἰς τοὺς Κορινθίους καὶ Ἀργείους. — προεῖπε· τοῦ προαγορεύω δηλῶ ἀπεριφράστως. — τοῖς μὲν· δηλ. εἰς τοὺς Κορινθίους. — τοῖς δέ· εἰς τὴν φρουράν τῶν Ἀργείων. — αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ γίγνομαι ἀποκτῶ τὴν ἀνεξαρτησίαν μου. — οἱ σφαγεῖς· νοοῦνται οἱ ἐκ τῶν Κορινθίων δημοκρατικοί, οἱ ὅποιοι κατέσφαζαν εἰς τὴν ἀγορὰν τοὺς ἀριστοκρατικούς (βιβλ. Δ', 4, § 1). — μεταίτιός τινος ὁ συναίτιος, συνένοχος τινος. — τοῦ ἔργου· δηλ. τῆς σφαγῆς. — αὐτοὶ γνόντες οἰκιοθελῶς. — οἱ ἄλλοι πολῖται· δηλ. οἱ οὐδέτεροι, οἱ μὴ ἀνήκοντες μετὰ φανατισμοῦ εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μερίδα. — καταδέχομαί τινα δέχομαί τινα ἐπιστρέφοντα εἰς τὴν πατρίδα. — τοὺς πρόσθεν φεύγοντας· φαίνεται, ὅτι εἰς παράρτημα τῆς συνθήκης ἀνεγράφετο ὁ ὅρος νὰ δεχθοῦν αἱ πόλεις τὴν ἐπιστροφήν τῶν διὰ πολιτικούς λόγους ἐξορίστων.

§ 35. τὰ περὶ στρατεύματος· τὰ ὅποια ἦσαν συγκεντρωμένα περὶ τὴν Κόρινθον (πρβλ. § 29 - 30) καὶ εἰς τὴν Κύπρον, ὅπου ἐβόηθου τὸν Εὐαγόραν πολεμοῦντα κατὰ τῶν Περσῶν. — καὶ τὰ ναυ-

τικά: ούτως ὁ περσικὸς στόλος ἀπομείνας ἀνενόχλητος ἐστράφη κατὰ τοῦ Εὐαγόρου καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τῆς Κύπρου τὴν συγκυριαρχίαν τοῦ βασιλέως. — **τὸν ὕστερον**: δηλ. τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον. — **τὸν ὕστερον... τῆς καθαιρέσεως** τὸν κατόπιν, τὸν ἐπακολουθήσαντα τὴν κατακρήμνισιν (βιβλ. Δ', 8, 12 - 13).

§ 36. **ἀντιρρόπως πράττω τινὶ** διατελῶ ἐν ἰσορροπίᾳ δυνάμεων πρὸς τινα. — **τοῖς ἐναντίοις**: δηλ. τοῖς συνησπισμένοις συμμάχοις (Ἀθηναίους, Θηβαίους, Ἀργεῖους, Κορινθίους). — **ἐπ' Ἀνταλκίδου**: ἢ Ἀνταλκίδειος εἰρήνην ὑπεγράφη καὶ ἤρχισε νὰ ἐκτελεῖται τὸ 387 π.Χ. Οἱ ὅροι αὐτῆς ἐχαράχθησαν ἐπὶ λιθίνων στηλῶν, αἱ ὁποῖαι ἐξετέθησαν εἰς τὰ πανελλήνια ἱερά πρὸς εὐρυτέραν δημοσιότητα. — **προστάτης**: ἐνταῦθα : ἐκτελεστής καὶ φρουρός. — **πράττω** ἐπιτυχάνω, ἐξασφαλίζω. — **προέλαβον σύμμαχον Κόρινθον**: διότι ἤδη τὴν ἀρχὴν ἐν Κορίνθῳ ἀνέλαβον οἱ φίλοι αὐτῶν ἀριστοκρατικοί. — **αὐτόνομους... τὰς βοιωτίας πόλεις ἐποίησαν**: οὕτω ἐξησθένησαν τὴν δύνανμιν τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν Θηβαίων.

(2, 24 - 32, 35 - 36)

§ 24. **ἐκ δὲ τούτου**: μετὰ τὴν ἀπόφασιν δηλαδή, τὴν ὁποίαν ἔλαβον οἱ Λακ. νὰ στείλουν βοήθειαν εἰς τὰς παρὰ τὴν Χερσόνησον τοῦ Ἄθω πόλεις Ἀκανθὸν καὶ Ἀπολλωνίαν ἐναντίον τῆς γείτονός των Ὀλυνθοῦ, ἢ ὁποῖα ἐπεζητεῖ νὰ ὑπαγάγῃ αὐτὰς εἰς τὴν κυριαρχίαν της. Τὴν βοήθειαν αὐτὴν εἶχον ζητήσῃ διὰ πρεσβείας οἱ Ἀπολλωνιάται καὶ Ἀκάνθιοι παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων (383 π.Χ.) ὡς ἐποπτιῶν τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης. — **Σκιρῖται**: ἐκλεκτὸν σῶμα τοῦ Σπαρτιατικοῦ στρατοῦ. — **μέτεμι** ἔρχομαι κατόπιν. — **Θράκης χωρία**: Θράκη ἐκαλεῖτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα μέγα μέρος τῆς κεντρικῆς Μακεδονίας καὶ ὀλόκληρος ἢ ἀνατολική. — **Ποτεΐδαιαν**: πόλιν τῆς Χαλκιδικῆς ἐπὶ τοῦ στενοῦ Ἰσθμοῦ, ὁ ὁποῖος συνδέει τὴν Χερσόνησον Παλλήνην μετὰ τῆς στερεᾶς. — **ἐκείνων**: δηλ. τῶν Ὀλυνθίων.

§ 25 - 27. **στασιάζω** εὐρίσκομαι εἰς ἐσωτερικὰς ταραχάς: **στασιαζόντων τῶν Θηβ.** μετὰ τὴν Ἀνταλκιδεῖον εἰρήνην διελύθη ἢ βοιωτικὴ ὁμοσπονδία καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνέλαβαν εἰς τὰς Θήβας οἱ ἀριστοκρατικοί, φίλοι καὶ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων. — **πολεμαρ-**

χοῦντες τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν εἰς τὰς Θήβας πρὸ τῆς Ἀντακιδείου εἰρήνης εἶχον οἱ 11 βοιώταρχοι μετὰ τὴν διάλυσιν ὅμως τῆς βοιωτικῆς ὀμοσπονδίας ἀνώτατοι ἄρχοντες ἦσαν οἱ πολέμαρχοι.— **διάφορος** πολιτικός ἀντίπαλος.— **ἐταιρεία** πολιτικὸν συγκρότημα, φατρία.— **εἰσοικεῖομαι** - **οὔμαί τι** γίνομαι οἰκεῖος, συνάπτω στενάς σχέσεις πρὸς τινα.— **ὑπουργέω** - **ὦ τινί τι** προσφέρω εἰς τινά τι.— **ἐγώ** ὡς πολέμαρχος.— **εἰμί ὑπό τι** περιέρχομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός.— **ἀποκεκέρυκται** ἔχει ἀπαγορευθῆ διὰ κήρυκος (λόγῳ τῆς ὑφισταμένης εἰρήνης).— **Ἵλυνθον** ἀξιολογωτάτην τότε πόλιν τῆς Χαλκιδικῆς μετὰ τῶν χερσονήσων Παλλήνης καὶ Σιθωνίας.

§ 28 - 29 **ἀνακουφίζομαι** ἐρεθίζεται τὸ πνεῦμά μου, παίρουν ἀέρα τὰ μυαλά μου, ὅπως λέγουν σήμερον.— **λογιστικός** ὁ ἱκανὸς νὰ ὑπολογίσῃ τὰς συνεπείας τῶν πράξεών του.— **ὁμολογῶ τι** δίδω τὴν συγκατάθεσίν μου εἰς τι.— **προορμῆσαι** (τοῦ **προορμάω** - **ῶ**) ἔνν. τὸ στράτευμα = νὰ κινήσῃ τὸ στράτευμα πρὸς τὰ ἔμπρός.— **ἡγοῦμαι τι** γίνομαι ὁδηγός τινος.— **ἐν τῇ Καδμείᾳ** δηλ. εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Θ., ὅπου ἐγίνοντο αἱ συνεδριάσεις τῆς βουλῆς.— **θεσμοφοριάζω** τελῶ τὴν ἐορτὴν τῶν Θεσμοφορίων. Ἡ ἐορτὴ αὕτη ἐτελεῖτο κατ' Ἰουνιον ὑπὸ γυναικῶν μόνον πρὸς τιμὴν τῆς θεσμοφόρου Δήμητρος ὡς προστάτιδος τοῦ γάμου καὶ ἐπομένως τῆς κοινωνικῆς τάξεως.— **βαλανάγραν** ἡ β. ἦτο ἐργαλεῖον, διὰ τοῦ ὁποίου ἤγγρευον, δηλ. ἐπιαναν καὶ ἀφήρουν ἀπὸ τὸν μοχλόν, τὴν βάλανον, τουτέστι τὸ σιδήριον τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸν μοχλόν διὰ τὸ κλείσιμον τῆς θύρας.— **παρήμί τινα** ἐπιτρέπω εἰς τινα τὴν εἴσοδον.

§ 30 - 31. **ὅστις μὴ πολέμου ἐρᾷ** ὑπαινίσσεται τοὺς δημοκρατικούς φίλους τοῦ Ἰσμηνίου, οἱ ὅποιοι ἤθελον νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἵλυνθ. καὶ ἐπομένως νὰ πολεμήσουν κατὰ τῶν Λακ.— **ὡς πολεμοποιοῦντα** ὁ Ἰσμ. κατηγορεῖται, ὅτι προσπαθεῖ νὰ προκαλέσῃ πόλεμον κατὰ τῶν Λακ.— **ἔνθα εἴρηται** εἰς τὸ δεσμωτήριον.— **οἶκαδε** εἰς τὰς οἰκίας των.— **μάλιστα τριακόσιοι** τὸ **μάλιστα** μετ' ἀριθμητικῶν = περίπου.

§ 32. **Ἀγασίλαος** ἐξ ὧσων λέγει ὁ Ἀγ. συνάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι αὐτὸς εἶχεν ἐμβάλει εἰς τὴν Φ. τὴν ιδέαν νὰ καταλάβῃ τὴν Καδμείαν.— **αὐτοσχεδιάζω** ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας ἐνεργῶ.

§ 35 - 36. κρίσιν ποιῶμαι τινι δικάζω τινά. — ξένος φίλος (ἐκ φιλοξενίας) διότι ὁ Ἰσμηνίας εἶχε σταλῆ ὡς πρεσβευτῆς εἰς τὴν Περσίαν, διὰ τὴν ἐπιδιώξει τὴν φιλίαν τοῦ μεγάλου βασιλέως. — μετείληφώς εἶη: βιβλ. Γ', 5, § 1-2. — μεγαλοπράγμων ὁ συλλαμβάνων μεγάλα σχέδια. — κακοπράγμων ἐπιβλαβής.

(4, 1)

§ 1. ἐκολάσθησαν κυρίως διὰ τῆς ἐν Λεύκτροις μάχης, τὴν ὁποίαν θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. — κρατοῦμαι ὑπό τινος νικῶμαι ὑπό τινος.

BIBLION EKTON

(4, 1 - 16)

§ 1 - 2. **ἐκ τούτου**: μετὰ τὴν ἄρνησιν τῶν Θηβαίων νὰ ὑπογράψουν τὴν δι' ἐνεργειῶν τῶν Ἀθηναίων συναφθεῖσαν ἐν Σπάρτῃ εἰρήνην μεταξὺ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων. — **ἐκ τῶν πόλεων**: τῆς Κεφαλληνίας καὶ Ἀκαρνανίας. — **Κλεόμβροτον**: τὸν νεώτερον υἱὸν τοῦ τέως βασιλέως τῆς Σπάρτης Πausανίου· οὗτος ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον (380 π.Χ.) μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ του βασιλέως Ἀγησιπόλιδος, συμβάντα ἐν Μακεδονίᾳ, καθ' ὃν χρόνον ἐπολέμει πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους. — **τὰ οἴκοι τέλη**: βιβλ. Γ', 2, § 6 - 7. — **ἀφίοιεν**: κατὰ τὰ βαρύτερα ἀντὶ ἀφιεῖν.

§ 3. **οὐχ ὅπως... ἀφιέντας** ὅχι μόνον, ὅτι δὲν ἄφηνον. — ἦ ἐκεῖ ὅπου. — **Θίσβαι** χωρίον πλησίον τῶν Θεσπιῶν. — **Κρεῦσιν**, βιβλ. Δ', 5, § 9 - 10. — **ἐν Λεύκτροις** ταῦτα ἔκειντο ἐπὶ δασώδους πεδιάδος μεταξὺ Πλαταιῶν καὶ Θεσπιῶν.

§ 4 - 5. **διαλείπω** ἀπέχω. — **οὐδένας**: ἐνν. ἄλλους. — **Κυνὸς κεφαλαί**: τοποθεσία τῆς Βοιωτίας πλησίον τῶν Θηβῶν. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν παρέμεινεν ἐπὶ 16 ἡμέρας ὁ Κλεόμβροτος ἀδρανῶν, ὅτε τὸ 378 ἐστάλη διὰ πρώτην φορὰν κατὰ τῶν Θηβαίων. — **ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς**: διότι κατὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν ἐμβολὴν δὲν κατώρθωσε νὰ περάσῃ τὸν Κιθαιρῶνα. — **ἀκτέον** (ἄγω) δηλ. τὸ στράτευμα. — **ὡσπερ λέγεται**: λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν εἶχε βλάβει τὰς Θήβας κατὰ τὰς προηγουμένας εἰσβολὰς του εἰς τὴν Βοιωτίαν.

§ 6 - 7. **οἱ προεστῶτες**: δηλ. οἱ βωιώταρχοι. — **ἄτε πεφευγότες** ἐπειδὴ πράγματι... — **πολλοὶ αὐτῶν**: οἱ δημοκρατικοί. — **Ἡράκλειον** νὰὸς τοῦ Ἡρακλέους. — **μὲν δὴ** πάντως. — **τῶν προεστηκῶτων**: κυρίως τοῦ Ἐπαμεινώνδου.

§ 8 - 9. **τάναντία** ἐναντίως, ἀνάποδα. — **κατορθοῦμαι** εὐοδοῦμαι, ἔρχομαι εὐνοϊκά. — **ὑποπινόντων** δηλ. τῶν στρατιωτῶν. — **τῶν εἰς ἀγορὰν παρεσκευακόντων** ἐννοεῖ τοὺς μικρεμπόρους, οἱ ὅποιοι ἠκολούθουν τὸ στράτευμα. — **τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι** κυρίως τῶν Θεσπιέων. — **μετὰ τοῦ Ἰέρωνος** δηλ. τοῦ Σπαρτιάτου ἀρχηγοῦ τῶν μισθοφόρων. — **Ἡρακλεῶται** ἄποικοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐγκατεστημένοι πλησίον τοῦ Σπερχεῖοῦ. — **ἐπιστρέφω τινὰ** τρέπω τινὰ εἰς φυγὴν. — **ἄθροος** πυκνός. — **τοῦ μεταξὺ** δηλ. τοῦ χώρου μεταξὺ τῶν δύο ἀντιπάλων παρατάξεων.

§ 10 - 11. **μελετῶ** ἐπὶ στρατεύματος = ἀσχοῦμαι. — **πονηρὸς** ἄθλιος καὶ ἐλεινός. — **ὁ συντεταγμένος** ὁ καταγεγραμμένος εἰς τὸ σῶμα τοῦτο. — **ἐκ τοῦ παραχρῆμα** ἐκείνην τὴν στιγμήν, χωρὶς προηγουμένην ἄσκησιν.

§ 12. **φάλαγξ** τὸ πεζικόν. — **εἰς τρεῖς** εἰς μέτωπον τριῶν ἀνδρῶν. — **τὴν ἐνωμοτίαν** ὅλος ὁ σπαρτιατικὸς στρατὸς διηρεῖτο εἰς ἕξ μόρας (τάγματα), ἐκάστη τῶν ὁποίων εἶχε δύναμιν 400 ἀνδρῶν. Ἡ μόρα πάλιν ὑποδιηρεῖτο εἰς τέσσαρας λόχους, ἕκαστος δὲ λόχος συνέκειτο ἐκ τεσσάρων πεντηχοστύων καὶ ἐκάστη πεντηχοστὺς ἐκ τεσσάρων ἐνωμοτιῶν. Ἡ ἐνωμοτία παρετάσσετο εἰς τρεῖς στοίχους, ἕκαστος τῶν ὁποίων εἶχε βάθος 12 στρατιωτῶν. Κατὰ ταῦτα ἡ ἐνωμοτία περιελάμβανε δύναμιν 36 ἀνδρῶν. — **ἄγειν** = **τάττειν**. — **τοῦτο δὲ οὕτω δέ**. — **συμβαίνειν** ἐκ τοῦ ἔφασαν ἔλεγον, ὅτι καταντᾷ (νὰ ἔχη ἢ φάλαγξ). — **ἐπὶ πενήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἦσαν** ἦσαν συμπεπυκνωμένοι (= συντεταγμένοι) εἰς βάθος πενήκοντα ἀσπιδοφόρων. — **εὐχειρῶτος** ἐπειδὴ αἱ πτέρυγες αὐταὶ ἀπετελοῦντο ἀπὸ συμμάχους τῶν Λακ., οἱ ὅποιοι καὶ ἠκολούθουν καὶ ἐπολέμουν χωρὶς προθυμίαν.

§ 13. **ἄγειν** ἀμετάβ. — **συμβάλλομαι** συμπλέκομαι. — **ὥς ὅτι**. — **οὐ γὰρ** κλπ. ἐπεζήγησις. — **ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ** ὅτε δηλ. ἐπληγόνετο ὁ Κλεόμβροτος.

§ 14. **περὶ δαμοσίαν** ἴδε βιβλ. Δ', 5, § 7. — **ἵπποι** τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς. — **οἱ συμφορεῖς** οἱ ὑπασπισταί. — **ὄχλος** ἢ πυκνὴ

τάξεις τῶν ἀντιπάλων. — **ἀναχωρῶ** ὑποχωρῶ εἰς τὴν ἀρχικὴν θέσιν μου. — **οἱ τοῦ εὐωνύμου ὄντες τῶν Λακ.** οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῶν Λ. (δηλ. οἱ σύμμαχοι). — **ἐγκλίνω** τρέπομαι εἰς φυγὴν. — **τίθεμαι τὰ ὄπλα** ; (βιβλ. Γ', 1, § 23). — **ὄρθιον** ἀνωφέρεια. — **ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναيروῦμαι** περισυλλέγω καὶ μεταφέρω πρὸς ταφὴν τοὺς νεκροὺς κατόπιν ἀναχωχῆς.

§ 15. **ἐπικαιριώτατοι.** οὕτω καλοῦνται τὰ σπουδαιότερα πρόσωπα ἐν τῷ στρατεύματι ἴσως πρόκειται περὶ τῶν πολεμάρχων. — **ἐπεψαν κ. περὶ σπονδῶν** τοῦτο ἀπετέλει ὁμολογίαν ἤττης. Ἡ ἤττα δὲ αὕτη, ἡ ὁποία ὠφείλετο εἰς τὴν στρατηγικὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Ἐπαμεινώνδου, τὴν ὁποίαν δὲν ὀνομάζει ὁ Ξενοφῶν, ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπετέλεσε τὴν ἀπαρχὴν τῆς προσωρινῆς ἀκμῆς τῶν Θηβῶν.

§ 16. **εἰς Λακεδαίμονα** ἐνν. πεμφθεῖς. — **γυμνοπαιδιῶν** αἱ γυμνοπαιδία ἦσαν ἐτήσια ἑορτὴ διαρκείας 10 ἡμερῶν. Κατ' αὐτὴν παῖδες τῶν Σπαρτιατῶν ἐχόρευον γυμνοὶ καὶ ἐξετέλουν διαφόρους γυμναστικὰς ἀσκήσεις περὶ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Καρνείου Ἀπόλλωνος. — **τῆς τελευταίας** ἐνν. **ἡμέρας** — **ἐνδον** δηλ. εἰς τὸ θέατρον. — **ἀποδίδωμι τὰ ὀνόματα** ἀνακοινῶ τὰ ὄν. — **ἔστι** μετ' ἀπρμφ. = εἶναι δυνατόν. — **ὁ προσήκων** ὁ συγγενής. — **λιπαρὸς λαμπρὸς**, περιχάρης. — **ἀναστρεφόμενους** — **περιόντας** δηλ. εἰς τὴν ἀγοράν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

(5, 1 - 27)

§ 1 - 3. **ταῦτα** δηλ. ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐπαμεινώνδου εἰς πρεσβείαν τῶν ἀρκαδικῶν πόλεων, ἡ ὁποία ἐζήτηε ἀνάκλησιν τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ Θηβαίου ἀρμοστοῦ καὶ θανάτωσιν αὐτοῦ. Τὴν αἴτησιν ταύτην ὑπέβαλον αἱ ἀρκαδικαὶ πόλεις, ἐπειδὴ ὁ ἀρμοστής, δυσαρεστηθεὶς διότι οἱ Ἀρκάδες συνῆψαν εἰρήνην μετὰ τῶν Ἡλείων πρὸς τοὺς ὁποίους εὐρίσκοντο εἰς πόλεμον, συνέλαβε καὶ ἐκράτησε δεσμίους ἐξέχοντας Ἀρκάδας, τοὺς ὁποίους ἀργότερον ἀπέλυσε. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐπαμεινώνδου ὑπῆρξεν ὠμῆ. Εἶπε δηλ. ὅτι ὁ Θηβαῖος ἀρμοστής ἐνήργησεν ὀρθότερον, ὅτε συνέλαβε τοὺς ἄνδρας, παρὰ ὅταν τοὺς ἀπέλυσε. Συγχρόνως ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ εἰσβάλλῃ αὐτοπροσώπως εἰς τὴν Ἀρκαδίαν. — **τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων** ἡ ἀρκαδικὴ ὁμοσπονδία. — **τί... παρασκευάζονται** διατί... — **ἐπάριτοι** ἐκλεκτὸν τάγμα στρατιωτῶν τῆς ἀρκαδικῆς ὁμοσπονδίας. — **αὐτόθεν** συγχρόνως, εὐθύς ἐξ ἀρχῆς. — **διαπράττομαι περὶ τινος** συνεννοοῦμαι, συμφωνῶ περὶ τινος. — **ἕκαστοι** ἕκαστος λαός.

§ 4 - 5. **Ἀλεξάνδρου** τυράννου τῶν Φερῶν, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἠττηθῆ ὑπὸ τῶν Θηβ. καὶ συμμαχεῖ ἐκὼν ἄκων μετ' αὐτῶν. — **τῶν ἐναντίων αὐτῷ** ἀντίπαλοι πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἦσαν οἱ πολῖται θεσσαλικῶν πόλεων, οἱ ὁποῖοι συνεμάχουν μὲ τοὺς Θηβ. — **ὑπάρχω τινι** εἶμαι πρόθυμος νὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τινά. — **οἱ τὰ σφέτερα φρονοῦντες** δηλ. οἱ δημοκρατικοί. — **Ἀσεᾶται καὶ Παλλαντιεῖς** οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσέας καὶ τοῦ Παλλαντίου κειμένων δυτικῶς τῆς Τεγέας. — **ἠναγκάζοντο** νὰ τοὺς ἀκολουθοῦν.

§ 6. **ἐπιρρώννυμι** τονώνω τὸ ἠθικόν. — **ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν** = ὡς δ' ἔστι μοι εἰπεῖν συνελόντι διὰ νὰ εἶπω ἐν συντομίᾳ. — **ὄ,τι** καθ' ὅ,τι εἰς ὅ,τι δήποτε. — **ὁμοφρονοῦντες**. ἐνν. αὐτῶ.

§ 7. ἀπογιγνώσκω ἀπελπίζομαι, ἐγκαταλείπω τὴν ἰδέαν.

§ 8. ἔλλείπω ὕστερῳ. — καὶ τοῖς πολ... ὅ,τι πράττειτο καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐνέβαλλεν εἰς μεγαλυτέραν ἀμφιβολίαν δι' ὅ,τι ἐσχεδιάζε νὰ πράξῃ. — εὐπορος εὐκόλος. — κρείττων ἀνώτερος ἀριθμητικῶς. — χωριοῖς διὰ τῆς κατοχῆς (ἰσχυρῶν) θέσεων. — ἐξάγομαι παρασύρομαι.

§ 9 - 10. εἰ δὲ μὴ ἔνν. πράττει τι. — Πιελλήνη· θέσις τῆς Λακωνικῆς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἣ ὁποία ὠδήγει εἰς Ἀρκαδίαν. — παραγγέλλω δίδω (τὰς ἀναγκαίας διὰ τὴν πορείαν) διαταγὰς. — θεία μορα θεία πρόνοια. — νεοτιὰ φωλεὰ νεοσσῶν καὶ αὐτοὶ οἱ νεοσσοί. — ἐφθῆ· τοῦ φθάνω· — διατάττομαι λαμβάνω κατὰλληλον θέσιν. — ἐν Ἀρκαδίᾳ· δηλ. εἰς τὴν Μαντίνειαν, ὅπου ἦσαν συγκεντρωμένοι οἱ ἐχθροὶ τῶν Θηβαίων.

§ 11 - 13. ἰσόπεδον ὁμαλὸν ἔδαφος. — μαχεῖσθαι ἔνν. ἐμελλον. — ταύτη· ἐπίρρ. = εἰς αὐτὸ τὸ μέρος. — οὐδ' ὅπου γε μηδέν... ὄντες οὔτε εἰσῆρχοντο ἐκεῖ, ὅπου κανὲν κέρδος δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἔχουν μαχόμενοι, ὄντες πολλοὶ ἐναντίον ὀλίγων. — κατέβαινε καὶ οὐκ ἀνέβαινε διότι ἡ Σπάρτη ἦτο ἐν μέρει μὲν ἐπίπεδος, ἐν μέρει δὲ βουνώδης. — τὸ ἐντεῦθεν δὲ γενόμενον ὡς πρὸς τὰ μετὰ ταῦτα γεγονότα. — αἰτιᾶσθαι = λέγειν αἴτιον εἶναι. — ἀπονενοσημένος ἀπηλιτισμένος. — οὐδεὶς ἂν ὑποσταίῃ τοῖς ἀπ. κανεὶς δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἀντισταθῇ κατὰ τῶν ἀπηλιτισμένων. — Ἀρχίδαμος· νεαρὸς υἱὸς τοῦ Ἀγησίλαου. — κώλυμα· πιθανῶς πρόκειται περὶ χαράδρας. — ὄρθιον ἀνωφερῆς ἀτραπός. — ἐνταῦθα· χρονικόν. — πῦρ πνέω· ἐπὶ λυσσώδως μαχομένων πολεμιστῶν = βγάζω φωτιὰς ἀπὸ τὸ στόμα μου. — οἱ νενικηκότες Λακ. εἰς τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην. — παντὶ κατὰ πάντα. — ὑπερδέξια χωρία ; (βιβλ. Δ', 2, § 13 - 15). — δέχομαι· εἰς τὴν στρατιωτικὴν γλῶσσαν = ἀνθίσταμαι. — οἱ ἐνδοθεν οἱ ἐνδον. — πορρωτέρω τοῦ καιροῦ πέραν τοῦ δέοντος. — περιγράφεται τι ἔχει προδιαγραφῆ τι.

§ 14. οἱ Ἀρκάδες· ἔνν. οἱ συγκεντρωμένοι εἰς τὴν Μαντίνειαν. — ἄλλως τε καὶ καὶ μάλιστα. — εὐτυχῶ· ἐπὶ στρατοῦ = νικῶ· προσκαρτερέω - ὦ ὑπομένω μὲ θάρρος καὶ τὰς νέας ταλαιπωρίας. — ἔξω· δηλ. τῶν τειχῶν, εἰς τὴν ὑπαιθρον. — σίτου συγκομιδῆς οὐσῆς·

ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι ἡ ἐπιδρομὴ κατὰ τῆς Πελοποννήσου ἔγινε περὶ τὰ μέσα Ἰουλίου.

§ 15. **ἰππεῖς**: ἀργότερον ἐστάλησαν καὶ 6.000 πεζοί. — **Κλεωνάς**: πόλιν μεταξὺ Κορίνθου καὶ Ἄργους. — **εἶναι**: ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ νοουμένου **ἔλεγον**. — **ἀνάριστος** ἀπρογευματίστος.

§ 16 - 17. **οἱ = οὔτοι γάρ**. — **δυστυχήματος**: φαίνεται, ὅτι συνεκρούσθησαν πρὸς τοὺς Κορινθίους, οἱ ὅποιοι τηροῦντες οὐδετερότητα εἰς τὴν παροῦσαν ρῆξιν θὰ ἐπεχείρησαν νὰ ἐμποδίσουν τὴν διόδον τοῦ ἰππικοῦ. Ἐκ τῆς συγκρούσεως ἡ ὁποία ἐπηκολούθησε, εἶναι προφανές, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι θὰ εἶχον ἀπωλείας. — **ὡς εἶδον τάχιστα εὐθύς ὡς εἶδον**. — **συνέρραξαν**; (βιβλ. Δ', 3, § 18 - 19). — **οὐδὲν οὕτω βραχὺ ὄπλον εἶχον**: ἐχρησιμοποίησαν δηλαδὴ ὅλα τὰ ὄπλα των καὶ αὐτὰ τὰ **ἀγχέμαχα** (ξίφη, μαχαίρας κλπ.) πολεμοῦντες ἐκ τοῦ συστάδην. — **ᾧ οὐκ ἐξικνουῦντο ἀλλήλων διὰ τοῦ ὁποίου** (= ὥστε) νὰ μὴ ἐκτυπήθῃσαν ἐκατέρωθεν.

§ 18. **ὀλίγων ἡμερῶν** ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. — **ἐξήκει ὁ χρόνος** τελειώνει ὁ διὰ τὴν ἐκστρατείαν προκαθορισμένος χρόνος. — **λυμαίνομαί τι** φθείρω, ἀμαυρώνω τι. — **συνίσταμαι** συνασπίζομαι. — **παρέρχομαι** ἀπέρχομαι. — **ἀναλύω** ἐξαλείφω.

§ 19 - 20. **ὡς ὥστε**. — **ἀποκάμνω πόνον** ἐξαντλοῦμαι ὑπὸ τοῦ κόπου. — **ἐπεγράφοντο ῥόπαλα** ἐζωγράφιζον ἐπὶ τῶν ἀσπίδων ῥόπαλα (ὡς σύμβολα τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἐπομένως τῶν Θηβαίων, οἱ ὅποιοι τὸν ἐθεώρουν προστάτην). — **λαμπρύνω** στιλβώνω.

§ 21 - 22. **ἐξήγαγεν**: ἐκ τῆς Τεγέας. — **σαφηνίζω** καθιστῶ φανερόν. — **ἐδόκει**: τοῖς πολεμίοις. — **ἄγω τὴν συντομωτάτην** βαδίζω διὰ τῆς συντομωτάτης ὁδοῦ. — **ἡγοῦμαι**: ἀμετάβ. = πορεύομαι. — **τὰ πρὸς ἐσπέραν ὄρη**: τὸν Μαίναλον. — **ἐκτείνω τὴν φάλ**. ἀναπτύσσω τὸ μέτωπον τῆς φ. — **ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς**: ἐν. **χωρίοις** ὑπὸ τοὺς ὑψηλοὺς (= ὄρεινους) τόπους. — **εἰκάζομαι** δίδω τὴν ὑπόνοιαν, τὴν ἐντύπωσιν. — **λύω** παραλύω. — **τὴν ἐν ταῖς συντάξεσιν** (παρασκευὴν) τὴν παράταξιν (αὐτῶν). — **παράγω** μεταφέρω στρατιώτας ἐκ τῶν ὀπισθεν εἰς τὰ πλάγια. — **ἐπὶ κέρως** εἰς μακρὰν γραμμὴν, στήλην. —

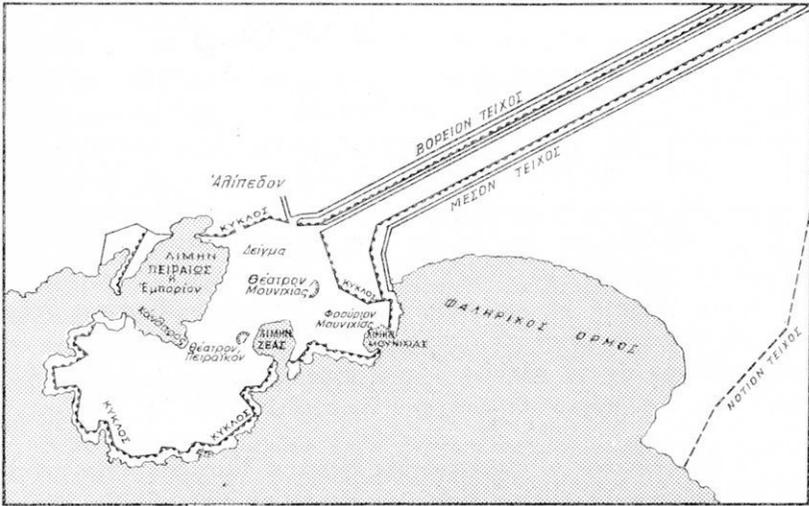
τὸ περὶ ἑαυτὸν ἔμβολον: δηλ. τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῆς παρατάξεως, τὴν ὁποίαν κατέλαβον οἱ Θηβαῖοι καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐνήργησε τὴν ἔφοδον, ὅπως εἰς τὴν μάχην τῶν Λεύκτρων. — **πεισομένοις**: τοῦ πάσχω.

§ 23 - 24. **ἀντίπρωρος** ὁ ἔχων τὴν πρῶραν ἐστραμμένην πρὸς τινὰ ἐπὶ στρατοῦ = ὁ παρατεταγμένος εἰς μικρὰν μετωπικὴν γραμμὴν καὶ μέγα βάθος εἰς σχῆμα σφηνός (λοξὴ φάλαγξ). — **ὄπη** = εἶπη. — **διακόπτω** ἐπιφέρω ρῆγμα. — **καὶ γὰρ δὴ** καὶ πράγματι. — **τῷ ἰσχυροτάτῳ** δηλ. διὰ τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος, ὅπου οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Ἀρκάδες. — **τὸ ἀσθενέστατον**: τὸ δεξιόν, ὅπου οἱ Ἀργεῖοι. — **πόρρω ἀφίστημι** παραμερίζω, τάσσω ὀπισθεν. — **βάθος** ὡς πρὸς τὸ βάθος. — **ἐφεξῆς** τὸν ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου· παρέταξαν δηλ. τοὺς ἵππεῖς εἰς βάθος 8 - 10 ἀνδρῶν χωρὶς νὰ ἀφήσουν μεταξὺ των κενά, τὰ ὁποῖα ἠδύνατο νὰ καταλάβῃ ἑλαφρὸν πεζικόν. — **ἄμιπτοι πεζοὶ** πεζικὸν ἀναμειγμένον μὲ ἵππεῖς. — **τὸ ἱππικόν**: τῶν ἔχθρῶν. — **ἐπὶ τὸ ἐχόμενον** εἰς τὸ πλησίον αὐτῶν παρατεταγμένον. — **συμβολή** ἡ παράταξις πρὸς σύγκρουσιν, μάχην (ἴδε σχεδιάγραμμα).

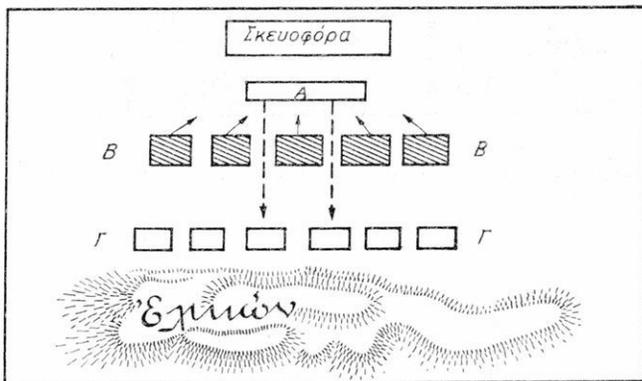
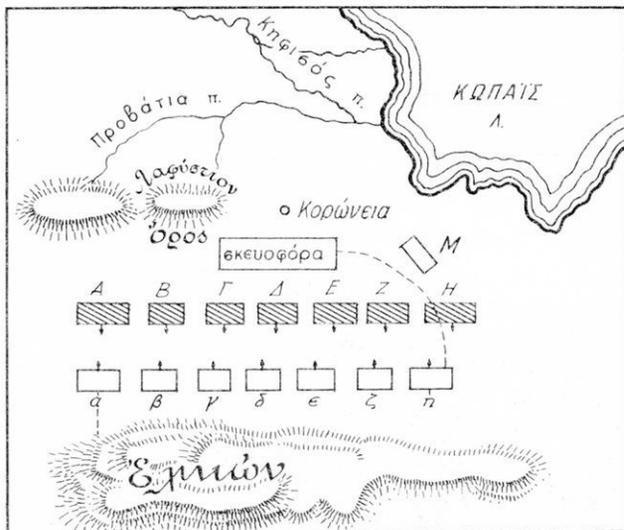
§ 25. **ἔπεσεν**: ὁ Ἐπαμεινώνδας θέλων νὰ δώσῃ ὀριστικὴν τροπὴν εἰς τὸν ἀμφίροπον ἀγῶνα εἰσέβαλεν εἰς τὸ κέντρον τῶν ἀντιπάλων. Ἐκτυπήθη ὅμως διὰ δόρατος, τὸ ὁποῖον ἐζήτησε νὰ τοῦ ἀποσπάσουν ἐκ τῆς πληγῆς. Ἐκ τούτου ἀπέθανεν. — **διαπίπτω** διαφεύγω. — **ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου**: τῶν ἀντιπάλων, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι.

§ 26 - 27. **συνεληλυθείας ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος**: κατὰ τὴν μάχην τῆς Μαντινείας ὁ μὲν στρατὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων ἀνήρχετο εἰς 20.000 πεζοὺς καὶ 2.000 ἵππεῖς, ὁ δὲ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν μετ' αὐτῶν Ἑλλήνων εἰς 30.000 πεζοὺς καὶ 3.000 ἵππεῖς. — **καὶ ἀντιτεταγμένων**: ἡ μετοχὴ κατὰ τὸ νοούμενον ὡσεὶ προηγεῖτο **συνεληλυθότων ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων**. — **οὐδεὶς ἦν ὄστις οὐ πάντες**. — **χώρα... πόλει... ἀρχῇ** κατὰ χώραν... — **ἀρχὴ** δύναμις. — **φαίνομαι πλέον ἔχων** προφανῶς, ἀδιαφιλονικητῶς, πλεονεκτῶ. — **ἀκρισία** σύγχυσις.

Πίναξ 1

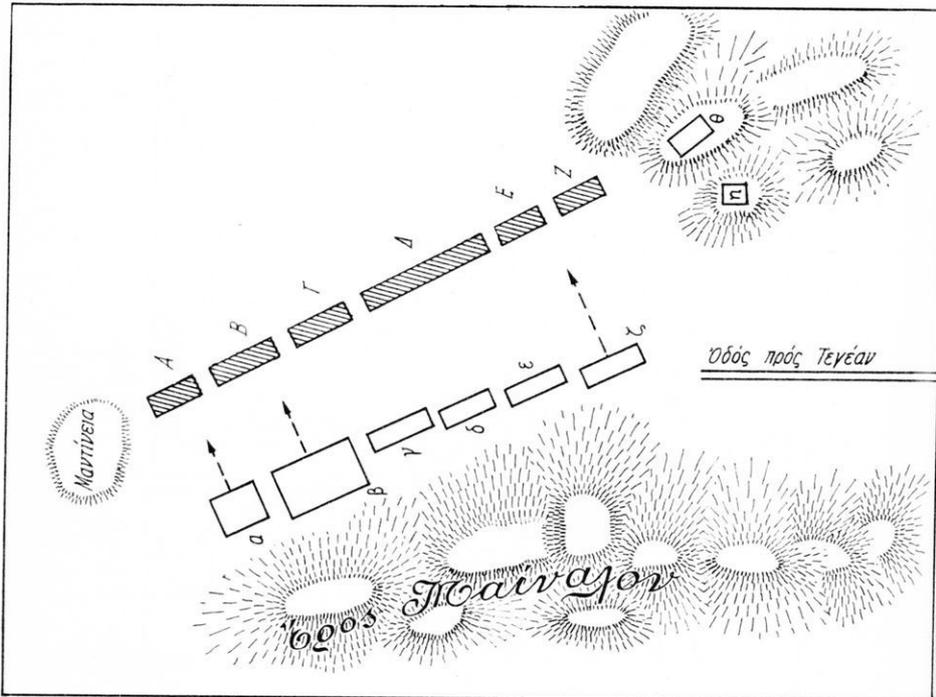
Τὰ μακρὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὰ τείχη καὶ οἱ λιμένες τοῦ Πειραιῶς

Άνω : Α και Β = Ἀγχιλαός μετά τῶν Λακεδαιμονίων. Γ = Ἡριππίδας μετά τῶν Κυρείων. Δ = συμμαχικά στρατεύματα ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας. Ε = Ἑλλησπόντιοι. Ζ = Φωκεῖς. Η = Ὀρχομένιοι. Μ = ναός τῆς Ἀθηνᾶς.

α = Ἀργεῖοι, οἵτινες, εὐθὺς ὡς ἤρχισεν ἡ μάχη, ἐτρέπησαν πρὸς τὸν Ἑλικῶνα. β = Κορίνθιοι. γ = Ἀθηναῖοι. δ = Αἰνιᾶνες. ε = Εὐβοεῖς. ζ = Λοκροί. η = Θηβαῖοι, οἵτινες, μετὰ τὴν τροπὴν τῶν Ὀρχομενίων, εἰσελαύνουν εἰς τὰ σκευοφόρα.

Κάτω : Α — οἱ Θηβαῖοι, οἵτινες ὄρμουσιν πρὸς τὸν Ἑλικῶνα διὰ μέσου τῆς φάλαγγος τοῦ Ἀγχιλαίου. ΒΒ = ἡ φάλαγξ τοῦ ἐπιτιθεμένου Ἀγχιλαίου. ΓΓ = οἱ ἠττηθέντες καὶ πρὸς τὸν Ἑλικῶνα διαφυγόντες σύμμαχοι τῶν Θηβαίων.

α=ἰππικὸν τῶν Θηβαίων μετὰ ἀμίππων. β=ἐπιτιθεμένη πτέρυξ τῶν Θηβαίων ὀπλιτῶν. γ=Ἀρκάδες, δ καὶ ε=ἄλλοι σύμμαχοι τῶν Θηβαίων, ζ=ἰππεῖς καὶ ἔλαφρον πεζικόν. η καὶ θ=ὀπλίται καὶ ἰππεῖς ἐπὶ τῶν λόφων.

Α=ἰππικὸν τῶν Σπαρτιατῶν. Β-Δ=ὀπλίται τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων. Ε πεζικὸν τῶν Ἀθηναίων. Ζ=ἰππικὸν τῶν Πελοποννησίων.

... → γραμμὰι ἐπιθέσεως.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

1. Είσαγωγή	185-190
2. Κείμενον	193-277
3. Έρμηνευτικά σημειώσεις	281-339
4. Τοπογραφικοί πίνακες και σχεδιαγράμματα μαχών . .	340-342

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσημον, εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἄντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΣΤ' 1967(VII) - ANT. 22.000 ΑΠ.ΥΠ.ΠΑΙΔ. 94.090/ 8-7-67-96.432/12-7-67

Ἐκτύπ.: Ἐν. Τσιγκογράφων Ἀθηνῶν ΣΥΝ. Π.Ε. Βιβλιοδ. Ἴω. Καμπανᾶς Ο.Ε.

